

Kubeš: Sbírka homiletických příkladů

I. díl – 1. část.

IMPRIMI POTES. P. Theophilus Spáčil S. J., praep. prov. Pragae,
25. Maii 1939.

NIHIL OBSTAT. Censor ex offio: Dr. Ferdinandus Černík. Nr. 12.993.
IMPRIMATUR. Dr. Udalricus Karlík, Vicarius generalis. Olomucii, die
9. Septembris 1940.

P. KONRÁD M. KUBEŠ T. J.

SBÍRKA HOMILETICKÝCH PŘÍKLADŮ

s připojeným návodem jejich praktického
užití na kazatelně i při spolkových
promluvách

1 9 4 0

VELEHRAD, NAKLADATELSTVÍ DOBRÉ KNIHY V OLOMOUCI

P R V N Í D Í L

V Í R A

z á k l a d n a d p ř i r o z e n é h o ž i v o t a
v K r i s t u

†

1. ČÁST

KRÁLOVNĚ SV. RŮŽENCE

PATRONCE SV. VÍRY

JSOU TYTO STATI O VÍŘE VĚNOVÁNY

S PROSBOU,

ABY NA JEJÍ PŘÍMLUVU PŘISPĚLY K ROZŠÍŘENÍ CTI

A SLÁVY JMÉNA JEJÍHO BOŽSKÉHO SYNA

K VÍTĚZSTVÍ SVĚTLA NAD TEMNOTOU

A VĚČNÉ PRAVDY KRISTOVY NAD BLUDEM,

ABY CHRÁNILA NAŠEMU NÁRODU DĚDICTVÍ

SVATOVÁCLAVSKÉ,

ABY NAPLNILA VŠECHNA ČESKÁ VĚŘÍCÍ SRDCE

RADOSTNOU VDĚČNOSTÍ A HRDOSTÍ NA

MILOST POVOLÁNÍ K PRAVÉ VÍŘE, UDĚLE-

NOU NÁM OD TROJEDINÉHO BOHA PRO-

STŘEDNICTVÍM SV. BRATŘÍ SOLUŇSKÝCH

*Kolik to bouří nad vlastí se sneslo!
O život bylo zápasit nám v boji;
mohutné sídlo Svatopluka kleslo -
Velehrad víry bez pohromy stojí.*

*Velehrad náš ten rozkvétá vždy znova,
nižádná moc už nám jej nerozboří,
dokud náš národ v hloubi srdce chová
důvěru k Matce, která divy tvoří.*

*Nechť se pyšná nevěra kol vzmáhá
a peklo seje koukol nových zmatků,
nebudem dbáti pekelného vraha,
nedáme bráti sobě věčných statků.*

*Maria za nás prosit neustane,
dědictví otců zachovej nám, Pane!*

Z Velehradské hymny: Bože, cos ráčil.

Rozvrh díla a jeho užití.

Před lety jsem byl vyzván, abych vydal svou soukromou sbírku homiletických příkladů, obsahující několik tisíc čísel, ovoce práce 18 let. Namítal jsem to a ono, maje na zřeteli, že sbírka, pořízená k potřebě čistě soukromé, není tak dokonalá, aby mohla být nazvána dílem prvotřídním. Hlavní závada vězí v tom, že jsem si nepoznamenával prameny, odkud byl ten neb onen příklad vzat. Jelikož však z řad kleru mi bylo tvrzeno, že sbírka může vykonat leccos dobrého, i když nebude prvotřídní, odhodlal jsem se vydat první část.

Bude-li vůle Boží, aby byla vydána sbírka celá, bude rozvržena ve čtyři díly:

VÍRA - základ nadpřirozeného života. (Povolání k pravé víře, touha po světle sv. víry, požehnání víry Kristovy, krása a vítězství víry, vlastnosti víry, oběti pro víru, misie, martyrium, apologie, náboženství, nevěra, odpad . . .)

ŽIVOT Z VÍRY A) ve společnosti: rodina, mládež, dívky . . ., povinnosti stavovské: čistota, poslušnost . . ., B) v duši jednotlivce: ctnosti - výkvět života z víry, hřích - kontrast ctnosti, svědomí a zákon Boží, obrácení, milost - duše nadpřirozeného života, sv. svátosti - nástroje milosti, Duch sv., původce milosti . . .

CÍRKEV - království Kristovo, vladařství víry (trojí úřad, čtyři známky církve . . ., pohanstvo, křesťanstvo, blud, herese, apostase, tolerance).

BŮH - cíl života, věčný úděl věřících, žijících podle víry a z víry. (Bůh, Ježíš Kristus, nebe, eschatologie.)

Již při běžném nahlédnutí pozná každý, že příklady jsou voleny a uvedeny v největší rozmanitosti: pro kazatelnu, katechesi, konference, exercicie . . ., pro posluchače inteligentní, pro věřící lid, pro děti . . ., příklady z dějin, obrazy z přírody, ilustrace z přírodních věd . . . Na řečníku záleží, aby příklady volil vhodně.

Mariánské příklady jsou pominuty, protože značný počet jsem jich pojal do své mariologie (Maria I. a II. díl; III. díl jest v rukopise). Něco málo příkladů jest i v exercičních knížkách „Pod korouhví Kristovou“ a „Za pravdou Kristovou“ (v rukopise).

Aby dílo příliš nevzrostlo, neuvádím citáty z bible a sv. Otců, zřídka kdy výroky filosofů nebo klasických autorů. Z téhož důvodu neuvádím příklady z bible, jež jsou beztak každému kazateli známy. V malém počtu uvedeny příklady ze života světců - na nejvýš události neznámé a k thematu přiléhavé. Události známé,

ať ze současného života nebo z klasické literatury, neuvádím - na nejvýš mimochodem jako upozornění, že jich lze tu neb onde užít.

Látku lze rozvrhnouti ve dvě části: příklady z dějin a obrazy z přírody. K tomu několik poznámek:

a) Z historie pochází největší část příkladů, a to z historie církevní i profánní, politické i kulturní. Málokdy cituji doslova - šlo mi o věc, a mnohdy jsem událost zpracoval podle dvou, tří i více pramenů, vybrav z každého zajímavé detaily a vyjádřiv děj co možná stručně - ovšem ne zase tak stručně, aby zbyla neživá kostra. Jen výjimečně jsou příklady rozvedeny obsírně. Uvést nyní všechny použité autory a spisy jest zhola vyloučeno - z důvodu nahoře sděleného. Kromě nesčetných monografií a spisů použitých ojedinele čerpáno z těchto děl:

Weiss-Kralik, Světové dějiny, 30 svazků (psány v duchu katolickém; vydala Styria, Štyrský Hradec).

Baldanus-Weber, Světové dějiny, 4 svazky (protestant., vyd. W. Engelmann, Lipsko).

Schöppner, Charakterbilder, 3 svazky (G. Mainz, Řezno).

Pastorovy Dějiny papežů (vyd. Herder & Co., Frýburk v Badensku).

Janssenovy Dějiny německého národa, tamže.

Mommsen, Das Weltreich der Caesaren; týž: Römische Geschichte. (Vyd. Phaidon-Verlag, Vídeň.)

Nejedna zajímavá momentka vzata i z různých encyklopedií.

b) Kulturní dějiny středověku od Gruppa, 6 svazků (vyd. Schöningh, Paderborn).

c) Kulturní dějiny středověku od Digby (Kenelm Henry Digby, Ages of Faith), 11 knih - dílo, jež přes svou antikvovanost podává ne jeden zajímavý doklad z „dob víry“.

d) Z dějin filosofie:

e) Spillmann, Pronásledování katolíků v Anglii, svazek I.-V. (vyd. Herder a spol., Frýburk v Badensku).

f) Příklady ze života světců jsou vzaty buď z mučednických aktů (Acta martyrum) nebo z Bollandistů nebo z různých životopisů.

g) Příklady ze života konvertitů jsou vzaty buď z autobiografií (kam zahrnuji i díla, kde konvertita líčí pouze proces svého obrácení) nebo z biografií, řídčeji z velkého díla Rosenthalova nebo Rässova - obojí obsahuje konverse ze starších dob.

h) Příklady z působení vynikajících mužů pocházejí částečně též ze životopisů.

i) Příklady z misíí. - Misijní literatura jest nepřehledná, skýtajíc látky k několika sbírkám. Nejeden příklad je vzat z velkých geografických děl Spillmannových.

j) Příklady vzaté z literatury, jednající o thematu „věda a víra“, jsou z různých pramenů - jednak ze životopisů, jednak z díla Knel-lerova, Zöcklerova a Zahnova; citována v úvodě ke kapitole 19.

k) Příklady ze všedního života, kde osoby buď jmenovány nejsou nebo kde jde o osoby v životě veřejném bezvýznamné a tedy neznámé, jsou uvedeny vždy s udáním pramene (revue atd.); u těchto jsem si pramen vždy přesně poznamenal, jelikož zde není možná kontrola (v historickém díle, v encyklopedii nebo jinde).

l) Obrazy z věd přírodních uvedeny bez udání pramene. Zde jest věc skutečně bezpředmětná. Že na př. rostlinka hledá světlo (kap. 3. č. 18), jest každému známo, o polarisaci (kap. 10. č. 22) se může každý, kdo tento zjev nezná, dočíst v kterékoli průměrné učebnici fysiky; aplikace zjevu na náš předmět (přirovnání k sv. víře) pochází ode mne, ač v nejednom případě je tak nasnadě, že by ji učinil kdokoli jiný.

m) Taktéž při obrazech vzatých z geografie netřeba uvádět pramenů. Že tam a tam existuje takový a takový vodopád, ta a ta oasa atd., lze se dočíst v kterékoli obšírnější učebnici zeměpisu nebo v encyklopedii.

Na Sv. Hostýně o svátcích Ducha sv., světla a učitele apoštolů i všech hlasatelů víry Kristovy, L. P. 1939.

P. K.

Užívání obrazů a příkladů.

Pravdy metafysického a mravního řádu nutno obléci do forem viditelného světa a tak je učinit smyslům přístupné. Jak? Vhodnými obrazy, příklady a podobenstvími! Vzor jest nám opětně božský Kazatel. Všimněme si na příklad podobenství o marnotratném synu. Nauka o pokání dostává v něm barvu, podobu, život . . . , zde samý děj, představivost posluchačů zrovna viděla lehkomyšlného syna, provázela ho na jeho bludných cestách a při návratu . . . , krásou podobenství byli všichni beze vší pochyby upoutáni a uchvázeni. Myšlenka v obraze skrytá („nebeský Otec je nesmírně dobrotivý ke každému kajícímu hříšníku“), jež by jinak nechala posluchače chladné a netečné, působila na mysl přítomných tak, že odpouštějící dobrotivost Boží jasně pochopili, byli jejím poznáním proniknuti, řekli si: „I já tedy mohu a smím doufat - chci tudíž i já následovat v kajícínosti toho, jehož jsem následoval v hříchu“, a cíle bylo dosaženo. Chce-li se dostat řečník k srdci, musí pracovat na fantasi, vzbuzovat afekty (v našem případě důvěry), a tak konečně pohnout k předsevzetí a činu. Radost, bázeň, touhu, nenávisť a ostatní vášně lze vzbudit, je-li jejich předmět nablízku; ten však možno přiblížit jen fantasii.¹ „Obrazy a podobenství mají podivuhodnou sílu: osvěcují rozum, povzbuzují vůli.“ (*František Sal.*) I nejhlubší pravdy sv. víry mohou být vhodně volenými obrazy nadmíru jasně osvětleny a chápavosti prostých věřících přiblíženy. Viz sv. Otce, když mluví o nejsv. Trojici, o vtělení, o znovuzrození na křtu sv., o Eucharistii! Nadsmyslné pojmy dostanou takřka tělo, kosti a krev.² Jaké zajímavosti, životnosti, živosti a unkce dodávají obrazy a podobenství řeči, patrně na Písmě sv.: Job, Isaiáš, proroci vůbec . . .

¹ V tom spočívá význam a působivost historických románů. Suchá data dějepisná v něm oživnou, neživí vstanou z mrtvých, kultura a život minulých dob přenesen do přítomnosti. Quo vadis, Fabiola, Irena nás zavedou do katakomb, a my teprve chápeme („vidíme“) velikost charakteru oněch mučedníků, jež jsme sice ctili, ale plně neznali. Ben Hur nám předvede římskou a židovskou kulturu dob Kristových, Říše chrysantém nás přenesse do země vycházejícího slunce, do století císaře Taikosamy a Dayfusamy, japonských Neronů, v Zázračné květině woxindonské prožíváme v myslí vítězné boje a hrdinné zápasy věrných Kristových za dob anglického pronásledování, Veronský žid nás poučí o prohnanosti a nízkosti, jíž se chápala nevěra v boji proti církvi a papežství v samém srdci katolického světa v letech 1848-1850, Manzoni nám ve Snoubencích vymaluje úchvatně život v Lombardii začátkem 17. stol., Flanderský lev od Conscience nám líčí osvobozovací boj Vlámů začátkem 14. stol. atd. Musí to však být román opravdu historický, nikoli selhanka (Jiráskův termín) s nízkou tendencí (jako jeho Temno).

² Že na př. pouhou definicí milosti posvěcující jest málo spraveno, svědčí tato událost: po několika kázáních v cyklu o milosti řekla sodálka (městská dáma) kazateli: „Kéž bych té milosti měla alespoň štipec!“

Ze sv. Otců vyniká v tom ohledu nad ostatní sv. Efrém; jeho podobenství se biblickým blíží ze všech nejvíce. Beze sporu jsou důležitou součástí a významným činitelem populárního řečnictví, zvláště duchovního.

Obrazy a příklady lze brát ze všech oborů lidského snažení: z přírodních věd, dějin, současného života, z povídek, legend, ba ani bajky, pohádky, báje nejsou vyloučeny. Nelze na př. v promluvě k dětem připomenout, co vykonal v pohádce princ pro princeznu, aby ji vysvobodil ze zakletí čaroděje a přivedl do svého paláce, a učinit aplikaci na to, co Vykupitel vykonal pro duši stenající v otroctví satana, aby ji přivedl do nebeského Jerusalema? Jak nepěkná jest zvědavost, lze také ukázat na tom, jak se hrdinovi v pohádce jeho zvědavost nevyplatila atd. Nebo báje: Tantalus může znázornit neukojenou touhu zavržené duše po Bohu atd. Rozumí se, že takových příkladů nutno užívat obezřetně, s přiměřeným vysvětlením, aby nevzniklo nedorozumění (jako by na př. mythologie stála na stejném stupni se sv. vírou), zřídka, aby se zamezily zlomyslné poznámky, že sv. víra se opírá o pohádky a pod. Jde-li o povídku, má kazatel už volnější ruku. Známé „Babičky“ B. Němcové se může dovolat, aby ukázal, v čem záleží pravá spokojenost, méně známé „Chaloupky strýčka Toma“ může užít, mluví-li o tom, jaké stanovisko zaujímal církev vůči otroctví, jak dětské srdce mívá více soucitu s trpícími než dospělí, jak dovede zmírňovat jejich strasti, že láska mateřská naplňuje i srdce poslední černošské otrokyně atd. Aféra neb událost, jež rozvířila právě hladinu veřejného života, se někdy výtečně hodí - stačí zmínka! Při tematě „nezřízená vášeň“ se mohlo svého času jen jedním slovem zavadit o Eduarda VIII. - nebylo naprosto třeba rozvádět široce věc, kterou každý z novin obšírně znal.¹

PŮSOBIVOST A VÝZNAM PŘÍKLADŮ I OBRAZŮ.

„Longa et molesta via per praecepta, brevis et iucunda per exempla“² - „temná všecka theorie“ . . . platí nejen pro děti, nýbrž i pro dospělé, a proto musí být respektováno nejen od katechety, nýbrž i od kazatele. Nejvznešenějším vzorem jest nám sám božský Učitel ve svých nedostižných podobenstvích. Na otázku zákoníkovu: „A kdopak jest můj bližní?“ (Lk 10. 29) odpovídá nikoli filosofickou úvahou a rozbořem pojmů, nýbrž prostou a při tom úchvatně

¹ Z homiletiky víme, co jsou *argumenta delectantia*. Lze téhož slova užít o příkladech a obrazech? Proč by ne - ale jest zřejmo, že při večerní přednášce v Orlovně si může řečník dovolit více než kazatel - ve chrámě nesmí jít nikdy tak daleko, aby přítomní vybuchli v smích; nanejvýš vzbudit lehký úsměv, nic víc - a jen zřídka! Jako k o f e n í, nikoli jako denní chléb!

² Seneka. (Doslova: „Breve et efficax iter per exempla.“)

krásnou parabolou o milosrdném Samaritánu. Chtěje dát naučení Šimonovi (Lk 7.), odívá je napřed v podobenství.

Účel této sbírky jest veskrze praktický: nikoli podat věřícím vzdělávací četbu, nýbrž být pomůckou kazatelům, případně řečníkům. Má-li kazatel vlastní zásobu hojných příkladů, učiní nejlépe, bude-li užívat jí. Příklady, jež sám sebral, odpovídají nejlépe jeho individualitě, a to má pro řečníka význam nenahraditelný. Vždyť i ten, kdo použije této sbírky, by velmi pochybil, kdyby bez rozdílu užíval všech příkladů a obrazů v ní obsažených. Proto uvádíme jich co možno největší hojnost, aby měl každý dostatečný výběr. Stařec osmahlý bojem dne i horka, jenž snad již půl století vzdělává vinici Páně, bude brát co nejvíce příkladů ze zkušenosti svého bohatého života. Podobně jedná misionář, jenž přišel k nám z krajů za mořem a od něhož každý již čeká, že poví leccos z toho, co u svých černých nebo žlutých neofytů zažil. Mladý řečník, jehož přednes jest spíše akademický, sáhne k dějinám. Obrazy z přírody se mnohdy velmi dobře hodí, ale kdyby řečník neměl na tom neb onom předmětu zájem, vycítil by každý, že mu slovo nejde od srdce a že odříkává cizí slova; koho na př. nezajímá astronomie, nebo jenž se v ní valně nevyzná, ať neužívá obrazů z tohoto oboru věd. Kromě toho opakuji, co jsem pravil v úvodu prvního dílu „Marie“: „Tato sbírka budiž návodem, jak by měl každý obrazy z přírody i příklady z dějin a všedního života sám hledat a jich použít, a zároveň povzbuzením, aby je hledal.“

Obrazy vzaté z věd přírodních se hodí hlavně pro přednášky (konference) ve spolcích mládeže, zvláště studující. Jsou vybrány z vědeckých knih (nikoli ze školních učebnic). Že snad některé theorie jsou již zastaralé, nemůže nikoho překvapit; vždyť i nejnovější hypotéza bude za málo let zastaralá. Mně nešlo o to, seznamovat věřící se současnými vědeckými domněnkami, nýbrž užít jich k osvětlení té neb oné pravdy sv. víry. Díla, jichž jsem užil, jsou veskrze moderní. Ale nechť čtenář posoudí sám, co mám dělat, čtu-li v knize vydané r. 1928, že atom uranu má 92 protony a 92 elektrony, a v díle vydaném r. 1937, že má 228 protonů a 136 elektronů, a jinde zase (r. 1935), že má 239 protonů a 92 elektrony. Účelu sbírky se vyhoví, uvede-li se prostě jeden z těchto různých údajů - jde jen o to, ukázat na obraze z přírody, že hmota, již může člověk hmatat, je pro něho záhadou a tajemstvím nezbadatelným, že sv. víře nelze zazlívát, má-li i ona svá tajemství a že jistotou vyniká neskonale nad vědu. Na té věci nezmění nic, budou-li za 10 let zase docela nové a k rychlému zestárnutí odsouzené domněnky vysvětlovat podstatu hmoty snad docela jinak než dnes. „Stat crux, dum volvitur orbis“ - svět se mění, víra v Krista trvá beze změny.

Správné a působivé užití příkladů není věc docela prostá a snadná, jak by se snad na první pohled zdálo. Aby příklad nebo obraz dosáhl svého účelu a byl působivý, jest třeba respektovat jisté normy.

a) Ohled na stav, věk a temperament řečníka.

Bělovlasý duchovní správce, jenž vychoval řadu generací, nebo misionář zešedivělý prací dne i horka, u něhož posluchači předpokládají hojnou zkušenost, učiní lépe, užívá-li cum debita modestia příkladů z vlastní zkušenosti, a ty působí mnohdy více než jiné, jsouce vzaty z přítomného života. Mladý řečník by se neměl příliš dovolávat své zkušenosti; mezní to přirozeně a valně mu to nesluší. - Povaze citově založené s měkkým hlasem sotva by byl přiměřený nějaký obraz ze „suché“ matematiky; jemu a do jeho kázání se hodí spíše „dojemná“ událost, zatím co u řečníka s akademickým přednesem neb ohnivým temperamentem by zase tento příklad působil cize a skoro odpuzoval.

b) Ohled na situaci a posluchače.

Zase nám budiž vzorem a učitelem božský Kazatel. Jaká podobenství volil, když mluvil k pastýřům - na břehu jezera, tedy k rybářům - v době osevu - u stolu . . . ! Vůči „učeným“ zákoníkům jerusalemským (u Jana) užívá podobenství zřídka, v řečech k lidu hojně, vždy však je volí z nejbližšího okolí posluchačů.

Kdo chce užít této sbírky, musí být ve výběru nadmíru pečlivý. Nutno mít na zřeteli, že kniha obsahuje příklady a obrazy pro nejrozmanitější stavy, a chybil by, kdo by jich užíval bez rozdílu kdekoli, zvláště obrazů z přírody. Bylo by na př. správné užít obrazu o polarisaci světla na venkovské kazatelně? Pro inteligenci, studenty, snad i pro zralejší mládež ve spolku, kde bývá tón důvěrnější a kde může přednášející věc vysvětlit, vidí-li, že ji nechápou, tam může prokázat dobré služby. Ale prostému lidu? Kazatel učiní dojem, že leccos ví, co přítomní nevědí, ale užitek? Tisíckrát lépe pochodí, když po způsobu nebeského Mistra užije přirovnání jim blízkého: „Zaseješ semeno, odejdeš, ponecháš je samo sobě, zemi, dešti, slunci . . . Víš, jak tam dole klíčí? Víš, co se v něm a s ním děje? Jaké tajemné neznámé síly v něm působí? Víš to? Pověz nám to tedy, a jsi nejslavnější muž na zemi, máš jméno světového učence . . .“ Možno však i na venkovské kazatelně užít příkladu o palmě (kap. 7.), o zemětřesení (kap. 13 B), o elektřině (kap. 6. č. 51, - tento aspoň do jisté míry), proč? Protože palma není strom docela neznámý, zemětřesení si dovede každý jakž takž představit a zná aspoň podstatu tohoto zjevu, a co jest elektrické světlo nebo tramvaj, ví dnes i nejprostší rolník. Nebo obraz světla (slunce): vše proniká, nic mu nemůže uniknout, vše proměňuje,

nic se nevyhne jeho vlivu, ani plíseň nebo vlhko, ani símě v zemi, strom nebo živočich atd.

Jsou-li příklady voleny nevhodně, k tematiku se nehodí (lid říká: „přitaženy za vlasy“), vane z řeči strojenost, cizota, chlubitost, slovo kazatele zůstane chladné, nepronikne do hloubi srdce, mine se tudíž docela cíle a vyzní naprázdno. „Aerem verberans . . .“

Nerad bych, aby se kdo dal hojností příkladů svést a sestavil snad řeč ze samých příkladů. Příklad i obraz jsou jen pomůcka, nikoli jádro a cíl řeči! Kdo by tak jednal, 1. provinil by se proti účelu kázání, jež přece jest slovem Božím, 2. učinil by je nechutným, v nejlepším případě by snad pobavil pěknými příběhy, k čemuž kazatelna naprosto není, a 3. lid by zapomněl „na jeden pro druhý“, t. j. ze směsice příkladů by si nezapamatoval nic nebo by je zmátl. Jest sice jisto, že „lid si s příkladem nese kázání domů“, zatím co bez vhodného příkladu rychle zapomene. Ale právě proto, že příklad jest jen „košíčkem“, v němž si lid duchovní promluvu odnáší, nebo „držadlem košíčku“, nesmí v kázání převládat. Košíček mívá jen jedno držadlo - anebo co platno mnoho prázdných košíků? - Obsah, slovo Boží, jest přec hlavní věc! Obraz a příklad jest jen k osvětlení a doložení pravdy, případně k povzbuzení posluchačů.

Nezaměňovat tedy prostředek s cílem! Sv. Otcové jsou nám nejlepším vzorem. Jejich kázání jest vždy slovo Boží, a podobenství jest pomůckou. Jsou celé sbírky obrazů, příkladů a zvláště přirovnání, vybraných ze sv. Otců. V této sbírce jich pomíjíme. Obrazy jsou vzaty z moderního badání, aby byly dokladem, že studium přírodních věd nejen není na úkor pravdám sv. víry, nýbrž dokonce jejich překrásným reflexem. Příklady naopak jsou vzaty ponejvíce z dějin, tedy více méně neznámé, nikoli ze současného života, jež skoro každý zná.

c) Příběhy buďtež zaručené.

Historické vždy s uvedením jednajících osob, místa, doby; příklady ze všedního života buď s dovoláním vlastní zkušenosti, svědka („kterýsi misionář našeho řádu mi vypravoval, že zažil . . .“) nebo pramene („v posledním čísle Misijních zpráv byla zpráva . . .“). Příběhy znějící jako úvod k pohádce („byl jednou jeden král . . .“) jsou hodny censure Pavlovy: „Aes sonans et cymbalum tinniens“. Z téhož důvodu neradím užívat v kázání privátních zjevení nebo zázraků, o nichž se dočítáme v životě svatých. Ne, že bych všeobecně všechny popíral, ale 1. non sunt credenda fide divina neque ecclesiastica, 2. posluchači, nejsouce theologicky vyškoleni, by mohli být snadno uvedeni v domněni, že jsou povinni v ně věřit, a 3. homines tepidi vel a fide alienati

facile scandalum patientur. Pěkných pověstí nebo legend lze sice užít, ale nutno vždy upozornit, že jde o legendu, nikoli o historický fakt.

d) Příklady buďtež důstojné (decentia).

Proti tomu chyboval Abraham a S. Clara. Leč i já slyšel nejednou věci, jichž jsem se skoro zděsil. Kdesi v ústavě pro akademickou mládež mluvil řečník o denním zpytování svědomí a týdenní sv. zpovědi doslova takto: „Hříchy jsou stercus (užil slova beze všeho eufemismu), večerní zpytování jest lopata, kterou je nabíráme, a když jest vůz plný, tak ho odvezeme - to je sobotní zpozvěď!“ Nebo přirovnávat ss. Sacrificium ke stříkačce!

e) Příklady i obrazy buďtež pravidelně krátké.

Vzorem může být Segneri nebo Albán Stolz. Leč i Otcové, jsouce si vědomi, že podobenství jest jen koření, nebývají rozvláční. U známých příběhů stačí zmínka („jak vypravuje povídka o košili spokojeného člověka“), nanejvýš by bylo přípustné krátké rozvedení: „Znáte... Hledali spokojeného člověka v palácích knížat, hledali ho v komnatách boháčů, hledali ho v přepychu a pohodlí měst, a kde ho našli? U milíře! V bídě chatě! V odříkání, práci, chudobě!“ Bylo by nerozumné známý příběh rozvláčně vypravovat, takže by vyplnil půl kázání. Ba ani neznámé a zajímavé události není radno příliš obšírně vypravovat; svaté pravdy nesmějí k vůli příkladům nikdy trpět újmy a pozornost věřících nesmí být od nich odvrácena, nýbrž soustředěna na obšírný příběh.

Všimněme si podobenství Páně! Všecka jsou krátká, někdy až příliš kratičká, jedna, dvě věty. (Mt 24. 27, 28, 32; Lk 7. 32 atd.) Vyskytují-li se v evangeliu i delší podobenství (marnotratný syn, milosrdný Samaritán), přece nejsou nadmíru dlouhá (nikdy nevyplní celou kapitolu), a jejich relativní obšírnost (vůči jiným) plyne jednak z povahy věci, jednak z toho, že by ztrácela na své působivosti („ornatus parabolae“, deset panen). Totéž platí i o příkladech v kázání. Lépe dva, tři krátké, než jeden rozvláčný.

Výjimečně lze příběh zevrubně rozvést, dovolit si i řečnickou amplifikaci - a to tehdy, lze-li z příkladu vyvodit celou doktrinu. Takový příběh mluví sám a nahradí mnoho slov. V tom případě jest radno jím promluvu začít a pak učinit jen přiměřenou dedukci. Segneri jest mistr v užívání takových příkladů; dovede na známých událostech z bible své thema demonstrovat tak, že žasneme. Aspoň jeden doklad.

Pád Jericha - tuto událost řečnický amplifikuje a rozvádí, ale nenudí tím ani tak nečiní na ujmu svaté pravdy, o níž mluví. Líčí, jak izraelský lid se položil táborem pod hradbami Jericha, jaká

bázeň a úzkost svírala obyvatele města při pohledu na nepřehledné tisíce stanů, jak se hotovili k obraně. Druhý den se celé ležení zvedne. „Tak teď . . .“ S tlukoucím srdcem a se zbraní v ruce očekávají obležení útok. Ale mimo všecko nadání lid se zase položí tábořem. V Jerichu si asi oddechli! Druhý den se Izraelité zase zvednou. „Dnes tedy . . .“ Čekají, že už už se vrhnou na hradby, a zase nic, jen trochu povyku. - Počinání lidu Josuova jim začalo být na posměch. Třetí, čtvrtý den . . ., teď již přihlížejí klidně s hradb jejich obcházení, jež jim působí jen kratochvíli. Konečně po sedmé vyjde slunce . . . Lid izraelský se zase zvedne, zas obchází hradby, obležení se zase smějí a vtipkují, a netuší, že právě tento den byl od Hospodina ustanoven k zánubě modlářského města. S úsměchem na rtech hledí na pochodující zástupy. Obcházejí město po prvé, po druhé . . ., po sedmé, v tom se ozve zvuk trubek a volání lidu, a věže i domy padají na ně, hradby se řítí, průlomy vnikají doměsta Izraelité, stanou nad hrobymodloslužebníků, kteří byli pohřbeni dříve než mrtví. Na toto líčení pak navazuje: hříšník, jenž spoléhá na milosrdenství Boží, s jeho spravedlností si zahrává a žertuje . . . a rámě trestající spravedlnosti věčného Soudce na něho dopadne ve chvíli, kdy nejméně tuší, když dlouhým shovíváním navykl naprosté bezstarostnosti a pokládá se za zcela bezpečného. - Líčení bez odporu mistrné (podáno zkrácené). Zároveň ukázka, kdy, jak a za jakých podmínek i předpokladů lze příběh rozvádět šířeji. Za jiných okolností by byla rozvláčnost závadou. Jest však očividno, že takový příklad dostačí sám, jediný. Bylo by pochybené (takřka řečnickou tautologií), kdyby řečník uváděl a rozváděl ještě pád Jerusalema za Nabuchodonosora a Tita. Teď netřeba, leč vyvodit z řečeného nauku a poučení, a učinit aplikaci.

Podobný doklad najdeme i u Stolze: jeho líčení vrahce, aby vyvodil nauku o otcovské božské prozřetelnosti, pečující o vše živoucí, tedy i o člověka, jest neméně mistrné, třebaže na první pohled prostinké - ale mnohdy na takové prosté a známé věci lze demonstrovat i hluboké pravdy.

f) Jak užívat příkladů a obrazů?

1. Vhodným příběhem řeč začít má velké výhody (reddit auditores attentos), vzbuzuje pozornost a zájem. Zvláště obrazy z přírody se velmi dobře hodí za úvod: vzbudí zvědavost („kam tím vlastně řečník bije?“), někdy i napětí, přítomní je pozorně vyslechnou, zvláště jsou-li pro ně „novinkou“ (přírodu má snad každý rád!). Přejde-li pak kazatel vhodným obratem k tematě, získal velmi mnoho. Začít na př. líčením severní záře . . ., pak obrat - „věda bez Boha, bez víry . . .“ Nebo líčit zemětřesení (viz kap. 13 B) a pak přejít k předmětu: „Tak i v životě nadpřirozeném: není-li

víra pevná, nemůže být oporou . . ." Na tomto obrazu již mnoho ukázáno, takže další rozvádění pravdy je daleko snažší a pochopitelnější.

2. Někdy možno jím řeč také zakončit, ale pouze tehdy, když po aplikaci se příklad vyjímá jako živoucí doklad toho, k čemu byli přítomni vybídnuti.

3. V řeči samé jest příklad někdy „předlohou“, na níž demonstruje kazatel svůj předmět, nebo dokladem toho, co řekl (k čemu chce povzbudit). Je-li příklad zvláště dojímavý, nutno dbát, aby vzbuzený afekt nebyl setřen - umístit jej tedy co možná na konec a nechat věřící pod dojmem toho, co slyšeli.

4. Není-li v příběhu samém jakýsi pathos děje, pak nutno vypravovat události klidně, i v patheticke řeči; věc má totiž působit sama, nikoliv pathos, kterým by ji řečník snad chtěl přiodít („zveličit“).

5. Má-li kazatel na zřeteli svůj úkol (o pravdě rozum jasně poučit, srdce pro ni nadchnout, vůli pohnout k činu), nahlédne snadno, kdy užívat příkladů a kdy obrazů. Obrazy z přírody, byť sebe krásnější, přiléhavější a úchvatnější, jsou jen k tomu, aby pravdu osvětlily („ut pateat“). Uvádím za doklad přirovnání milosti posvěcující k světlu, užitě v „Marii“ I. 214. Nesnadná nauka o milosti jest tím velmi výstižně znázorněna a učiněna pochopitelnou - nadchne však tento obraz někoho k tomu, aby se i za cenu oběti varoval hříchu, jímž by o milost přišel? Jde-li o pohnutí vůle („ut moveat“), nutno sáhnout k příkladům („historickým“), ať z dějin, ať ze všedního života; jen o těch platí: „Exempla trahunt.“ Vezměme na př. thema „živá víra“. Nerozumnost a neudržitelnost protestantské nauky, že ke spáse není třeba dobrých skutků a že tudíž stačí mrtvá víra, lze ukázat na obrazu z přírody: mrtvý strom, suchý, bez květů a plodů . . . , k tomu účelu sadař strom zasadil, ošetřoval, zaléval, pěstil, aby přinesl plody! K čemu strom bez plodů? Nač zabírá zemi? (*Lk 13. 7; lze doložit i slovy Hospodinovými Is 5. 2 nn.*) Tím pak jest věc každému zřejmá, a kdo jest dobré vůle, uzná toto učení sv. víry: veritas patet. Ale v aplikaci, když jde o to, aby posluchači byli pohnuti k plnění a praktickému provádění této pravdy, nutno uvést muže, kteří imponují (na př. muže vědy), kteří víru mužně vyznávali, za ni se nestyděli a v životě se podle ní řídili. „Čiň podobně i ty . . .“ - veritas movet. Lze též ukázat na následky: jaké požehnání přináší (rodině, státu, společnosti) živá víra ve smyslu katolického učení, a kam vede mrtvá víra (jednotlivce, rodinu, společnost) ve smyslu Lutherově. Netřeba snad podotýkat, že hlavní věci v kázání tohoto druhu jest důkaz, čerpaný z Písma (slovo Spasitele-

vo) nebo z tradice (učení neomylné církve); příklady činí věc pouze pochopitelnou a pohnou přesvědčenou vůli k činu.

g) Jak užívat této sbírky?

Neradil bych nikomu, aby ji přečetl najednou, sic neutkví v paměti nic, stejně jako kdybych přečetl 80 neznámých jmen. Nejlépe by snad bylo:

1. Denně přečíst pozorně 20-30 čísel.

2. Na okraji si činit značky: tohoto příkladu neužiji (nula), tento pokládám za prvotřídní (*), tento se hodí jen do školy (š), pro děti, pro mládež, pro spolek, pro Mariánskou družinu . . ., toho jsem již užil (ř), tento jest zvlášť zajímavý a překvapující (!), tohoto by se dalo použít polemicky proti odpůrcům (x), tento se hodí do kázání o církvi, o rodině (církev, rodina), pro inteligenci.¹

3. Při sestavení řeči: nemůže-li nalézt vhodný začátek, nechť pracuje hned vlastní řeč. Pak hledat vhodné příběhy, jak pro exordium, tak pro corpus sermonis, finire apta peroratione, dein seligere aptum locum Scripturae, qui initio concionis pronuntiandus et in concione hinc inde repetendus, ut pateat nexus cum veritate, de qua agitur. Saepius iuvat eisdem verbis Scripturae (si apta sunt) sermonem finire.

*

Upozorňujeme i na chybu, do níž snadno upadá při sběratelské činnosti začátečník: sbírá a vypisuje kde který příklad - tím sbírka vůči hledě roste, ale obsahuje mnoho materiálu bezcenného, věci, jež lze denně číst v novinách. Jen příklady opravdu zajímavé, typické, „nové“ (nikoli dávno známé a otřelé) učiní řeč zajímavou a živou.

---

¹ Lze označit čtverečkem, kroužkem, trojúhelníkem . . .

Všeobecné pokyny.

Velikou pili jest nutno vynaložiti na to, aby věřící měli správný a jasný pojem o tom, co víra jest. Mnoho bludných názorů pochází (zvláště u inteligence) odtud, že o této věci nemají správného pojetí.

V první řadě jest poukázati na trojí pramen všeho lidského poznání: nazírání neboli poznání smyslové, přemýšlení neboli poznání diskursivní (logika), a konečně víru. Každý způsob jest oprávněn, je-li ho správně užito, každý vede k určitým a jistým poznatkům, žádnému nelze (v jistém smyslu!) dávat přednost před druhým. Fysik „pracuje“ pokusy, jeho metoda vymáhá první způsob. Etika jest odkázána na druhý způsob, historie jest věda opírající se docela a veskrze o víru. Fysik by chybil, kdyby si chtěl práci usnadnit tím, že by prostě věřil tomu, co si staří vypravovali o původu a podstatě blesku - toto počínání by bylo nevědecké pro toho, kdo se může a má přesvědčit (po případě badat) pokusem: ten mu tvrzení starých buď potvrdí nebo je popraví, snad i zamítne. Historik by nikam nedospěl, kdyby chtěl užívat empirické metody - pouhé vyslovení této věty vzbuzuje úsměv.

Dnes se s vědami přírodními provádí pravá modloslužba; v jazyce francouzském se slovem „věda“ (science) označují jediné vědy přírodní, a ten zvyk se pomalu šíří i do jiných jazyků - neprávem! Jazykozpyt, dějepis, filosofie jsou vědy neméně než botanika nebo chemie, třebaže nepracují pokusem, nýbrž gramatikou, slovníkem, zkoumáním archivů atp. Vědy přírodní pak přenášejí modloslužbu na empirii, jako by ona byla jediné oprávněnou a přípustnou metodou vědeckou. Positivismus a příbuzné směry filosofické nabízejí pomocnou ruku, a tak se prohlašuje zásada (první dogma bezbožské vědy): „Existuje jen to, co se dá empiricky dokázat - vše ostatní „pro vědu“ neexistuje, tomu se dá název „transcendentní“ (nadsmyslné, smysly nedostižné), a ten se rychle zamění nebo prohlásí za rovný pojmu „legendární, pohádkový, nedokázaný“. (Flammarion odpovídá tazateli: „Dám ti odpověď nikoli dogmatickou jako theolog, ani metafysickou jako filosof, nýbrž vědeckou.“ Tím se přirozeně vzbuzuje dojem, jako by první dva přednášeli jen báčorky a jen on sám měl pravdu. Nezkoušený čtenář nepostřehne, že Flammarion sám v celé knize filosofuje, bájí, ba místy i fantasiruje a neuvádí pro svá tvrzení ani jediného empirického důkazu!)

Jest existence ultrafialových nebo roentgenových paprsků méně jistá nebo snad pochybná proto, že je nepoznávám zrakem? Jest

existence Karla IV. pochybná proto, že ji nemohu zjistit empiricky? Což etická pravda: „Konej dobré, varuj se zlého... lež, krádež, vražda jest nedovolená“...? Je snad tato pravda pochybná proto, že se nedá hmatat?

Pak je třeba podat přesný výměr víry: věřit znamená přijmout něco za pravdu na základě cizího svědectví. Ukážeme na nesčetných příkladech a dokladech ze života, že kulturní život by byl nemožný, kdybychom se nemohli na cizí svědectví spolehnout (na to, co čteme v knihách, v novinách..., na dané slovo, podpis..., na svědectví starých psaných pramenů historických nebo cestovatelů...). Výchova začíná věrou, jak doma, tak ve škole..., dítě věří, co mu řeknou rodiče neb učitel, a kdyby nevěřilo, nemohlo by být o vzdělání ani řeči. Lze rozvést (řečnickou i věcnou amplifikací) výrok sv. Augustina z jeho „Vyznání“: „Odkud víš, že jsi se tam a tam narodil...? Toho dne, měsíce, roku...? Že tito jsou tvoji rodiče...? Toto tvé křestní jméno...? Těmto všem věcem věříš, musíš věřit a jinak než vírou ve svědectví jiných je zjistit nemůžeš...“

Když je toto thema sdostatek rozvedeno a vysvětleno, jest přechod snadný: přijímáme-li svědectví lidí, svědectví Boží jest větší. (1. Jan 5. 9.) Svědectví Boží..., Bůh promluvil, a sice tak, že nemůže býti pochyby o tom, zdali skutečně mluvil či nikoli: *motiva credibilitatis*... Slovo Augustinovo: „Nevěřil bych, kdybych nenahlédl a nepřesvědčil se, že věřiti musím.“ Jinými slovy: „Nevěřil bych, kdybych neměl pro svou víru důvodů a důkazů.“ Slovo Pavlovo: „Vím, komu jsem uvěřil.“ (2. Tim 1. 12.)

Tomuto předmětu jest věnovat značný zřetel, aby bylo všem posluchačům patrné, že naše víra nevisí ve vzduchu. Bůh nežádá slepou víru - to by odporovalo jeho moudrosti. Když je víra takto věřícím vysvětlována, odcházejí se svatou hrdostí v srdci. A homilet musí dosíci toho, aby opouštějící chrám opakovali mimoděk uvedené slovo Pavlovo. Tím jest položen základ, na němž lze stavěti dále; bez něho jest všechna námaha nicotná.

Jest nutno velmi důtklivě také zdůrazňovat: Kristus Pán nežádal víru slepou - napřed podal nezvratné důkazy svého božského poslání, a pak teprve žádal víru - plným právem! a sice víru pevnou, bezpodmínečnou... Pán vystoupil v Jerusalemě po prvé jako Mesiáš - který byl jeho první „oficiální“ akt? Vyčištění chrámu! Nad tím se ovšem vůdcové lidu a strážcové chrámu horšili a bouřili, i žádali, aby se jim neznámý rabbi legitimoval: „A jaké znamení nám dáš, že máš právo k takovému jednání?“ (Jan 2. 18.) Zazlival jim Pán jejich žádost? Nikterak - byliť docela v právu, když neuvěřili slepě neznámému učiteli, jenž o sobě tvrdil, že jest Syn Boží, od Boha na zemi poslaný. Chtěli „důkazy“, a Pán

jim důkazů svého božského poslání podal dost. Zázraky - již při jeho první návštěvě, a pak po tři léta bez počtu - ty byly jeho nepopíratelnou legitimací.

Kolikráte řekl Pán: „Zkoumejte“ - zkoumejte a) prorocká Písma (*Jan 5. 39*), že o mně mluvila a že se jejich předpovědi na mně splnily; b) moje slova, že jsou duch a život (*Jan 6. 64*); c) moje skutky - alespoň těm věřte, nechcete-li věřit mým slovům (*Jan 10. 38*), skutky, jichž obyčejný smrtelník činit nemůže (*Jan 5. 36; 10. 25; 15. 24*), vydávají svědectví o mém vyšším poslání. Tertulián mluví podobně: „Jedinou věc žádáme: abyste nás neodsuzovali, dokud naše náboženství a učení neprozkoumáte, o něm se nepřesvědčíte, je nepoznáte...“ Který bludař kdy řekl: „Zkoumejte moje učení, podrobně mou nauku i můj život kritice?“ Typický jest Luther, jemuž platil každý za „osla“, kdo nechtěl bez odmluvy přijmouti jeho tvrzení nebo jeho výklad Písma (tomu říkal „svoobodné badání v bibli“!).

Pán Ježíš dokázal (zázraky), že jest od Boha poslán; tím potvrdil své učení, a pak opustil zemi, zmocniv napřed církve, aby pokračovala v jeho díle a hlásala jeho nauku celému světu. Kdo zmocnil Mohameda, Husa, Luthera, Kalvína,*) aby hlásali své nauky a vymáhali pro ně od lidstva bezpodmínečnou víru? Jakým právem od nás žádají, abychom jejich slovům věřili? Kterak dokázali své vyšší poslání? Katolický kněz žádá od věřících víru, ne však pro sebe a pro učení, jehož původcem jest on, nýbrž pro toho, „který ho poslal“, pro slovo Kristovo.

Nyní několik temat a dispoic:

A) První thema: Co jest víra vůbec, co jest víra v Boha (*fides - fides divina*).

Argumentatio a minori ad maius:

a) Přijímáme-li svědectví lidí (vysvětlit, co znamená někomu „věřit“),

b) svědectví Boží větší jest - proč? (Bůh, věčná pravda, nemůže nás klamat, může k nám mluvit, jestliže za dobré uzná nás o něčem poučit.)

Víru v Boha lze pojímati dvojím způsobem: subjektivně, jako akt (úkon) víry - první božská ctnost, ctnost víry, neb objektivně, jako obsah zjevení Božího. Nám jde nyní o ctnost ví-

---

*) Jak vtlačoval lidem svou „pravdu“ do hlavy Mohamed! Jak husité! Jak přesvědčovali o svém „čistém evangeliu“ své bližní protestanté? Jak se šířila nová sekta? Násilí je vždy oblíbený a jedině úspěšný prostředek těch, kteří jiných důkazů nemají. Lichocení vášním, slibování a zjednávání časných výhod jest podružným pomocným prostředkem.

ry, případně o úkony víry. O tom další themata, a sice napřed negativně.

B) Jest naše víra v Boha nerozumná?

Sylogistická¹ dispoice: jest rozumné věřit, mám-li důvody, abych věřil, a důkazy, že nutno věřiti (věrohodnost svědka).

Avšak pro svou víru v Boha takové důvody a důkazy mám - Kristus svá slova doložil a své poslání dokázal..., přítomným dal zázraky (*Jan 10. 25*), nám budoucím dal proroctví. Zvláště tento druhý bod rozvést, živě a přesvědčivě vysvětlit! „Brány pekelné mou církev nepřemohou..., budete v nenávisti u všech pro jméno mé..., slova má nepominou..., postaven je tento za znamení, jemuž bude odpíráno..., blahoslaviti mne budou všechna pokolení...“ (*Viz „Maria“ II. kap. 5 a 11.*)

Tedy...

C) Jest naše víra slepá?

Víra jest slepá, věřím-li každému člověku bez rozdílu, nepřesvědčiv se o jeho věrohodnosti, nezkoumaje jeho tvrzení, nebo přijímám-li každý výrok neptaje se po důkazu. Taková jest víra našich odpůrců! (Dělník věří bez uvažování svým novinám, intelligence celého světa věřila na slovo Darwinovi, Haeckelovi, jemuž dokázány podvody, a ještě dnes přijímají kde jakou nedokázanou domněnku.)

---

¹ Za nejpůsobivější pokládám disposici, jež má formu s y l o g i s m u : v první větě pravda všeobecná, v druhé partikulární případ (s ohledem na potřeby přítomných!) a pak závěr, jenž z obou premis plyne takřka automaticky. Nelze vždy užít takové sylogistické dispoice (slavnostní řeči, homilie atd.), ale v katechetických promluvách ji lze uplatnit skoro vždy, a velmi často i jindy. Je-li kázání rozděleno v několik bodů, musí kazatel sám učinit aplikaci, a při tom se vystříhat, aby nebyla násilná. Tohoto úskalí v sylogistické dispoici není, tam dokonce aplikaci a důsledek učiní si každý sám, a kazatel jen vysloví, co všichni sami cítí a co si řekli již dříve, než on promluví.

Že dispoice ve formě sylogismu jest účinnější než dispoice rozvrhující thema na několik bodů, patrno na tomto příkladě:

A. První věta (maior): kdo hřeší, propadá trestu. (Dokázat a ukázat na padlých andělech atd.)

Druhá věta (minor): tys však hřešil nesčetněkrát! (Zpytovat přítomným svědomím!)

Závěr (conclusio): tedy jsi právem propadl nevyhnutelnému trestu! (Potom aplikace: děkuj Pánu, že pokání konat smíš - můžeš, t. j. že ti dal možnost a čas pokání - chop se ho s vděčností...)

B. Druhá dispoice (4 body):

Hříchem člověk

a) Bohu se nelíbí,

b) Boha uráží,

c) uvaluje na sebe trest,

d) musí konat pokání.

Která z obou dispoic jest lapidárnější?

Avšak naše víra v Boha opírá se o nezvratné důkazy. (Bůh-vě-rohodný svědek . . . viz předešlé thema!)

Tedy . . .

D) Jest víra člověka důstojná?

Každý způsob, jenž vede k pravému poznání, k jistým a zaručeným poznatkům, jest člověka důstojný, ať se o věci přesvědčí „na vlastní oči“, nebo mne o ní poučí třeba dítě, nebo ať o ní zvím z knih . . .

Avšak zjevení Boží (revelatio) nám odhaluje nové poznatky, a sice jisté, zaručené . . .

Tedy . . .

Stále a stále nutno zdůrazňovati, že slova sv. víry přijímáme propter auctoritatem Dei revelantis, z ohledu na autoritu Nejvyššího, jenž nám svaté pravdy zjevil, nikoli proto, že církev je hlásá nebo že tvůj duchovní správce ti to praví. Na tuto věc se poněkud zapomíná! Propter auctoritatem Dei revelantis! Slova Kristova: „Slova má nejsou moje, nýbrž toho, kdo mne poslal . . . Kdo věří ve mne, věří v toho, který mne poslal.“ (Jan 12. 44, viz i 3. 34, 5. 37, 6. 40, 7. 28, 8. 16. 42; 14. 24.) „Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás.“ (Jan 20. 21.) „Kdo vás slyší, mne slyší.“ (Luk. 10. 16.)

Často mluvit o tom, jak veliká a neocenitelná milost jest povolání k pravé víře: v adventě, v den Zjevení Páně . . .

Jiný způsob provedení:

E) Sv. víra nevisí ve vzduchu, neopírá se o nedokázané domněnky jako nejedno tvrzení „vědy“, ani se nezakládá na báhorkách jako jiná náboženství (bramanismus atd.), nýbrž má neochvějný základ a důkazy, proti nimž nic nesvedla nevěra po celých 20 století, zhora nic, třebaže jí peklo prokazovalo vždy nejvydatnější spojenecké služby. Už z toho, že satan ve spojení se všemi apoštolý temna s nápořem všech sil se vrhá na slovo Kristovo, nezbytně musí soudit i nepřítel, že víra má pevnější základy, než protivníci namlouvají sobě i nám. Bylo by třeba s takovým úsilím bojovat proti buddhismu, šintoismu, islamu, kdyby někdo vůbec měl chuť tyto systémy vyvracet? Sv. víra má vnitřní i vnější důkazy své pravosti. Lze navázat na slovo Páně: „Zkoumejte . . .“

F) Zkoumejte především má slova. Důkazy vnitřní:

a) vznešenost a svatost učení Kristova;

b) ovoce jeho nauky . . ., po ovoci poznáme strom . . .

1. Ovoce nevěry - v dějinách Francie ve stol. 18. a v době současné: rozvrat v rodinách, u jednotlivce: rozluka manželská se

všemi zhoubnými sociálními a výchovnými následky . . . , vzrůst sebevražd . . . , mravní zkáza mládeže atd.

2. Ovoce víry - taktéž v dějinách a v životě doby nynější.

Martyrium - další důkaz pravosti víry (spíše vnější); armáda mučedníků a historie jejich vítězného boje proti peklu, trvajícího dva tisíce let, poskytuje látku k samostatnému kázání.

Kazatel musí hledět, aby co nejúchvatněji vylíčil (a doložil doklady) krásu sv. víry. Nikdo si neváží věci bezcenné. Čím lépe pochopí věřící nevyrovnatelnou krásu sv. víry, tím více si jí budou vážit, ji milovat, a nebude nebezpečí, že by je kdo svedl k odpadu a že by ji s klidným srdcem odhodili jako bezcenný brak.

G) Zkoumejte mé skutky - zázraky a důkazy vnější, jimiž se Pán co vyslanec nebes legitimoval.

H) Zkoumejte proroky - taktéž důkazy vnější. Pro židy přicházeli v úvahu proroci S. Z., pro nás jest přesvědčující denní vyplňování proroctví N. Z., především slov samého Spasitele. Na dokladech ukázat, jak se vyplňují!

Ch) Fides lux - dux . . . Sylogistické provedení: člověk sám na sebe odkázaný jest

- a) nevědomý,
- b) potřebuje vůdce (maior).

Víra však: a) přináší světlo,
b) jest bezpečnou vůdkyní (minor).

Tedy (závěr): a) dejme se od ní osvěcovat a poučovat,
b) svěřme se jejímu vedení.

Méně působivá jest dispoice:

Víra: a) poučuje nás o Bohu, o našem cíli . . . (lux);
b) pomáhá nám, abychom ho došli (dux).

I zde lze učinit závěr „dejme se od ní poučit a vést“, ale v první dispozici závěr takřka samočinně z obou premis plyne.

I) „Lidé cení to a váží si toho, z čeho mohou mít prospěch, a to tím více, čím většího prospěchu se mohou nadít.

Avšak nic nepřináší tolik výhod jak pro život časný tak věčný jako víra; neboť . . . (vypočíst nadpřirozené statky, jež víra přináší . . .).

Tedy . . .

Srovnejme s touto disposicí tuto:

Víra přináší: a) světlo nevědomému rozumu,
b) klid bičujícímu svědomí,
c) útěchu trpícímu srdci. Pak aplikace.

Která z obou jest působivější?

J) Každý se dá milerád poučit od jiného, zvláště kyne-li mu z toho prospěch: žák od učitele, učeďník od mistra, ba ani zkušený mistr neodmítne poučení, když se mu ho může dostat; velcí mužové se učili i od nepřátel... Fridrich II. pruský řekl po bitvě u Lehnice svým generálům: „Od něho (poraženého rakouského generála Laudona) se učme...“

Avšak sv. víra nás poučuje o věcech, na nichž závisí nevýslovně mnoho: pokoj pozemského života, věčná existence...

Velmi pěknou disposici podávají některé kostelní písně. Užít jejich slov má i tu výhodu, že lid, znaje píseň z paměti, zapamatuje si disposici, a nadto porozumí i slovům, jež mnohdy bezmyšlenkovitě odřikává.

K) Maior: a) slovo Boží ukazuje k nebeské vlasti cestu (víra objektivně-vůdkyně, učitelka, světlo);

Minor: b) kdo je slyší a

c) splňuje, spěje k Božímu městu (subjektivně...).

Závěr: tedy věřit - podle víry žít.

L) Nebo velehradská píseň:

Maior: a) bez víry se nelze líbit Pánu (Žid 11.6), vírou do srdce Bůh zavítá (podmínka a základ),

b) víra otevírá nebes bránu (cíl),

c) růže ctnosti z víry vykvetá (ovoce).

Minor: d) a ten poklad tisíc let již máme (vděčnost za povolání).

Ergo: e) ó, kéž jej i věrně zachováme (prosba za vytrvání, slib věrnosti).

M) Podobně z jiné mešní písně:

Lux: a) darmo lidský rozum badá veškerenstva běh a cíl (kniha přírody, plané všechno poznání, jež nevede k Bohu... lidský rozum jest omezený...),

jestli víry nepřikládá

tomu, co Bůh vyjevil (kniha Písma sv., nadpřirozené zjevení a poznání... Bůh přichází na pomoc nedostatečnosti našeho rozumu zjevením);

dux: b) hvězda víry k spáse vodí

bludnou cestou života (věda mi nemůže zjednat spásu, dosažení cíle, pro nějž jsem stvořen);

solatium: c) víra v duši jasno plodí,

když ji truí mrákota (víra přináší nejen světlo, nýbrž i útěchu).

- N) a) Betlemské to světlo vznítí
lásku v srdcích národů (narodil se nám Učitel pravdy),
b) slovo Páně bude zníti
k západu a východu (povolání všech národů k pravé víře,
králové z východu!);
c) slunce zhasne, země zhyne,
slovo Boží nepomine (věčné trvání... po vše časy).

O) „Kdo uvěří, bude spasen, kdo neuvěří, bude zavržen...”

Někdy lze malou obměnou z obyčejné dispoice učinit sylogistickou.

Na př.: Všichni chceme přijít tam, kde věčný klid a mír... Několik slov o nebi, o nesmrtelnosti duše, o tom, co znamená duši spasit (anebo ztratit: „Všichni chceme uniknout věčnému zavržení”).

Avšak první podmínkou spásy - spojení s Bohem - jest víra... Cíl, jehož chci dosíci, musím především znát, poznat ho však mohu jedinečně vírou. („Ale odpírat poznané křesťanské pravdě znamená cíl a spásu odmítat a spěti k peklu...”)

Tedy... (Avšak ne víra jakákoli nám dopomůže k spáse, nýbrž život podle víry...)

- P) Víra (přirozená) jest
a) rozumná..., ačli nejsme lehkověrní...,¹
b) prospěšná..., zdroj nových poznatků (škola, četba...),
c) nezbytná..., bez ní není možný společenský ani kulturní život..., ve všedním životě se bez ní neobejdeme...

Avšak nadpřirozená víra jest neméně rozumná..., ba naopak daleko

a) rozumnější..., majíc pevnější oporu a nezvratnější důkazy než víra ve slovo lidské;

b) prospěšnější..., jest zdroj poznání, a to vyššího, vznešenějšího, důležitějšího..., vede k dobrému..., skýtá sílu; tedy jinými slovy: osvětluje rozum, zušlechťuje srdce, posiluje vůli..., a sice tam, kde přirozené prostředky selžou;

c) nezbytnější - bez ní nelze dojít spásy.²

Lze rozvrhnout ve tři themata:

Víra zušlechťuje celého člověka:

¹ Lehkověrnými bývají nejčastěji ti, kteří se víře posmívají. Sami věří - a jak! Jak mnoho, jak pevně, a bez důkazů! Tomu, co čtou v novinách..., nedokázaným vědeckým domněnkám... Jakmile se vynoří nějaká hypotéza, hned za ní běží celý svět, má-li v původním listě osvědčení, že činí Tvůrce zbytečným a jeho mravní zákon nezávazným.

² Syllogismus - gradace - a minori ad maius zároveň.

1. osvětluje rozum . . . ,
2. zušlechťuje srdce . . . , protože není pouhé spekulativní poznání „papírové“, knižní moudrost, nýbrž praktická, vedouc ke ctnosti a dokonalosti,
3. posiluje vůli, protože vymáhajíc čin, vymáhá sebezápor.

R) Sluší se uvěřit, má-li víra svědectví.

Ale slovo Kristovo je mělo a má:

- a) svědectví minulosti - předpovědi proroků;
- b) svědectví současné - zázraky, jež konal;
- c) svědectví budoucnosti (určené zvláště nám) - svědectví dějin.

S) Víra jest slunce našich duší:

a) svítí . . . , rozumu dává světlo . . . , viz tápání a nejistotu filosofů starých i moderních;

b) hřeje . . . , srdci skýtá útěchu . . . , viz bezradnost a bezmocnost vědy, filosofie Bohu odcizené, nevěry, má-li v bolestech potěšit!

Jiné dispoice viz v úvodu k jednotlivým kapitolám.

PŘÍKLADY A OBRAZY

1. POVOLÁNÍ K PRAVÉ VÍŘE.

Povolání k víře - povolání do nebe... se ovšem nerozumí ve smyslu luterské nauky, že víra samotná (beze skutků) dostačí k spasení. Jest však nade vší pochybu jisto, že víra jest první podmínkou spásy a její zárukou, takřka legitimací, opravňující ke vstupu do nebeského Jerusalema, klíčem k nebeské bráně. Nad naši rakví se jednou bude církev, prosící za smilování pro nás, dovolávat toho, že jsme v Pána doufali a věřili, a třeba jsme z lidské křehkosti pochybili, že jsme víru přece nezapřeli.

Povolání k pravé víře nám umožňuje přístup ke všem pokladům církve, ke všem pramenům milosti, a dává nám právo na všechny prostředky spásy, které jsou církvi svěřeny. Jak mluví staří Otcové o milosti svatého křtu! Jak pojímají křestní úmluvu! Čtěme na př. řeči sv. Augustina ke katechumenům a k neofytům (*ad infantēs*)! Jak nezaslouženým štěstím je být povolán k pravé víře, být členem pravé církve Kristovy, být dítkem Božím! Přijít k poznání pravdy, zatím co miliony lidí dlí v temnotách bludu! Touha starých filosofů po pravdě, kterou se marně snažili najít vlastním přičiněním! Touha po spojení s Bohem, po odpuštění vin, jehož se pohané rozmanitými obřady marně snažili dosíci! Touha po jistotě, jež schází všem těm, kdož se od církve oddělili, touha, kterou lepší duchové trapně pocífuji, jak vidno ze životopisů konvertitů!

Povinností kazatelovou jest budit opravdovou, hluboce procítěnou radost z povolání k pravé víře, pokornou vděčnost za tuto milost, radostnou a mužnou *h r d o s t* z povolání (kap. 7.), naučit věřící vážit si povolání... Této věci se věnuje poněkud málo pozornosti. Věřícím nutno vštěpovat vědomí, že povolání k pravé víře jest největší milost, pro kterou musí být hotovi obětovat a vzdát se všeho, i - kdyby to musilo být - života, protože víra nás pojí s Bohem a zaručuje věčný život. Světci snášeli potupy, křivá svědectví, mlčeli, když byli obviňováni z jakýchkoli vin, sami je na sebe vyznávali; jednu obžalobu však odmítali vždycky co nejrozhodněji: obvinění, že jsou bludaři neb že se oddělili od jednoty církve.

Jest nutno ukazovat:

1. Mimo církev (tedy bez pravé víry) není spásy. Třebaže učení Kristovo nám nedovoluje šmahem zavrhnout jako peklu propadlé ty, kteří v církvi nejsou, ač o jejich osudu nic nevíme, přece jest jisto, že cesta k nebi jest pro ně neobyčejně obtížná, zatím co nám je snadná, jistá, bez bloudění, bez nejistoty, za pomoci milostí, jichž se nám ve sv. svátostech a mimo ně dostává.

2. Povolání k pravé víře jest skutečně milost, t. j. nezaslou-

žený dar, na nějž jsme neměli žádného práva, dar, který nám svou nejdražší krví zasloužil Kristus. Může někdo říci, že si nejbl. Panna zasloužila důstojnost Matky Boží? A kdo by mohl říci o sobě, že si zasloužil býti povolán k důstojnosti dítěte Božího a být povýšen ze stavu služebníka do stavu adoptivního syna Božího, být přijat za člena rodiny nebeského Krále?

3. Bůh nás povolal k pravé víře svobodně... Kolik milionů je těch, kterým se této milosti nedostalo a kteří by si ji snad ne-skonale více vážili! (Mat. 11. 21.) Proč Bůh povolal právě nás? To jest tajemství jeho prozřetelnosti, jeho milosrdenství a jeho lásky...

Milost nade všechny milosti! Jen milost vytrvání v dobrém až do konce může ji být na roveň stavěna, nebo ji snad i předčí... Jak krásně a vhodně se dá o tomto tematě mluvit ve svátek misionářů (Zjevení Páně - povolání pohanů) nebo v adventě! Stačí vzít některou kapitolu starozákonního evangelisty. Jakými barvami líčí království mesiášské, království blaha a míru, království, jehož členy být máme štěstí a čest - štěstí, jež nám skoro zá-viděl! Nebylo mu dopřáno dočkati se blahé doby mesiášské a za-koušet všeho požehnání Kristova království. Jaká poesie, když líčí svá vidění o povolání všech národů do novozákonního Jeru-salema! Viz na př. jeho kap. 2., 9., 11... , od kap. 40. až do konce... Mimoděk vzpomeneme slov božského Mistra: „Ne z toho se ra-dujte, že se vám démoni poddávají (že konáte zázraky), nýbrž z toho, že jména vaše jsou zapsána v nebesích... , blahoslavené oči, jež vidí to, co vy vidíte: amen pravím vám (zaručuji vám), že mnozí králové, proroci, spravedliví (snad hodnější než vy) chtěli vidět a slyšet to, co vidíte a slyšíte vy (slova spásy), a neslyšeli..." (Mat. 13. 16, Lk 10. 23.)

Kromě příkladů v této kapitole uvedených lze použít i mnohých z kapit. 15. „Mučedníci“ - kteří si vážili povolání k pravé víře tak, že se vzdali všeho, i lásky rodičů a života, než by se zřekli ví-ry. Taktéž v životě konvertitů lze najít nejeden pěkný a povzbu-zující doklad toho, jak nutno cenit milost, již se nám zadarmo do-stalo a již si snad málo vážíme. I kap. 16. „Oběti pro víru“ po-skytne nejeden doklad pro náš předmět. Pro kontrast lze přibrat ně-jaký příklad z kap. 14. „Lhostejnost u víře“, který by osvětlil naši trestuhodnou netečnost. Stín vynikne tím více, čím více září světlo!

Příklady.

- 1 Kolumbie v jižní Americe, země nejkrásnějších smaragdů, drahokamů barvy zelené, barvy naděje... Hlavní město Santa Fé de Bogotá (Svatá Víra Bogotská) leží 2600 m nad mořem. Před dávnými časy si tam vánek po-hrával modrými vlnami rozsáhlého horského jezera, dnes protéká planinou řeka

Rio Bogotská, tvořící na jižní straně taquendamský vodopád . . . , voda se řítí do hloubi 146 m a poskytuje oku turisty scenerii, jež patří k nejmalebnějším v celých Andách. S obou stran města se zdvihaí mírné pahorky Monserrate a Guadalupe jako dva strážci bdící nad městem. Jejich vrcholy jsou korunovány mariánskými kaplemi. - (M. a G. jsou jména dvou nejslavnějších mariánských poutních míst ve Španělsku, staré vlasti kolonistů, tedy španělské Lurdy nebo španělský Sv. Hostýn . . . V U. S. A. dali čeští kolonisté jedné osadě jméno Sv. Hostýn!)

A p l i k a c e : Maria Panna - ochrana a záštita víry, věž Davidova, chránící Jerusalema, město Boží, před útoky nepřátel, kteří ohrožují víru . . .

- 2** **O r i g e n e s** († 254), jeden z největších theologů starověkých, píše (*In Lev* 8. 3): „Neznám žádného muže vynikajícího svatostí, jenž by slavil den svého narození jako den sváteční a radostný.“ V křesťanském starověku neslavili věřící den narozenin, nýbrž výroční den sv. křtu jakožto největší a nejsvětější den života - toho dne se jim dostalo milosti povolání k pravé víře a k důstojnosti dítek Božích, stali se členy pravé církve a nabyli nároku na věčný život. Ve středověku slavili den jmenin - křestní patron jim připomínal křestní úmluvu a povolání k pravé víře. Protestanté zavedli pohanský zvyk slavit narozeniny - narození pro tuto zemi, jako by narození pro nebe pro ně neexistovalo.

- 3** **S o k r a t e s** a po jeho příkladě **P l a t o** děkoval denně bohům za tři věci: že ho neučinili zvířetem, nýbrž člověkem - že se nenarodil jako žena, nýbrž jako muž - že není barbar, nýbrž Řek.

A p l i k a c e : milost povolání k pravé víře, zatím co nesčetné miliony o pravém Bohu nic nevědí . . . , naše vděčnost za to!

Sv. **T e r e z i e** děkovala před smrtí bez ustání Pánu, že jest dcerou katolické církve a umírá jako věřící křesťanka.

L u d v í k XVI. ve svém testamentu osvědčoval především, že umírá v jednotě s apoštolskou církví katolickou.

- 4** Když se 20letý **P l a t o** seznámil se Sokratem, vhodil vše, co dotud napsal, do ohně, jako by bylo bezcenné, co nepochází ze školy jeho velkého učitele. Za největší milost osudu prohlašoval, že žil za dob Sokratových.

- 5** Sv. **L u d v í k** měl neobyčejnou úctu k zámecké kapli v Poissy, kde přijal svatý křest. Tam často a rád prodléval, Bohu za milost sv. víry děkoval. Podpisoval se: „Louis de Poissy.“ Jednou byv tázán od dvořanů, proč má takovou úctu k nepatrné kapli a ne k remešskému dómu, kde byl korunován, odvětil: „V Remeši jsem dostal pomíjející korunu svého otce a právo na pozemský trůn; v Poissy diadém Kristův a právo na království nebeské.“

- 6** **D a n t e** praví: „Kdož nejsou oděni ve tři božské ctnosti, byt' měli všechny ostatní, jsou plni neřesti.“ (*Očistec* 7. 34.) (Komu chybí víra spolu s nadějí a láskou, tomu nepomohou a toho před nepravostí nezachrání tak zvané přirozené ctnosti, byt' měl třeba všechny.)

- 7** V rodinném znaku **K r i š t o f a K o l u m b a** byly na azurovém poli tři bělostné holubice a nápis: „Víra, naděje, láska.“

- 8** Koncem 16. století byl v kanceláři nejbohatšího londýnského advokáta zaměstnán mladý právník František Page, rodilý z Antverp, vynikající vzděláním a jemnými mravy, jehož si oblíbila jediná dcera jeho chefa a dědička všeho jmění. Jinoch vzplanul brzo láskou k ní. Dívka byla horlivá katolička, Page protestant... O smíšeném manželství nechtěla dívka ani slyšet. Co neudělá hoch k vůli „lásce“! Vyhledal P. Jana Gerarda T. J., začal bedlivě studovat sporné náboženské otázky za vedení misionáře, jenž mu vysvětlil a vyvrátil všechny námitky, a konečně se vrátil do církve. Potom vykonal duchovní cvičení a pak, když už sňatku nic nestálo v cestě, zřekl se sám dobrovolně lásky i bohatství své snoubenky a přijav svatá svěcení, věnoval se práci o spáse duší v době, kdy pronásledování katolíků zuřilo nejvíce a kdy musil býti denně připraven na strašný žalář, muky a krutou smrt! Cenil výše povolání k pravé víře než lásku drahé dívky a pozemské statky, vysoké postavení a pohodlný život. Nebyl povinen všeho se zříci, ale učinil tak z vděčnosti za povolání k sv. víře. Dívka se ukázala hodnou takového snoubence, třebaže ji to stálo oběť nemalou. Za osmnáct měsíců padl zradou odpadlé katoličky do rukou policie, byl uvězněn a obvyklým krutým způsobem popraven 20. dubna 1602 v Londýně, necelý rok před smrtí královny Alžběty. Než zemřel, byl přijat do řádu Tovaryšstva Ježíšova, a jeho radost z toho, že může pro Krista vycedit krev, byla taková, že ve vězení nemohl ani mši sv. sloužit. Poslední jeho slova byla: „Umírám jakožto katolický kněz.“
- 9** R. 1879 bylo Angličanům úzko. V Indii všechno vřelo, reputace britské velmoci se hroutila (válka s Afganistanem, již chtělo ve prospěch svých zájmů využít Rusko), bezradný místokrál složil úřad. V této bídě jedinou nadějí byl lord R i p p o n, výtečný muž a obezřelý státník. S hodností místokrále byl poslán do Indie. Napřed vykonal exercicie a šel rozhárané poměry v Indii urovnat, načež se po pěti letech vrátil do Evropy. Kdo byl tento muž? Syn ministerského předsedy, zednářský velmistr . . ., požíval v loži všeobecné důvěry pro své nadání a vynikající úřady, jež zastával. Proto mu byl svěřen čestný úkol napsat spis proti katolické církvi, kterou nenáviděl z duše. S radostí se chopil díla, ale chtěje bojovat čestnými zbraněmi a ne lhát, pustil se napřed do studia katolické víry a církevní historie, a to tak důkladně, že se objevil kteréhosi rána r. 1874 v klášteře londýnského oratoria (sv. Filipa Neri) a k úžasu všech řeholníků a celé Anglie žádal za přijetí do církve. Nastala proti němu hotová štvánice, přední londýnský deník „Times“ ho nazval slabým charakterem. Že si vláda na tento slabý charakter za pět let vzpomněla, bylo již řečeno. Žil jako katolík, byl předsedou spolku sv. Vincence a sám navštěvoval příbytky chudoby. „Má víra jest mi vším,“ říkával. († 1909.)
- 10** R. 1904 bylo viděti v kterémsi švýcarské nemocnici mladého muže, zahloubaného v četbu. Kdybys byl přistoupil k loži, byl bys poznal, že čte katolické knihy. Snad to není nějaký nový Ignác z Loyoly? Tak skoro. Byl to protestant, ze S a s k a, jenž podnikl cestu do Italie a kdesi v Alpách v mlze ztratil směr a zřítíl se, jediný den vzdálen italských hranic! Co ho pohnulo k četbě katolických knih? Když po prvé slyšel v katolických krajích (v Bavorsku) zvonit „An-

děl Páně", zmocnil se ho hluboký dojem; mimoděk sňal klobouk a v myšlenkách se spojil s modlitbami těch, kteří pozdravovali neznámou jemu vyvolenou Pannu, Matku jejich i jeho Spasitele. Bylo mu, jako by onen hlahol přicházel z jiného světa, a záviděl lidem, kteří jsou tak šťastni ve své víře . . . Proč není on tak šťasten ve své? V nemoci poznal, že katolicství vypadá docela jinak, než mu je od dětství malovali. Sotva se uzdravil, připojil se v pravé církvi k zástupu těch, s nimiž mohl nyní i on denně pozdravovat Neposkvrněnou, vyznávat jméno jejího Syna a zakoušet štěstí věřícího křesťana. (*Sendbote* 1905.)

- 11** V lednu 1913 obdržel *Stadler*, sarajevský arcibiskup, dopis . . . 22letá pravoslavná srbská dívka *Jiřina Parlovičova* mu sděluje, že se rozhodla stát se katoličkou, ale musila čekat, dokud nedosáhla plnoletosti. S matkou se rozloučila listem, protože by se jinak z otcovského domu nedostala, a uchýlila se do katolického kláštera, kde se po vyznání víry připravovala k učitelským zkouškám. V září na cestě ze školy byla přepadena zástupem pravoslavných žen a zavlčena do orthodoxního domu. S velkou námahou ji policie vyprostila. Musila však před pravoslavného biskupa a vládního (rakouského) komisaře (rakouská vláda, chtějíc se u bosenského lidu stát populární, znemožňovala, seč mohla, přestup ke katolické církvi), a teď následoval výslech za výslechem. Po dlouhých průtazích a nemalých obtížích se konečně mohla vrátit do svého „Betlema“ (kláštera), pravoslavní celého města si počínali jako nepřítel, pořádali protestní schůze . . . dívka osvědčovala, že sílu k vytrvání našla v častém sv. přijímání. (*Sendbote* 1915.)

- 12** Ve svátek Srdce Páně 1929 umírá v klášteře sester sv. Josefa v *Oslo* sestra *Jana Maria*. Pocházela z protestantské rodiny a byla zaměstnána jako úřednice ve velké bance. Zbožnost a jemnost povahy ji přiblížila k jiné dívce tamtéž zaměstnané, uzavřely pevné přátelství, byly ode všech vázeny, nicméně jedna věc jim způsobila nejednu trpkou nebo posměšnou poznámku: jejich sympatie ke katolické církvi. Bydlily na idylickém místě u fjordu (mořského zálivu) blízko zmíněného kláštera, a charitativní působení sester jejich náklonnost k pravé víře ještě zvětšovalo. Po čase podnikly společně cestu do Itálie . . . „Připadaly jsme si tak chudé vedle modlicích se katolických dětí a žebráků . . ., nebylo již pochyby: musíme se stát katoličkami; ale kde vezmeme sílu k tomu kroku?“ Potají prokazovaly hojné skutky lásky a tím si vyprosily milost statečnosti. Koncem září 1926 složily vyznání víry a první pátek v říjnu přistoupily po první ke stolu Páně. Obě byly jedno srdce, jedna duše, závodily ve zbožnosti i ve skutcích milosrdenství. Prosily dlouho za přijetí do kláštera; konečně jim bylo vyhověno, ale jedna z nich byla již na smrt nemocná a dokonala za půl roku . . . uvedená sestra *Jana Maria*.

- 13** V *Ain Karim*, městečku posvěceném navštívením Panny Marie, skončil v květnu 1884 kněz *Maria Alfons Ratisbonne*, který se věnoval v Palestině docela obrácení židů. Co ho k tomu přivedlo? Byl sám rodem žid, syn bohatého bankéře strassburského. Jeho starší bratr *Theodor* přijal r. 1827 křest a od té doby nebylo zarytějšího nepřítele křesťanství nad *Alfonsa*. Ale podivuhodné jsou cesty Páně . . . Neposkvrněné Panně vděčil sám za to, že r. 1842 byl v Ří-

mě, kam náhodou zavítal, obmyt vodou svatého křtu. Bylo mu 28 let, byl zasnouben, přirozeně s dívkou židovskou, a když nechtěla přestoupit s ním, vzdal se raději lásky, než by se vzdal víry.

- 14 Helena Mostová (ve své knize „*H. M., její boj a vítězství*“) píše: „Má cesta od poznání pravdy k rozhodnutí stát se katoličkou byla krátká, ne však bez vnitřních bojů. Jednou při čtení Pisma sv. se mne zmocnila radostná odhodlanost. Vzala jsem lístek a napsala na něj: ‚Věřím v jednu svatou katolickou a apoštolskou církev.‘ Byla to pro mne vzácná listina, vyhotovená v jednom z nejvýznačnějších okamžiků mého života.“ Na první stránku modlicí knížky si pak napsala: „Nestydím se za evangelium Kristovo.“ Na cestě do katolického chrámu ji nosila v ruce zjevně, s hrdostí v srdci. „Zachycovala jsem kdejaký pohrdavý nebo lhostejný pohled, neboť mi hlásal: patříš k církvi, jež nese znak Ježíše Krista (t. j. která je pronásledována a v pohrdání jako její Mistr) ... plesala jsem dětinně, že jsem pokládána za katoličku.“
- 15 Čteme-li spisy Fridricha Viléma Fabera, ovane nás milý duch, na jaký jsme zvyklí jen ve spisech světců. Kdo byl tento muž? Anglikánský duchovní, nepřítel katolické církve ... Byl rektorem v Eltonu, měl tedy výnosné místo, a to mu umožnilo cestu do Věčného Města r. 1843. Co tam při návštěvě katakomb a na hrobech velkých papežů zakusil, nevím. Vrátil se domů, začal horlivě badat, studovat, modlit se a Pána prosit, aby mu dal najít pravdu - a když ji našel, vzdal se místa i příjmů, složil vyznání víry (r. 1845), přijal svatá svěcení za dva roky potom, s několika druhy oblékl řeholní roucho sv. Filipa z Neri, založil s nimi chudícké oratorium (klášter) v Londýně, kde žil a působil jako horlivý kněz až do své smrti r. 1863. Málokde najdeme muže, z jehož knih by zrovna sálal oheň svaté hrdosti, radosti a vděčnosti za milost povolání k pravé víře. Při čtení máme dojem: tento muž by se dal raději spálit na prach, než by se zřekl své víry.
- 16 Hrabě Bedřich Leopold Stolberg pocházel z protestantské rodiny; pro své neobyčejné nadání a společenské vlastnosti byl v neobyčejné oblibě u všech, kdož ho znali. Byl dlouhá leta vyslancem dánským, na konec předsedou komory (Kammerpräsident) v Eutinu. R. 1800 po dlouhém studiu a modlitbě našel pravdu, kterou hledal. Jakmile se stal katolíkem, musil se vzdát svého vysokého postavení. Jeho bývalí přátelé se od něho odvrátili a ti, jimž prokázal mnoho dobrého, stali se jeho úhlavními nepřáteli, zvláště bezcharakterní Voss, jenž proti němu šťval, jej tupil a zesměšňoval jedovatými rýmy, kde a jak mohl. S. žil pak se svou rodinou (taktéž na pravou víru obrácenou) v ústraní v Münsteru a napsal 15svazkové dílo „Dějiny náboženství Ježíše Krista“, jež přivedlo mnoho zbloudilých do ovčince Kristova. († 1819 v Sondermühlen u Osnabrücku.) O svém obrácení pravil: „Nebylo možno jinak, musil jsem vstoupit do církve, v níž ještě teď zplnomocněnci věčného Kněze mají moc odpouštět hříchy, v níž v paprscích Boží lásky zráli pro nebeskou zahradu Ambrožové, Augustinové, Leonové, Terezie ...“
- 17 Princ Bedřich von Schönburg-Waldenburg se seznámil s katolickým náboženstvím při léčení v Teplicích 1896. Rozhodl se, že nebude od-

porovat hlasu milosti, z rozkazu otce však musil po šest týdnů denně docházet k protestantskému pastrovi a poslouchat jeho výklady i přemlouvání, a když vytrval, musil se důstojnické hodnosti v saské armádě vzdát.

- 18** Dne 21. dubna 1929 bylo v Pekingu v nemocnici sester sv. Vincence pokřtěno 12leté čínské děvčátko Ta - ž u n. Sv. víru poznalo teprve za svého pobytu v onom domě, kam dáno od otce na léčení. Když ho žádalo za dovolení, aby se smělo stát křesťankou, namítal, že jest ještě dítě a že si musí podobný krok bedlivě uvážit. Zásadně nenamítal nic proti přijetí „víry, jež se mu celkem zamlouvala“ - patřil totiž k tak zvaným osvíceným pohanům, kteří ve své bohy nevěří, ale víry Kristovy zůstávají vzdáleni a proto jsou takřka bez náboženství. Bylo mu lhostejno, co kdo doma věří nebo nevěří. Odmítavá odpověď rodičů připraví děti často o všechnu zmužilost, oddávají se beznadějnosti, nechají dalších pokusů a po čase všechna touha po pravé víře vyprchá. Naše malička však byla vytrvalejší, opětovala svou prosbu, až dosáhla, po čem toužila. Sestry v nemocnici pracovaly pilně celý týden, aby byly hotovy bílé šaty, které jí teta (pohanka) věnovala k jejímu velkému dnu. Ale Ta-žun toho všeho ani nepozorovala; její myšlenky byly jinde. Při sv. obřadu byla jako v nebi, celý večer o jiném nemluvila leč o sv. křtu. Bylo to sedm týdnů po prvním náboženském poučení, jehož se jí dostalo. Druhý den opustila nemocnici a odebrala se na zotavenou do blízkých hor. Slyšela, že v okolí jsou roztroušeni křesťané; navštívila jednu rodinu, poznala jejich chudobu a mluví se soucitem o těchto chudých, „kteří mají křest a jsou křesťané jako já“.

- 19** Spillmann vypravuje („In der neuen Welt“) o domorodci, jenž se loučí s misionářem... Týž pokřtil jej i mnoho příslušníků jeho kmene, ale nemoc ho přinutila opustit své působiště a vrátit se aspoň na čas do vlasti. Rudoch, prosté dítě prérí, podává misionáři svou čapku z kožešiny, jediný poněkud cenný předmět v jeho inventáři, a praví mu: „Vyříd svému otci, že mu mnohokrát děkuji za to, že ti dovolil odejít k nám. Tys opustil vlast i své drahé, abys nás naučil znát a ctít velkého Ducha. Než jsi přišel, nevěděli jsme nic o pravém Bohu a žili jsme jako zvířátka. A co by se bylo stalo, kdybychom byli bez pravé víry umřeli? Proto vyříd svému otci dík a řekni mu, že tuto čapku mu za to posílám darem...“

- 20** Dne 10. září 1622 se chystá v Nagasaki podstoupit pro Krista smrt 52 křesťanů všeho věku, pohlaví a stavu. Bl. Karel Spinula táže se jedné paní, kde jest její čtyřletý hošík Ignác, jež pokřtil. Matka zvedla synáčka, jenž stál vedle ní co nejpěkněji oblečen, a vyzvala ho: „Pohleď na velebného pána, který tě učinil dítkem Božím, popros ho pěkně, ať ti dá požehnání - zprostředkoval ti krásnější a drahocennější život, než je ten, který právě končíme.“ Hošík pěkně sepal ručky..., po chvíli padla hlava jeho matky a pak i jeho.

- 21** Goa, kdysi hlavní město portugalských kolonií ve Východní Indii..., od tamtud vykázán Camoens, když napsal satiru na koloniální vládu portugalskou (někteří tvrdí, že prý báseň byla podvržena), a jeho domovinou se stalo Macao (r. 1556). Tam se ukazuje jeskyně nazvaná jeho jménem, kdy prý do stěny vyryl stanci tohoto obsahu: „Nebudu nadále pěti hluchým uším, upadlému náro-

du, jenž nikdy neznal vzletu k výšinám." Je to historický fakt či spíše pověst? V oné jeskyni přece pracoval o svém největším díle, eposu Lusovci, jež jest chloubou portugalské literatury! Buď, jak buď, jisto jest, že církev oněch slov nikdy neužívá a hlásá slovo sv. víry i těm, kteří jsou na pohled hluchí... Nikdo neví, zda i jim nevzejde „damašský den“, kdy se obrátí!

22 P e r u před příchodem Evropanů... Inka, jejich král, se musil při nastoupení vlády zavázat, že se přičiní ze všech sil o podrobení indiánských kmenů, jež se dotud neklaněly slunci. Podrobení musili zanechat lidských obětí a jiných neřestí. Věrozvěsti Kristovi mají neskonale vyšší cíl a nadto podrobují národy ne sobě, nýbrž Kristu; ne mečem, nýbrž křížem.

23 Jako bděli Č í ň a n é, aby se z jejich země nedostalo hedvábí na západ, tak chránili východní hranice, aby se na Koreu nedostala bavlna, aby byli nuceni hotové látky kupovat od nich. Semena moruše a vajíčka bource hedvábníka přinesli misionáři do Cařihradu v dutých holích za Justiniána r. 552, na Koreu jeden vyslanec korejský přenesl přes hranice několik semen bavlníku (v dýmce či snad v brku péra). Slovo sv. víry nesmí se stát monopolem jednoho národa, moudrost lidstvu s nebe daná nesmí být výhradním majetkem jediné kasty. Viz řecké filosofy, kteří svou „moudrost“ omezovali jen na kruhy vzdělaných, pokládající za znesvěcení moudrosti, kdyby byla hlášána prostému lidu anebo dokonce i otrokům a ženám. Hipparchos (ř 125 před Kr.) byl kárán od Lysia, že o vědění Pythagorově mluví „k luze“.

24 Na některých místech v N e p a l u, zvláště v Tulu, jsou podle lidových pověstí zakopány ohromné poklady, ale ani král se nesmí odvážit pokusu o jich dobytí. Kterýsi vládce neměl ve válce potřebný žold pro vojáky, kázal prý v Tulu kopat, přišli na sklepení, odkud vybrali skutečně skvostů a zlata za čtvrt milionu předválečných franků (asi dva miliony K), ale domácí obyvatelstvo všecko zase naházelo zpět a sklepení zazdili. Poklady církve a sv. víry... o nich platí slovo Pavlovo: „Všecko vaše jest..." Všecky zásluhy Kristovy, všechny milosti jsou nám k dispozici, jen když o ně stojíme a pro ně si přijdeme.

25 M a r c u s L i v i u s D r u s u s slibil r. 91 před Kr. Italům, spojencům Říma, že jim bude vymáhat římské občanství. Tím by se byl Řím stal střediskem Italie a přestal by být jejím pánem. Při tom se zavázali všichni přísahou: „Přisahám, že přátelé Drusovi budou přáteli mými a nepřátelé Drusovi nepřáteli mými; že nebudu šetřit ani života svého ani své manželky ani dětí, kdyby toho blaho a prospěch Drusův vymáhal. Stanu-li se přičiněním Drusovým římským občanem, budu pokládat Řím za svou vlast a Drusa za svého největšího dobrodince." Jenže zákon neprošel a Drusus byl od Římanů úkladně zavražděn, protože se nechtěli dělit s jinými o občanství a o práva s ním spojená - nebylo všeobecné lásky, které lidstvo naučil teprve Kristus.

A p l i k a c e : Křestní slib... K čemu se zavazují touto nejsvětější přísahou, kterou jsem kdy složil? Křtem se nám dostalo občanství v nebeské vlasti..., povolání k pravé víře znamená povolání k věčnému dědictví.

26 Misionář P. B e r t r a n d C o t h o n a y našel kdesi ve Venezuele r. 1893 velký statek (farmu), kde hospodařili jen rudoši a černoši. „Kdepak jest pan-

stvo?" „Vymřelo, my jsme zde páni.“ Dověděl se pak, že farma s velkými polnostmi patřila rodině Avila, jedné z nejstarších a nejváženějších ze všech, jež se tam usídlily. Poslední hlava rodu Don Gregorio měl několik synů a dcer, všichni vstoupili do kláštera nebo se věnovali stavu duchovnímu, manželka mu zemřela, on ve stáří přijal též svatá svěcení a nemaje příbuzných dal svým otrokům svobodu a odkázal jim všechno jmění.

Aplikace: nám se dostalo nebeského dědictví a vysvobození jsme byli z otroctví satana - tím, že Syn nebeského Otce vzal na sebe odříkání a chudobu, ba i smrt z lásky k nám - a dokonce jsme byli přijati za dítky Nejvyššího, což onen šlechtic svým otrokům neučinil.

- 27** **W a l t h e r R a l e i g h**, zakladatel anglické kolonie Virginie, kotví se svými lodmi u břehů střední Ameriky 1595. Některé lodi jsou značně poškozené, ale na štěstí jsou břehy pokryty bujnými tropickými lesy, tedy o dříví není nouze. Zvláště jeden druh stromů se mu předobře hodil svým tvrdým, poněkud narůžovělým dřevem. Za 129 let užil téhož těžkého dřeva jako balastu pro lodi kapitán **G i b b o n s**, vracející se do Anglie, a doma je daroval bratrovi, jenž právě si stavěl dům. Ale dělníkům se valně nezamlouvalo, protože bylo příliš tvrdé, nechtěli v potu tváře tesat trámy jako z ocele. Manželka jmenovaného bratra kapitánova potřebovala náhodou skříň. Aby nemusil kupovat drahý materiál, užil k tomu pohozených kmenů - zhotovená skříň byla překrásná! On sám si tudíž dal zhotovit psací stůl, a všichni žasli nad jeho nádherou! Vévodkyně **Buckinghamova** o tom slyšela, vyprosila si několik kmenů . . ., mahagonové dřevo vešlo ve známost a oblibu po celé Evropě.

- 28** Při pronásledování katolíků v **K o č i n č í n ě** r. 1779 bylo uvězněno 32 katechistů. Ze žaláře vedly dvojě dveře: „brána života“, stále otevřená - mohli odejít, ale při tom musili šlápnout na kříž, položený na zemi; „brána smrti“, vedoucí na popraviště. Třicet se jich obrátilo k „bráně smrti“ - a kati, překvapení, místo co by je zardousili, zahrnuli je chválou; dva vyšli „branou života“, prováděni od katů pohrdavými pohledy.

Aplikace: sv. víra od mnohých odhozena a pohozena jako bezcenný brak - po letech poznal nejeden, že odhodil skvost!

- 29** **K o r d u l a W ö h l e r o v á**, známá básnickým jménem **K. P e r e g r i n a** . . . Narodila se r. 1845 jako dcera protestantského pastora v Mecklenburce. Ze svého dětství sděluje, že ji zarazelo, jak málo úcty je v protestantské církvi k velebné Svátosti. Připadalo jí podivným, ano přímo příšerným, že víno, které zbylo po večeři Páně, bylo odnášeno do komory domů a že ho bylo používáno k pití a vaření. To jí bylo nepochopitelné. „Vzala jsem často několik bílých růží, které jsem ráda nosila, a ponořila je do vína, abych měla aspoň nějakou památku předrahé Krve.“ Na její dotaz nemohl jí dát otec uspokojivou odpověď.

Druhá věc, kterou těžce nesla, bylo, že protestantismus zapovídá uctívat nejbl. Pannu. V chrámě, jehož správcem byl její otec, stála na postranním choru v zaprášeném nepovšimnutém koutě socha bolestné Matky Boží, pocházející z dob katolických. Tento koutek se jí stal milostným místem, tam trávila nejšťastnější chvíle, tam hledala a nacházela později útěchu a sílu v těžkých do-

mácích bojích. - Bylo jí 16 let, když se jí dostaly do rukou spisy věhlasného katolického spisovatele Albána Stolze. Jejich čtením přišla ponenáhlu k přesvědčení, že katolická církev je jediné pravá.

Po třech letech byly pochybnosti o pravdivosti učení Lutherova již tak veliké, že prodělávala těžké vnitřní boje. Jak sama sděluje, prosívala tehdy Pána Boha: „Pošli na mne jakýkoli kříž, jenom mi dej světlo, abych poznala jasné vůli tvou. Ukaž mi, zdali se ti nelíbí, že uctívám tolik Matku Boží a milé svaté a vážím si mše sv. Nejmilejší, nejdražší Maria, z lásky k tobě snažím se jít vpřed, s vroucí láskou tě prosím o tvou přímluvu.“

- 30** Katolický hřbitov popisuje *P e r e g r i n a* takto: „Uprostřed hřbitova se pne nejkrásnější krucifix, který jsem kdy viděla, a ční vysoko nade všechny hroby. Před tím krucifixem chtěla bych každý den klečet docela sama. Zdá se mi skoro, jako bych pak musila být lepší a zbožnější.“ Hluboce ji dojímalo zvonění: „Ó, jak to zní, když zvony všech kostelů spolu zvoní jako společné volání z nebe a k nebi. A skoro každou hodinu se zvoní - jak krásný katolický zvyk!“ O katolické vesničce praví: „Zdalipak ti vesničané také vědí, jaké jsou pro ně požehnáním tyto kostely s nejsvětější Svátostí? . . . Chtěla bych, abych se mohla státí ženou takového (katolického) sedláka nebo třeba i nádeníka . . . Kdyby se snažil následovat svaté, pak bych byla šťastnou manželkou, neboť k svému štěstí potřebuji denní mši sv. Anebo být nepatrnou katolickou služkou a při tom chodit denně na mši sv., jak šťastná bych byla! Stokrát raději než ženou protestantského knížete. My protestanté jsme tak ubozí a chudí, a mohli bychom mít nebe na zemi, kdybychom měli Eucharistii (a Marii). Vidím vždy jasněji, že katolíci jsou jediní šťastní lidé na zemi. Jejich církev je na skále, tam ve všem jasnost, pevnost, pravda, tam žádné kolísání, žádné pochybnosti. A u nás? Sedím tu v kostele, ale mé myšlenky jsou docela jinde. Cítím to: můj domov, má spása, mé nebe je v katolické církvi, ale ta je pro mne dosud uzavřeným rájem.“

„Nepravím jen: kdo chce mít život a spokojenost, nechť jde do katolické církve. Pravím též: kdo pravou krásu a jediné pravou poesii hledá, nechť ji hledá v katolické církvi. Neboť jediné tam jest její nejvlastnější domovina. Nejmenší katolický obrázek to dokazuje - přetéká poesii.“

„Cítím to tak jasně, má spása, můj domov, mé nebe na zemi, všecko spočívá v katolické církvi, v tomto mně uzavřeném ráji.“

„Musím říci pravdu: protestantské krajiny připadají mi tak pusté, nikde kříž, nikde zbožný obraz u cesty, jen zřídka věž, jichž v katolických krajinách jsme viděli na sta.“ (*Peregrina v deníku.*)

- 31** Slyšme ještě, jak *P e r e g r i n a* sama líčí své domácí boje. V deníku píše: „Maminčina bolest mne připraví o rozum, a což Klárčiny slzy! Nemohu říci, jak mi je, a přece cítím daleko více než všichni ostatní. Tatínek říká, že jsem ďáblem posedlá, pomatená, nepříčetná, že klidně přihlížím, jak činím všechny nešťastné a jak maminku duševně i tělesně ubíjím. Při tom všem je maminka ke mně dobrá a laskavá a já ji miluji více než kdy jindy, ale ona neví, že svými laskavými slovy a hořkými slzami mé srdce drásá den co den a působí mi muka,

vůči kterým mučennictví nějaké sv. Agaty by bylo osvěžením a hračkou. Celého světa hněvu, posměchu a zuřivosti bych radostně vzdorovala, slzy, laskavost a dobrotivost mých drahých mne přivádí k zoufalství. Maminčina vlídnost a láska je pro mě nejtěžší pokušení a nejtrpčí mučennictví. S radostí bych za ni tisíckrát umřela, ale k vůli ní zapřít a odpřisáhnout to, co je mým životem a mou spásou, toho učinit nemohu. A kdybych měla i o rozum přijít pro utrpení, které svým milým působím, budiž. Nemohu své duše zaprodat z lásky k lidem. Vše mohu trpět, vše postrádat, obětovat, snášet. I kdybych měla samým peklem projít, abych pak k bráně nebes, katolické církvi, došla, učinila bych to. Bože můj, Pane můj, tobě jsem tak přísahala, tys mou přísahu slyšel. Kéž by moji milí přece jednou nahlédli, jak ubohé dílo je Lutherova církev a jaké nebe je vůči ní církev katolická! Jenom nenávidět musím Luthera" (který z bídného sobectví se odtrhl od pravé církve a tím učinil tisíce nešťastné a rozvrat přinesl do rodin).

Obrazy.

- 32** Symbol víry jest z l a t o. Zůstává vždy čisté, neporušené, t. j. neslučuje se s kyslíkem za žádných okolností, ani za sebe většího žáru (tedy na vzduchu nerezaví nikdy, ani ve vlhku), v kyselině se nerozpouští jako jiné kovy, ob stojí beze změny v žáru i chladu, suchu i vlhku, na slunci, ve vodě i v žiravinách. Jeho cena jest vnitřní; zlatu dodává ceny nikoli teprve vnější forma, kterou mu člověk dá, nýbrž látka sama, jež tvoří jeho podstatu. Má cenu reální, nikoli konvenční (smlouvenou), ať se vyskytuje v jakékoli formě. Podobně sv. víra: jest krásná, drahocenná, užitečná sama v sobě... Člověk jí na ceně nic nepřidá a nic neubere: byla vzácná a zdrojem požehnání, když ji vyznával jen hlouček věřících, na ceně a významu jí nepřibývalo ani neubývalo, když ji vyznávala celá Evropa.

S y m b o l i k a z l a t a: tento nejušlechtlejší všech kovů je symbol všeho, co vzácné, drahocenné, neporušitelné, tedy především víry. Jest nejvzácnějším, co v přírodě lze najít, proč se ho užívá k nejsvětějším úkonům, po případě jako schrány nejsvětějšího, co v církvi a na zemi máme. Platilo vždy za nejvzácnější materiální tribut, jež člověk mohl Bohu přinést (králové z východu), užívá se ho k výrobě kalichů, ciboria, monstrance..., schrán nejsv. Svátosti. První zlato z objevené Ameriky poslal Ferdinand a Isabella do Říma, aby ho bylo použito k pozlacení stropu chrámu Matky Boží (Santa Maria Maggiore), z prvního zlata australského darovaného Piu IX. byla zhotovena koruna Neposkvrněné Panny. Ale: corruptio optimi pessima..., každé věci lze zneužít, a čím světější věc, tím ohavnější její zneužití. Zlato lze zneužít k ukojení nízké lakoty, a k vůli němu se vedly boje, vražedné války, k vůli němu zákeřné loupeže atd. Zneužije-li kdo víry nebo jiných charismat církve (církvní autority atd.) k nízkým účelům (politice, hamižnosti, podvodu..., násilnému obrácení na víru atd.), na tom všem není požehnání!

- 33** Co jsou květy v říši rostlin, to d r a h o k a m y v říši anorganické. Vábí krásou, leskem, čistotou (průhledností, jako by nám dopřávaly pohlédnout do své-

ho nitra), při tom však mechanické síle kladou odpor co největší: tvrdost - nemůžeme je zlomit. Nadto nepomíjejícnost a stálost barvy i jasu..., to vše tvoří jejich pravou a vzácnou ušlechtilost. I ony mohou být symbolem víry - pojme-li předmět s jiného hlediska než v předešlém čísle! Jsou symboly vnitřního osvětlení, neporušené čistoty, nepřemožitelné pevnosti a síly..., lze velmi dobře aplikovat na víru! Krom toho nutno je pracně dobývat a zpracovávat: vše, co ušlechtilé a hrdinské, stojí člověka práci a námahu, jak každá ctnost, tak i víra: „To jest vítězství naše, jež přemáhá svět, víra naše.“ (1 Jan 5. 4.) Uchovat si ctnost (víru) uprostřed pokušení a bojů stojí práci!

Drahokamy - odlesk božské neskonale krásy...

Největší rozmanitost ve zbarvení a světelných efektech, obraz bohatosti božských ideí.

Diamant jest uhlík, smaragd a akvamarin jest beryl (hlína s křemíkem), rubín a safír jest korund (krystalisovaná hlína). Lze tedy dobře užít za symbol Pavlových slov: „Pomine, co na nás tělesného..., z hrobu vstaneme zduchovnění“ (tělo bude oslaveno, bude mít vlastnosti ducha..., neprůhledný uhlík, křemen, hlína..., průhledný drahokam, a přece látka táž!). Lze však též užít co symbolu pro to, jak víra zušlechťuje člověka, jeho přirozené vlastnosti, sklony atd. Viz světce! Ignác svou energii, jež v něm dala tušit budoucího generála, postavil do služeb Kristových a nesmrtelných duší, Bosko svou podnikavost také atd. Nebo u každého člověka (povýšen vírou do řádu nadpřirozeného...) vírou živou (fides formata, sc. charitate)... milost posvěcující!

Abychom předmět netrhali, pojednáme hned o symbolice drahokamů jednotlivých.

D i a m a n t - víra, nejtvrdší, neodolný, musí být broušen svým vlastním práškem... Symbol čisté, neporušené a pevné víry, jež nepovolí ani meči ani smrti.

S m a r a g d ve všech odstínech zeleně. Jeho barva jest nejlíbeznější a nejnádhernější ze všech, jež drahokamy vykazují, při umělém světle zůstává nezměněna jako při přirozeném, připomíná čerstvou zeleň jarních lučin - naděje. „Vy jste krásný jako naděje,“ řekla lichotivě jedna dvorní dáma Ludvíku XIV. Zvláště cenný, je-li docela průhledný, neznečištěn ani práškem - naděje pevná, i když se v duši stmívá!

Táž látka azurově modrá: a k v a m a r i n - naděje přejde jednou v oblažení, v dosažení toho, več jsme doufali.

R u b í n, vzácnější a třikrát i vícekrát dražší než diamant - symbol lásky, koruny ctností.

Táž látka modrá: s a f í r. Vytrvejme v lásce až do konce a nebe bude naším údělem. Safír se vyskytuje ve všech odstínech modře, někdy skoro až černý, ale průhlednost nesmí trpět! Nejvzácnější je, když je jeho modř sytá, živá a čistá jako chrpy, se sametovým leskem.

Český g r a n á t - jediný případ, že všechny kameny jsou prosty cizích příměsí, všechny vynikají ideální čistotou a průhledností. Krásou jistě předčí indický rubín, ale protože není tak vzácný a nemusí se čistit, není tak vážen a ceněn.

Lze aplikovat: ctnost, jež nás nestála práci a boj, nebude tak odměněna, a není tak cenná...

Topas dá se dokonale štěpit jako žádný jiný drahokam, medově žlutý, broušený se blíží diamantu. Symbol charity (med!).

Drahokamy zasazujeme do kalichů, jichž se užívá k nejsvětější Oběti - nejkrásnější oběť, kterou může Bohu každý křesťan přinést, jest ctnost s milostí Boží a vlastním přičiněním nabytá. Taktéž: zasazujeme je do koruny nejbláh. Panny - nejkrásnější dar, jež jí může její ctitel dát, jest pravá solidní ctnost.

Aluminium objeveno 1722 Hofmannem, izolováno 1827 Wöhlerem; tehdy 1 kg stál 15.000 předválečných korun; r. 1854 vyrobeno od Bunsena elektrolysou, r. 1886 metodou elektrometalurgickou - tím se stalo přístupnější, r. 1900 stál 1 kg dvě a půl koruny...

Aplikace: „pravda“ řeckých filosofů, přístupná jen málo vyvoleným za ohromné peníze, pravda sv. víry přístupná všem. „Pojďte ke mně, kteří toužíte po pravdě, a obdržíte ji zdarma.“ (Is. 55. 1, Zj. 21. 6, 22. 17.)

Holanďané se zmocnili Muškátových ostrovů a okamžitě uvalili monopol na muškátový olej - přísně zakázáno ořechy vyvážet; ale ptáci, zvláště holubi, přenesli plody na jiné ostrovy a učinili je přístupné všem...

Viz též: kap. 4. č. 33. — kap. 16. č. 15-21, 37-39.

*

Thema „povolání k pravé víře“ se hodí na svátek Zjevení Páně - povolání pohanů nebo na neděle po Zjevení Páně: v kněžských hodinkách se čtou úryvky z listů apoštola národů, jehož posláním bylo volat a uvádět pohany do ovčince Kristova. Králové z východu: povolání, ochotná poslušnost, vytrvalá námaha.

Aplikace na věřící samozřejmá: vážít si milosti povolání k pravé víře - spolupůsobit (osvědčit skutkem, životem podle víry, že si jí vážíme) - vytrvat... Septuagesima! Povolání dělníků na vinici! Ochota a práce! Kontrastem vynikne základní myšlenka ještě víc: odpad (viz 2. část) - známka, že milost povolání nechápeme, neceníme její velikost a cenu neznáme, jí si nevážíme. Důvody mnohdy malicherné, jež pohnou k odpadu: pozemské výhody (nevěsta k vůli sňatku... co získává? co zaprodává? čeho nabývá? čeho se vzdává a zříká?), špatný život (viz 2. část též kap. 13 B), lehkomyšlnost, nerozum, lhostejnost u víře (kap. 14.), pýcha, vzdor, na př. proto, že měl hádku s duchovním správcem. Jsi k vůli němu křesťanem? Věříš v něho či v Krista? Od koho doufáš nebe...?

Lze spojit s kázáním o křtu sv. Obnova křestního slibu měla by se veřejně konat častěji! Hodí se k tomu zvláště velké svátky: Zjevení Páně (z důvodu udaného), velikonoční neděle (starokřesťanský termín slavného křtu), svatodušní svátky („narození z vody a Ducha sv.!), Nejsv. Trojice („pokřtěni ve jménu...“), sv. Petra a Pavla, sv. Cyrila a Metoda, sv. Václava. - Církev obdařila tuto pobožnost plnomocnými odpustky (za obvyklých podmínek). Lze ji snadno spojit s odpoledním požehnáním.

2. ANIMA HUMANA - NATURALITER CHRISTIANA.

Oko je stvořeno pro světlo, duše pro Boha, rozum pro pravdu. Proto je mu opravdu blaze jako rybě v jejím živlu. Víra však jest nejzaručenější pravda - jak by nebylo blaze duši, když pozná víru? Jaký div, že v jejím učení najde, co již dávno dřímalo na dně srdce? Augustin... ve víře našel, co tak dlouho hledal (nerozumně jinde).

Víra neodporuje rozumu, nýbrž naopak, jsouc sama úkonem rozumovým, jest v nejkrásnějším souladu se všemi požadavky nezkažené lidské přirozenosti: *anima naturaliter christiana*.

Zakusili to a sami na sobě poznali konvertité. Jaké představy měli o katolické církvi! Jaký div, když se jim od dětství vštěpovaly, když je takřka do sebe vssáli! Když pak poznali, co skutečně církev jest a čemu učí (zde nezáleží na tom, jak k tomu poznání přišli), nahlédli trojí věc: 1. co jim bylo dotud o církvi doma, ve škole, v knihách namlouváno, byla karikatura církve, církev znetvořená, zkreslená, vylhaná, ne však katolická tak, jak existuje ve skutečnosti; 2. pravé křesťanství, t. j. náboženství Kristovo nutno hledati v katolické církvi - jen tam se uchovalo neporušené, nikde jinde; 3. *anima humana naturaliter christiana* - tak přirozeným, samozřejmým, logickým jim připadalo učení církve, když se s milostí Boží konečně vyzuli ze všech vrozených a zděděných předsudků.

Misionáři ze zámoří vypravují někdy leccos, co jest též dokladem našeho tvrzení: *anima humana*... Není ovšem vždy snadno odložití to, co od dětství tvořilo předmět mého přesvědčení, o čem jsem byl jist skoro jak o násobilce..., velké síly ducha je někdy zapotřebí k tomu, abych neklesl při vědomí: byl jsem na cestě docela bludné, musím sčítovat a zlikvidovat všechno, všecičko, co dosud tvořilo obsah mého vnitřního života..., zlikvidování s vlastním pozemským životem nebude tak těžké jako toto. Doporučujeme opětně autobiografie konvertitů: Ruville-a, Leo Hammersteina, bývalého pastora Eversa... Jak jim bylo, když veškerá budova jejich vnitřního života se hroutila v trosky!

Cíl úvah o tomto tématu: radostné přesvědčení, že pravdy sv. víry obstojí před soudem lidského rozumu, nepodlehnou při sebe zevrubnější kritice, ačli jest nestraná. (Viz také kapitoly: č. 8 „Vím, komu jsem uvěřil“ a č. 19 „Věda a víra“.)

Netřeba snad upozorňovat, že hrstka následujících příkladů jest jako několik krůpějí z moře. Nejen životopisy konvertitů, i srovnávací věda náboženská uvádí podobných dokladů na sta - žel, že mnohé přivedly na scestí: místo co by učinili závěr: *anima hu-*

mana naturaliter christiana, místo co by poznali v hromadě plev několik zrn zlata pocházejících z prazjevení, daného člověku v ráji, mluví o „vývoji křesťanství z pohanských bájí“ - zneužívají tedy tohoto zjevu, aby popřeli nadpřirozený původ Kristova náboženství. Ba i někteří theologové zašli příliš daleko, dokazující z výroků pohanských filosofů, dokladů to pro naši thesi, že skoro všechny články víry lze poznat pouhým rozumem - což ovšem jest blud.

Příklady:

- 1 Radegunda, dcera zabitého krále durynského Berthara, byla od vítěze, franckého krále Chlotara, odvečena na jeho dvůr, aby byla přidružena k jeho několika ženám. Napřed ji však dal vyučit v křesťanství. Nedivme se tomu, že život Germánů nedávno na víru obrácených vypadal, jak u tohoto krále vidíme. Trvalo celá staletí, než se církvi podařilo tyto dívky zušlechtit. Mladá pohanka poznala krásu sv. víry, zamilovala si ji celou duší, ale jinak než její únosce. Chce být podle ní svědomitě živa, odmítá stát se manželkou takového krále - místo královnou být raději mučednicí. Uprchla do Noyonu k biskupu Medardovi, z jeho rukou přijala závoj a vstoupila do kláštera v Saix u Poitiers, kde skonala ne sice jako mučednice, ale jako světice.
- 2 Šlechtná manželka Rostopčina, ministra cara Alexandra I., byla vychována na frivolním dvoře Kateřiny II. od bezbožné tety. Spisy osvícenců, jež se tam četly, jí ovšem víry nepřidaly; ale její duch byl příliš vznešený, než aby zůstala při pouhé negaci. Co jest cílem lidského života, jehož pomíječnost zrovna hmatala? Pak v manželství... děti se jí tázaly po Bohu, a ona nedovedla maličkým odpovědět. To vše upravovalo cestu do pravé církve. Kněží zrušeného řádu T. J. našli tehdy jedině v Rusku útulek, jeden jí dal apologii křesťanského náboženství, a ta četba rozhodla. Do jeho rukou složila vyznání víry; jednou týdně ho zvala do zámku, aby přijala sv. svátosti a prohlubovala se v poznání sv. víry. Svému manželovi, zarytému schismatikovi, se nezmínila ani slovem, ale konečně pokládajíc to za zbabělost, řekla mu otevřeně pravdu. Rozlícen vstal od stolu, týden na ni nepromluvil, ale potom (výjimka velmi řídká!) se spřátelil s jejím obrácením. „Jednala jsi podle svého svědomí, byla jsi v právu, když jsi ho poslechla, nemluvme o tom.“ Za 10 let ji následovala její dcera (1816), a šťastná matka si přála ještě pohnout k témuž kroku své tři sestry, jednu kněžnu a dvě hraběnky. Zajela ze svého zámku Woronovo do Petrohradu, pozvala je k sobě a sděluje jim, jak jest šťastna ve své víře. „Já jsem již dávno katolička,“ odpovídá jedna její sestra. „A já také,“ odpovídá druhá. „Škoda, že naše třetí (mezitím zemřelá) také tak neučinila.“ „Ba učinila, tři měsíce před smrtí opustila pravoslavnou církev.“ Kdyby Mikuláš I. nebyl tak zuřivě pronásledoval katolíky, možná, že by dnes bylo Rusko z velké části katolické, protože ve šlechtických kruzích se toto hnutí (zpět k pravé církvi Kristově!) mocně projevovalo, čímž začátek učiněn, a lid by byl namnoze asi šel za svými pány.

- 3** Asi 50 let před příchodem Španělů se pokusil indiánský král v Tezutuko (střední Amerika) o reformu náboženství. „Ty modly ze dřeva a kamene nemohou ani cítit ani myslet, tím méně mohly stvořit nebe a zemi a člověka, krále přírody. To vše může být jedině dílem všemohoucího neznámého Boha, Tvůrce vesmíru, o jehož jediného se může opírat naše útěcha a od něhož jedině lze čekat pomoc.“ Zakázal tudíž lidské oběti, postavil velké pěkné chrámy ke cti „neznámého Boha“, příčiny všech příčin; žádná modla je nesměla hyzdit, protože se to pro neviditelného Boha nesluší. Sám složil hymny, jež jsou pěkným projevem přirozeného náboženství. Jak by byl asi on přijal věrozvěsty, přinášející světlo pravé víry! Srovnej Edvína (dole č. 4.) nebo Aristotela, jenž podobně veden přirozeným světlem rozumu poznal existenci jediného Boha, první příčiny všeho („*primus motor, immobilis, omnia movens*“ atd.).
- 4** Sv. Paulinus přišel s princeznou Edilbergou na dvůr anglosaského krále Edvína Northumberlandského. Týž svolal ihned sněm a radí se, zda mají křesťanství přijmout. První, kdo se vyslovil proti pohanskému náboženství, byl jejich velekněz Coifi: „Zkoumej nové učení, protože naše nemá síly.“ Jiný řekl: „Náš život rychle pomíjí, a co člověk jest, nevíme. Jeho život mi připadá jako ptáče, jež ze tmy vletí do osvětleného sálu, tam chvíli poletuje a pak protějším oknem vyletí ze sálu zase do tmy, a nikdo neví, odkud přišlo a kam letí. Sděluje-li nám nové učení něco určitého o posmrtném životě, jest naší povinností je přijmout.“ Paulin mu předříkával apoštolské vyznání víry. „Zde máš odpověď...“ a zároveň vysvětlil, čeho bylo třeba („věřím v těla vzkříšení, život věčný...“). Bylo ihned ustanoveno pohanská božiště spálit, a zase byl Coifi první, jenž vmetl na střechu pochodeň. Paulinus, pozdější biskup yorksý, nepřetržitě 36 dní uděloval sv. křest. Kdekoli se ukázali misionáři, sbíhal se lid a prosil za požehnání, naslouchal pozorně pravdám sv. víry. „Nikdy nebyl náš život tak šťasten jako když jsme (naši předkové) přijali křesťanství.“ (*Beda Ctih. - Život kněžstva* byl tehdy bezúhonný, anglický kalendář vykazuje 23 králů, 60 královen a potomků královského rodu anglosaského, kteří jsou uctíváni jako světci.)
- 5** Tacian, „Assyřan“, řecký apologet, nenalezl v naukách orientu uspokojení; hledal tudíž pravdu ve spisech řeckých filosofů, v mystériích, ale nevedlo se mu lépe. Konečně se seznámil s křesťany a byl uchvácen krásou sv. víry, stal se přítelem sv. Justina, a pravdu, kterou marně hledal jinde, našel v učení Kristově. (*Srov. sv. Augustína!*) Píše jako věřící: „U nás není honby za planou slávou, není pestrá směsice názorů, u nás filosofují nejen bohatí (jako u pohanů - klasický starověk; filosofové pokládali za znehodnocení učenosti, kdyby ji byli učinili přístupnou lidu!), nýbrž i chudí zdarma požívají vyučování a mají přístup k pravdě. (Srv. Luk. 10. 21; 7. 27: „Chudým se zvěstuje evangelium.“) Co pochází od Boha, nemůže být vyváženo poklady celého světa. Všichni, kteří chtějí slyšet, mají přístup k pravdě, mladí i staří; jen rozpustilost jest vykázná.“ Žel, že tento muž, poněkud podobný Tertullianovi svým rigorismem, se později zapletl v sektářské nauky gnostické a založil koncem 2. století sektu enkratitů.
- 6** Sv. Justinovi se vedlo podobně. Vzdělán ve vši tehdejší moudrosti pro-

studoval všechny filosofické školy (systémy), ale pokoje nenašel. Podle vlastního vypravování se jednou prochází na mořském břehu a setká se s neznámým starcem, dá se s ním do hovoru, a ten jej upozorní na knihy proroků. Na jeho radu je začne studovat a ve víře Kristově našel, po čem toužil a co jinde marně hledal: pokoj duše a pravdu. Podobně sv. Cyprián.

- 7 Obrácení I r č a n ů, divokého a vzdorovitého národa s mocnou kastou druidů (kněží pohanských), se stalo bez prolití jediné krůpěje krve, a ostrov těchto nezkracených divochů dostal později název ostrov svatých. Jak pevně si chránili poklad víry Kristovy, svědčí pronásledování a neslýchané útisky, jež jim bylo zakoušet více než dvě staletí od protestantské anglické vlády.
- 8 Sv. Hilarius Poitierský byl před obrácením neustále mučen otázkou: „Co jest cílem lidského života? Co jest nejvyšší dobro? Co jest Bůh?“ Studium pohanských filosofů mu přineslo stejně málo uspokojení jako jmenovaným třem (č. 5. 6.); byl již blízek zoufalství, když se mu dostalo do rukou Písmo sv. Jako biskup byl pak „světlem francouzské (galské) církve“, nejobávanějším odpůrcem ariánů na západě, mnoho vytrpěl pro víru, kterou hájil jak proti bludařům, tak proti mocným tohoto světa (císaři Konstantinovi).
- 9 Na misijní stanici T. J. v Shembaganuru v Indii přišel před lety 18letý jinoch s prosbou, aby mu byl udělen sv. křest. Jako dítě osířel a na pastvě u svého stádečka si dával otázku: „Kdo jest asi původce všeho, co vidím? Kdo sklenul modré nebe nad mou hlavou, kdo vykouzlil květy a palmy ze země?“ Ptá se brahmánských kněží ve své vesničce; jeden odpověděl tak, druhý onak, většina bonzů se odpovědi vyhnula. Jednou se odebral do blízké pagody: „Ukažte mi Boha, jemuž se klaníme.“ Ukázali mu kámen. „To že jest Bůh, jenž všechno stvořil?“ „Hlupáku, nevíš, že bůh je v tom kamenu jako duše v těle?“ „Proč není i jinde? Proč je zde tak nečinný? Proč je tento kámen navlas stejný jako jiné kameny?“ „Omezenče, dej mi pokoj, nech filosofování a běž si k svým kravám.“ Jinoch si nedal pokoje, pátral po pravdě, dostal se k protestantským kazatelům, ale ani ti ho neuspokojili svými neurčitými odpovědmi, ačli mu vůbec dali odpověď. Konečně se setkal s katolickými kněžími, a od těch dostal odpověď určitou, jasnou, ode všech stejnou, a to na všechny otázky („k čemu žiji . . . , co bude za hrobem . . . ?“) Ze S. byl poslán do řádové koleje v Trichinopoly, kde byl přijat do církve Kristovy.
- 10 Náboženství divokých Karenů (Birma v Zadní Indii) bylo neobyčejně čisté; tak aspoň sdělují misionáři, kteří k nim r. 1875 po prvé přišli. Bůh jest věčný, nezměnitelný, Stvořitel všech věcí. Člověka vytvořil z hlíny, ženu z jeho žebra, vdechl jim svůj život, oddělil moře od pevniny, postavil člověka do ráje a řekl mu: „Můj synu a má dcero, v ráji jest sedm druhů stromů; jeden druh není dobrý, z toho nejezte, sic zestárnete a umřete. Každého sedmého dne vás navštívím, buďte střídmí a modlete se ráno i večer . . .“ Jak vysvětlí „srovnávací věda náboženská“ tento zjev? Taková podoba s vypravováním bible - u národa, jenž odříznut ode vsí kultury žil izolován v pralesích?
O pádu prvního člověka si vypravují toto: Bůh chtěl člověka zkoušet, proto stvořil strom života a smrti a přikázal mu: „S něho nejezte . . .“ Původně vládl

jediný Bůh, pak se však objevil drak, satan, záviděl člověku jeho štěstí, podvedl ženu Eu a muže Sanai, podal jim žlutý plod, přestoupili příkázání Boží a proto se Bůh od nich odvrátil. Dali se podvést a byli vydáni na pospas nemocem. „Ovoce pokušení“ bylo zlé a stalo se jedem našemu otci i matce. Druhého dne po jejich neposlušném kousku je Bůh ráno navštívil, ale oni k němu neběželi jako jindy. „Proč jste jedli se stromu, s něhož jsem vám zakázal jísti? Neposlechli jste mého příkázání, a proto umřete.“ (*Tak sděluje P. Bringaude, jenž 20 let žil mezi Kareny.*)

- 11 P. Bringaude vypravuje: „R. 1879 jsem připravoval na smrt stařenu 80letou. Když jsem ji poučoval o sv. víře, přerušila mne skoro při každé větě: ‚To jest naše náboženství, to jsem slyšela od děda...‘ Při veřejném kázání byl jsem mnohdy od starců přerušován: ‚To jest naše náboženství... Bůh jest vševidoucí, vševědoucí, všemohoucí...‘ Vypravuji si kromě jiného toto: „Za starých dob jeden Karen nechtěl přepravit Boha přes řeku, jeden Kula (t. j. cizinec) tak ochotně učinil; proto Kulové dostali svaté knihy, a Kareni musí čekat, až od západu Kulové přijdou je poučit a vysvobodit...“ Ale jen Kareni, bydlící v horách a lesích, mají náboženství tak čisté; v údolí je již porušeno budhistickými prvky - stykem se sousedy!“
- 12 Karibové a jiné kmeny na severním pobřeží jižní Ameriky věřili ještě před příchodem misionářů o stvoření světa. O stvoření ženy si vypravovali toto: „První člověk usnul a když se probudil, spatřil po svém boku ženu.“ Měli též pověsti o potopě, z níž se zachránil jediný muž na člunu. Humboldt našel r. 1800 u pohanských Indiánů tuto pověst o potopě: „Jeden muž a jedna žena se zachránili na vysoké hoře Tamanaku a znovu zalidnili zemi.“ Pohanští domorodci na Ohnivé zemi se po smrti některého ze svých modlí za zesnulého několik dní.
- 13 Miss Exter Marie W., židovka, vypravuje, že v 17 letech se dožila trpkého zklamání (snad ženich?) a v těch hořkých chvílích jako přemnozí jiní spěchá k Bohu. Ale co jí mohlo její náboženství dát? Jednou náhodou se jí dostala do rukou evangelia, otevře a čte: „Blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou.“ Tato slova věčné Pravdy ji upoutala, čte celý Nový zákon a pláče pohnutím, že všechna tato krása jí byla po 17 let knihou zapečetěnou! Stane se křesťankou! Ale v Americe jest „křesťanských církví“ (t. j. protestantských sekt) bez počtu! Nezkušená vstoupila do první, která jí do cesty přišla, a otec nebránil. Jenže tam bylo zklamání; nenašla pokoje, po němž toužila; ani křest nepřijala - byla to sekta napolo pohanská. Tu jí přišla do rukou knížka „Učení katolické církve“, a teď se jí otevřely oči. Rozhodla se, že se stane katoličkou. Ale teď se otec postavil rozhodně na odpor - proti protestantsko-pohanské sektě ho ďábel nešval, tam neměl co ztratit, ale proti pravdě začal nyní urputný boj. Dívka však vytrvala.
- 14 Ida Eckhardeová píše: „Když mi bylo 9 let, prosili mne dva hošiči z našeho domu, abych s nimi šla do kostela sv. Ludvíka (v Mnichově) podívat se na sv. biřmování. Po prvé v katolickém chrámě! Měla jsem za přítelku katoličku, jejíž teta mi leccos z katechismu vysvětlovala; četla jsem „Fabiolu“ a jiné

knihy v katolickém duchu psané. V 21 letech přítelka odešla do kláštera, já však neměla tolik síly, abych učinila krok, k němuž mne svědomí nutkalo. Jednou jsem byla přítomna slavné mši sv. a dojem, který jsem si odnesla, rozhodl. Katolická lékařka mne vzala s sebou do Frýburku, tam jsem šest týdnů byla vyučována ve sv. víře - byly to nejšťastnější dny mého života - a konečně v den Neposkvrněného Početí sv. Panny jsem složila vyznání víry."

- 15 Magdalena Scharlanová, manželka protestantského pastora, mívala už v mladých letech pochybnosti u víře. Luteránství ji uspokojit nemohlo, pastoři, na něž se obracela se svými pochybnostmi, ji odbývali frázemi, z nichž vyzozorovala jejich liberální smýšlení. Do té doby připadá její sňatek. Náhodou (četbou Albána Stolze a jiných knih) se seznámila s katolickým učením, viděla, že odpovídá docela jinak na její otázky než mělký protestantismus, jenž sám neví, na čem jest. Pro svou náklonnost ke katolické víře (začalo to již doma) měla značné potíže s rodiči, přece však překonala vše, i odpor manželův (zase řídká výjimka, že jí nakonec ponechal svobodu svědomí) a složila vyznání víry v Osnabrücku. Je tomu asi dvacet let.
- 16 P. Desmet T. J. přichází po prvé mezi divoké Siouxy a jest od nich vítán jako vyslanec Velkého Ducha. Vysvětluje pravdy sv. víry, přijímají vše s naprostým přesvědčením, bez nejmenšího odporu, a prosí ho, aby u nich zůstal. On však chodil od kmene ke kmenu. Často se stalo, že po dlouhých letech se setkal s mužem, jenž kdysi slyšel jedno jeho kázání a hluboce si je vštípil v paměť, snaže se vždy podle něho žít. Jednou se shledal se starcem, jenž před 20 lety jeho kázání slyšel, a teď stoje nad hrobem prosil o křest. (*Život a působení P. D.*)
- 17 Koncem minulého století posílá perský šach do křesťanské Evropy vyslance. V jeho průvodu jest jinoch, nevím, zda vyznavač Mohamedův jako ostatní, či perského náboženství. Po návratu býval smuten - tázán po příčině odpovídá: „V mládí jsem prožil několik let mimo vlast v pensionátě Školských bratří; tam jsem poznal křesťanství, slyšel učení Kristovo, viděl život a příklad jeho vyznavačů . . . Nyní, doma, se mi stal život nesnesitelný, hynu a dusím se v těžké atmosféře náboženství . . ." (*Louis Veuillot.*)
- 18 Tertulliánův výrok: „O testimonium animae naturaliter christianae!" (*Apol.; De test. animae.*) Poukazuje na to, že tehdejší pohané při bezděčných zvoláních nemluvili o bozích, nýbrž o Bohu. „Dej Bůh, je-li vůle Boží, žehnej ti Bůh, Bůh všechno vidí, Bohu budiž poručeno, Bůh ti odplaf, Bůh bude soudit mezi tebou a mnou . . ." Na to navazuje a praví: „Odkud tento způsob mluvení, když přece nejsi křesťan? Tak mluvíš, i když máš hlavu ovinutou stužkou Cereřinou, když máš na sobě purpurový plášť Saturnův, lněné roucho Isidino, když vzýváš Junonu, když oslavuješ Minervu. Žádného z těch bohů se nedovoláváš za svědka. Ve svém foru apeluješ na jediného Soudce z onoho světa, ve svých chrámech trpíš jiného boha . . . Dovolávám se (pro existenci jediného pravého Boha) nového svědectví, či lépe svědectví, jež jest známější než všechna knižní učenost, živější než theorie, rozšířenější než kterákoli vydání nějakého spisu, větší než celý člověk . . ."

- 19** P. K u m m e r T. J. píše z Bombaje 1897: „Když pohané umírají, v té vážné chvíli zapomínají svých bohů a pověr; ruce i oči k nebi obrácené vzývají „Bo-ha“ a prosí ho za odpuštění . . .“
- 20** Nesčetné jsou příklady, že nezkažené dítě, přišedší náhodou k poznání víry Kristovy, se k ní přivinulo celou duší. Nezkažené! Srdce prohnité vášní - ať tělesnou ať jinou - má duševní oko zkalené a je tudíž nevnímavé pro světlo pravdy. V L o v a n i naslouchá židovské děvčátko náboženským rozpravám, jež její otec vedl s kaplanem vévody Brabantského, stává se křesťankou a prchá do kláštera cisterciáček, nesouc klidně odloučení od rodičů (15. stol.).
- 21** C o h e n, karmelitán, pokřtěný žid, kdysi virtuos, vypravuje o svém synovci, hošíku, jenž taktéž „náhodou“ přišel k poznání víry . . . Otec zuřil, chtěl mu křesťanství z hlavy i ze srdce vyhnat po dobrém nebo po zlém, hotov i k nejhoršímu. Zkusil ještě poslat k příbuzným, kde by byl docela izolován a od nich „zpracován“. (Viz kap. 8. č. 8.)

Viz: též kap. 4. č. 31. — kap. 10. č. 8. — kap. 13. č. 56. — kap. 17. č. 22: kap. 18. č. 70.

*

Thema „anima humana - naturaliter christiana“ pro svůj zřejmý apologetický ráz se hodí spíše pro konference (inteligenty, studenty . . .) než na kazatelnu. Nicméně lze ho vhodně užít i tam, a to v cyklu kázání o víře neb o náboženství - a ještě lépe, vsune-li kazatel vhodně některé příklady do promluvy o křesťanství (slovo Kristovo atd.). Do promluvy - mám na mysli krátké exhorty, jež zvláště v městech se konají při mši sv. pro inteligenci a do nichž jest radno vplétat apologetické momenty.

3. TOUHA PO SVĚTLE PRAVDY.

Nihil volitum, nisi cognitum - po věci, již člověk nezná, nemůže ani toužit ani si ji zamilovat. Proto zdůrazňujeme: nutno znáti sv. víru, její krásu a požehnání, jež přinesla a přináší lidstvu. (Viz kap. 10.) Nicméně setkáváme se denně se zjevem, že mnozí sv. víru velmi dobře znají, a přece si jí neváží, ba dokonce ji odhodí, na př. odpadlí kněží. Důvod jest nasnadě: pravdy sv. víry jsou praktické, vymáhají od nás čin, nejsou pouhý šperk, jež bychom nosili na odív a s nímž bychom se před světem pyšnili. Kdyby toho nebylo...! Sám znám vzdělance, kteří pro sv. víru mají slova opravdového a vřelého uznání a přece jsou jí vzdáleni. Její krása se jim líbí, ale žít podle ní nechtějí - prostě proto, že by je to stálo sebezápor. U věřících místo toho shledáváme lhostejnost, netečnost, vlažnost, asi tak, jak to vyjádřil kterýsi duchovní správce o své osadě: „Opadů zde bohudík není, ale pro víru by se dal sotva kdo mučit.“

V kapit. 13. „Vlastnosti víry“ o tom bude ještě řeč. Zde navazujeme na předešlé úvahy a připojujeme: musíme si vážit „prakticky“, t. j. nestačí jen to, co u přemnohých věřících vidíme, že by sice za nic na světě neodpadli a že víru ohnivě zastávají v každém sporu, kdykoli jest napadena, ale na tom ustávají a myslí, že učinili své povinnosti zadost. Sv. víry si musíme vážit proto, že nám ukazuje cestu k nebi, ale jest ovšem také naší povinností dát se od ní do nebe vést, t. j. chopit se prostředků, jež nám podává, abychom si jimi zjednali spásu. Tvrůce nám nehodí nebe do klína zadarmo - věčný život si musíme vydobýt a jedině k tomu nám dal pravdy sv. víry (zjevení), abychom jich užili k dosažení cíle, pro něž jsme stvořeni, a nikoli, abychom jimi obohatili své vědomosti.

Příklady v této kapitole uvedené jsou vzaty hlavně z misií. Daly by se rozmnožit momentkami z života konvertitů. Oboje jsou namnoze jako stvořeny k tomu, aby se v nich věřící jako v zrcadle vzhlíželi a viděli k vlastnímu zahanbení svou netečnost a lhostejnost ve víře.

I když věřící víru má, nelze ještě mluvit o jeho touze po sv. víře. Toužím jen po tom, co nemám a co bych mít chtěl. Tuto úvahu tudíž nutno přizpůsobit a aplikace by byla: sv. víry si vážit, vysoce ji cenit, být za ni vděční, chránit si ji, tím svědomitěji podle ní žít a povinnosti sv. víry plnit. Po něčem však může věřící toužit: po tom, aby svou víru lépe poznal. Tedy po poučení o víře. (Viz kap. 14.) Tuto touhu možno a nutno v srdcích věřících rozněcovat, a zase ukazovat na vhodných příkladech, jak obrácení touží po tom, aby pravdy sv. víry poznali co nejdůkladněji, zatím co my jsme tak neteční. Vypracování thematu by mohlo být asi

takové: vypočíst vše, co nám víra přináší, tedy všechno požehnáni sv. víry, časné a zvláště věčné: znalost pravého Boha, poznání pravd, jichž bychom se sami nedopídili, znalost cesty vedoucí k spáse, prostředky k dosažení spáasy, klid svědomí, pokoj duše, útěchu v utrpení, ve smrti, rodinné štěstí. Tyto statky dovedou lépe než my oceniti ti, kdo se narodili mimo církev a tudíž jich neokoušeli po celý život jako my. Odtud ta touha po pravé víře.

Nebo a minori ad maius:

A) a) Po čem lidé touží? Po časných dobrech: statcích pozemských, zdraví, cti, rozkoši, vědění atd. . . . dobrech namnoze nestálých, člověka nehodných, zdánlivých.

b) Jaká dobra nám dává, přináší, zaručuje (slibuje) sv. víra? Věčná, trvalá, pravá: věčné statky, věčný život, pravou důstojnost, totiž důstojnost dítek Božích, pravé a čisté radosti - již zde! Vědění vynikající nad vědění přirozené atd. . . . Proti jednotlivým dobrům sub a) vypočteným klademe dobra nadpřirozená.

Tedy: po čem máme více toužit, po dobrech časných nebo věčných? Jak si tedy máme víry vážit, jež nám je zjednává!

B) Touha po pravdě a vědění.

Mnozí mnoho znají, svou víru však neznají . . .

a) Touha po vědeckých poznatcích: mnohý člověk prosedí všechna svá dětská a jinošská léta ve školní lavici, aby nabyl vědomostí. K čemu taková oběť? „Bez těch vědomostí bych se neprotloukl životem, nedosáhl bych postavení.“

b) Jaká jest naše touha po nadpřirozených poznatcích, po znalosti pravd sv. víry? Nepokládá se dnes náboženství za nejzbytečnější předmět? A přece platí o něm daleko větším právem: „Bez znalosti pravd sv. víry se neprobiji touto životní poutí k nebeskému Sionu, nedosáhnu cíle, pro nějž jsem stvořen . . .“ Není nutná znalost astronomie, zoologie, gramatiky, abych duši spasil, ale je třeba znát to, o čem mne poučuje náboženství, ačli chci dojít spáasy.

Kam má tedy naše touha a snaha více směřovat? K získání vědomostí časných nebo nadpřirozených? Zvláště máme-li ještě jednu věc na zřeteli: říká se, že se učíme „ne pro školu, nýbrž pro život . . .“ Jak nepravdivé je toto slovo! Co musí vecpat do hlavy mladí lidé ve školních lavicích vědomostí, jichž nikdy v životě nepotřebují, jichž nikdy prakticky neužijí! O škole obecné to platí v měřítku nejmenším, o střední škole v rozsahu značně větším a vyšší škola? Posluchač jisté fakulty mi řekl o jisté věci: „Celý rok dřiny, a za čtrnáct dní po zkoušce z toho již nic v paměti nezůstane, pro budoucí působení věc naprosto zbytečná a neužitečná.“ Pravdy katechismu? O těch platí pravý opak: jak snadno se jim naučí i dítě, a potřebuje je pro celý život.

Příklady.

- 1 Na mongolských pustinách, na území Ili za pouští Gobis uprostřed modloslužby a budhistického pohanství žila odedávna hrstka lidí, jejichž kolena se skláněla před znamením spásy - křížem Kristovým. Jak se tam dostali? R. 1775 tam byli z Číny vykázáni křesťané, jež nebylo možno po dobrém ani po zlém odvrátit od víry. Byli bez kněze, bez sv. svátostí. Desetiletí ubíhá za desetiletím... Konečně v letech sedmdesátých minulého století zvěděli potomci vypověděných vyznavačů Kristových, že do Mongolska přišli misionáři, a hned prosili, aby některý k nim přišel. P. de Deken se vydal na cestu ze své štace 31. srpna; 13. listopadu přišel do vesničky, kde bylo několik křesťanů - 22 let neviděli kněze, a přece ještě znali hlavní pravdy sv. víry, konali modlitby, a když slyšeli, kam se misionář ubírá, byli hotovi přesídlit do Kuldža v Ili, aby měli kněze nablízku. Cesta vedla přes Nebeské pohoří; tam jest sestup tak srázný, že jde o život - cesta či spíše pěšina vhodnější pro ptáky než pro lidi vede po samém kraji propastí, hlubokých několik set metrů, a po ní bylo nutno přepravit i vozy a soumary. Když přišel P. D. do Kuldži, našel tam kapli, v níž se věřící celých sto let scházeli, aby bez kněze konali své pobožnosti. Byl uvítán od těch chudých vydědenců s pláčem a radostí. „Nyní budou aspoň naše děti křtěny, kněz bude žehnat svazkům našich synů a dcer a my neopustíme svět bez sv. svátostí...“
- 2 R. 1851 přišel ke břehům Velkého Otročího jezera misionář P. Faraud, oblát Neposkvrněného Početí. Zpráva o příchodu „černého kabátu“ se rozlétna bleskurychle po širém kraji; asi 1600 Indiánů se shromáždilo kolem něho. Někteří přišli až ze vzdálenosti 500 km. Jejich radost nelze vylicít. „Konečně se Bůh nad naši bídou smiloval! Vidíme vlastněma očima toho, jenž zná slovo spásy... Proč nežili naši otcové tak dlouho, aby mohli užítí toho, jenž nám přináší slovo dobrého Boha?...“ Za 10 dní znali všechny běžné modlitby a několik zpěvů, takže se mohli modlit společně růženec. Do pěti týdnů byli všichni „obmyti svatou vodou“, vrátili se do svých domovů a tam vyučovali katechismu sami, soused souseda, otec svou rodinu, syn rodiče, bratr bratra... Jako sousředné vlny na hladině se křesťanství šířilo mezi oněmi kočovnými kmeny. Misionář jim napsal slabikovým písmem zpěvy a nejdůležitější pravdy sv. víry, a tak se mnohý Indián naučil číst a psát. Zpěv byl oněm divochům neznámý, proto pohanští soukmenovci s úžasem poslouchali písne novokřesťanů, a mnohý Indián, jenž na obrácení ani nemyslel, naučil se od souseda číst, psát a zpívat, a stal se nakonec křesťanem. Osobní horlivost nahradila nedostatek škol (byly nemožné jednak proto, že to byli kočovníci, jednak že nebylo učitelů). Za pět let P. Faraud zase přišel, chtěl zříditi misii, ale protestantská obchodní společnost, zvaná Hudsonova, se bránila, protože prý misionáři se chtějí obohatit na úkor domorodců! Ubozí Indiáni měli sotva co jíst!
- 3 Týž P. Faraud vešel jednou do chyšky starce, jenž krátce předtím se nestrachoval podniknout cestu 200 km, aby s celou rodinou přijal křest. Nyní nechtěl kněze pustit, osm dní musil u něho pobýt a učit celou rodinu. Pět dětí

a čtyřem dospělým udělil křest, tři byli po prvé u stolu Páně. Všichni byli plni radosti, že mají u sebe „muže, jenž učí, jak nutno dobře žít“ - polodivošil

- 4** Kolem r. 1820 přišla tlupa Irokézů k Indiánům na západním svahu Skalnátého pohoří. Vůdce příchozích Ignác vypravoval mnoho o katolickém náboženství, vyučil je hlavním tajemstvím sv. víry, a celý kmen podle toho zařizoval celý život: konali modlitby, světili neděli, na hroby stavěli kříže a pod. Kéž by se jim dostalo štěstí a přišel k nim misionář! Ale nejbližší misie byla v Montrealu, vzdáleném 3600 km. Vyslali tudíž čtyři Indiány jako poselstvo do St. Louis, kam bylo jenom 1500 km cesty. Musili přes pustá pohoří, přeplavat nespočetné dravé a široké řeky, byli stále ohrožováni nepřáteli. Půl roku trvala namáhavá pout, v říjnu 1831 byli na místě. Dva zemřeli vysílením na cestě tam, dva na zpáteční cestě. Padli za obět jedovatým šípům cizích kmenů či šedým medvědům? Nebo byli pohlceni vlnami rozvodněných řek anebo klesli vysílením a hladem? To ví jedině ten, jehož hledali a po jehož spasném slově toužili. Misionářů však nebylo a protestanty odmítli jako předtím Irokézové: „Přišli k nám sice nedávno bílí mužové, kteří se vydávali za černé kabáty (t. j. kněze), ale ti se ženili, nenosili černý šat, nekonali dlouhé modlení (t. j. nesloužili mši sv.), to nebyly pravé černé kabáty.“ Když se nedočkali katolických, jim slíbených misionářů, vydal se za čtyři roky sám starý Ignác do St. Louis se dvěma syny, aby je tam dal pokřtít a přivedl kněze. Po šesti měsících strašných námah došli cíle, ale pochodili jako první poselstvo. R. 1837 vydal se na cestu zase se 4 průvodci, ale všichni byli od Siouxů pobiti; za dva roky podstoupil po čtvrté dalekou cestu syn Ignácův s jedním průvodcem, a ti konečně po 10 letech prosení dostali prvního misionáře De Smet a. Vyšli v březnu 1840. Cesta byla pro Evropana hrozná. Na prérii, jejíhož konce oko nedosáhlo, byl v noci mráz, ve dne strašné vedro. De Smet brzo onemocněl zimnicí a v horečce mu nemohli dát jiné vody leč z kaluží na cestě. Koncem června se setkali s tlupou Indiánů, kteří jim vyšli naproti. Vítili misionáře se slzami a vypravovali: „Srazili jsme se s cizím kmenem, bylo jich na 200 a nás jen 60; prosili jsme Velkého Ducha, abychom zůstali na živu a mohli tě spatřit, pobili jsme jich 50, z nás nepadl ani jeden.“ Tam sloužil De Smet první mši sv. a nazval to místo Údolím svaté Oběti. Po čtyřech dnech zase vyrazili a teď je čekala nejtěžší část cesty: v neschůdných horách po strmých, úzkých a kluzkých pěšinách, nahoru dolů po srázných skalních stěnách, kde jediný falešný krok znamenal smrt, úzkými divokými roklami, do nichž slunko sotva na chvilku zasvitlo, pak přes rozvodněné dravé horské bystřiny. Indiáni se vrhali neohroženě do hučících vod, ale bílý muž nebyl na takové věci zvyklý.

Když P. De Smet přišel k Indiánům za Skalnatým pohořím, celý kmen (1600 mužů) vyšel mu vstříc, a pohlavár ho vítal slovy: „My všichni jsme tvé děti; mluv, srdce naše jsou otevřena; ukaž nám cestu, po níž máme kráčet, abychom přišli k Velkému Duchu.“ Ke katechismu se dali donášet i nemocní; jeden náčelník svolával ráno svůj „národ“ k řece, aby se umyli a šli k vyučování náboženství. (Čistotnost není ctnost u Indiánů příliš oblíbená!) Dojemné bylo, když večer slyšel misionář píseň k Velkému Duchu, kterou si už dávno předtím složili. Zaměnili šipy za rýče a co byl největší div - dali se pohnout, aby zacho-

vávali nerozlučitelnost manželství, což pro divoké rudochy byla rozhodně nadlidská oběť, a zanechali hazardních her, při kterých dříve prohrávali mnohdy celý majetek. „Rozštěpenými jazyky“ (t. j. lháři) pohrdali, krádeže neznali ani klíčů a závor, chatrče byly ve dne v noci otevřeny, pomluvy neznaly ani ženské. Jediný muž spravoval celý kmen, strážci a žaláře byly věci docela nepotřebné. Ani dva měsíce u nich misionář nepobyl a již musil zpět. „Dokud se nevrátíš, budeme se modlit za tebe ráno i večer, a až bude všecko v květu, půjdeme ti naproti.“ Po roce se s nimi zase shledal. Vůdce výpravy byl čtyři dny bez pokrmu a nápoje; i nejstarší člen kmene se k nim přidal - třebaže byl slabý stařec a vysílen, vjel do něho oheň, když slyšel: „Naproti černému kabátu.“ (*Život a působení P. Desmeta. „Dědictví svatojanské“ v Praze.*)

- 5 Koncem 16. století poslal japonský vládce Taikosama na Koreu vojsko, aby mu ji podrobilo. Bylo to v době, kdy se křesťanství v Japonsku utěšeně rozvíjelo, ještě před vypuknutím pronásledování za téhož vladaře. Misionáři provázeli vojsko a obrátili nejednoho korejského zajatce ke křesťanství. Jeden z nich, bl. Kajus, byl po letech (1620) v Japonsku pro Krista upálen a jest tudíž prvním korejským mučedníkem. Japonsko však nepodrželo dobyté země. Kolem r. 1650 seznámil se korejský král při své cestě do Pekingu se slavným misionářem Adamem Schallem a obdržel od něho darem spisy jednající o vědě a náboženství. Slíbil, že je doma předloží učencům. V témže a následujícím století se dostaly na Koreu katechismy sepsané od misionářů v čínské řeči. Koreané mají sice řeč jinou, ale obrázkové písmo totéž, a rozuměli čínským knihám stejně, jako Angličan by rozuměl početnímu příkladu, který napsal Moravan. Hranice byly úzkostlivě střeženy, žádnému katolickému knězi se nepodařilo je překročit. Je to ojedinělý případ, že první semeno sv. víry nebylo zaseto živým slovem kazatelů a věrozvěstů, nýbrž literou a knihou.

Korejský král posílal tehdy každý rok poselstvo do Pekingu. Bylo to jediné spojení země s cizinou. Tito vyslanci přinášeli z Číny katolické náboženské knihy. To byl první pramen, z něhož Korea čerpala víru. Mezi korejskými učenici byl tehdy jakýsi vědecký spolek, jehož účelem bylo hledat pravdu. Jim se dostaly tyto knihy do rukou. Jednoduchost, jasnost a určitost, s jakou katolická víra odpovídala docela uspokojivě na nejtěžší a nejvyšší otázky životní, překvapila nesmírně tyto korejské filosofy a přesvědčila je o pravdivosti svaté víry. Rozhodli se, že jeden z nich se příštího roku připojí k vyslanectví, aby se v Pekingu seznámil s evropskými učenici a vyžádal si vysvětlení nejasných bodů i další náboženské spisy. R. 1783 se jim plán zdařil; jeden jinoch z jejich středu provázal otce, jenž byl jmenován vyslancem. Pekingský biskup Govea přirozeně užasl, když před ním stál mladý Korean a sděloval mu, že řada vzdělanců v jeho vlasti touží po světle svaté víry. Byl vyučen, pokřtěn a dostal jméno Petr. Biskup byl přesvědčen, že tento nadějný, nepohrožený a pro svatou víru tak nadšený jinoch bude své vlasti tím, čím byl Petr celé církvi, totiž základem kamenem, na němž bude na Korei křesťanství zbudováno. Nesmírná byla radost jeho společníků, když se na jaře 1784 vrátil s celým pokladem knih a svatých obrazů. Vypravoval jim, co zvěděl z vlastní zkušenosti o světové

církvi, jejím zřízení, učení, bohoslužbě a svátostech. Nejhorlivější ze všech se dal od něho pokřtít a přijal jméno Jan, k nim se přidal třetí a ten se chtěl jmenovat František jako svatý misionář Japonska, aby stejně jako on šířil ve vlasti víru Kristovu. Všichni tři patřili k vlivným a všeobecným váženým rodinám a získali si již před tím jméno svou učeností. Začali hned ve sdruženích šlechticů a učenců hlásat sv. víru a ukazovat její krásu a vznešenost. Koreané se velmi rádi sdružují ve spolky, každý patří alespoň k několika a pilně je navštěvuje. Tato okolnost byla na prospěch šíření víry. Jak v hlavním městě Söulu, tak i ve vzdálenějších okresech přibývalo vyznavačů Kristových.

Představme si situaci prvních korejských křesťanů: neměli učitele, neměli kněze, jediná svátost, kterou mohli přijmout, byla křest, znalosti náboženské byly nedostatečné, a jen několik málo jich mělo katechismus. Kromě soudců a katanů byli jejich největšími nepřáteli vlastní příbuzní, kteří se báli sami o sebe. Přesto přese všechno za deset let po pokřtění prvního Koreana bylo na 4000 horlivých křesťanů, a kromě mnohých odpadů i zástupy mučedníků.

Rychlé šíření víry na Korei vzbudilo brzo nenávisť. R. 1785 měla korejská církev prvního mučedníka, jenž z kropil krví domovskou půdu. Vláda si netroufala sáhnout na šlechtice a zvláště ne na tři vynikající vůdce křesťanů. Prozatím jako na výstrahu byl zatčen a mučen jeden chudý muž jménem Tomáš. Šlechtické rodiny se však začaly obávat o sebe a o své jmění. Podle korejského práva jest totiž celá rodina, ba celé příbuzenstvo zbaveno cti i majetku, proviní-li se nějakým zločinem jediný její člen. V rodinách nastaly scény, při nichž se nešetřilo prosb ani hrozeb, aby jejich členové byli od nové víry odvráceni. Mezi odpadlíky byli i oba nejhorlivější a dříve tak neohrožení Petr a Jan. Brzy potom vypuklo všeobecné krvavé pronásledování: žalář, muky, smrt. Křesťanství mělo býti za každou cenu vyhubeno.

O mukách nebudu mluvit. Hrůza nás pojímá při pouhém čtení. Byly daleko strašnější než oheň, krutější než u Číňanů a starých Římanů. Papež Pius VI. byl hluboce dojat, když slyšel o horlivosti a stálosti těchto křesťanů, zatím co francouzská revoluce a nevěrecké osvícenství se snažilo v Evropě víru Kristovu nadobro vyhladit. Křesťané byli pronásledováni jako rebelové nebezpeční státu, tedy z téhož důvodu jako od Římanů a protestantů. Jak přišel soudní dvůr na tuto myšlenku? Jeden soudce našel v křesťanské knize výrok, že každý křesťan má povinnost neustále bojovat proti ďáblu, tělu a světu. „Proti světu“, to znamená proti Korei! Korejská říše, to jest svět.

Plných deset let se šířilo křesťanství na Korei bez kněze, teprve roku 1794 na opětovné prosby poslal jim pekinský biskup 24letého kněze Jakuba Tsina. První pokus se stal r. 1791; v pohraničním městě byl veliký trh, tam se kněz odebral v přestrojení, podle jistého znamení ho měli poznati korejští křesťané a dopravit dál, ale nedostavili se, protože právě vypuklo pronásledování. Jak se dostane na Koreu kněz nyní? Hranice byly hlídány špehouny, od února do prosince musil misionář čekat v čínském městě Pieu-men, které bylo jenom říčkou odděleno od prvního korejského města Ei-tsin. Konečně o vánocích v přestrojení přeplaval na člunu řeku, křesťané ho dopravili do hlavního města Söulu, kam přišel na Nový rok. V moři 200.000 obyvatelů byl skryt v domě

obyčejného Koreana, na Bílou sobotu udělil první křest, druhého dne sloužil první mši sv. a udělil první sv. přijímání vybraným věřícím. Hlouček jejich rostl, ale byli trochu neopatrni, jeden Jidáš je prozradil. Na štěstí o tom včas zvéděli, dopravili kněze do jiného domu, jeho hostitel se převlékl a dal se zajmouti za něho, spolu byli polapeni i oni dva, kteří ho přeplavili přes řeku. Všichni byli mučeni, aby ho prozradili, ale nebeský úsměv pohrával jejich tváři v největších mukách; druhého dne byli popraveni. Tsin byl pak ubytován v domě šlechtické dámy. Takové domy byly podle zákona bezpečny před prohlídkou a do příbytku žen nesměli vstoupit ani nejbližší příbuzní. Tsin byl tak před úklady bezpečen, stýkal se jen s hlavami osvědčených rodin, dával jim pokyny a psal knihy pro katechisty, kteří vyučovali katechumeny. Občas opustil úkryt, navštěvoval i nejvzdálenější kraje, ubytován vždy jen u mučednické rodiny. Na ostrově Kang-Hoa žil ve vyhnanství králův bratr, protože jeho syn se kdysi vzbouřil. Tsin pokřtíl jeho manželku a snachu i mnoho služebnic. Kníže sám se křesťanem nestal, ale později musili všichni do jednoho za to pykat smrtí.

Křesťané se báli, aby o kněze nepřišli, proto jen málokomu bylo dopřáno spatřit jeho tajemnou bytost a přijmout při mši sv. tělo Páně. Dva bratři, později mučedníci, asi osmkrátě přišli do Söulu, 14 hodin cesty, aby ho užívali, a nebyli připuštěni k němu ani k přesvaté Oběti. Jen temné pověsti se o něm šířily. R. 1800 zemřel král, který byl ke křesťanům celkem mírný, místo jeho syna vládla babička, ctižádostivá žena, u dvora nabyla vrchu strana křesťanům nepřátelská, a ona z ohledu na svou stranu začala je krutě pronásledovat. Proti všemu zemskému právu byly i ženy a děti vlečeny před soud, i šlechtické domy byly prohledávány, nastaly doby jako za Nerona. Též hostitelka misionářova se služebnými byla žalářována a mučena (Kolumba Kangová). Jedna služebná v mukách vše prozradila. Tsin však zatím unikl, chtěl do Číny, pak se však rozhodl, že se sám vydá soudu, doufaje, že pronásledování přestane, když si vylijí zlost na jeho osobě. V tom se ovšem naprosto zklamal. Byl umučen posledního května 1801 po 7letém působení. Před jeho popravou vypukl strašný orkán a obloha se zatměla, po jeho skonání náhle se vyjasnilo, a nad krajinou se sklenula překrásná duha. Byla znamením míru a předzvěstí lepších dnů pro věrné křesťany? Těm nastaly doby zlé, krváceli bez vůdce a žili bez pastýře plyných 30 let, ale sv. víra nebyla docela vyhubena. Zdá se, že hrdinství korejských věřících bylo větší než statečnost křesťanů za Nerona - těm alespoň biskup posílal do žaláře nejsv. Svátost, aby je sílila k poslednímu boji, tito však této posily neměli. Japonští vyznavači Kristovi čerpali sílu ze sv. biřmování, v němž Duch sv. sílil bojovníky Kristovy, korejští neměli ani to. Největší obětí pro ně bylo, že věděli z katechismu o sv. svátostech a o mši sv., ale nebylo jim dopřáno štěstí aspoň jednou v životě mít na nich účast.

Korea byla zase bez kněze. Kolikrátě se obrátili do Pekingu s žádostí o misionáře! Pavel Tieng při své páté cestě dostal konečně slib pro příští rok; několik křesťanů se v ustanovenou dobu odebralo na hranice, aby kněze za noci a mlhy tajně převedli, ale nikdo nepřišel. Čína měla sama kněží málo, revoluční zmatky v Evropě znemožňovaly posílání nových sil. Dvakrátě se obrátili Ko-

reané i na papeže, ale marně. Teprve 1836 se podařilo prvnímu evropskému misionáři Petru Maubantovi po ohromných obtížích v přestrojení vniknout do země. Na Bílou sobotu slavil první mši sv. Roku 1837 přišli ještě dva. Našli celkem 6000 křesťanů, skoro všechny v ohromné bídě, namnoze vyhnané z domovů pro víru a strádající uboze v pustých horách. Celou dobu před příchodem misionářů trvalo pronásledování, rok co rok mnoho set jich bylo uvrženo do vězení. Za dva roky po příchodu kněží bylo křesťanů na 9000. O práci misionářů svědčí tento dopis P. Imberta: „Jsem prací skoro vysílen. Vstávám o půl 3., o půl 4. začíná sv. zpověď a mše sv., mezi dnem přichází jeden za druhým k sv. zpovědi a zůstane v domě až do zítřka. Nezůstanu nikdy v témže domě déle než dva dny; v noci se odeberu do jiného, a to u spolehlivého křesťana. Trpím velký hlad, neboť při všech pracech musím být až do poledne lačný a pak dostanu od svých chudých věřících jen ubohou stravu. Odpoledne vyučuji, večer zpovídám, v 9 hodin si lehnu. Protože neznají postel ani matrace, musím ležet na zemi na koberci. Při tom číhají nebezpečí na každém kroku.“ Roku 1839 vypuklo pronásledování s novou silou (toho roku všichni misionáři dosáhli mučednické palmy po dvou až tříletém působení!) a trvalo až do r. 1874.

- 6 R. 1656 přešel *Ceylon* z moci Portugalska do rukou Holandska. V mírové smlouvě slíbili protestantští Holanďané, že ponechají všem obyvatelům náboženskou svobodu, sotva však se stali pány ostrova, začali hospodařit, jak protestanté hospodařili všude, kde měli moc. Katolické misionáře vyhnali, katolické školy zničili, domorodce násilím přinutili k odpadu, katolické děti musily do škol kalvínských, pod trestem smrti bylo zakázáno skrývat katolické kněze. To vše bylo provedeno ve dvou letech. Věrolomnost a znásilňování svědomí byly vždy vlastnostmi protestantů, kteří hlásali svobodu svědomí - totiž pro sebe, ne pro jiné. Misionář *Josef Vaz* z T. J. v Indii slyšel o smutném postavení katolíků na Ceyloně a rozhodl se, že se tam dostane stůj co stůj. Teprve po 12 letech se mu plán zdařil. Přestrojen za potulného indického žebráka dostal se do přístavu; tam však se již rozšířila zpráva, že v městě se skrývá kněz, a velitel dal přísný rozkaz, že nikdo nesmí být vzat na loď, kdo nemá od něho potvrzení. Na štěstí zemřel v málo dnech, a jeho nástupce, oklamán přestrojením, dal Vazovi visum. Teprve po hrozných útrapách (na př. na smrt nemocen ležel na vlhké půdě v lese sám a opuštěn) dostal se konečně do hlavního města Ceylonu. Teď šlo o to, jak vyhledat katolické věřící. Zavěsil si růženec kolem krku a chodil žebrat dům od domu. Co potup při tom vystál od helvetů! Tito hlasatelé svobody svědomí plivali na muže, v němž podle růžence poznali katolíka, a musil být rád, že ho nepřipravili o život. Jeden muž ho vždy vlídně přijal a obdaroval almužnou, z čehož Vaz soudil, že jest katolík, a dal se s ním do řeči. Hovořil o sv. víře, rozpravy byly vždy důvěrnější, až konečně se ho zeptal, nemá-li touhu být ještě někdy v životě přítomen mši sv. Když poznal, že se nemusí strachovat, dal se mu poznat, skrze něho se seznámil i s jinými a potom skryt u bohatého křesťana sloužil potají mši sv. před hloučkem věřících; po 30 letech zase byli staří přítomni sv. oběti, mladí po prvé v životě, všichni přijali sv. svátosti. Těžko říci, zda s větším dojetím stál misionář u oltáře či věřící před oltářem, na němž se konala svatá tajemství.

- 7** Na svátek Zvěstování Panny Marie před lety skládal ve švýcarském opatství sv. Mořice vyznání víry mladý muž... Augustin Chérix. Prodělal totéž, co mnohý student. Jako 12letý hoch hledíval večer, když se setmělo, k oknům katedrály, pozoroval kmitání věčného světla a tušil, že ve chrámě někdo koná noční adoraci, zatím co všecko spí. Na své dotazy dostával od protestantských příbuzných a přátel jen odpovědi urážející katolickou církev, ne však vysvětlení. Pak hledíval na ledovce, na alpské velikány, a věřícímu protestantskému jinochu byl jeho Tvůrce a Bůh při tom tak blízký... Náboženství, v němž byl vychován, neuspokojilo jeho badavého ducha, když dospíval. Nahlédl sice, že nemůže zůstat po celý život bez pevných zásad, ale kde je najít? Ve filosofii jich nenašel; hleděl si pomoci tím, že prokazoval skutky lásky, ale pochopil, že ani to není ještě všecko. Bylo mu 18 let, když začal studovat katolické autory světového jména. Do dvou let byla jeho vnitřní proměna skončena. Ale což, kdyby se přece jen mýlil? Odebral se na protestantskou bohoslovickou fakultu do Lausannu, ale to, co tam slyšel... To že jest křesťanství?... Z dusného ovzduší university si zašel do katolického chrámu a tam našel vždy osvěžení. Zpěv loretánské litanie na něho působil mile a konejšivě. „Stolice moudrosti... Růže duchovní...“ Odebral se do katolického kláštera, aby tam byl o katolickém náboženství poučen, a opat mu řekl: „Radím vám, abyste při svém pátrání po pravdě byl pokorný.“ Profesor dogmatiky Picard mu dal žádané poučení, ale exegetické a historické námitky ztěžovaly obrácení. Dlouho a mnoho musil studovat, než se vyzul ze zděděných předsudků a poznal, jaké byly příčiny a jaký základ tak zvané reformace. Ale „tomu, kdo činí, co na něm jest, Bůh neodpírá milosti...“, a jeho upřímná touha po pravdě, jakož i svědomitá snaha ji najít nebyla bez výsledku.
- 8** Benátčané Mikuláš a Maffeo Polo (první byl otec, druhý strýc známého cestovatele Marka Polo) přišli za obchodem na dvůr velkochana (vládce) mongolského Kublaj, a tento jsa křesťanskému náboženství nakloněn, poslal oba k papeži se žádostí, aby mu poslal aspoň 100 misionářů. Kliment IV. mezitím (1268) zemřel a kardinálům ležely, bohužel, na srdci jiné starosti než obrácení pohanů. Dvě leta se přeli při volbě nástupce. Pohané touží po světle sv. víry, a křesťané se oddávají ctižádosti! Konečně Řehoř X. r. 1271 odeslal dva dominikány, ti však uvízli v Armenii, oba Polové spolu se 17letým Markem se vrátili ke Kublajovi. (Marco Polo znal mnoho řečí, 17 let pobyl na mongolském dvoře, a vrátiv se do Evropy, vydal svůj světoznámý cestopis, jenž co do znalosti východní Asie nebyl do 19. století nikým předstižen.)
- 9** Sv. František Xaverský se na cestě do Indie zastavil na ostrůvku Socotora, učil domorodce pravdám sv. víry a ti se tísnilo kolem něho, žádostivě slova Božího. Loď však brzo musila dále; když byly zvednuty kotvy a vítr zadul do plachet, sběhli se zástupové na břehu a s pláčem se s ním loučili, ženy držíce v náruči maličké žalostnily: „Kdo je bude nyní učit?“ Světec, hluboce dojat touto touhou po slově pravdy, slíbil, že jim pošle misionáře, jakmile bude moci.
- 10** V britské Guayaně byl před lety volán misionář k nemocnému, aby mu

udělil křest. Poučil ho krátce o pravdách sv. víry a pak se chystal k odchodu, aby ho neunavoval. Ale umírající prosil: „Pater, pouč mne jen víc...“

- 11 Na Nový Zéland v zápětí za katolickými misionáři se drali protestanté. Maori (domorodé obyvatelstvo) rozeznávali: katoličtí byli „praví“ misionáři. Jeden náčelník řekl P. Servantovi: „Když mé tělo půldruhého dne nejedlo, má hlad..., má duše má ještě větší hlad! Pouč mne lépe o pravosti katolické víry, abych nemusil být němý, když se mne ptají po důkazech mé víry...“ Zpráva, že protestanté chtějí katolické misionáře vypudit, působila na obrácené Maory jako blesk z jasného nebe. Okamžitě se shrnuli v zástupech k misijnímu domu. „Zůstaň, jsme tu, abychom tě chránili. Tys opustil vlast a své drahé, budeme tě hájit a zhyneš do posledního muže, než na tebe kdo ruku vloží.“
- 12 Spillmann („Kříž a chrysanéma“) popisuje obraz: na tmavé větvi stromu sinoki (japonská jedle) se houpá pestrobarevný bažant, křídla napolo zdvižená jakoby k letu, oči z drahokamu obráceny k zlatoskvoucímu slunci, jež právě vychází nad stříbrosněžným vrchem Fužijamy, posvátné hory..., symbol duše toužící po pravdě.
- 13 Novoplatonismus byl vždy mostem mezi pověrou nebo bludem a pravou vírou... Jeho zásada, že nelze pravdu poznat (dnešní agnosticismus)..., když se jim nevěra nebo blud a pověra znechutí a nemají tolik mravní síly, aby přijali světlo Kristovo, náboženství čistoty, pokory a sebezáporu.
- 14 P. Delattre pracoval o vykopávkách starého Kartaga (1905). Sloup za sloupem vyvstává z trosek, až konečně celá svatyně sv. Cypriana se vynořila nad povrch země..., chrám, kde se sv. Monika celé noci modlila za syna. S úctou prochází poutník tím lesem sloupů..., s větší úctou nutno brát do rukou bibli! Toužebněji máme v ní hledat slova věčně pravdy, než věda hledá ve vykopávkách pozůstatky kultury, jež kdysi byla a dávno pominula!
- 15 Domorodcům na Gilbertově souostroví přinesli první poučení o sv. víře jejich krajané, vrátivši se z ostrovů Samojských a Sandwichských, kam byli odešli za prací a kde byli i pokřtěni. Tam se misionáři od nich naučili i jejich řeči, ale odejít s nimi nemohli. Roku 1875 dali vytisknout i katechismus a evangelia v jejich řeči a vyučili dva katechisty, kteří přišli na Samojské ostrovy hledat práci jako ostatní. Ti pak doma učili jiné, a brzo znali všichni katechismus z paměti. Tito dva přinesli s sebou i křížky, růžence a medaile. Na ostrově Nonuti žil starý námořník z Bretaně, jenž se tam zachránil před lety ze ztroskotané lodi a tam už zůstal. Učil domorodce velmi pilně pravdám sv. víry. Když konečně po letech spatřil prvního misionáře, jenž na ostrov přišel, onemocněl a brzo skončil - dostalo se mu štěstí, že na smrtelném loži mohl přijmouti sv. svátosti. Na různých místech stály již kaple: Božského Srdce Páně, Srdce Panny Marie, sv. Kříže a ještě pět jiných, v každé stál oltář s křížem a čekal jen na kněze, jenž by na něm přinášel Pánu nejsvětější Oběť. V takovém stavu našli misionáři ostrov, když po dlouhých letech v den Nanebevstoupení Páně 1888 přistáli u Nonuti. Uprostřed laguny (mělká voda na blízku břehu ostrova) musili zůstat stát. Bylo naprosté bezvětrí, přiblížilo se již poledne, a na břeh

nebylo lze vystoupit. Nezbyvalo, leč mši sv. sloužit na lodi. Vtom se objevila bárka s několika domorodci. Misionář, znaje již řeč domorodců, dorozuměl se s nimi snadno, pozval je na loď, a teď po prvé v životě byli přítomni nekrvavé Oběti Nového zákona. První mše sv. na zrcadlové hladině modré laguny pod dvěma deštníky, které dva domorodci drželi celebrujícímu knězi nad hlavou, aby ho chránili proti úpalu. Večer konečně se dostali na břeh a domorodci jim spěchali vstříc.

Ve svých modlitebních knihách měli prosbu, kterou vysílali k nebi den co den: „Bože a Otče náš, jak velké bude naše štěstí, až se v našem středu objeví kněz, jenž nám bude udělovat odpuštění hříchů, skýtat nebeský Chléb a v hodinu smrti silit sv. pomazáním; jak šťasten je každý, kdo může být přítomen nejsvětější Oběti.“ Tato modlitba byla nyní splněna. Ostrov Nonuti měl 95 vesniček. Prvního roku bylo uděleno 1600 křtů, za čtyři leta se čítalo křesťanů na 3000, roku 1900 překročil jejich počet 11.000. Aby se mohli se zdarem věnovat misijní činnosti na tolika drobných ostrůvcích, bylo nezbytně potřeba lodí. Opatřili si ji v Sidney a dali jí jméno Maris Stella (hvězda mořská). Tříkrát za den se domorodci sejdou do kostela: v 9 hod. ke mši sv. a katechismu, ve třet hodiny, a konečně po 6. hodině k večerní pobožnosti. Slunko tam vychází a zapadá celý Boží rok v 6 hodin.

- 16** Nejchudší snad obyvatelstvo celé Oceanie žije na souostroví Tokelau; jen usušené kokosové ořechy a ryby tvoří jejich denní potravu. Biskup Bataillon se dověděl, že tam vypukl strašný hlad; poslal k nim loď, aby některé hladovící dopravila na Wallisovo souostroví (Uea). Byli přijati v katolické misii, vyučení a pokřtěni; někteří pak zatoužili po domově, vrátili se ke krajanům a začali je vyučovat pravdám sv. víry, jakož i modlitbám, především růženci. Když pak chtěli přijmouti křest, byli v úzkých. Buď jejich „věrozvěsti“ křtit nedovedli nebo o svém právu nevěděli... „Vyhledáme tedy katolické kněze sami.“ Pustili se na chatrných pirogách vyrobených z kmenů na Samojské ostrovy, kde ještě nikdy nebyli a od nichž je dělila vzdálenost 450 km - na nebezpečném oceánu! Misionáři žasli, když se najednou v misii objevili neznámí hnědí lidé (r. 1863). Vyučili je, pokřtili a pak je poslali domů, ale ne již na pirogách, nýbrž na solidnější lodi (pirogy si ponechali v misii na památku a jako doklad jejich horlivosti). Kněz s nimi jít nemohl, ale za to alespoň se k nim přidružili dva katechisté, domorodci Samojci. Jak nevýslovná byla to oběť pro tyto nedávno obrácené, posoudí každý z toho, že Samoa jest od cestovatelů líčena jako ráj, a nyní měli trávit život v chudobě a bídě, již dotud nezakusili - doma kokosovými ořechy krmili vepře a měli denně bohatý stůl; kromě toho se musili vzdát mše sv., sv. zpovědi i sv. přijímání, a snad budou musit v daleké nehostinné cizině i zemřít bez sv. svátostí. To všechno věděli a přece šli (r. 1868). Za čtyři roky potom přišel k nim první kněz..., polovina obyvatelů byla obrácena, děti znaly katechismus a dovedly velmi pěkně číst, modly zmizely docela..., tak žehnal Nejvyšší velké oběti obou katechistů. První mše sv. na Tokelau..., dva dny trůnil eucharistický Spasitel na oltáři, jako by se chtěl ujmout vlády na ostrově, jemu dobytém prostými Australany. Po dvou dnech musil misionář zase dál a zavítal tam opět teprve v roce 1873.

- 17** Na poloostrov Labrador se uchýlilo s protějšního břehu r. 1856 několik kanadských rodin, aby unikly týrání protestantských anglických usedlíků. Jednou za rok (v létě) k nim přišel kněz, objednal všechny štace, udělil sv. svátosti, a pak zase celý rok bez kněze, bez sv. svátostí... Kolik jich zatím zemřelo! Roku 1860 se ubírá po silnici u Quebecu (v Kanadě) kněz - P. T e r n e t, misionář, chystající se právě k návratu do vlasti, do Francie. Tu ho potká několik rybářů - přišli z Labradoru do Quebecu na trh s rybami - a prosí ho hned za sv. zpověď. „Doma nemáme mši sv. ani na největší svátky, a když k nám misionář přijde, nejsme nikdy doma, musíme za chlebem... už léta jsme nebyli u sv. svátostí.“ P. Ternet pohnut jejich vypravováním a vida tuto duševní bídu („Maličci žádali sobě chleba a nebylo, kdo by jim ho lámal.“ *Pláč* 4. 4.), rozhodl se, že se k nim odebere a u nich zůstane, nedbaje svého chatrného zdraví. Za dva roky byly jeho síly zlomeny, takže nemohl objíždět vesničky, přece však zůstal a žil jako poustevník..., musili k němu docházet. Teprve jako stařec se vrátil do vlasti, a ti chudí vydědenci na něho vzpomínali ještě 30 let po jeho odchodu.

Obrazy.

- 18** Rostliny a světlo... Kdo by neznal „touhu“ každé květiny a rostlinky po světle? V temné místnosti, ve sklepe... jak vše „zírá“ k okénku nebo k šterbině, kudy vniká světlo! Na kraji temné jeskyně, jak se vše dere k východu! Dál uvnitř, kam sluneční paprsek nevnikne, nevypučí ani jediný kvítek. V tropických pralesích, kde si sluneční paprsek s námahou razí cestu neproniknutelnými korunami stromů - lépe řečeno, kde nepronikne paprsek mořem listů, pne se vše v divém zápase vzhůru..., opravdová „rvačka“ o světlo: popínavé rostliny šplhající po kmenech, větve stromů, druh druhu „odstrkuje“... Zdá se, že vše volá: „Slunce, slunce“, jako kdysi Kolumbus: „Země, země“...

Pokusy se však ukázalo: ne každému světlu se rostliny svěří. K červenému se chovají docela lhostejně, nenaklánějí se k němu, když oknem vniká do temné místnosti. Jsou však velmi citlivé vůči modrým a zeleným paprskům spektra a dychtivě je přijímají („ssají“).

A p l i k a c e : varujte se falešných proroků..., zůstat lhostejným k jejich nauce, byť se zdálo, že mluví andělským jazykem..., přinášejí zhoubu těm, kdož se jim svěří!

Indové na víru obrácení odmítali protestantské misionáře, kteří se jim vtírali (pod ochranou anglických bodáků) - poznali, že přinášejí jiné učení než „otec František“ (Xav.). Japonci, kteří po více než 200 letech zase spatřili katolické kněze (v polovině minulého století), zkoumali napřed, jsou-li též víry jako „otec František“, zda uctívají Marii Pannu atd.

- 19** Nedostatek světla - touha po něm... Jak očekáváme jaro za zimních večerů, ač nejsou beze všech půvabů! Touha, hlad po světle... Světlo, symbol radosti a štěstí; touha po něm je člověku stejně přirozená (vrozená) jako rostlinám... Zvláště tomu, kdo dlouho světla postrádal! Slepce od narození neočekávaně uzdravený jako by se znova narodil, nový život vlit do jeho žil... S y m b o l věčného světla, až naší duši se ukáže Bůh, jak jest, až ho užijeme tvář

v tvář. Nebo o zjevení: lidstvo tápalo ve tmách bludu, přišel vtělený Spasitel, otevřel nám v pravém slova smyslu oči (duševní zrak), člověk žasl nad netušenými pravdami, jež se nyní ukázaly jeho nevidomým očím.

- 20** Člověk stvořen pro Boha; je mu tedy přirozeno, že touží po spojení s Bohem a nese se k němu. *B a l o n* nese se vzhůru, lehce, bez námahy. *O r e l* vzlétá k slunci, s rozpjatými křídly. Nestačí pouhá touha po Bohu, duše hříšných synů Adamových se nenesou k Bohu bez obtíží („tělo“ táhne člověka k zemi. *Mt* 9. 15), nýbrž jako *o r e l* jen s vynaložením všech sil se může k nebi vznést - -

*

Lze užít i jiných obrazů. „Jako ptáčata v hnízdě, otvírající zobáčky, tak duše toužící po slově sv. víry...“ (*Jan Chrys.*) (Děti ve školních lavicích... při počtech, mluvnicku a jindy mají dlouhou chvíli, ale výklady katechetovy o „Ježíškovi“ sledují s napjatou pozorností!) Země ssající vláhu... aby vydala plody! *Ž i v á* víra! Nejde o poučení pouze spekulativní!

*

Viz též: kap. 1. č. 29-31. (*Kordula Peregrina*). — kap. 4. č. 48-51. — kap. 12. č. 1-5, 9, 15, 17. — kap. 13. č. 39. — 16. č. 21.

*

Tato kapitola (touha po světla pravdy) se hodí zvláště do adventu. Lidstvo zaprodané touží po Vykupiteli, ztracení a hříšní po Spasiteli a žijící v temnotách nevědomosti po nebeském Učiteli. Z ducha adventní doby vykvétá téměř spontánně vděčnost za povolání k pravé víře (kap. 1.), a touha starozákonních patriarchů a proroků, zrcadlí se překrásně v liturgii, tvoří vhodné pozadí - netřeba leč na ni navázat; viz lekce z *Isaiáše* nebo antífony - již první nešporní antífony první neděle!

K tomu vhodno a nutno připojit první slova církve při první mši sv. liturgického roku..., introit 1. neděle adventní: „K tobě, Pane, pozvedám (v touze) duši svou... Cesty své ukaž mi a stezkám svým mne vyučuj...“ Jaký smysl by mělo, prosit Pána, aby nám ukázal cestu spravedlnosti, aby nás poučil o pravé cestě, jež k němu a k nebi vede, kdybychom nebyli ochotni po ní kráčet? Toužit po světla pravdy a nedat se jím vést, když nám bylo nebeským Učitelem rozsvíceno! Toužit po nebeské perle, po zlaté hřivně a pak z ní netěžit, nýbrž ji pohodit, zakopat...

Toužit - prosit - těžit z nebeského pokladu...

Být vděčen - vážit si - spolupůsobit, t. j. v praxi žít podle víry...

Děkovat - chránit si - využít, seč síly stačí, milosti povolání k pravé víře.

4. VÍRA – SVĚTLO.

„Já jsem se k tomu narodil a proto přišel na svět, abych svědectví vydal pravdě. Každý, kdo jest z pravdy (t. j. kdo pravdu miluje, po ní touží a ji hledá), slyší hlas můj.“ (Jan 18. 37.) Tak osvědčoval o sobě ten, o němž na počátku svého evangelia svědčí sv. Jan: „Bylo světlo pravé, jež osvěcuje každého člověka přicházejícího na tento svět. V něm byl život, a život byl světlo lidí, a světlo v temnotách svítí, a tmy ho neobsáhly.“ (1. 5.) Na str. 23 n. byla řeč, na jakém základě musí býti zbudovány úvahy o víře. Podají-li se přesvědčit věřící, že víra ve slovo Boží jest docela oprávněna a nutná, nutno vysvětlit, že zjevení jest přenesmírný dar a dobrodiní nebes, a víra tudíž převeliká milost. Povolání k pravé víře (kap. 1.) jest veliká milost pro jednotlivce, víra sama jakožto taková (zjevení) jest milost pro veškeré lidstvo.

Víra jest světlo... Čím jest světlo oku tělesnému, tím jest víra duši. Lidský rozum je stvořen pro pravdu, hledá pravdu (co jiného jest vědecké badání leč pátrání po neznámých pravdách?), touží po pravdě (od žáčka, jenž ve školní lavici čte o neznámých světech, až po filosofa, jenž přemítá, studuje . . .), má radost z poznání, objevené, dobyté pravdy (Archimed v lázni a jeho „heureka“, Newton atd.).

Jsou však otázky vyšší než po podstatě hmoty a síly, po fyzických zákonech řídících vesmír, po vzniku života nebo vzdálenosti hvězd - otázky, na něž věda (t. j. lidský rozum sám na sebe odkázaný) odpovědi nenajde a tudíž ani dát nemůže, byť badala tisíce let (viz dole výroky č. 29, 31, 32). Odkud jsem? Co jest mým životním úkolem? Co mne čeká za hrobem? V čem záleží pravé štěstí a co dělat, abych ho dosáhl? Je-li nade mnou Bůh, co ode mne žádá? Co mi káže? Že v těchto a podobných problémech rozum vírou neosvícený člověku nedostačí, poznali a zakusili na sobě Justin, Augustin a nesčetní jiní. Dokud tento světec byl náhledu, že „osou lidského života“ jsou pohlavní rozkoše (jak nedávno u nás nepokrytě prohlásil jistý středoškolský profesor), nelámal si těmito otázkami hlavu. Když poznal, že existují vyšší hodnoty životní, soudil jinak.

Sv. víra odpovídá na všechny tyto a podobné otázky, vnáší světlo do temnot nevědomosti a bludu. Zakusili to na sobě milovníci pravdy z dob starých i nynějších. Stačí všimnout si konvertitů! Četba jejich životopisů jest velmi instruktivní, zvláště jejich autobiografie, kde sami líčí proces svého obrácení, nejistotu v protestantismu, když jim v rozhodném okamžiku takřka půda pod nohama mizela, jeho neuspokojivou nauku plnou nedůsledností, nemo-

houcí obstát před soudnou stolicí kritického zkoumání, a naproti tomu jistotu, pevnost, logičnost nauky katolické, jež v nich vzbuzovala obdiv a byla jim známkou pravdivosti, pak vnitřní boje a konečně blahé štěstí, jež našli v přístavu pravé víry. Pravdu, jež jim nebyla přístupná od dětství jako nám, musili lopotně hledat, pracně najít, krušně si vybojovat - a právě proto ta radostná, vděčná hrdost na sv. víru, radost, že našli skrytý poklad, o němž Pán mluví v podobenství. (Mt 13.). Někteří „dali skutečně všechno, aby je získali“ (Mt tamtéž), opustili rodiče, vzdali se lásky příbuzných, přátel i výnosného místa, ba někdy musili odejít i z vlasti, ale větší byla radost z pravé víry, než zármutek z jakékoli časné ztráty (Kordula Peregrina-Wöhlerová!).

Věřící si musí být vědomi, že víra jest světlo, dar nebes, poklad. „Kam nepronikne anděl přemýšlením, to zná prostý člověk vírou.“ (Tomáš Villan.) „Slova má jsou duch a život“ (Jan 6. 64.) - tuto pravdu nutno stále a stále zdůrazňovat a připomínat, aby věřící lid byl proniknut duchem sv. Pavla: „Vím, komu jsem uvěřil“ (1. Tim 1. 12); „byli jste kdysi temnoty, nyní však jste světlem v Pánu“ (Ef. 5. 8.). Dovede-li kazatel mistrně ukázat krásu sv. víry (kap. 10.), vznikají v srdci věřících spolu s radostnou hrdostí a vděčností další afekty: nejen že si své víry hluboce váží, nýbrž zatouží i poznat všechnu neznámou krásu té víry, kterou od křtu sv. vyznává a kterou snad tak málo zná - k vlastnímu zahanbení si to dozná. Proč exercitanti tak toužebně a skoro nedočkavě vyhlíží další promluvy? Od meditace k meditaci . . . vědomí, že se zase dovědí něco krásného o své víře, kterou přece jen každý věřící miluje; jest rád, když má příležitost poznat její netušenou krásu!

Pak možno přikročit k dalšímu: vlastnosti, jež musí naše víra mít, a povinnosti, jež máme vůči víře.

Nyní několik *themat* a *disposic*.

A) Víra: a) jest starobylá, pravdy sv. víry od pradávna beze změny svítí jako slunko, září nám stejně, jako zářilo těm, kteří byli před námi, a bude zářit těm, kteří přijdou po nás. Jako potřebovali světla naši předchůdci, tak ho potřebujeme my a budou potřebovat naši nástupci.

b) Není však zastaralá, není překonané stanovisko ani odbytá hypotéza - víra není domněnka, nýbrž jistota, kde ne- možné zlepšení a zdokonalení, nezměnitelná, protože pravda - zde nepomohou fráze o pokroku; odchyl se od pravdy, změň ji („zlepší“), a jsi v bludu, jako ten, jenž by chtěl „zlepšiti“ náso- bilku.

B) Nutnost zjevení:

a) Bůh může k člověku promluvit - proč by nemohl? Jaký dů-

vod lze uvést pro tvrzení, že by Bůh nemohl člověka poučit o pravdách jemu neznámých?

b) Bůh musil k člověku promluvit. Důkaz sylogistický: Bůh tak musil učinit, jestliže člověk sám nebyl s to pravdu vlastním přičiněním najít.

Avšak člověk nebyl s to . . . Důkaz: před příchodem Kristovým měl příležitost ukázat, co dovede. Avšak největší filosofové, nej-kulturnější národy . . . jaké báchoroky o bozích, o určení člověka, o životě posmrtném! Jaké bludy v ethice! „Stěží poznáváme to, co jest na zemi, a co máme před očima, nalézáme s námahou: kdož tedy vystihne to, co jest na nebesích?“ (Md. 9.) (Výrok Sokratův viz č. 1, Aristotelův viz č. 36.)

Tedy . . .

C) a) Víra není domněnkou (několik slov o hypotesách ve vědě, jimž nutno věřit, protože nemají peremptorických důkazů - kdyby je měly, už by to nebyly hypotesy).

b) Poskytuje jistotu - záleží jen na tom, komu věřím: věrohodnost svědka.

D) Sv. víra vyniká nad vědu:

a) obsahem (o Bohu, duši, cíli člověka),

b) jistotou. I ve všedním životě nám mnohdy skýtlá víra větší jistotu než vlastní badání - student, jenž si sám odvozuje novou matematickou větu, nemá tak naprosté jistoty (mohl se ve výpočtech zmýlit!), jako když mu ji profesor sdělí nebo ji v učebnici najde. Tím spíše máme jistotu, a sice naprostou, absolutní, když nás o něčem poučí Bůh, nejvyšší pravda, než kdyby ponechal našemu rozumu, aby si pravdu našel sám.

c) Cílem (vede k věčnému štěstí).

E) Fides a) lux - ukazuje cestu (docet);

b) dux - vede po ní (ducit), jak? (Viz str. 28.)

Má-li člověk duši, je-li stvořen pro život věčný, neobejde se bez víry - nenahradí mu ji ani věda ani „pokrok“ ani časný blahobyt (ačli vůbec skutečně vzrostl tam, kde byla víra vyhostěna). Už Plato kárá lidi, kteří se honí jen za ziskem a nevěnují se studiu pravdy, která je o to důležitější než časné vymoženosti, oč více stojí duše než tělo. Víra jest vůdkyně, jediná, jistá, spolehlivá, bezpečná; vede člověka k cíli, pro nějž je stvořen, poučuje ho i o tomto životě časném a vysvětluje mu jeho záhady, jež věda vysvětliti nedovede, na př. odkud zlo, utrpení . . . Lze při tom poukázat na nejistotu a tmy, v nichž tápe bezbožecká filosofie, jež Krista opustila a je na tom hůř než staré pohanství, jež o pravém Bohu nevědělo.

Příklady.

- 1 Plato uvádí v kterémś dialogu („*Phaidon*“) rozmluvu mezi Alcibiadem a Sokratesem. Žák se táže: „Otče, pověz nám, jak máme božstvo uctívat.“ Sokrates odpovídá: „Milý příteli, to nám může říci jen božstvo samo (Bůh sám). Musíme čekat, až nejvyšší bytost sama pošle s nebe učitele, jenž by nás poučil, jak máme Boha uctívat.“ „Ó kéž by přišel, dokavad jsem živ, jak bych si přál jej uzříti!“ Srovnej slova Simeonova (*Lk 2. 30*): „Nyní propouštíš . . . , neboť uzřely oči mé . . .“ Slova Páně: „Blahoslavené oči, které vidí, co vy vidíte.“ (*Lk 10. 23*.)
- 2 Poslední slovo Aristotela: „V pochybnostech jsem žil, v pochybnostech umírám, příčino všech příčin, smiluj se nade mnou.“
Poslední slovo císaře Augusta: „Je po komedii“ (*acta est fabula* - tak ohlašoval herec publiku konec kusu).
- 3 Indický kníže Tapsetin měl ohromnou knihovnu; k její přepravě bylo třeba 100 velbloudů. Vida, že není s to, aby všechny ty folianty přečetl, dal si zhotoviti krátký výtah, jenž by obsahoval nejcennější, nejdůležitější a nejpeknější, co jeho knihy v sobě chovají. Učenci byli konečně s prací hotovi a odevzdali mu 50 foliantů. Ale i to se mu zdálo být mnoho a žádal, aby mu pořídili ještě kratší výtah. Tu jeden dvořan, křesťan, podává mu knížečku: „Zde máš moudrost veškerou“ - katechismus!
- 4 Francouzský státník Bonald: „Kdykoliv se mi naskýtá nějaká otázka, ať na poli náboženském nebo profánním, podívám se vždy napřed do katechismu, a obyčejně tam najdu rozřešení i těch nejtěžších problémů.“
T ý ž : „Katolické náboženství jest katolické (po česku světové, všeobecné) ne proto, že jest všeobecně rozšířeno, nýbrž pro nezbytnou nutnost jeho principů. Jest katolické (t. j. všeobecně platné a závazné) jako geometrické pravdy, jež zůstanou všeobecnými pravdami, i kdyby nebylo nikoho na světě, jenž by geometrii znal.“
- 5 Jouffroy, profesor na pařížské universitě, píše o sobě: „Když jsem se někdy v tiché noci postavil k oknu a pozoroval hvězdné nebe nebo ve dne se procházel ve stinné přírodě, často se mi drala do mysli vzpomínka na ztracenou víru mého dětství, a v duši bylo pusto a temno. Jednou po dlouhých letech jsem navštívil matku; přišel jsem do své tiché rodné víscky. Jak mi bylo u srdce, když jsem uzřel kostelní věžku a slyšel její zvony! Doma . . . tytéž předměty, tytéž osoby, které mne obklopovaly za mého dětství, všechno bylo stejné jako kdysi, jen já jsem se změnil, všichni měli tutéž víru jako kdysi, já samojediný jí pozbyl, já samojediný jsem putoval životem a nevěděl, kam, neptal se, k čemu . . . , já jediný, třebaže tak učený, jsem nevěděl o svém životě nic: proč tu jsem . . . , já jediný bez světla, bez pokoje, duši plnou bojů a muk . . .“
T ý ž před smrtí napsal: „Existuje knížka, kterou zná každé dítě z paměti; čtete tuto knížku! Tam najdete rozřešení všech problémů a životních otázek i záhad, které jsem si sám dal a jichž jsem rozluštit nedovedl . . . , ta knížka jest katechismus!“

- 6 Ferdinand Divoir rozeslal nejslavnějším mužům dotaz: „Co víme o Bohu?“ Básník P a v e l C l a u d e l odpověděl: „O Bohu víme to, co o něm učí katolický katechismus, nic víc a nic méně.“
- 7 Baron C a u c h y, „král matematiků“, učival opuštěné Savojčiky katechismu.
- 8 Ministr Ludvíka Filipa O d i l o n B a r o t býval za svého pobytu na venkově přítomen, když byly děti vyučovány katechismu. (*Viz kap. 7. č. 34.*)
- 9 Arabský filosof středověký A v e r r o e s chtěl zbavit své krajany pověr, jimiž Mohamedovo náboženství se hemží, ale místo co by jim dal slovo Kristovo, dával jim svou filosofii, a ta jim nemohla dát nic víc, leč slabé nejisté světélko, jež spíše svedlo, než vedlo. Lidský výmysl jednoho chtěl nahradit lidským výmyslem svým. - Týž říkával, že mohamedánské náboženství jest pro vepře, židovské pro děti - křesťanské pokládal za „nemožné“, protože nechápal tajemství Eucharistie, a pokorné víry se mu nedostávalo. Žel, že právě tehdy ne jeden křesťanský filosof čerpal vodu z cisterny děravé a ne z pramene života (*Jer. 2. 13.*), t. j. držel se nauky tohoto filosofa. Ve středověku stejně jako dnes! Opouštějí Krista a výše než jeho cení moudrost lidskou.
- 10 Konvertitka H e l e n a M o s t o v á dostala od katolické družky v berlínském pensionátu po prvé katechismus. „Jako slunce nad zemí, tak vzcházelo světlo pravdy mému duchu vždy jasněji, s tichou velebností, již nebylo lze odolat. Večer po skončené práci jsem čítávala s planoucími tvářemi a žasnoucím srdcem. Před mýma očima vyvstávala ve vznešenosti nikdy netušené mohutná duchovní stavba, kterou Kristus založil na skále. V ní se pojí kámen ke kamenu, dogma k dogmatu, a tvoří nevýslovně ladný celek. Chápala jsem na jedinou tajuplné nauky, jež mi byly v protestantismu prázdným zvukem.“
- 11 Na smrt nemocná dívka prosí matku, aby ji podala katechismus. Sousedka přijde na návštěvu: „Ubohé dítě, nemáš co číst, že musíš katechismus? Já ti pošlu obrázkovou knihu.“ „Co mi platná obrázková kniha, když vím, že brzo umru? Učitelka nám řekla, že katechismus jest průvodce do nebe, a do nebe chci přijít.“ Ještě tři dny četla, a pak zavřela knihu i oči navždy. (*Sendbote 1905, 34.*)
- 12 Učenec a předseda francouzského senátu T r o p l o n g, jeden z nejproslulejších právníků Francie († 1869), řekl před smrtí: „Kdo mnoho studoval a četl i dlouho žil, poznává v hodině smrti, že jedině pravdivý jest katechismus.“
- 13 V a n d e r V l u g t, profesor na leydenské universitě, řekl o svatém Tomášovi Aquinském: „Jaké překvapení pro ty, kteří tohoto muže (rceme: vůbec všechny katolické theology, scholastiku atd., ba celou naši sv. víru) znají jen ze spisů protivníků církve, když se konečně s ním setkají v jeho dílech (t. j. když vezmou jeho díla do rukou a čtou)! Onen myslitel nebyl vpravdě tmář, onen pracovník nebyl sofista, onen stylista nebyl břidil, onen katolický (t. j. universální) duch v nejkrásnějším smyslu nebyl puntičkář.“ K tomu bych podotkl: Zdalipak Flammarion, jenž si tropil posměch ze středověké tmy a

naivnosti (protože „věřili, že se slunce točí kolem země“), věděl, že sv. Tomáš napsal: „Není nikterak nutno pokládat (tehdejší domněnky o pohybu hvězd) za pravdivé? Třebaže se zdá, že uspokojují, netřeba myslit, že jsou jisté. Možná, že se najde jiný způsob vysvětlení, který jest dnes neznámý.“ (*De caelo lect. 17.*) Jistě by byl Flammarion na tuto myšlenku nepřišel, kdyby byl žil ve 13. století. On také nevynalezl dalekohled, a kdyby byli tehdejší badatelé měli přístroje a pomůcky, které od předchozích generací dostal on, byli by snad obohatili svět většími a důležitějšími objevy než Flammarion.

- 14 Protestant právník Ihering vydal svého času dílo „Zweck im Recht“. Katolická kritika (kaplan Hohoff) ho pak upozornila, že myšlenky, jež pokládá za svůj objev, najde u sv. Tomáše Aq. Na to odpověděl: „Výtka neznalosti, jež mne stihla, padá větším právem na ty moderní filosofy a protestantské theology, kteří nedbali, aby využítkovali velkolepých myšlenek tohoto muže. Ptám se s úžasem, jak jest možno, že takové pravdy, když byly jednou vysloveny, přišly v naší protestantské vědě docela v zapomenutí? Co bloudění se mohl (protestantismus) uvarovat, kdyby si je byl vzal k srdci! Nebyl bych snad ani svou knihu psal, kdybych je (ty pravdy u světce vyslovené) byl znal, protože ideje, o něž mi šlo, jsou u tohoto velkého myslitele vyjádřeny s dokonalou jasností a pregnančně.“ (V 2. vyd. díla.)
- 15 Theosofka Blawatzky napsala hlavní dílo své sekty - asi před půl stoletím. Prohlásila své dílo za „bibli přicházejícího století, jež po celá staletí bude vůdcem pokroku lidstva“. Kdo čte dnes její bibli? A Písmo svaté, slovo Kristovo? ...
- 16 Ve Falci byl r. 1857 reformován protestantský zpěvník. Jakého druhu jejich „nábožné“ písně jsou, budiž dokladem ukázka: „Des Leibes warten und ihn nähren, dies ist, o Schöpfer, meine Pflicht; was er bedarf ihm zu gewähren, gebietet mir dein Unterricht.“ Jaká víra, takové písně! (*Konvertita Evers.*)
- 17 Roussea u („*Profession de foi du s. S.*“): „Pohled na spisy filosofů se vši jejich pompou: jak malé se jeví vůči oné knize (totiž evangeliu)! Může kniha tak vznešená a při tom tak jednoduchá být dílem lidským? Může ten, jehož životopis ona podává, být pouhý člověk? Jest jeho řeč řečí nadšence nebo úzkoprsého sektáře? Jaká čistota mravů, jaká vznešenost zásad, jaká moudrost v řeči, jaká duchapřítomnost, přesnost, určitost v jeho odpovědích! Jaká moc nad vášní! Najdi mi filosofa, jenž dovedl tak jednat, tak trpět, tak umírat! Jaké předsudky, jaká zaslepenost, jaká nepoctivost jest nutna, aby se kdo opovážil přirovnat syna Sofroniskova (Sokrata) se synem Mariiným! Sokrates mohl svůj úkol plnit bez námahy až do konce, a kdyby lehká smrt nebyla oslavila jeho život, kdož ví, zda by se vším svým duchem nebyl zůstal jen sofistou. Tvrdí se, že založil morálku, ale jini už před ním ji konali; on oděl jen ve slova, co jini činili. Aristides byl spravedlivý dříve, než učil Sokrates, co jest spravedlnost, Leonidas podstoupil smrt za vlast dříve, než Sokrates učil, že jest třeba vlast milovat, Sparta byla střídma dříve, než Sokrates k tomu nabádal. Kde však našel Kristus u svého národa onu čistou a vznešenou morálku, jejímž učitelem a vzorem byl?

Jestliže život a smrt Sokrata charakterisuje filosofa, pak život a smrt Kristova představuje Boha. Evangelium že jest výmysl? Nikdy by židovský spisovatel nebyl přišel na ten tón, na tu morálku. Evangelium vykazuje tak nenapodobitelné známky pravdy, že by vynálezce (ten, jenž by takovou postavu jako jest Kristus zbájil) byl obdivuhodnější než hrdina, kterého líčí."

- 18 Augustin Strindberg, švédský spisovatel, umírá... Jest devět hodin večer, volá k loži dceru, vezme do rukou bibli, jež po celou dobu nemoci u lůžka ležela, a praví: „Jsem hotov s životem, bilance udělána, a toto jest jediné pravdivé na světě" - a ukazuje na svatou knihu.
- 19 Protestantský londýnský časopis „Times" psal svého času (1864): „Věda jest strom poznání, zjevení (víra) jest strom života."
- 20 Sv. Anselm: „Když bedlivě studujeme, objeví se nám plán vykoupení v nejvyšší kráse." Velkolepé a vznešené idee katolické nepochopí, kdo je sám povrchní, prostřední, omezený na úzký okruh. Katolická víra staví člověka vysoko, takže ovládá velký okruh, a jak by jej mohl přehlédnout, kdo je sám sobě normou a nedozírá dále, než kam sahá jeho omezené já!
- 21 Nevěřící anglický historik Carlyle († 1881) napsal: „Náboženství a zbožnost jsme odhodili, a nic za to nedostali, na Boha jsme zapomněli, před věčnými pravdami oči zavřeli, a za to jen viděli klam a blud."
- 22 Že byl Mohamed podvodník, patrně na př. z této události. Jednou jeho jedna manželka ho přistihla s otrokyní, což bylo proti jeho vlastní morálce. Rozumí se, že nemlčela a brzo to věděl celý jeho harem. Tu za měsíc ohlásil, že měl vidění, že má onu otrokyni pojmout za ženu a že pro něho neplatí „omezování" (t. j. šesté přikázání) jako pro ostatní. Jedna mu potom řekla: „Ó vyslanče Boží, vidím, že Allah je tvé lásce velmi přízniv." - Dnes se mluví podobně: genius, nadčlověk, moderní člověk jest autonomní, a jest nemorální dát se omezovat cizím, byť i božským zákonem (*Kant*; „*Pod korouhví Kristovou*", str. 16).
- 23 Ve stol. 11. bývaly jak na byzantském tak i na mohamedánských dvorech veřejné rozpravy a disputace o náboženství, jichž se účastnili křesťané, mohamedáni, židé a všechny možné sekty. Každý směl svobodně přednésti své mínění, jen se nesměl nikdo dovolávat svých svatých knih (bible a koránu). Tedy jen rozumovými důkazy bylo dovoleno obhajovat svou víru. Ze zprávy jednoho františkánského misionáře se dovídáme, že kterýsi perský král (mohamedán) po takové disputaci si každého zavolal a otázel se ho: „Které náboženství pokládáš za nejlepší po svém vlastním?" Každý odpověděl: „Katolické." Toto pak on pokládal za jediné správné, ale nestal se věřícím křesťanem - nestačí přesvědčit rozum, je třeba milosti, a té jest hoden jen pokorný! - O takové disputaci se dočítáme i v románě „Josafat a Barlaam" (indický princ a jeho tajný křesťanský učitel. - Vzato z *Weissovy Weltgeschichte*). Zajímavé je, že po bitvě u Salaminy všichni řeční generálové hlasovali, kdo se nejvíce o vítězství zasloužil: každý dal první hlas sám sobě a druhý Themistoklovi.
- 24 Hrabě Mun vypravoval r. 1891 sám o sobě: „Válečného tažení francouzského do Afriky se účastnil mladý důstojník. Jeho bataillon byl silně decimován zimnicí, ubozí si uprostřed pouště postavili stany a v písečném moři čekali

smrt. Jednu noc slyší důstojník tichou noci žalostný hlas: „Kdybych jenom věděl, zdali jest Bůh a věčnost.“ Úplné ticho, jen matná ozvěna byla odpovědí na toto volání. Za chvíli zase ten žalostný výkřik, zas a zas... Hlas slábl víc a víc, až umlkl docela. Při té scéně se důstojník rozhodl zasvětit svůj život blahu a spáse těch ubohých, hlavně dělníků, kterých jsou zvláště v Paříži celé zástupy a kteří nevědí nic o Bohu a o věčnosti.“ Týž potom jako kněz vykonal mnoho dobrého pro tyto zanedbané ubožáky na pařížské periferii.

- 25** Kde scházejí katolické zásady, tam dochází ke zločinům „ve jménu Božím“. Vrazi anglického krále *Edwarda II.* tvrdili: „Jednali jsme podle zákona Božího..., z poslušnosti..., od Krista doufáme korunu.“ K tak zvráceným náhledům dojde každý, kdo se nedá vést od církve, od Krista ustanovené vůdkyně věřících. *Adamité* od *Žižky* upálení se těšili, že budou ještě dnes kralovat s Kristem; *Ravaillac* byl při své vraždě přesvědčen, že jedná podle vůle Boží; *Charlotte Cordayová* nejinak; *husité* si namlouvali, že jsou bojovníci pro zákon Boží, a ve jménu zákona Božího se dopouštějí neslýchaných „zvěrstev“ (*Pekař*, „*Žižka*“, d. III.); atd. atd.

- 26** Hrabě *de Tendra* bydlil na nedobytném hradě *Alcale de Real*, šest hodin od *Granady*, vysoko na kterém si vrcholku uprostřed horstva. Na jeho hrad se za maurských válek často utíkali křesťanští zajatci, uprchlí z *granadských* robotáren. Jenže mnohdy v letech zbloudili (v noci!), ztratili cestu a padli zase do rukou *Maurů*, kteří ráno zpozorovali jejich útěk a jali se je stíhat. Hrabě tudíž postavil na vysoké hoře nablízku svého hradu vysokou věž, viditelnou v celém kraji (zvaném doposud „*Vega*“) a v noci na ni dal zanítit světlo, aby uprchlým ukazovalo cestu k záchranému útočišti, kde byli vždy s křesťanskou láskou přijati.

Aplikace na viru, bezpečnou vůdkyni. Obdobný obraz: maják - loď ve tmách a v bouři...

- 27** *Julián Odpadlík* vyzval židy, aby si vystavěli chrám v *Jerusalemě* a tak před celým světem usvědčili z nepravdy slovo Kristovo: „Nezůstane z něho kámen na kamenu.“ Dali se s ochotou do stavby, odstraňovali napřed zbylé zříceniny, *jerusalemští* křesťané se hrozili, ale biskup *Cyril* je chlácholil: „Nechte je, oni jen dokonají předpověď Kristovu a odstraní poslední zbytky chrámu.“ Skutečně, když byl odvezen poslední kus kamene a začali kopat základy, vyšlehly podle svědectví současných křesťanských i pohanických spisovatelů ze země plameny, zahnały dělníky a zničily materiál, až konečně po marných pokusech od práce ustali.

Srovnej s tím snahu nepřátel Kristových, kteří se snaží usvědčit jeho slovo z bludu. Jen jednu nepravdu mu dokázat, to dostačí. Dostačilo by, jen kdyby ji našli. Když v minulém století prohlašovali bibli za snůšku bájí, vyvstali z hloubi země svědci, památníci tisíciletí, kteří dokázali pravdivost slova Božího, asi jako onen *Petr*, jež sv. biskup *Stanislav* vzkřísil, aby mu před soudem dosvědčil, že jest v právu - míním staré bibliotéky *asyrské* a *babylonské*, *hliněné tabulky* s *klínovým písmem*, jež byly objeveny v ruinách *mesopotamských* a vyvrátily všechny domněnky, námitky a lži nepřátel, jiniž obviňovali svatou knihu z bludů.

28 Arián C y r o l a dal jednou žebrákovi padesát zlatáků, aby se tvářil slepým a veřejně ho prosil za uzdravení. S třemi katolickými kněžími se ubírá po náměstí, žebrák začne umluvenou komedii. „Na důkaz, že naše náboženství jest pravé, nechať se otevrou oči tvé.“ Chce je otevřít a nemůže! Tma vůkol něho... Teď před celým zástupem, jenž se zatím kolem něho shromáždil, vyznal, co učinil a odebral se ke katolickému biskupu karthaginskému, sv. Eugeniovi, jenž mu vrátil zrak ve jménu nejsvětější Trojice, kterou ariáni popírali.

29 Nevěřící H e i n e : „Staří stavěli dómy, protože měli dogmata. My máme jen domněnky, s kterými se nedá stavět, s těmi nikdo nepostaví dóm“ (výrok učiněný při pohledu na kolínskou katedrálu).

30 H e ř m a n A b i c h († 1886), geolog; v dopisech se mu bezděky dere každou chvíli do péra: „Bohu díky, s pomocí Boží.“ Výsledky vědy rozmnožují podle jeho mínění vždy více čest a slávu Tvůrce, a pro učence jest vědecké badání záslužné pro věčný život. O moderní nevěře píše: „Co je štěstí? Žádná lidská moudrost nebyla s to, aby nám dala odpověď..., nebe se otevřelo a poučilo člověka. A toto světlo, jímž kulturní národové země byli před 1800 lety duchovně osvíceni a ponenáhlu přivedeni k vyšším metám, jest najednou podvod a iluze! Popře-li se božství Kristovo, nemá jméno křesťanství pražádného smyslu... V době, jako jest dnešní, kdy se pracuje proti naší sv. víře duchaplnými a duchaprázdnými spisy všeho druhu, kdy platí za bonton číst Renana a blouznit pro tuto falešnou moudrost („aufgetischte Afterweisheit“), jež nepřináší nic nového, nýbrž jen staré věci..., musíme takřka stát se zbraní v ruce na stráž... Slyšte pravé geology, kteří čerpají z hlubin pravých poznatků, a budete přesvědčeni, že... v ličení první knihy Mojžíšovy jest vyslovena hluboká pravda, jež tehdy bez božského vnuknutí nemohla na mysl lidskou vstoupit.“

Jinde: „Tomuto duchu naší (nevěřící) doby nutno přičíst, že Lyellův spis „Stáří člověka“ byl v prvním vydání v 15.000 výtiscích rychle rozebrán.“

31 K a r e l G a u s s († 1855), muž, „jenž dovedl dříve počítat než mluvit“ (jako tříletý hošík upozornil otce při výplatě dělníků na početní chybu), matematik a astronom prvního řádu. „Byl by ubohý plán, kdyby nejvyšší bytost stvořila na nějaké kouli ve vesmíru tvory a jim dala 80 nebo 90 let existence, aby ji vyplnily různými požitky. Ať žije duše 80 let nebo 80 milionů let, je to jen krátká lhůta (Galgenfrist); konečně by vypršela. Jsme nuceni přijmout náhled, že krom tohoto hmotného světa existuje ještě jiný, čistě duchový světový řád... a toho máme být jednou účastni... Jsou otázky, na jejichž zodpovědění kladu nekonečně větší cenu než na matematické, na př. o Bohu, o mravnosti (ethice), o našem cíli a naší budoucnosti... Co jsme bez naděje v lepší budoucnost?“

Jeho životopisec mluví o jeho „neochvějném přesvědčení posmrtného života, pevné víře ve věčného, spravedlivého, nejmoudřejšího, všemohoucího Boha, posledního pořadatele všech věcí“, jeho náboženský život byl v nejpěknějším souladu s jeho vědeckým badáním. „Přicházím vždy více k přesvědčení, že nutnost naší geometrie nemůže být dokázána, aspoň ne lidským rozumem, Snad

v onom životě přijdeme k jiným názorům o podstatě prostoru, který je nám doposud tajemstvím."

32 J a n D u m a s († 1884), přítel Liebigův, největší chemik své doby, začal svou kariéru jako učeň v lékárně a vystoupil až na výšiny vědy, jsa při tom všestranně (i politicky) činný, mužně vyznával svou víru. „Empedoklův materialismus vybledl, když se objevilo křesťanství. Teď, po 2000 let, zase zvedá hlavu a chce omládnout tím, že objevy moderní vědy vykořisťuje pro sebe - pochybené počínání! ... Život bez cíle, smrt bez naděje, to má být naše určení. Civilisace Evropy spočívá na pevném základě práva a svobody, jež je dílem křesťanství... Věda dnes ví, že nepronikne k prapříčině věcí... Bůh vše učinil podle počtu, míry, váhy: tato slova knihy Moudrosti jsou přes 2000 let stará, a chemie je potvrzuje... Dnes jistí lidé se zálibou činí člověka zvířetem; nebudou poslední z našich potomků hledět jednou k hvězdnému nebi jako k vlasti znova nalezené?"

33 P e l o u z e († 1867) a P e l l e t i e r († 1842), objevitel chininu, byli věřící, stejně jako M i c h a l C h e v r e u l († 1889), jemuž k jeho 100. narozeninám (nar. 1786) v Paříži blahopřáli i čínští mandariní. „V době, kdy bylo více než jednou řečeno, že moderní věda vede k materialismu, ptal jsem se sám sebe, zda muž, jenž celý život věnoval badání pravdy, nemá povinnost protestovat proti tomuto názoru, jenž je v přímém odporu k vědě." Z účelnosti v přírodě dokazuje, že ani příroda se vším, co obsahuje, ani existence člověka není dílo náhody. Jako stařec stoletý osvědčuje: „Jako katolík jsem živ a jako katolík chci umřít." Asi tři leta před tím zmeškal v Dourdaně vlak, a volnou chvíli vyplnil tím, že se v kostele před oltářem sv. Panny modlil růženec.

34 F r a n c o u z A n t. L a v o i s i e r, zakladatel moderní chemie († 1794), byl věřící křesťan, stejně jako Angličan J a n D a l t o n († 1844) a Švéd J a k u b B a r z e l i u s († 1848). Tento napsal: „Více než jednou se chtěla krátkozraká filosofie proslavit tím, že vše prohlásila za dílo náhody... Nepochopila, že to, čemu dává jméno náhoda, je věc fysicky nemožná. Každý účinek pochází z příčin a jest způsoben silami... jest pro nás čestnější obdivovat se moudrosti, jež převyšuje naše pochopení, než z filosofické pýchy chtít se vyšinout k domnělým poznatkům, jež pravděpodobně budou našemu rozumu vždy nepřístupné."

35 M a r e š, profesor pražské university: „Věda nenahradí a nemůže nikdy nahradit náboženství a neudělá je nikdy zbytečným." (*Přehled 1904, 112.*)

36 Pohanský filosof P o r f y r i u s se divil Origenovi, že jsa vzdělán ve všech vědách, trvá při náboženství křesťanském.

Jiný současný filosof K e l s o s (Celsus), zuřivý nepřítel křesťanství, jehož knihu, psanou proti náboženství Kristovu, Origen skvěle vyvrátil, tvrdil: „Křesťanství se hodí jen pro hlupáky." Tehdy jako dnes!

P a s t e u r a se tázal jeden z jeho posluchačů: „Jak je možno, že vy, jenž jste tolik studoval, ještě věříte?" „Právě proto, že jsem studoval... a kdybych byl studoval ještě víc, měl bych víru ještě pevnější."

- 37** Výrok Galilea Galilei: „Duch sv. nám v Písmě sv. ukazuje, jak se do nebe dostaneme, ne jak se nebe otáčí.“
- 38** Francé, vynikající botanik: „Prastará tragédie vynálezců... Jim nezdár jest vždy učitelem. Žádný z těch, kteří svými pokusy se nedopracovali pozitivních výsledků, neumřel (t. j. nepracoval) nadarmo: ukázal ostatním, jak se to dělat nemá - a to vědět jest vlastně při vynálezech nejdůležitější: vynálezce si napřed uzamkne poněmáhlu všechny cesty (nesprávné), jednu za druhou, až mu nakonec zbude jediná správná“ (jež vede k cíli).
- Tak i filosofové, jenže ti dodnes tráví všechnu práci a čas tím, že si „uzavírají“ nesprávné cesty - jenže těm jest správná cesta volná, jen kdyby po ní chtěli jít! „Já jsem cesta, pravda a život...“ (Jan 14. 6.)
- Jiná aplikace: Božský učitel pověděl lidstvu hned, bez přemítání, nezkoušeje napřed svou nauku, „jak se to má dělat“...
- Jiná aplikace: nutnost zjevení (kap. 6.). Kdyby každý člověk na poli mravním měl napřed poznat cesty nesprávné, než by sám našel cestu správnou...!
- 39** Jan Traversius napsal r. 1553 obranný spis proti Jindřichu VIII. o papežském primátu. Postaven před soud osvědčuje protestantským soudcům: „Těmito prsty jsem knihu psal.“ Byl mučen a nakonec mu uřata pravice a vhozena do ohně - ony tři prsty zůstaly nespáleny!

Obrazy.

- 40** Magellan, jenž první obeplul zemi, plaví se průlivem mezi Jižní Amerikou a zemí Ohňovou, po něm pojmenovaném. Jaká cesta! Nesčetnými oklikami se vine hladina, tu příkré břehy, jen je chytit, div že se o ně loď neotřela, tu zase široké zátočiny, pak se zase průliv naráz rozděluje a proplétá hotovým bludištěm holých ostrůvků, pravý skalní labyrint, kde nebezpečí číhá každým krokem; vpravo i vlevo vidět na březích gigantické vrchy čnějící až do krajin věčného sněhu. Na přistání nebylo ani pomyslení, stěží zachránili lodi, s bídou propluli tímto skalním labyrintem.
- Aplikace: duše bez světla víry na moři života!
- Možno též užít přirovnání: loď na oceáně, nevidět leč vody a zase vody, hladinu do nekonečna se táhnoucí (Kolumbus na své první cestě a jeho dojmy!), jen kompas jediným spolehlivým vůdcem - víra na životní plavbě.
- 41** Indie, země pohádek, nejpožehnanější země světa, starým národům platila za zemi divů... Tam vše, po čem může luxus zatoužit: perly, démanty, rubíny a ostatní drahokamy, slonovina, země, jež předstihla Arabii nardem a skořicí země koření, jež zvláště ve středověku bylo Evropanům milejší než zlato (Španělé hledali za mořem žlutý kov, Portugalci koření), země, jež dala Evropě pomoranč, citron, bavlnu, páva, kde 42 druhů palem a „strom básníků“, kde ebonové a sandalové dřevo. Když historik o ní psával, býval u vytržení a stával se básníkem. Tam příroda takřka bez práce dává sama dvakrát do roka žeň; proto si mohli více hrát než my, od nich jsme se naučili šachu, od nich jsme

dostali pohádky Tisíce a jedné noci. A přece není nikde život tak prázdný vši radosti jako tam. Melancholie charakterisuje jejich náboženství, nicotnost světa a marnost vši radosti jest prázdný obsah jejich filosofie, nirvana (rozpadnutí v nic) cílem života.

- 42** Podobně mluví misionáři, působící v Oceánii. Korálové ostrovy a tropická vegetace, pohádkou připadá ten svět Evropanu, když o něm slyší - což když tam zavítá! Stačí si přečíst něco o Havaii, Manille, Jávě, Celebesu... Přece však tam domorodci pravé radosti neznají, žijí v neustálém strachu a hrůze před zloduchy, kteří podle jejich víry je ohrožují ve dne i v noci. Jen náboženství Kristovo jest pramenem radosti, protože přináší pravdu.
- 43** Ze všech tragedií moře není smutnější a více deprimující než pohled na vrak, od mužstva opuštěný, vlnami nazdařbůh nesený; hluboko ve vodách vězí trup, málo vyčnívá nad hladinu ověšený řasami, mušlemi, zmítán sem a tam... pěnící vlny jej pokrývají bílou пеноu, někdy zřít i ulomený stěžeň. Patří k největším nebezpečím na moři. Neupozorňuje na sebe signály jako loď nebo úskalí, nedá se na dálku zjistit jako ledová kra, žádný hlas, neviděn... První známka jeho přítomnosti jest praskání lodi, jež se s ním srazila! Obraz duše bez cíle, bez víry... Co by mohl takový vrak vypravovat! Kolik bojů, jaký zápas, zoufalství, než ho mužstvo opustilo a naskákalo do záchranných člunů. Duše, kterou opustil Bůh, ovšem její vinou... Běda tomu, kdo se na životní pouti s takovým vrakem setká! Zkáza, katastrofa...
- 44** Lhasa, tibetský Řím, ale docela jiný než křesťanský! Palác dalajlamy, buddhistického papeže, se zvedá na kraji města jako pevnost (připomíná poněkud Salzburg), nedobytný, tam přebývá nepřístupný tajemný dalajlama. Ani do Lhasy samé nesměl vstoupit žádný cizinec... Brány Říma byly otevřeny všem, a chrám sv. Petra jako by obě ramena rozvířal, by přivinul do náručí všechny poutníky... Světlo sv. víry svítí všem, neuzavírá se nikomu, není jen pro několik „vyvolených“.
- 45** Mount Everest byl při přeletu r. 1933 fotografován pomocí infračervených paprsků (vrchol stále v mlze!), a teprve na fotografické desce se ukázala všecka jeho velebnost, jak se majestátně a mohutně zvedá z roviny nad mraky.
Aplikace: sv. víra, její pravdy zahaleny v mraky a mlhu těm, kdož se nesnaží ji poznat. - Kdo ji pozná, vidí teprve její velikost. - Podobně jako orel ve výši se zdá zraku být nepatrným ptákem; když sletí dolů a pozoruješ ho zblízka, vidíš mohutné rozpětí jeho křídel. Pak rozumíš, proč je nazýván králem ptactva.
- 46** V tropických krajích jest vzácným a náležitě oceněným zjevem studna, jejíž voda nevysychá. Mnohdy nad takovým pramenem postavena svatyně. Na poděkování božstvu přinášeli tam děkovné oběti, konali poutě atd. Vždyť byla podmínkou života! Bez ní byla krajina pustinou!
Aplikace: víra - nevysychající zdroj pravdy, útěchy, blaha, života...
- 47** Oasy na Saharě vděčí za svou existenci takovým pramenům vyvěrajícím uprostřed pouště. Palmy, jež mohly zapustit kořeny do vlhké půdy, skýtají

člověku potravu, šat (listí!), ochranu před žhavými paprsky afrického slunce...

Aplika ce: sv. víra zjednáva život uprostřed pouště neúrodných kamenitých krajů nevěry a bludu.

- 48** Netušené hlubiny vědění rozevřel lidskému duchu dalekohled. Jaký úžas, když jej obrátili k nebeské báni a po prvé se jím zahleděli na noční oblohu! Měsíc se jim objevil jako koule, velebně se vznášející v prostoru, s horami a údolími podobnými pozemským, s krátery takřka geometricky kružítkem vysoustruhovanými. Jupiter se jevil ne jako bod, nýbrž jako terč, a kolem něho kroužící čtyři (tehdy) měsíce. Hvězdy, jež byly pokládány za éterické bytosti, jsou ohromné světy v nedostižné dáli! Stálice sice zůstaly nadále světlými body na nebi, ale objeveny zástupy nových drobných hvězd, objeveny sluneční skvrny, a z toho poznána rotace slunce. Mléčná dráha, podle starých místo, kde jsou obě poloviny nebeské bane spojeny..., pohleděli na ni dalekohledem a užívali roje hvězd, jako by se zadívali do sněhových vloček vířících nad zasněženou krajinou.

Tak sv. víra odhaluje lidskému duchu neznámé a netušené pravdy, jichž by prostým okem svého omezeného a nedostatečného rozumu nikdy neobjevil.

Obdobný obraz: d r o b n o h l e d.

- 94** Jihoamerický prales: starý shnilý obr pralesa se náhle kácí s veškerým přívěskem popínavých rostlin a lián, se vším, co se na něj věsilo nebo k němu se tlačilo, zapadne do bujného podrostu, do vysoké trávy, a zmizí zraku docela. Zato sluneční světlo proniká po prvé na zemi, nad níž dosud rozprostíral padlý strom svou neproniknutelnou korunu, bráně přístup světlu.

Aplika ce: světlo sv. víry může do duše, když jsou odstraněny překážky - pak teprve může duše pohlédnout a vzlétnout k nebi, k Bohu. Nezřízené vášně atd. „Nešli ke světlu, protože skutky jejich byly zlé.“ (Jan 3.)

- 50** Světlo a teplo jsou v nejužším vzájemném vztahu: teplo vyvozuje světlo a naopak, obě formy energie přecházejí jedna v druhou.

Aplika ce: poznání pravd sv. víry nenechá člověka lhostejným. Kde náležitě osvěcen rozum, tam rozníceno i srdce a pohnuta vůle. Praktické poznání vede k lásce. Kde vidíme vůli lhostejnou neb oblibující si zlé, tam bývá pravé (dokonalé) poznání zakaleno, zatemněno... Proto pokusitel, buď si on kdokoli (ďábel, svět, tělesná vášeň), snaží se pravé poznání znemožnit, aby dosáhl svých cílů. Nestací ovšem chladné poznání: světlo, jež svítí a nehřeje (t. j. nedostatečně hřeje... v polárních krajích! Viz č. 55) nevyhovuje plně svému účelu. Některé paprsky působí zase jen žár, ale není jich vidět: symbol fanatismu..., dítka temna!

- 51** Světlo jest nejjemnější a nejkrásnější, co vykazuje hmotné tvorstvo; dodává našemu tělesnému životu poslední a vrcholnou dokonalost. Jak uboze je na tom ten, jemuž zrak chybí. Dovedeme si vůbec představit, jak by život na zemi vypadal, kdyby Tvůrce byl dal člověku o tento smysl méně? Jisté obory vědění by byly navždy uzavřeny. Co bychom věděli o hvězdnatém nebi?

- 52** Lom a odraz světla . . . Kdyby ho nebylo, šířilo by se světlo jen přímočárně, směr paprsku by nemohl být změněn, v oku bez lomu (čočka!) bychom vnímali jen rozdíl mezi světlem a tmou, nikoli jednotlivé předměty. Význam pro vědu: jemné a citlivé přístroje jako drobnohled, sextant atd. . . .

Aplikace: naše duše jest zrcadlo, v němž se zračí Boží krása . . . Zde vidíme Boha jako v zrcadle, nemůžeme ho vidět, jak jest . . . Dvojlom může být obrazem dvojího poznání, přirozeného a nadpřirozeného. Lom jest u různých těles různý: každá duše vnímá Boha jinak, dokonaleji nebo méně dokonale.

- 53** Infračervené paprsky, pronikají mlhu . . . Lze vyličit takto: loď v mlhách na oceáně, nevidět ani krok vpřed . . . Titanic tím byl zahuben, protože v mlze narazil na ledovou kru . . . Dnes má věda prostředek, aby bylo lze „vidět“ i v mlze . . . Fotografuje se pomocí infračervených neviditelných paprsků . . . Oko nevidí zhola nic, na fotografické desce se ukáže jasný obraz - úskalí, ledová hora, cizí loď, jež jede přímo na naši, takže srážka nevyhnutelná, nebo se snaží nenápadně přiblížit k pobřeží . . . Jako v pohádce! Jako vyčarované!

Aplikace: člověk v temnotách neviděl, kam se ubírá či lépe, kam se říti . . . Do pekelné propasti! Neviděl, jaké překážky stojí v cestě, aby ho zahubily, satan se snažil k němu se přiblížit atd. . . . Slovo sv. víry ho poučilo o tom, co nevidělo jeho (duchovní) oko, věrou neosvícené.

- 54** Lze užít i jiných přirovnání: *polarisace světla (kap. 10. č. 17.)* . . . Co vidí oko „prosté“ (rozum odkázaný sám na sebe), co vidí oko (rozum) osvícené světlem sv. víry . . . a to i v nejobvyklejších zjevech: kde jiní nevidí leč „náhodu“ nebo „konstelaci okolností“, vidí věřící podivuhodné řízení Boží prozřetelnosti.

Nebo *drobnohled* . . . Oko neozbrojené není s to postřehnout mikroskopické živočichy, jimiž se hemží každá krůpěj vody . . . „Nic v ní není.“ Nevidí tajemnou podivuhodnou stavbu organismů, jedním slovem: prosté oko nevidí všechny ty zázraky, jichž jest vesmír plný, od kapky vody až ke kvítku na louce až k ohromným světům nad námi . . . O těchto nám zjednává vědomost jiný přístroj (dalekohled).

To vše lze pěknou amplifikací rozvést, vysvětlit a aplikovat na zjevení. Víra člověku odhalila neznámé světy, netušenou krásu a bohatství, vše projevy a doklady Boží moci moudrosti, lásky, prozřetelnosti.

- 55** Přirovnat sv. víru k slunci a pěkně aplikovat: slunce - zdroj světla, zdroj tepla a tím pramen všeho života na zemi; bez víry není možný mravný život (*doklady v kapitole „nevěra“ a „bludaři“ v pozdějším svazku*), o nadpřirozeném ani nemluvě. Země se všim, co má, jest „dar slunce“ - zhasní slunce, zhasne všečen život atd.

Aplikace: pokrm, jímž se sytíš, šat, jímž se odíváš, stůl, za nímž sedíš, dům, ve kterém bydlíš, lampa, kterou si svítíš, nůž, kterým si krájíš, péro, kterým píšeš, papír, na kterém píšeš atd. atd. . . . Co z těch věcí by se dalo bez ohně a v poslední analýsi bez slunce poříditi?

„Víra, všechno přemáhající, jest vítězství naše“ - slunko, neodolatelně přemáhající mráz, led, ztuhlost, vykouzluující život atd.

- 56** V jednom gramu hmoty jest prý skryta energie (dala by se uvolnit rozbitím atomů), jež se vyrovná spálení 30.000 q antracitu (palivo výhřevnější než koks).

A p l i k a c e různá: v jediné pravdě sv. víry je světla a síly tolik, že by stačila, aby s cesty nepravosti na cestu ctnosti se obrátilo a na ní setrvalo všechno lidstvo, celé miliony. Nebo: co milostí obsaženo v jediné svaté hostii . . .

- 57** Kde badání vniká nehlouběji do podstaty hmoty, tam všude přichází na elektrické zjevy . . .

Rozum, badající v přírodě, v dějinách, ve vlastní duši, přichází vždy k Bohu jako prapříčině všeho.

- 58** S o v y, milovnice tmy, jsou od denních ptáků nenáviděny. Jakmile se sova někde objeví, je celý les vzhůru, pták přivolává ptáka, a vše, co má křídla, obletuje vypátranou příšeru, drozdi, kosi, pěnice, pěnkavy - vše, co v lese žije a létá, vše křičí a tropí povyk, až se sova zdvihne a uletí. Proto jest s každým na štíru, funí a klapě zobákem, když se k ní kdo přiblíží.

A p l i k a c e : varujte se falešných proroků, milovníků tmy! Kdyby všechno křesťanstvo bylo povstalo jako jeden muž proti Lutherovi a jiným bludařům, nebyli by natropili tolik zkázy.

- 59** Za občanské války v U. S. A. (1842) bylo kterémusi generálovi záhadou, jak se Indiáni v prériích bez kompasu orientují. Prerie, neproniknutelné louky, táhnoucí se do nedožité dále, sta a sta km . . . , kde tráva roste nad hlavu, kde není jediného stromu nebo pahorku, s jehož vrcholu by se mohl zbloudilý rozhlédnouti . . . Jak se rudoši orientovali? Podle jedné květiny; chránila se obracet k žhavému slunci své široké listy, aby nevyssálo všechnu vodu z nich . . . , obracela je šířkou k východu a západu, hranou k jihu, takže byly žhavých paprsků poledního slunce chráněny. Květině dáno proto jméno: k v ě t i n a k o m p a s o v á .

- 60** Vstup do k r á p n í k o v é j e s k y n ě - nemáš tušení, jaká nádhera tě obklopuje - svítíš si baterkou (světlo lidského rozumu . . . ubohé a nedostatečné! . . .) Průvodčí otočí vypínač a ty úžasem skoro vykřikneš - jako bys vstoupil do pohádkového zámku . . . Netušené bohatství krápníků, zkamenělé vodopády, varhany, záclony a krajky, vosí hnízda, holubička, děti v rybníčku, čarodějnice opřené o hůl atd. atd.

A p l i k a c e : Bůh zjevením nám skutečně rozsvítil světlo. - Co bychom bez něho věděli o životě budoucím, o svém cíli atd.?

- 61** Bez u m ě l ě h o s v ě t l a není možný kulturní život. - Divoši, jimž jde jen o to, aby uspokojili tělesné tužby, se bez něho obejdou; ale tam, kde duševní život? Evropské velkoměsto i česká vesnička? . . . Kdo se obejde bez světla víry? Tělesný člověk . . .

*

Viz též kap. 2. č. 4-6. — kap. 18. č. 50.

5. „NEBE A ZEMĚ POMINOU, ALE SLOVA MÁ NEPOMINOU . . .“ (Mt 24. 35.)

Navazujeme na předešlou kapitolu: víra je starobylá, ne však zastaralá; není to domněnka, nýbrž skýtá jistotu. Z toho lze odvodit snadno, že jest nezměnitelná jako každá pravda, matematická, logická atd., jen když jest zaručeně jistá. - Další věc: že jest nepomíjející, dokáže se z jejího původu a cíle: dána lidstvu od samého Boha, nejvyššího moudrého, a to k nejvznešenějšímu a nejpotřebnějšímu účelu, totiž aby člověka naučila, jak má zařídit svůj mravní život, aby dosáhl věčné blaženosti . . . Není tedy nejmenší pochyby, že nepomine: předně proto, že bez těchto pravd se žádný člověk neobejde, jak by se na př. docela dobře obešel bez logaritmů, a za druhé, že Bůh sám bude bdít, aby tyto pravdy jednou lidstvu od Krista hlásané nepřišly v zapomenutí. O jiném způsobu pomnutí, na př. že by byly nahrazeny dokonalejšími, „časovějšími“, modernějšími, není vůbec řeči.

Nám jde zase o to, jak tento fakt a toto thema osvětlit příklady. Dovede-li kazatel využít dobře dějin, bude sledován s takovým zájmem, že sotva najde mnoho jiných temat, kde bude zájem větší. Probírat dějiny! Pomíjí vše, nepomíjí slovo Kristovo. Již za časů Jeremiášových se oddávali židé jistotě, že jerusalemský chrám nepomine. Nabuchodonosor je vyléčil z této iluze. Za dob Kristových právě tak; proto byli apoštolé překvapeni výrokem Páně: „Nezůstane z něho kámen na kameni . . . Nepomine pokolení toto . . .“ Vy se toho sice nedočkáte kromě Jana, ale mladší než vy uvidí na vlastní oči . . . Uplynulo asi 40 let, a hromada trossek, nad níž stál Titus, byla němý, ale výmluvný svědek, že slovo Kristovo nepominulo, a oblouk Titův na římském fóru hlásá dodnes všem, kdož mají uši k slyšení, kdož chtějí rozumět a dát se poučit z dějin, že slovo Páně trvá na věky. Julián Odpadlík chtěl ukázat všemu světu, že slovo Kristovo neznamena více než slovo kteréhokoli jiného člověka. Čas, jenž na všem hlodá a vše ničí, osvědčí své dílo zhouby i na výroku Kristově. „Jděte, postavte si chrám,“ vyzval židy. Ale plamen, jenž vyšlehl ze země a strávil dělníky i materiál, vydal svědectví Kristu, že jeho slovo nepomine. (Viz kap. 4. č. 27.)

Samozvaní proroci . . . Napoleon prorokuje, že jeho potomci budou vždy bojovat za vlast v prvních řadách . . . (Viz Maria II. kap. 5.)

Vše ve světě se mění, nemění se slovo Kristovo. Jeden starý misionář našeho řádu mi vypravoval o universitním profesoru . . .; byl mlád, sál sotva stačil, aby všechny posluchače pojal; každý

chtěl slyšet jeho geniální přednášky. Uplynulo přes 20 let. Přednášel ještě, ale prázdným lavicím. „Divná věc... a přec vás ujišťují, že jsem na svých přednáškách nezměnil ani písmene.“ To je právě ta chyba! Co bylo geniální před 20 lety, je dnes zastaralé, překonané, co tehdy uchvacovalo, patří dnes do starého železa.

Hle, osud všeho lidského, pozemského, světského! Vše, co je pod sluncem, může se změnit, musí se měnit, jistě se změní. Vědecké knihy... v krámě je dostaneš brzo za sníženou cenu. „Vykonal svůj úkol, ale dnes? Nové objevy...“ Za půl století bude mít význam jen historicko-kulturní. Odkud ta neustálá proměna, nebo jak říkáme „pokrok“? Protože lidský rozum jest nedokonalý. Ne že by byl dnes dokonalejší, než byl před sto lety, jak si rádi namlouváme, ale protože předchůdci postavili základ a my na něm stavíme dál, a po nás budou pokračovat v našem díle ti, kteří přijdou. My pak jsme na tu změnu tak zvyklí, že ji pokládáme za přednost a nazýváme ji pokrokem. Lidský rozum jest omezený a proto nemůže poznat najednou všechnu pravdu - poznává ji postupně, objevuje vždy nové pravdy. Nemůže poznat pravdu dokonale, poznává ji vždy lépe a lépe, jasněji a jasněji, neb vniká do ní hloub a hloub. Nemůže poznat pravdu bez omylu, postupně opravuje své názory, pravdě se blíží víc a víc...

Slovo Kristovo nepomine, protože jest neomylné, nezměnitelné. Bůh jest nezměnitelný, nemůže se stát lepším - prostě proto, že jest nekonečně dokonalý..., tím méně se může stát horším. Slovo Boží, slovo věčné Pravdy, jsou samo pravda, nepotřebuje opravy, jest neschopno opravy, zlepšení, pokroku... Víra jest pravda, proto se měnit nemusí a nemůže. Všimněme si sekt: mění své učení stále a stále, ještě za života svých zakladatelů. (Viz II. díl.) Někteří to nazývají pokrokem, v jejich očích je to tedy přednost, což je následek nesoudnosti: myslí, že pokrok znamená vždy přednost, a nepomní, že kde pokrok, tam nedokonalost. Nedokonalé světlo petrolejové lampy..., pokrok přinesl žárovku, a i ta je nedokonalá, další pokrok přinese ještě dokonalejší světlo, nikdy však absolutně dokonalé, nad něž lepší bude už naprosto nemožné. Já pak argumentuji: sekta, jež pozměnila své učení, buď měla pravdu před tím, a pak je v nepravdě teď; nebo má pravdu teď, pak byla v nepravdě dříve. Protože však nevylučuje možnost dalšího pokroku, jest ještě jedna možnost - nemá pravdu ani teď ani ji neměla dříve.

Víra jest pravda, proto nemusí měnit své učení jako věda své hypotézy. Věda... ty zákony, jež Tvůrce do hmoty vložil, jsou též nezměnitelné (aspoň člověku - Bůh je změnit může). Tím, že člověk elektřinu objevil, ji nestvořil; ona v přírodě už byla, ale člověk o ní nevěděl - byla pro něho tajemstvím, až konečně ji na-

šel . . . Země se točila od prvopočátku kol slunce, ale člověk to nevěděl, špatně pohyby nebeských těles pojímal, nesprávně je vysvětloval. To jest pokrok ve vědě: neznámé síly a zákony objevovat, známé zjevy správně vysvětlovat, propracovat se k novým poznatkům, opravovat mylné názory.

Víra jest sama v sobě nezměnitelná, ale naše poznání věcí božských se může zdokonalovat. Jen v tom smyslu lze mluvit o pokroku i v theologii, jinak nikoli. Lepší a dokonalejší poznání, ano. Lepší a dokonalejší nauka, nikdy ne. Iluze je očekávat nějaké „náboženství budoucnosti“, dokonalejší než Kristovo. Cokoli lidský duch vytvoří, má dvojí známku: není naprosto dobré a dokonalé, není veskrze pravdivé. Celé lidské žití jest jen zápolení o pravdu, boj o dobro. Cokoli se objeví, hned se toho zmocní kritika, a mnohá věc v lučavce kritiky neobstojí. Kritika se chápala a chápe i nauky Kristovy, a co pořídila? „Nepomine ani jota ze Zákona . . .“ Křesťanství je tu, od Kelsa a Porfýria, kteří proti němu bojovali perem ve 4. stol., až do Voltaira a Renana, do století 18. a 19.

Co se za ta dlouhá staletí změnilo! Shnilé pohanství antiky zmizelo samo sebou jako plíseň před slunečními paprsky, římská velmoc dokonalá marasmem, Kristu a jeho kříži vyvstal jiný nepřítel, pln mladistvé bujaré síly a nepřemožitelnosti, jakou jen fanatismus myšlenky může komu vlít; leč i sláva islamu zbledla. Kolumbus ukázal, že *Finis terrae* není koncem světa, Koperník roztočil solární systém, a země, jež dotud jako kněžna trůnila uprostřed světa, byla odsouzena, aby s ostatními planetami kroužila poslušně kolem slunce, ale křesťanství zůstalo, slovo Kristovo trvá beze změny, jeho nauka tím neutrpěla. Rousseau porazil trůny, ale jeho spolubojovník (Diderot) neporazil oltáře, jak si vytkl za životní program, a všichni dohromady nevyvrátili ani jediného slova Kristova.

Poněkud obšírněji jsme rozvedli tuto stať, a hned podotýkáme: příklady uvedené v této kapitole jsou též obšírnější. Plyne to z povahy věci. Chce-li totiž řečník 'osvětlit příkladem výrok Páně: „Slova má nepominou,“ dosáhne svého účelu jen tehdy, když z evrubně retorickou amplifikací přirovná k dílu nebo nauce Spasitelově díla lidská. Ukázat, jaká moc je postavila, jaká moc je chránila, jaká moc jim zaručovala věčné (jak se zdálo) trvání, a pominula . . .

Náboženství, tak zvaná státní náboženství . . . Trvala staletí nebo i tisíciletí, a pominula, když pominul stát, jenž je držel. Říše, veleříše, velmoci . . . zdály se být budovou ze žuly, již nezničí zbraně ani čas, a pominuly; někdy vnitřním rozkladem, jindy násilím . . . Existoval přece jen někdo silnější než ony! Stavby, chrá-

my, sochy . . . nazývány divem světa, a vzaly za své, podlehly ničícímu působení času, jemuž se neubrání nic pod sluncem. Díla literární, Mahabharata, védy, Ilias, Aeneis . . . ta díla sice byla uchována věkům pozdějším, ale jen jako krásná zkamenělina. Čteme je, divíme se jejich kráse, ale komu napadne věřit tomu, co v nich čte, anebo kdo se dokonce najde, jenž by se řídil podle nich? Jen jedna knížka, prastará, se otiskuje stále a stále, ne jako Odyssea, aby pobavila čtenáře pěkným slohem, ne jako Horácovy ódy, aby se na nich student naučil klasické latině, nýbrž aby podle ní všichni žili a z ní čerpali pravou věčnou moudrost. A ta knížka? Známe ji všichni!

Tyto a podobné příklady a ilustrace našeho předmětu se týkající nutno tedy rozvést - zde neplatí, co řečeno na str. 19 o krátkosti příkladů. Z toho plyne pro řečníka další požadavek: v jedné řeči uvést jen jeden . . . , hromaděním dlouhých příkladů by odvedl pozornost od vlastního tematu a nadto by se řeč stala rozvláchnou a vleklou. Které z uvedených příkladů se hodí jedině do konferencí (spolkových přednášek) a kterých lze užít i na kazatelně, musí každý uvážit a rozhodnout sám. Z povahy věci plyne, že mají namnoze nádech apologetický a že jich lze užít i pro jiná temata (věčné trvání církve, katolicita církve, nestálost a pomíjejícnost světa i jeho slávy atd.).

Disposice:

A) „Slova má nepominou.“

a) Mění se vše - nemění se slovo Kristovo.

b) Pomíjí vše - nepomine slovo Kristovo.

c) Smrti a zániku propadá vše - žije však stále slovo Kristovo.

B) a) Slovo Kristovo jest neomylné - proto nepochybuj!

b) Slovo Kristovo jest nepochopitelné - proto nechtěj docela všechna tajemství sv. víry proniknout!

c) Slovo Kristovo jest nezměnitelné - proto nehledej a nečekej nic lepšího a dokonalejšího!

ad b): Víra jedná o Bohu, Bůh však je nekonečný, nad lidský rozum; jaký tedy div, že poznání Boha převyšuje chápavost omezeného lidského rozumu? Tajemství . . . toto slovo se nesmí pojímati tak, jak někteří činí: „Co nemůže víra dokázat, tomu dá jméno tajemství.“ Nikoli, o každé pravdě, kterou víra hlásá, lze dokázat: „Není to výmysl můj, nýbrž zjevil mi ji Bůh.“ Tedy i tajemství může víra dokázat, že totiž jsou do Boha zjevena, že nejsou výmyslem lidským. Ale vysvětlit je, abys je dokonale pochopil, to ovšem nemůže, odpoví ti však: „Napřed mi vysvětli ty sám všechna tajemství v přírodě a pak teprve žádej ode mne, abych ti vysvětlila tajemství, jež jsou v Bohu.“ Víra má tajemství, ale

přesto jest víra: 1. rozumná, 2. užitečná: hojný užitek přináší duši i ty pravdy, jichž rozum nechápe, tak jako užitečné jest zraku slunce, třebaže oko do něho pohlédnout nemůže.

Amplifikace: zaveď děti mezi dospělé . . ., ti hovoří o leccěms, děti tomu nerozumějí; nezbývá jim leč tiše sedět, jsou-li zvedené . . . „Tomu ještě nerozumíte.“

Z dítky je student. Zaveď ho do továrny, ukaž mu nejmodernější stroje; jakousi představu o složení a chodu má, základní věci mu jsou jasné, ale všechny podrobnosti . . .? „Tomu všemu dopodrobna ještě nerozumím.“ - Věnuje se odbornému studiu, dejme tomu právům. Kolega, bývalý spolužák, ho zavede do své chemické laboratoře, vysvětluje mu přístroje . . ., podá mu odbornou chemickou knihu, a náš právník řekne: „Tomu všemu nerozumím.“

Zaveď všechny naše učence do Indie na představení nějakého kouzelníka, a všichni ti řeknou: „Zde stojíme před záhadou.“ - Konečně podej jim kvítek, který na louce utrhneš, a nejodbornější badatel ti řekne: „Ten kvítek obsahuje pro vědu celé moře záhad a tajemství.“

Sv. víra ti pak řekne: „Boha dokonale nepronikne a nepochopí nikdy žádný stvořený rozum, ani andělský, ani Matky Boží.“

ad c) Samozvaní nepovolání reformátoři, falešní proroci, o nichž platí slovo Hospodinovo: „Prorokuji ve jménu mém, a přece jsem jich neposlal.“ (Jer. 14. 15.) - Jak vypadala jejich učenost? - Jak vypadaly jejich mravy? Jindřich VIII., Luther a jeho poměr s několika ženami, Kalvín nečistý, Zwingli chtivý ženitby, Hus pyšný a bohatý kázající chudobu, Wiklef ještě horší . . .

Kdo pochybuje o víře? Kdo se oddává lhostejnosti u víře? Mělké a povrchní duše, jež nechtějí nebo nedovedou jít věci na kloub, zpytovat věc do hloubi, aniž se dát od jiného poučit, nestojí o poučení ve věcech tak důležitých! - Pohodlní lidé, kterým se žije lépe bez praktické víry, kteří si nechtějí dát práci, aby svůj životní úkol poznali a ještě méně, aby podle poznané pravdy žili . . ., bojí se pravdy ze strachu, že by museli podle ní žít . . ., bojí se práce spojené s přemáháním vášní.

Kdo pravdy sv. víry napadá, proti nim bojuje, je popírá? - Lidé bez vědění, polovzdělání. - Lidé mravů zchátralých, začínaje Annášem, Kaifášem, Neronem . . . Jsou to lidé, jejichž zásady vedou k bezuzdnosti a jejichž tužby směřují k ukájení náruživosti.

C) Víra a svět. a) Sv. víra jest zneuznaná od ignorantů (nevážená . . .). „Čemu nerozumějí, tomu se posmívají.“ (Juda 10.) Nemluví o divoších, kteří pravého Boha nepoznali a o pravé víře neslyšeli - ti jsou hodni soustrasti, za ty se modlíme, k těm posíláme misionáře . . . Mám na mysli lidi, kteří chtějí platit za vzdělané, kteří by si mohli opatřit znalosti sv. víry a neznají ji; proto

projevují krajní nevážnost vůči ní. Universitní profesori! Tito lidé mi připomínají bláznivého Dona Quijote, jenž ve své fantasii si vytvořil báječné obry a pak s nimi bojoval, vida v nich nepřátele a škůdce lidstva. Locke na př. se přimlouvá: „Toleranci všem vyznáním, jen katolíkům nikoli . . .“ Proč? Protože o nich slyšel a věřil věci nejpodivnější, a při tom mu nenapadlo, aby se o tom přesvědčil . . . Proto katolickou víru z duše nenáviděl.

b) Opouštěna od slabých . . . z lidské bázně nebo z lidských ohledů . . . vlastní její vyznavači . . . ti, kteří následují apoštoly v zelenočtvrteční noci, ne však na svatodušní neděli. Slabí, kteří podlehlí vášni . . . Kdo by spočítal všechny ty oběti tělesné naruživosti, lakoty, ctižádosti . . . !

Pohodlí . . . Slova umírajícího Melanchtona: „V nové víře se pohodlněji žije, ve staré se lépe umírá.“

Jít s duchem doby . . . fráze, bludička, vedoucí do močálu. Svůdná fráze, protože od ní čeká kdekdo ústupky svým vášním, dispens od boje a sebezáporu. Fráze lichotící nezřízené sebelásce.

Je nutno, aby křesťan znal ducha své doby, jako lékař musí znát nemocného i jeho nemoc; ne však ducha doby schvalovat, nese mu přizpůsobit, ne mu lichotit a pochlebovat, ne ho milovat! Duch Kristův a duch světa jsou si veskrze protivní, jeden platí druhému za nemoudrý, a je největší pošetilostí chtít oba sjednotit.

Jaký jest duch dnešní doby? Modly dne: svoboda . . . , ale rozumějí tím nevázanost; setřást vše, co je nepohodlné, setřást především jho autority Nejvyššího, emancipovat rozum i vůli a spolu s nimi tělo ze jha zákona a příkázání Božích. Věda, pokrok . . . rozumí se, že věda falešná, Bohu nepřátelská, domnělý pokrok . . . Napoleonové, „osvoboditelé“ . . . Byl vítán ve Varšavě jako „osvoboditel Polsky“, a za čas byl hotov prodat Polsko za ruskou princeznu, kdyby mu ji dali!

c) V opovržení u neřesti. Výrok Augustinův: „V opovržení a nenáviděná od těch, kterým je proti mysli čistá morálka církve, učení církve o věčné odplatě, o Bohu nejvyšš spravedlivém, vševedoucím, všudypřítomném . . .“ Stačí projít dějiny!

d) Pronásledována od špatných, ať od odrodilců nebo od cizích, ať pronásledována mečem nebo pérem. Bylo by nepochopitelné toto nepřátelství všech vůči církvi, kdyby nám nepodával klíč sám Spasitel. „Skutkové jejich byli zlí . . .“ (Jan 3. 19.) Proto nenáviděli světlo i toho, jenž jim je přinášel! Dějiny!

Toto thema se hodí zvláště k slavnostnímu kázání místo panegyrické řeči. Při misii na př., při štípení misijního kříže - využít poslední příležitosti, kdy se celá osada ještě jednou sejde, nevyjímaje vlašné, jest vhodnější místo panegyrika pouze navázat na sv. kříž a přejít buď k nepomíjejícímu víry nebo nepomíjejícímu církve a utvrdit přítomné ve víře, naplnit je oddaností k sv. víře,

vysvětlit, co znamená katolická (t. j. světová) církev - a zase vhodně zakončit sv. křížem, symbolem naší víry . . .

V duchovní správě na velké svátky: Ducha sv., knížat apoštolských, věrozvěstů slovanských.

Příklady v této kapitole uvedené osvětlují thema „e contrario“: Jakou námahu vynakládají lidé, aby zajistili svým výtvorům nepravím nesmrtelnost a nepomíjejícnost, nýbrž dlouhé trvání - a co pořídí? Kam se podělo „sedm divů světa“? Jeden za druhým se rozpadal v trosky, a dnes? Student je dovede v historické hodině vyjmenovat, odborníci podle zachovaných popisů rekonstruovat, a to je vše . . .

V kázání lze projít rychle dějiny církve. Slovo Kristovo - boj světla s temnotou. Jaké krise prodělala církev! Kolik nepřátel ohrožovalo slovo i dílo Spasitelovo! Pronásledování krvavá - pohanská (Řím, Persie, Japonsko, Čína . . .), sektářská (ariánské, Hunnerich a Geiserich, vandalští králové . . ., donatistické . . ., obrazoborecké, protestantské . . .), nevěrecká (Francie po roku 1789, Mexiko po roku 1926 . . .); pronásledování nekrvavá (bojkotem, vylučováním z úřadů a škol, konfiskací majetku, žalářováním . . .); bludy (některé zvláště nebezpečné: Ariáni, luterství . . .); bouře sociální (stěhování národů, revoluce), zmatky politické (boj o investuru, vláda žen v Římě, Avignon . . .), mravní hniloba a zesvětačení duchovenstva (před vystoupením Lutherovým . . .), filosofie Kristu odcizená, atheismus, falešná věda (darwinismus . . .). Výsledek? Církev se doposud dočkala vždy, že doprovodila své utlačovatele nebo nepřátele ke hrobu, a jejich snahu pochovala s nimi.

Obrazy.

- 1 Když se student sklání v dějepisné hodině nad mapou klasického Řecka, když slyší o Athénách, městě uměn a filosofie, městě bohatství a vlasteneckého entusiasmu, jenž jediný byl s to vytvořit ony divy literatury, skulptury a architektury, když hledí na obraz akropole a parthenonu, na obraz Fidiový sochy bohyně Atheny: pak není divu, že si představuje onen kout Hellady jako kus ráje spadlého na zem, že mu Attika připadá krásnější než zahrada Hesperidek. Čte-li pak ještě nevyrovnatelné zpěvy Homérovy, jaký div, že se dostane do nálady, v jaké byl Schiller, když psal svou báseň o bozích Řecka. „Škoda onoho zmizelého ráje . . .“ A nemá ani poněti, že to vše bylo jen zevnější pozlátko, pod nímž se tajilo moře bíd. Asi jako kdyby si někdo za pět staletí představoval Paříž XX. století podle toho, co najde v nějakém albu: samý palác, samá nádherná stavba, Louvre, Tuillerie, bursa, opera, náměstí Concorde, Versailles, a nenapadne mu, že tyto paláce byly pro několik vyvolených, zatím co milionové se na periferii i jinde tísnily po desítkách v jedné špinavé světnici.

A ještě jedno nám připomíná stará Attika: totiž že ona „věčná velikost staré Hellady, jež k nám tak mocně a viditelně, tak zblízka a bezprostředně mluví

z uchovaných památníků athénské akropole“, že ona velikost není věčná! Pominula . . . Kdo si nechce kazit ilusi, kterou si vytvořil ve školní lavici, ať se nejde podívat na trosky oné zašlé velikosti, slávy a krásy.

Akropolis, hrad, čnějící nad městem a nad celou attickou rovinou jako svaťovítský dóm nad Prahou a jejím okolím . . . , kdysi sídlo králů, za republiky vyhrazena jedině bohům, především ochránkyni města, jejíž chrám Parthenon byl skutečně Athénám tím, čím je Praze její katedrála. Ale žádná věž tu nebyla, aby ukazovala vzhůru, k nebi. Achajec jako každý pohan žil jen pro tuto zemi . . .

Ve stínu Akropole se zrodili, žili a působili Fidias, Miltiades, Kimon, Themistokles, Aristides, Sokrates, Plato, Aristoteles, Aischylos, Sofokles, Euripides, Demosthenes . . . Když vzal Perikles otěže vlády do rukou, nastala zlatá doba republiky. Za vedení výtečného znalce, jenž neomezeně disponoval všemi státními poklady, nastalo v tomto nejbohatším řeckém státě všeobecné závodění všech. S dobrovolným entusiasmem se každý chápal práce od státu nařízené, ať šlo o stavbu hradeb nebo v divadle o provedení Sofoklovy *Antigony*.

Co zbylo z té vši slávy? Zajdeme aspoň v myšlenkách tam, do vlasti Fidiovy a Platonovy. Co spatříme? Trosky . . . , zbytky zdí a polámaných sloupů . . .

Vystupujeme na osamělou, zpustlou Akropoli; po pravici i po levici zbytky zdí a polámaných osamocených sloupů. Vstoupíme do někdejšího hrdého chrámu Atheny a odtamtud hledíme na moderní město, vystavěné poněkud stranou, a snad vzpomínáme: tento chrám, nejposvátnější místo staré republiky, byl v pozdějších dobách zužitkován jako skladiště prachu, a když při obléhání města r. 1687 hodili na něj Benátčané bombu, učinila tato jediná rána ruiny ze všeho, co ještě na Akropoli stálo.

S tísnivým dojmem sestupujeme dolů . . . A když už jsme jednou v Řecku, shlédneme i jiné památníky zašlé slávy. Olympia, středisko duchovního života celé Hellady, místo největších národních slavností, shromaždiště všech Řeků, rozptýlených po celém tehdy známém světě . . . Tam světoznámé závody, jak v tělesné tak duchovní zdatnosti, tam chrám nejvyššího boha všech Hellénů se sochou Fidiovou, pokládanou za sedmý div světa; tam hleděl toužebně každý Řek, a větvíčka olivy, odměna vítězi, byla nejvyšší vyznamenání, jehož se mohlo svobodnému občanu dostat, a nejvyšší štěstí, nad něž si většího nepřál. Rok olympských závodů byl rokem svatého míru po celé Helladě; podle olympiád se počítala léta, podle olympských stadií se měřily vzdálenosti.

Dnes? . . . Teprve v 19. stol. se podařilo kteréisi francouzské expedici vykopat malý zlomek slavného kdysi města, docela zahrabaného v šutru a rumu. Ostatní památnosti objevila německá výprava r. 1874-1881, ale v jakém stavu! Z chrámu Diova hromada trosek, z chrámu Heřina dva celé sloupy a několik úlomků, ze závodíště patrný ještě půdorys. Kam se poděla kamenná sedadla, odkud diváci sypali kvítí na vítěze?

Což Delfy, věštírna Apollonova, nejproslulejší v celém Řecku? Nádherná svatyně boha slunce, jež se kdysi prostírala na svahu Parnassu nad olivovým údolím Pleitos a nad zálivem Itaiským, kde je dnes? Celý „svatý okres“ opuštěn, a jen několik vyhrabaných kamenů ukazuje místo, kam kdysi spěchali až ze zámoří Řekové i příslušníci jiných náboženství ptát se boha na radu

nebo dát si předpovídat budoucnost, kde Pythie na trojnožce tak dlouho ohlašovala své temné věštby, až světlo křesťanství zapudilo temnoty bludu a spolu s nimi i podvody jak této, tak ostatních věštíren.

2 Cařihrad . . . , mešita sultána Ahmeda I., patří k nejpmátnějším. Jest obklopena několika minarety, a před ní stojí obelisk Theodosiův, vlastně Thutmose III., z Heliopole, jež dal Theodosius ve 4. stol. přenést do svého sídelního města a postavit v hippodromu (cirku). Jaký pohled! S minaretu volá muezín, služebník proroka z Mekky, pětkrát denně „věřící“ k modlitbě a hledí při tom na obelisk z pohanského města egyptského, zasvěceného bohu slunce . . . Pominulo už dávno náboženství starého Egypta i s jeho bohy, pomine jednou i náboženství Mohamedovo . . . Jako by ten obelisk hlásal: pominou minarety, jako pominul chrám slunce, jehož ozdobou kdysi štíhlý sloup byl. Vidíme sami, jak se drolí kus po kuse říše, jež bývala postrachem křesťanské Evropy. Sultanát (světská hlava) vzal za své r. 1922, kalifát (duchovní správa) r. 1924, stará Byzanc přestala být střediskem mohamedánského světa, jímž byla skoro půl tisíce let.

3 Cordoba, hlavní mešita západního islamu, dnes katedrála . . . Řekneš: „Kolo se točí . . . Hlavní chrámy křesťanské na východě se zase staly mešitami. Tak Hagia Sofia, chrám Boží Moudrosti, perla a vrchol byzantského umění, pALLADIUM Cařihradu, tak Hagia Sofia v Nikosii, hlavním městě Cypru, vystavěná v letech 1200-1350 v nejčistší gotice, nádherná katedrála rytířů z dob křížových výprav. Dnes je tam uctíván Mohamed . . .“ Máš pravdu, ale . . . Kdykoli z křesťanské svatyně učinili mešitu, postavila víra a horlivost věřících na sta jiných chrámů jinde; když však mešita proměněna v křesťanský dům Boží, znamenalo to vždy pro islam škodu nenahraditelnou, bylo to znamením, že půlměsíc je na ústupu, a nikdy neměl naděje, že misionáři mu jinde bohatě vynahradí, co zde ztratil. Křesťanské chrámy, proměněné v mešitu, jsou někde obrazem Božích soudů, na př. v Cařihradě, nevěřícím městě, jež se provinilo proti Duchu svatému - někde památka násilnictví vyznavačů proroka z Mekky - někde důsledek nesvornosti křesťanských knížat, doklad slov básníkůvých: „... (satan) mnohou slabou duši nebi odnímá . . .“ ba i celé národy odňal Kristu a církvi, ale nikdy nepodlomil životní sílu křesťanství.

„Jděte do celého světa, spojte všechny národy v mém ovčinci, podrobte měmu žezlu veškeren okrsek země . . .“ A apoštolé šli s křížem v ruce, křížem bojovali proti knížeti temna, křížem zjednávali svobodu těm, kteří úpěli v jeho okovech. Satan, opice Boha . . . Když byl poražen v 300letém zápasu (římské pronásledování křesťanů), když nezničil království Kristovo ani železem v krvavém pronásledování, ani bludy v nesčetných sektách, napodobil našeho generalissima . . . I on rozeslal své apoštoly . . . z orientu na západ. Vyzbrojil je nikoli křížem, nýbrž mečem a na korouhve jim dal půlměsíc, symbol proměnlivosti, nestálosti, jeho rohy jsou znamením odporu. Poslal nikoli hlouček věrozvěstů, nýbrž armádu bojovníků, celý národ, a ten národ vytáhl, aby svému proroku dobyl celý svět. Přinášeli nikoli svobodu, nýbrž otroctví; hlásali nikoli lásku, nýbrž fanatickou nenávisť; prolévali krev jiných, necedili za bratry krev svou . . . Spěli od vítězství k vítězství, byli postrachem všeho křesťanstva . . . Každý vel-

ký zápas proti kříži (odezíráme-li od římského pronásledování) začíná vždy vítězstvím nepřátel. Tak už v Jerusalemě: zdálo se, že zvítězila velerada, že podlehl Kritus... Tak v bojích s protestantismem, tak již předtím v bojích s islamelem. Půlměsíc postupoval, kříž ustupoval... Až do Španěl pronikla armáda satanova, tedy na konec tehdy známého světa, a tam vztýčil svou korouhev. Půlměsíc zvítězil! Věrným Kristovým se zdálo vyloučeným vytlačit jej z jeho posice. Zakládány řády ke cti nejsv. Trojice, ke cti Matky milosrdenství... Snad rytířské řády k vyhubení Maurů? Či apoštolské k zakládání misí mezi nimi? Ani to ani ono! Řády k vykupování zajatých! Jaký smysl pokoušet se o obrácení fanatických Maurů, když v jejich žalářích úpěli křesťané v největším nebezpečí víry!

Dnes?... Na troskách mešit stojí nádherné katedrály, a místo nepěkných minaretů se pnou k nebi milé věže křesťanských chrámů, památníky triumfu kříže. (*Viz Maria II. 84.*) Cordoba... založena od Římanů r. 152 před Kr., dobyta r. 571 od Visigotů, padla do rukou Maurů r. 711, brzo po osudné bitvě u Xeres de la Frontera a vkrátce zastínila své bratry Damašek a Bagdad na východě. Za kalifů z rodu Omajovců v 9. a 10. stol. se stala milionovým městem; všecko bohatství a nádhera maurského panství se tam scházela a soustředila, Cordoba byla sídlem arabské kultury, umění a učenosti, střediskem náboženského života Maurů (Mauři byli míšenci: krev afrických Berberů, asijských Arabů a evropských Římanů kolovala v jejich žilách). Tam spěchali i vědychtiví žáci z křesťanské Evropy, na př. Gerbert, pozdější papež Silvestr II., jenž odtamtud přinesl do Evropy arabské číslice. Se tří tisíců minaretů volali muezíni pětkrát denně k modlitbě, a příval poutníků byl takový, že Cordoba byla bezmála rivalem Mekky.

Co zbylo ze světového města se vši jeho nádherou? Když r. 1236 ji sv. Ferdinand zase půlměsíci vyrval, bylo už veta po bývalé slávě a učenosti. Dnes kráčíš uličkami a klopýtáš přes oblázkové dláždění, jež snad pořídily ruce maurských dělníků. Hledíš na domy, jejichž holé zdi zůstaly beze změny od dob, kdy za mřížemi se v nich skrýval harem. Uličky křivolaké, úzké, nepravidelné, zmatené... přes nízkou bílou zeď se tu a tam do ulice kloní palma, otevřenými dveřmi vidíš někdy do ozdobného dvora s vodotryskem nebo zahrádkou. Jako bys byl o tisíc let přenesen do minulosti...

Zajdeš „do mešity“, jak lid dodnes nazývá velkolepou stavbu; dnes ovšem v ní není uctíván Allah, nýbrž je tam přinášena denně Hospodinu zástupů Oběť čistá a svatá. Překrásnou branou vejdeš do oranžového dvora. Stromy obaleny plody i květy zároveň, překrásný symbol panenského mateřství, Panny, již jediné dáno, aby spojila květ panenství s plodem mateřství. (*Viz Maria II. 213.*) Výkvět jejího panenského lůna spočívá teď ve svatostánku svatyně, před níž stojíme. Balzámová vůně květů stoupá jako obětní dým k nebi, v azuru nebes se houpají koruny palem, ze studnic a kašen tryská voda... Zde se kdysi unavený poutník zdaleka připutovavší občerstvil a umyl...

Vstoupíš do svatyně... do lesa sloupů, do zkamenělého palmového háje. Užasneš, když vidíš pouhý obraz; což teprve skutečnost! Sloupů se počítá na 1500 a byly sneseny ze všech končin světa: ze staveb, jež kdysi zdobily Caři-

hrad, Nimes, Narbonne, Karthago, Řím . . . Proto ta rozmanitost ve formě a materiálu (jaspis, mramor, porfyr, alabastr . . .). Tušil Abd-ur-rahman (Abderrahman) I., když začal mešitu r. 785 budovat, že tato okolnost bude pěkným symbolem církve katolické (t. j. světové), jež v sobě chová národy celého světa a shromažďuje v sobě vyznavače Kristovy ode všech úhlů a končin země?

Oblouky podle arabského umění podkovovité nebo dvojpodkovovité . . . Nedaleko svatostánku je mihrab, „nejsvětější“ mohamedánské svatyně, kde byl uchováván korán. Než Mauři předali město křesťanům, zazdili jej; teprv r. 1815 byl objeven. Proč jej nezničili? Doufali, že se zase jednou navrátí? Mihrab je div arabského umění. Sloupy jemně ciselované, na nich krajkoviny z bílého mramoru a barev tak živých, že se zdá, že tam na stěnách zůstalo viset světlo nehasnoucích tisícerych stříbrných lamp, jež kdysi milým světlem ozařovaly temný prostor mešity.

- 4** Ve školní lavici jsme se učili: „Č í n a, nejstarší stát světa, jediný, jenž trvá od svého založení. Má vlastní prastarou kulturu, má nepřetržité dějiny od roku 2357 (císař Yao) . . .“ tedy od doby, kdy starobabylonská říše teprve začínala, 250 let před jejím velkým zákonodárcem Hammurabbi, 250 let před narozením praotce národa židovského, kdy jeho praotcové ještě bydlili v Mesopotamii (Chaldejsku), kdy v Egyptě se stavěly pyramidy. Kde je dnes říše babylonská a egyptská, kam se poděla jejich kultura, kdo mluví jejich řečí, kdo užívá jejich písma, klínového nebo hieroglyfů? Kde je židovská říše? Čína je tu! Velmoc perská, řecká, římská jsou mladičké u porovnání s ní, a už jich není, už dávno! K tomu ještě čínská zeď, čínský konservatismus, jejich „národní náboženství“. Měli jsme dojem: ta říše je nedobytná, nejen dělům armád, nýbrž i světlu evropské kultury. Uplynou staletí, než se sbratří se západními mravy atd. Na Peking na mapě jsme pohlíželi s tajemným respektem. To jest již od r. 1260 sídlo onoho císaře, syna nebes, s nímž se provozovala téměř modloslužba, jehož žádný smrtelník neshlédl krom jeho dvořanů, jemuž v tvář nesměli pohlédnout ani úřední knížata, když přišli skládat povinný hold. Střed Pekingu nazýván zapovězeným městem, do paláce (vystavěn ze žlutých cihel, císařská barva) nesměla vstoupit noha nepovoláných, ani vlastních poddaných, tím méně cizinců. Jako studenti jsme sice zvěděli, že i na čínském trůně se vystřídalo několik dynastií, což konečně za dobu 4200 let jest pochopitelné. „Nynější dynastie vládne od r. 1644 . . .“ Čínský konservatismus a izolace se nám zdála být pevnější ochranou před západními nebo vůbec cizími vlivy, než bortící se čínská zeď. Kdo by byl řekl, že za málo let vypukne i tam revoluce - vlastních poddaných proti zbožňovanému synu nebes! V Číně, kde neúprosně potlačováno každé svobodné hnutí, kde sebemenší podezření trestáno smrtí! R. 1912 zanícen oheň vzpoury (Sun Yatsen, zakladatel národní strany, zemřel r. 1925), císař svržen, a dnes? Padl trůn, a s ním se bortí vše, především státní náboženství Konfutsiovo (Khung-Fu-Tsi, zemřel 479 před K.), po záviděníhodném trvání půltřetího tisíciletí! Křesťanství jednak neznají, jednak nenávidí, jednak jsou hmotnější Číňané naprosto lhostejní vůči všemu nadzemskému, žijíce jen pro tuto zemi (horší v tom ohledu než sami přísloveční židé), a proto zvláště vzdělané kruhy trvají bez náboženství, zachovávajíce jen kult předků. Jen pismo ještě

zbylo, a mravy? Jak dlouho potrvají? V městech se lidé, zvláště inteligence, přibližují Evropě, tam si již dívky nemrzačí nohy, tam se neisolují a neuzavírají vůči západním vlivům, ba dívky jdou i na studie za hranice, podnikají cesty... Nebudeme snad brzo svědky podobné změny, jakou jsme viděli před málo lety v Osmanské říši? Nikdo neví... Peking (Pei-ping) přestal být hlavním městem říše středu...

- 5** Čínská zeď - typický příklad izolace, nepřístupnosti a „hermetického“ uzavírání jakémukoli cizímu vlivu... Začala být budována kolem r. 500 před Kr. na ochranu proti Hunům a jiným kočovným kmenům severoasijským, dostavěna za dynastie Mingů v 16. stol. Její výška obnáší asi 16 m, šíře 5-8 m, délka přes 3000 km (z Prahy do Londýna jest asi 1000 km), vine se přes hory a dolů, někde dvojnásobná a trojnásobná, opatřena každých 300 m věží... Její zdívo by stačilo, aby byla pořízena dvojnásobná zeď ovíjející celou zeměkouli. Dnes?... Bortí se, rozpadává se, není opravována a nebude znovu zřízena...

Aplika ce: sv. víra, k níž povoláni všichni národové, ovčinec Kristův, se neuzavírá nikomu; před neustálými útoky nepřátel není chráněn nějakou čínskou zdí, ba činí dojem „otevřeného města“, a přec trvá, bez pohromy, a vždy byli vyhojeni z ilusí ti, kteří předpovídali království Kristovu ještě několik let nebo desítky let trvání.

Poznámka. Nejen ve vědách přírodních máme nejisté a nezaručené domněnky, ale i v zeměpise shledáváme mnoho nejistoty... ve věcech, jež existují a kde netřeba, leč je zblízka zevrubně prohlédnout! V jiném vědeckém díle jsem našel o čínské zdi jiné údaje: „Stavba začala r. 214 před Kr., skončena před r. 500, výška až 39 m, délka asi 1900-2310 km, base zdi široká až 26 m, podezdívka 1 m vysoká ze žuly, vnější strana opatřena každých 100-120 m baštou, vnitřní strana každých 500 kroků strážnou věží. R. 1800 neměly všechny domy celé Anglie tolik zdíva, co tato zeď.“ Jedno dílo vydáno r. 1929, druhé r. 1935. Které má pravdu? Hodí se jako ilustrace do kapitoly „věda a víra“ nebo „tajemství“.

- 6** Zajděme v mysl do *Mesopotamie*, do vlasti starých Sumerů, nejstaršího kulturního národa světa, předchůdců Asyřanů a Babyloňanů... Mesopotamie, t. j. Meziríčí, úrodná rovina mezi Eufratem a Tigridem, dvěma biblickými (rajskými) řekami. Nad jednou zbudováno nedobytné Ninive, nad druhou nepřemožitelný Babylon, dvě milionová města starověku, jedinečná tehdy svou velikostí i mocí.

Na březích Tigridu *Ninive*, hlavní město Asyrska, obeháno hradbami, jejichž zdi byly podle líčení Herodotova přes 30 m vysoké a tak široké, že tři vozy mohly pohodlně na nich vedle sebe jet; jejich objem měřil 480 stadií, t. j. přibližně asi 90 km, měly 500 věží, každá asi 65 m vysoká. Před rozlehlými, výstavnými paláci stáli kamenní býci s lidskými hlavami, a uvnitř nádhera nepopsatelná. Vysoké sály, jejichž stropy pokryty cedrovými deskami, půda vzácnými orientálními koberci, na sloupech, zdobených zlatem visely nádherné záclony, stěny zdobené historickými malbami, královský trůn z bronzu, zdoben zlatem a vykládán slonovinou. Dvanáct staletí vládlo toto město, dva miliony

vojáků hájilo říši... Co z něho zbylo? Vyvráceno nadobro, zničeno spolu se vším obyvatelstvem, dějiny nemohou uvést podobné katastrofy; ani zánik Karthaga nelze srovnat s touto pohromou. Město, kde Jonáš nechtěl z rozkazu Hospodinova kázat pokání, aby se snad neobrátilo. „Ještě 40 dní, a Ninive bude vyvráceno.“ Nebylo tehdy zničeno, protože konalo pokání, ale nevytrvalo v dobrém, vrátilo se na cestu ohavných hříchů. Asi za 150 let potom vyvráceno a spaleno od spojených Babyloňanů a Medů, Nabopalasara a Kyaxara, r. 606. Cedrové trámův shořelo, zdi se zhroutily, a protože byly z cihel, deště a vedra dokonaly rychle dílo zkázy. Zárodky rostlin se uchytily v rozmočené zemi, a brzo nezbylo ze vši nádhery nic, leč nízký široký pahorek, porostlý travou. Xenofon táhne mimo se svými deseti tisíci a netuší, že kráčí po hrobech bývalé moci, kultury a slávy, jež by jeho slavnou vlast docela zastínila. Alexandrovy voje se tudy ubírají a nevědí, co je hluboko v zemi pod nohama jejich koní. Římané tam založili vojenskou kolonii, ale který voják jen tušil, že stojí na městě do země propadlém, kdysi větším, slavnějším a mocnějším než jeho Řím? Že tam dole zbytky paláců, knihoven...?

R. 1843 kopal Botta v pahorku severně od Mossulu, objevil nápisy, sochy, ohořelé trámy, stopy krve, knihovny (hliněné tabulky, jejichž počet šel do tisíců). Za 12 let potom kopal Layard jižně od M., objevil vázy, přilby, džbány, sarkofágy, obelisky, drahokamy, palác za palácem, nápisy, v nichž oslavována vítězství králů, obrazy přemožených nepřátel, vládců i bohů, k nimž před 3000 lety spínali ruce a přinášeli oběti...

Palác Sargonův, jednoho z nejslavnějších králů... Prostíral se na ploše 10 hektarů, měl 344 m v objemu, zbudován z hlíny, tak bedlivě propracované, že nelze najít jediného zrnka písku nebo kaménku... ruční prací, bez strojů! Celá masa obnáší jeden a třetinu milionu krychlových metrů. Provedení hliněných desek a cihel jest nám tajemstvím. Žádný umělý kámen se s nimi nemůže měřit co do pevnosti, trvanlivosti a jemnosti: po vykopání po tři leta se kůň s podkovami proháněl na takové podlaze a neporušil ji ani v nejmenším! Terasa paláce jest obehnána zdi z kvádrů, svědčící o velké technické zdatnosti. Síla zdi obnáší všude jeden kámen, jednotlivé kvádry jsou až 230 q těžké (11 m³) a tak otesané, že bez malty drží pohromadě. Dopraveny byly do mesopotamské roviny z dalekých hor. Obrazy a sochy zvířat i neživých věcí jsou nedostižné věrnosti. Kolik set dvořanů v tom paláci obklopovalo vládce, kolik set žen trávil dny v haremu, obsluhováno od několika set eunuchů... Poslední král Šinšariškun, nechtěje padnout do rukou nepřátel, spálil se spolu se všemi poklady, a Ninive jako by se do země propadlo.

- 7** Na březích druhé řeky, Eufratu, zbudován bratrský B a b y l o n . . . , jenže nežil s příbuzným Ninivem v bratrském přátelství! Jeho objem obnášel 365 stadií (asi 70 km), podle Herodota nejpěknější město, jež kdy viděl. Zabíral prostoru skoro 350 qkm (Ninive 500 qkm), hradby města byly 120 m vysoké, 30 m široké, měly 250 věží a 100 kovových bran. Ulice byly široké, táhly se od jedné strany čtverce ke druhé, křížující se v pravém úhlu; domy měly tři až čtyři poschodí, mezi nimi byly rozsáhlé parky a náměstí, pěkné velké mosty přes Eufrat, a pod ním tunel, spojující královské paláce. Za div světa prohlašováno dvě památnosti

Babelu: visuté zahrady, terasovitě stoupající, zabírající prostranství 23 hektarů, zřízené od krále Nabukadnezara, aby jeho manželka, Međanka, měla náhradu za pěknou zeleň otčiny, aby se jí, dílku hor a niv, nestýskalo... Spodek byl klenutý, tam nádherné komnaty a sály, stropy olověné, aby vlhko nemohlo dovnitř, a na zdívo (klenuti) navezeno tolik hlíny, že i nejsilnější stromy mohly zapustit kořeny. Voda přiváděna uměle z Eufratu. Druhý div světa byla t. zv. babylonská věž. Herodot ji viděl r. 458, půl století po zbudování. Byla to krychle o sedmi poschodích, vysoká 91 m (první poschodí vysoké 35 m), zbudována z 85 milionů cihel, korunována chrámem Marduka, národního boha. Byla střediskem celého komplexu paláců a chrámů, obehnaného zdmi s mocnými branami a 1000 sloupů. Pohled beze sporu grandiosní... Když město obleženo od Kyra, bylo opatřeno aprovisací na 14 let, hradby byly nedobytné, koho by se tedy báli? Kyros dal odvést Eufrat, jenž městem protékal, a prázdným řečištěm se dostal do bezstarostného města... Babylonští prý právě konali jakousi slavnost a o nepřitele se zhola nestarali... Pismo sv. potvrzuje, že tomu tak bylo. (*Daniel 5.*) Onen Baltazar byl syn posledního krále Nabunita (Nabuna - id); jemu otec světil hájení města (Bel-šar-uzzur, Bál chraň krále), tedy asi místokráľ.

Profesor Sayce v Oxfordu pravil: „Archeologické objevy obracejí posměch těch, kteří se bibli vysmívali, na jejich hlavy.“ Vykopávky, klínové nápisy atd. totiž svědčí, že vše, co historické knihy Písma sv. sdělují, jest veskrze pravda.

- 8** Mořský záliv u biskupského města *A v r a n c h e s* byl kdysi souší porostlou lesem, uprostřed něhož čněl k nebi kužel 75 m vysoký, za předhistorických dob svatyně a pevnost, věštírna druidů. Římané pojmenovali pahorek horou Jupiterovou a zasvětili svatyni svému národnímu bohu. R. 708 postavil sv. Auber na vrcholku křesťanskou kapli a zasvětil ji sv. Michalu. Rok nato byl kraj stižen zemětřesením, část půdy propadla do moře, a hora osaměla jako ostrůvek, jenž jen za odlivu byl spojen s pevninou písčným dnem. Již za života sv. Auberta se konaly ke kapli pouti, r. 966 zřídili benediktini na vrcholu klášter, a pak vypadala hora jako malá pevnost. Za stoleté války byl často od Angličanů obléhán, ale marně. Příliv byl tak prudký a přišel tak neočekávaně, že jezdec byl neomylně zastížen, byl pádil na koni tryskem. Dobytelé musili vždy s nepořízenou odtáhnout od bohaté, ale nedobytné svatyně. Klášter i s chrámem několikrát vyhořel, avšak po každé pohromě byl zahrnut tolika dary od francouzských králů, normanských vévodů, bohatých pánů i prostých poutníků, že z popela vstal vždy nádhernější a výstavnější. Teprve revoluce, již nebylo nic svaté, proměnila dům Boží ve státní vězení. V 19. stol. byly zřízeny hráze, aby se získalo půdy, a tím památná svatyně přestala být ostrovem. Pohled na ni jest jedinečný: dole zeď kolem dokola jako ochrana proti příboji a ničivé působnosti vody, jež pomaleji, ale jistěji než kdysi rytíři by přivodila zkázu svaté hory. Kol dokola jest pahorek lemován domky, stoupajícími výš a výš až ke klášteru, jehož mohutné zdi strmí k nebi asi jako kdysi cimbuří hrdého jerusalemského chrámu, vévodícího městu Davidovu. Překrásnou korunou kuželovitého ostrůvku jest poutní chrám, jehož věž právě uprostřed ukazuje svou špicí k nebi. V hladině dole se tento jedinečný obraz bezvadně zrcadlí, což ještě zvyšuje jeho malebnost.

- 9** V pralese K a m b o d ž i ve francouzské Indočině bylo objeveno koncem 19. století město trosek, jedno z největších na světě. Angkor, královská residence starých Khmerů. Taktéž v Pagan u řeky Irawady, zvané velká tepna Birmy, bylo objeveno město ruin v rozloze 25×3 km, kdysi snad hlavní město Birmy, dnes pustina pokrytá několika tisíci pagod, pocházejících z 11. až 13. století. Jen jediná jest ještě navštěvována . . . Ční jako sněhobílý jehlan s nesčetnými vížkami po stranách uprostřed pole černých trosek. Pomíjí a mizí vše; jen to, co souvisí s pravým náboženstvím Kristovým, má podíl na jeho nesmrtelnosti.
- 10** Perský básník F i r d u s i (ř 1020), patřící k největším epikům světa (jeho hlavní dílo „Kniha králů“ obsahuje 120.000 veršů), praví o sobě: „Já, autor této knihy, jsem naplnil všechen svět svou slávou: kdož rozumný a moudrý jest, zahrne mé jméno vší ctí a chválou.“ Ubohý Firdusi! Kolik lidí vůbec tvé jméno zná, nemluvě o tvých eposech, jež dnes nikdo nečte! O Kristu mluví jen malá knížka, vlastně čtyři malé knížky, a jeho jméno zná a s úctou vyslovuje, jeho učení přijímá a podle něho se řídí a konečně - což hlavní - Krista miluje každé srdce šlechetné a moudré!
- 11** V B i s ů t u n (B e h i s t u n) je do skalní stěny, vysoké 570 m, kolmé a pečlivě hlazené, vyryt klínový nápis - byl to vítězný památník Daria Hystaspa (ř 486 před Kr.). Až dodnes se uchovalo asi tisíc řádků zřetelného klínového písma a skulptury. Tedy celá tisíciletí přečkala ta písmenka do kamene vrytá, odolala bouřím, větru, času . . . Mám srovnat tento nápis s biblí? Bible není jediný pramen víry! Víra by se byla obešla bez bible . . . Kristus čtěl, aby jeho slova byla vepsána do srdcí věřících, nikoli inkoustem na papír. Ale ať v Písmě svatém, ať v srdcích, víme, že slovo Kristovo potrvá na věky, což nemá zaručeno ani onen nápis na skále v Bisutun.
- 12** Čím byly Benátky ve středověku Evropě, tím a ještě více byl B a b y l o n ve starověku: světový obchod byl v jeho rukou, jeho pyšné lodi přivážely bohatství z Indie a Arabie, Feničané vyměňovali v B. své zboží, babylonština byla dorozumívací, obchodní a diplomatická řeč tehdejších kulturních národů, i Egypťanů; když následkem smíšení s Aramci se začalo mluvit v Asyrii a Babylonsku aramsky, stala se aramština konverzační řečí všech národů přední Asie - ani židé se jí neubránili, a zvláště v babylonském zajetí ji byli nuceni přijmout (jest příbuzná hebrejštině). Mluvil jí i Spasitel a jeho panenská Matka (galilejské nářečí). Jak asi žasli Peršané, synové hor, když sestoupili do úrodné roviny mesopotamské, když viděli rozsáhlá obilná pole, palmové háje, zahrady, kanály, když spatřili Babylon v jeho nádheře, s jeho stupňovitými pyramidami, zdí z emailových cihel, město, v němž žilo na milion příčinlivých obchodníků, trávicích dny v přepychu a rozmařilosti, kde bylo lze dostat čínské hedvábí, indické drahokamy, fenický purpur, egyptské plátno, kavkazskou ocel . . .
- Cyrus nezničil dobyté město, přivtělil je k své velmoci, ale říše B. pomínula. Ve zdech B. trávil poslední dny svého života Alexander Veliký, vrátiv se z indické výpravy, pomýšleje dobýt ještě Arabie a pak se vrhnout na západ. V B. byli právě vyslanci všech národů, aby mu složili hold . . . Marně hledal vládce výstřednostmi vysílený, občerstvení ve visutých zahradách; zemřel v paláci

Nabuchodonosorově . . . B. upadal poněnáhu. Když tam konali vykopávky v letech 1849-55 Angličané Taylor, Loftus a Rawlinson, nebylo ze vši nádhery víc než z Ninive. Od té doby se tam pilně pracuje, aby ze štu byly na denní světlo vyneseny zbytky někdejší kultury a slávy.

Řekneš snad: „I církev katolickou stihají podobné osudy . . . V orientě i jinde by mohl vozka ze známého českého proroctví prásknout bičem a říci: „Zde kdysi vládl kříž, celé tyto rozlehlé kraje kdysi vyznávaly Ježíše, hlásily se k Římu' . . .“ Ano, celé země a národy byly pro církev ztraceny, ale nebyla zničena církev! Vytlačena skoro docela z Asie, jež se smí nazývat kolébkou křesťanství, i z Afriky, kde bylo několik set kvetoucích biskupství, ale zkvétá i mohutní jinde! Nezničena, její síla nepodlomena!

- 13** Ohromné knihovny starých králů, „knihy“ psané či vlastně ryté do hliněných tabulek, jaký mají někdy osud! Jedna celá knihovna se rozbila cestou do Londýna na lodi (jednak bouří, jednak neopatrností při dopravě), na jinou padl při odkrývání sálu se stropu trám a vše rozbil na padrť . . .

- 14** Na severním pobřeží Cornwallisu v Anglii zřízen r. 1696 maják s nápisem: „Zuřte vichry, běsni moře, rozpoutejte se všechny živly a zkuste mé zdívo!“ Za čtyři roky hleděl mimojdoucí na trosky - bouře zničila pyšnou stavbu. Zřízen druhý maják, zničen požárem. Třetí maják opatřen nápisem ze žalmu 126: „Nestaví-li Hospodin domu, marně se namáhají, kdož jej stavějí . . .“ Tento maják stojí dodnes.

Aplika ce : víra, slovo Boží, potrvá na věky, může směle vyzvat mocnosti pekla: „Zuřte proti mně, jak chcete . . .“

- 15** U Agry ve Východní Indii navštěvují turisté Taj Mahal, mramorové mausoleum pohádkové krásy, zbudované v letech 1630-1648. Vede k němu alej bílých věží a cypřišů po obou stranách kanálu, vroubeném dlážděnými cestami. Šach Jahan postavil tento náhrobek své nejmilejší ženě a chtěl podobný postavit i sobě, ale stihl ho úděl, jaký on připravil svému otci: jeho syn ho zajal, zemřel v zajetí a pochovali ho po boku jeho manželky. Týž šach ozdobil svou residenci Agru tak zvanou perlovou mešitou z bílého mramoru (stavěna 1646 až 1653), taktéž pohádkově krásnou stavbou v perskomohamedánském stylu s největší gracií. Chodíme se na ně dívat - mrtvé památníky zašlých dob slávy . . . I na katolické chrámy se chodí mnozí turisté jen podívat, ale spěchají do nich i věřící, aby tam vzývali Nejvyššího, prosili, odnesli si pomoc, sílu, útěchu, osvícení . . .

- 16** Rozmarýna (jméno, znamená v latině „mořská rosa“ - pěna, v řečtině „balzámově vonný keř“), rostlina ustavičně zelená, květů modravých, jež jako hrozny visí na vrcholcích nejmladších ratolestí a výhonků. Nenáročná, spokojí se s nejchudší půdou, nežádá mnoho světla a tepla, nehyne zimou. V některých krajích, zvláště ve Švýcarsku, zvláště oblíbená. Slaví-li se svatba, snoubenec ozdoben modrými květy rozmarýny vede nevěstu k oltáři. „Kmotra“ nevěsty poděluje toho dne všechny hosty rozmarýnou, ale větvička, kterou dala snoubencům, zasadí se po svatbě do květináče a na jaře se přesadí do

zahrady, doprostřed na vyvýšené místo, kde se pěšinky křižují. Roste a roste a konečně její vrchol přečnívá ostatní květy . . . Je to nejstarší rodinná památka v tomto mladém království květin a rostlin . . . Jako strážný duch stojí v milé rodinné zahrádce. Přijde první dítě, domácí utrhnou několik větviček, kmotři jdou do kostela s kytičkou na prsou; křtitelnice, ověčená kol dokola věčně zelenou rozmarýnou, připomíná všem křestní úmluvu, kterou se Pánu a Spasiteli na věky zavázali a již se mu zavazuje i toto novorozené dítě. Až půjde k prvnímu sv. přijímání, zavede je otec nebo matka do zahrady k rozmarýnovému keři, a s větvíčkou rozmarýny půjde k svátostnému stolu. S téhož keře ulomí otec nebo matka větvíčku dceři v den svatby, a tu přesadí mladá hospodyně do své nové zahrádky v novém domově. A až ponесou otce nebo matku ke hrobu, ulomí pozůstali naposled několik větvíček rozmarýny . . .

A p l i k a c e jednak na věrnost manželskou, jednak na věrnost křestnímu slibu, jednak na ustavičné trvání víry, nikoli ve světě, nýbrž v životě jednotlivce. V dobách radostných i žalostných jest nám oporou a útěchou, a zvláště v důležitých chvílích života se jí musíme držet a nespouštět . . . Má rozhodující vliv a význam pro naše životní štěstí, pro budoucnost časnou i věčnou . . . , na př. při volbě stavu . . . Nepadá-li při volbě snoubenky nebo snoubence na váhu víra, ignoruje-li jeden neb oba dva tuto okolnost, jest životní neštěstí zpečetěno.

17 Víra jest pravda, proto nezměnitelná, věčná . . . Co je na světě nezměnitelné, věčné? Abstraktní logické pravdy (principy), nic jiného. O h m o t ě se do nedávna učilo (a věřilo), že je nezničitelná. Nové výzkumy ukázaly, že při chemických reakcích není hmota konstantní; a že dnes hmotu ztotožňují s energií, jest věc známá.

18 Ideální jednoduchost vykazují m e c h a n i c k é p r i n c i p y. Zákon setrvačnosti . . . Co jednoduššího nad něj? Zdá se, že se nic jednoduššího nedá v říši fyzikálních zákonů objevit, a při tom činí dojem naprosté samozřejmosti, zdá se takřka evidentní, a při tom nepřipouštějící výjimky nižádné. Ten zákon nikdo nevyvrátil! A přece se ukázal háček: když se pohybující těleso zahřeje nebo když v něm nastanou chemické procesy, vznikne záření a to dá tělesu impuls, jenž rychlost pohybu zesiluje nebo zeslabuje. Toto zrychlení je sice veličina „nekonečně malá“, takže prakticky bezvýznamná, ale zákon setrvačnosti pozbyl své absolutní platnosti . . .

O žádném fyzikálním zákonu nelze říci, že má pro věčné časy naprostou, bezvýjimečnou platnost . . . Jen pravdy sv. víry ji mají! Nebe a země pominou, ale slova má nepominou . . . Nepomine ani jediné písmeno Zákona (t. j. slov mých).

19 T e p l o m ě r . . . Nemysli si, že měří teplotu tak spolehlivě a přesně jako metr a centimetr délku. Teplem se roztahuje nejen rtuť, ale i sklo, a to každý druh jinak, takže vlasečnice, kterou rtuť stoupá, jest širší neb užší. Při nejpřesnějších teploměrech může rozdíl (nepřesnost) obnášet až jednu desetinu stupně! Svatá víra dá přesnou odpověď na všechny otázky . . .

20 Ě t e r . . . Před třemi desetiletími jsme se učili: „Je to látka naprosto pružná, imponderabile, pronikající všechnu hmotu a naplňující celý vesmír . . . , jest 500

bilionkrátě lehčí než vzduch, jeho existence není pouhá domněnka, nýbrž jistota skoro stoprocentní . . . Světlo jest vlnění éteru . . .“ Dnes se o jeho existenci nejen pochybuje, nýbrž se přímo zamítá, protože jisté zjevy, jejichž vysvětlení vymáhálo éter jako vědecký postulát, se dají vysvětlit jinak!

Pravdy svaté víry jsou stále . . .

21 Kostí dělníků a lékařů, obírajících se v laboratořích r a d i e m, září ještě ve hrobech a budou prý zářit celá staletí . . .

22 S l u n c e vyzařuje za vteřinu 40 milionů q své hmoty, proměněné v tepelnou energii . . . Tato energie by stačila, aby za vteřinu roztálo přes 1 milion km³ ledu, vyrovná se 500.000 trilionům koňských sil nebo 650 niagarských vodopádů. (Vrhač světla o 50 koňských silách, zářící bez ustání 100 let, vyzaří světelné energie, jež se rovná 1 gramu hmoty!) Odkud doplňuje slunce svou vyzářenou energii? Co jest a kde jest onen neznámý pramen, z něhož nahrazuje vyzářené teplo? Kdyby ho nebylo, klesala by teplota, za 200 let by byla průměrná teplota Evropy 0° (dnes 13° C) . . . Člověk žijící 60 let by zažil pokles teploty o 40! Vysloveny různé domněnky, ale žádná neuspokojuje . . . Nevíme! - (N. B. Hvězda S. Doradus září jako 300.000 slunců)

A p l i k a c e : slovo Kristovo . . . nevyčerpatelný zdroj . . ., nepomíjející . . . Slunce jednou pomine přec, ale slovo Páně . . .

23 V New Yorku bylo vloženo 23. září 1938 do země „p o u z d r o v ě k ů“, torpédovitá nádoba dlouhá 230 cm, průměru 30 cm, vážící 363 kg, určená pro lidi r. 6938. Obsahuje souhrn kultury od r. 4000 před Kr. do r. 1938, „knihovnu“ o 100 svazcích (miniaturních!), film 325 m dlouhý, ukázky dnešních životních potřeb (oděvu, nástrojů atd.), semena . . . Jelikož by po 5000 letech mohli nad „pouzdrém“ stát bezradní jako Evropané nad egyptskými hieroglyfy nebo klínovým písmem, přidán anglický slovník, zvlášť pro toto „pouzdro“ sestavený, a nad to „průvodce“ celým zařízením - tento byl v 3500 výtisků rozeslán knihovnám a vědeckým ústavům celého světa - kdyby New York nebo U. S. A. zmizely s povrchu země a na „odkaz“ bylo zapomenuto, doufejme, že aspoň jeden tento výtisk na světě se do r. 6938 uchová (jen bude-li od někoho v prachu archivu objeven!) a upozorní „dědice“ na vzácný poklad v zemi.

24 Zdá se, že teď nastane závodění - příklady táhnou. Universita v G e o r g i i předstihla New York. V žulové skále vyhloubena krypta, do níž se ukládají naučné slovníky, učebnice, umělecká díla, modely strojů . . . Až bude plná, vyčerpají z ní vzduch, naplní dusíkem, dveře hermeticky uzavrou a ocelová tabulka do nich zasazená bude hlásat, že obsah krypty jest odkázán lidem r. 8113. Plán umístění krypty bude vryt do kovových desek, a ty rozeslány všem velkým knihovnám a museím světa, indickým a čínským chrámům, tibetským buddhistickým klášterům . . . Jedna z těchto desek „bude naprosto jistě r. 8113 nalezena“.

A p l i k a c e : jak se namáhají, aby jejich slovo přečkalo celá tisíciletí - nadarmo! Kdo může vědět, jaké zmatky, revoluce, převraty nastanou . . . A jako ve všech revolucích mají nízké živly zálibu v ničení kulturních památek (knihovny středověkých klášterů . . ., vzácné stavby . . ., hrobky a mrtví v nich . . .), najdou se lidé, kteří své vandalství uplatní i na těchto odkazech . . . Nebo ze-

měřesení a podobné katastrofy . . . Slovo Kristovo! „Jděte do celého světa . . . a aj já jsem s vámi až do skonání věků . . .“ Jak prostá a při tom božsky velebná scéna! Slovo Kristovo zůstane vždy živé v ústech věrozvěstů, nemusí se bát přírodních katastrof, nebude zničeno revolucí, vandalstvím. - Ve francouzské revoluci bořili chrámy, a Laharpe jim řekl: „Myslíte, že víra jest vryta do chrámových stěn? Bláhovci! Do srdcí jest vryta a odtamtud jí nikdo nevymaže . . .“

Voltaireovi podává jakýsi básník třetího řádu k posouzení svou báseň: „Óda věkům budoucím . . .“ „Příteli, zdá se mi, že vaše báseň nedojde na svou adresu . . .“ Jsou jiní na tom o mnoho lépe? Která stará díla se čtou? Homér, Horác atd., a ta se přestanou číst, bude-li studium klasické literatury důsledně z ústavů vymitěno. Shakespeare, Molière, Camoens, Calderon, Petrarca, Walter v. d. Vogelweide, více méně každý ve své vlasti - a těm zapějí pohřební píseň, budou-li předstiženi od jiných. O jedné knize víme s určitostí, že se bude číst vždycky - a to nikoli pro estetický požitek, nýbrž aby z ní čerpáno poučení a hledána norma pro mravní jednání - Svatá kniha věřících . . .

*

Viz též kap. 4. č. 26. — kap. 10. č. 9-11. — kap. 12. č. 35.

6. TAJEMSTVÍ, ZJEVENÍ.

Tajemství . . . to, co nás je tajno, co jest našemu poznání skryto, nepřístupno nebo nedostupno, snad i nepochopitelné.

Něco nás může být tajno čtverým způsobem:

a) Věc nám jest neznámá . . . Kolik je takových na světě! Možná, že v tvém vlastním domě jsou věci, o nichž nevíš - ne jak onen král v pohádce, nýbrž docela přirozeně a vysvětlitelně. Víš, co si vypravovaly tvé děti včera při hře? Co psal tvůj sloužící domů? Jsou však též věci, jež jsou tajné všemu lidstvu, na př. mořské dno. Ale snad bude někdy ofotografováno a přestane nás být tajno? . . . Nuže, co řekneš, zeptám-li se na druhou stranu měsíčka (od nás odvrácenou)? Ta zůstane lidstvu navždy tajna!

b) Věc nám jest nevysvětlitelná. Víme, že jest, ale nevíme, co jest (magnetismus, elektřina, světlo, hmota . . .) nebo jak jest (jak vzniká vjem zrakový, sluchový, pocit . . .). Sledujeme vnější vjem od periferie až do centra mozkového, známe složení oka i ucha, řekneme: „To jest jako ve fotografické komoře, tak a tak se vytvoří obraz na sítnici . . .“, ale zůstane nám přece záhadou, jak vzniká onen životní akt, jež označujeme slovem „vidět, slyšet . . .“ Na liduprázdné poušti způsobí blesk zvlnění vzduchu, ale o nějakém slyšení hromu nemůže být řeči, protože tam není živoucí bytost obdařená schopností zvuk vnímat. Podobně bouře ve spánku.

c) To jsou tajemství přirozená. Přecházíme k nadpřirozeným: nemůžeme vědět o věci, jež závisí jedině na svobodné vůli Boží, na př. počet svátostí, zda možno k Eucharistii vzít jiný chléb než pšeničný nebo vodu místo vína . . . O těchto věcech můžeme vědět, jenom když nám je Bůh sdělí.

d) Tajemství v nejpřesnějším slova smyslu: pravdy, jež přesahují náš rozum, a to v každém ohledu: 1. o jejich existenci nemůžeme vědět, leda že by nám je Bůh zjevil; 2. když nám je zjeví, nepochopíme je docela; 3. nepochopíme, jak ta věc jest; 4. ani nepochopíme, proč ta věc jest a proč právě takto jest; 5. i když jest zjevena, nemůžeme pouhými rozumovými důkazy dokázat její existenci. To jsou absolutní tajemství, nepoznatelná a nepochopitelná nejen rozumu lidskému, nýbrž i andělskému (nejsv. Trojice, Vtělení, Eucharistie, dědičný hřích). Že jest jeden Bůh ve třech osobách, nemůže přirozeným světlem rozumu vědět ani anděl. Je-li od Boha poučen, ví, že to tak jest, ne však, proč a jak to je.

Jde-li o to, aby se věřícímu lidu některé tajemství sv. víry poněkud ozřejmilo a učinilo pochopitelnějším, pak poskytují přírodní vědy nesčetné překrásné analogie. Sv. Otcové starověku neváhali vysvětlovat a poněkud znázorňovat obrazy z přírody i nejhlubší tajemství sv. víry, na př. vtělení. Čtème na př. Athanasia-

num (vyznání víry přičítané mylně sv. Atanáši)! „Jako duše a tělo jest jeden člověk, tak Bůh a člověk jeden jest Kristus.“

Jde-li však o to, abychom vyvrátili námitku, že tajemství se přičí rozumu, že jsou důkazem nesprávnosti nebo projevem temnoty a nejistoty učení církve, že člověk není povinen v tajemství věřit, je přijmout a uznat, že jest dokonce známkou vyspělosti ducha, když nadutě prohlašuje: „Uznávám jen to, co chápu a čemu rozumím“: pak nutno ukázat, že příroda viditelná jest plná záhad a tajemství, jež věda dosud nerozluštila, některá dokonce nerozluští nikdy. Doklady se každému jen hrnou, takže netřeba, abychom zde mnoho jich uváděli. Stačí poukázat na známou legendu ze života sv. Augustina. Lidský rozum jest nepatrný a omezený jak ona jamka, kterou andílek vyhrabal, a vědění (přirozené!) jest jak neobsáhlé moře. Který smrtelník by si chtěl lichotit, že on všechno vědění obsáhne? Je-li však každý kámen, každá krůpěj vody celou knihou záhad, jak může kdo žádat, aby mu byl Bůh docela pochopitelný? Příroda, kterou vidí a hmatá, jest plná záhad, a nekonečný Bůh má být lidskému rozumu průhledný jako boží vodička?

Stačí nadhodit několik otázek, na př. à la Du Bois Reymond: „Odkud hmota? Odkud pohyb? Odkud síla? . . .“ a uvést odpověď tohoto nevěřícího badatele. Nebo se otázat: „Co jest hmota? Co jest čas? Co jest pohyb? Co jest elektřina, magnetismus atd.“ Při promluvách ve spolcích musí být řečník připraven, že mu hoši s nějakou odpovědí přijdou; proto si připravit i repliku a ukázat jim na př., že pohyb není nikterak definován rčením „změna místa“. Koule, otáčející se kolem osy, jest v pohybu a nemění místo! Nebo: muž na plovoucím voru, pohybuje se proti směru plavby a stojí přec stále na témže místě, snad hovoří s někým, jenž stojí na břehu . . . Změna místa jest jen následek pohybu, a to nikoli nutný a nezbytný. Nakonec lze bystrým posluchačům říci, že pohyb jest problém, jímž si lámali své důvtipné hlavy lidé daleko chytřejší a důmyslnější než jsou oni - již za pravěku (řeční filosofové), a dnes nepokročilo vysvětlení záhady o mnoho dál. Podobně může ukázat i na jiných věcech, a to nejobvyklejších, s nimiž denně „pracujeme“, že jsou záhadou nevyzpytatelnou: čas, podstata hmoty atd.

Radno vzít věci z nejbližšího okolí, na př.: čím to, že tělesa vesmíru, jež jsou přece koule, se našemu oku jeví v podobě hvězdicové, v dalekohledu však (správně) jako body?

Pro bohoslovce malá poznámka: z řečeného jest patrné, že studium filosofie, ať kosmologie nebo ontologie, kritiky nebo psychologie, není nikterak „zbytečné“, dobré snad jen tomu, jenž chce skládat doktorát nebo se věnovat inteligenci. Nikdo nemůže tušit,

jakou námitkou ho jeho „mladí“ překvapí. Něco čtou, něco slyší od protivníků a pak přijdou k velebnému pánovi, jenž jim platí za knihu moudrosti, za živou encyklopedii. Sám jsem slyšel: „Nač máme velebného pána? Zeptáme se ho na to a pak vám povíme...“

Několik příkladů uvádíme - podotýkám napřed, že to jest nepatrný zlomek. Tato látka se vyčerpat nedá - ať někdo vypočte všechny záhady celého vesmíru, jež věda dosud nerozřešila a o jejichž rozluštění se pokoušejí tisícové hlavy... Nadarmo! Jules Simon: „Známka slabého ducha, když někdo chce všechno dokonale vysvětlit a pochopit.“

Na to, co řečeno nahoře sub c) a d), navazuje poučení o zjevení. Avšak nejen tajemství lidskému rozumu nedostupná..., i ty pravdy, jež by rozum lidský sám poznat mohl, musily být člověku od Boha zjeveny. Jednak jest lidský rozum zatemněn (dědičným hříchem), takže se do poznání snadno mísi blud - jednak se ocitne snadno na mělčině, když opustí pole hmotných (smyslům přístupných) zjevů a přejde do sféry metafysiky, kde musí pracovat pouze s pojmy. Nadto zkušenost mnoha tisíciletí poučila člověka, že bez Boží pomoci (bez zjevení) není s to poznat náboženské pravdy rozumu přístupné s naprostou jistotou, i když se bludu vystříhá. A pak se žádá, aby si každý jednotlivec proklestil cestu k poznání těchto pravd sám - úkol, jehož lidstvo nedokázalo za celá staletí! Nehledě k tomu, že starost o vezdejší chléb nepopřeje většině lidí, aby se nerušeně studiu náboženských otázek věnovali, a že člověk potřebuje tyto pravdy jako směrnice svého jednání po celý život - co mi platno, poznám-li Desatero teprve na sklonku života? „Sám prostudovat všechny systémy, sám si vybrat...“ Jako by bylo člověku volno vybrat si mezi různými systémy ten, jenž se mu nejvíce zamlouvá, jako v krámě z různých nabídnutých modelů jeden klobouk, a ne držet se jedině toho „systému“, jenž jediný podává pravdu, když jenom jeden jest pravdivý a všechny ostatní jsou bludné!

Kazatel zde velmi vhodně a lidu pochopitelně může užít důkazu a *minori ad maius*. Co snadnějšího než vynalézt abecedu! Rozložit řeč ve 24 hlásek, pro každou hlásku určit značku - a tajemství písma jest objeveno! A přec na to nepřišli nejkulturnější národové starověku; Egypt, Babylon - měli těžké písmo obrázkové nebo málo lepší slabikové a mučili tím děti ve škole stejně jako jest pro ně dodnes strašnou mukou obrazové písmo čínské. Teprve v 15. století před Kristem vynalezeno písmo hláskové - po dlouhých tisíciletích! Totéž platí o arabských číslicích; co na pohled snazšího než to! Desítková soustava, deset značek... A přece teprve kol r. 1000 učený Gerbert (papež Sylvestr II.) seznámil kulturní Evropu s tímto druhem číslic, a teprv potom nastal rozmach

matematiky - s římskými číslicemi se nedalo ani násobit a dělit, tím méně řešit trigonometrické nebo diferenciální a integrální problémy.

Z toho lze snadno odvodit: a) nezbytnost zjevení, b) naše povinnosti: vděčnost za zjevení nám od Boha dané - povinnost vážit si ho, chránit si je -

Toto thema („tajemství“) radno zvláště často probírat v promluvách k inteligenci. Domýšlivostí vědy Bohu odcizené jsou nakaženi i věřící, a nejeden inteligent víře zcela oddaný jest náhledu, že věda přece jen „ví“ daleko více a jistěji než víra. Nuže - ukazovat stále a stále, kolik tajemství nerozluštěných a nerozluštitelných patří k inventáři vědy. Stačí jen jít poněkud do hloubky - a jsou „na mělčině“ ve zjevech a věcech nejvšednějších, jak již poznamenal Goethe ve Faustovi.

Při exerciciích vyšších studentů, pyšných na svou vědu, jsem to nejednou zkusil. „Co jest čas?“ Bez rozmýšlení mi odříkali naučenou odpověď: „Sled dějů.“ „Co jest děj?“ Dali mi definici historického děje! A na mé jemné upozornění, že jde o fyzický děj čili jev, začala debata váznout - v samých počátcích. A což, když jsme začali analysovat slovo „sled“! A dál!

Nejinak se vedlo, když jsem mluvil o poznání nadsmyslovém. „Věřím jen to, co vidím.“ - Za prvé vyjádřil ses nejpapravněji, nesprávně a hloupě! Co vidíš, o tom máš poznání bezprostřední, to nemusíš nikomu věřit . . . Neřekneš snad, že mi věříš, že máš dvě ruce. - Měl jsi tedy říci: „Poznávám a uznávám jen to, co vidím.“ Za druhé chtěl jsi asi říci, že uznáváš jen to, co poznáváš smysly, tedy i to, co slyšíš, hmatáš . . . A za třetí: tím se snižuješ na zvířátko - to má pouze poznání smyslové! O něm platí: poznává jen to, co vidí, slyší, čije, cítí, hmatá . . . Navazuje na to, otázel jsem se: „Kterým smyslem poznáváš elektřinu?“ „Hmatem,“ odpověděl kurážně studios. „Dobře - pověz mi tedy, je-li elektřina tvrdá či měkká, drsná či hladká . . .“ Student byl poučen, že hmatá pouze drát, nikoli „sílu“ zvanou elektřina. Jiný myslil, že „citem“, ale když jsem ho postavil (aspoň ideelně) na izolovanou stoličku, byl i on se svou učeností v koncích, a nakonec poznali oba, že elektřinu poznává člověk pouze rozumem, a to z účinků - jako jejich příčinu.

Což neviditelné paprsky? Kterým smyslem je poznáváme? „Byl někdo z vás na roentgenu?“ „Já, prosím.“ „Viděl jste roentgenové paprsky?“ „Prosím neviděl - ale to jen proto, že tam byla tma . . .“ A tak to šlo dál - poučit je, že starý Sokrates nebyl docela v nepravu se svým rčením: „Vím, že nic nevím“ - každý hluboký vědec ví, že věda velmi málo ví, že jest více „nevědoucí“ než „vě-

doucí". Výrok Newtonův: „Připadám si jako chlapec, hrající si na mořském břehu. Má v rukou několik oblásků, jež příboj vyhodil na břeh, a celý nezbadaný oceán s veškerým tajemstvím svého neviděného a netušeného bohatství leží před ním . . ."

Disposice:

I. Z j e v e n í.

A) Může Bůh k člověku promluvit - tak, aby mu bylo rozuměno? (Zjevení přirozené - skrze přírodu; nadpřirozené - a) vnitřním vnuknutím, b) skrze proroky. (Žid 1.) Bůh volil tento druhý způsob.)

A jestliže Bůh k člověku promluví (promluvil), jest člověk povinen hlasu Božímu pozorně naslouchat - Bohu uvěřit - Boha poslechnout -?

B) Bůh k člověku promluvit mohl a může. Bůh k člověku promluvit musil. - Musil ho poučit. - Bezradnost člověka v náboženských otázkách - ohavnosti pohanstva, jimiž chtěli božstvu způsobit potěšení a prokazovat úctu, směšné náhledy o původu a cíli člověka, o životě záhrobním - místo náboženství pověra, místo bohoslužby modloslužba, ohavná, hříšná, Boha nikoli uctívající, nýbrž urážející - atd. atd.

C) Člověk má Boha prosit, aby ho poučil. - Člověk může poznat, že ho Bůh poučuje („mluví"). - Člověk má Bohu uvěřit, když ho poučuje. -

D) Sylogistické disposice:

Zjevení bylo tím nutnější, čím důležitější a potřebnější jsou věci, jež sděluje - čím neschopnější člověk, aby je sám poznal - čím moudřejší učitel.

Avšak věci, jež sděluje, jsou na výsost důležité, potřebné . . .

Tedy . . .

E) Sluší se Bohu uvěřit (Boha poslechnout), jestliže k člověku promluví.

Avšak Bůh skutečně k člověku promluvil (Žid 1): skrze proroky, skrze Syna . . . Kristus Pán potvrdil zázraky, že mluví jménem Otce!

Tedy . . .

II. T a j e m s t v í.

F) Lidský rozum jest nedostatečný, aby 1. pojal, 2. pochopil všechny pravdy přirozeného řádu - tedy ještě méně schopen, aby 1. pojal, 2. pochopil pravdy řádu nadpřirozeného.

Ohlásit disposicí takto: „Aby pochopil přírodu, kterou vidí . . ., aby pochopil Boha, jehož nevidí -."

G) Jest mnoho věcí vůkol nás, jež nechápeme - tedy daleko více nad námi (Bůh!), jichž pochopit nemůžeme.

Obrazy.

1 Podzemní jeskyně, na př. v Krasu... síně, chodby, jezera... vše pod zemí ve tmě. Badatelé neúnavně činní, aby probadali takový jeskynní systém, komplex táhnoucí se do neznáma (americká Mamutí jeskyně několik set km). Jaká nebezpečí, jaké obtíže! Čteme-li Martelovo líčení, jak se pokoušel vniknout do nepřístupných jeskyň, zdá se nám, jako bychom četli Vernův román. Při svitu pochodní veslují proti proudu řek, tu stojí pod vodopádem..., odvážné lezce to neodstraší a pomocí lana se pokoušejí dostat se nad něj. Jindy plují po proudu, před člunem prkno s hořící svíčí, proč? Aby poznali, že jsou nad vodopádem (světlo naráz zmizí) a tak mohli včas zastavit a zachránit život. Dobře, když mohou po břehu pěšky; ale někdy jsou chodby úzké a docela vyplněny vodou, že možno vpřed jen po člunech. Nad vodopádem jej upevní a pokoušejí se provazovými žebři dostat se dolů, ale někdy se vody řítí do takových hlubin, že všechny pokusy jsou marné. Jindy vplují do jeskyně, kterou vody vyplní až ke stropu.

Ve štyrském Lurlochu bylo uzavřeno v jeskyni vodou náhle stoupnuvší sedm turistů po celých deset dnů; bylo nutno roztrhat skálu prachem (náklad 15.000 zlatých předválečných), aby je vysvobodili.

A p l i k a c e : vynaložit práci, abychom poznali co nejdůkladněji svou víru, věnovat svému vzdělání ve věcech sv. víry aspoň část těch obětí, jež věnují badatelé prozkoumání přírody... Mnohé podzemní divy jim zůstanou přes to přese vše věčně tajemstvím. (Chodby v Postojné prozkoumány na několik km, v Mamutí jeskyni v Kentuckách přes 200 chodeb v délce 250 km.)

2 Ledové jeskyně... Lze číst, že led v nich pochází z doby ledové. V jeskyni u Chaux les Passavants byl všechen led vyklizen r. 1727 a za 15 let byla zase plna ledu... Nepochází tedy z dob ledových! Jak se věda snadno mýlí při svých dohadách a domněnkách, jež se někdy zdají být skoro jisté!

3 R. 1898 se přetrhl asi 900 km severně od Azor podmořský kabel. Vyslaná loď hledala vlečnými sítěmi celé dny oba konce. Při tom se přišlo na to, že na dně oceánu jest horstvo s vysokými vrcholy, sráznými stěnami, údolími... Sítě se potrhaly, vylovily krom jiného kameny, na nichž poznali v Paříži, že jsou vulkanického (sopečného) původu a že ztuhly nikoli pod vodou, nýbrž na vzduchu! Tedy propadlá pevnina, horské hřebeny...

I jinde jest zjištěno, že se propadla do moře horstva. Jen nejvyšší vrcholy jest vidět jako malé ostrůvky, vyčnívající nad hladinu; lidé na nich usazení nevědí, že bydlí na vrcholu hory! Celé Japonsko jest hřbet propadlého horstva, v jehož nitru v mořských hlubinách jest stále sopečná činnost - proto je tam tolik zemětřesení!

4 Blesk se obvykle zobrazuje jako klikatá čára s ostrými úhly. Kdo by neviděl ještě milostnou sochu Matky Boží svatohostýnské! Nevím však, zda jest

každému známo, že blesk jest čára rozvětvená, vlnovitá, nemá špice a zvláště ne ostrých úhlů! Odkud to víme? Z fotografií blesku! Co platno tvrdit, že jsem to „viděl na vlastní oči“ a že všichni lidé tak soudili a blesk tak malovali celá tisíciletí! Jediná fotografická deska rozfouká nadobro všechny iluse.

A p l i k a c e: zjevení . . . Kdyby všechno lidstvo tvrdilo, že věc jest černá, okamžitě bych byl povinen změnit svůj náhled, řekne-li mi Nejvyšší, že věc jest bílá. Smysly nechají člověka mnohdy na holičkách a jeho rozum, neosvícený světlem sv. víry a nepoučený zjevením Božím, taktéž!

- 5** Kolem r o v n í k u je tak zvané pásmo klidu . . . , tam neustálé bezvětrí, a toto ticho hrobové svírá ducha, působí tísnivě . . . Námořníci touží po vánku, a když se dostaví, vítají jej s radostí jako v polárních krajích východ slunce, jako posla, seslaného s výšiny.

A p l i k a c e na zjevení: slovo Boží poslané člověku, jenž od nebe odtržen a na sebe odkázán žil v tísní daleko větší než oni námořníci. Slovo Boží, dar nebes, posel s výšiny . . .

- 6** Jiným poslem s výšiny jsou v o d o p á d y. Jejich kouzlo těžko vypovědět. (Viz *Maria II. str. 81.*) Nová Guinea jest země vodopádů; malebností se jim málokteré vyrovnají. Neproniknutelnými pralesy, jež pokrývají hory až k vrcholům (6000 m), si razí vody cestu a pak v překrásných kaskádách se řítí do moře. Vodopád Rio Verde, objevený Cortezem (v Mexiku), jest stále vyhledáván turisty jako div přírody: voda se vine mezi horami a pak se řítí dolů, kde se spojuje v jeden proud.

- 7** P e r u á n s k á S a h a r a . . . písečné pouště v Peru. Na mnoho mil není vody. padne-li pod jezdcem soumar, jsou ztraceni oba. Vybledlé kosti ohlodané od supů ukazují cestu . . . obraz duše bez víry, bez Boha, jež na putování pouští tohoto vyhnanství nezbytně zahyne, chce-li se probít vlastními silami, odmítajíc pomocnou ruku Boží. Nejmutnější obraz, daleko truchlivější než zahynulá karavana na Sahaře, skýtají americké pralesy. I v nich lze zahynout hladu, zabloudí-li odvážný cestovatel. Stalo se, že našli kostru opřenou o kmen . . . Vyšlen posadil se pod strom a tam hladem skonal, netuše, že strom tají pod kůrou výživnou dřeň . . . Bylo by stačilo kůru sloupnout, a život byl zachráněn! Obraz duše, jež jest tak blízko pramenu života, sv. víře, a hyne.

- 8** P r ũ l i v M a g e l l a n ů v mezi Patagonií a Ohňovou zemí . . . Neubráníme se pocitu hrůzy, čteme-li líčení Ant. Pigafetti nebo Maxmiliána de Transylvania, společníků Magellanových na jeho plavbě kolem světa 1519-1522; propluli spolu s ním na malých plachetních loďkách po prvé onou úžinou. Jsou však dnešní plavby na parnicích beze vší hrůzy a nebezpečí? Vybírám z kteréhosi cestopisu: „Vodopády ztuhlé v ledovce, jako zmrzlé Niagary, jako obrovská úskalí z modrozeleného skla visí s vysokých skal nad temnými údolímí a hrozivě jako ledové hory se stavějí lodi v cestu; vidět v nich hluboké, neproniknutelné trhliny. Voda moře neosvěžuje oko a ducha svou milou zelení nebo modří, nýbrž spíše děsí . . . Jest černá jak smůla, jednak pro hloubku, jednak pro stíny hor, jež svírají úžinu s obou stran. Občas vede klikatá cesta do zálivu; loď se pustí po ní, a najednou se jí postaví v cestu strmá skalní stěna, uzavírající východ a

nutící plavce zpět. Přece však najdou východisko, ale průliv se naráz rozvětví v řadu kanálů, a ty působí nové rozpaky . . . Do kterého se pustit? Zdá se, že celý týden bychom mohli bloudit v tomto labyrintu vodních cest a cestiček, než se vypleteme. Při tom skoro nepřetržité bouře, nebe pokryté těžkými mraky, atmosféra těžká a vlhká, s holých skal se snáší do hlubin divý orkán a působí vlny, zvané „dábelské“, jež zvláště plachetním lodím jsou zkázonosné, neméně než vichr stále proti nim od západu vanoucí. Nadto jest průliv místy tak úzký, že loď sotva se může poněkud otočit . . .“ Kapitán Wallis potřeboval se svými dvěma lodmi Delfín a Vlaštovka r. 1766 plné čtyři měsíce (Magellan proplul úžinou za 12 dní!), než se dostal z toho bludiště. Protivný vítr zahnal za jednu hodinu lodi dále zpět, než se dostaly za mnoho dnů namáhavé plavby vpřed, a na konec si musili blahopřát, že neztroskotali. Bouře jsou tam horší než na oceáně. Jednou přivázali lodi lany k oběma břehům, bouře však jimi zmítala tak, že lana byla nakonec prodřena. Kdyby byl orkán trval ještě jednu nebo dvě hodiny, byli by všichni neodvratně ztraceni. Zachránit by se nemohl v oné úžině nikdo.

A p l i k a c e : duše odmítající vůdkyni, sv. víru, dostane se do bludiště, kde nezbytně zabloudí a zahyne . . . Viz bezbožeckou filosofii! Zjevené slovo Boží nám prokazuje jistější služby než Ariadnino klubko Theseovi v labyrintu.

- 9** Pokusy s f o t o m e t r y se ukázalo, že v hloubce 500 m není moře již docela průhledné, jen modré (viditelné slabě) a ultrafialové (neviditelné) paprsky tam pronikají. V hloubce 1000 m vykazuje fotografická deska jen ultrafialové paprsky, oko nevidí již nic. V hlubinách 1700 m deska za jasného nebe vystavená v poledne plné dvě hodiny neukázala ani stopy světla.

A p l i k a c e : víra nemá přístupu do duše zakalené vášní a náruživostí

- 10** Kdo by neznal pořekadlo „bílá vrána“, jímž označujeme věc velmi řídkou, vzácnou, výjimečnou, ba skoro nemožnou? Podobné pořekadlo mívali v latinském středověku: o věci, kterou pokládali za naprosto nemožnou a vyloučenou, říkali, že by se spíše našla č e r n á l a b u f. A přece se našla . . . Chápeme překvapení a úžas společníků Cookových (James Cook, objevitel Austrálie, r. 1768 velitel lodi, vyslané do Tichého oceánu k pozorování přechodu Venuše přes slunce r. 1769), když vystoupili na břeh Nového Jižního Walesu r. 1770 a spatřili na vodách zástupy milých krotkých ptáků, labutí, a sice temných jako havraní! Tato labuť černá neboli smutková, nejpěknější ze všech labutí, velmi lepých tvarů a elegantních pohybů, ozdoba vod, ale ještě pěknější, když letí, zvláště za tichých měsíčních nocí z jedné vod do druhé. (Bezohledné pronásledování vyhubilo skoro docela tohoto pěkného, milého ptáka . . . Při příchodu Evropanů jich bylo na tisíce.)

A p l i k a c e : lidstvo před příchodem Spasitelovým marně se pokoušejíc najít pravdu, po níž duch toužil, oddalo se naprostému zoufalství: „Pravdy se člověk nedopátrá . . . Spíše by černou labuť objevil.“ Sv. Augustin před svým obrácením, t. j. než poznal evangelium Kristovo, soudil právě tak, a moderní pohané, agnostikové a skeptikové, kteří poznané světlo Kristem roznícené opustili, nesoudí jinak. Když nouze nejvyšší . . . , když se toho nejméně nadáli, přišel Kristus a přinesl lidstvu pravdu, o níž už všichni pochybovali a v níž nedoufali. Tato

pravda jest pronásledována od těch, kteří milují tmou, ale vyhubena nebude nikdy!

- 11** V N e v a d ě (státě na západu U. S. A.) se nad jednotvárnou planinou zvedá jediná skála, zdaleka viditelná, zvaná pilot, protože ukazuje karavanám, přicházejícím z pouště, cestu k Humboldtově řece, kde najdou první pitnou vodu. Z jaké dálky se musí často přivádět pitná voda do velkoměst! Nový York se zásobil vodou z křišťálových jezírek, vzdálených od města 80 km. Vodovod se táhne přes hory a údolí, tvrdé skály musily být prolomeny, délka této obrovské stavby obnáší 61 km a náklad podle dnešní valuty půl miliardy K.

A p l i k a c e : čisté vody svaté nauky Kristovy... Bez vody jest nemožný život, bez sv. víry nemožný nadpřirozený život.

- 12** Let A n d r é e ů v k severní točně... Za mých dětských let byl v živé paměti tragický, neznámý osud smělého badatele. Tajemství odhaleno teprv r. 1930... , objeveny mrtvoly jeho i obou druhů od dr. Horna na západě Špicberků spolu s deníkem...) Jeho balon „Orel“ vybaven co nejmoderněji: byl to největší balon do té doby zhotovený, předstihl všechny odolnosti, trvanlivosti atd.; švédský král Oskar věnoval 30.000 švédských korun (předválečných 40.000 korun), tolikéž baron Dickson... Odlet 11. července 1897 - již prvního dne musili shazovat náklad, 14. července balon zničen - pěšky se probili sněhem a ledem (cesta 300 km) ke Špicberkům, na ledové kře si zřídili sněhovou chyši, na břeh Špicberků je kra donesla 2. října, a za málo týdnů zhynuli - asi zimou (neměli dostatečného oděvu!) nebo ve sněhové bouři (či hladem?) všichni tři smělí letci. - Dnes? Byrd v aeropláně učinil ze Špicberků „výlet“ na severní točnu a zpět za 8 hodin (9. máje 1926 - 1400 km!); k čemu eskymácké saně, tažené eskymáckými psy, potřebovaly jeden měsíc, přeletí dnes aero za den, nemluvě o strašných nadlidských námáhách.

A p l i k a c e : co rozum lidský na sebe odkázaný nezbadá námahou sebe větší, doví se hravě od sv. víry - poučen zjevením... (Lze ukázat na starších výpravách: sir John Franklin vyplul na lodích Erebus a Terror se 158 muži z ústí Temže 26. máje 1845, vzali s sebou aprovisace na 5 let... Nejen že se k severní točně, k cíli polárních výprav, nedostali..., u mysu Victoria musili opustit zamrzlou loď 22. dubna 1848 (Franklin zemřel již před tím 11. června 1847), poslední datum 25. dubna 1848. - Kde a kdy zemřeli poslední? Dokumenty a kosti nalezeny po mnoha výpravách, jež hledaly zmizelé, r. 1857 na zemi císaře Viléma... Rozvést a doplnit jako předešlý příklad!)

- 13** Payer potřeboval 4 roky, aby pořídil mapu z e m ě F r a n t i š k a J o s e f a - a co nedostatků, nesprávností, chybl Dnes ze vzducholodi se pořídí v krátké době přesná mapa; při letu jest země stále fotografována, a je-li zahalena docela v mlhu? Nevadí - pomocí infračervených paprsků se pořídí jasné fotografie krajin, jichž oko nevidí, k nimž lidský zrak mlhou nepronikne! Wilkins změnil tímto způsobem za 5 a půl hodiny celou změť polárního ostrovního království, kde je samý záliv a neproniknutelný zmatek.

A p l i k a c e : táž.

14 Poměr mezi rozumem a zjevením lze znázorniti takto: listy z Číny do Evropy potřebovaly zprvu celý rok, ba ještě více. Později to šlo rychle: z Austrálie do Evropy jenom tři měsíce, rychlolodí pak již jen 40 dní. Telegrafní linií to šlo teprv rychle, ale co práce stála! Napříč Evropou (Madrid-Petrohrad) délka 3000 km, 36.000 telegrafních tyčí. Napříč Australií... tyče musily být železné, v Anglii lité, protože dřevěné by termity rozhlodali nadobro. Z takové dálky se musily dopravovat, vážily 40.000 q, k obživě dělníků, zaměstnaných na stavbě, bylo nutno přihnát celá stáda dobytka, a pak ještě musilo být podle linky zřízeno několik kamenných štic na způsob pevností, protože divoši přišli k poznání, že se jim dráty předobře hodí za udice a železné tyče izolátorů za oštěpy... Po dvou letech byla práce hotova (1872), náklad obnášel 75 milionů K. Zprávy se braly přes Indii, Suez nebo Teheran nebo Oděsu. Dnes bez drátová telegrafie..., jak snadno a rychle! Tak nám zjevení hravě zjednává poznání pravd, na něž by lidský rozum potřeboval léta a snad celý život, než by je objevil, ač-li by je vůbec kdy objevil. (Aristoteles! Co nesprávností při tom!)

15 K nekulturním divokým K a r e n ů m v Birmě (Zadní Indie) přišli po prvé misionáři r. 1875, postavili si chyšku, a divoši přirozeně mohli na všem oči nechat, žasli nad kapesníkem, nad lžičkou, hodinky pokládali za živou věc, magnetickou střelku za zázrak... Největší veselost jim působilo, když se misionáři po večeři procházeli před chyškou. Byli zvědaví, kam chtějí jít, a hleděli jako v Jiříkově vidění, když kněží ušli kousek cesty a zase se vrátili, a pak opakovali týž úsek... Překvapení přešlo ve smích, a kdykoli se „bílé mužové“ obrátili, vybuchli divoši ve veselost vždy větší a větší. Smáli se... Proč? Protože nechápali, jaký účel to procházení má.

Učení lidé, kteří zamítají vše, co v nauce sv. víry nemohou svým omezeným rozumem pochopit...

16 Na B o r n e u slyšet na březích řek melodické tóny, přicházející z hlubiny a zvláště při přílivu jasně slyšitelné, jako by na strunách lyry hrál. Nevím, zda tento zjev už vysvětlen. Nemajíce jiného vysvětlení, soudili, že snad ryby dole „zpívají“.

17 Uvádím výroky několika badatelů, osvědčujících, že vědy přírodní nejsou s to vysvětlit vše, co v přírodě vidíme a hmatáme. Tím méně je člověk s to pochopit dokonale Boha a pravdy sv. víry.

V i l é m T h o m s o n (lord Kelvin, † 1907): ve 22. roce věku byl profesorem přírodních věd v Glasgově, napsal na 300 vědeckých spisů. „Všechny žijící rostliny a živočišstvo a všechny fosilie jsou formy hmoty, pro něž nemůže věda udát jiný důvod, leč vůli Stvořitele: to jest pravda, již geologie poskytuje bohatý materiál... Nemožno pochopit začátek nebo trvání života bez tvůrčí síly, která vše ovládá. Jediný příspěvek dynamiky k biologii (k vysvětlení života) je to, že dokazuje naprostou nemožnost automatického začátku a automatického trvání života“ (tak jako bychom řekli: matematika může přispět k vysvětlení duševních dějů v nitru lidském jedině tím, že nás přesvědčuje, že tyto zjevy - svobodná vůle atd. - se nedají uvést na početní formule). R. 1871, v době, kdy darvinismus stál na výši svých úspěchů, konal se kongres přírodovědců v Edin-

burgu. Thomson tam zavrhl výstřední darvinismus v souhlase s dřívějším výrokem Darwinovým: „Jest cosi vznešeného pozorovat život s jeho rozmanitými silami, jež Stvořitel vdechl původně několika málo formám.“ Dne 1. května 1903 při veřejných přednáškách, konaných v Londýně, žádal za slovo po řeči profesora Henslowa a prohlásil: „Nemohu souhlasit s tvrzením, že pokud jde o původ života, nemohou přírodní vědy tvůrčí sílu (Boha) ani dokázat ani popřít. Vědy přírodní pozitivně dokazují a vymáhají tvůrčí sílu! Věda nutí každého k uznání zázraku v nás samých. Že žijeme, že se pohybujeme a jsme, to neleží v mrtvé hmotě, nýbrž v tvůrčí a řídící síle, jejíž přijetí nám věda ukládá. Tomu závěru nemůžeme uniknout, když studujeme fyziku a dynamiku, živé i mrtvé hmoty vůkol nás... Před 40 lety jsem se ptal na jedné procházce Liebiga, zda věří, že tráva a květy, jež jsme viděli vůkol sebe, povstávají čistě chemickými silami. ‚Nikoli, právě tak jako nemohu věřit, že pouhými chemickými silami vznikla botanická kniha, která je popisuje...‘ Nebojte se neodvisle a svobodně myslit! Když dovedete myslit důsledně, budete vědou přivedeni k víře v Boha a poznáte, že věda není protivnicí, nýbrž pomocnicí náboženství.“ Řada podrážděných a divokých replik ve všech možných pokrokových revuích a novinách byla odpovědí na tento mužný projev věřícího učenice, ale žádná nezůstala u věci a žádná nevyvrátila jeho vývodů. Při jubileu 50. výročí jeho profesorské činnosti, jež r. 1896 slavila universita, celý Glasgov a všecken vědecký svět, pravil: „O magnetismu a elektřině nevím víc, než jsem věděl před 50 lety.“

- 18** Robert Mayer († 1878), podle Tyndala největší genius 19. stol., lékař na lodi, jež plula do Batavie (na Javě) r. 1840. Z této cesty se zachovalo několik dopisů, psaných příbuzným. „Ve všech končinách budeme vysílat neustále modlitby k Nejvyššímu, aby vás uchoval při stálém zdraví... Srdce vzdálené ode všeho lomu světa jest mocně naladěno k zbožnosti, a kdo žije ve velkolepé přírodě, nezná nic krásnějšího, leč aby se pozvedl k Tvůrci.“ Při smrti matky píše: „Nejmocnější útěchou mi bylo pevné přesvědčení, založené na vědeckém vědomí o posmrtném trvání duše a o vyšším řízení lidských osudů.“ Na této cestě vykonal své první objevy, jež později založily jeho slávu, ale s počátku nikde mu nechtěli jeho pojednání otisknout; jeho spisy zůstaly nepovšimnuty, urážlivá kritika jej přivedla na čas do ústavu pro choromyslné. Konečně se zotavil z nervového vzrušení. Tyndal mu píše: „Že jste v malém provinčním městě při vykonávání svých stavovských povinností tak daleko všechny předstihl, nad tím žasnu. Neznám podobného případu v dějinách.“ Na přírodovědeckém sjezdu v Innsbrucku 1869 pravil: „Mechanický ekvivalent tepla stanoví tři kategorie existencí: hmotu, sílu, duši neboli duchový princip (života). Bez chemického procesu nemůže vzniknout žádná telegrafická depeše. Co však telegram mluví, obsah depeše, nedá se nikterak pojmout jako elektrochemická funkce. Totéž platí o mozku: mozek je jen nástroj, nikoli duch... Duch však není předmětem badání pro fyzika nebo anatoma. Co je subjektivně správně myšleno, jest objektivně pravda. Kdyby nebyl Bůh zařídil tento souhlas mezi subjektivním a objektivním světem, bylo by naše myšlení neúrodné. Logika je statika, gramatika je mechanika, řeč jest dynamika myšlenky. Pravá filosofie nemůže a nesmí být nic jiného, leč příprava (propedeutika) křesťanského náboženství.“ „Existen-

ce Boha a duše je dokázána nepředpojatou vědou." R. 1874 v kterém si dopise praví o darvinismu: „Co se svého stanoviska namítám proti tomuto systému, je toto: před našima očima vznikají denně nesčíslná rostlinná a živočišná individua, plození a oplodněním. Jak se to děje, jest fyziologovi naprosto nepochopitelné a záhadou, při níž plně platí výrok Hallerův: ‚Do nitra přírody nevnikne žádný stvořený duch.‘ Zatím co jsme tedy nuceni v těch věcech, jež nám leží tak blízko, doznat svou naprostou nevědomost, chce nám najednou nová teorie dát zevrubné poučení o tom, jak organismy vůbec na naší planetě vznikly! To přesahuje podle mého názoru tak směšně vše, co jest člověku (vědě) dosažitelné, že bych zde rád uvedl Pavlův výrok: ‚Protože se pokládali za moudré, dopustil Bůh, aby zhloupli ve svém myšlení.‘ Není však pochyby, že darvinisté jsou horliví bojovníci a ta věc má beze vši pochyby proto tolik přívrženců v Německu, protože se z ní dá vytlouci kapitál pro atheismus.“ Ještě několik úryvků z jeho dopisů, posílaných z cest: „Konečně jsem dostal knihy. S jásotem jsem sáhl po bibli, po níž jsem toužil nejvíce... Děkuji Bohu za všechno, i za malé obtíže, bez nichž se život neobejde. Modlívám se: ‚Buď vůle tvá...‘ Přírodovědecké pravdy se mají ke křesťanství jako bystřiny k moři.“ V dobách neštěstí praví: „V nejtěžších dnech mi milost Boží ukázala pravou cestu... Jsem teď lhostejný vůči mnohému, co mi připadalo dříve tak důležitým...“ Při smrti opakoval slova Pisma: „Blažení, kteří umírají v Pánu.“

Ke katolické církvi choval zřejmě sympatie. Zvláště po uzdravení se mnoho stýkal s katolickými kněžími. Idea autority mu zvláště imponovala; obíral se myšlenkou, jak spojit protestantismus s katolicismem. R. 1869 při řeči o politice pravil: „Nikdo nám nemůže pomoci, leč jedině papež.“ Nějakou dobu se obíral i myšlenkou stát se katolickým křesťanem. Rümelin o něm sděluje: „Půjčil jsem mu Hegelovu logiku a jeden svazek encyklopedie. Za málo dnů mi obě přinášel zpět, že prý tomu ani za mák nerozumí, i kdyby to sto let četl. Jsem jist, že i jiní tomu nerozumějí, jenže on to otevřeně doznal.“ Moderní filosofové německé nečetl nikdy.

- 19 „Mělký duch nemá ani tušení, že vezíme v moři záhad.“ (Schopenhauer.)
- 20 Kazatel nechť vezme doklady z věcí, s nimiž máme denně co dělat. Statisíce lidí poslouchá denně rozhlas - kolik jich najdeme, pro něž není „tajemstvím“?
- 21 Odkud se vzaly jemné ovocné druhy, když je rozmnožujeme sazenicemi nebo očkovaním, nikoli pak z pláňat?
- 22 Před lety zastihlo uprostřed července bezvětří jednu plachetní loď na vlnách Atlantického oceánu blízko břehů Jižní Ameriky. Nemohou s místa, den míjí za dnem, poslední příděl sladké vody byl již rozdělen. Vyhvěsili nouzovou vlajku, konečně se na obzoru objeví parník, spatří signály a blíží se k lodi. „Co jest?“ „Pro milosrdenství Boží, dejte nám vody.“ „Vody dost, jen nabrat a pít.“ Ubožáci nevěděli totiž, že jsou v ústí Amazonky, plavali po sladké vodě a umírali žízní! Obraz lidí, kteří „volají po náboženství“, „hledají Boha“, asi jako židé, kteří se vrátili s Kalvarie a prosili ve chrámě Hospodina, aby jim poslal Mesiáše. Kristus nám přinesl pravé náboženství, pravdu a světlo, netřeba leč jít k němu a nabírat!

- 23** „Dítě ať samo prostuduje a zvolí si náboženství, které chce“ - odpověď dává nevěřící Francé. (Kap. 4. č. 37.)
- 24** D i v o k á r ů ž e sama sebou se nestane plnolistou, ale plnolistá ponechána sobě zdivočí... Platí o každé pěstované květině.
A p l i k a c e : člověk vlastní silou se nevyšinul ani ke kultuře (ze stavu divoštví... jen stykem s jiným národem kulturním), ani k poznání pravd sv. víry, ale snadno o poznání pravého Boha přijde, když je ponechán sobě... Národové starověku! Dítě se nenaučí mluvit, nedostane-li se mu výchovy, byť byla sebechatrnější... musí být osloveno od jiných. Kdo oslovil prvního člověka? Nutnost z j e v e n í ! (Lze zároveň uplatnit jako důkaz, a to empirický, proti nauce výstředního darvinismu, že člověk se vyvinul ze zvířete.)
- 25** Rostlinná b u ň k a má průměr jedné setiny milimetru, je tedy neviditelná, a přece tělo rostliny je složeno ze samých buněk jako z cihel. Stěna buňky je napřed slabá, kroužící protoplasmou se stává vždy silnější, a k tomu, aby zůstala vždy napjatá, vyžaduje se vnitřní tlak 20 atmosfér (tak aspoň tvrdí odborníci), a ten je tu. Odkud? Nikdo neví.
Aby buňka a tím i rostlina rostla, je třeba, aby protoplasma přijímala různé látky, a ty může přijmout jen stěnou. Jak? Stěny nejsou pórovité! Nadto jsou buňky vybíravé, nevezmou každou látku, protože se jim každá nehodí!
Když spatříme ráno na keři nebo na stromě nové výhonky nebo pupence, nikdo nezná a nevysvětlí všechny tajemné vnitřní procesy, jež v noci působily v kůře, ve větvích atd.
- 26** Williamson objevil před lety v Brasílii neznámou rostlinu, jejíž stébla byla plná mléčné šťávy. V chladném stavu nikterak na organismus nepůsobí, zahřeje-li se na 50 stupňů C, stačí jediná kapka, aby uvedla člověka v hypnotický spánek. Williamson to na sobě zkusil... Viděl, co dělají jeho příbuzní v Anglii. Podobná t e l e p a t i c k á r o s t l i n a jest druh kaktusu, rostoucí v Mexiku, peyota. Umožňuje člověku, aby na dálku viděl a slyšel, tak jako radiový aparát slyší vzdálené vysílací stanice.
- 27** Přines chemikům s e m e n o r o s t l i n y, kterou neznají. Ať je v laboratoři pitvají po libosti, ať zjistí jeho chemické složení a atomy (ještě to nedokázali!), a přece ti nepovědí, jak bude vypadat rostlina, jež ze semene vyrosté, jaké bude mít květy (podobu, barvu, vůni, kolik tyčinek), jaké plody atd. Nejinak se jim bude dařit při různých známých již odrůdách: ani okem ani drobnohledem ani chemicky nezjistí prázdného rozdílu mezi dvěma semeny téhož druhu, a přec vydají květy a listy různé velikosti, barvy, vůně, podoby, stavby, s vlásky nebo bez nich atd. Mezi klíčkem žita a žaludu nelze chemicky zjistit nejmenšího rozdílu, a přece vyrostou z nich rostliny tak různé!
- 28** Platí i o v e j c í c h. Nevědí-li předem, od koho pochází, nedopátrají se toho chemickým rozbořem. Nanejvýš uhodnou nebo odhadnou, jde-li o vejce ptačí či plazů, ryb či hmyzu, ale nepovědí ti, jaké peří bude pták mít, jakou podobu, jakou velikost...

- 29** Proč se většina rostlin rozmnožuje pohlavně, když nejsou schopny erotických citů?

Pel s tyčinky padne na vlhkou bliznu, prášek nabobtná a praskne (navlhčen jinou tekutinou než vlhkostí blizny nevyžene vlákno, nenastane oplodnění!), z drobného prášku vyrůstá dlouhé, tenounké vlákno, čnělkou si razí cestu k semeníku mezi uzavřenými buňkami a tkanivem (čnělka sama tak tenká, že sotva ji někdy lze vidět!). Do semeníku vstoupí klíční brankou, jež je někdy nahoře, někdy dole, někdy stranou - jak ji najde? Roste až k vaječní buňce, ze špičky vlákna do ní vnikne sperma, splyne s vaječným jádrem, oplodnění dokonáno, začíná se tvořit plod; prašníky i květ vyplnily svůj účel a proto opadají.

Jak může mít prášek pelu takovou životní sílu? Vyžene tak dlouhé vlákno s takovou jistotou! Při tom v semeníku i v čnělce tolik procesů, nad nimiž může badatel žasnout, jichž však docela nerozluští... Povi nám, co se v květu děje, ale nevysvětlí, jak se to děje ani proč to je tak a ne jinak, leda že by přestal být na chvíli přírodopyskem a stal se filosofem nebo theologem a odpověděl: „Protože to tak Tvůrce chtěl...“

- 30** Žádný k v ě t¹ není na horní straně zelený, taktéž není zeleného motýla. Proč? I když známe všechny chemické a fyzické příčiny toho zjevu, proč totiž listy zelené jsou, květy a motýli nikoli, nevysvětlili jsme ještě účel tohoto zjevu, a naše vědění je tedy nedostatečné, věc je nám tajemstvím!²

- 31** S p e k t r u m, pruh duhových barev, v němž se bílý sluneční paprsek rozkládá... Úplné spektrum je o mnoho delší než toto viditelné: napravo za červenou barvou jsou t. zv. infračervené paprsky, nalevo za fialovou ultrafialové. Zvláště tyto silně působí na fotografickou desku. Mravenci je vnímají - jak? Mají zvláštní smysl pro to nebo zrakem? Forelovými pokusy bylo zjištěno, že je vnímají zrakem. Tyto paprsky mají tedy nějakou barvu, nikoli bílou, nikoli spektrální - tak můžeme soudit s určitostí. Jakou? Nedovedeme si vůbec představit nějakou novou barvu, nám neznámou, jako slepec od narození si nedovede představit žádnou. Kdyby Tvůrce uschopnil náš zrak, že by ultrafialové paprsky vnímal, žasli bychom nejinak než slepec od narození náhle uzdravený...

A p l i k a c e : Zjevení nám odhaluje světy nového poznání, o němž člověk neměl tušení.

- 32** Odstraň se světa magnet, kompas, a zničil jsi plavbu po moři. Odstraň elektřinu a s ní telegraf, telefon, radio, a zničil jsi kulturní život. Odstraň páru a s ní lokomotivy, a bude to cítit celý kulturní svět. Odstraň Roentgenovy paprsky, a hygiena bude jako bez ruky. Namítneš: „Byly doby, že se lidé bez těchto věcí obešli!“ Ano, byli živi i bez nich a necítili, že jim co chybí. Když však byly jednou objeveny a vynalezeny, přizpůsobil se jim veškeren život, srostl s nimi a můžeme říci jistě, že by se nyní bez nich neobešel.

A p l i k a c e : Zjevení... když bylo jednou lidstvu dáno, když křesťanství

¹ Odezíráme od drobných kvítků, jejichž žluť se hodně blíží zeleni.

² Pro květy se uvádí jako účel, že pestrá barva vábí (upozorňuje) hmyz, nutný pro opelení. Ale nestačila by vůně? Neprokazuje vůně daleko platnější služby tomuto účelu? A což motýl? Jaká „mimikry“ by byla pro něj zelená barva!

se rozšířilo po světě, neobejde se bez jeho zásad ani národ, který je popírá. Ba, nemůžeme říci, že se kdysi lidstvo bez něho obešlo... Obešlo, ale jak! Asi jako tělo bez vzduchu... Lidstvo spělo neodvratně v záhubu, všude, jak u národů antických, tak i jinde. Jen nekulturní národové se udrželi a neshnili... Kam spěje národ bez křesťanství dnes (odmítaje učení Kristovo), vidíme na Rusku, viděli jsme na Francii v letech 1789-1793. (Výrok Napoleonův: „Člověk bez Boha? Však jsme viděli, jak vypadá... r. 1793!“)

- 33** Křesťanství zbytečné... Když Gräbe a Liebermann objevili alizarinovou modř, odepřel jim pruský patentní úřad r. 1868 patent s odůvodněním, že tento vynález nemá pražádného technického významu... A přece vynesl Německu vbrzku ohromné sumy.

- 34** Kdo z nás neměl v dětském věku v rukou kaleidoskop! Celé hodiny jsme vydrželi do něho hledět a jím otáčet. Pěkné pravidelné, nádherně zbarvené arabesky v nevyčerpatelné rozmanitosti se střídaly; ani jednou se nestalo, že by dvě figury byly docela stejné. Kolikrát jsme chtěli bratříčkovi ukázat: „Pohled, jak pěkná figura se mi udělala,“ ale maličké pohnutí, a už to byla jiná... Co na pohled snažšího než vynalézt tuto hračku? V temné rouři dvě nebo tři zrcadla v ostrém úhlu k sobě skloněná, mezi ně nasypáno něco různobarevných skleněných perel o čtyřech, šesti neb osmi hranách. několik kuliček a jiných tvarů... Když David Brewster r. 1817 oblažil svět tímto vynálezem, sotva kdo mu přikládal nějakou vědeckou důležitost. Ale brzo se ukázalo, že se hodí nejen dětem za hračku, nýbrž že jest zlatou žilou pro objevení nových vzorků a růžic... V továrnách užívají typoskopu, jenž ukazuje i jiné figury, a debuskopu (Debus, r. 1860), jenž usnadňuje obkreslování.

A p l i k a c e : různá zjevení... pravdy, jež se nám zdají být samozřejmé a na něž lidský rozum nepřišel, byv odkázán sám na sebe. - Nebo: bohatství ideí v Bohu. - Nebo: nejnepatrnější pravda sv. víry má důležitost a význam v praktickém životě větší, než myslíme!

- 35** Nebralo by konce, kdybychom chtěli badatele zahrnouti otázkami „proč“ nebo „jak“ ve zjevech denního života, kde věda jest dosud bezradná. Na příklad sůl, NaCl, sloučenina dvou prvků. Sodík jest měkký stříbřitě lesklý kov, chlór jest zelenožlutý nepříjemně páchnoucí dusivý jedovatý plyn - a sloučenina obou tvoří látku skupenství pevného, docela jiných vlastností, nejedovatou, člověku nezbytnou. - Podobně lze demonstrovati na jiných známých sloučeninách: H₂O, kyslíčník uhličitý CO₂ atd.

- 36** Přístroj „Macneilovo oko“ jest zhotoven na základě infračervených paprsků, konstatuje teplotu (neb rozdíl teploty) půl tisícin stupně C, reaguje na plamen svíčky, vzdálené 16 km. (Každé těleso teplejší než absolutní bod mrazu, — 273⁰, vyzařuje infračervené tepelné paprsky.) Toto „oko Macneilovo“ „vidí“ v nejhustší mlze. Objeví člověka plovoucího ve velké vzdálenosti, zjistí přítomnost ledovce, ponorky, letadla; sextant sestrojený na základě těchto paprsků „vidí“ slunce, i když je docela zahaleno mraky.

A p l i k a c e : lidské oko prosté - ozbrojené - přístroje..., lidský rozum omezený, jenž tak málo vidí - rozum osvětlený vírou...

- 37** Klenotnické moderní velkozávody jsou na noc chráněny neviditelnými infračervenými paprsky, jež pronikají místností křížem krážem. Vstoupí-li kdo a svým tělem přeruší nic netuše paprsek, vyvede se elektrický poplach.

Aplikace: sv. víra poučuje, že chybuješ..., že jsi na nesprávné cestě, zatím, co rozum na sebe odkázaný nic netuší.

- 38** Benjamin Franklin umístil na střeše domu železnou tyč, spojenou s vnitřkem domu. Přiblížil-li se elektrický mrak, sváděla elektřinu do pokoje, a ta uvedla v pohyb zvonkovou hru.

Aplikace: Zjevení - mluva s výsosti - mluva krásná, jen když chceme a dovedeme slyšet!

- 39** Kde jsou lidé odkázáni na v o d u d e š t o v o u, musí ji filtrovat, a přec všechno umělé (lidské!) filtrování nedokáže to, co přirozené (přírodní... ornice a země vůbec jest velký filtr) - vodě chybí svěžest, jest mdlá.

Aplikace: Lidský rozum sám na sebe odkázaný, odmítající pomoc a osvětlení shůry, může sic přijít sám na nejednu mravní pravdu, ale účinnost, apodiktická závaznost, jedním slovem svěžest, životnost těchto pravd chybí..., jest jen tam, kde je člověk přijme od Tvůrce.

- 40** Železem si člověk podmanil přírodu, a toho kovu jest na zemi nejvíce!
Aplikace: víra, klíč k nebeskému Sionu, jest každému přístupná.

- 41** O h m († 1854), objevitel zákona po něm pojmenovaného (k měření síly galvanického proudu)... Byl gymnasijským profesorem v Norimberce, podal svůj objev jako habilitační práci berlínské universitě, ta však byla filosofem Hegelem reprobována a odmítnuta! Dnes by elektromagnetická fyzika bez jeho zákona byla jako bez ruky, skoro nemyslitelná.

Aplikace: pyšná filosofie zavrhuje zjevení, z něhož lidstvo žije a bez něhož by zhynulo.

- 42** V knihách bylo lze vidat obrázky: „Z hlubin moře... 1000 m pod hladinou“ - to vše byly fantasie. Potápěč se dostal sotva několik m pod hladinu, opatřený skafandrem nanejvýš 60 m, s moderním přístrojem 160 m, ale tam je již úplná tma. Ponorka se doštane výjimečně ještě hloub. (Teprve Beebe ve své „kouli“ se ponořil skoro 1000 m.)

Aplikace: fantasie chce vědychtivému člověku nahradit nedostatek vědění, na poli mravním odmítá člověk zjevení, a odkázán na sebe není s to vniknout do hloubi...

- 43** Tesla vyvedl elektrický proud ohromného napětí, několika milionů voltů. Proč jej tělo vůbec nevnímá? Proč nezabíjí?

- 44** Barvič Diesbach r. 1710 cosi svařoval, aby dostal červenou tinkturu, k jeho překvapení se ukázala nádherná modř. Choval svůj objev v tajnosti, „berlínská modř“ se rychle v barvířství šířila, množství chemiků se namáhalo věci přijít na kloub, marně. Při výrobě se totiž užívá krve, tu nemožno objevit analýs, nýbrž jen pokusy lze zjistit... (Teprve po letech angličtí chemikové Woodward a Brown objevili tajemství...)

- 45** Zelené světlo jest prý pro rostliny jedem, v jeho záři jest jim ještě hůř, než ve tmě. Proč? Jiní badatelé tvrdí opak. (Kap. 3. č. 18.)
- 46** Protěž alpská není rostlina alpského původu, nýbrž přistěhovalá z vnitroasijských stepí. Jak?
- 47** Ultrazvukové vlny (přes 40.000 kmitů) mají na rostliny blahodárný vliv: úrodnost brambor zvýšena o 30 %, hrachu o 200 %. Proč? Obyčejný zvuk působí zase na některé rostliny neblaze; růže v zahradě, kde bývá stále hudba, odvrací květy v opačnou stranu. Proč?
- 48** Ještě nebyli nalezeni „předkové“ kukuřice a fazole, kteří by divoce rostli v přírodě. Vyhnuly snad tyto mateřské druhy? Taktéž není znám původ některých domácích zvířat, na př. psa.
- 49** Kořen bere ze země více vody, než potřebuje; tím vzniká onen tlak, jenž žene vodu do nejvzdálenějších a nejvyšších částí rostlin. Vysvětlit tuto vlastnost kořene se ještě nepodařilo!
- 50** Čtu ve fyzické příručce, kterou mám po ruce: „V jednom atomu uranu jest 228 protonů, elektricky spojených v „jádro, kol něhož krouží 92 (136?) elektronů, a to rychlostí neuvěřitelnou, cirkulují (obletí jádro) za vteřinu bilionkrát.“ Rozumíš tomu? Dovedeš si to představit? I kdyby tato věta byla vědecky zaručena, musíme ji přijmout vírou (nemožno, aby se každý o ní přesvědčil), a představit si tuto rychlost nemůže ani ten, jenž ji objevil (vypočetl). Právě tak, když čteš, že fialové paprsky spektra za vteřinu učiní 758 bilionů kmitů - představit si to nedovede ani genius, jenž tento fakt zjistil.
- 51** Přechásto mi přišli i prostí lidé s otázkou, týkající se jednoho z nejhlubších tajemství sv. víry: „Bůh všechno ví napřed, jak je tedy možné, že člověk jest svobodný a svobodně jedná? Vždyť se to musí stát tak a ne jinak, když to Bůh už předem ví!“ Theologické výklady pomohou málo, a říci: „Tomu bys ty nerozuměl, nemluvme o tom,“ jest věc velmi riskantní. Hoch si hned utvoří úsudek: „Velebný pán to neví.“ Proto jsem vždy hleděl věc znázornit obrazem. Ve Stojanově... Nejednen exercitant se snad pamatuje, jak jsem ho zavedl k oknu na chodbě: „Pohleď na tuto zeď klášterní zahrady. V tomto rohu tvoří pravý úhel, jedna část jde k jihu, druhá k východu. Od východu podle zdi by pádilo po silnici auto, od jihu po nádvoří druhé. Pádí tedy ke křižovatce u rohu zdi. Každé by jelo docela stejnou rychlostí, vzdálenost od rohu by byla navlas rovná... Co řekneš, když to vše vidíš a víš?“ „Že na křižovatce se jistě srazí.“ „Dobře, a teď mi řekni: co bylo příčinou, že se stalo neštěstí? Bylo příčinou tvé vědění?... Nastala srážka proto, že jsi to předem věděl? Nebyli šoféři svobodní v řízení auta proto, že jsi to ty napřed s určitostí věděl? Anebo zavinili srážku jednak svou nevědomostí (nevědouce jeden o druhém... neviděli se), jednak svou vinou (neprozřetelností, že se ke křižovatce hnali takovou rychlostí...)? Byla jejich rychlost a směr závislý na tvém vědění nebo naopak tvé předvědění srážky závislé na jejich svobodně volené rychlosti, směru atd.“ „Omne simile claudicat,“ ale takový příměr vrhne více světla do záhady, než abstraktní vysvětlování.

- 52** Kdo opovážlivě hloubá a chce proniknout velebnost Tvůrce, podlehně jí a bude jí rozdrčen . . . Lze užít příkladů ze všedního života: hledět prostým okem do sluneční záře . . . Věda mluví o tak zvané s m r t i s v ě t l e m . . . Sluneční světlo, nezbytná podmínka všeho života, může způsobit smrt! Některé potraviny totiž obsahují látky, jež činí organismus hyperscitlivým pro sluneční světlo: na slunci onemocní za zvláštních příznaků a hyne, kdežto ve tmě se jim nestane nic. K takovým potravinám patří na př. pohanka. Na Floridě živí kořenem jisté rostliny, jež má tutéž vlastnost, domácí zvířata, ale jen kusy s černou kůží (nebo hodně špinavé) zůstanou bez pohromy. Proto tam farmáři zabíjejí selata s kůží světlou . . . , mají už zkušenost. U nás leckdo zakusil nemilé účinky při sluneční lázni, když si dovolil excesy.

A p l i k o v a t i opatrně! (Nutno podat obraz tak, aby nevzbudil smích!) Kdo podle Lutherovy zásady sám badá v Písmě, kdo chce pochopit tajemství, jež jsou nedostupná samým andělům . . .

- 53** E l e k t ř i n a se hodí za symbol tajuplného. Vidi-li kdo po prvé elektrické zjevy (tyčinka přitahuje kuličku a zase ji odpuzuje, aniž se děje s ní jaká změna . . . , děti u výkladní skříně, kde si figurky počínají jako živé atd.), žasne a nedovede si zjev vysvětlit. Fysik mu jej vysvětlí, ale sám se zaplétá v moře záhad, takže pro něho existuje tajemství ještě víc . . . , tím víc, čím více do předmětu vnikl a jej studoval . . .

A p l i k a c e : čím hlouběji kdo Boha poznává, tím mu jest tajemnějším.

- 54** Věc, s níž se denně setkáváme, jež jest nám všední a „známá jak vzduch, který dýcháme“, se nám při bedlivějším studiu a zkoumání objeví jako nerozluštitelná záhada. K největším záhadám vesmíru patří přesnost, s jakou mrtvá hmota poslouchá přírodních zákonů. Působí-li nějaká síla na těleso, nastane zrychlení přesně na vlas určitým směrem, přesně určité intensity. Co svět stojí, nenastala nikdy odchylka ani nepřesnost, byť sebe nepatrnější. Toto n e o m y l n é r e a g o v á n í m r t v é h m o t y je v podivném kontrastu k omylnosti a nepřesnosti pozorování a konání lidského ducha. Vezmi nejpresnější míru, nejpreciznější hodinky, a přec si nebudeš namlouvat, že jsi změnil projetou dráhu na tisícinu milimetru nebo vteřiny. Na každém lidském pozorování lpí tak zv. pozorovací chyba, a nadto mají i nejcitlivější přístroje přesnost jen omezenou. Pomněme na př. černé kapky při pozorování přechodu Venuše přes slunce! Nepodařilo se vypočíst paralaxu slunce na setiny minuty. (Proto exaktní údaje udávají vždy, jaké jest maximum možné chyby pozorovací nebo měřičské.) Vržený kámen opíše parabolu tak přesnou, že žádný geometr podobné na tabuli nenakreslí. Planety opisují elipsu krásnou a přesnou atd. To vše je sice dokladem moudrosti a moci Tvůrce, ale vysvětlit to! Poukaz na božskou všemohoucnost nám vysvětlí, o d k u d t o t a k j e (příčinu), ne však j a k t o j e (způsob). Bůh totiž nepůsobí bezprostředně, jak učí okasionalismus, nýbrž vložil ty zákony do hmoty. Mechanické a fyzické pochody navzájem na sebe působí (jeden je příčina druhého), takže v přírodě příčiny a účinky skutečně j s o u, ne, jak Kant učil, se tam jenom zdají být a že my je do přírody vkládáme. Což když působí více sil najednou? Padající kámen, na něhož působí přitažlivost země, přitažlivost

vedlejší hory, přitažlivost slunce, měsíce a hvězd, musí přemáhat odpor vzduchu atd. . . .

- 55** Americký badatel Milikan objevil neviditelné paprsky, jež mají 250krát větší energii než Roentgenovy; jejich vlny jsou neobyčejně krátké, 40 biliontin milimetru. Pokusy na Mont Whitne se ukázalo, že proniknou olověnou deskou 2 m silnou. Původ těchto paprsků jest mimo sluneční soustavu, protože předpokládá kouli 170krát větší než slunce, a to z čistého radia neb uranu! Ale zdá se, že ani v systému Mléčné dráhy nelze hledat jejich původ . . . , za Mléčnou drahou slunce ohromné velikosti z „radia“ nebo jiného neznámého prvku radio-Kolhörster o kosmických paprscích, jež pronikly ocelový pancíř ohromné tloušťky . . . Odkud? Podle všeho z prostoru za Mléčnou drahou . . . , předpokládá látku nám neznámou (radium by bylo slabé). Štěstí, že jsou pohlcovány při bombardování země každým atomem, na nějž narazí, sice by jejich náporu neodolal ani život nejprimitivnějších organismů. (Tím - zdá se - nabyli jsme nového důkazu proti panspermii, t. j. protinázoru, že zárodky života se dostaly na zemi z meziplanetárního prostoru . . . Co by si ty drobečky živé hmoty počaly v této kosmické palbě?)
- 56** S i r i u s jest dvojhvězda. Hmota, z níž sestává, jest nám neznáma, její 1 cm³ váží 53 kg, je tedy 53.000krát těžší než voda, 6.760krát těžší než železo! Jaká je to látka? Neobsahuje snad i zeměkoule ve svém žhavém nitru látky nám neznámé? Kůra země má hustotu 3, celá zeměkoule 5.6, tedy uvnitř jsou nade vši pochybnost velmi těžké látky (kovy!).
- 57** Červená, žlutá, zelená, modrá barva dělají na oko dojem barev jednoduchých, ostatní složených (oranžová: ze žluté a červené). Proč? Důvod může být jen psychický: s fysického hlediska nemožno udat důvod, proč některé barvy činí dojem jednoduchých a jiné složitých. Vždyť i t. zv. jednoduché lze získat kombinací, na př. žlutou z červené a zelené.
- 58** T ó n y zvukové může sluch rozeznávat docela dobře, i když najednou vnikají do ucha (v akkordu). U zraku je to jinak: vnikají-li paprsky rozmanité délky spolu do oka, vzniká vjem jednotný, jediná barva (modrá spolu se žlutou dají jedinou barvu zelenou). Ještě není rozřešena souvislost mezi fysikálními a psychickými světelnými zjevy.
- 59** Člověk vnímá (slyší) jedenáct o k t á v, tedy škálu o 78 tónech, od 16 do 40.000 kmitů. Podle fysiky jich je na sta a na tisíce! Možná, že živočichové jsou v tom ohledu dokonalejší, že vynikají nejen jemností, nýbrž i rozsahem sluchu. Myslivci nejednou viděli na stromě samečka s nataženým krkem a otevřeným zobákem, neslyšeli nic, ale samička přiletěla! Pařížská policie užívá zvláštní písťalky: setká-li se strážník s několika tuláky, na něž by sám nestačil, „zapíská“ . . . Neslyšet ničeho, ale na strážníci mají mikrofon zařízený tak, že neslyšitelné tóny převádí na slyšitelné, a za chvíli je posílá tu . . . Kdyby bylo signál slyšet, pochopitelně by podezřelá společnost zmizela.
- 60** Z v u k . . . 500.000 záchvěvů ničí červená krevní tělíska a usmrcuje malé rybky . . . smrtící (neslyšitelné) tóny! Některé bakterie hynou působením zvuku. Elektromagnetické vlny: je-li jejich počet za vteřinu pod 111 bi-

lionů, nevnímáme je, do 365 bilionů vnímáme je jako teplo, 395-758 vnímáme jako světlo, nad tento počet nevnímáme zase nic. Nemáme smyslu, jímž bychom vnímali elektřinu.

62 S p a l o v á n í jest slučování kyslíku s látkou okysličením schopnou. Vodík jest schopen hoření, hoří vysokým žářem, ve vodě ho je dost - a voda hořet nemůže! Odpovídá se na to, že voda jest okysličený (a tedy dokonale spálený) vodík. Budiž - dejme tomu, že jedna záhada vysvětlena; ale kolik jiných se vynoří v téže krůpěji vody! Každá látka jest ve stavu tuhém těžší, než ve stavu kapalném - vyjma vodu; je známo, že dosahuje největší hustoty (tíže) při 4° C - led jest lehčí než tekutá voda. Účelnost tohoto zjevu věda zjistila snadno: kdyby led padal ke dnu, promrzly by řeky na dno, vodní živočišstvo by vyhynulo, a brzo by byl všecken život na zemi nemožný atd. Ale příčina toho zjevu? Čím to je? Ani z vlastností vodíku ani z vlastností kyslíku neodvodí věda tuto vlastnost sloučeniny H₂O. A což všemohoucí materialistická „náhoda“! Edison tvrdil, že tato věc samojediná mu dostačí k důkazu pro existenci moudrého svobodného Tvůrce, a my touto krůpěji vody usvědčíme každého, jenž nechce uznat, že existují na světě „tajemství“, lidským rozumem nerozřešená a nerozřešitelná.

63 V Tichém oceáně vylovili jednou ž e l v u, vypálili jí na hřbetě znamení a v průlivu La Manche ji pustili do moře. Po třech letech ji vylovili zase v Tichém oceáně na téměř místě, kde dříve. Jaký smysl ji vedl v temnotách mořských hlubin cestou přes 16.000 km?

64 D u b ě n k a . . . Každý primán ví z botanické hodiny: „Žlabatka, vosá nabodne dubový list, nasadí do něho vejce . . .“ Příčina, jež dává duběnce vznik, jest známa. Ale způsob, proces, jak se na listě tvoří, jest vědě záhadou; pokoušeli se prostředky mechanickými i chemickými vyvolat podobný zjev, a všechny selhaly! Tajemství! . . . Duběnka, jichž leží někdy pod dubem tolik!

Dantovo slovo platí dodnes: „Vy smrtelníci (tak jest básník poučován na své pouti), ustaňte na poznání, že to jest, a nenamáhejte se zbadat, jak to jest . . .“ Kličení semene v zemi, vznik kuřátka ve vejci, vznik krup za letního parna, síly působivé v jediném lístku . . . „Stéblo trávy jest vědě knihou tajemství, pařížský dóm Notre Dame jí tajemstvím není . . .“

65 S v ě t e l n ý p a p r s e k - poslíček ze vzdálených světů. Co bychom o nich věděli, nebýt jeho? On nás poučuje o kráse vesmíru - do jisté míry! Z velké části nám zůstane tajemstvím.

A p l i k a c e na Zjevení. - Nebo jiný obraz: severoamerická mlhovina (tak pojmenovaná, protože obrysy se podobá Severní Americe) - žádné oko lidské ji nespatří, ani nejsilnějším dalekohledem. Jak jsme o ní zvěděli? Fotografická deska prozradila její existenci! Tato mlhovina vysílá totiž ultrafialové paprsky, lidskému oku neviditelné, fotografická deska je však pro ně velmi citlivá - velmi jasně na ní mlhovinu vidět! - Spektrální analýza nám zase „zjevuje“ chemické složení hvězd - věc, kterou by před sto lety byl každý prohlásil za nemožnou a neuskutečnitelnou . . . Srovnej filosofy, kteří sami pravdu najít nemohouce a pokorně ji od Boha přijmout nechťice, prohlašovali a prohlašují pravdu pro člověka za nepřístupnou a nedosažitelnou.

- 66** Když se žáček naučí z učebnice větu: „Slunce jest středem sluneční soustavy, a země s ostatními oběžnicemi obíhá kolem něho,“ nemá tušení, co práce, badání a studia vynaložili nejbystřejší pozorovatelé a učenci po celá staletí - než zjistili naše „místo“ ve vesmíru, než mohli vyslovit onu větu! Jak dlouho tápali, co domněnek... Kdyby byl Tvůrce uznal za dobré poučit člověka i o tom, jak snadno by k tomuto poznatku došel!
- 67** Obdobné obrazy: pravěk země (prahory, prvohory... tehdejší květena a zvířectvo...), pravěk člověka (doba kamenná, bronzová...). V učebnici vidí žáček pěkné obrázky, jak vypadala naše vlast v době kamenouhelné, se sopkami na severu Čech..., s pralesy sigillarií, v nichž se proháněli saurové... K obrázku snad připojena stať, jež se čte jako povídka, ale jak lopotnou cestou bylo vědě dlouhá desítiletí jít, než mohla tu krátkou stať napsat (při čemž není jisto, že všechen omyl naprosto vyloučen!). Kdo je na tom lépe: oni badatelé, kteří kus po kuse odhalovali lopotně tajemství pravěku, anebo my, kteří vírou přijímáme a si osvojujeme zjištěná fakta a ovoce jejich badání? Škola podává žákovi poznatky, jichž bude jednou více méně potřebovat (doufejme!) a na něž by sám buď vůbec nepřišel (ludolfské číslo..., různé poučky matematické... naučit se cizí řeči!) anebo jen stěží, a to jen nejdůvtipnější, a to dlouholetou prací. - Většinu těch poznatků přijímá žák vírou. Bůh zjevuje člověku pravdy, a) jichž pro mravní život nezbytně potřebuje, a to b) po celý život a c) na něž by sám buď vůbec nepřišel, anebo - několik mimořádně bystrozrakých - až na konci života.

Několik obrazů z moře přírodních záhad - hodí se zvláště pro promluvy k mládeži ve spolcích, kde možno se tázat, debatovat... Lze je vyzvat, aby hledali sami! Kazatel sám rozšíří tento počet hravě o několik desítek.

*

Viz též kap. 4. č. 33. 36-37. 47. 52. 52. — Kap. 5. č. 5. pozn.

7. HRDOST NA SV. VÍRU.

Již několikrát bylo v této sbírce použito výrazu „být hrdý na svou víru“. Neradi bychom jím však způsobili nedorozumění, a ještě méně by nás těšilo, kdyby byl chápán nesprávně a oprávněná hrdost byla zaměňována s duchovní pýchou, jež jinověrci pohrdá nebo dokonce je šmahem prohlašuje za syny zavržení. Okolnost, že jest taková záměna možná, nutká nás k přesnému vysvětlení pojmu, leč nikterak nás nezavazuje povinnosti, tuto oprávněnou hrdost v srdcích věřících pěstovat a o ní mluvit.

Co znamená pravá hrdost? Nezahazovat se nedůstojně, nestydět se a neskrývat se zbaběle z lidské bázně s věcí, o jejíž vznešenosti jsem v hloubi duše přesvědčen. Hrdost plyne z radostného vědomí, že mám (*sum in possessione*) drahocenný statek. Dávám nepokrytě najevo, že si ho hluboce vážím a netajím se tím. Tak může být každý hrd na svou vlast, na její slavnou minulost, na velké muže svého národa . . . Že jest hrdost někdy nemístná a pochybená, jest samozřejmo. Nevím, proč bych měl být hrd na „zvěrstva“ tábořských band Žižkových (tak nazývá jejich řádění Pekař ve spise „Žižka a jeho doba“). Hrdost může (a v našem případě, když jde o sv. víru, má a musí) být spojena s pokorou a vděčností . . . Víme přece, že povolání k pravé víře není naší zásluhou, nýbrž milostí nám zdarma udělenou, a že tím více bude Pán na soudu od nás žádat, čím více milostí se nám dostalo, a především ostatním budeme skládat přísný počet, jak jsme s touto hřivnou hospodařili, t. j. zda jsme podle víry byli živi a těžili z pokladů, jichž se nám skrze ni dostalo. Tato svatá a místná hrdost, vzdálená vši pýchy, toto vděčné, pokorné a radostné vědomí toho, jakých statků se nám skrze ni dostalo a dostává, plyne z dosavadních úvah, totiž z vědomí, že víra je největším pokladem (perlou v podobenství), povolání k ní největší milostí, že nám svítí cestou životem, zatím co jiní trvají (dobrovolně nebo nedobrovolně) ve tmách, že nám je zárukou věčného života a poskytuje všechny prostředky k jeho dosažení, že jest krásná, zdrojem požehnaní, sloupem pravdy atd.

Že dnes netřeba vytýkat věřícím přehnanou hrdost na sv. víru, jest očividno. Nejen z vlažnosti nebo z lidské bázně se za víru stydí nebo ji skrývají: dnes zvláště intelligence z nesprávného pojetí tolerance se ostýchá prohlásit: „Já jsem katolický křesťan.“ Věřící dnešní doby stůňou na anemii (chudokrevnost) . . . V našich žilách nekoluje krev mučedníků, kteří se hrdě prohlašovali za učedníky Kristovy a v tom spatřovali svou největší čest. Anemia - 1. perniciosa, nebezpečná, vede k vlažnosti, lhostejnosti, ba i k odpadu; 2. contagiosa, nakažlivá . . . těžko být horlivý mezi vlažný-

mi; síla a moc příkladu jiných, zvláště mají-li většinu, působí zhoubně.

Vzorem nám jsou sv. mučedníci. Jest vskutku povznášející číst „Acta martyrum“ (Skutky mučedníků). O nich pravil kard. Wiseman, že kromě inspirovaného slova Božího (t. j. Písma sv.) ne-najdeme výroků tak plných Ducha sv. jako odpovědi věrných Kristových vyslýchaných od soudců za dob katakomb. Vzdálení jakékoli domýšlivosti nebo pohrdání bloudícími, odpovídají s ne-vyrovnatelnou hrdostí: „Jsem křesťanem“ (t. j. „Jsem Kristův“, patří Kristu). Nikdy žádný voják nenosil tak hrdě uniformu svého krále, žádný šlechtic nepatřil s takovou hrdostí na erb svého rodu, s jakou hrdostí znamenali mučedníci čelo svatým křížem, symbolem pravdy, znakem svého Pána a Krále. (Viz kapit. „Mučedníci“. Úcta mučedníků jest zvláště dnes časová, abychom se od nich naučili neohroženosti a svaté hrdosti.)

„Corde creditur ad iustitiam, ore confessio fit ad salutem!“ (Ř 10. 10) srdcem věříme, ústy vyznáváme, a připojme hned: opere - i skutkem máme víru vyznávat, t. j. na našem životě má každý poznat, že jsme učedníky Kristovými, na našem životě má každý vidět, že sv. víra člověka zušlechťuje a činí dokonalým. To jest nejlepší obhajoba sv. víry. Otec konvertitky Julie Meineke píše po její smrti Albánu Stolzovi: „Zprvu jsem jí bránil (přestoupit), ale když jsem viděl, jak ji její víra (katolická) zušlechťuje den ze dne, žehnal jsem okamžiku, kdy jsem jí dal svolení.“ Být celým katolíkem, nikoli polovičatým . . . a pak podle slov Pavlových budou musit zmlknout nepřátelé, nemohouce nám nic vytýkat. (Viz kapit. 13-D „Živá víra“.)

Disposice:

A) Buďto argumentem a minori ad maius: napřed vysvětlit pojem, a potom gradace:

- a) Někdy jest hrdost nemístná, falešná (na domnělá dobra).
- b) Hrdost oprávněná . . . (viz nahoře).
- c) Daleko větším právem můžeme a máme, smíme a musíme být hrdi my na sv. víru. Uvést důvody a doklady.

B) Jiný způsob:

a) Nemáme důvodu, proč bychom se za víru styděli. Zač se má člověk stydět? Za věci, jež ho snižují v očích druhého nebo vlastních . . . Stydí se (právem) dítě přistižené při lži, voják při zbabělosti, nečistý při hříchu . . . , otec za nezdárného syna, občan v cizině za nepěknou domácí aféru atd. Nepravý stud, stydí-li se kdo za věc, jež neponižuje a není nedůstojná, naopak čestná, na

př. napravit bezpráví, uznat svůj omyl, dát se poučit, opravit své mínění...

b) Máme důvody mnohé a závažné, abychom byli na svou víru hrdi.

C) Další způsob: po ovoci poznáme strom... Poukázat na požehnání, jež víra lidstvu přinesla, sylogisticky:

Každý jest právem hrd na to, když někdo jemu blízký vykoná věci veliké, blahodárné... a ta hrdost je tím větší, čím více lidí zakouší požehnání jeho práce.

Avšak nic na světě se nevyrovná požehnání, jež přinesla světu sv. víra, nám všem tak drahá.

Tedy...

Druhou premisu dokážeme z dějin: sv. víra dala světu muže, na než by byl hrd každý národ, kdyby je mohl nazývat svými syny: vzory učenosti, statečnosti, svatosti, čistoty..., charaktery, velikány ducha..., muže, kteří zachytili padající Evropu v pádu..., zástupy misionářů, legie milosrdných sester, nepřehlednou armádu mučedníků..., z těch, kteří leta dleli v močále neřesti, učinila zářící vzory svatosti, místa hříchu proměnila v zahrady lilií, pouště proměnila v ráj (šířila kulturu), odstranila otroctví, hlásala pravé bratrství a také je v praxi prováděla, ženu učinila rovnou muži, vládci přestali být tyrany...

Příklady.

- 1 Sv. C e c i l i e, umučená 22. listopadu 230 v Římě. Dva dny před smrtí byvši volána před soud, dostavila se v nádherných šatech vznešené římské dámy. „Jak se jmenuješ?“ „U lidí Cecilie, ale mé krásnější jméno jest křesťanka.“ „Co jsi?“ „Římská občanka z urozeného patricijského (šlechtického) rodu.“ „To vím, ptám se na tvé náboženství.“ „Věřím v Boha, Tvůrce všech věcí viditelných i neviditelných, na nebi i na zemi.“ „Odkud máš tu jistotu ve svých odpovědích?“ „Ze svého dobrého svědomí a z víry v Ježíše Krista.“ „Pyšná ženo, nevíš, že náš božský císař mi dal moc nad tvým životem a smrtí? Nevíš, že zakázal vyznávat Krista?“ „Něco jiného jest pýcha a něco jiného pevnost a stálost. Tvůj císař jest v bludu stejně jako ty, a právě váš zákon dokazuje naši nevinu. Kdyby jméno křesťana bylo zločinem, vyznávali bychom je v mukách? Kdo doznává svůj zločin? My však jsme hrdi na své vyznání (víru). Ostatně kdybys byl přístupem pravdě, dokázala bych ti, že i v jiném ohledu jsi řekl nepravdu.“ „Nuže?“ „Tys řekl, že ti císař dal moc nad životem a smrtí. To však není pravda.“ „Jak by to nebyla pravda?“ „Ano, ty máš jen moc nad smrtí, můžeš jen zabít, nikoli oživit. Rci tedy, že tě císař učinil jen svým nástrojem k zabíjení, t. j. nejvyšším katem, nic víc.“
- 2 Sv. V ě r a, první mučednice města Agennum v Akvitánii, patronka svého rodiště, umučena za Diokleciána (svátek 6. října). Soudce Dacián posílá pro dív-

ku, požehná se svatým křížem a modlí se: „Pane Ježíši, jenž svým věrným vždy a ve všem pomáháš, přispěj nyní na pomoc mně, služebnici své, a dej mi slova důstojná...“ Výslech: „Jak se jmenuješ?“ „Věra (víra) - jménem i skutkem.“ „Ke které víře se hlásíš?“ „Od mladička jsem křesťankou.“ „Slyš, mladičká dívko, mou radu, nezbytnou tvému mládí a tvé kráse, nech toho náboženství, obětuj Dianě a já tě obohatím hojnými dary.“ „Má víra mne poučuje, že všichni bohové pohanů jsou démoni, a ty mne lichocením chceš pohnout, abych jim obětovala?“ „Pak tě čeká smrt.“ „Pro jméno Ježíšovo jsem hotova podstoupit muky i smrt.“ Rozpálen rožeň, sama na něj vstoupila, krutě rozpjata, řetězy přivázána a pálena. Nesčetní diváci vidouce stálost mladičkové dívky, odříkali se veřejně bohů a uvěřili v Krista. Dacián vida toto „spiknutí“, poručil rozlícen, aby všichni s Věrou byli odvezeni do blízkého háje a tam stati. Takovou asistenci měla mladičká mučednice!

- 3** Sv. *Agata* (Háta), umučená v Kataně na Sicílii 5. února 251, byla dána na měsíc Afrodisií a jejím devíti dcerám, aby ji pohnuly k odpadu po dobrém nebo po zlém. Světice jim praví na jejich sliby: „Vaše slova jsou vítr, vaše sliby déšť, vaše hrozby proudy vod, jež nepodvrátí základy mého domu (víry), byť byly sebe dravější - nepadne, neboť jest zbudován na skále.“ Po měsíci referuje Afrodisie soudci: „Spíš by se železo dalo proměnit v poddajné olovo, než mysl této dívky odvrátit od křesťanství.“ Soudce začíná výslech: „Jakého stavu jsi?“ „Nejen svobodná, nýbrž ze vznešeného rodu, jak může veškeré mé příbuzenstvo dosvědčit.“ „Jsi-li tedy svobodná a vznešená, proč chováním se osvědčuješ osobou otrockou?“ „Protože jsem služebnicí Kristovou.“ „Jak můžeš ty, svobodná a šlechtična, nazývat se služebnou?“ „Nejvyšší urozenost záleží v tom, být služebníkem Kristovým.“ „Nuže, my tedy nejsme urození, když službou Kristovou pohrdáme a bohy uctíváme?“ „Vaše urozenost se stala takovým otroctvím, že nejen vás činí služebníky hříchu, nýbrž vede i k tomu, že sloužíte kamenům a dřevu.“ „Vyber si jedno z dvojího: buď podstoupit rozmanité muky nebo obětovat všemohoucím bohům.“ „Budiž manželka tvá, jakou byla tvá bohyně Venuše, a ty buď takovým jako Jupiter.“ Tu rozkázal soudce, aby byla ve tvář bita. „Neotvírej opovážlivě ústa k potupě svého soudce.“ „Divím se tvé hlouposti, že prohlašuješ za své bohy ty, jimž bys nechtěl mít podobnou manželku. Jsou-li praví bozi, pak jsem ti přála jen dobré. Jestliže však bys nechtěl jim být podoben, pak smýšlíš jako já (t. j. že jsou nicotní a falešní).“ „Nač zbytečné řeči? Buď obětuj bohům nebo tě dám umučit.“ „Slibuješ-li mi šelmy, stnou se beránky, slyšíce jméno Kristovo. Připravíš-li mi oheň, poskytnou mi andělé s nebe spásonosnou rosu.“ Dostala den na rozmyšlenou. Nazítří soudce: „Jak jsi se rozhodla o své spáse?“ „Mojí spásou jest Kristus...“

- 4** Sv. *Justina*, umučená za Diokleciána v Padově. „Pověz nám své jméno a povolání.“ „Jsem křesťanka.“ „Ptám se tě na jméno, a ty nám mluvíš, co nechceme slyšet. Rci nám své jméno, než umřeš.“ „Už jsem ti řekla, že jsem křesťanka. Chceš-li však slyšet, jak mne lidé nazývají, jmenuji se Justina.“ „Obětuj bohům, máš-li ohled na své něžné mládí.“ „Už jsem pověděla, že jsem křesťanka a že jsem se zřekla všech skutků satanových.“ Vražen jí meč do boku.

ještě hodinu byla živa a modlila se s rukama k nebi vztaženýma. (Svátek 7. října.)

- 5 Za Decia byli v Pergamu (Malá Asie) umučeni biskup K a r p u s, jáhen P a p y l u s, jeho sestra Agathonika, služebný Agathodorus a mnoho křesťanů. Slova biskupova k soudci: „Netrefil jsi tentokráte na lidi liknavé a odrodilé. Tvé náboženství nemůže činit nárok na účtyhodnost proto, že jest staré. Ne všechno, co je staré, jest také pravé a chvalitebné. Stará je také nepravost; jest proto nutno ji odporučit? Nezáleží zhora nic na tom, zda tvé náboženství je staré, nýbrž zda je p r a v é. Když tedy sám doznáváš, že jsme inteligentní, a přece víš, že člověk zdravého rozumu nedá přednost falši před pravdou, zamysli se a snaž se poznat pravého Boha.“ Soudce: „Mám soucit s tvými šedinami... (proto ti radím, zřekni se víry).“ Karpus: „Nikdo nepojmenuje radou takovou radu, jež vede od světla k temnotám, od života k smrti, nýbrž nazve to úklady. Tebe dojímají mé muky (jež mne čekají), já však mám daleko větší soustrast s tebou... Svědkem jest mi Bůh, jehož miluji.“
- 6 Sv. L e v, umučený v Pataře v Lycii (Malá Asie). Soudce: „Praviš-li, že úzká jest cesta, která jest u vás, přejdi na naši, jež jest široká a lepší.“ „Nazval jsem ji úzkou ne proto, že by nepojala ty, kteří po ní chtějí jít, neboť přemnozí touto překrásnou cestou se ubírají. Ale proto jest nazvána úzkou, protože na ní každého čeká pronásledování pro spravedlnost. Kdo však ji dobrovolně nastoupí, těm se stane širokou, vedouc je ke ctnosti.“
- 7 Sv. P e t r V e r o n s k ý († 1252) pocházel z rodičů bludařských. Jako sedmiletý hoch se jednou ozval rázně, když strýc v jeho přítomnosti vedl kacířské hovory, a na jeho otázku, čemu se vlastně ve škole učí, odříkává apoštolské vyznání víry. Jeho jedinou touhou bylo vykonat mnoho pro sv. víru a pro ni prolít i krev. Vstoupil tedy do řádu sv. Dominika, kde doufal v uskutečnění této dvojí tužby. Při pozdvihování kalicha prosíval Pána pro jeho nejdražší krev, aby se mu dostalo milosti mučednictví, a stalo se. Při vykonávání svého úřadu u bludařů byl na cestě z Como do Milána od dvou najatých zákeřníků přepaden a smrtelně raněn; klesá k zemi a naposled se modlí svou drahou a tolikrát v životě opakovanou modlitbu: „Věřím v Boha...“ Poslední slova: „Věřím v těla vzkříšení a život věčný“ vyslovil na samém prahu nebeské otčiny.
- 8 Před lety dospělá dívka (známá mně učitelka) trávila prázdniny na venkově u příbuzné rodiny, podle všeho zvlažnělé; malé sestřence vykládala pravdy svaté víry, ale jen když byly samy. Jednou ji maličká osloví: „Pročpak mi o tom nevypravujete nikdy před maminkou? Cožpak se před jinými za Ježíška stydíte?“
- 9 J o n o v é v Milétě (byli to Athéňané, kteří se vystěhovali z vlasti a tam se usadili) neměli žen; přinutili k sňatku domorodé Karerky, jejichž otce pobili. Matky těchto dívek zavázaly přísahou dcery, že vrahy svých otců nikdy neosloví jménem ani je nebudou pokládat za manžely ani se s nimi neposadí společně za stůl.

- 10** Hannibal jako hoch byl od otce přiveden k oltáři foenického boha Bála (Karthago byla fenická kolonie - z vlasti přinesli s sebou do nové domoviny ohavnou modloslužbu - Moloch! - podnikavý kramářský duch - Feničané byli židy starověku) a tam na jeho vyzvání přísahal věčnou nenávist Římu. Historie k tomu podotýká, že nikdy žádná přísaha nebyla tak věrně zachována.

Aplika ce: křesťan se odřekl slavně satana a všech skutků jeho... Jak věrně plní svou křestní přísahu? Jak často se jí zpronevěřuje! A přece se jí nezavázal k něčemu špatnému nebo nedůstojnému! Lze též upozornit na to, co vše Hannibal činil, aby byl jednou nepřemožitelným odpůrcem Říma: otužování, odříkání (apl.: křesťanský sebezápor!), cvik, vzdělání, pevnost, nadšení... Celý jeho život byl prováděním té přísahy. I u křesťana má vše, cokoli mluví, myslí a koná, směřovat k tomu, aby byl nepřemožitelným bojovníkem Kristovým a nepřítelem pekla.

- 11** Plukovník Paqueron posílá syna do kadetní školy: „Vztyč ihned svůj prapor, ať každý ví, kdo jsi. Do 48 hodin ať není jediného z tvých spolužáků, jenž by nevěděl, kdo jsi. Žádná slabost! Kdo má čest být katolickým křesťanem, nemusí se dožebrať dovolení, aby směl jím být.“ Po jeho smrti psal o něm syn: „Jeho životním dílem byly jeho děti křesťansky vychované.“
- 12** Při misii v Quito oznamoval kazatel, že na konci misie bude štípen kříž a žádal, aby se přihlásili mužové, kteří by jej chtěli v průvodě nést. President Garcia Moreno sestoupil s tribuny a žádal, aby mu ta čest byla udělena, a ministři následovali jeho příkladu.
- 13** Maršálek Villars u Malplaquet raněný žádá kněze; chtějí mu udělit sv. svátost potají. „Nikoli, ať vidí celá armáda umírat Villarse jako křesťana.“
- 14** Plukovník Jindřich Fogg byl upozorněn, že se „lidé nad tím pozastavují, že se účastní v uniformě božítelového průvodu“. „Nebál jsem se ve válce (1870) praskání granátů, nebudu se bát plácání hloupých lidí.“
- 15** Admirál Du Petit Thouart chodíval k sv. zpovědi a k sv. přijímání v admirálské uniformě a když dostal pokyn, že by bylo lépe chodit v civilním oděvu, odvětil: „Jsem zvyklý chodit k svým představeným v gala.“ (ř 1890.)
- 16** Podobně jednal generál Sonis, jenž při průvodě šel za velebnou Svátostí v uniformě, denně byl na mši sv., týdně chodil ke stolu Páně.
- 17** Jules Janin navštíven jednou od přítele a ten si všimne krucifixu v jeho saloně. „Copak je tohle?“ „To jest můj Bůh a Spasitel a já nechci, abych si ho jednou musil vypůjčit od hospodyně, až budu umírat.“
- 18** Němečtí katolíci si nedali r. 1870 imponovat universitními profesory, byť byli světového jména, jako Dollinger, nýbrž jen církví; nedbali jich, nýbrž přijali prohlášení vatikánského sněmu (o neomylnosti papežské a j.). Bismark se tehdy šeredně přepočítal, když doufal, že se mu podaří svést pomocí těchto profesorů katoliky k rozkolu, a jeho zesměšňování dogmatu selhalo (V parlamentě „vysvětloval“ neomylnost...)

- 19** Přemnozí lidé si své víry neváží, protože ji neznají a zároveň neznají ubohost všeho toho, co se nám jako náhražka za víru podává. Radno tudíž někdy pokázat na ubohost bezbožecké filosofie. Několik ilustrací k tomu. *P a v e l B e r t* vydal v Paříži pro Francii školské zákony, rozumí se, že protináboženské (1878), a k protináboženským zákonům školským také bezkonfesní katechismus (1878). Něco se přece musí dětem dát! K němu přidal hned také „modlitební knihu“, v níž přirozeně o Bohu ani zmínky, za to tam byly modlitby ke cti republiky. Jednu takovou poslyš: „Zdrávas, republiko, spravedlnosti plná, veřejné mínění jest s tebou (to se rozumí!), tys požehnaná mezi všemi vládami (jak by ne!), a požehnání jsou tvoji ministři (bodejť!). Ó republiko, ochraňuj všechny, kteří pracují...“ Kdosi k tomu podotkl, že jen takoví o... , jací tehdy ve Francii byli, takovou věc strčili do kapsy. V revoluci zase měli republikánské desatero: „Zaženeš všechny tyrany až za Hindostan“ a tak to šlo dále. - *Eugen Duplessy* sděluje „vlastenecké“ Kredo, jež prý zavedli v téže zemi osvěty: „Věřím v boha Rozum všemohoucí a v Republiku, jeho dceru jednorozenou...“
- 20** *Mikuláš Racke* († 1908), německý parlamentář a lidový řečník, byl v Mohuči za kulturního boje pro mužné slovo, pronesené na obhajobu církve, uvězněn na tři týdny. Jeho neohroženost se líbila katolickým dívkám tak, že v žaláři dostal šest nabídek... Jednu z nich si skutečně zvolil a byl v rodinném životě neobyčejně šťasten.
- 21** Jeden *h o l a n d s k ý m i s i o n á ř T. J.*, jenž působil na Javě, mi vypravoval: „Kterýsi křesťanský hoch naší školy ukázal pohanskému spolužákovi katechismus. Otevře jej a náhodou padne na slova dekalogu: „Nepromluvíš proti bližnímu svému křivého svědectví.“ Zamyslí se nad tím... „Jak je to krásné!“ - věc, která nám připadá docela všední! Pak prosil za dovolení, aby směl do katolického chrámu; mše svatá na něho učinila hluboký dojem, a po prázdninách přijal svatý křest. V jedné třídě byli skoro sami pohané, ale každý ze zvědavosti nahlédl do katechismu, a obyčejně žasnou: „To je krásné, to jsem nevěděl.“ Někteří po první lekci katechismu se hlásí ke křtu, mnozí se stanou křesťany před dokončením studií. Při tom se na ně nečiní žádný nátlak od misiónářů, na katechismus chodí dobrovolně.“
- 22** Nepamatuji se, kde jsem četl tuto událost: v garderobě kteréhosi berlínského hotelu ušel před časem pastor 15letou dívku, pohříženou v četbu. „Co zajímavého to čtete?“ „Našla jsem knihu o Bohu, nic jsem o tom nevěděla... Jak je to krásné!“ Pastor vzal knihu do rukou - katolický katechismus! - Ubohé děti 20. století, vychovávané a vyrůstající bez Boha, nezakoušející blahých účinků světla a tepla sv. víry!
- 23** *Helena Mostová (kap. 1. č. 14.)* se začala ještě před přestoupením modlit ráno i večer klečíc. Napřed čekala, až se zhasne světlo (byla v protestantském pensionátu v Berlíně), po čase však nedbajíc nikoho, poklekla u lůžka a vykonala pobožnost. „Toto vítězství mi bylo zdrojem nové síly...“, posměšné poznámky pomalu umlkaly... Jednou v náboženské hodině přirovnával pastor nápis na berlínském hlavním protestantském chrámu k nápisu na chrámu sv. Petra v Římě. „Která ví, co tam stojí?“ Helena se hlásí: „Ty jsi Skála (Petr), a

na té skále vzdělám církev svou", znělo třídou jako slavné vyznání víry. Její hrdost šla tak daleko, že po celou dobu svatopostní zachovávala svědomitě ujmu, ač jí nebyla vázána - nebyla ještě katoličkou a bylo jí teprve přes 17 let. O velikonocích cítila značnou únavu. Když konečně přestoupila k pravé víře, mohla ji v pensionátě veřejně hájit. Nejednou se stalo, že po jejím vysvětlení prohodila některá družka: „Tvá víra jest opravdu krásná.“ Neměly však tolik mravní síly, aby ji následovaly do ovčince Kristova.

- 24** Petrarca byl celkem vlažný křesťan, teprve ke konci života se změnil. Když však někdo před ním tupil Krista nebo víru, probudil se v něm křesťanský duch. Jednou ho navštívil v Benátkách jakýsi averroista (Averroes, arabský filosof 12. stol., jehož nauka se stala oblíbenou v jistých kruzích křesťanských a způsobila nedožrnné škody... Zvláště polovzdělání se k ní hlásili, chtějící dělat renomé inteligentů, povznesených nad „staré Otce, Augustina atd.“), vychvaloval mohamedána Averroa na úkor sv. Pavla a Augustina, jež nazýval posměšně „doktórci“. P. ho chytil za límec a vyhodil ze svého příbytku. „Čím více slyším mluvit proti víře v Krista, tím pevnější ve víře jsem. Je to tak, jako když syn ochablý v lásce k otci vzplane, když proti němu slyší mluvit, a tak to musí být, je-li opravdu synem, třebaže se oheň lásky zdál být vyhaslý. Rouhání kacířů mne mnohdy učinilo z křesťanského věřícího nejkřesťanštějšího. Pohanští spisovatelé (antičtí, klasikové... P. byl nadšený humanista!) mají sice mnoho báji o božských věcech, přece se však nerouhají, protože neznali pravého Boha a neslyšeli nikdy jméno Kristovo.“
- 25** Mexikán vypravuje s hrdostí o „mexickém slunci, jež žádné jiné zemi neskýtá tolik a tak dlouho letních radostí, jehož světlo ozařuje vrcholy Kordiller, když močály na severu jsou už dávno ve tmách“.
- Aplikace: slunce sv. víry...
- 26** Po bitvě u Grandsonu 1476 plenili vítěznl Svýcaři ležení burgundského krále Karla Smělého. Kdosi tam našel vzácný dčmant, jenž dlouho platil za největší diamant světa, ale neznaje jeho ceny (několik milionů K), odhodil jej. Podobně mnohý odhodí poklad sv. víry..., nezná její ceny!
- 27** Když přišel Themistokles k Artaxerxovi, jásal král a neustále volal: „Já mám Themistokla...“
- 28** Lamménais prohlašoval Krista za prvního Jakobína... Získal tím socialisty pro Krista?
- 29** Cabet prohlásil Krista za komunistu; spřátelila se proto komuna s Kristem? Získáme někoho pro Pána, když budeme činit jeho nepřátelům nedůstojné ústupky na úkor svaté hrdosti, jež má zdobit každého jeho učedníka?
- 30** Když Chénier prohlašoval Pána za ctnostného sansculota (v revolučním parlamentě), ozval se hned křik: „To znamená podkopávat zásady republiky!“ Nepřátelé o Pána nestojí, i když my mu strháváme s čela gloriolu božství!
- 31** Slavný právník dr. Jarcke (r. 1825 se stal katolíkem) pravil při smrti:

„Rcete každému, kdo to bude chtít slyšet, že své největší štěstí jsem našel v katolické církvi.“ Denně se modlíval růženec.

- 32 Profesor psychiatrie na pražské universitě dr. H e v e r o c h († 1927) hrával o prázdninách na varhany v kostelíku předslavském (u Klatov).
- 33 Astronom H e i s († 1877) byl denně na mši sv., každou neděli u sv. přijímání (tehdy cosi neobyčejného!), i na cestách se těšil na církevní průvody.
- 34 R e n é L a e n n e c († 1826) se proslavil v lékařství - že nedbá posměchu svých kolegů, bylo o něm všeobecně známo. Na jedné jeho cestě do Paříže se převrhl vůz. Když bylo vše dáno do pořádku, oslovil manželku: „Byli jsme právě u toho desátku“ a pokračoval s ní v růženci, jako by se nebylo nic stalo.
- 35 L u d v í k T u l a s n e († 1875) začíná své dílo o houbách výrokem: „V každé věci a v každém vědění hledej užitek a čest i slávu Boží.“ Podobný výrok stojí na druhém listě, a na třetím listě věnec květin ovíjí různé druhy hub, pod ním křížem přeložené pero a tužka, ovinuté růžencem, a výrok z Písma sv. (Sir. 39. 19, 20). Na druhé straně listu výroky od Bauhina a Linnéa (náboženského obsahu), načež následuje předmluva. „Proč se stejnou horlivostí nepečujeme o pokrok v mravním ohledu jako ve vědě? Co platno člověku, osvojí-li si všechno pozemské vědění, jež přec vezme za své, stará-li se pramálo o poklady, jež zloději nevykopávají a rez nebo moli nezzírají? . . . V každém poctivém umění a vědě lze vidět zářit paprsek božského ducha; umělec stejně jak učenec, každý svým způsobem, jsou vykladači vznešenosti Boží . . .“
- 36 L i n n é praví: „Žádný moudrý člověk v budoucnosti se neodváží říci, že jsou lenoši a darmošlapi ti, kteří sbírajíce houby nebo hmyz, uvažují o podivuhodných dílech Tvůrce a učí, jak jich správně užívat. Přírodovědec je tedy hoden mzdy své námahy a své skromné práce, ač-li se nedá svést samolibostí a bláznovstvím k tomu, by měl o sobě a o své vědě příliš vysoké mínění, jako by si učinil cílem hledat svou vlastní čest a nikoli vykonat dobrý skutek, a jako by zapomněl slova nejvyšší Moudrosti, že na zemi jest vše marnost kromě milovat Boha a jemu jedinému sloužit, Králi, kterému všechno žije . . .“
- 37 A l e x a n d e r V o l t a († 1827), objevitel elektrického proudu, prost vši lidské bázně, byl denně přítomen mši sv., o větších svátcích přijímal sv. svátosti (což bylo tehdy vzácností), za pobytu v Lyoně za doby revoluce zůstal svému zvyku věren, třebaže mu bylo dost nesnadno najít věrného kněze (vládního nechtěl). V neděli odpoledne vykládal dětem v kostele katechismus. O jeho účtě k nejbláh. Panně svědčí, že se denně modlíval růženec, její obraz nad domovní bránou vždy pozdravil a v sobotu sám před ním rozsvítil lampu, když na to služebník zapomněl. Až do požáru Voltovy výstavy v Como 1899 existoval jeho list z 6. ledna 1815, z něhož vyjímáme slova: „Nechápu, jak může kdo pochybovat o mé upřímnosti a pevnosti ve víře, kterou vyznávám a která jest katolická, apoštolská, římská, v níž jsem byl narozen a vychován a ke které jsem se hlásil vždy jak srdcem, tak slovem. Jsem si vědom mnoha vin, ale nikdy jsem zvláštní milostí Boží nepochybil proti víře, jak mi svědčí svědomí . . . Jsem ochoten osvědčit vůči komukoli, že jsem vždy pokládal a pokládám za jedinou

pravou a neomylnou tuto sv. katolickou víru, vzdávaje bez konce díky dobrému Bohu, že mne povolal (*d'avermi infusa una tale fide*) k víře, v níž chci (*propongo fermamente di voler*) rozhodně žít a umřít v živé naději na dosažení věčného života. Pokládám ji sice za dar Boží, ale... přesto jsem neopominul lidských prostředků, abych se v ní upevnil, zaplašil jakoukoli pochybnost, jež by mohla vzniknout, studovav ji důkladně (*attentamente*)... , jakož i důvody a námitky proti ní... Duch, jenž není zvrácen neřestmi a vášněmi, nemůže leč se k ní přivínout (*abbracciarla*) a ji milovat..."

- 38** Předchůdce Voltův *Ludvík Galvani* († 1798) byl terciářem.
- 39** *Ondřej Maria Ampère* († 1836) naučil se dříve počítat než číst a psát. Kaménky a boby byly šestiletému hochovi prvním počítadlem, a když mu tuto „hračku“ sebrali, rozdrobil si nemocný hošík suchar a „hrál“ si dál. Přečetl všech 22 svazků bezbožecké „Encyklopedie“, a tato četba nezůstala bez vlivu. („Pochybnost je největší muka, kterou může člověk na zemi zakusit,“ píše z Lyonu příteli.) Jen svému bystrému úsudku měl co děkovat, že neutonul. Četba Písma sv. a Otců byla „mladému matematikovi posilou“ a záchranou (*Arago*). V revoluci přišel o otce, a tato ztráta by ho byla málem připravila o rozum. Až za rok se vzpamatoval - studium rostlinopisu zase vzpružilo jeho sklíčenou duši a pozvedlo k Bohu. R. 1799 uzavřel sňatek, a sice dal se oddat potají od věrného kněze, protože ani on ani snoubenka nechtěli nic slyšet o knězi vládním nebo dokonce o civilním sňatku. Jeho objevy na poli zjevů elektromagnetických jsou epochální. - Símě víry zaseté do duše od zbožné matky nezahynulo nikdy. *Ozanam* vypravuje o sobě, jak na něho v době vnitřních rozporů působil pohled na *Ampèra* klečícího v kostele a modlíciho se růženec. „Klečel před týmiž oltáři jako *Descartes*... po boku chudé vdovy a malého dítěte, kteří byli méně pokorní než on.“ Když v poslední nemoci mu chtěli předčítat z „Následování Krista“, podotkl, že tu knihu zná z paměti. To byla jeho poslední slova. Z jeho výroků uvádíme: „Můžeme pozorovat jen díla Stvořitele a skrze ně se pozdvihnout až k němu. Jako skutečné pohyby hvězd jsou zakryty zdánlivými, a přec tyto zdánlivé nás vedou k poznání skutečných, tak je i Bůh takřka skryt ve svých dílech.“ O katolické církvi: „Důkaz (její pravosti) mi skýtá 250 protestantských sekt, jež vznikly v jednom století a z nichž každá je naplněna pyšným pocitem, že ona jediná má pravdu.“ „Jak veliký jest Bůh, a naše vědomí tak nicotné!“ *Ozanam* líčí, jaký vliv měla sv. víra na vnitřní život tohoto učenice. „Byl krásný pohled hledět na to, co víra v jeho velké duši způsobila. Podivuhodná skromnost genia, jenž znal vše, jen vlastní genialitu nel. Upřímnost ve vědě, dnes tak řídká, jež hledá výhradně pravdu, nikoli čest. Sdílná laskavost a добрta, se kterou vycházel vstříc každému, zvláště mladým lidem... Jestliže mnoho přemýšlel, pak nutno říci, že ještě více miloval..." Kdyžkoli tito dva přátelé spolu hovořili, vždy jejich hovory skončily pohledem k Bohu.
- 40** *Augustin Cauchy* († 1857), král matematiků, rozřešil v mládí problém (větu *Fermatovu*), na nějž nestačil *Euler* ani *Gauss*; jeho epochální díla obsahují 11.531 kvartových stran. Ve svém 20. roce pracoval jako inženýr na obtížném projektu *Napoleonově*, vybudovat *Cherbourg* v prvotřídní přístav. Děl i v Pra-

ze 1830-38. „Nejen genius, nýbrž i charakter, věřící katolík každým coulem, skromný, dobročinný, horlivý vincencián.“ Skoro denně, ba vícekrát za den byl u starosty (bydlil v Sceaux) a prosil za pomoc pro nemocného nebo sirotka, nezaměstnaného nebo odvedeného vojína, jenž živil rodiče... Založil několik dobročinných spolků, vymohl od papeže encykliku ve prospěch Irska, když tam r. 1846 vypukl strašný hlad. Na smrtelném loži poručil, aby schody, kudy ponese kněz nejsvětější Svátost, byly ozdobeny nejpěknějšími květinami z jeho zahrady. Stál v přátelském styku zvláště s řádem T. J. „Jsem křesťan, t. j. věřím v božství Kristovo se všemi velkými astronomy, fysiky a matematiky minulého staletí. Jsem též katolík jako většina z nich, a kdyby se mne kdo tázal po důvodech, ochotně bych mu je pověděl. Viděl by pak, že mé přesvědčení není výsledkem zděděných předsudků, nýbrž hlubokého badání. Jsem upřímný katolík, jako byla a jest většina nejvýtečnějších mužů naší doby, kteří vědě, filosofii a literatuře dělají největší čest.“ K obhájení škol řádu T. J. vydal dvě brožury (r. 1848), pro studující mládež míval mnohé přednášky (Institut catholique v Paříži), aby ji chránil před nevěrou.

- 41 Jan Chaptal († 1832), chemik, na konec života zchudl; přes to věnoval farnímu kostelu své rodné visky obraz k ozdobě oltáře Matky Boží a stříbrnou monstranci. „Vždy jsem si uchoval lásku k chrámu, v němž jsem byl pokřtěn.“ Jeho sluha mu byl věren i v chudobě a dal svým nákladem sebrat a vytisknout všechny oslavné řeči, proslovené u příležitosti jeho úmrtí.
- 42 Křišťan Schönbein († 1868) začal jako učeň v továrně, dokončil jako profesor. Věřící protestant, o církvi katolické napsal: „Netajím se tím, že leccos závidím nejstarší církvi, co mladší chybí... Pochopit ji a podle pravé hodnoty ji ocenit každý nedovede...“ Jiný jeho výrok: „Modlářství se dopouští, kdo žije jediné vědě“ (a nevztahuje ji na Boha).

Obrazy.

- 43 Pěkný, prastarým zvykem posvěcený symbol vítězné vry jest palma. Známe na tisíc druhů. Palmy, kněžny mezi rostlinami, nejen protože vynikající štíhlostí a výškou jsou vysoce povzneseny nad „plebejskou travu“ u jejich nohou, nýbrž i proto, že nejsou spřízněny se žádnou z ostatních čeledí a daleko se od ostatních liší. Magnáti... V neodvislé velebnosti se pne k nebi kmen, nerozvětven, s elegantní korunou ve výši, jejíž listy zčeřené jako pštroší pera skutečně korunuji hlavu tohoto majestátního stromu. V Kongu vykazují některé palmy listy až 20 m dlouhé, vysoké palmy jich mají až na 300... nevadnoucí, neopadávající tak rychle jako jiné, podržující zeleň a svěžest uprostřed největších tropických veder, když na ně dopadají žhoucí a vše spalující paprsky rovníkového slunce. Ovšem... nohy palmy musí stát ve vodě, zatím co koruna se koupá v azuru nebes... v krajích, kde celá léta nepadne ani jediná krůpěj vody s oblaků.

Víra, ač-li pevná, vyniká nade všechny ostatní ctnosti (vyjma zbývající dvě božské), povznáší ducha k nebi, spojuje s Bohem, i když dlíme na zemi. Svou

sílu čerpá ze studnic Spasitele, jeho slovo jest jí zárukou pravdy a jistotou, že nebloudí. Svěžest pevné a živé víry... i o ní lze říci, že nikdy nevypadne (*numquam excidit*). Vzhůru, k nebi..., zatím co materiální člověk se plazí po zemi jako pošlapaná tráva.

V tropech jsou palmy člověku vším: poskytují mu pokrm, nápoj, šat, stavební materiál, nářadí v domácnosti, ozdobu („šperky“) i zbraně.

Aplikace jest samozřejmá: zbraně proti pokušiteli, nepříteli spásy.

- 44** Květy palem jsou nevzhledné, drobné, bílé, žluté, žlutozelené, ale vydávají milou vůni, vyskytují se v ohromných masách a dávají nesčetné plody. Jediná datlová palma má květů až 12.000, jiné druhy až statisíce. Podle bzučících rojů poznáme dole, že v koruně jsou již poupata otevřena.

Bohatství sv. víry, třebaže na venek se neprozrazuje okázalostí, pompou, nápadností... Nepotřebují dryáčnické reklamy.

- 45** Nízké palmy rostou pohromadě, tvoříce skupiny nebo lesy. Nejvznešenější palmy rostou osaměle; pouze když jsou kultivované, tvoří háje (kokosová, datlová). Palmový háj jest snad nejvznešenější, co říše rostlin oku skýtá. Nad hlavou se klene zelená bán listů, žhoucí slunce jen ojedinělými paprsky si razí korunou dráhu, slavnostní ticho vládne vůkol, až v poledne od moře zavane na pevninu větřík, a pak slyšet ve vrcholku mírné šumění. Vítr stále mohutní, elastické kmeny se počínají kývat, a večer jest celý háj rozhoupán, jak rozvlněná hladina mořská. V Evropě jest jediný palmový háj: v Elche, jižně od Valencie, 115.000 stromů. „Ostrov pokoje a míru, obklopen kol dokola žlutou pustou stepí.“ Zvláště pěkný jest pohled s věže městského chrámu přes bílé domky, nad nimiž se sklánějí palmové koruny jako baldachýn. Večer jest překrásný. Jakási melancholie rozprostřena po háji, na šedé obloze se rýsují černé pérovité listy palem, jejichž obraz ještě dost zřetelně se zrcadlí v tiše tekoucích vodách kanálů..., a duše zatouží vzhůru, k nebi, k své pravé domovině.

- 46** Palma, symbol vítězství, ne však násilím dobytého, nýbrž získaného vlastní předností, ne bojem, nýbrž prací. Elastický kmen, opak brutální síly. Palma vyniká nejen krásou, nýbrž i mnohonásobným užitkem (č. 42). O kokosové palmě praví indické přísloví: „Hodí se k 999 účelům, a tisíce ještě není objeven.“ To jest pravá ušlechtilost v nejideálnějším významu, vznešenost, spojená s blahovolností, jež se sklání k ubohým lidem a jejich potřebám, čímž se stává vpravdě požehnáním lidstvu. Tedy nikoli prázdna nadutost, jež odpuzuje. Tak vypadá pravá šlechtnost, pravé „šlechtictví ducha“. Proto kladli mužedníkům do rukou palmový list - vítězům nad světem a peklem. „To jest vítězství, jež přemáhá svět, víra naše.“

- 47** Tak zvaná dvojkokosová palma (odručda) má největší plody, jež vůbec který strom na zemi nese. Dvojitý ořech má až 50 cm v průměru a váží 25 kg, zván zázračným ořechem Šalomounovým. Vlny jej přinesly až k malajským břehům, nikdo nevěděl odkud... Zvláštním zákonem bylo stanoveno, že každý plod, buďsi nalezen od kohokoli, musí být odevzdán vládci. Jeden indický kníže dal za něj celou loď i s nákladem. Do Evropy přinesen první ořech roku 1602, Rudolf II. dal 4000 dukátů za pohár z jeho skořápky. Teprve r. 1769 při

vědeckém probádání ostrovů Seychelleských severně od Madagaskaru byla v tamních pralesech nalezena pořádku rostoucí palma s těmito plody. Nerozkvete dříve než po 30.-40. roce, a pak ještě nutno čekat 7-10 let na plody, a ty potřebují plných 10 let k úplnému uzrání.

A p l i k a c e : svatá víra jest onen poklad v podobenství, který když objeví člověk, jde a prodá vše, co má, koupí pole, aby poklad byl jeho. Obětovat vše, aby se nám toho pokladu dostalo, případně abychom si jej udrželi.

- 48** Marianna Saalingová, židovská dívka, světoznámá kráska, způsobila zvláště na vídeňském dvoře rozruch. Portugalský princ, vévoda z Braganzy, si ji oblíbil, chtěl ji pojmout za choť a dal ji vyučit od vynikajícího církevního hodnostáře ve sv. víře. Tři dny před svatbou spadl princ s koně a svému zranění brzo podlehl. Dívka však ukázala, že to miní se změnou náboženského přesvědčení doopravdy. Nevrátila se do světa, kde se jí dvořili, neodložila víru . . . Sv. křest i ona událost dala jejímu životu docela jiný směr. Věnovala se docela chudým a nemocným, činila při tom vpravdě divy a zůstala věrnou dcerou církve.

- 49** Čá p s e d l a t ý . . . jeho chování prozrazuje sebevědomí, chod odměřený, důstojný, let elegantní, okouzluje, když majestátně krouží ve vzduchu. O ostatní ptactvo se nestará, ale nedá si od nikoho nic líbit.

A p l i k a c e : ve smíšených osadách . . . „Pokud možno, žijte s každým v pokoji“ (Ř. 12. 18), varujte se rozbrojů, ale nestarejte se o jiné . . . Neudržovat důvěrné přátelství s jinověrci - „Nedat si nic líbit“ - netrpět, aby se kdo v naší přítomnosti nešetrně dotkl toho, co nám je svaté. - Hrdost vymáhá, abychom se nemísili mezi lidi nízkého smýšlení, od nichž nelze čekat leč jen úsměšky pro to, co nám jest drahé. Perlička, družný pták, nemísí se nikdy mezi „sprostou“ drůbež . . . Hrdost vymáhá, aby katolická dívka nikdy nepodala ruku k trvalému svazku jinověrci, od něhož se nelze nadít jiného, leč že bude šlapat po tom, co ona si chrání jako zřítelnici oka - hrdost nedovolí, abychom vzali do rukou noviny, časopis, knihu, kde se plvá po tom, co ctíme, co milujeme, čemu se klaníme. Slova apoštola lásky: „ . . . (bludaře) ani pod střechu nepřijímejte, ba ani ho nepozdravujte . . . “ (2 Jan 10.) Stalo se prý na konci minulého století . . . Na V i e r w a l d s t e t s k é m jezeře se projíždělo několik turistů. Jeden oslovil druhého: „Pane Gessler.“ Lodivod jen to jméno uslyšel, hned obrátil a plul ke břehu, kde všechny vylodil. „Já nejsem potomek onoho Gesslera, jenž utiskoval Švýcary a jež znáte z Viléma Tella.“ Marné vše, prostý Švýcar nechtěl trpět na svém člunu člověka, jenž měl ono „ohavné“ jméno.

*

Toto thema jest spřízněno s 3. kapitolou: splněná touha po vzácném dobru plodí radost, vděčnost, hrdost. (Viz poznámku na straně 67.)

8. „VÍM, KOMU JSEM UVĚŘIL!“

Toto slovo apoštola národů jest pramenem svaté hrdosti, o níž byla v minulé kapitole řeč, a zároveň základem a podmínkou pevnosti, o níž viz kap. 13., jakož i výsledkem apologie sv. víry, o níž později. O nutnosti apologie viz tamže.

Věřícím nutno ukázat, že jest těžko víru hájit, když jí neznají. Proto třeba vést je k tomu, aby pokládali za věc cti znát víru, kterou v srdci chovají a slovem vyznávají, a že toto zaměstnání jest nejvznešenější, jaké se (kromě modlitby) dá myslit. Co budeme dělat na věčnosti? Co jiného jest „patření na tvář Boží“ (contemplatio veritatis, Tom. Aq.), leč ponořit se v nazírání věčné nestvořené pravdy? Celá věčnost nestačí, abychom tento zdroj poznání vyčerpali. Nepokládat tedy studium náboženských pravd (čtení, poslouchání slova Božího - kap. 12.) za ztrátu času, nepojímat je jako břemeno, jako obtíž. Učme se od nepřátel! Jak se vzdělávají oni, aby mohli své „přesvědčení“ obhájit, aby nám mohli všelijakými námitkami pravdy sv. víry vyvracet, a bohužel, nutno doznat, že dovedou lépe hájit svá bludná mínění než věřící obhajovat pravdy sv. víry. Ze zkušenosti znám doklady, že laikové bez škol, dělníci, ba i učedníci, z vlastního popudu, nejsouce od jiných nabádáni, dovedou si opatřit z knihoven (spolkových i jiných) knihy, kde by našli poučení o svých věcech a návod, jak proti učení Kristovu bojovat . . . Není pro naši mládež ponižující, že ve spolkových knihovnách vážné knihy stojí nepovšimnuty, a že se čtou jen povídky a romány? Takoví rytíři ovšem poskytují náramně slabé rámě svaté věci Kristově, a jest skutečně lépe, když mlčí, než aby blamovali sebe a vzbuzovali dojem, že víru obhájit nelze.

Budou-li věřící svou víru znát, pak si jí budou i vážit, poznají její krásu atd., slovem budou moci směle opakovat uvedený výrok sv. Pavla. Ale jak může říci, kdo svou víru nezná, že ví, komu uvěřil! Neví ani, co má věřit a proč to má věřit! Bývaly doby, že laikové byli ve věcech víry hluboce vzděláni, na př. Dante, Jan Pico de Mirandola a jiní.

Příklady.

- 1** V kteréš židovské rodině hošík listuje v bibli a najde několik míst v proroku Danielovi zalepených. Jde na otce, a ten překvapenému místo odpovědi dal políček . . . Teď ovšem jeho zvědavost napjata na skřípec a nedal si pokoje, až na věc přišel. Bylo to proroctví o 70 týdnech, po nichž přijde Mesiáš, jenž pak bude od svého lidu zabit. Hošík později přijal křest, stal se knězem (1821), vyznal se i v lékařství a poesii - dr. Emil Veit († 1876).

- 2 Barthel Regebogen, kovář, dovedl ve svém pojednání proti židům (obhajoba křesťanství) mluvit tak jadrně, obsažně, věcně a srozumitelně, že by to dnes nedokázal mnohý theolog. Místy mluví ovšem až příliš lapidárně... kovář!
- 3 Znat pravdy sv. víry... Již Petr Blessenský (de Blois, kol 1200) varuje věřící, aby se nepouštěli do přis kacířů a židy, nejsou-li s dostatek obeznámeni s pravdami sv. víry, sic že to probraji.
- 4 Jiný Francouz řekl: „Katolíci hájí dobrou věc špatně (t. j. nedostatečně), kacíři špatnou věc dobře (t. j. výmluvně).“
 Že dnes mnohý ve společnosti je poražen od protivníků, dojde-li k hádce o víru, je příčina táž: neznalost svatých pravd.
- 5 Mnohý vzdělaný, polovzdělaný i nevzdělaný člověk má pro slovo víra jen pohrdavý úsměšek, ale řekni mu, že slunce váží dva kvintiliony kg, že světlo se šíří rychlostí 300.000 km za vteřinu, že délka světelné vlny viditelných paprsků obnáší 0.0004 mm a vzbudí akt víry, jenž zahanbí i Turka. Přijímáme sice svědectví vědy, na př. astronomie, třebaže nejsme s to jejich výpočty zkontrolovat, ale pamatujme, že svědectví Boží jest větší!
- 6 Laréveillière-Lépeaux chtěl po r. 1793 dát Francii nové náboženství, theofilantropické, „smavé jak jarní den, pohodlné, čarovné jak pohádka, se svátky, zpěvy, tanci, květy, s voly a berany s pozlacenými rohy“. Ale zvláštní věc, nechtyl skoro nikoho. Stěžoval si příteli Barrasovi, že se mu věc nedaří. „Snadná pomoc; chcete-li, aby se vám dílo zdařilo jako Kristu, dejte se jako on ukřižovat a vstaňte z mrtvých, a poběží za vámi celá Francie.“
- 7 Velký matematik Cerruti († 1909), rektor římské university a ředitel inženýrské školy, v 36. roce věku státní sekretář v ministerstvu vyučování, byl hluboce věřícím křesťanem. Před smrtí řekl: „V těžkých dobách veřejného a vědeckého života jsem vždy víru hájil, teď se chci připravit na křesťanskou smrt. Nechápu, jak mohou někteří učenci tvrdit, že studiem o víru přišli. Já jsem mnoho studoval, ale studium mne vždy utvrzovalo v přesvědčení, že moje víra jest přítelkou pravé vědy.“
- 8 Our Sunday Visitor (U. S. A.) uveřejnil před lety dopis konvertity, jenž si stěžoval: „Největší obtíže při přestoupení mi působila víra v nejsv. Svátost. Říkával jsem si: „Kdyby katolíci věřili v přítomnost Páně, nemohli by se tak lhostejně chovat při mši sv., jak jsem vidával.“ Od katolíků jsem nikdy poučení o sv. víře nedostal. Proč lépe svou víru nestudují? Kde jest příčina této vlažnosti? Mají přece bohaté bohoslovné literatury dost!“
- 9 P. Heřman Cohen († 1871), karmelitán, obrácený ze židovstva, vypravuje, že ho jednou v agenském klášteře navštívila sestra s manželem a synáčkem. Celá rodina samozřejmě židovská. Na hochovi bylo však patrné, že velebná Svátost ho zvláštním způsobem upoutala. Dlouhými prosbami konečně dosáhl, že směl o Božím Těle jít v průvodě mezi chlapci a sypat eucharistickému Králi květy na cestu. Radostí byl celý den takřka opojen. Otec to pozoroval a rozhodl se, že se rychle všichni vrátí do Paříže, aby snad syn se nedal proniknout katolickým duchem. Než však odešli, přijala matka tajně v noci od

svého bratra křest a Tělo Páně, druhého dne byla od biskupa tajně biřmována. Dojmy, které pobyt v katolickém prostředí v duši hošíkově vyvolal, nezmizely ve víru velkoměsta. Často se tázával matky na to i ono z katechismu, matka odpovídala, a hoch pozoroval, že od návratu do Paříže jest matka docela jiná než dříve. Jednou se k ní obrátil přímo s otázkou, není-li křesťankou. Matka byla v rozpacích: „Vidím, žes mě předešla, ale půjdeme spolu alespoň k prvnímu sv. přijímání.“ Matka se mu nyní přiznala, že chodí každý den, a maličký se dal do pláče. Čtyři dlouhé roky ho mučila touha po sv. křtu stejně jako nenávisť otce vůči křesťanství. Když v jedenáctém roce viděl své druhy u prvního sv. přijímání, byl téměř nešťasten, takže matka se odhodlala napsat bratrovi do Agenu. Potají se tam s hošíkem odebrala, byl pokřtěn, připuštěn ke stolu Páně a slíbil, že raději umře, než by zapřel víru. Doma však otec objevil, co se stalo, a odvedl ho do protestantského pensionátu, kdesi na Labi, skoro 500 km od domova. Hošík prosí, aby směl k matce. Bylo mu to slíbeno jen s podmínkou, že se zřekne víry. Matka jela za ním, ale na prahu pensionátu jí bylo řečeno: „Nespatříte syna, dokud nebudete manželovi přísahat, že ho budete vychovávat v židovském náboženství.“ K sv. přijímání mohl přistoupit po několika měsících pomocí matky. Vyšel si totiž na procházku do háje, tam se setkal s přestrojeným misionářem, jež matka o všem zpravila a jenž tam přišel s druhého břehu Labe. Pod šatem na prsou nesl velebnou Svátost, aniž kdo mezi pasažéry na lodi tušil, kdo mezi nimi jest.

- 10 O Anně Gonzagové de Cléve vypravuje Bossuet: „Přišla o víru . . . Jednou v hlubokém lese se setká u milé kapličky se slepcem a dá se s ním do řeči: ‚Kdy jsi oslepl?‘ ‚Jsem slepý od narození.‘ ‚Tedy nevíš, co je slunce, světlo, květnatá lučina, nevíš nic o této kráse?‘ ‚Neviděl jsem ty věci nikdy, ale vím, že jsou nevýslovně krásné.‘ ‚Jak to můžeš vědět?‘ ‚Věřím těm, kteří jsou šťastnější než já a ty věci vidí, a ty si z toho vezmi poučení pro sebe, že jest mnoho věcí, jež se vymykají i tvému zraku a přece jsou neméně pravdivé jako slunce, jež nevidím zase já . . . Třebaže nemůžeš mnohé pochopit ani sobě představit, neplyne z toho, že to neexistuje‘ . . .“
- 11 Assyrolog Lagdon a archeolog Wolley o svých vykopávkách v Mesopotamii soudí, že jsou svědectvím pro pravost biblické potopy (naplavenina hlíny, kostry ryb atd.); podle jejich mínění byla asi r. 3200 před Kr.
- 12 „Welscher Gast“ jest dílo, jež patří k perlám středověké theologické literatury . . . Pochází od laika Thomasina!
- 13 Savonarola pokládal za očividnou známku pravosti sv. víry, že je stále jednotná, čímž se nemůže vykázt žádná sekta a žádný filosofický systém. „Ve filosofii je tolik mínění, kolik hlav. Nejmoudřejší filosofové nebyli s to, aby ducha lidského udrželi a upoutali věrou v to málo, co rozum učí a přirozenost předpisuje, zatím co církve jako hřeby drží srdce i ducha nesčetných lidí k víře a lásce věcí, jež jsou vysoko nad pochopením lidského rozumu.“
- 14 Své pojednání o existenci dědičného hříchu zakončuje P. Albert Weiss (Apol. II.) slovy: „Buďto přijmeme učení sv. víry o dědičném hříchu, nebo jsme

nucení věřit v nepřírozenou zdivočelost veškerého lidského pokolení. Neudržitelnost tvrzení, že člověk jest od přirozenosti dobrý, že tudíž výchova jest nejsnadnější věc na světě, že dostačí nechat dítě růst a ono se samo vyvine krásně jako rostlinka,¹ jak tvrdí Rousseau, Goethe, Zschocke a jiní, nahlédne každý, kdo měl s výchovou dítěte kdy co dělat."

- 15** Flammarión, prý nejpopulárnější astronom minulého století, známý světovou blamáží, již si utržil, když si zahrál na samozvaného proroka a předpověděl konec světa na květen 1910, člověk, jenž si tropí posměch z neomylnosti papežské, z výroků Písma sv., z „naivnosti“ učitelů církevních minulých dob, jehož populární spisy číší samou „vědou“, uveřejnil v jednom populárně-vědeckém díle obrázek: obyvatelé na Jupiteru. Pátrám překvapen a zvědav, odkud to sebral . . . Medium v jedné spiritistické seanci to prý namalovalo!
- 16** „Hoffnung“, I. řada, č. 42, uveřejňuje rozhovor k o m u n i s t y s věřícím přítelem: „Viš, že jsem pro své idee byl v žaláři . . . Byl jsem vůdcem komunistické mládeže, musil jsem prchnout z rodného města, byl jsem štván z města do města, ale sílila mne idea, v jejichž službách jsem pracoval. Přišla však reakce, když jsem nahlédl do zákulisí vlastní strany a poznal, že tam vládne prospěchářství, nikoli komunismus. Kdybych měl víru v Boha, stal bych se katolíkem. Katolické náboženství jediné jest světové, sociální, velkorysé."
- 17** Historik Maurer byl zuřivým protikatolickým bojovníkem; za kulturního boje napsal dílo „Marksteine“, kde katolickou církev napadá posměchem a pohrdáním. Okamžitě dostal několik skvělých nabídek za dílo podobné tendence (protikatolické, ve prospěch Pruska, Hohenzollernů, luterství). To se stalo r. 1880 Napsal tudíž drama „Ganna“, jehož základní myšlenkou byl boj proti Římu. Jeho ctitelé tehdy psali: „Kdyby tak smýšlel každý, ležel by brzo Řím rozdrčen v hlubinách.“ Povzbuzen úspěchy chystal další drama „Alarich“, v němž chtěl ukázat pravou podstatu a rozšíření křesťanství. K tomu potřeboval zevrubnějších studií, a když se do nich pustil, užasl: „Vždyť já jsem byl doposud na bludných cestách, nevěda a nechtěje! Moji učitelé všichni byli podvedení podvodníci“ (t. j. sami od jiných na falešnou cestu přivedeni, vodili po ní jiné, nevědouce o tom a snad ani nemajíce v úmyslu podvádět). Maurer poznal, že „muž Boží“ (tak nazývají protestanté Luthera) se dostal tam, kde ho vidíme, jediné vlivem světských knížat, kteří ho strkali vpřed (ne tedy velikostí svého ducha, jež mu naprosto chyběla). S pravým „vlčím hladem“ (výrok Maurerův) se vrhli na nové učení, jež bylo vyplněním jejich snů: vzrůst jejich moci na úkor říše a zvláště církve. Učinili z reformátora revolucionáře (viz Janssen, *Dějiny něm. národa*), a pomocí svých právníků vystupňovali v praxi ideu státní (t. j. své vlastní absolutistické) všemohoucnosti až k ohavné zásadě: „Cuius regio . . .“ (t. j. zeměpán má právo určit náboženství svých poddaných). Tedy brutální moc dopomohla luterství k vítězství!² Tehdy psal svému 14letému synu z Vídně, kde

¹ „Jako dříví v lese,“ praví správněji české prostonárodní pořekadlo.

² Srovnej s tím, že i Hus věděl, jak do toho, že i on na úkor církve zvyšoval moc státu, věda, od koho se může nadíti ochranného ramene v možném kon-

se právě obíral odborným studiem (r. 1885): „Snad se dožiji, že tě budu moci poučit. Kdybych se toho však nedožil, věz jednou provždy: studiem a přemýšlením jsem přišel k poznání, že jsem doposud šel cestou domněle správnou, ve skutečnosti však bludnou a falešnou, a musil jsem ji opustit, když mi začala svítat pravda. Zda přijmeš jednou i ty pravdu, kterou našel tvůj otec, je prozatím věc vedlejší.“ Stal se přesvědčením katolíkem, zástupcem katolické víry i církve. Ovšem, že se tím připravil o popularitu. Synovi píše 21. září 1890: „Maurer pohan byl přijat s otevřenou náručí, na Maurera katolíka se plive.“ Ale nepřestoupil do pravé církve! Doklad, jak jest mnohému těžko vyzout se z toho, co s ním od dětství srostlo. Palacký dal všechny své děti vychovat po katolicku, ale sám zůstal protestantem . . . Že jeho jednání vůči vlastním dětem nepocházelo z lidských ohledů ani ze ziskuchtivosti, není nejmenší pochyby u charakteru, jakým byl on.

- 18** Konvertita M a u r e r, kněz, syn předešlého, přivedený na pravou cestu svým otcem, vypravuje, že mu otec psal do alumnátu asi toto: „Obdržel jsem filosofické knihy, jež jsi mi poslal (šlo o křesťanskou filosofii) . . . Těším se z toho, že můžeš čerpat ze zdravých studnic. Jaký to rozdíl mezi tím, co studuješ ty, a nač jsem byl kdysi odkázán já! Obdivoval jsem se přesnosti, jasnosti, určitosti důkazů . . .“ Jindy mu psal: „V našem městě bylo duchovenstvo žádáno, aby mělo před vojskem promluvu o sociálních otázkách. Napřed mluvil katolický farář, měl skvostnou promluvu. Pak přišli na řadu protestantští pastoři . . . Navštívili mne a žádali, abych jim půjčil vhodné knihy . . . Inu, mluvit o sociálních otázkách před vzdělanými důstojníky jest něco docela jiného než láteřit na jesuity a na mši . . . K tomu stačí přečíst několik čísel liberálních listů . . . Buď rád a děkuj Bohu, že jsi na tom lépe než já v tvých letech; já sotva přišel na universitu (protestantskou), a už jsem se octl na nakloněné rovině . . . (List z 27. ledna 1891 do alumnátu v Eichstättu.)

- 19** Astronom H e r r s c h e l : „Čím větší jest pokrok vědy, tím více důkazů skýtá pro existenci Tvůrce.“

- 20** B o c k s h i r n, obuvník v Lipsku, napsal proti Lutherovi spisek na obhájení svobodné vůle a nutnosti dobrých skutků; napadl Luthera jeho vlastními zbraněmi: protože se stále dovolával bible, dokázal mu nezbytnost dobrých skutků i existenci svobody vůle z nesčetných výroků Pisma sv.

- 21** „I g n o r a m u s e t i g n o r a b i m u s“ (nevíme a nikdy nevíme), tento výrok jest oprávněn jako odpověď empiristy na sedm záhad světových (odkud hmota atd.), ne však jako odpověď na každou otázku filosofickou, týkající se poznatků nadsmyslných (příčina světa, původ a cíl člověka, život záhrobní, existence Tvůrce atd.). Nicméně stala se a jest kredo nejen agnostiků doby nynější, nýbrž i jejich předchůdců dob minulých, od Xenofana (ř asi r. 480 před Kr.) a novoplatoniků („člověk není s to poznat pravdu“) až ke Spinozovi, sensualistům, positivistům, Kantovi. Dnes pokládají za čest, přednost a doklad vy-

---

fliktu s Římem. Jeho odsouzené učení: „Papež - a to jen tehdy, když jest svatý - jest zástupce Kristova božství, král jest zástupce jeho člověčenství!“

spělosti myšlení, když se omezují jen na poznání smyslové. Otřelá fráze: „Věřím jen to, co vidím..." Empirismus, positivismus a spřízněné systémy ji vyjadřují trochu učeněji („vědečtěji"), ale na podstatě věci nemění nic, vyjádřím-li ji populárně nebo filosoficky. Bůh, existence duše, vůbec všechno nadsmyslné se podle nich vymyká lidskému poznání . . . Nechápou, že to není přednost, nýbrž snížení lidského přemýšlení - poznání smyslové má i zvířátko!

22 Slyšme, jak sami o sobě soudí lidé, kteří chtějí nahradit křesťanství něčím lepším.

O K a n t o v i praví Fichte a Schelling: „Nerozuměl sám sobě." Nietzsche: „Starý Kant jen fantasíroval." Herder: „Pustá poušť plná prázdných bláznovství (Hirngespinnste, pomateností) v mlze nejnadutějších slov."

O F i c h t e o v i Schelling: „Nadutec, bezcharakterní podvodník, podvádějící sebe samého i ostatní svět."

O S c h e l l i n g o v i Schopenhauer: „Blázen." Alexander Humboldt: Schelling a jeho přívrženci jsou nejhorší veteš (Lumpenpack), na kterou kdy slunce svítilo, staré plesnivé haraburdí."

O H e g e l o v i Schopenhauer: „Plácal nesmysly; jeho filosofie by se hodila pro pimprlové divadlo jako povíadačka o hloupém Honzovi" (Unsinnsschmierer, Hanswurstiade).

O S c h o p e n h a u e r o v i Strauss: „Odporný egoista, blázen na vlastní pěst, jeho povídání jsou nesmysly." Kníže Muskau zdvořileji: „Ten mohl na své spisy napsat to, co Dante na bránu pekelnou." (Schopenhauer totiž řekl o svých dílech: „Já jsem odhalil závoj pravdy více než kterýkoli smrtelník přede mnou; napsal jsem paragrafy, jež možno pokládat za vnuknuté od Ducha sv." - v něhož nevěřil!)

O S t r a u s s o v i Humboldt: „Žalostněji nemohla atheistická filosofie odputovat s kolbiště než ve Straussovi . . . Ničemu nerozuměl." (Humboldt nebyl věřícím!)

O N i e t z s c h e o v i, jenž o své knize prohlásil, že v ní „podává lidstvu nejcennější knihu, která byla kdy napsána", praví Ed. Hartmann: „Čtenář myslí, že je hloubka tam, kde je prázdno." Žid Nordan: „Kdo čte Nietzscheho, má dojem, že slyší zuřivce s pěnou kolem huby."

O H a r t m a n n o v i Nietzsche: „Filosofický humorista, v jehož hlavě přišel čas k ironickému sebevědomí."

O R e n a n o v i protestant Volckmar: „Jeho román(!) ‚Život Ježíše Krista' je důkazem, že Renan je nevědomec." Horst, ctitel Renanův: „Nevím, zda si Renan nedělá někdy z publika blázny."

Slyšme ještě jednou S c h o p e n h a u e r a: „Kant donutil publikum uznat, že není vždycky nesmyslem, co je temné (nesrozumitelné a zmatené). Od té doby se každý nesmysl schoval za záclonu temna. Fichte byl první, jenž toho privilegia užíval, Schelling se mu v tom vyrovnal, brzo byli oba předstiženi armádou hladových škrabáků bez ducha a bez upřímnosti. Ale největší drzost v „servírování holého nesmyslu" (und Zusammenschmieren sinnleerer rasender Wortgefechte, jež bylo dotud slyšet jen v blázinci) vystoupila v Hegelovi" (kdyby znal Hartmanna, byl by řekl i o něm). O Moleschottovi: „Kdybych ne-

věděl, že to psal pan Moleschott, myslil bych, že to napsal nějaký holičský tovaryš, jenž něco slyšel o anatomii a fyziologii. Tak strašně nevědomý a pitomý je celý ten krám.“ O Büchnerovi, docentu university v Tübingkách: „Tomu chlapci by měli zakázat přednášet. Tito lumpi otravují hlavu a srdce zároveň a jsou nevědomí jak boty, hloupí a špatní zároveň.“

O Haeckelovi praví Loots (Halle), Chvolson (Petrohrad), Reinke (Kiel) asi toto: „Jeho kniha je symptomem vědecké zvrhlosti, vzornou sbírkou povrchnosti.“ Paulsen: „Je to fanatik ateismu (jako i jiní . . .). Slova a jen slova, nic jiného. Kniha vědecky bezcenná, sloh nestravitelný, filosofii nerozumí ani za mák . . ., mluví, jako by byl 30 let spal a něco chytil z Büchnerova „Kraft und Stoff“. Ještě menší jest jeho znalost historie. Při tom tahá do bláta, co tisíciletím bylo svaté. (V tom není osamocen . . . Voltaire, Machar atd.) Katolictví a papežství na něho působí jako červený šátek na jistého tvora; když k tomu přijde, obyčejně dostane záchvat. S hanbou jsem četl tuto knihu, s hanbou nad stavem filosofického vzdělání našeho národa, že taková kniha mohla být napsána, vytištěna, čtena, že jí věreno a že chválena.“ (Paulsen není věřící! Má na zřeteli Haeckelovu knihu „Welträtsel“.)

O Vogtovi dr. Gleisger: „Jen blázen se může opovážit předpisovat přírodě zákony bez ohledu na skutečnost.“ (Což Haeckel? Ten ho přetrumfl o 100 procent!) Vogt učinil duchaplný výrok: „Ještě nikdy mi pod lupu nepřišla duše“ (t. j. ještě jsem do ní neřízl).

Dávno před nimi řekl R o u s s e a u : „Prolistoval jsem všechny filosofy; všichni jsou nadutí, všichni vševědoucí, jen tvrdí a nic nedokazují, jeden se druhému posmívá, jejich hlavní síla záleží ve vyvracení a boření.“ Jiný filosof (nikoli věřící): „Naším největším neštěstím jest, že co jeden postaví, to druhý zboří, a začne svůj systém od základu budovat; proto nemůže „věda“ (rozuměj: věda f a l e š n á) postavit stavbu, jež by se mohla měřit s imposantní obrovitou stavbou katolického systému.“

Kdybych tak mluvil o „velkých filosofech“ já nebo jiný katolický autor, byli bychom prohlášeni za fanatiky. Uvedl jsem výroky mužů, kteří byli sami pozitivního křesťanství vzdáleni (kromě Reinke a Chvolsona).

- 23** L u d v í k P a s t e u r († 1895), v mládí poněkud lehkomyšlný, vida, jak se otec dře, aby dětem zajistil postavení, zanechal mladické nerozváženosti a stal se prvotřídním učencem. Těžko říci, co bylo v něm větší, zda učenost či zbožnost. Přijímal často sv. svátosti, účastnil se církevních průvodů atd. Ještě větším právem než o Liebigovi lze říci o něm, že svými objevy se stal vpravdě dobrodincem veškerého lidstva. V oboru chemie, biologie, fyziologie vykonal epochální objevy. Lze ho prohlásit za původce docela nové vědy (stereochemie); vysvětlil chemický proces kvašení, lékařství prokázal neobyčejné služby objevem, že bacilů lze užít jako ochranného léku. Proti Haeckelovi dokázal zásadu: „omne vivum ex ovo“, z neživé hmoty nemůže vzniknout žádná živá bytost, ani nejmenší bakterie. Svými studiemi zachránil francouzský hedvábnický průmysl, jenž šel k neodvratné zkáze: škoda, kterou každoročně byl postižen, se odhadovala na jeden a půl miliardy. Nedivíme se tedy výroku Huxleyovu, že Pasteur svými objevy mnohonásobně vyvážil válečnou pokutu 5 miliard, kterou

musila Francie Německu zaplatit, a že při hlasování (asi před 30 lety - uspořádala jedna francouzská revue), kdo je nejslavnější muž celé Francie, dostal nejvíce hlasů on (Napoleon až na čtvrtém místě!). Jeho odpověď na otázku kteréhosi posluchače je známa (v. 2. díl). Zvolen do francouzské Akademie na místo zesnulého pozitivisty Littré (jenž teprve na smrtelném loži přijal sv. křest), měl mít podle zvyku řeč k jeho oslavě; poukázal však na ubohost tohoto filosofického systému: uznává jen to, co jest „skutečné“ a „jisté“ a nevidí při tom „nejjistější a nejskutečnější“ ze všech věcí, totiž, že lidstvo vždy mělo náboženství a věřilo v Boha. „Tuto nejpositivnější ideu pozitivismus popírá a ignoruje, neudává prázdného důvodu.“ Nevěrec Renan vyvolen, aby mu odpověděl; de Vogüé mluví o srážce „ocelové a skleněné nádoby . . .“, nejhlubší učenec a nejpovrchnější frázista!

- 24** O s v a l d H e e r (ř 1883) vydal velké dílo: „Fossilní květena švýcarská a polární“ - několik velkých svazků, kde popisuje několik set ještě neznámých druhů. Nikdy nezačal denní práci bez pohledu k nebeskému Otci, žádné větší dílo neukončil bez vroucí modlitby díky. Z víry plynul neochvějný radostný klid jeho duše. Ve stáří v nemoci prohlásil, že nestačí Bohu dostatečně děkovat, že může ještě pracovat. Na námitku, že svět povstal náhodou, odpovídá: „List popsaný Beethovenovou symfonií má smysl jen pro znalce; pro něho má každá nota význam, a tím, že přeneseme každou značku v tón, vyplyne mu z listu celý svět harmonie. Právě tak je to s přírodou. Každý zjev se podobá notě, a ty noty mají smysl jen tehdy, když je spojíme a pochopíme jejich souvislost. Pak tvoří jednotný celek a nesou nás vzhůru, nad svět viditelný. Za nerozumného by byl pokládán každý, kdo by tvrdil, že noty symfonie vznikly náhodou z bodů, jež se na papír dostaly. Myslím však, že daleko nerozumněji soudí, kdo pokládá za výtvor náhody harmonii tvorstva, jež je daleko podivuhodnější. Čím více vnikáme v poznání přírody, tím pevnější jest naše přesvědčení, že jen víra ve všemohoucího a nejmoudřejšího Tvůrce, jenž stvořil nebe a zemi podle plánu od věčnosti pojatého, může rozřešit záhadu přírody i lidského života. Tedy nejen lidské srdce, nýbrž i příroda nám hlásá Boha, a jen když s tohoto hlediska pojímáme rostlinný a živočišný svět, jeví se nám v pravém světle a skýtá nám nejvyšší požitek.“ Vůdčí myšlenka v jeho dílech jest: přispět k oslavě Tvůrce.

- 25** J á c h i m B a r r a n d e (ř 1883), geolog (palaeontolog), nad jehož úmrtím lkal celý vědecký svět, jenž svá badání v českém siluru (fosilia - zkameněliny fossilních živočichů, zvláště trilobitů) uložil ve 22 kvartových svazcích s 1160 obrazy. Jeho sbírka trilobitů obsahuje na 5000 druhů a skoro každý v mnoha exemplářích - podobné jí na světě není! Na počátku jeho vědecké dráhy bylo známo jen 13 druhů! Co trpělivosti, vytrvalosti a bystrozrakosti toto studium vymáhalo, dovede posoudit jen odborník. Jsa věřící katolík, dokazuje z instinktu zvířat existenci Tvůrce a praví: „Tyto podivuhodné zjevy jsou důkazem (projevem) vyšší inteligence, jež stojí nad nimi stejně jako nad člověkem a jež je do nich (živočichů) vložila . . ., a tato inteligence nemůže být nikdo jiný, leč nejvyšší Tvůrce všech věcí. Člověk, stvořený k obrazu Božímu, má svobodnou vůli a rozum, má inteligenci, která stojí vysoko nad inteligencí zvířecí. Může tvořit díla, jež opravňují do jisté míry dát mu titul krále přírody. Ale

pro každé své dílo ve vědách a umění je odkázán na vlastní prostředky; a tyto pak, jsouce čerpány z omezené inteligence, se ukáží mnohdy neúčinnými a vymáhají celou řadu zdokonalování, aby (jako u parního stroje) po dlouhé době a marných pokusech něco uspokojivého bylo vytvořeno. Zvířata se podobají otrokům, odkázaným na nádenickou práci, kterou jim Tvůrce přidělil; mají jen tu částčku inteligence, jež je nutná k provedení jejich úkolu. V náhradu za to dal jim Tvůrce schopnost, jež beze všeho hledání a kolísání vede k cíli. Tato schopnost, prostá a neomylná zároveň, může pocházet jen od nekonečné inteligence. Právě jsme ukázali, že člověk v jistých případech není s to ji pochopit, ani když vidí její účinky.“ (Srovnej architekta s včelkou stavějící buňky! Co tam měření a přemýšlení - včelka včera z kukly vyšla se dá hned do díla a provede je bez chyby!)

Jiný příklad z jeho vědecké působnosti viz: *Maria II. 211.*

26 Karel Pristhard († 1893), proslavený svými fonometrickými objevy, prohlásil veřejně: „Z výsledků moderního badání jsem čerpal důvody, abych se křesťanství držel . . . Jen takový od něho odpadá, kdo je důkladně nepoznal.“

27 J o s. P l a t e a u († 1883) oslepl vědeckými pracemi; jeho zeť o něm pravil: „Byl křesťanem z přesvědčení; čím více vnikal do tajů přírody, tím více se skláněl před tajemstvím nadpřirozeného řádu. Říkával, že náboženství jest nebeský balzám, hojící (mírnící) všechnu mravní i fysickou bolest, a že velezrady na lidstvu se dopouští každý, kdo se snaží ubohé o ně (náboženství) oloupit . . .“

*

Viz též kap. 1. č. 9. — kap. 2. č. 6. 8. — kap. 4. č. 29. 34. — kap. 5. č. 7, odstavec 2. — kap. 10. č. 7. — kap. 13. č. 56.

9. VYZNÁNÍ VÍRY, NEOHROŽENOST.

Srdcem věříme, ústy vyznáváme. (Ř 10. 10.) Tím dána dispozice, a zároveň nadhozen důvod, proč nutno víru vyznávat. Člověk, bytost složená z duše a z těla, musí nějak navenek projevit, co smýšlí. Třebaže mlčení není samo sebou hříchem, za jistých okolností mlčet znamená víru zapírat nebo s nepřáteli souhlasit, a někdy jsme si předobře vědomi, že naše mlčení za té a té situace bylo projevem zbabělosti neb aspoň nedůstojné.

Kdy nutno víru vyznávat, dočteme se v katechismu (případně v morálce). Tato stať uvádí příklady povzbuzující, a ty jsou mnohdy vhodné k pokárání neb osvětlení naší nedůstojné bázně lidské. „Kdo mne zapře před lidmi, toho zapru já před otcem svým v nebesích... Kdo se bude za mne stydět před lidmi, za toho já se budu stydět před anděly v nebesích.“ Jest tedy nejen věci cti a statečnosti, nýbrž výslovným přikázáním Páně... Zapírat víru znamená přivádět v nebezpečí spásu své duše.

V této kap. se jedná o vyznání slovem. Že jest především nutno vyznávat víru v Krista skutkem, netřeba podotýkat. O tom viz kap. 13 D.

Příklady.

- 1** Ludvík Filip uspořádal v letech třicátých minulého století hostinu všem hodnostářům civilním a vojenským. Po pravici královny seděl generál Brun de Villeret, proslavený v nejednom boji (na ostrově Lobeau v čele malé hrstky bez pomoci a bez pokrmu držel tři dny v šachu všechno úsilí nepřátel). U stolu dává všechny mísy dál a na otázku královny odpovídá: „Dnes je pátek; doufám, že přijdou také postní pokrmy.“ Hostitelka byla v rozpacích, maršálek Soult, sedící proti němu, jí chtěl pomoci z rozpaků a začal vtipkovat, ale starý generál mu dal odpověď, že jí měl dost.
- 2** Generál Lamoricière, patřící k velkým vojevůdcům minulého století, dostal od Thiersa (franc. státník a ministerský předseda, varoval 1870 Napoleona před nerozumnou válkou s Německem) pozvání na neděli v 8 hod. Odpověděl: „V osm hodin jdu právě na mši sv.“ Týž prohlásil: „Jest zbabělost, jež nemá sobě rovné, skrývá-li se kdo se svým přesvědčením.“
- 3** R. 1925 se vracel z Maroka maršálek Lyautey; přistál právě v neděli v 10 hodin v Bordeaux, vítán civilními i vojenskými úřady. „Promiňte, pánové, je čas na mši sv. a já bych nerad zmeškal.“
- 4** Důstojník Marcea u po svém obrácení 1840 chodil denně na mši sv., a když mu radili, aby při tom odložil uniformu, odpověděl: „Nebuďme Nikodémy.“

- 5 Slavný řečník a člen akademie B e r r y e r († 1868) jako stařec 78letý ministroval faráři, jehož navštívil. Známo, že totéž někdy činíval i prezident Garcia Moreno, v Paříži jednou i Josef II., muž nám celkem málo sympatický, ale vynikající přece nejednou vlastností, v níž mohl být leckomu vzorem: obětavou láskou k vlasti, za víru se nestyděl, třebaže byl proniknut osvícenským duchem atd. (Lišil se od jistých lidí, kteří jsou velcí demokrati, dokud ničím nejsou, a u nichž všechna demokracie zmizí, když se na společenském žebříku o nějaký stupeň výš vyšplhají, na př. komunisté ve všech dílech světa... U nás před časem jejich poslanci jeli první třídou, a před Prahou vstoupili do vozu třetí třídy, aby mohli na peron vystoupit z proletářského vozu. Kromě toho ze všech, kteří okradli církve o statky, jemu jedinému přináležel čest, že nakradenými statky neobohatil sebe.)
- 6 Dr. L i e b e r, vůdce katolického centra, řekl při smrti: „Nezapřel jsem víru nikdy, ani na půl minuty.“
- 7 Baron von F r a n c k e n s t e i n, předseda berlínského parlamentu, nosil při sobě viditelně růženec a neodložil ho ani ve sněmovně ani při audienci u císaře. Denně byl přítomen mši sv., ať byl doma nebo v Berlíně.
- 8 Maršálek H ü b n e r kráčel při božitélovém průvodu za nejsv. Svátostí se sodálskou medailí; kol něho důstojníci, kteří - povzbuzeni jeho příkladem - odložili všechnu lidskou bázeň. Ve společnosti vždy hájil svou víru a církve, byla-li od někoho napadena.
- 9 Ve Florencii na právnické fakultě vypadl jednomu posluchačovi z kapsy růženec; ostatní si tropí z něho posměch, a junák se stydí... Tu se ozve kdosi: „Tys baba... Podívejte se, chcete-li vidět, tady je můj růženec,“ a vyňal svůj; „kdo má co proti tomu, ať vystoupí.“ Mládenci ztichli naráz - byl to F a b i o G i a r d i, tehdy předseda sdružení katolického studentstva.
- 10 Před lety v restauračním voze rychlíku na trati Vídeň-Mnichov sedí u osamělého stolu kněz. Přisednou dva páni a pozdraví, mlčky, poručí si svačinu a učiní kříž. „Vy jste Holanďané...“ Kněz poznal holandské katolíky podle modlitby před stolem! Dají se do řeči a vypravují, že každý k svým 10 dětem veze ještě jedno vyhladovělé z Vídně. Nedávno jiný kněz byl svědkem čehosi podobného v nádražní čekárně ve Frankfurtě: velkoobchodník Mynhheer, Holanďan, jenž zásoboval uhlím velké zámořské parníky, se modlí před snídaním. („Hoffnung“, I.)
- 11 V hotelu De Twee Steden v Haagu vystrojila holandská vláda hostinu ke cti jisté průmyslové konference; pozván diplomatický sbor a jiné honorace; ministr K o o l e n, předseda, zazvonil...: „Prosím na chvíli o klid, aby mohli přítomní vykonat krátkou modlitbu před stolem.“
Při této příležitosti upozorňuji, že by bylo dobře, aby kazatel poučil věřící: modlitba před stolem a po stole právě tak jako „Anděl Páně“ není závazná pod hříchem, aby ex conscientia erronea nebyly páčány domnělé hříchy (peccata mere formalia). Právě tak, jde-li o „křesťanské pozdravení“ nebo „pozdravení (požehnání sebe) před křížem“ nebo na cestě mimo chrám. Tím není ovšem řečeno, že by bylo chybou věřící k těmto pěkným zvykům povzbuzovat.

- 12 Na universitě cambridgské jednou po přednášce profesora dějin Roberta Broda, jenž platil ve svém oboru za autoritu, přistoupila k němu posluchačka: „Co jste dnes řekl o katolické víře, je veskrze pochybené. Já jsem katolička a znám svou věc a mohu vás ubezpečit, že pravý opak jest pravda.“ Nastalo trapné ticho; profesor jí slíbil, že se o věci přesvědčí. Začal opravdu studovat, a výsledek byl, že se muž 42letý stal katolíkem, vzdal se profesury a věnoval se teologii. U nás se stalo zase toto: mluví se mnou akademik, to a to že jim profesor vykládá o katolicismu - vyložený nesmysl. „Povězte mu, aby se podíval do kteréhosi katolického autora, tam se může přesvědčit, že církev takovým nesmyslům neučí.“ „To bych dopadl! Jistě bych státníci neudělal! Nejen že to musíme poslouchat, ale při zkoušce doslova opakovat!“
- 13 Hrabě Landsberg řekl v panské sněmovně berlínské 1875: „Co včera Bismarck praví o katolické církvi..., já k této všeobecné svaté církvi patřím, a na ni se ten obraz nehodí!“
- 14 Pozdější ministr dr. Ebenhoch řekl při sjezdu mariánských družin v Linci 1907 příteli: „Mohu ti prozradit, že se jedná o to, abych se stal ministrem; ale budu dnes mluvit, jak mé svědomí káže, byť mne to i stálo ministerské křeslo.“
- 15 V jednom státě středovropském se stalo před časem, že kdosi už měl plný stůl blahopřejných telegramů k jmenování ministrem, ale v poslední chvíli bylo „nahoru“ referováno, že jeho paní je „veliká klerikálka“, a vše bylo zvráceno... Jak by byl možný ministr, jehož paní chodí denně do kostela!
- 16 Malíř Forain praví svému synu: „Na náhrobek mi napíšeš: Zemřel jako křesťan...“
- 17 Louis Veuillot, spisovatel, napsal v testamentu: „V rakvi mi dejte do rukou pero, na prsa kříž, na hrob kříž a na něj nápis: Věřil jsem, nyní vidím.“ V jeho rodné vísce mu dali do kostela nápis: „Miloval církev a sloužil jí.“
- 18 Básník Francois Copée jednou dostal od kteréśi revue přepis, co soudí o náboženství... Všem slavným žijícím mužům byl tehdy tento dotaz rozeslán. Copée odpověděl: „Věřím v Boha, Otce všemohoucího.“
- 19 Descartes († 1650)... Kristina Švédská chtěla tohoto slavného filosofa pochovat v královské hrobce, on však si přál být pochován na katolickém hřbitově. Proto byl po letech převezen ze Stockholmu do Paříže.
- 20 P. Abel T. J., před málo lety ve Vídni zesnulý, prohlásil při večerní schůzi mariánské družiny mužů, kterou řídil: „To musí být jinak než doposud! Ven na veřejnost s praktickým křesťanstvím! Nepřátelé užívají tohoto práva veřejnosti, konají veřejné manifestace, proč bychom je nekonali my! Chceme být sakristánští katolíci jako ve Francii? Uspořádáme pout mužů do Maria Zell, zvláštní vlak, cestou se budeme modlit růženec, v poutním chrámě přijmeme svaté svátosti.“ To byla věc tehdy neslýchaná, a zrazovali od toho. „Kdo vám přijde?“ „Každý, kdo má odvahu a nebojí se.“ Vídeň žasla, vysmívala se, i na některých stanicích si tropili posměch z modlicích se mužů, ale P. Abel nepovolil; druhý rok pořádal pouť zas a třetí rok zas, mužů přibývalo, z desítek byly stov-

ky, ze stovek tisícovky, a nepřátelé se už nesmáli a nesmějí... Dnes není vzácností ve Vídni slyšet křesťanský pozdrav. Při jedné pouti byl P. Abel tak unaven, že nemohl jako jindy kázat; omezil se tedy jen na několik slov: „Když jsme začali, vyznával se každý: ‚Naposled před 50 lety, před 40, 30 lety (jsem byl u sv. zpovědi).‘ Dnes slyšíme: ‚Naposled před týdnem, před měsícem, nanejvýš před rokem‘ - to je důkazem, že naše pouti vykonaly své dílo, a nyní začneme se sv. zpovědí.“

- 21** Profesor A u g u s t F o r e l l z Curychu pravil na lékařském a přírodovědeckém kongresu ve Vídni 1894: „Dnes se učenec stydí vyslovit jméno Bůh.“
- 22** Chicago vystrojilo ke cti světového letce B a l b o hostinu, on spolu s druhy koná modlitbu před stolem. V kostele při mši sv. klečel, a když ho zvali do presbytáře, odmítl a zůstal v lodi mezi věřícími.
- 23** Při kongresu v Innsbrucku o svatodušních svátcích 1933 se konal na náměstí tábor lidu; v poledne se rozhlaholil zvon. K a n c l é ř, jenž právě mluvil, sestoupil a vyzval přítomného biskupa, aby zaujal jeho místo a pomodlil se s věřícími andělský pozdrav.
- 24** V L a u s a n n e odedávna začínalo zasedání rady modlitbou. Před časem byl učiněn návrh, aby tento „zastaralý přežitek“ byl odstraněn; mladý advokát vystoupil a pravil: „Jde-li o formuli, budiž; jde-li však o Boží požehnání, toho potřebujeme všichni, a kdo nevěří, ať aspoň nechá sestoupit Boží požehnání na ty, kteří si ho přejí.“ Účinek slov byl, že návrh padl.
Byly doby, že všude zasedání parlamentu začínalo slavnými bohoslužbami a vzýváním Ducha svatého.
- 25** A l b á n S t o l z praví, že by trochu toho osvětlení neškodilo ani badenským poslancům, kteří vždycky „trefí hřebíček na hlavičku a neprobijí do roka miliony diet zadarmo a nadarmo“.
- 26** Na některých místech v Itálii a ve Francii jest zvyk, že kněz žehná (obyčejně na Bílou sobotu) domy věřících. Přišel kdesi do velkého závodu; úředníci si počínali lhostejně, jako by neviděli; kouřili dál nebo odešli ze sálu, jen jediný vstal a učinil kříž. Chef ho pozoruje... „To jest charakter“ - a mladý úředník se pomalu vyšinul až na ředitele závodu,
- 27** Zakladatel čínské republiky dr. S u n y a t s e n († 1925) začal poslední vůli slovy: „Jsem učedník Kristův; 40 let jsem bojoval proti satanu a 40 let jsem věnoval provedení svého díla,“ totiž demokratisaci Číny.
- 28** Poslední král saský F r i d r i c h A u g u s t III. byl denně přítomen mši sv., i na cestách, ve válce a o prázdninách; k svátostem přistupoval každou neděli, ve svátek a o narozeninách svých dítek; konal svědomitě dikůčinění po sv. přijímání. Šel-li k sv. zpovědi, postavil se mezi ostatní k zpovědnici a čekal, až na něho dojde. Když byly lavice obsazeny, klečel v generálské uniformě na zemi. V neděli byl přítomen kázání. Když byl v jeho ruce osud vražednice odsouzené na smrt, odebral se do lesní samoty, aby si vyprosil osvětlení. Večer před skonáním se ještě modlil křížovou cestu.

- 29** Garciovi Morenovi se nabídl kněz, že přijde vždy do jeho domu vyslechnout sv. zpověď, aby G. ušetřil drahocenného času, ale president odmítl. Podobně se postavili ke zpovědnici mezi věřící belgický král Albert a předposlední král saský a čekali, až na ně dojde řada. (Viz kap. 13 D č. 38.)
- 30** Menologium T. J., Assist. Germ., vypravuje ke dni 1. února: „Za anglického pronásledování jeden kněz vykonal větší část svého noviciátu v žaláři; spoluuvězněný starší Pater mu byl novicmistrem. Týž po letech odsouzen pro víru na smrt, francouzský vyslanec ho veřejně provází, a na popravišti kleče prosí za požehnání.“
- 31** V tyrolské vesničce spustil posměšně na učitelku pan řidici: „Slečko, jakoupak to máte tady věc na tom řetízku?“ „To jest medalie Panny Marie; a když vy, Tyrolák, se nelajíte se svým Bismarckem, kterého máte na řetízku u hodinek, pak nevidím pražádného důvodu, proč bych já schovávala svou Madonku.“ A měla pokoj na věčné časy. („Fahne Mariens.“)
- 32** Malíř Kuppelwieser měl již slavné jméno, ale zůstal věřícím a zbožným synem církve. Dostával mnoho návštěv, ale ať hostil katolíky nebo protestanty, nikdy neopomněl modlitbu před stolem a po něm, a jakmile zaslechl zvon, povstal a modlil se andělské pozdravení. Při tom se jevila v jeho tváři taková úctyhodnost, že si nikdy nikdo nedovolil sebemenší poznámku. Jeho rodina byla vzorem křesťanské rodiny.
- 33** Rakouský admirál v. Ziegler u příležitosti jedné plavby na východ navštívil Boží hrob. Se 40 důstojníky a 120 námořníky vykonal cestu z Jaffy do Jerusalema pěšky, v gala, všichni přistoupili k sv. svátostem, všichni konali společně křížovou cestu, k překvapení všech, kdož je pozorovali.
- 34** Bretoňský básník Theodor Botrel byl volán jednou za svědka před vrchní soud. „Zvedněte pravou ruku a přísahajte, že budete mluvit pravdu.“ „Kde jest krucifix, pane presidente?“ „Žádám, abyste složil zákonitou přísahu.“ „Já se táži, kde jest kříž.“ „Nechce-li svědek složit zákonitou přísahu, káži, aby se hned klidil.“ „Nuže, protože každý křesťan, jenž činí znamení kříže, jest živý krucifix, přísahám ve jménu Otce i Syna i Ducha sv., že budu mluvit pravdu.“
- 35** Josef Hyrtl, universitní profesor v Praze a ve Vídni († 1894). Jeho instalační rektorská řeč (1864), v níž odmítl materialistický ateismus, způsobila bouři ve vídeňském liberálním tisku. „Nemohu si vysvětlit, které vědecké důvody ospravedlňují znovuožiti materialistického světového názoru Epikurova a Lukreciova, kterému chtějí zajistit trvalou vládu. Empirie mu není dnes příznivější než tehdy, a exaktní metoda věd přírodních právem velebená nepřinesla nic nového, co by zvýšilo jeho udržitelnost. Tento (materialistický) názor je tím, čím byl tehdy - jen názorem, nikoli vědou (t. j. jistým poznáním z jistých principů, jak ji římský řečník definuje). Úspěchy tohoto názoru nespočívají v jasnosti a nedotknutelnosti jeho důkazů, nýbrž v drzosti jeho vystoupení a ve vládnoucím duchu doby, jenž nauky tohoto druhu rád popularisuje... K trvalému vítězství to materialismus nepřivedl a nepřivede, dokud opravdová věda se sama sebe nevzdá a neobětuje modle veřejného mínění... Víra třímá

svá svatá práva, víra, již věda nemůže vyvrátit a nemůže dokázat,¹ může však ukázat, že opak víry není nikterak založen v přirozenosti věcí..." Ztrátu víry nazývá sebevraždou duše. „Zhasněte toto nebeské světlo, a..."

- 36** Ještě rozhodněji zastával sv. víru **Tomáš Dwight** († 1911), konvertita (spolu s matkou), v jehož knihovně měl sv. Tomáš Aq. čestné místo. Tento profesor nejslavnější university severoamerické (Cambridge) vydal knihu „Myšlenky katolického anatoma“, jež způsobila v Americe neslýchaný rozruch a do 6 měsíců vyšla ve třech vydáních. „Lidé stojící mimo církve často tvrdí, že nechápou, jak může katolík být mužem vědy nebo naopak vědec katolíkem. Bojím se, že i mnozí špatně zpravení katolíci jsou tímto náhledem nakaženi... Oběma těmito třídám chci ukázat, že tomu tak není... Zdá se mi, že mnozí apologeti křesťanství chybují, spokojující se jen defensivou..., a neukazují, že důkazy vědy (přírodní), pokud tato může v otázce náboženství co mluvit, jsou pro náboženství oporou, a že katolík pojímá přírodu a člověka velkolepěji, důsledněji a rozumněji než nevěrec (monista)... Velká dogmata víry se nikdy nezměnily a jsou nezměnitelná. Jako katolíci jsme nejen hotovi svou víru vyznat, nýbrž toto vyznání je naší chloubou... Tyranství ducha doby se ohledně darvinismu uplatňuje tak mocně, že nezasevění o tom nemají ani potuchy... Jak málokterí z vůdců vědy si troufají projevit otevřeně své smýšlení! Jak mnozí ve veřejnosti slovy holdují kultu, v nějž nevěří..., píšící a mluvící, jako by darvinismus byl naprosto jist a tak dokázán jako zákon tíže...“ Haeckel jest mu typus jakobínského řečníka dnešní doby. Sám podvodník, a jeho žáci nejsou svědomitější než učitel. „Kletba nejhoršího druhu naší doby je kočující řečník nevěrec, jenž jest prodávatelem falešné vědy a nepřítelem náboženství zároveň. Rozšiřuje nebláznivější domněnky jako dokázanou pravdu... Tito sansculoti vědy přijmou vše, co jim řečníci „hory“ (jakobínští předáci) povědí, a šíří to dál s vlastními vyvozenými důsledky pro mravnost. Slyšíme z jejich úst stále o ústiku vědy církvi... Kdyby se mne však někdo tázal, kdo v posledním půlstoletí nejvíce přispěl k znehodnocení vědy a jest tudíž jejím největším nepřítelem, pohlédl bych k Jeně.“ (V Jeně působil Haeckel.)

- 37** **Křístian Ehrenberg**, zakladatel mikrozologie († 1879), objevitel neznámého života, jenž má svou říši v každé kapce vody - muž, do jehož drobnohledu nahlédaly korunované hlavy a jenž na cestách po Anglii byl všude vítán s velkými poctami. Na cestách po Africe však poděsil pašu Abdina Beye v Dongole (Nubii), když mu ukázal, jak se kapka vody hemží živočišstvem - přísuný mohamedán nechtěl pak vodu pít! V řeči v berlínské akademii 1850 praví: „Někteří slavení mužové vtáhli badání v přírodě ve jménu vědy do boje proti všemu náboženství... Přírodovědec cítí daleko víc než kdokoli jiný nicotnost člověka, ale zároveň cítí velebnost jevící se v řádu světa a sklání se v pokoře a naději před Tvůrcem věcí. Cítí přibuzenství s pořadatelem vesmíru, a jest nesmyslné horlit proti tomuto světovému řádu..." V díle „Mikrogeologische Studien“ nazývá darvinismus a haeckelismus „zábavným románem, jenž fantastic-

¹ Věda přírodní - ta nemůže ovšem dokázat tajemství sv. víry, jako nedokáže na př. ani existenci Karla IV., protože tato věc nespadá do jejího oboru.

kými teoriemi odvádí jinošské duše od pravé vědy." „Spisovatelé, kteří skončí a řeknou: ‚Není duše, není nesmrtelnosti, zde stojím, nemohu už dál‘ - mohou mít osobně pravdu (t. j. že nemohou dál); ale nechť je nikdo nepokládá za představitele přírodovědeckého badání. Řádné smýšlení badatele záleží v tom, že se nepokládá za inspirovaného nebo vševědoucího..."

38 V témže oboru se proslavil *Arnošt Mallard* († 1894). „Člověk se nesmí přeceňovat, nýbrž musí být pamětliv, že jest malé plápolající světélko, mizivě kratičkého trvání, jež zhasne nejslabší vánek. Ale ještě více se musí chránit, aby se nepodceňoval. Jest skutečně tvorem stvořeným k obrazu Božímu, a proto je mu možno, aby rozumem vnikal do plánů a úmyslů Tvůrce všech věcí... Nejsme na zemi, abychom užívali a hledali své štěstí zde. Bylo by smutné, kdyby toto bylo cílem člověka. Nikoli - náboženství nám praví, že jsme tu, abychom Boha milovali a jemu sloužili, a věda nám praví, že jsme tu, abychom se pokusili božskou vůli a ideu pochopit a jí se obdivovat. A tato dvojí odpověď jest v podstatě jediná, jen když ji správně pochopíme."

39 Stejně věřícím v životě i ve smrti byl mineralog *Cloizeaux* († 1897).

40 V Holandsku se konala konference průmyslníků, po ní hostina u katolického ministra práce *Dr. D. Kvolena*. Byli přítomni ministři, členové diplomatického sboru a j. Tu se ozve zvon, Kvolen povstane a žádá přítomné, aby na okamžik umkli, aby se mohli pomodlit andělské pozdravení, kdo by chtěli - a sám první spiná ruce. (*Catholic Times*, 8. ledna 1926.)

41 *Markýz Luc de Vauvenargues* († 1747, 32letý), s počátku deista a Kristu odcizený, vřadil do svých filosofických spisů i rozjímání o víře a modlitbu k nejsvětější Trojici. Voltaire ho žádal, aby obě vypustil, dostal však odpověď: „Newton, Pascal, Fénelon, Bossuet, Racine" - tento výpočet mohl být o mnohá jména rozšířen - „nejosvícenější mužové světa v nejosvícenějším století na výši svého života, v plné síle svého ducha, věřili v Ježíše Krista. Neohroženost nevěrce je ta tam, když umírá... Nezbaví se nepokoje, když uváží: ‚V tisících malých věcech, jež jsem mohl hmatat, jsem se mýlil; mohl jsem se mýlit i ve věcech náboženství se týkajících. Teď však nemám kdy, abych se snažil věci přijít na kloub, musím umřít a jít'...“ Mohl mu též říci: „Proti přesvědčení tolika velkých a osvícených mužů všech dob a zemí, daleko učenějších než jsem já, že bych já jediný, jsa nevěrec, měl pravdu, a ti všichni že by se byli mýlili?"

42 *Marie Vogelová* ve Vídni šla k doktorské promoci s velkou medailí mariánské družiny na šiji... „Ve svůj čestný den si vezmu s sebou svůj nejvzácnější skvost." („*Fahne Mariens*".)

*

Neohroženost: viz kap. 15., jakož i kap. 13 B a C. — *Vyznání*: viz kap. 7. č. 11-17, 23. 37. 40. — kap. 8. č. 17. — kap. 13. č. 114. 120. — kap. 19. č. 8.

10. KRÁSA A VÍTĚZSTVÍ SV. VÍRY.

Thema působivé zvláště na mladá srdce a na inteligenty. Zdárný výsledek jest podmíněn dvojím: kazatel musí sám krásu svaté víry znát - a své vývody odít v zajímavé roucho. Chybí-li první, pozná inteligent, že jest omamován zvuknými frázemi; chybí-li druhé, nepronikne hrubou záclonou k skrytým krásám. Kdo dává častěji ignaciánské exercicie, zažije nejednou, že inteligent (student, akademik, profesor...) jest překvapen krásou svatých pravd. „Netušil jsem, že v tak známé pravdě se dá objevit zlatá žíla...“ Ukázat na to, jak články víry vespolek logicky souvisí, jak jsou v souhlasu s nejhlubšími tužbami lidského srdce, jaký vliv má jejich ignorování nebo podkopávání na společnost, jak povznáší člověka z prachu země k výšinám, jak dovedou oblažiti národ, jenž se jich věrně drží... Krása svátostí, Písma sv., pobožností (úcta mariánská!), církve...

Vítězství víry (zde přecházíme již k tematiku „církve“) zvyšuje její krásu. Vítězství čestně získané jest cosi krásného - jak krásné vítězství víry, podobné vítěznému vlivu jarního slunka, jež pláší zimu a noc, vykouzlí květy, k zralosti přivádí plody, rozlévá po celém kraji záplavu světla, vábí do boží přírody!... Jak dosaženo toho vítězství - jaké ovoce přineslo! Čím slabší nástroje, jichž Všemohoucí užíval a užívá, čím větší převaha nepřátel, čím těžší krise, čím více se zdálo, že víra podlehlá... (Viz Maria II. kap. 5. Magnifikat - jak dovede nejsv. Panna právě tento moment postavit do jasného světla, jehož záři se neubrání žádný člověk dobré vůle!)

Příklady.

- 1 Defoe, autor „Robinsona Crusoe“, protestant, zesměšnil r. 1703 v jedné satirě nesnášlivost svých souvěrců, ale tak, že ti původně jeho satiru nepochopili (její tón byl: „Jen do toho..., všechny, kdož jinak věří, na šibenici s nimi“) a prohlásili jeho knihu za první po bibli. Když se jim pak otevřely oči, zuřili, odsoudili jej na sedm let do žaláře a na tři dny na pranýř k veřejné potupě. K pranýři se však sešel celý Londýn a zasypal jej květy, takže místo potupy se mu stal místem oslavy.

Aplika ce na svatý kříž, jenž byl kdysi pohanům i židům dřevem potupy, nám však jest nyní symbolem vítězství, chloubou, zárukou života. (Gal 6. 14.)

- 2 Ctihr. Maxfield, pocházející ze staré urozené šlechtické rodiny (jeho otec přišel na mizinu, poněvadž zůstal věřícím katolíkem, byl na smrt odsouzen, právě když mu v žaláři manželka dala syna). Byl dán na 80 hodin do strašné kobky, nohy do klády, zavěšený na něho několikacentové okovy; když byl konečně vy-

veden, vypadal jako mrtvola. Španělský vyslanec se za něho marně přimlouval; dal ve své kapli vystavit velebnou Svátost a před ní s celou rodinou a s několika věrnými anglickými katolíky se celou noc modlil, aby odsouzený ve hrozných mukách vytrval. 1. července 1616 vlečen na popravu, Španělé s obnaženou hlavou šli za ním. Když přišli na popraviště (Tyburn), našli šibenici ověncenou květy a věnci, a celé prostranství posypané vonnými květinami a listy. Se 13 zločinci bylo jeho tělo uvrženo do společné jámy; několik jinochů nedbalo nebezpečí, v něž se vydávají, vykopali je v noci a pohřbili na slušném místě. (Otec Vilém, syn Tomáš, kněz, působil sotva tři měsíce, zatčen právě, když skončil mši sv.)

- 3 P. W e s t o n byl uvězněn ve Wisbech, strašném to žaláři v nezdravé, močálovité krajině. Když po letech s ním mírněji nakládáno, umožnil „zlatý klíček“ jeho přátelům, že se jim jeho kobka otevřela, t. j. mohli ho navštěvovat, když podplatili hlídače. Katolíci z celé Anglie tam docházeli, takže žalář se stal takřka poutním místem. Věřící užívali svých návštěv k přijímání svátostí a k pobožnostem, jako by byl velký svátek. To trvalo pět let, než byl P. Weston zase odveden do Toweru v Londýně. Mezi uvězněnými byl bývalý žalářík, a tomu se podařilo obelstít stráž jako nikomu jinému. Ve vánoční noci dostal obratně všechny katolické vězně do kobky P. Westona, všichni šli k sv. zpovědi, pak sloužil tři mše sv., a než byl den, bylo zase všecko „v pořádku“.
- 4 Za P. C o r b y (umučen 7. září 1645) nabízel císařský vyslanec výměnou skotského plukovníka, jenž padl do rukou nepřátelskému vojsku. Když se Corby o tom dověděl, chtěl pohnout spoluvězněného P. Ducketta, aby tu výměnu přijal. „Tys ještě mladý, nadaný, silný, můžeš ještě mnoho pro duše vykonat; bude lépe, když budeš ty církvi zachován; já už jsem stár, nemocen a sláb... a po mučednické koruně toužím již dlouho.“ Ale Duckett se taktéž nechtěl dát o mučednickou palmu připravit. Když je vyslanec navštívil, spor ještě trval. Nakonec se však jednání zhatilo, a oba dosáhli, po čem toužili. Jako nastávající mučedníky prosili je vyslanci, aby se modlili za císaře, za španělského krále, za ně... Vévodkyně de Guise, uvedená do žaláře od markýza de Brossay, spolu s jinými katolíky ztrávila celou noc u obou mučedníků na modlitbách, jako by byla sváteční vigilie. Ráno slavili oba mši sv., vévodkyně přijala z rukou mučedníků tělo Páně (později se jí podařilo dostat do moci kalich, jehož bylo tehdy užito). Corby, dotud pln radosti a blaha, zakusil při své poslední mši sv. neočekávaný krutý vnitřní boj a úzkost. Portugalský vyslanec Don Antonio de Susa provázel pak oba na popraviště.
- 5 Cesta P. W r i g h t a na popraviště (29. máje 1651) se podobala triumfu. Věřící se tísnilo kolem něho a prosili za požehnání, vznešení katolíci (cizinci, namnoze vyslanci) posílali k němu z kočárů nebo z domů služebníky, aby jim vyprosili požehnání, markýz Winchester stál s manželkou a čeledí na balkoně, a když se průvod ubíral kolem, prosili taktéž, aby jim požehnal; udělal směrem k nim kříž, pokud mu bylo možno. V celém zástupu ani jediné slovo nebo potupa proti němu, jak to dříve luza dělávala. 200 kočárů, 500 jezdců a 20.000 diváků obklopovalo šibenici, takřka celý Londýn se tam shromáždil. Od doby, kdy katolíci

takto veřejně provázivali mučedníky na popráviště a bez bázně dávali najevo, co o jejich smrti soudí, začala zuřivost pronásledování povolovat.

- 6 Cím to, že protestantští básníci musí náměty k svým pracem brát z katolického ovzduší (nechtějí-li se omezit na klasické náměty) a nikoli z protestantského? Goethe („Faust“), Schiller („Panna Orleánská“, „Marie Stuartovna“, „Cesta do železářny“), Uhlandovy ballady? Chladný protestantismus nepodává valně poetických námětů!
- 7 Proti knize bl. Edmunda Kampaiana T. J. „Deset důvodů“ (proč jsem katolíkem a neodpadnu k protestantismu) byla ustanovena komise 19 nejproslulejších anglikánských bohoslovců ještě za dob, kdy se skrýval, aby jeho důvody vyvrátili. Celá literatura z toho povstala, ale teprve po jeho smrti vydali odpověď tiskem; měli strach, že živý by jim jejich stavbu rozmetal jako domek z karet. K disputaci s ním se odvážili, když byl v Toweru strašně zmučen, že se sotva na nohou držel - pohané byli lepší a disputovali s křesťany dříve, než je zmučili, aby byli s to odpovídat při jasném vědomí! Jenže proti zmučenému E. prohráli na celé čáře; hořce litovali, že připustili veřejnost, a po utržené blamáži disputace nechali; ale pomstili se mu za to strašně v mučírně. Sám praví, že myslil, že přichází jeho poslední hodina; vytrhali mu nehty atd.
- 8 Jaurès, vůdce francouzských socialistů (zastřelen r. 1914), vyhledal své dceři Germáně učitelku bez víry. Když jí bylo 21 let, pomýšlel na ženicha, ale ona namítla: „Já bych se ráda stala milosrdnou sestrou.“ Otec se zarazil. „Jak dlouho se tou myšlenkou obíráš?“ „Už tři leta.“ Smuten klesl do křesla... Chce odkřesťanit celou Francii, a nedokáže odkřesťanit ani vlastní dům!
- 9 R. 1868 postaven v Söulu, hlavním městě Korey, t. zv. přísežný kámen, na němž vyryt královský edikt, zakazující styk s křesťanskou Evropou a hlavně přijetí křesťanského náboženství. „Ať si to naši poddaní pamatují do 10.000 kolena,“ zněl závěr ediktu. Ve všech 363 okresích Koree měly být zřízeny podobné kameny. Došlo k tomu? Nevím, ale vím, že za 20 let zmizely všechny, sv. víra se tam pomalu šíří. Závěr slov Kristových v úterý po Květné neděli večer, když seděl na Olivetské hoře v kroužku svých apoštolů: „Nebe a země pominou, ale slova má nepominou.“
- 10 Tlaxcala v Mexiku... Ve františkánském chrámě jest „první kazatelna Nového Španělska“... nejstarší, s níž bylo v Mexiku slovo Boží hlášáno. Řeholníci byli už dávno vypuzeni, klášter proměněn v kasárny, chrám docela prázdný, takřka starožitné museum, věřící však zdobili a zdobí snad dodnes znesvěcené oltáře jako na smír vonnými květy, na něž jest Mexiko tak bohaté. Už dávno práchnivěji kosti misionáře, jenž naposled s oné kazatelny slovo Kristovo hlásal, ale umlčena tím i nauka Spasitelova? Jiní kněží s jiných kazatelen... A kdyby byly pobořeny i ony, co tím nepřátelé spraví? Slovo Páně nepomine.

Obrazy.

11 Město 90 radžů (králů) na Ceyloně, založeno asi na začátku naší éry, tedy v době, kdy se Pán narodil z Panny. Město plné chrámů a paláců, pozlacené špiče zářily v paprscích slunce, ulice uprostřed bílé, po stranách posypány černým pískem... Dvě hlavní ulice měly po 10.000 nádherných domů... Poutníci přicházeli až z Číny podívat se na tu nádheru. Dnes? Několik bídnych chatrčí, hrstka obyvatelů, něco trosek. Jeden potomek z průvodu princezny - kněžky, jež přinesla na ostrov „svatou větev“ (fikovou, dcera císaře Dharmosaky z Azoku, 3. století před Kr.) se stal katolíkem... Poslední mužský potomek Lutheřův se před lety taktéž vrátil (v U. S. A.) do církve, kterou jeho praotec opustil!

2 Dvě hodiny za Bicksburgem (U. S. A.) jest t. zv. národní hřbitov, kde na 14 terasách odpočívá 18.000 mužů... Za občanské války 1861-1865 bylo nedobytné město obleženo, sváděny krvavé boje, obhájci krváceli a padali, ale pevné hradby nepovolovaly. Dnes zbyly z opevnění trosky.

Aplikace: boje proti víře a církvi, sv. mučedníci... Zabít je bylo možné, víru zničit bylo nemožné, a galerie statečných zápasníků Kristových tvoří „národní hřbitov“ království Ježíšova.

13 O sv. víře lze říci, co řekl Berlepsch o Alpách: Alpy jsou velkolepé svědectví velebnosti tvůrčí moci, ale málo lidí zná skutečnou a plnou velebnost alpské „budovy“. Nejméně jest patrna tam, kde vedou široké vojenské cesty přes sedla nebo dráhy k úpatí tohoto divu stvoření. Nutno vniknout do tajemství skrytého horského světa do samoty uzavřených roklí a údolí; jest třeba šplhat přes trosky zmizelého světa, prodírat se bludištěm ledovců a vniknout ledovými pouštěmi do svatyně, která se tam před tvým zrakem směle klene do etheru: tam užíš nepopsatelně vznešenou nádheru alpského světa se vši její velebností, velikostí a krásou, tam přemožen padneš na kolena před touto ztělesněnou Boží ideou.

Aplikace: kdo chce poznat krásu sv. víry, nesmí zůstat jen na povrchu! Nepřátelé, kteří neznají ani katechismus a vědí o víře jen to, co četli u nějakého pokoutního pisálka, nemají zdání o kráse sv. víry.

14 Brazílie, „pohádková země..., pozemský ráj“ - má nepřeborné poklady neznámých krás a netušeného bohatství... Jen kdyby byl, kdo by je dovedl vykořistit! Řeky jsou bohatá síť vodních cest, horská údolí vydávají nejvzácnější tropické plody, hory chovají množství vzácných kovů, v řekách se tají drahokamy, ohromné savany skýtají nepřehledná pastviska, prales na březích Amazonky, jedinečný na zeměkouli, má nevyčerpatelné bohatství vzácných vonných dřev, a kde vykácen, tam vydává půda přebohatou žeň. Nebe, věčně azurové, se klene nad čarokrásnými krajinami, koruny obrovských majestátních palem halí les do pohádkového mystického přítí... A co říci o nádhře a kráse kolibříků a jiných ptáků, velkých modrých motýlů, svítících broučků, vůči nimž svatojanské mušky nejsou nic? Pohádková iluminace v korunách stromů, jako by svítily na cestu nočním motýlům, hledajícím květy... Co říci o kráse orchideí a jiných květin? Co o kráse vodopádů, daleko vzdálených lomozu ob-

chodních měst? Nicméně i tato krása má své stíny (tropické bouře, povodně, moskyti...), sv. víra však jest dokonale krásná a chová léky pro každou bolest, poklady milosti pro každou duši...

- 15** „Ať se blížíš k Ceylonu se kterékoli strany, vždy se rozevře tvému zraku pohled na krásu tak milou a velkolepou, že podobné stěží kde najdeš. Jako víla se ostrov vynořuje z azurových vln, vrchy zahalené v čerstvou zeleň, jejich stráně oděny rouchem věčného jara, hora Adamova ční strmě k nebi... Evropská čtvrť v Colombo jest v palmovém háji, domorodecká čtvrť tvoří park, jedinou velkou tropickou zahradu...“

- 16** Japonec praví: „Nemluv o nádheře, dokud jsi neviděl Nikko.“ (Nikko, nádherná krajina.)

Španěl praví: „Kdo neviděl Sevillu, neviděl zázrak.“

Maauři říkali: „Kdo neviděl Alhambru, neviděl nic.“

- 17** Když Svensson (Islandan) spatřil po prvé v Dánsku březové lesy, po prvé strom obalený svěžími listy, připadal mu ten pohled jako pohádka... Nebeská krása... Věc nám tak všední!

- 18** Alpské zvonky (*soldanella alpina*) patří k t. zv. teplokrevným rostlinám. Na zimu si uchovávají velké zásoby tepelné energie v podobě škrobu a jiných „hořavin“. Při jarním tání, sotvaže první kapky vody se dostanou ke kořenu, začne zvýšenou činností vyvíjet teplo, a rostlinka takto „vytápěná“ si proráží cestu sněhovou pokrývkou, a dříve než zmizí všechen led a mráz, jest bílý sněhový koberec poset nesčetnými modrými kvítky, jako by byl odrazem nebe, jehož blankyt zvěstuje příchod teplejších dnů.

Aplikace: víra v zimě a chladu utrpení nebo pokušení, věřící duše uprostřed nevěry atd.

- 19** Plody některých rostlin jsou při suchém počasí zavřené, při dešti otevřené, voda semeno odnese na místa, kam by se jinak nedostalo. Na př. sedum acre (rozchodník ostrý)... Dešťová voda, na níž semena plavou, vniká do nejjemnějších skulin a trhlin stěn a zdí, svislých a převislých... Jak by se tam sítě dostalo?

Aplikace: slovo Boží vniká všude a proniká vše.

- 20** Symbolem věrozvěstů může být i albatros, mohutný pták (rozpětí křídel 4 m), jenž jest stále na cestách, obletí celou zeměkouli; sleduje a provází loď nejdéle, když už ostatní opeřenci se vrátili na pevný břeh; ani polární kraje ho neodstraší (antarktis, jižní ledové moře), celé týdny on jediný jde za lodí... Jediný pták, jenž přelétá tropické pásmo, král moří... Hrdě se vznáší ve vzduchu, nehne ani perem, po hladině plave, ba zrovna běží.

- 21** Rozhlas - dnes může poslouchat řeč jednoho muže celý svět - deseti a stamiliony lidí. Někteří poslouchají ze zvědavosti, jiní lhotejně, někteří se dají nadchnout, někteří si tropí žerty a jiní provázejí řeč kletbami a proklínáním řečníka. Některá řeč způsobí rozruch v celém světě, jiná přejde bezvýznamně... Mluví náměstek Kristův, jménem Kristovým, a jeho slovo nezanikne jako hlas v poušti... Mluvili věrozvěsti, mluví katolický kněz, duchem spojený se všemi

spolubratry celého světa, a miliony věřících jsou hotovi položit život za každé jeho slovo, t. j. za každé slovo Kristovo, které jim hlásá. („Pod korouhví Kristovou“, 359 n.)

- 22** Polarisace světla. (*Maria, I. 12.*) Jako jiné obrazy z přírodních věd, hodí se i tento jen k promluvám pro mládež, zvláště studující. Světlo se šíří v prostoru všemi směry. Podaří-li se, aby se šířilo jen jedním směrem, máme polarisované světlo. Polariskop jest přístroj dosti složitý, kde v odraženém světle lze pozorovat různé předměty. Vlož do něho plástek krystalu křemene, soli neb jiné hmoty docela „bezceenné“ a na pohled prosté vši sličnosti, a plátek se třpytí nejkrásnějšími barvami („polarisační barvy“), uprostřed temný kříž („řecký“, dělicí pole na čtyři díly). Otáčíš přístrojem, a barvy se mění, přecházejí ve své komplementární. Někdy tvoří překrásné soustředné (koncentrické) prstence, ale temný kříž nikdy nemizí. Co vidí neozbrojené oko na plátku křemene? Nic, kus šedého kamene. Pohleď na něj v polarisovaném světle, a je ti, jako bys byl přenesen do pohádky, do kouzelného světa. Nejbujnější fantasie skladatelů pohádek nevy-myslila nic tak čarovného a čarodějného. Stojíš nad přístrojem a nemůžeš se od něho odtrhnout; nedovedeš si vysvětlit, odkud ta změna, kde se vzaly ty čarokrásné barvy v tom krystalku soli. Není to klam? Vložíš jiný plátek, a žasneš ještě víc. Sodík... Kolem kříže jako by vše poseto drahokamy nejpestřejších barev... Jindy opět se mísí bělost stříbra se žlutí zlata, hledíš na perleťové zrcadlo všech barev, jako bys měl před sebou nejkrásnější opál, jaký dovede umělkyně příroda vytvořit. Zkusíš to s kapkou roztoku sodíkového. Pomalu tuhne, a teď to začíná... Tu vyskočí v temném poli hvězda, za ní druhá, třetí, každá září jinou barvou, metají svazky paprsků jako komety, až celé pole hvězdami poseto... Nejkrásnější večer ti na obloze neposkytne takovou podívanou. Uprostřed vždy temný vážný kříž... Jiné látky poskytují jiné obrazy: stromovité figury, mechové obrazce, pštrosí pera nebo rajčí perutě, jedna žlutá, druhá modrá, na červeném podkladě, černý kříž uprostřed, vlny tak jemné a vzdušné, skutečně jako pera... Jindy vidíš koberec, mosaiku, motýlí křídla, květy všech barev..., dva a dva proti sobě, modré jak azur nebes... Otočíš přístrojem, a barva se mění v zelenou, žlutou, oranžovou, červenou, fialovou... Na žádné lučině nenajdeš takovou nádheru. Vyjmeš krystal z přístroje, a je ti jako hrđinovi v pohádce: všechno kouzlo a čar zmizel, nevidíš leč šedý povrch...

Jaká idea jest ztělesněna v tomto zjevu? Praktický účel má také, ale spíše podřadný (v hygieně ho využili). Avšak hlavní účel jest čistě estetický: odraz Boží krásy... Lze též aplikovat na neviditelnou krásu duše ve hmotném těle, na krásu sv. víry, již však nutno studovat! Není patrna při povrchním pohledu. Kříž znamená Krista; jen diamant, symbol nebeské oslavy, jest bez kříže... Lze aplikovat i na to, že není na zemi čistě radosti bez kapky utrpení.

- 23** „Toto jest vítězství naše, jež přemáhá svět, víra naše.“ (1. Jan 5. 4.) Vlastnosti a nezbytnost víry lze znázornit na pevné nezlomné o c e l i. Zlato činí náš život krásnější, železo je však nezbytné, od kapesního nožíku až k lokomotivě a parníku, od nejjemnějších přístrojů v laboratoři až k ohromným strojům v to-

várnách. Žádným kovem nelze je nahradit, a že se v přírodě v hojnosti vyskytá, neubírá mu praktické ceny ani významu a důležitosti.

A p l i k a c e na to, že každému snadno přijít k poznání pravé víry, a proto si ji snad tak málo vážíme. (Loď brázdící vlny bouřného moře: železný kýl, železné kormidlo, železný šroub . . . , železná kotva, již se v bouři zoufale drží . . .)

24 Životní síla sv. víry: lze znázornit na *o r g a n i s m e c h . . .* Košatý kaštan - jaký pohled v máji na korunu obalenou tisíci listů a květů . . . , strom vedle stro-
mu . . . , žasneme, odkud se ta životní síla v něm bere, rok co rok . . . Nebo břízka,
zasazená u zdi zděného plotu nebo u náhrobního kamene: po letech kořen zdvih-
ne kámen, vyvrátí kus zdi, ba je s to i kámen roztrhnout . . .

25 Ohromná výkonnost vnitřního tlaku v rostlině. - Stroj o mnoha koň-
ských silách sotva stačí, aby malé množství vody protlačil dřevěnou deskou sil-
nou 1 dm; blahovičník (eukalyptus) australský dosahuje výše 150 m, americká
sekvoj taktéž 150 m, k tomu připočti ještě větve, sukovitost dřeva . . . , a voda
protlačena až do té výše a vzdálenosti! Ale něžná květina zahradní s něžnými
kořeny má tutéž poměrnou výkonnost. Odřízni na jaře révu při zemi, upevní na
průřezu skleněnou rourku, a po čase vidíš, že voda v rource vyhnána do zá-
vratné výše 10 m!

26 Mladý b a m b u s vyrostle za 24 hodin o 57 cm, e u k a l y p t právě zasazený
dosáhne za rok výše 15 m.

27 Lze znázornit i obrazy z říše anorganické: jeden gram r a d i a - zrnko sotva
viditelné - vyvodí za hodinu 132 kalorií tepla - s takovou energií jsou při roz-
padu metány částice α a β . To znamená, že po celou dobu svého rozpadu („ži-
vota“, t. j. 2880 let - uran 5 miliard let) vydá gram radia $3\frac{3}{4}$ miliardy kalorií
(gram uranu přes 4 miliardy), t. j. tolik tepla, že by přivedlo 37.000 hl vody z 0°
do varu (100°); jinými slovy: vydá tolik tepla, kolik by se získalo spálením 10 q
uhlí. Nadto vyvozuje radium teplo za všech okolností, i při —250°, při kterémž
teplotě ustává každá jiná chemická reakce. Za vteřinu vysílá gram radia 34 mi-
liardy částíček (γ - paprsky); jediná částice na krátké cestě několika cm vy-
tvoří 200.000 jónů, její rychlost obnáší 22.000 km za vteřinu; paprsky proniknou
desku olověnou 7 cm silnou, železnou 19 cm silnou, vrstvu vody 150 cm, a ztrá-
cejí teprve 1% své působnosti - jinak proniknou desku čtyřikrát silnější (30 cm
olova). Lze zjistit (elektroskopem) přítomnost $\frac{1}{50,000.000}$ mg radia.

A p l i k a c e: životní síla víry - vliv a působnost víry (i tam, kde z ní zby-
ly sotva viditelné stopy) po celá tisíciletí.

28 K r y s t a l y vznikají nezávisle na okolí, jež je obklopuje; ani tíže, jež bortí
hory a přivádí k pádu skály, nemá pražádného vlivu na vnitřní stavbu krysta-
lů. Pokoušej se rozdrtit krystal - rozpadne se na menší krystaly t é ž e soustavy,
ale žádná moc lidská neudělá (násilím!) z křehle hranol nebo klenec . . . Zmen-
šit, ano; dát jinou podobu („přetáhnout“ do jiného systému) nikoli . . . Jako by
tato umělecká díla Boží moudrosti byla nezdolná vůči každé mechanické síle.

- 29** Rozlož kapku vody (18 mg) v její jóny, kladný - záporný, H - HO, přenes jejich elektrický náboj na dvě kovové koule, a budou se přitahovat ještě ve vzdálenost 1 km silou $8\frac{1}{2}$ milionu kg! Tak obrovská latentní síla vězí v jediné kapce!

Aplikace jako nahoře: jediný článek víry, na pohled druhotného významu (na př. Maria) - jaký vliv po celá tisíciletí! Kolik milionů a miliard žen a dívek povzneseno úctou mariánskou! Jak posvěcena tímto učením rodina, jak zušlechtěna mládež atd.!

- 30** Zrnka platiny, vařená dnem i nocí v nejsilnějších kyselinách, zůstala beze změny.

- 31** Geisslerovy trubice, obsahující zředěný vzduch nebo jiný zředěný plyn..., je-li jimi veden elektrický proud, vznikají nádherné světelné zjevy, krystaly, jež při obyčejném světle jsou bezbarvé, září překrásně.

Aplikace: krásu svaté víry pochopí duše zbavená nezřízených vášní.

Je-li však vzduch (plyn) vyčerpán z roury docela, mizí nádherné „pozitivní“ světlo - duše docela netečná neb lhostejná též nevnímá krásu sv. víry.

- 32** Kleč - jako opak palmy může být obrazem zakrnělosti - víry vlažné a chabé - chybí slunko, světlo a zvláště teplo sv. víry, pročez mravní život zakrnělý, ale může být i výrazným obrazem boje mezi životem vegetativním a nepřátelskými silami přírodními - boje víry s nevěrou, se světskou mocí, s pronásledováním všeho druhu (s vnějším nepřáteli). Chlad nedopouští, aby se kleč vyvinula v mohutný kmen a větve rozepjala v šíř i dál - ohromné masy zimního sněhu, výšky větší než věž stlačují po většinu měsíců v roce svým břemenem její vzrůst; nicméně větévky vzdorně odporují všemu náporu, nepolámané, pevné, pružné. Zuřivá bouře alpských velehor do nich bije a mrská je, větvičky se poddajně uhnou, a zase se nepoddajně vzpínají k světlu. Marně se namáhá dlouhá a trvalá zima zničit houževnatý život, nadarmo se o to pokoušejí útoky orkánu. Na větrajícím svahu jest kleč neocenitelná a nenahraditelná svými kořeny: drží půdu, větvemi zachycuje drobníci se kamení a skoro pohřbena v rumu radostně se zelená. Jako široký souvislý smaragdový pás lemuje horstvo tam, kde přestává jehličnatý les, oživuje pusté plochy, jež by bez ní byly kamenitou pouští. V nižších polohách vniká i jako klín do lesa, ale ani tam se nebojí, že podlehně boji s ním - a při tom vždy zelená jako myrta nebo rozmarýna.

- 33** Kokosovou palmu najdeš u každé malajské vsi a před každou chatrčí... Mile, s královskou velebností a grácií se k ní sklání a zastíňuje ji svým překrásným vějířem... Palma změní v rajské zákoutí i nejšpinavější kraj a nejbídnejší příbytek.

Aplikace: krása sv. víry... vznešená, a přec se sklání k nejubožejším synům Adamovým.

- 34** Ujme-li se sám nebo sazenice, překoná každou překážku: tvrdou jako kámen půdu nahoře..., jemný klíček si proklestí cestu tvrdou hroudou - k úžasnému badavého ducha; nehybný kámen dole - kořeny jej obemknou. Jednou narázil kořen na houževnatou koženou podešev s dírkami po stranách; rozvětvil se

v množství kořínků, ty pronikly nepatrnými otvory a dole se opět spojily v jediný kořen.

- 35** Květinka *streptopus amplexifolius* (čípek, rod chřestovitých) jest ještě skromnější než fialka. Listy má široké jako konvalinka nebo chudobka, ale kde vězí květy? Musíš nazvednout list, a pak uříš drobounký liliovitý bílý kvítek (list jej chrání před deštěm a bouří). Přece jej však broučci najdou - přivábí je jemná vůně. Když nastane oplodnění, takže netřeba se obávat škody od deště, narovná se lodyha, široké listy ustoupí a rostlinka ukáže oku mimojdoucích své pěkné, šarlatové bobule.

Aplikace: a) Chraň si víru! b) Pokora je nezbytná!

- 36** Příliv vzniká na Tichém oceáně. Přitažlivost slunce a měsíce způsobí mocnou vlnu, jež dvakrát za den obejde celou zeměkouli. Ubírá se k západu, za 12 hodin jest u mysu Dobré naděje, za 4 hodiny potom u brasílského pobřeží, kde se odráží a dosáhne za 12 hodin potom Irska (přes Atlantický oceán), za 8 hodin se láme o Severní mys a mizí v Polárním moři. Kde se vlévají do moře mocné řeky se širokým ústím, jest příliv patrný daleko do vnitrozemí, proti proudu řeky (Labe 136 km, Amazonka 870 km). Proto se velká obchodní města stavějí ne u samého ústí řeky, nýbrž dále do vnitrozemí, kde má příliv hranice. Amazonka... dvakrát denně mocná vlna tam a zpět... Za tři dny potom, kdy vznikla na druhé straně Kordiller, ztrácejí se v brasílských pralesích poslední dozvuky.

Aplikace: šíření víry po zemi...

- 37** Moře, neomezené moře, společný statek všech, zbavuje člověka úzkých svěracích pout, budí pocit svobody a samostatnosti. Proto asi lze na ostrovech pozorovati více svobody než ve vnitrozemí - nitro Asie a Afriky, kde všechn život a všechno jednání ztrnulo absolutním despotismem!

Aplikace: sv. víra, k níž jsou všichni povoláni, společný majetek všech, vede k „svobodě dítek Božích“, jak praví sv. Pavel. - Konvertité: „Nikdy bych nebyl tušil, že v církvi budu požívat takové svobody.“ (Faber, Ruville a jiní.)

- 38** Kdo pluje po širém moři, takřka vidí a cítí božskou nekonečnost, všemohoucnost, velebnost..., vidí ji nad sebou, vůkol sebe, pod sebou, kamkoli pohledne..., nikde hranice, jeho myšlenky nikde nenarazí na viditelné meze. Moře neprofanuje, nýbrž povznáší, a to nutká jednak k obdivu, jednak k modlitbě. Příslůvečná zbožnost starého námořníka jest projevem toho, co jeho duše s nekonečným mořem takřka spjatá cítí; vznáší se neustále v božské všudypřítomnosti a nekonečnosti...

- 39** Totéž platí o astronomii, jež se noří noc co noc do nekonečných prostorů světových...

- 40** Pohled na horské velikány vzbuzuje týž pocit - vedou nás vzhůru, k Bohu, k nebi... Rozhled s alpského vrcholu při východu slunce: horské hřebeny a řetězy hor, táhnoucí se do neznáma, všechn hluk a prach profánního života daleko pod námi, a my ve svatém klidu sami se svým Bohem...

- 41** Pohled na ledovou horu jest majestátní... Člověk cítí svou mizivou nepatrnost vůči ní..., jeho paroloď jest maličká skořápka! Ale běda, dojde-li ke srážce! Z lodi nezbude ani tříška...

Aplikace: před pravdami sv. víry se v pokoře sklánět - nechtít je všetečně zbadat! „Všetečný zkoumatel velebnosti rozdrčen bude od ní“ (Př. 25. 27. Sir. 3. 22.)

- 42** Sv. víra v lopotách našeho vyhnanství a v jeho temných hodinách jest jediná zářící hvězda na zastřeném nebi našeho putování - jako svítící ryby v temných hlubinách moře, kam sluneční světlo nepronikne. Hvězdice bisinga elegans, „okrasa moře“, svítí nádherným oranžovým světlem (bisinga podle báje byl drahokam, jež nosila norská bohyně Freyja). Wil. Beebe sděluje, že v hlubinách pozoroval oknem své koule množství neznámých svítících ryb. Jedna zvláště nádherná: svítící oči, a po bocích po pěti zářivých pruzích - pět řad posetých hvězdami: každá „hvězda“ uprostřed silnější světlo žluté, jež lemováno v kruhu nebo polokruhu drobnými světélky purpurovými, velmi živě zářícími... Jindy pozoroval hejna raků neb krabů, ale jakmile některý narazil na kouli, „pukl“ a proměnil se jako raketa v sršící ohňostroj..., vypustil totiž (cítě nebezpečí) ochrannou tekutinu, jež jako plamenný mrak oslepi nepřitele...

Aplikace rozmanitá. Když rád přirozený chová tolik a takové krásy, oč větší jsou krásy řádu nadpřirozeného... Ochrana víry atd.

- 43** Pampeliška, protěž a jiné květy připomínají nám svými květy hvězdy - rozhozeny po zeleném koberci, a v nich se téměř zrcadlí nebeské světlo: slunko.

- 44** Zářením u paprsků z křemičité lampy lze vytvořit v listech rostlin překrásné kresby... Vliv víry na zkrášlení života!

- 45** Záření moře podle líčení Svenssonova, Schleidenova a Humboldtova (jest působeno fosforeskujícími drobnohlednými bičíkovci a poněkud připomíná alpské záření): „Při odlivu běží hoši do moře... Kudy jdou, všude vyskakují plaménky..., dotknou se prstem hladiny a vyšlehnou oheň, jenž však nespálí a neublíží; piší prstem ohnivé čáry na hladině..., udeří nohou do písčitého dna, a jako blesky vyšlehnou jasné plameny a zase zmizí; máchají rukama ve vodě, a vůkol srší oheň, moře chrlí žhavou lávu, jako by vůkol v temné noci vše hořelo... Projíždějí se na člunu - po stranách loďky zpod kýlu šlehají červené a modré plaménky jako blesky tak jasně, že boky lodi se třpytí. Světélka běží za vlnou, přeskakují kameny nebo vyskakují do výše, na útesích pění jako zářivé světelné pruhy. Člun se vznáší na tekutém žhoucím zlatě a stříbře: udeř veslem do vody, a způsobíš malý ohňostroj, vše srší jiskrami - pozvedni veslo, a padají s něho ohnivé krůpěje... Brázda člunu jest jakoby dýmanty poseta, parník rýsuje oceánem mléčnou dráhu, s kola teče rozžhavený kov, létající ryby rozprašují zářivý jiskrový déšť. Zdá se, jako by hvězdy si hrály a tančily celou noc po vlnách, a ty nejsi unaven, byť bys celou noc jejich hru pozoroval - ani nepozvedneš zraku k nebeské báni; její mihotající se hvězdy jsou tentokrát zastíněny a předstiženy tím, co vidíš na hladině... Myslíš, že jsi přenesen do čarovné říše pohádek...“

Aplikace táž, jako u jiných obrazů, kde pro krásu v přírodě ztělesněnou

nelze udat jiný důvod než e s t e t i c k ý moment; cokoli z rukou věčné Moudrosti vyjde, jest krásné, a mnohé zjevy nemají jiného důvodu, leč aby jimi Tvůrce zjevil svou moudrost a moc, a nám zkrásnil život. (Podrobněji o tom s jinými doklady viz: *Maria I. 111 n.*) Chová-li tudíž tolik krásy hmotný svět, kolik jí chová v sobě fiše duchů? A vložil-li Stvořitel tolik krásy do řádu přirozeného, kolik do nadpřirozeného? Je-li tak krásné tvorstvo, jímž se obírá věda, oč krásnější Tvůrce, o němž mi mluví sv. víra?

- 46** Víra katolická, nerozborná - to pozoruje každý nepředpojatý, ať přítel ať nepřítel. Ale že by byla i krásná?... Podávám líčení kteréhosi cestopisu, poněkud zkrácené a přizpůsobené.

G r a n a d a ! Jarní dny v tvých branách! Letos po prvé v životě je prožívat! Vesna zasypala celé město sněhem jarních květů a utkala kol Alhambry zelenou oponu. Po kolikáté věncí svými prvními květy červené zdi tohoto paláce! Kdysi Maurky ohnivých očí zdobily růžovými a mandlovníkovými květy svůj havraní vlas... V radostném očekávání hledím k pohádkovému sídlu starých kalifů. Konečně se vynoří před mým zrakem, a já hledím zklamán vzhůru. - Tyto gigantické masivní zdi, ty čtyřhranné masivní věže s malými okénky, spíše stílnami, že skrývají všechnu tu krásu, o níž jsem tolik slyšel? Vzdorně s grandiosní mohutností strmí věže z hloubky k oblakům - spíše pevnost nebo maurská bastilla než pohádkový zámek!

Stoupám skoro váhavě po pěšině, po níž na mezcích kdysi se ubíraly se zahalenou tváří maurské princezny. U staré kamenné brány, zdobené granátovými jablky, zmlknou poslední dozvuky hluku granadských ulic. Vstupuji do jilmového háje... Břečťan ovíjí prastaré obrovité kmeny, myrta azurovými květy pokrývá zemi... Zdá se, že nebe se v nich chce zrcadlit jako v jezerní hladině. Zlaté světlo proniká listovím, vánek šelestí ve větvích, slavík se ozývá v křoví, vlaštovky se laškovně honí nad hlavou, bystřinky seskakují po úbočí v překrásných kaskádách... Jako bych touto branou vstoupil do jiného světa.

Ale to jest jen začátek. Nevzhledné dveře se otevrou, a já vstupuji do Myrtového dvora. Duch orientu mne ovanul... Štíhlé jaspisové a alabastrové sloupky nesou lehké oblouky, jež jako krajkový závoj se vinou od arkády k arkádě... Smaragdový basén uprostřed, v němž jako v zrcadle vidím obraz té nádhery... Bdím anebo sním? Je to skutečnost nebo fata morgana? Z úvah jsem vyrušen, když mne volají do Lvího dvora... Úžasem nejsem s to vypravít ze sebe slova. Zkamenělá scéna z pohádek! Tak jsem si představoval v dětství sídlo rusálek a vil!

Pak ze sálu do sálu, z úžasu k úžasu, z pohádky do pohádky... Přenesení do Tisíce a jedné noci... Pak do Mirador de Daraxa, „Sídlu obdivu“. Z těchto oken hledívaly kalifovy manželky do překrásné zahrady, odkudž je ovíjela balzámová vůně růží, jasmínů a oleandrů. Popínavé rostliny s eterickou lehkostí se vinou od vavřínu k cypřiši, od cypřiše k pomoranči... Bublající krůpěje vodotrysku jakoby snily o dnech zašlé krásy a sláv...¹

¹ Arabský nápis v jednom sále: „Mne zahrnul Bůh takovou plností krásy, že samy hvězdy na nebi se zastavují na své dráze, upoutány mou nádherou.“

Opouštím palác a stoupám po úbočí hory nahoru k maurskému letnímu paláci Generalife, jenž jako hnízdečko položen do terasovitých zahrad a ční nad propastí do výše. Ohnivé květy granátových jablek, krvavé růže, fialový sléz, azurové kosatce, bílý jasmín, žluté narcisy, zlaté pomoranče, temně zelené listy agave, sivé olivy zápasí o primát s araukarií, palmou, magnolií... Z jednoho ukrytého balkonu hledím na Granadu a s věže přehlížím celou Alhambru, pestře domky města rozseté u jejích nohou, a přes malebný Albaicin a kaktusy porostlý Sacromonte s jeskynnými obydlími cikánů se nese zrak k Sierra Nevada s jejím zasněženým diadémem... Přehlížím celou širokou žírnou Végu, lemovanou malebným věncem hor a protékanou jako stříbrným pasem vodami Genilu...

Lze užít též jako kontrastu: kdysi... dnes za vstupné tam pouštějí turisty a ukazují jim, co dovedli ti, kteří byli před nimi. Co mělo obyvatelstvo z této pohádkové krásy? Kristus přišel oblažit všechny! Požehnání jeho díla... všeobecné a trvalé, věčné... Podobně lze užít i jiných obrazů: Benátky, dóžecí palác atd. Vhodnou amplifikaci! (*Viz pozn. na konci kap.*)

- 47** Řasy se vyskytují v nejrozmanitějších formách, od několikabuněčných až k obrovitým, některé duhových barev, jiné fosforeskující (č. 42). Pro vědce, jenž rád mikroskopuje, jest rozkoš jimi se zabývat (krása na zbežný pohled není patrná!). Poslední, co pořídil Wigand († 1896) pro botanický ústav v Marburce, byl drobnohledný preparát - z nesčetných pěkných mikroskopických řas sestavená slova: „Deus (nikoli „natura“, jako Aristoteles) in minimis maximus - Bůh v nejmenších věcech největší.“ - Chaluhové lesy patří k největším divům oceánu... analogie stepí a savan, husté neproniknutelné podmořské džungle, nejpodivnější rostliny, mnohé z nich věda ještě nezbadala. Vilém Bebe objevil v Chilských vodách chaluhový prales, jehož některé kmeny byly až 50 cm široké a 180 m dlouhé. Sargassové moře u Azor pokrývá povrch 140.000 qkm. Tento ohromný plovoucí ostrov řas jest obydlím bilionům živočichů, ryb, krabů, nereid atd. (Analogie: zrno hořčičné... z něho strom, v jehož větvích bydlí ptáci nebeští... Nepatrné začátky království Božího a jeho rozšíření)

- 48** Mechy... vyjadřují ideu něžnosti a nenáročnosti, spojenou s životní svěžestí. Nejvyšší rostliny Alp, poslední občané květeny v polárních krajích, v ledových tundrách jediný oblek země; bez nich by ona území sněhu a ledu byla bezživotnými pustinami. Eskymák jich užívá za oděv, jeho manželka zavíjí do plének z mechu novorozenátko, sob nemá jiné potravy krom něho. U nás udržují mechy vlhkost lesům, ukrývají pod svými polštáři krůpěje kanoucí se stro-

hledí na mne...“ Lidská pýcha! Lze však užít - a to právem - o kráse, jež vyšla z rukou Tvůrce, nebo o andělich, žasnoucích nad láskou Boží, jevíci se v díle vykoupení. - Nad jedním výklenkem čte turista jiný arabský nápis: „Požehnání Allahovo nechať sestupuje na tento palác, dokud bude poutníkova noha putovat k svaté Mekce...“ Analogicky o věčném trvání církve! V Alhambře? Zmizelé doby, zmizelá sláva, zmizelé rozkoše... Kam se vše podělo?... Pocity cestovatele, líčené v textu, zakusil na sobě nejeden účastník exercicií. V úvodní promluvě by se dalo вплést několik myšlenek, ale opatrně a ne rozvláčně, aby obraz, jenž má thema osvětlit, pozornost přítomných od něho neodvedl a nezaujal ji docela sám!

mů a chrání je tam před žhoucími paprsky letního slunce. Voda tak pomalu vniká do země a shromažďuje se tam v hlubokých rezervoírech. Mechy tudíž takto napájejí prameny!... Co bychom byli bez mechů a bez lesů? Odpověď dává historie: Dalmacie, kdysi úrodností závodící se sousední Itálií, dnes kamenitý Kras (viz kap. 11). O mechu platí rčení: „Malé příčiny - velké účinky.“ Krom toho mají mechy vliv na fysiognomii krajiny: kde kmeny holé, činí dojem chudoby a bídy; kde obrostlé mechem, dojem plnosti. Starý kmen vzbuzuje pocit ctihodnosti, je-li omšený. Náhrobek... Když bez mechu, patrně, že jest nový, od nedávna; pokrytý mechem „má historii“, mohl by vypravovat...

(Dojem, jaký na Kordulu Peregrinu činily chladné kraje protestantské a docela jiné krajiny katolické, kde ji takřka ovanulo teplo živé víry a Boží blízkosti.) (Viz kap. 1. č. 30.)

*

Vhodné užívání kontrastu v ruce dovedného řečníka působí jako vhodné užití světla a stínu v malířském ateliéru. Č. 46... Nádhera pro několik vyvolených, a vůkol chudoba..., chudé obyvatelstvo pod hradem, cikánská jeskynní obydli naproti, křesťanští zajatci v robotárnách... Nebo srovnat č. 46 (krátce!) s č. 48... Jaké požehnání má lidstvo z onoho pohádkového sídla kalifů, jaké z mechů... Podobných antithesí najde kazatel i v této sbírce dost, doveď-li jen vhodně obrazy položit vedle sebe. Ale opět upozorňujeme: užije-li kterého příkladu neb obrazu jako stínu, nebylo by radno, aby užil téhož obrazu jako světla - aspoň ne bezprostředně potom. Samo sebou není takové užití vyloučeno - vizme podobenství nebeského Učitele: kvas symbol hříšnosti (Mt 16. 6. 11 — srov. 1 Kor 5. 6 nn, Gal 5. 9), a jindy symbol vnitřní neodolatelné a zároveň nenápadné působivosti milosti (Mt 13. 33). Tak na př. lze v pozdějším kázání odvolat se krátce na užitý obraz č. 46 a připojit krátkou úvahu: „Kdo z oněch kalifů nebo princů kdy opustil onu nádheru, aby se v chudobě věnoval strádajícím bližním, trpící těšil, nevědomé učil...? Takové divy bliženské lásky vytvořilo jen křesťanství...“

Pro naše thema (krása sv. víry) se najde v přírodě obrazů bez počtu. Jenom jít přírodou s „otevřenými očima“! Při exerciciích... exercitátor hojně podobných obrazů užíval, a nadějná studující mládež pak soudila: „Pater jistě na takové „nábožné“ věci myslel, když toto studoval...“ Není ojedinělým zjevem, že účelnosti a krás v přírodě užívají kazatelé k důkazu moudrosti a moci Tvůrce. Avšak lze specialisovat a též krásu je d n o t l i v ý c h pravd sv. víry jimi osvětlit. Na př. pro thema „víra“: vstoupíš za parného dne do stínu lesa a tam se osvěžíš... Po celodenní dřině ti skýtá náboženství a styk s Bohem osvěžení... Doklad ze života světců nebo jiných velkých mužů! - Sedíš nad bublajícím potůčkem a zapomínáš na všechn žal... Slova sv. víry, kanoucí do zraněné duše! - Stojíš pod strmou skalní stěnou na horské planině nebo v údolí, jak maličký připadáš sám sobě! A duch se nese vzhůru, k nebi... Podobně, když se zamyslíš, co ti o Bohu a tvém cíli praví víra...

Některé obrazy mohou být kazateli podnětem k hledání a vhodnému užití příkladů pro pravdu opačnou. Na př. vítězství víry jsme přirovnali k jarnímu slunkku, jež pomalu, ale jistě zvítězí nad ztuhlostí a vykouzlí život, květy, plo-

dy... Pro nevěru nebo vlažnost opačný obraz: podzim... odvrát od slunka - od Boha..., pomalu, ale jistě se v duši stmívá, vše vadne, listí opadává, zpěváčci (symbol pravé radosti) se stěhují, až přijde první mráz... Nebo ještě jednou př. 46... Nevěra? Pravý opak! Zevně sličná (fráze o rovnosti, humanitě nebo filantropismu, svobodě svědomí atd.), a uvnitř? Jako sodomské jablko nebo pozlacená ořechová skořápka, obílený hrob... Kolik studentů se dalo na zvučné fráze chytit! Před r. 1789 se dala na ně chytit celá Francie, a teprve skutečnost a zkušenost ji poučila...

Víra vítězí, jak řečeno, ponenáhlu. Nevěra někdy „pracuje“ též ponenáhlu, jako rakovina, někdy se snaží dosáhnout cíle násilím, okamžitě... Podobně bludaři...

*

Stejně jako kap. 5., hodí se i toto thema ke kázáním slavnostním. Třebaže jejich hlavní účel jest disponovat posluchače k důstojnému slavení svátku nebo příležitostné slavnosti („vzbudit náladu...“, na př. radost, vděčnost, důstojnou hrdost na víru, viz kap. 7), není tím řečeno, že v slavnostním kázání nemá místa poučení, jež spolu s povzbuzením vůle jest podstatným činitelem v „obyčejných“ kázáních. (Viz str. 88—89.)

Silvestrovské kázání... Kazatel má před sebou nejednoho vlažného věřícího, jenž snad po celý rok nepřijde poslechnout slovo Boží... Užít příležitosti! Bilance za uplynulý rok, výhled do nového roku... Jak vhodně se dají do zpytování svědomí вплést myšlenky z kap. 14., do úvahy o budoucnosti myšlenky z této kap. (o vítězství víry), do obou myšlenky z kap. 11!

Krása víry... Jest patrna jen tomu, kdo se na ni podívá „zblízka“, kdo vstoupí dovnitř, kdo se ponoří do úvahy o sv. pravdách. (Viz č. 43...)

Vítězství víry... „Království Boží nepřijde s hlukem a povykem“ (Lk 17. 20)... Jeho vzrůst a vítězství nad světem Bohu odcizeným znázornil Pán pěknými podobenstvími o zrně hořčičném, o kvasu, a zvláště málo známým překrásným podobenstvím o vzrůstu, jež má pouze sv. Marek (4. 26 nn). Jako jarní slunko se ponenáhlu propracuje mrazem, vánicemi, sněhovými bouřemi k vítězství nad ledem a ztuhlostí, tak víra...

Sexagesima! V epištole líčí apoštol národů, s jakými obtížemi zasévali věrozvěsti símě slova Božího, o němž mluví evangelium téže neděle. Lidé myslívají při slově vítězství na řinčení zbraní, na skvělé, nenadálé a neočekávané úspěchy, jež obrátí k sobě pozornost celého světa, blízkých i vzdálených. Jaký omyl!

*

Krása sv. víry: viz též kap. 1. č. 30. 32. — kap. 7. č. 43. — Vítězství sv. víry: viz též kap. č. 5. 8. aplikace. — kap. 7. č. 46.

11. POŽEHNÁNÍ SV. VÍRY.

Předešlé úvahy o kráse sv. víry jsou uzpůsobeny, aby nadchly pro ni zvláště duše velké a šlechtné a zakotvily je v ní tak, že žádná bouře není s to, aby je vyvrátila. Tato kapitola, určená pro duše méně ideální, není nikterak zbytečná ani pro ideálnější a má značný význam apologetický.

Jaké požehnání přináší víra jednotlivcům, státům, celé společnosti . . . Obrace se tedy ke zřízené sebelásce - volím toto slovo místo užívaného a značně nepřesného výrazu „oprávněný egoismus“; egoismus jest cosi nedokonalého a tedy hříšného, zatím co sebeláska zřízená, t. j. láska k vlastní duši, jest povinností každého křesťana. Co mi víra dá . . . ? Jaký prospěch z ní budu mít . . . ? Lze též říci: tato kapitola se dovolává při posuzování významu a ceny sv. víry měřítko podaného nám od samého božského Učitele: „Po ovoci poznáte strom . . .“ (Mt 7. 16.) Jaké požehnání (časné) přinesla a přináší světu víra, jaké nevěra?

Nesmí se ovšem nikdy pouštět s očí, že zjevení, jsouc nadpřirozené, má nadpřirozený cíl, t. j. Pán nám přinesl slovo pravdy, aby nám ukazovalo cestu k věčnému životu. Víra nemá ani výlučným ani hlavním cílem zjednávat nám dobra vezdejší, byť byla sebe vyšší, na př. kulturu. Jest rozhodně pochybené, když se tato věc (význam sv. víry pro časné blaho) příliš zdůrazňuje. Nicméně věřícího těší, vidí-li, že jeho víra slibuje nejen věčné statky a člověka vychovává nejen pro věčný život, nýbrž - jsouc v nejkrásnějším souladu s lidskou přirozeností - činí krásným a obohacuje i život vezdejší. Jest jisto: kdyby neměla na pozemský život pražádného vlivu, cosi by jí chybělo; rozhodně by se nemohlo říci, že zušlechťuje celého člověka, z duše i těla složeného, a že jest v krásné harmonii s obojí částkou jeho přirozenosti.

Co se apologetického významu této úvahy týče, jest jasno: protivníkům, kteří vyhláší sv. víru za negaci života (vezdejšího) a za prázdnou jakýchkoli hodnot („Werte“) upotřebitelných v pozemském životě, ukážeme, že se naprosto mýlí, nevidouce nebo nechtějice vidět požehnání, jež víra lidstvu přináší. Třebaže v první řadě jest určena, aby nám zjednala onen vyšší, dokonalejší, věčný život, není nikterak prosta pronikavého a to velmi blahodárného vlivu na život vezdejší, a že tedy má mnoho hodnot, jichž se dá prakticky využít, a to k nedožránímu prospěchu člověka. Jinými slovy, že víra není negace života ani podnikavosti nebo práce. Kvietismus jest blud církvi odsouzený; nirvana není cíl člověka, jak jisté náboženství učí. Mužové víry byli vždy mužové práce, od sv. Pavla až k Janu Boscovi.

Tyto úvahy působí na duši mnohdy mocněji než předešlé; **po-**dávají motivy, jež zasahují bezprostředně do života každého z nás. Požehnání sv. víry pro jednotlivce, pro rodinu: zušlechťuje, povznáší, sílí v utrpení, zjednává útěchu v bolestech, chrání před malomyslností a zoufalstvím, přináší pokoj rodinám, jest pramenem svornosti a lásky, matkou charity, hlásá dětem IV. přikázání a pánům přikázání lásky; chrání sice majetek, ale zároveň volá běda nemilosrdným atd. atd. Pak lze přejít k dějinám a ukázat, jak vypadal život Evropy za dob víry a jak vypadal a vypadá za dnů, kdy víra ze srdcí vyprchala nebo byla násilně z nich vypuzena. *Facta loquuntur!* Fakta mluví důrazněji než nejskvělejší výklady a obhajoby. Odtud ta síla a důkazná moc příkladů, jíž jest prostý lid daleko přístupnější a kterou hravě pochopí, které se neubrání aniž ji oddisputuje jakýmikoli sofismaty sofista, platící za inteligenta. „*Contra facta nulla argumentatio . . .*“ Co se dá proti faktům namítat?

Víra není tudíž pěkný šperk, jak někdy prohlašují i nepřátelé, uznávající její krásu, po případě její „někdejší“ oprávněnost a blahodárnou působnost. „Kdysi“ měla význam; své poslání vyplnila, ale dnes? Zastaralá . . ., stihl ji osud všeho lidského: propadla marasmu. Dnes nutno dát člověku něco jiného, náhradu, *cosi*, co by bylo plno života a mladistvé energie a síly . . . Nikoli; víra je dodnes pokladem (Mt 13. 44), ne pouze pěkným šperkem, jež bychom nosili na odív; ale ani tento poklad nesmíme zakopat, poklad přináší užitek, jen když s ním těšíme.

Co řečeno, objasníme a utvrdíme *e contrario*: jak neblahé ovoce přináší nevěra. Opakujeme: všecken boj proti víře má důvod v tom, že víra není pouhé theoretické poznání. Pravdy sv. víry jsou veskrze praktické, zasahují hluboko do konání a pronikají veškeré jednání, ba i myšlení člověka, stanoví mu normy, od nichž není *dispense*. Odchýlí-li se od nich život, ať jednotlivce, ať státu nebo společnosti, spěje neodvratně v záhubu. Lze doložit příklady z dějin: jaké následky mělo, když se národ nebo dokonce velká část Evropy odvrátila od víry, ať bludem nebo nevěrou. Protestantství a jeho ovoce: revoluce anglická, selské bouře v Německu - třicetiletá válka, hugenotské války ve Francii - úpadek věd a umění, částečně i hospodářský: pohusitské doby u nás; čím byl Norimberk, Canterbury, Oxford za dob katolictví a čím potom, zatím co v katolické Itálii vše vzkvétalo; stačí vyslovit jména Benátky, Janov, Florencie, Bologna. Nevěra a její ovoce: revoluce století 18., 19., 20., v Evropě, za mořem . . . Lze-li přec někde konstatovat hospodářský rozmach, na př. v protestantské Anglii, nutno říci: a) předtím byl ještě větší rozmach v katolickém Španělsku a Portugalsku za doby objevů zámořských; b) hospodářský

rozmach bez vyšších cílů odpovídá duchu protestantskému: zapomíná na vyšší život, žije jen pro tuto zemi.

Hlavní důraz klademe na pozitivní příklady - uvádíme z dějin několik méně známých. Je-li v celé sbírce která kapitola, kterou po negativní stránce (neblahé ovoce nevěry nebo ztráty víry . . . , vymýtání víry ze života veřejného i soukromého) může každý hravě rozšířit sám, je to tato. Z vlastní zkušenosti, z toho, co přítomní právě v novinách čtou (různé aféry korupční, velezrádné, nečisté, mladí zločinci, krátce celá černá kronika), může vhodně doložit to, co řečeno. Podotýkáme: věc, o níž se noviny právě široce rozepisují, může vyvolat afekt i efekt velmi působivý, když se jí vhodně užije, ale po čase nepůsobí zhola nic. Proto nutno být opatrný v užívání příkladů ze současného života. Mýlil by se, kdo by myslel, že příklad, jenž působí dnes, bude mít stejnou působivou sílu i po letech, anebo že případ, jenž nezůstal bez efektu v této osadě (rozrušené neslýchanou otcovraždou, kterou spáchala špatně vychovaná dcera), bude mít stejný efekt i jinde, kde súčasné osoby jsou posluchačům neznámé.

Od společnosti sestoupíme k rodině a k jednotlivci. Rodina věřící - rodina bez víry . . . Jednotlivec . . . Co mu skýtá víra v dobách radostných, co v utrpení, v pokušení . . . Dívka, jež klopýtla nebo se dala svést a jest blízka zoufalství, uchrání se nejhoršího a vybědne, třímá-li její ruka pevně kotvu sv. víry - v takové chvíli se jí rozevírá jen dvojitá cesta: k rybníku nebo ke zpovědnici. - Ochrana, kterou skýtá víra nezkušenému jinochu neb dívce, vstupujícím do života. - Svornost a pokoj v rodině, klid svědomí, odevzanost, trpělivost, opora, síla, útěcha, záchrana, zušlechtění. - Kdo vypočte všechno požehnání víry!

Jak víra zušlechťuje, lze nejlépe ukázat na světcích. Bylo by jistě radno občas na kazatelně vylicít život některého člena církve vítězné - nejen těch několika světců, jejichž památka se u nás slaví zasvěceným svátkem a o nichž se nezbytně kazatel zmínit musí. Jací velikáni ducha jsou oslavení bojovníci Kristovi! Zdá se, že skutečně „nevíme, co znamená být svatým“ (F. W. Faber). Přečteme-li „Fabiolu“, užaseme nad velikostí sv. Šebestiána. F. Förster, protestant, napřed přivrženec „poučovacího“ systému ve věcech pohlavních, později radil, aby mysl od těch věcí byla co nejvíce odváděna (ablenken), a praví, že užitečněji než na četbu pohlavních zvráceností by mládež věnovala čas k tomu, kdyby se seznámila důkladně s životem a dílem některého velikána dějin, „na př. Františka z Assisi“ - pokorného, chudého světce! Velikán . . . platí o každém oslavenci, jemuž se dostalo cti oltáře. Jen umět dobře vystihnout jeho vnitřní život! Na tom vlastně všechno záleží. Omezí-li se životopisec jen na několik dat, poví-li nám, kde se

světec narodil, jaký byl jeho životní běh, jeho povolání, co vykonal, kde byl a působil: to jest příliš nedostatečné. Nedovíme-li se z jeho vnitřního života zhora nic, leda několik věcí, jichž následovat nemůžeme (zjevení a jiná omilostnění), pak není divu, že se mnohý domnívá: „Svatí byli z jiného těsta než my... Není každému dáno... Kdyby se i mně sv. Panna zjevila, byl bych také svatým...“ Jak pochybený náhled! K tomu, aby se někdo stal svatým, není třeba věcí mimořádných. Stačí poddat se vlivu sv. víry, užívat všech prostředků spásy, jež nám podává, a jsme na cestě k dokonalosti. Kdybychom dokázali vyšínout se k heroismu v jistých věcech (sebezápor, pokora, trpělivost...), nebylo by třeba více k velké svatosti.

Tedy vnitřní život světcův... K tomu nedostačí vzít sbírku životů pro celý rok. Právě takové sbírky trpí uvedeným nedostatkem. Čtème však život sv. Aloise od Cepariho nebo Meschlera! Čtème jeho biografii sv. Jana Berchmanse, světce, v jehož životě není zhora nic mimořádného! Žádný zázrak, žádné zjevení... Nebo „Dějiny duše“, kde sama sebe líčí sv. Terezička! Zase žádné omilostnění mimořádnými mystickými zjevy a dary, o jakých se dovídáme na př. u sv. Gertrudy nebo Mechtildy. Že životopisy Víta de Fontgalland nebo Aničky Guigné se staly milou četbou tisíců věřících, má důvod v tom, jak se tyto děti staly svatými... svědomitým plněním vůle Boží! Jak zušlechťuje víra toho, kdo se jejímu vlivu naprosto poddá a spolupůsobí! Jak málo třeba k tomu, abychom dosáhli dokonalosti!

Několik praktických poznámek. Není snad jediného kněze, jenž by nečetl „Vyznání sv. Augustina“. Nuže, číst s tužkou v ruce, a nashromáždíme si materiál k nejednomu kázání. Co vypravuje o své matce, stačí reprodukovat, scelit, doplnit aplikacemi, a máme překrásnou stavovskou promluvu pro matky. Proces obrácení Augustinova ukáže překrásně a plasticky, že byl z téhož těsta jako my, z masa a krve, že to nešlo hravě... Líčit jeho vnitřní obtíže, boje... Při tom se uvarujeme úskalí, že bychom podávali suchou teorii.

Svatí, ovoce životní síly, jež jest skryta ve sv. víře... Poukazovat na to, že ctnostmi dosáhli nebe! Ostatní přednosti, jimiž se skvěli, je činí velkými v očích lidí, ne však v očích Božích. Vezměme na př. sv. Tomáše Aq. Zdá se mi, že se příliš zdůrazňuje jeho nevyrovnatelná učenost. Avšak ta ho neučinila svatým, nýbrž to, že ji cele využil k oslavě Boží. František Maria Arouet nosil jméno Mariino a vynikal neobyčejným nadáním, a co zlého tímto darem nebes natropil, víme všichni (známe ho snad lépe jeho pseudonymem Voltaire). Jak mile překvapí, všimne-li si životopisec také zevrubně ctností andělského učitele: jeho posluš-

nosti, pokory, skromnosti, abych o ostatních pomlčel. Ve sporných otázkách bohoslovných hájí svůj názor, přináší důkazy, ale jest dalek toho, aby se na odpůrce vrhl urážkami a snad nepravdami, a při tom hotov jako Bernard podrobit se okamžitě rozhodnutí církve, kdyby rozhodla proti němu. Jak jsou ho vzdáleni někteří pozdější theologové! Proč? Zapomněli, že nutno nejen se obdivovat jeho nebeské moudrosti a velebit jeho učenost, nýbrž následovat jeho ctnosti. „Lid tento ctí mne ústy, ale duchem jest mi docela cizí.“ Jak radostně překvapí každého věřícího inteligenta, dočte-li se, že velký kazatel Lacordaire nebo neméně apologet Albert Weiss byli mužové svatého života, zachovávající svědomitě předpisy své řehole a vynikající nevšední ctností! Právě proto spočívalo na jejich působení požehnání nebes.

Toho třeba dbát při panegyrických kázáních: všímat si vnitřního života světců a poukazovat na to, v čem je můžeme následovat. Pak dojdeme k pozitivnímu výsledku, jako Ignác při čtení životů svatých v Pampeloně. Čte a vždy si dává otázku: „Nemohl bych následovat toto neb ono?“ Při zázracích by si takovou otázku dát nemohl!

Příklady.

- 1** Dolcini popisuje takto život v B o l o g n i ve 12. století: „Čistota mládeže nebyla zkalena mraky tělesné žádostivosti, jež zahluje srdce v noc a nedovede rozeznat čistou lásku od temnot choutek a vášně. Ovoce lásky byly přátelské rozhovory a skutky lidumilnosti. Mládež hledala radost ve čtení pěkných knih a v nevinných žertech (obojí pohlaví odděleno při hrách a zábavách!). Mnohdy se bez nenávisti přeli, jako když člověk sám s sebou disputuje, vzájemně se poučovali, druh od druhu se učil. Čeho se komu nedostávalo, za to skromně žádali, a těšili se z toho, co měli; jejich radostí bylo, že mohou vespolek pracovat. Tato vroucnost milujících srdcí se jevila ve slovech, pohledu a tisícových vzájemných službách. Tehdy v každém domě byl řád a kázeň, zdrželivost, manželská věrnost a střidmost. Důstojenství rodiny nezáviselo na bohatství, jež bývalo tenkrát v italských domech řídké, nýbrž na počtu a dobrém jménu jejich členů. Mravy jednotlivců připomínaly staré doby, kdy lidé vstávali od stolu k studiu nebo k práci. Svoboda byla respektována jako část pozemského dobra. Řádným lidem nechyběla svoboda nikdy.“
- 2** Ambrož Leo popisuje takto N o l u : „Každého okouzlovaly pěkné vily a zahrady milého pohostinného města a lidu; v mravech vládla přísná čistota a zdrželivost, spojená s největší jemností a svobodou. Nebylo stran (politických) ani sporů, zrady ani vraždy nerušily tohoto klidného města (obojí bývalo časté, kde strany žily v rozbrojích). V žádném italském městě nebylo lze potkat zločince, jenž by pocházel z Noly, u něhož by vašeň tělesná nebo lakota ovládala rozum. Lid pilně pracuje, každý je spokojen se svým údělem, takže nikdo si ne-

přeje cestovat - ani tak daleko se vzdálit, že by ztratil věže města s oči nebo neslyšel hlasu jeho zvonů. Jeden jinoch mne provázel cestou; tři dny byl mimo domov, a když jsme se vrátili, seskočil před hradbami s koně a políbil bránu svého drahého domovského města.

- 3** Na pobřeží Chiavera byly pěkné a milé kaple a kostelíky uprostřed polí a vinic; chodec takřka každým krokem o ně klopýtal. Vyšel-li kdo za Janov před východem slunce, slyšel s hor vyzvánění nesčetných zvonů - probouzely mnichy a zvaly lid k jitřním hodinkám, jako by spolu s vycházejícím slunkem pozdravovaly toho, jenž z bohatství své dobioty dává lidem nový den, aby ho užili k jeho oslavě a k vlastnímu prospěchu. V okolí Janova bylo přemnoho klášterů mužských i ženských; tím však nepozbýval Janov ničeho na své podnikavosti ani na svém evropském jméně.
- 4** Antonio Galateo líčí O t r a n t o : „Lidé čistých mravů; nebylo tam lháře, nestřídmeého, ctižádostivce ani nespravedlivého, podvodníka, lupiče ani štváče; vládla všeobecná pravdomluvnost, upřímnost, zdrželivost, spokojenost, dobročinnost. Třebaže tam jest množství žoldnéřů a cizinců, jak v přístavním městě nezbytně bývá, přece se všichni měšťané udrželi v bezúhonnosti a charakternosti. V míru jsou ochotni, přátelští a milí, ve válce dovedou být stateční, o čemž by mohli nejlépe mluvit Benátčané, Španělé a Francouzi. Výchova dětí a mládeže jest svobodomyšlná v nejušlechtilejším smyslu; vedení ke skromnosti, vzájemné lásce a ochotě, nadutost a neukázněnost jsou věci neslýchané. Lid nezanedbává povinnosti náboženské, a k čemu jinde lze stěží pohnout nemocné, to tam konají bez domluvy všichni, totiž přijímají často sv. svátosti. Ženy žijí čistě, ve všední dny přadou, o svátcích jsou doma. Krása a milý zjev dívek jest v plném souhlasu s jejich skromností; nikdy jich nevidět v okně, žádný pohled, žádný pohyb, jenž by zavalil podnět k hříšným myšlenkám. Benátčané neplatí za nejlepší křesťany, ale když dobyli Otranta, chovali se k ženám s největší uctivostí a sami je chránili přede vší zvlí ve chrámě sv. Agaty, kam se uchýlily, a zdržovali se všeho ničení památek. Neznám města, kde by bylo lze šťastněji žít. Málo sporů, málo nesmyslného křiku, málo zločinů, málo nepřátelství, žádný žalář. Žije se bez závisti, bez ctižádosti a pýchy, bez urážek a přepychu, není tu ani nadbytku ani nedostatku, žije se tu bez bázně v nejlepší shodě, není tu daní.“ Galateo sám byl cizinec, jenž se v Otrantu usadil a tam provozoval lékařskou praxi.
- 5** Vyslovíme-li jména Florencie, Benátky, Janov, vynoří se nám představa bohatých měst. Byly to vskutku zámožné republiky, zvláště v 15. stol.; ale každý žil prostě - právě proto bylo možno nashromáždit tolik pokladů, proto bylo možno okrášlit město stavbami a galeriemi, jež ještě dnes vzbuzují podiv vědce i turisty, jenž z ciziny zavítá do těchto kdysi slavných měst. Neutrácelo se, ženy se neparádily, mužové se neopíjeli. Ve Florencii bylo v oběhu na dva miliony zlata, ve veřejnosti vystupovali měšťané důstojně, doma žili prostě. Chudých nebylo, a o opuštěné bylo postaráno úplně lidumilnými ústavy. Nebylo vzácným zjevem, že některý občan sám postavil nemocnici (jako na př. otec Beatrice známé z Dantovy *Commedie* r. 1288 „Santa Maria Nuova“), neb

jiný dům určený veřejnému blahu. Šlo-li o to, aby se postavil nový chrám, a to co nejnádhernější, hravě se sbírkami dosáhlo potřebné sumy. Dnes se stavějí stavby jiného druhu: věznice, pevnosti, kasárny, divadla, biografy, vítězné obelouky, bursy; tehdy neslýcháno a vyloučeno, aby komu za živa postavili na náměstí sochu. Největší boháč janovský Fr. Vinaldo žil docela prostě a čistě, a ve stáří mohl osvědčit: „Neměl jsem nikoho nepřítelem.“ Městu věnoval ohromné sumy, aby byl zmenšen státní dluh a sníženy daně.

- 6** Bratři Jeronym a Šinibeldo Flisca v Janově, podle našich pojmů milionáři, byli v jednání s lidmi neobyčejně skromní, byť šlo o nejchudšího občana. Mikuláš Grimaldi zdobil město nádhernými stavbami. Nad těmito a podobnými obrázky z dob minulých nutno se zamyslet, zda byl středověk skutečně dobou tmy. Novalis praví: „Středověk měl obchodníky, my máme kramáře.“ Stačí vzpomenout Benátek a jejich spojení s dálným východem - při tehdejší nedostatečné komunikaci! Nadto nutno doznat: novověk jest sobecký. Jeho zásadou je: „Co já vydělám, toho chci užít pro sebe; pro jiného jsem se nedřel.“ Jsou sice čestné výjimky, ale nevím, zda v lidumilnosti nepředčí civilisovanou Evropu Parsové, pohanští ctitelé ohně v Indii, známí bohatstvím a štědrostí, nejen vůči svým souvěrcům, nýbrž vůči všem.

- 7** Bernard Gomisius líčí španělské provincie: „Valencie má obyvatele čilé a živé jako rtuť, oplývají přítomnými dary, takže se nestarají ani o minulost ani o budoucnost, jsouce spokojeni s přítomností. Obyvatelstvo Aragonie se honosí minulostí, pohrdají přítomností, staré zákony jim platí za nedotknutelné. Obyvatelé Katalonie, neúrodné to země, žijí v neustálé starosti o budoucnost, sotva že na přítomnost myslí; ale čím jsou chudší, tím štedřejší k nutným i k chrámům; tyto předčí nádherou všechny ostatní křesťanské domy modlitby. Nikdy nejsou Kataloňané šťastnější nežli, když mohou někomu prokázat dobrodiní. Mládež je u nich přísně vedena. Ke stavu tak šťastnému přispívají nemálo i přísné zákony, vzorný život mnoha vážených občanů, kteří jsou vpravdě vzorem mravnosti k následování. Náboženství je se státem co nejtěsněji spjato; pobízí obyvatelstvo ke zbožnosti a ke konání všech sociálních ctností, a při vši živosti temperamentu nejsou ani nestálí ani opovážliví, nýbrž vážní a vytrvalí.“

- 8** Lucius Marinus: „Žil jsem ve Španělsku 50 let, a neviděl jsem nikdy opilého.“ Kdo jiného opil, musil podle dekretalií Ivona de Chartres konat 40 dní pokání; kdo zval k pitkám, byl vyloučen od stolu Páně, což byl nemalý trest a veřejná hanba. Ve Francii r. 1536: kdo se po prvé opil, odpykal to žalářem o chlebu a vodě; kdo po čtvrté, přišel o uši a byl vyhnán ze země. Karel Veliký zakázal zvyk u stolu neustále připíjet jiným „na zdraví“.

- 9** Kterýsi román s počátku 19. stol. vypravuje: Kněz se ujal sirotka mrzáka a učinil jej zvoníkem ve svém kostele, zasvěceném sv. Panně. Tam byl hošík šťasten: sochy svatých se mu neposmívaly jako zlí lidé ve světě, chiméry nebyly jeho nepřáteli a neubližovaly mu. Chrám mu byl společníkem, byl jeho vesmírem, jeho všecko...

- 10** Sv. Bonaventura ve svém dílku „Zrcadlo noviců“ má řadu předpisů o slušném chování u stolu. Kárá řadu tehdejších nezpůsobů, vypočítává vše, co patří k slušnosti. Náboženství zjemňuje i zevnější formy chování. Petrarca popisuje svůj příchod do Kolína n. Rýnem v předvečer sv. Jana Křtitele (Ep. 4.): „Žasl jsem, vida v této zemi tolik zdvořilosti, tak důstojné chování u mužů, takovou jemnost a slušnost u žen.“ (Podotýkám, že Italům platila každá země krom Itálie a Francie za barbarskou.) Dante kdesi líčí, jak zdvořilé jest obyvatelstvo v alpských zemích (Švýcarsko, Tyrolsko, Štýrsko, Korutany). Líbily se mu zvláště děti, které i cizího pozdravovaly: „Pochválen...“ Na našem venkově to bylo donedávna nejinak. Čím více však se lid odcizuje náboženství, tím hrubších je mravů; nespátříme teď tak často milé děti zdvořile pozdravující jak ještě před nedávnem. (Digby praví: „Vzájemná zdvořilost a slušnost řeholníků zdá se být světáku líčená, protože to tak vidí ve světě.“)
- 11** Město Rouen má ve znaku beránka. Středověký kronikář to vysvětluje: „Protože obyvatelé jsou vlídní, laskaví... Cizinec může být jist, že bude vždy přijat s otevřenou náručí.“ Rouenští se honosí, že v jejich městě nebyla nikdy prolita mučednická krev.
- 12** Kdo se v Peronne provinil gramatickou chybou proti čistotě řeči, byl povinen zapravit pokutu.
- 13** „Katolická církev zanechala v každém oboru lidského snažení stopy obrazu v poesii Dantově, v umění Murillově, Raffaelově a ostatní jejich společníky ve vedení národů: papeže, jako byl Innocenc III. a vládce, jako byl Ludvík IX.“ (Výrok z protestantského pera!)
- 14** Normané, nejobávanější piráti a postrach celé Evropy ve stol. 9.-11., nelslýchánými krutostmi smutně proslavení (Wikingové), před nimiž nebyl jist žádný břeh od Anglie a Francie až k Cařihradu přijali konečně křest, ale co zmohlo křesťanství u tak surových národů! Nové jméno a staré krutosti. Při tom ctíli své bývalé bohy; jen sv. Michael, vítěz „nad drakem“, jim vléval trochu úcty. Konali poutě k jeho svatyni v Garganu, stavěli v hojném počtu kostely, místům dávali jména svatých, a to bylo vše - při tom loupili dál. Na loupežných jízdách do Orientu poznali svátek Neposkvrněného Početí, doma si jej zavedli - známo, že v Normandii a v Anglii byl svěcen velmi brzo. (Viz Maria I., str. 234, 273.) Teprve úcta mariánská je ponenáhlu zušlechťovala. Středověké francouzské přísloví říkalo: „Není námořníka (piráta) bez pouti.“ Pod kajícím poutním oděvem měl pancíř, a vedle poutní hole meč. Lest a lež nepokládali za nic nedovoleného.
- 15** Kdyby nebyli kšeftařští Holanďané (kalvínci, zarytí nepřátelé sv. víry) vyzbrojili Irokézy puškou a olovem, nebyli by vyhubili kmen Huronů ani jiné indiánské kmeny. Tím však zničili i sebe. „Kdyby se to bylo nestalo, mohli misionáři T. J. všem těmto kmenům kázat v pokoji kříž. Na březích Velkých jezer amerických i v údolí Mississippi a jeho přítoků, jakož i v horách Alleghany a v prériích západu byly by rozkvetly křesťanské obce; celé kmeny by byly pokřtěny a naučily by se zemědělství, krvavá vášeň pro vzájemné vražedné

válčení by byla utichla. Sev. Amerika by se tak byla stala docela katolickou, Indiáni by se nebyli vyvraždili, a ve stínu kříže by celá země pokojně zkvétala." (*Protestant Parkman.*) Ještě dnes straší indiánské matky po celé Severní Americe nezbedné děti: „Irokéz jde," jako u nás kdysi: „Švédové jdou."

- 16 Francouzský námořní lékař *Lauvergne* ve svém díle „O smrtelném zápase" mluví o sebevraždě a praví: „Uvážíme-li, že takové rozhodnutí klíčí v hlavách, jež prohledaly veškerý revír vědy, ptám se pln zděšení, zda prostá víra ve slovo vesnického faráře, učícího, že duše žije i za hrobem, není přece jen daleko lepší než ustavičné hledání a žádné nalézání kamene moudrosti a domýšlivosti. Věřící lid hledí s respektem a údivem na ty, kteří zdánlivě oplývají blahem a neočekávaně na sebe vloží ruku, aby zničili svůj život. Co takoví lidé, kteří se modlí a pracují, nejméně tuší, jest, že ti „šťastní" jim závidí, zvláště když smrt jim sedí v týle. Rousseau má pravdu pravě, že štěstí není vývěsní štít (firma), aby se dalo poznat a najít, kde a u koho bydlí, a mnohý, jenž jest pokládán za šťastného, je stokrát více hoden politování než nejchudší příštipkář ve své boudě."
- 17 Kdosi ve vlaku vykládá o *Bosně*: „Tam se nemusí nikdo strachovat, že přijde o život, tam jsou lidé náramně bigotní (pobožnůstkáři), ti nezabijí nikoho." Ovšem, zato v některých státech nejsi ani hodinu životem jist.
- 18 *J. B. Foerster*, president České akademie: „Našemu životu chybí pevný mravní základ, který může poskytnout pouze víra a náboženství. Dnešní člověk se přímo vyhýbá jménu a pojmu Boha a proto mu chybí pevná opora. Nikde na světě není nic trvalého bez Boha. Proto se lidstvo stává třtinou větrem se klátící, kolísá a kráčí jako po rašelině."
- 19 V *Transvaalu* našly děti r. 1867 lesklý kámen; mimojdoucí je o něj požádal a ukázal jej v Kapském Městě dr. *Andersenovi*. „Člověče, vy jste boháč, vždyť to je diamant!" Začali tam kopat a vytěžili z dýmantových polí celé miliardy! Onen byl na pařížské výstavě předmětem všeobecného obdivu!
- 20 Matematik *Sully* mluví před smrtí se čtyřmi přáteli: „V křesťanství jsem našel pokoj. Když jsem v mládí náboženství odhodil a šel cestou pochybovačnosti, bylo srdce prázdné. Nezakusili jste něco podobného?" *Copée* odpověděl: „Mně se vedlo právě tak."
- 21 *Viktor Regnaut* († 1878), pokládáný od vrstevníků za největšího fysika Evropy, vyrostl v poměrech velmi tísnivých; vlastní pílí se vyšinul v učence světového jména, v životě rodinném byl neobyčejně šťasten, ale na konci života ho stíhala rána za ranou. Pozbyl manželky, ve válce 1871 zničena jeho laboratoř a rukopisy, dílo dlouholeté práce, jeho syn padl na bojišti, jeho otec ležel ochrnutý dlouhá leta. Sílu a útěchu mu poskytovala jeho víra, již nezapřel nikdy.
- 22 *Humpry Davy* († 1829), objevitel mnoha prvků (k rozložení sloučenin užil silného elektrického proudu), na př. sodíku, vápníku, magnesia atd., vynálezce

kahanu po něm pojmenovaného (pro horníky, na ochranu před nebezpečnými plyny v dolech), píše („Poslední den přírodovědce“): „Bylo-li věřící podrobení a pokorná důvěra ve vůli Boží zprvu povinností, potom potěšením a konečně nevysychajícím pramenem útěchy, pak jest náboženství zdrojem sil, jež byly pokládány za vyhaslé . . ., majákem, jenž provází do domova námořníka vlnobítím zmítaného . . ., jest oasou, zelenou, zrosenou, čerstvými pramenky svlažovanou, jež přijímá žízni vysíleného chodce uprostřed pouště. Vliv náboženství přetrvává všechny pozemské radosti; přibývá na síle, zatím co orgány slábnou a tělo se chystá propadnout rozkladu. Náboženství jest jako jasná večernice na horizontu života, jež se stane . . . v jiném světě jitřenkou a jejíž paprsky budou zářit stíny a temnotou smrti.“ - Jinde praví: „Srovnejte Řeky a Římany s Assyry a Babyloňany, a pak staré Řeky a Římany s novými křesťanskými národy, a sotva bude jaká pochybnost o tom, že tito zasluhují neskonale přednost před oněmi, a že . . . (křesťanství) přivedlo v lidstvu ušlechtilější stav jak ve vědě, tak v náboženství.“ Pak krátká zmínka o říši duchů (andělů), o jejíž existenci jest Davy přesvědčen.

- 23** Abiponiové, indiánský kmen v Argentině, měli podle zpráv misionářů strašnou hrůzu před smrtí. Zemřelý byl okamžitě pochován, jeho jméno nesmělo být od nikoho vysloveno, blízcí příbuzní změnili svá jména, ba i slova podobná jménu zesnulého musila být veřejným vyvolavačem odstraněna a nahrazena novými. Misionář žertovně podotýká, že to tak ustanovila jazyková akademie starých ženských, a běda, kdo by byl nařízení přestoupil. Chyška mrtvého byla zbořena, rodina si postavila novou chaloupku, jeho koně zabiti, nářadí, jehož užíval, spáleno . . . To vše bylo ovšem možno jen u malého kmene, jako byli Abiponiové. My se však jejich počínání nesmějeme, vzpomeneme jen slov sv. Pavla: „Blaze nám, že nejsme jako pohané, kteří naděje nemají.“
- 24** Kmen Ploských hlav, dříve mravně zchátralý, byl po přijetí křtu jeden z nejlepších v celém Skalnatém pohoří. Pohlavár nelitoval 100 km cesty, aby spatřil kněze. Jejich zákoník měl jen trest mrskání a vězení, a to na tyto zločiny: lež, krádež, pomluva, neuctivé chování při modlitbě nebo v kostele, opilství, velký hněv, hřichy proti sv. čistotě. Misionář se ptal, jaký trest je na vraždu? Na to pohlavár odpověděl, že takového se ještě nic nepříhodovalo.
- 25** Charlevoix T. J. píše v „L'histoire de Paraguay“: „Objevení Nového světa bylo ještě v čerstvé paměti, když se začali někteří obírat otázkou, zda tento objev přinesl Evropě opravdu tak velký prospěch, jak se s počátku doufalo. Za touto otázkou šla druhá, týkající se spravedlnosti dobytelských práv, na základě jichž byli podmaněni národové, požívající po tolik staletí nerušené svobody, poslouchající vládců, jimž nikdo neupíral práva na jejich korunu. Samoděk se vynořuje ještě třetí otázka, zda domorodci - odezíraje od náboženství - více získali či pozbyli tím, že se s námi seznámili. Mé vypravování má účelem uschopnit čtenáře, aby sám posoudil, zda chování Evropanů vůči domorodým obyvatelům Ameriky bylo vždy nejvhodnější, aby u nich mohly být založeny užitečné kolonie, a zda toto chování bylo s to učinit domorodce šťastnějšími, než byli . . .“

Autor líčí nestranně divost a barbarství rudých kmenů a krutosti i bezohlednosti španělských dobyvatelů. Nezamlčuje, jaké obtíže „křesťanství“ Španělé misionářům působili, zamezující pokřtění pohanů, aby tím nepřišli o laciné otroky. - Nezamlčuje, že ani někteří biskupové nebyli lepší než světští utlačovatelé, na př. Dom Cardenas, původně františkán, kdysi od vlastního kvardiána vsazen do klášterního vězení.

Pak líčí „redukce“ - křesťanské republiky, „jimž podobných dotud svět neviděl a jež založeny byly uprostřed barbarství způsobem, jenž dokonalostí předstihl návrhy Platonovy, Bakonovy i autora „Telemacha“ (dodejme: i autora „Utopie“). „Nejednou byly misie zničeny od lidí, kteří se nazývali křesťany a kteří pro mrzký zisk přes 100.000 pokřtěných Indiánů povraždili nebo uvrhli v nejtěžší otroctví.“ (Jako kalvíniští Holanďané pomáhali děly Japoncům zničit katolické misie.)

Redukce, o nichž mluvíme, byly založeny v okolí Paraguaye, t. j. Korunované řeky, která vytéká z jezera Xaraies, pojímá v sebe vody Uruguaye a Parany a vtéká do Rio de la Plata. Příroda je tam velkolepá; obrovské stromy, hluboké řeky, zvěře nadbytek, ale podnebí jedovaté. Kmenové, kteří ty kraje obývali, byli divoci, krutí, žili jako zvěř na stromech nebo v jeskyních. Aby tyto divochy proměnili v lidi, odvážili se misionáři do hustých pralesů, vyhledávali je v temných slujích, vyšplhali se na srázné skály, brodili se močály, kde byli stále ohrožováni jedovatými hady a dravci, plavali přes dravé řeky... Mnohý padl jedovatým šípem Indiánů, jiní se stali kořistí jaguarů, jindy před nimi utíkali rudoši. Ponenáhlu však se jim podařilo divochy získat (hudbou, ošetřováním nemocných...), přiučili se jejich řeči a vštípili jim první pojmy o Bohu.

Získané shromažďovali v tak zvaných r e d u k c í c h, vesničkách, kde bydlili sami domorodci. Aby se mladí křesťané nenakazili neřestmi Evropanů, byl cizincům pobyt zakázán, nesmělo se španělsky mluvit. V každé vesničce byly dvě školy, v čele redukce stáli dva misionáři. Každé dítě bylo bedlivě pozorováno a dostalo zaměstnání, pro které mělo nejvíce schopností. Naučili se všem řemeslům, i hodinářství a klenotnictví, zhotovovali sami varhany a hudební nástroje všeho druhu. Ženy pracovaly odděleně od mužů, zpracovávaly vlnu a tkaly. Charlevoix praví, že viděl v Madridě objemný rukopis Indiána, s literami tak elegantními a pravopisem (latina? španělština?) tak bezvadným, že by byl dělal čest kterémukoli evropskému kaligrafovi. Chrámy v redukcích se vyrovnaly nejpěknějším svatyním ve Španělsku nebo v Peru, jak stavbou a stylem, tak bohatostí ozdob, vkusem a malbami. Měly 3-5 lodí; rudoši někdy sami svůj kostel zbořili, když se jim zdál být příliš malý nebo chudý, a pustili se do nové stavby. Zlata a stříbra, na něž byla Amerika tak bohata, se smělo používat jen k ozdobě chrámů, nikoli jako peněz nebo k šperkům.

Několika slovy pověděno, ale co práce stálo zušlechtit a vzdělat kanibaly! Misionáři s počátku mysleli, že jsou blbí a že nemožno jim udělit jinou svátost kromě křtu. Ale ukázalo se, že náboženství pronikne a naplní i nejsurovější srdce nejslechetnějšími a nejvznešenějšími ideami a smýšlením, a že zároveň zdokonalí i rozum, vlévajíc do mysli nejživější světlo víry. Zvláště zpěv byl

účinným pomocníkem misionářů - jako by se byla uskutečnila báje o Orfeovi a Amfionovi!¹

Vpravit jim abstraktní pojmy, pro něž neměli ani slova!

Naučit liné rudochy práci - S počátku se stávalo, že je poslali na pole s voly zapřaženými do pluhu. Statní synové Jižní Ameriky se vrátili s pole bez volů - kam se poděli? Zabili je a snědli! „Měli jsme velikánský hlad...“ Misionáři musili sami dozírat a „půjčovat“ voly jen do večera...

R. 1750 bylo 30 redukcí. Muži i jinoši byli vojensky vycvičeni a dovedli se bránit tak, že přes 100 let se nikdo neodvážil je napadnout. Pohanští Indiáni přepadali zprvu velmi často tyto křesťanské osady - a to vždy zákeřně v noci, nic netušící, ve spánku - neměli rytířnosti Alexandra Velkého, jenž na radu, aby přepadl Peršany v noci, odpověděl: „Nemám ve zvyku vítězství krást.“ Zbraně vyráběny v redukcích!

Ráno na úsvitě se ozval zvon, volající všechny do chrámu. Ranní pobožnosti a mši svaté byla přítomna celá osada. Právě tak večerním modlitbám, které byly zpívány ve dvou chórech s hudbou. Misionáři měli ohled na lásku Indiánů ke hrám a slavnostem. V neděli byly dostihy s rozdělením cen. Nejkrásnější v roce byla slavnost Božího Těla. Průvod se bral pod slavobranami, uvinutými z nejkrásnějších květů, ve stromech zpívali ptáci, přivázaní na stužce, v nádržkách si pohrávaly rybky, špalíř tvořili jaguaři a jiní dravci v silných okovech, na znamení, že celá příroda holduje eucharistickému Králi. Co krásného Indiáni měli, vše přinesli, aby osvědčili lásku k své sv. víře. Večer ohromný ohňostroj. To vše mluvilo k srdci a bylo plno velebnosti a krásy.

Každá rodina měla své pole, mnoho-li potřebovala. Krom toho bylo veřejné pole, jehož výtěžek patřil starcům a nemocným. Každé pochybení bylo napřed pokáráno potají od misionáře; když se opakovalo, veřejné pokání u dveří chrámu, po třetí trestáno metlou, ale to se zřídka kdy stalo. Lenoši odsuzování, aby

---

¹ Suď sám, co říci o poznámce, kterou bylo lze před málo lety čísti ve vědecké geografické revui „Širým světem“ (XIV. 291) o Brasilii: „Vzdělání Indiánů jest pranepatrné, a nebýt některých čistě lidských vloh, bylo by lze říci, že kůň některého z nich má větší inteligenci než jeho jezdec. To z nich učinila evropská kultura, kterou k nim první přinesli španělští a portugalské jesuité.“

Na to odpovídám:

1. Řád T. J. byl založen skoro půl století později, než Cabral objevil Brasilii r. 1500.

2. Před misionáři přišli do Brasilie konkvistadoři, a jak ti s Indiány zacházeli, jest známo.

3. Pálenku a podobné smutné vymoženosti nepřinesli Indiánům jesuité.

4. Autor onoho článku asi neví, co byly redukce indiánské v Paraguay. O tom z díla Charlevoix několik ukázek dole.

S Brasilii má se věc takto: první misionáři, kteří do Brasilie přišli, byli dva františkáni; jeden brzo zemřel, druhý se věnoval rudochům v Porto Seguro brzo po založení tamější kolonie. Mnoho jich pokřtil, tu však přistala u břehu portugalská pirátská loď a zmocnila se mnoha domorodců, aby je zavlékla do otroctví. Marně misionář protestoval a dovolával se portugalských zákonů, že žádný pokřtěný Indián nesmí být prodán do otroctví. Teprve po letech tam přišli první jesuité (řád schválen r. 1541), a sice P. Nóbrega r. 1549. Jeho dopisy jsou ještě uchovány... Psal do koleje svého řádu v Conimbře a líčí tehdejší Indiány jako kanibaly. Spolu s ním pracoval o jejich obrácení jeden světský kněz.

pracovali na obecních polích. Kostel nebyl ani jedinou hodinu prázdný... Volný čas trávili před svatostánkem.

Dívky raději podstoupily smrt od pohanů, od nichž byly přepadeny, než aby se daly připravit o panenskou čistotu.

Do mariánské družiny byli přijímáni jen nejhorlivější - ti, kteří byli příkladným životem každému vzorem.

Svátost Ducha sv. (sv. biřmování) se udílela vždy s velkou slávou.

Biskup Pedro Faxardo píše z Buenos Aires králi do Madridu, že v redukci uplynula celá leta bez jediného těžkého hříchu. Dějepisec Raynal vypravuje: „Misionář je vpravdě otcem všech, jeho moc není cítit, protože poroučí, zakazuje a trestá jenom to, co poroučí, zakazuje a trestá svatá víra, víra, kterou všichni mají v lásce a úctě. Je to vláda, kde nikdo není přetížen prací a nikdo nezahálí, kde není lidí žijících v nadbytku a kde není chudých, protože o vdovy, sirotky a starce je postaráno, kde není zločinců, které by bylo třeba odsoudit na smrt nebo k jinému těžkému trestu. Výstřednosti proti sv. čistotě byly neznámy, mladí lidé byli záhy, ale ne předčasně zasnubováni. Nebylo rozdílů ve stavu, všichni si byli rovni... 50 jezuitů ovládalo 200.000 Indiánů. Byla to nejvládnější vláda, kterou kdy lidé nad lidmi vykonávali. Domorodci mohli těch 50 snadno pobít nebo zahnat, ale nikoli, milovali je jako otce a učitele. Celé kmeny přicházely a prosily, aby byly přijaty do svazu s touto republikou. Misionáři učinili z nich napřed lidi a pak křesťany. Indián se bál více svého svědomí než zákona. Nebylo daní, nebylo roboty. Každý přinesl ochotně na konci týdne svou práci do veřejného skladiště a obdržel vše, co potřeboval. Skladiště byla plná, ničeho nebyl nedostatek, bratrská láska pojila srdce. O čem blouzní dnes socialisté a co nikdy neprovedou, to dokázali misionáři, kteří přišli bosí a neměli nic leda brevíř a jednoduchý šat na sobě, byli však plni vznešeného smýšlení, které dovede roznítit v duši jediné víra Kristova. Povznesli Indiány na tak vysoký stupeň kultury, jehož vůbec byli schopni, a ti obrácení křesťané byli ve své víře dokonale šťastni.

Kdo zničil toto dílo? Pombal. Doufaje, že objeví v Uruguay zlaté doly, ujednal se Španělskem smlouvu, kterou bylo Portugalsku odstoupeno území redukcí. Indiáni byli nelidsky vyhnáni, že nemohli ani dobytek vzít s sebou. To je dráždilo... Rozhodli se, že se budou bránit mocí, ale Pombal jim skrze agenty namluvil, že jesuité je zaprodali portugalské koruně. Tím krásný poměr mezi misionáři a Indiány uvolněn. Domorodci se proti Portugalcům bránili se zbraní v ruce, byli však poraženi, mnozí pobiti, jiní utekli do lesů, kde bíděně zhynuli, pochyťaní byli odsouzeni do otroctví a k nucené práci v dolech, kde rychle umírali. Chateaubriand praví: „Redukce uruguayské byly dílem křesťanství a proto klidily v Evropě nenávist. Tisíce svobodných Indiánů zotročeno před našima očima v době, kdy osvícená Evropa na plná ústa mluví o lidumilství a svobodě.“ Nikoli v jezuitských misiích, ale v lesích, kam byli od osvětské Evropy zahnáni, propadli zase barbarství. (*Viz pozn. na str. 177.*)

Misie americké vzaly docela za své zrušením řádu Tovaryšstva Ježíšova. Pombal povolal do Portugalska prohnaného Francouze Parisota; sám Choiseul se divil, co Pombal „s tím darebákem chce“. Ten se stal jeho důvěrným přítelem

a z jeho rozkazu napsal knihu, ve které tvrdí, že misionáři štváli Indiány k povstání. Američtí biskupové se rozhodně ohradili proti těmto nestoudným lžím. Indiáni prohlásili na velkém shromáždění r. 1757 před královským místodržitelem, že věc je vylhaná, ale Pombal uložil pod trestem smrti každému důstojníku a vojáku, jenž se z Ameriky domů vrátil, že nesmí ani slova promluvit; psaní odtamtud do Portugalska posílaná byla zabavena, a po zemi rozšiřována vylhaná Parisotova kniha. Tak pracoval Pombal, člověk, kterému účel posvěcoval prostředky. P. Florián Pauke (Čech) líčí zkázu redukcí a srdcervoucí scény, jež se odehrávaly při zrušení řádu T. J. a při vyhánění misionářů z redukcí.

- 26** V Arles měl biskup Cesarius vždy připravený stůl pro uprchlíky; dokud byl živ, našel každý v Arles domov i přístřeší.
- 27** O Pavii píše anonymus kol r. 1330: „Že se naše město udrželo 6 staletí bez krále a vévody, vděčí své dobročinnosti. Ženy udělují denně chudým přede dveřmi almužnu, a sice ze svého jmění nebo z toho, co samy prací vydělají, vyhledávají chudé a přinášejí jim část toho, co připravují pro vlastní stůl. Sdružení Bratří sv. Ducha, kteří sami z almužen žijí, rozdělují si město na okresy a roznášejí chudobným denně chléb, obilí, maso. V den Dušiček není jediného v celém městě, jenž by neobdařil nuzného. Kdo však může vědět, co dobrého se vykoná potají? Mnozí odevzdávají almužny kněžím, aby je sami rozdali. Ve výroční den úmrtí svých drahých jsou věřící zvláště štědrí. Ve svátky jest připraven chudým stůl. Namítne-li kdo, že i v Pavii jsou bezbožníci, odpovím mu na to, že není mou věcí vypočítávat hříchy svého lidu, nýbrž jeho dobré činy...”
- 28** Ve středověku bývaly úřady čestné, nanejvýš malá remuneration byla s nimi spojena. Sněmovní radové v Paříži, jimž papež psával blahopřání, u nichž princové konali úřední návštěvy, kteří obsazovali místodržitelství v provinciích, dostávali denně tři čtvrtiny franku, předseda sněmovny nadto ještě plášť pro léto a pro zimu. Tolik také v Bordeaux, v Toulousu jen polovinu toho. Vysoké státní úřady ve Španělsku a v Anglii bývaly bez příjmů, a dostávali je mužové, kteří měli zkušenost, nabytou dlouhými lety ztrávenými v radosti i žalosti. (Plato praví: „Úředníci státu jsou nájemníci, dají-li si za práci platit; zloději, přijímají-li úplatky; ctižádostivci, hledají-li sebe.”)
- 29** Kdykoli lotrinský kníže potřeboval peněz, neuvaloval na lid daně, nýbrž v kostele po mši si zamával kloboukem, a poddaní mu hned potom dobrovolně přinášeli, mnoho-li potřeboval.
- 30** Karel Veliký a sv. Ludvík se šatili jako jejich poddaní, Ludvík XI. měl na sobě jen jednu šat ze zlatého brokátu, a to, když dostal vznešenou návštěvu. Vládcové středověcí žili celkem prostě, bez velkých osobních výdajů, jejich synové byli vychováváni prostě jako venkovští hoši, nikoli v přepychu. Proto nebylo tíživých daní.
- 31** Osudy národů nezávisely ve středověku na diplomacii, nýbrž plynuly z víry a měly za normu zákon spravedlnosti a hlas svědomí, nikoli „rovnováhu mocností“ ani votum parlamentu ani vůli tyranů ani texty protokolů. Kromě toho bdělo oko papežovo... Jindřich II. anglický píše sv. Ludvíkovi o „bývalém

biskupu Tomáši Becketovi". Ludvík odpověděl: „A kdo ho sesadil? Já jsem také král, a nemám moci ve svém státě sesadit ani posledního kněze.“

- 32** Vilém Jumiéges píše: „Za vlády přísného Rollo bylo možno zavěsit zlaté náramky v rouenském lese, a za tři leta jsi je zase našel . . . , ani prstem se jich nikdo nedotkl . . . “ Pokračovatel jeho historie sděluje, že za vlády Richarda Normanského („Otce národa“) mohl dělník nechat nástroje na poli bez obavy, že by mu je někdo ukradl. Historik Janova píše, že za vlády Matouše Maruffo mohl každý nechat zlaté předměty celou noc na ulici, a nezmizely . . .
- 33** Sv. Ludvík napomíná syna: „Raději bych viděl ve svém království vládnout dobře a spravedlivě Skota než špatně vlastního syna.“
- 34** Spartská republika trvala 800 let, římská 500 let, poslední dobu beze slávy. Benátská republika, křesťanských zásad, 1200 let, slavně až do konce, a přitom vzor svobody a bohatá.
- 35** Ferdinand Katolický ustanovil při smrti za regenta kardinála Ximenes, „protože hledal jen to, co bylo pravé a spravedlivé“. Jak tento církevní kníže, hodností první po králi, povznese svou vlast, zůstává sám chud a žije prostě!
- 36** Suger, opat, byl ustanoven vládcem země od Ludvíka VII. po dobu jeho nepřítomnosti (křížová výprava!). Bránil se, teprve na rozkaz papežův povolil - neobohatit se, lid ho nazval otcem vlasti.

Obrazy.

- 37** Moře . . . Povrchní pohled (na hladinu!) nám praví: „Jednotvárnost, neživotnost.“ - Spusť se do hlubin, a uvidíš! Neproměnnost se v něm pojí s nejčilejším a nejrozmanitějším životem. Tvorové mají v něm daleko více místa než na pevné zemi! Jsou zastoupeny všechny kmeny a třídy živočišstva, od drobnohledných prvků až ke kytovcům, velrybě a vorvani. Někteří „poustevníci“ vyhledávají klid v úkrytech (jeskyních, za kameny), většina však je stále „na cestách“. Idea nekonečna jest mořem vyjádřena lépe než savanami nebo jinými rozlehlými rovinami kontinentu. Moře vyniká kromě toho lehkou pohyblivostí hladiny a průzračností (symbol života!) . . . Bůh, infinitum ens, est infinitum agens, jest stále činný. Čas hlodá na všem, vrývá do skalnaté pevniny hluboké brázdy, odnáší hory a zanášá jezera, mění pomalu, ale jistě tvářnost země; moře se však nedotkl - obraz nezměnitelnosti Boží a proměnlivosti tvorstva! Moře jest dnes takové, jaké bylo, když vyšlo z tvůrčích rukou Božích . . . Ve světě všecko se mění, ale víra, slovo Boží trvá bez proměny! Pevnina jest mnohem mladší než moře, povstala z moře, z lůna oceánu, a pomalu se do něho vrací (člověk z Boha vyšel a k němu se má vrátit . . . Bůh, pramen všeho bytí a cíl člověka, cíl jeho toužení i žití) . . . Sladká voda, bez níž není na zemi život možný, povstala z mořské! Oceán nemá nikdy nic, co by odpuzovalo, co by vzbuzovalo pocit

odporného, ohyzdného, co by uráželo estetiku, co by vybočilo z mezí harmonické krásy; bouře vzbuzuje hrůzu, ale není ohyzdná - moc, síla a majestát rozpoutaných živlů a nicotnost člověka!

A p l i k a c e : ty články víry, jež děsí hříšníka (poslední věci člověka!), jsou v ladné souvislosti s ostatními a nevzbuzují hnus.

- 38** V moři se zračí všechny vnitřní stavy duše lidské: nejhlubší klid i nejvášnivější rozlícení... houpe něžně na vlnkách člun jako matka v náručí dítě, divě zuří jako rozpoutaná bitva... Oceán se usmívá a rmoutí, hladí a hněvá se, šeptá i řve, vlévá nebeský svatý klid i hrůzu a děs, vždy však vzbuzuje obdiv - jenom ten, kdo ze starosti o vezdejší chléb denně se s ním stýká a stojí od rána do večera u kormidla nebo u pece, jest lhostejný vůči krásám, jež okouzluji vnímavého ducha. Některé krásy jsou tak jedinečné, že cestovatel z hloubi srdce lituje svých bližních, kteří jsouce moře vzdáleni nemají o nich ani zdání. Ovšem, okoušení těchto krás nutno si vykoupit (mořskou nemocí atd.)...

A p l i k a c e : ve sv. víře najde každý, co pro svůj duševní stav právě potřebuje - krásy, vůči nimž mnohý věřící, absorbován starostmi světa, jest lhostejný. Požehnání sv. víry nutno si vykoupit za cenu oběti...

- 39** Moře činí na první pohled dojem neúrodnosti, pustoty... A přece tají v sobě nevyčerpatelné bohatství krásy a života. Rozlehlé smaragdové zelené lučiny („sargassové moře“ východně od Antill táhne se sta mil, v řasách žijí neviděny biliony živočichů), pestrá květnatá pole a ještě pestřejší podmořské zahrady s neuvěřitelnou nádherou barev a plností života... Bohatství brazilských pralesů jest vůči tomu mizivé (kap. 10. č. 14.), a ani ty by nemohly existovat, kdyby jim oceán neposílal vodonosné mraky, by napájely a živily jejich půdu. Oceán jest zdroj všech zdrojů, zdroj, z něhož pijí a žijí lidé, živočišstvo i rostlinstvo..., srdce celé zeměkoule, z něhož krev života se rozlévá na všechny strany...

- 40** Z „požehnání moře“ žijí miliony lidí - podle odhadu znalců asi 70 milionů lidí. - Kterýsi Angličan píše o Severním moři: „Jest výnosnější než naše nejlepší role. Jedno jitro dobré půdy vydá u nás za rok asi 20 q obilí nebo 3 q masa a sýra. Stejně velká plocha Severního moře vydá tolikéž za 1 týden, je-li rybář obratný! Pět rybářských člunů učiní za 1 noc na ploše 50 jiter rybolov, jenž vydá chutných ryb v ceně 50 volů a 500 ovcí.“ Jenže požehnání moře ubývá..., při nerozumném rybaření vymírají velryby, tresky atd. Na pobřeží Nového Foundlandu ještě před 60 lety rok co rok 5000-6000 lidí odváželo domů kořist 40 milionů tresek (největší „loďstvo“, jaké svět viděl) - dnes?...

Požehnání víry jest však nevyčerpatelné, dnes hojnější než dříve, ačkoli či spíše protože je více těch, kteří čerpají, a každý čerpá stejně, a lidstvo z ní bude čerpati, pokud bude živo.

- 41** „Dnes se nemůže vaše víra hcnosit takovými světly a heroji učenosti i svatosti jako kdysi...“ Dejme tomu, že máš pravdu, ale plyne z toho, že živoří nebo že jest zbytečná? V Alpách i v Sudetách roste strom, jehož tenký kmen se plazí po zemi (plavuň alpská, *lycopodium alpinum*); spokojí se s nejhubenější půdou, probíjí se spleť kořenů svého okolí na světlo; nikdo si této rostliny nevšímne, třebaže přes ni klopýtá na všech cestách, a netuší, že a) její rodokmen

sahá desetitisíce a statisíce let do minulosti, a že má vznešenou řadu předků, jako žádný šlechtický rod: jest potomkem sigillarií a stigmarií, majestátních stromů, vysokých až 30 m, které tvořily předhistorické kamenouhelné lesy a ovládaly tehdejší říši rostlin. Netuší, b) že tato nepovšimnutá a opovržená rostlina má v horách „státotvorný“ význam: spleti svých kořenů, přissátých pevně ke kamenité půdě, zamezuje odtok vody, tvoří skutečnou „údolní přehradu“ - tím chrání tato skoro neviděná rostlina horám jejich zelený háv - bez ní by už dávno byly holé skály tam, kde se zelená vegetace. Tak sv. víra prokazuje státu i společnosti služby, třebaže jich mnozí neznají, neuznávají, znát nechtějí. - Viz země, odkud víra vypuzena, byl jen z veřejného života: SSSR, Francie po roku 1789 atd.

42 Vzduch působí na lidské tělo vnější tlak 320 q. Nebýt vnitřního protitlaku, zhroutil by se..., jako se zhroutí v neštěstí a utrpení každý, jehož nesílí víra - byl deklamoval sebe vzletnější stoické i nestoické fráze.

43 S e m e n o m á k u - jak drobné! A přece jest v něm místa dost pro toliké organické síly. První výdaje mladé rostlinky jsou „uhrazeny“ z látek, jež chová: tvorba kořene, podzemního stvolu atd.

44 M e l o u n o v ý s t r o m v Brasílii, dosahující výše 8 m, vydrží nanejvýš 5 let. Ze semene vyrosté již v prvním roce mohutný kmen. Ovoce se podobá melounu; na jednom stromě mezi listy se ukrývá 50-60 kusů. Na jednom ostrově si farmář ohradil dům živým plotem z těchto stromů - a tento dům nebyl od moskytů obtěžován! Vůně plodů zapuzuje totiž jak moskyty, tak mouchy, jež kazí maso. Strom obsahuje mnoho látky pepsinové; přidá-li se jí do vody jen štipec, uvaří se v krátkce maso sebe houževnatější.

A p l i k a c e : pod vlivem tropického slunce - pod vlivem víry... Pevná víra ochranou proti pokušiteli...

45 B a n á n - jediný strom přinese ročně až 1 a půl q plodů. - Tento strom jest dobrodiním tropických krajů, obživí miliony lidí. Rozmnožuje se výhonky kořenů, stonky vydají plody už za čtvrt roku. Květy se připravují jako zelenina, listů užívají domorodci místo ubrusů, talířů, záclon, obalů... Ze žil a pochev listů se vyrábějí lana, šňůry, papír; z kořene plodů a ze šťávy se připravuje víno, léky...

46 Jako banány, palmy, baobaby a jiné rostliny, tak jsou tropickým krajům pravým dobrodiním nebes i melouny a vůbec c u c u r b i t a c e a e. Plody neobyčejně veliké mají pevnou kůru, jež brání vypařování šťávy. Za horkých měsíců, kdy vše jest vyschlé a spálené, kdy i ze studní zmizela poslední krůpěj vody, jsou tyto plody občerstvením.

A p l i k a c e : sv. víra útěchou duši, utrpením takřka vyschlé a spálené, kdy svět jí útechy poskytnouti nemůže..., ačli si víru v hloubi srdce uprostřed ohně utrpení uchovala. (Viz též kap. 10.)

47 V kamenitých pouštích mexických pomáhají si Indiáni v horkých měsících při nedostatku vody takto: rostlina a g a v e a m e r i c k á (z řádu liliokvětých) má mnoho přízemních tlustých dužnatých listů, rozvětvených na všechny stra-

ny. Teprve v 8.-10. roce po prvé rozkvétá, vyhánějíc zprostřed přízemních listů květní stvol až 12 m vysoký, obalený květy - jest jich až na 4000, každý přes 5 cm dlouhý, nažloutlý, libovonný. Indiáni nahoře stvol přeříznou, do prohlubně v něm vzniklé se shromažďuje šťáva, jež snadno kvasí. Ráno i večer ji vybírají, a to trvá několik měsíců - denně dostanou až osm lahví šťávy! (Nápoj takto připravený nazývají pulqué.)

A p l i k a c e : hojnost a bohatství milostí a požehnání, jež sv. víra skýtá...

Z jiného druhu agavy vysazují v krajinách středomořských neproniknutelné živé ploty... Sv. víra ochranou proti všem útokům pokušitele, jenž se snaží vniknout do duše.

- 48** Význam l e s ů... Na stráních drží stromové kořeny půdu, aby nebyla spláchnuta, koruny stromů zdržují lijavce, mech ssaje vodu, a ta stéká s korun pomalu po kmenech, takže zůstane v lesích a nesteče všechna do údolí, jež by byla lijavci rychle zavodněna; stín stromu zamezuje vypařování, takže voda napájí prameny. Zničené lesy v Krasu: kde dříve bublaly potůčky, tam jsou nyní v létě vyschlá řečiště, na jaře dravé proudy; kde dříve úrodná prst, tam nyní holé skály, kde dříve vinice, tam nyní neúrodná poušť. Kde před staletími šelestily listy v korunách stromů, tam zuří divá bora a smete do propasti vozku se soumary i s povozem.

A p l i k a c e : víra - zdroj nadpřirozeného bohatství, útěchy, síly, života..., úrodná půda ctností a zásluh; kde víra z duše zmizí...

- 49** Badateli jest skoro úzko, když při výzkumech všude nachází ž i v o t, ať žijící, ať v y m ř e l ý. Arktický led, ledovce, usazeniny, mořské bahno, kyprá země nížin i hor, voda řek i oceánů, prach přinášený větrem, tvrdé skalní vrstvy, vychladlá láva, skladiště nafty, ložiska křídý..., celé hory a vrstvy půdy celých zemí, vše složeno z mrtvol nebo koster malých, kdysi živých bytostí, jichž se vejdu biliony na 1 cm³ (monas prodigiosa, za 6 hodin z 1 individua 884 bilionů..., na 1 cm se jich vejde skoro 50 bilionů). Předhistorický člověk žil celá tisíciletí, obklopen živoucími neviděnými tvory, o nichž nevěděl.¹

A p l i k a c e : a) „moderní“ člověk žije z víry, kterou popírá...

b) V institucích moderní humanity patrný nesmazatelné stopy křesťanství...

c) Kamkoli se zahledíme, v životě veřejném i soukromém, řekne si badavý zrak: „Zde pozůstatky víry... kdysi živé...“

- 50** V ústí Quadalquiviru objevil r. 1923 Schulten zbytky bídné rybářské vesnice... ruiny domků vystavěných z kamene a mramoru! Kde vzali ti chudáci mramor? V okolí jsou jen písečné duny! Pustina! Zdá se, že budovali své chyšky z trosk zničeného města! Nebyl to snad biblický Tharsis (Tartessos, Ž. 71. 10, Jon. 1. 3.)?

A p l i k a c e jako v předešlém příkladu.

*

Viz též kap. 5. č. 1., 1. odst., č. 9. — kap. 17. č. 9. — kap. 18. č. 27-29, 31.

¹ V 1 cm³ usazeniny nalezeno 5.000 „velkých“, 200.000 „malých“ dírkonožců, 220.000 úlomků týchž živočichů, 100.000 rozsivek a mřížovců, 7 milionů kokkolithů, 150.000 zbytků hub, celkem 7,675.000 organismů. Kokkolithy vznikají roz-

Lze užít i důkazu (dokladu) a contrario: „požehnání“ bludu a nevěry: viz kap. 18. č. 1-20, 23-24, 33-38, 40. 41. 52. 65.

*

Apologetický význam této kapitoly záleží v argumentaci: „Po ovoci poznáte strom.“ Uvedené doklady osvětlují požehnání, jež přinesla sv. víra společnosti. Kde by byla Evropa bez křesťanství! Říše římská s pozlátkem své kultury shnila, její místo zaujali kmenové germánští - bez víry v Krista by byli jen vraždili, loupili, plenili, jak vidět všude tam, kde křesťanství zmizelo. Misionáři, poněkud z řádu sv. Benedikta, zpracovali úhor střední a severní Evropy, a kamenitá půda vydala plody. Kláštery - stačí vyslovit jména Monte Cassino, Prémontré, Cîteaux, Clairveaux, Clugny, Sv. Havel, Reichenau, Fulda, Einsiedeln... Evropa by byla pustina, posetá troskami, nikoli katedrálami a dómy... Jen víra byla s to inspirovat umělce, aby vytvořili díla tak velkolepá a imponantní. Anebo si všimněme Japonska. Evropská kultura tam vniká, tentokrát kultura bez Boha a bez Krista - a na říši vycházejícího slunce lze aplikovat slova, jež řekl starořímský básník o své vlasti: „Hellas vnesla do Latia svou kulturu - a s ní své neřesti“, zárodek hniloby a zkázy.

Nyní ještě několik slov o tom, jak víra zušlechťuje jednotlivce. Stačí vzít životopisy světců... andělsky čistých i kajících, vzorů učenosti i prostých, obdařených vysokými mystickými dary i „maličkých“. Nebýt víry Kristovy, byl by syn sv. Moniky utonul v bahnisku smyslnosti a nezářil by pozdějším věkům světlem nedostižné moudrosti. Nebýt víry, nepovznášela by se mládež k výšinám po příkladě vznešených vzorů Anežky, Aloise atd. Nebýt víry, neměli bychom Danta, Calderona, Raffaela. - Víra nám dala muže, na něž by každý národ byl hrdý, víra zrodila muže, kteří zachytili v pádu hroučící se Evropu (František z Assisi...), kteří vtiskli Evropě ráz svého velkého ducha (Bernard...), kteří účinně dovedli říci mocným tohoto světa: „Není ti dovoleno...“ a učinili přítrž jejich zvůli (Innocenc III...), víra zrodila muže, kteří obrodili Evropu, ať sami, ať skrze své duchovní syny (Ignác...), muže, kteří tisícům bližních sňali okovy (řády k vykupování zajatých), kteří obohatili svět poklady své učenosti (Řehoř...), kteří zhojili tisíce zraněných srdcí (Vincenc Paulánský...), kteří se ujímali opuštěných, nemocných, sirotků... Víra zrodila i ženy, jež měly vliv na život Evropy (Kateřina Sienská...), na celé generace (Terezie...).

Několik krůpějí z moře! Několik jmen z armády heroů Kristových! Ať někdo vypočítá všechno dobré, jež víra Kristova vyko-

padáváním malých infusorií (bičíkovců)... Jsou to zrna, viditelná teprve při tisícíroznásobném zvětšení. Kokky jsou bakterie podoby kulovité.

nala skrze ty, které světu dala! Kulturní dějiny Evropy jsou dějiny církve a historie charity jest historie církve. Tuto stať netřeba mi rozvádět. Kazatel ať se posadí, zamyslí, a doklady se mu na papír budou jen sypat . . .

Nyní jen několik příkladů, jak víra zušlechťuje a posvěcuje jednotlivce - každou duši, jež se poddá bezvýhradně jejímu vlivu.

*

- 51** Z deníku Korduly Peregriny (viz kap. 1. č. 29n): „Že jsem od doby, co se Albán Stolz za mne modlil a co jsem si s ním dopisovala, se opravdu snažila, by se můj život bral vzhůru k Bohu, a to s daleko větší opravdovostí než dříve, že jsem hned tehdy byla docela jiná, jak všichni říkali, když důvodu ještě neznali (totiž že se stala srdcem katoličkou), když mne chválili a milovali, to vše je teď zapomenuto. (Mluví o svých domácích, zvláště o otci.) Jen několik výjevů neposlušnosti a prudkosti z mého dřívějšího života jest uváděno, já jsem nyní prý veskrze špatná, zatvrzelá, beze všeho citu, docela slepá v rukou satanových.“
- 52** Jiná dívka, přivedená na pravou cestu čtením Stolzových spisů, Julie Meinekiová, dcera profesora v Sasku. Nedlouho po svém obrácení zemřela (po r. 1860); otec psal Stolzovi: . . . děkoval mu za vše, co pro jeho dceru vykonal, a podotkl: „Pochopíte, že jsem jako protestant její přestoupení nerad viděl. Ale když jsem pozoroval, jak ji její nová víra zušlechťuje a činí den ze dne dokonalejší, žehnal jsem okamžiku, kdy se stala katoličkou.“ Podobné zprávy dostal Stolz i od jejích sourozenců, ale žádný ji nenásledoval do pravé církve. - Toto „zušlechtění“ však nepřišlo samočinně, nýbrž bylo výsledkem sebevýchovy, energické práce o vlastním zdokonalení, k níž dalo obrácení („nová víra“) podnět a kterou milost Boží podporovala. Tak dozrává Julie sama v dopisech Stolzovi. (Viz č. 60.)
- 53** T ý ž profesor píše nepřítomným dětem o smrti dceřině: „Nevěříš, jak blažený pokoj jest rozlit po její tváři. Nikdy jsem neviděl smrt v sličnější podobě. Když jsem s ní mival potyčky o katolické víře, přivinul jsem ji často k sobě a řekl: ‚Tys přece jen moje nejmilejší dítě.‘ Tu vypadala jak anděl.“
- 54** S a m o j s k é d í v k y v pensionátech katolických sester vypadají docela jinak než jejich družky, jež zůstaly ve tmě pohanstva. Každému jest nápadné jejich milé, skromné a jemné chování, jakož i radost a štěstí, zářící z jejich obličejů. - Z a l e s k i, papežský visitátor Indie, tvrdí, že na první pohled lze rozeznat domorodého křesťana od pohanů - zachmuřených, zamračených.
- 55** Poddá-li se duše docela působení Ducha sv. a jeho milosti . . . jako úrodná půda, vystavená plně vlivu slunečních paprsků, a ty vykouzlí divy . . . Životopis Víta de Fontgalland („Duše dítěte“) i Aničky Guigné vyšel i v našem jazyce. Méně známá jest Marie Lichteneggerová, dcera truhláře v St. Marein u Štyrského Hradce, o jejíž blahorečení se jedná. Zemřela ve věku 17 let 8. července 1923. Vroucně účtovala nejbl. Pannu, byla milovnicí sebezáporu („aby nekladla působení Ducha sv. překážek a byla co nejpodobnější Ukřižovanému“) . . . Jako jmenované dvě děti, jako J a n B e r c h m a n s

nebo Terezička jest i ona dokladem, že k svatosti netřeba zázraků, extasí a jiných mystických mimořádných darů, nýbrž svědomitého plnění vůle Boží a poslušnosti vůči každému spasitelnému vnuknutí. Viz též životopis Markétky Lékeux.

- 56** Eudokie, hetéra, žila v Heliopoli, a krásou těla, jakož i prohnáním se stala osidlem nesčetným jinochům... Nahromadila ohromné jmění. Obrácena ke křesťanství věnovala jmění chudině, žila v ústraní životem modlitby a kajícínosti, pro Krista odsouzena na smrt (za Hadriána).
- 57** Eva Lavalliérová, herečka, modla Paříže - bez víry - na pravou cestu přivedena čtením Lacordairovy „Magdaleny“, zřekla se divadla (1917) prodala skvosty a kožišiny, na nichž dříve tak lpěla, služebným zajistila roční důchod, odebrala se v ústraní, ponechavši si nejnutnější a věnovala se chudým a nemocným. Svůj domek nazvala „Bethanie“. U smrtelného lože stála soška Pražského Jezulátka a Panny Marie lurdské; poslední její slova byla: „Královno pokoje, oroduj za nás.“ (ř 1929.)
- 58** Jako za staré církve, tak i za anglického pronásledování poznali katolíka podle toho, že čistě žil, že platil svědomitě dluhy, byl poctivec atd. Stávalo se, že lepší protestanté napomínali katolíka, jenž se dopustil přestupku: „To se na katolíka nesluší.“
- 59** Misionář z jižní Afriky vypravuje: „Pohanský hoch... přijal křest (František) a brzo šel i k sv. zpovědi a sv. přijímání. Den nato si druhí hrají míčem, František sedí a dívá se... Třetí den, čtvrtý den právě tak... „Proč si s nimi nehraješ? Vždyť to byla tvá největší radost.“ „Já jsem při hře vždy povolil hněvu, někdy jsem druhy i bil, a toho se musím po sv. přijímání chránit... Zpovědník řekl, že se musíme vyhýbat příležitosti...“ (Wetzel.)
- 60** Z kláštera, jež znám... „Nová“ chovanka asi za měsíc po příchodu do klášterní školy: „Když jsem pozorovala, jak my nové jsme neústupné, hašteřivé, svéhlavé, mnohdy i sobecké a plné nectností, a jak docela jiné jsou starší chovanky, myslila jsem, že to přijde samo, až povyrosteme. Ale včerejší promluva mi ukázala, že ctnosti a milé chování, láska a snášlivost, ochota a služnost dospělejších chovanek jest ovocem usilovné práce a obětí. Denní mše sv., denní zpytování svědomí a sv. přijímání k tomu jen napomáhá, ale samo mne neudělá dokonalou, nepříčiním-li se sama...“ Platí i o apoštolské horlivosti, jížto jsou šlechtné duše naplněny, ačli žijí podle víry a z víry.

*

Viz též kap. 2. č. 7. — kap. 4. č. 5. — kap. 17. č. 6. 10. 22. 23 — kap. 18. č. 26.

12. SLOVO BOŽÍ.

Bez víry se nelze líbit Bohu (Ža 11. 6), nelze dojít spásy . . . „Ale jak uvěří, nebude-li jim slovo Boží kázáno?“ (Ř 10. 14.) Dvojí věc musí kazatel učinit:

a) Vysvětlit a zdůraznit nutnost a povinnost každého věřícího křesťana, aby si opatřil vzdělání a poučení o pravdách sv. víry. Řádnou cestou k tomu (modus ordinarius) jest kázání slova Božího.

b) Vzbudit v srdcích touhu po slově Božím. „Ne samým chlebem živ jest člověk . . .“ (Lk 4.) O tom byla řeč v kap. 2.; proto zbývá promluvit o prvním.

Povinnost opatřit si náboženské vědomosti . . . Sylogistická dispoice:

Chceš se dostat do nebe? Myslíš to vážně a opravdově se svou spásou? Nuže, věz:

Chce-li kdo do nebe přijít, musí znát cestu - nemůže jít cestou kteroukoli . . . Nevedou všechny cesty do Říma ani tě nepřivede každá cesta do nebe.

Avšak o pravé cestě tě může poučit jedině Bůh, protože jedině on ji zná - poučil nás o ní skrze svého jednorozeného Syna . . . Proto nám ho poslal, aby nás o ní poučil . . . Kristus pak své učení svěřil apoštolům, církvi . . ., ta má povinnost věřící o ní poučovat a jedině ona jest oprávněna k tomu, aby o ní poučila, protože jedině ona má záruku neomylnosti.

Tedy . . . chceš-li nebe dosíci, musíš se obrátit na církev, aby tě poučila, co máš dělat, bys ho skutečně dosáhl . . . Jinými slovy, musíš si od ní opatřit poučení o věčných pravdách týkajících se tvé spásy.

Radno poukázat na žalostné následky náboženské nevědomosti. Kolik zla z ní pochází! Kolik duší od Krista vykoupených se minulo cíle, pro nějž byly stvořeny, nedosáhly nebe - jedině pro nedostatečné vědomosti náboženské! Zde nelze se dovolávat zásady, že nevědomost hříchu nečiní: nevědomost zaviněná nezbavuje odpovědnosti za eventuelní pochybení. Lékař, jenž svou vinou někoho připraví o život, nemůže se omluvit, že „nevěděl“, protože měl povinnost studovat a vyzbrojit se žádoucími vědomostmi, než začal praxi. Jaká výchova, neznají-li rodiče základní pravdy sv. víry a snad ani povinné modlitby!

Příklady.

- 1 Touha řecké mládeže po „moudrosti“. Sofisté, kteří o sobě prohlašovali, že znají pravou moudrost (podle slov sv. Augustina „prodávali“ svou falešnou moudrost), byli stále obklopeni vědychtivými jinochy a ti jím musili platit značné sumy. Vyskytli-li se filosof slavného jména, hrnuli se k němu žáci se všech stran. (Sokrates, Pythagoras... Když tento přišel do Krotony, vzbudil takové nadšení, že byl téměř zbožňován; nejvzdělanější a nejsličnější dívka města Theano nabídla mu svou ruku - bylo mu již 60 let!) Úcta k těmto „učitelům moudrosti“ byla nesmírná. Jak vzpomínali Sokrata jeho žáci! Pythagorovi učedníci na jakoukoliv námitku odpovídali: „On sám to tak řekl“ - tedy přestává všechen disput a všecko pochybování!
- 2 Anaxagoras: „Mně jest jediná krůpěj moudrosti milejší než tuny zlata.“ Kdyby mu bylo dopřáno slyšet slova pravé moudrosti z úst věčné Pravdy!
- 3 Když se ubíral sv. Bernard přes Alpy do Itálie, sbíhal se lid se všech stran, pastýři sestupovali se salaší do údolí, aby ho slyšeli kázat...
- 4 Středověký kazatel měl někdy tisíce posluchačů; nemohl kázat v kostele, nýbrž pod širým nebem.
- 5 Leonarda Portu Maurício, františkán, hlásal slovo Boží až do stáří. Nesčetná obrácení byla ovocem jeho kázání.
- 6 Sv. František de Hieronymo T. J. svými misiemi v Neapolsku získal přemnouhou duši Kristu, přemnoho zbloudilých dívek (pro chudobu odkázaných na to, aby si hříchem vydělávaly chléb) přivedl na pravou cestu (zřídil pro ně dům, kde žily na způsob kajícnic), posléze skoro při každém kázání obrátil nějakého hříšníka v nepravostech zestaralého.
- 7 Sv. František Regis T. J. byl také misionářem, s nesmírnými oběťmi vykonával svůj úřad, nesčetná obrácení byla ovocem jeho řečí. I on vyvedl přemnoho ubohých dívek z domu hříchu.
- 8 Sv. Augustin, třebaže jako biskup byl všestranně zaměstnán, kázal bez ustání, a lid neunaven ho poslouchal, i když denně mluvil.
- 9 Sv. Jan Zlatoustý byl knězem v Antiochii; císař, znaje jeho výmluvnost, chtěl ho dostat do sídelního města (Cařihradu), světec však nechtěl o tom ani slyšet. Zmocnil se ho tedy lstí: vozka dostal rozkaz, aby tryskem jel do Cařihradu, jakmile bude mít Jana na voze. Když se pak stal patriarchou, kázal neúnavně skoro denně. A i tento velký kazatel míval někdy chrám zpola prázdný... Již tehdy neteční v poslouchání slova Božího!
- 10 Sv. František Seraf. rozesílal své duchovní syny do měst a městeček na misie, protože chápal význam slova Božího pro nesmrtelné duše. Poměry v církvi nebyly tehdy právě nejutěšenější. „Maličci žádali chleba, a nebylo, kdo by jim ho lámal.“ (Pláč 4. 4.) Luther za tři staletí po tomto světcí vystihl dobře, co znamená kázání a proto rozeslal své kazatele do všech končin Německa - a

že měli takový úspěch? Ne proto, že jejich nauka vynikala nad učení cirkve, ale proto, že pastýři zase zanedbávali svou povinnost, a lid hladovějící po slově Božím vzal zavděk chlebem otráveným; když se mu nedostalo chleba života. Ve stol. 15. nebylo ve Francii snad ani jediného města a městečka, kam by na advent a dobu svatopostní nebyl pozván františkán, aby lidu denně kázal.

- 11 R. 1429 kázal v Boulogne u Paříže bratr Richard. Když se věřící navrátili domů, bylo vidět přes sto ohňů - muži pálili karty, ženy paruky. každý předměty, jimiž Pána Boha urážel. „Kazatelny středověku nebyly k tomu, aby bavily, nýbrž aby poučovaly“ (a odváděly lid s cesty hříchu).
- 12 Savonarola, muž, jehož kázání poslouchal Pico de Mirandola, Lorenzo Medici, Marsilius Ficinus... Po jednom jeho kázání se děti smluvily, rozdělily mezi sebe ulice a čtvrti celé Florencie, obcházely celé město - bylo to právě v karnevalu, a karneval v Itálii býval hodně rozpustilý - vešly do každého domu (po dvou) a prosily, aby jim byly vydány neslušné knihy, obrazy a vše, co bezbožného mají. Nikdo nemohl odolat těmto nevinným, skromným kazatelům; ženy dávaly i luxusní předměty, jimiž „lepšily“ svou krásu. Poslední den karnevalu byly děti přítomny mši sv., bíle oděny, s olivovým věncem na hlavě a s červeným křížem v ruce. Po nejsv. Oběti šly v průvodu za zpěvu žalmů na náměstí Piazza dei Signori; tam vše složily na velkou pyramidu, ještě zapěly několik nábožných písní, pak čtyři delegáti s pochodní v ruce přistoupili a zapálili obrovskou hromadu. Ještě dodnes prý jistí lidé zuří na onen oheň - ti totiž, kteří hledají první vydání Boccaciových nemravných bajek.
- 13 V Bristolu kvetlo otrokářství, a králové spolu s biskupy se marně snažili tento obchod odstranit. Co se nepodařilo jim, dokázal svými kázáními mnich Wlstan z Worcesteru.
- 14 Digby vypravuje o kterémsi učeném Dánovi, protestantu, že prostudoval anglosaské homilie a pak řekl: „Kdyby je každý přečetl, měl by docela jinou představu o středověkém kněžství, než jaké nabyl z učebnic dějepisu.“ Tak hluboká a krásná jsou ona kázání, uchovaná z 9. a 10. stol.!
- 15 Sv. Bernardin Sienský, člen řádu sv. Františka, přišel po prvé do Milána. Nikdo ho tam neznal. Svěřena mu svatopostní kázání (každý den). Než byla kající doba u konce, znalo jeho jméno každé dítě. Chrám nestačil na množství věřících, kněží nestačili na práci ve zpovědnici; toho roku přijalo desetkrát více lidí sv. svátosti než jindy. Šlechtičti jinoši prosili za přijetí do jeho řádu, opisy jeho kázání se šířily po celé Evropě a klestily si cestu až do dálného orientu. Jméno mladistvého kazatele bylo brzy slavné po celé Itálii; kdekoli se objevil, přicházel lid na jeho řeči až ze vzdálenosti 30 mil. Nesčetná obrácení, smíření zastaralých nepřátelství (v Itálii tehdy věc obvyklá - v městech spory mezi politickými stranami), odstranění zlovyků bylo ovocem neodolatelné síly jeho slova. Siena, Ferrara, Milán ho požadovaly za biskupa (arcibiskupa), lid byl zděšen, když o tom doslechl, protože by tím přišli o kazatele; ale pokorný syn sv. Františka odmítl nabízenou důstojnost. V Bologni přinesli po jeho kázání občané na náměstí všechny hrací stoly (kostky, neřest tehdy rozšířená),

aby je spálili; truhláři však přišli ke kazateli, že teď budou bez chleba. Světec nakreslil kruh se jménem Ježíš uprostřed (JHS): „Malujte na stoly tento obraz.“ Poslechli, a ty stoly přišly do módy. Světec sám při kázání měl v ruce tabulku se jménem Spasitelovým. V italských městech možno ještě dnes tu a tam najít na veřejných památnících jméno Ježíšovo - z dob sv. Bernardina, ctitele tohoto sv. jména a Neposkvrněné Panny. Sv. Bernardin Sienský zemřel v předvečer Nanebevstoupení Páně, když se bratři v choru modlili při nešporách slova: „Otče, zjevil jsem jméno tvé lidem.“ († 1444.)

- 16** Sv. Antonín Paduánský, člen téhož řádu, známý tím, že kázal rybám, když lidé nechtěli slyšet slovo Boží... Ale nemysleme, že se mu nedostávalo posluchačů. Kostel nepojal množství věřících; musival mluvit za hradbami, kde se někdy shromáždilo na 30 tisíc lidí. Dílny byly zavřeny, soudní jednání zastavena, kazatel musil být obklopen stráží, aby s něho horkokrevní Italové nestrhali šat - každý chtěl mít od něho nějakou „památku“. Lichváři vraceli nespravedlivě nabytý majetek, spory byly urovnávány, věřitelé odpouštěli chudým dlužníkům, hříšníci opouštěli cestu nepravosti, kněží nestačili návalu věřících k sv. zpovědi. Po smrti světce šlo jednou cestou několik františkánů. Dohonil je starý muž a vypravoval: „Patřil jsem k lupičské bandě, ještě spolu s jedenácti... Ze zvědavosti jsme šli jednou poslechnout v přestrojení Antonínovo kázání, ale dopadlo to docela jinak, než jsme čekali. Všichni jsme byli hluboce dojatí a pohnuti k lítosti, všichni jsme šli k němu k sv. zpovědi. Přijal nás otcovsky... Někteří, bohužel, se zase vrátili na cestu hříchu a všichni smutně skončili; většina nás však vytrvala. Mně uložil za pokání dvanáctkrát vykonat pěšky pout do Říma; teď právě se vracím z poslední...“

- 17** Jiný kazatel téhož řádu, bl. Bernardin de Monte Feltro († 1494) byl neméně Duchem sv. nadán a osvěcen než předešlí. Města a knížata o něho přímo zápasili, z Benátek musil tajně v bouřlivé noci uprchnout, aby se dostal do Paduy, kde měl z rozkazu představených kázat. Když odcházel, přišla k němu deputace pěti měst (1493), aby k nim zavítal a měl aspoň jedno kázání. Když téhož roku působil ve Florencii, došlo ho tolik proseb (z Milána, Perugie, Spoleta, Ravenny, Brescie, Assisi, ba až ze sicilského Palerma), že nebylo možno vyhovět. Totéž se stalo po roce v Mantově. Lid přispěchal až ze vzdálenosti 12 mil. Při tom neměl kazatel ohled na nikoho, nemilosrdně bičoval nespravedlivou a nedbalou vládu přítomného markraběte Fridricha - přítomní trnuli strachem, jak to dopadne, ale vládce (jako později sluneční král Ludvík XIV. po kázání Bourdaloueově) řekl: „Mnich vykonal svou povinnost, kéž by ji také plnil každý z nás!“ Bernardin cestoval obvykle v noci, protože ve dne by se nebyl vyprostil ze zástupů, které ho bez ustání obklopovaly; v Brescii musil opustit tajně i své průvodčí. Když zavítal do Monte Feltro, spali lidé celou noc v kostele, aby si zajistili místo. Byla právě válka mezi německým císařem a Benátskou republikou; proto vydaly magistráty obcí rozkaz, že více než 300 lidí se nesmí z obce vzdálit, aby za nepřítomnosti všech se nestala kořistí nepřátel. Ale Němci sami chtěli alespoň vidět slavného kazatele. Večer se musili všichni mužové vrátit do svých osad, jen ženy a děti směly v Monte Feltro zůstat - spaly v kolonádách, kde je pretor opatřil stráží, aby se jim nic nestalo. Ve svátek sv. Bernar-

dina Sienského kázal na náměstí za bouře a lijáku dvě hodiny, a když chtěl skončit, přítomní protestovali. Jednou se ubíral z Kremony do Lodi; dva tisíce lidí šlo před ním, a po celonoční cestě dorazili šťastně k cíli. Lodenští ráno vstávají, a jejich překvapení, když viděli, že všechna místa na náměstí již připravená jsou obsazena od nezvaných hostů, snadno pochopíme. V Pavii, Sieně, Modeně, Parmě, Brescii, Perugii a jinde hořely ohně... Naházeny do nich špatné tiskoviny a jiné předměty hříchů, mnohdy až v ceně 2000 dukátů. R. 1492 mluvil ve Viglevano před milánským vévodou Ludvíkem Sforzou, jeho manželkou a všemi ministry o povinnostech knížete, o povinnosti platit dluhy, o účtě k Neposkvrněné Panně - všecko věci, ve kterých milánský dvůr měl špatnou pověst. Vévoda do dvou dnů zaplatil všechny dluhy a vydal nařízení, aby od nynějška byl svátek Neposkvrněného Početi v milánském františkánském chrámě od vévodů co nejskvěleji slaven a aby po mši sv. se udělovala hojná almužna. R. 1493 přišel do Perugie. Tamější vládce Vít Ballione, nemilosrdný tyran ode všech nenáviděný, tušil, že velkou slávu klidit nebude; posadil se tedy naproti kazatelně, aby misionáře zastrašil; ten však mluvil bez obalu a hleděl upřeně na ukrutníka, že zbledl. Když se téhož roku chystal do Florencie, nechtěl o něm Petr Medici (muž o málo lepší než jeho kolega v Perugii) se senátem ani slyšet a zakázali mu v městě kázat. Konečně povolili, a náměstí nestačilo zástupům, jež se sešly; lidé stáli i na střechách. Když byl r. 1483 pozván do Ferrary, od Benátčanů obležené, mluvil velmi přísně proti neřestem, jichž se ve válce dopouštěli, a řekl na konec: „Ferraro, budeš sice zbavena obležení, ale chraň se upadnout zase do dřívějších nepravostí, sice tě stihne trest ještě přísnější.“ Bernardin de Monte Feltro sloužil před východem slunce mši sv., pak se odebral do samoty a rozjímal o tom, o čem chtěl mluvit. Postavou byl nevzhledný, chodil podle řádových stanov vždy bos, i ve sněhu. Jeho společník, Bernardin de Busti, byl členem vznešeného šlechtického rodu milánského; po příkladě jiných oblekl chudé roucho sv. Františka, aby mohl chudým hlásat slova spásy.

- 18** T o m á š I l l y r i c u s z téhož řádu, ve Francii nazývaný Le Saint (svatý), u papeže Klimenta VII. v nemalé přízni, kázával velmi přísně proti neřestem jak kleru, tak státních hodnostářů, a předpověděl Lutherovo kacířství 30 let před jeho vystoupením (ř 1528).
- 19** B l. J a k u b P i c i n o téhož řádu kázával po 47 let skoro denně, někdy i třikrát nebo čtyřikrát denně na různých místech.
- 20** K a m a l d u l s k ý m n i c h b l. J e r o n ý m (ř 1440) pocházel z Prahy a uprchl z vlasti, když ho proti jeho vůli a přese všechny protesty prohlašovali za husitu; odebral se do Polska a tam kázával před králem Ladislavem a jeho rytíři. Své řeči pak vydal s titulem „Cesta k věčné spáse.“
- 21** „Čtème nová kázání, třeba ze 17. stol., a vycítíme, že kazateli více leží na srdci krása řeči než obrácení přítomných. U starých není snaha elegantně mluvit, ale je tu moc a síla náboženství.“ Možno dodat: středověcí kazatelé nedbali o to, aby výtečně deklamovali, za to však uchvátili velebností apoštolského stylu, obeznámeného s Písmem sv. (Bernard!).

Bl. Cherubini ze Spoleta se dlouho připravoval na každé kázání.

- 22** Jiný františkán, Berthold Řezenský, mluvil před zástupem 100 tisíc hlav čítajícím, lze-li kronikářům věřit. Lid čekal celé hodiny na jeho příchod. V Kladsku se jistě pole nazývá dodnes Bertholdovým - musil kázat přirozeně pod širým nebem (č. 4.). Vystupoval rázně proti zlořádům tehdy rozšířeným, na př. proti kupčení s odpustky (250 let před Lutherem!), naléhal na mravní reformu všech, nezamhuřuje oko nad chybami svých přivrženců jako Hus. Kázání „bratra Bertholda“ jsou prosta všeho štvání, jakož i vší osobivosti, což chybělo „reformátorům“ 15. a 16. stol., i Chelčickému; snaha po nápravě mravů ho nikterak nerozdvojila s církví (ř. 1272), stejně jako sv. Bernarda a j. Se svým přítelem dominikánem Albertem Velikým hlásal kříž proti nevěřícím.
- 23** Kolem Jana Kapistrána téhož řádu musila být četa mužů s pochodněmi, aby ho lid neumačkal. Při jeho kázáních se někdy k pravé víře obracely celé zástupy bludařů.
- 24** Sv. František z Assisi byl vítán, kamkoli přišel; klerus mu šel vstříc, děti nesly ratolesti, všemi zvony se vyzvánělo - jen pokora tohoto světce dokázala zůstat uprostřed všech poct nepohnutá. Při jediném kázání míval až 30 obrácení.
- 25** Jeronym di Stufa, téhož řádu, studoval svá kázání v lesní samotě, nemaje po ruce nic leč Pismo sv. R. 1459 byl pozván do Florencie a kázal tam v katedrále. Zároveň s ním kázal v chrámu sv. Kříže slavný pařížský doktor Antonio Aretino. Tento byl od kohosi tážán: „Čím to je, že z vašeho kázání odcházejí lidé ve všední náladě, hovoří vespolek a kritisují kazatele, zatím co z katedrály odcházejí sebrání, soustředění, mlčky a ve zkroušené náladě?“ „To je tím, že já mluvím to, co znám z knih, kdežto Jeronym je pln Ducha sv., zanícen jeho nadpřirozeným žářem.“ Aretino později vstoupil též do řádu sv. Františka; pak kázal i on beze všech řečnických okras, a ctnostný život dal potom i jeho slovům sílu a neodolatelnou moc. Když Jeronym přišel do Paduy kázat, zastavili mistři a doktoři na universitě přednášky, aby žáci mohli slyšet prostého mnicha. Za jeho první návštěvy v tomto městě měli spolu s ním v jiných kostelích promluvy dva nejslavnější řečníci italští, ale lid se hrnul skoro všecken ke kazatelně skromného misionáře.
- 26** Předešlý obraz je dokladem, že velcí duchové neznají žárlivosti. Nejinak i tento Bl. Gandulf di Benasco prchl ze svého kláštera v Miláně, kde byl zahrnován vážností, a odebral se s jedním společníkem na Sicilii, kde poustevničili na kterémsi hoře (1260). Obyvatelé Politia ho žádali, aby jim v době svato-postní kázal. Vyhověl, ve sv. týden skončil své promluvy i svou životní pout. Byl pochován v hlavním chrámě . . . Lid dal přednost cizinci před vlastními kněžími, a tito nikterak nežárlili.
- 27** Proč mělo a má slovo kazatele takovou moc nad lidským srdcem? Sv. Augustin to vysvětluje: „Co kazatelé v církvi našli, toho se pevně drží; čemu se naučili, tomu učí jiné; co od otců dostali, to odevzdávají synům.“ Tedy myšlenka táž, jakou prohlásil Pán slovy: „Učení moje není mé, nýbrž toho, který

mne poslal." Při kázání je tomu zčásti tak jako při udílení sv. svátostí: osoba kazatele jest namnoze věc vedlejší, protože nepodává nauku svou, nýbrž Kristovu. Docela jinak mimo církev. Tam každý predikant předkládá názory svoje, a kdo baží po novotách, běží přirozeně za těmito. Ale protestant Fuller doznává sám: „Mladí kazatelé připravují staré o všechnu vážnost a autoritu u lidu. Nemají sice ani čtvrtinu jejich vědomostí a náboženského smýšlení, ale za to přinášejí novoty, na něž jsou Angličané jako posedlí. Nové nauky, nová přikázání, noví kazatelé.“

- 28 Jiný Angličan, historik S t r y p e, píše: „Od dob, kdy mnichové opustili naše kazatelny (t. j. od zavedení protestantství), bylo na tisíce kazatelen pokryto prachem. Lidé za 15 let slyšeli sotva čtyři kázání, a z těch čtyř sotva jedno, jež bylo hodno jména kázání.“ (Citát jsem přeložil volně.) Anglikánský biskup L l a n d a f f na počátku minulého století řekl v jednom kázání, že poznal tisíc lidí nevědomých jako pohané, a to proto, že vláda nepečovala o větší počet kazatelů. Katoličtí mnichové nečekali, až je vláda zavolá!
- 29 Řeholníci byli ještě v jiné výhodě před predikanty sektářskými: nemusili mít na nikoho ohled, na vládu pak nejméně, o lidu vůbec nemluvě. Ženatí duchovní protestantští měli svázané ruce i ústa - ohled na rodinu je nutil být ve všem po vůli vládě, která je platila, a pachtit se po oblibě lidu, který si je volil. Sv. Ivo de Chartres praví: „Kazatel má lid vést, nikoli za ním běžet.“
- 30 H u g o a S. V i c t. žádá od kazatele tři věci: svatý život, aby se mu nemohlo říci: „Lékaři, uzdrav se sám;“ důkladné vědomosti, aby neplatila o něm slova Páně: „Vede-li slepý slepého, oba do jámy padnou;“ výmluvnost, jež získává srdce. Pak bude jeho slovo svaté, obsažné, důstojné.
- 31 O řečnických okrasách praví R a b a n u s M a u r u s : „Co platen zlatý klíč, když neotevře, co bychom rádi otevřeli“ (t. srdce věřících).
- 32 Bohužel, byli též takoví, kteří hledali sebe a nikoli Krista a spásu duší; jejich kázání byla buďto abstraktní a nedostupná prostému lidu, že jim nikdo nerozuměl, nebo příliš umělkovaná, samá retorika, aby řečník klidil slávu, nebo zabíhali do druhého extrému a naplňovali své řeči vtipy, anekdotami, a měli radost, když se lidé smáli, a potřeb lidu se nedbalo. Ve Vlámku zase „kázaly“ děti pětileté, vyučovaly jiné děti náboženství a prý i obrátily mnohdy vlastní rodiče. Jinde kázali laikové, na př. tak zv. Chudí Lyonští, sdružení laiků (ženatých i svobodných), jež shromáždil kolem sebe Petr Valdus (Waldes) a z nichž se vyvinula valdenská sekta, nebo humiliáti v Lombardsku, kteří později byli jednak zorganizováni ve skutečný řád od sv. Jana z Oldrado († 1159), jednak splynuli s valdenskými. Buď jak buď, církev viděla, že nutno zakročit a vydala ustanovení, jímž bylo zakázáno kázat každému, komu není 30 let a jenž nebyl od biskupa k tomu úřadu oprávněn.
- 33 Kázání bývalo původně mezi mši sv. po evangeliu (v nejstarších dobách bývala jediná mše sv., již se účastnil všechen klerus a lid). Později, když se rozšiřoval obyčej sloužit více mši sv. (každý kněz), bylo kázání přeloženo, aby se hlavní mše sv. nezdržovala, a sice bylo buď přede mši sv. nebo odpoledne (před

nešporami nebo po nich). Kazatelna (ambon), jež stála původně na evangelní straně hlavního oltáře, byla koncem středověku posunuta více doprostřed chrámu, jak to je dodnes. Po kázání bylo už ve středověku předčítáno, jaké svátky se budou v týdnu slavit, ztracené a nalezené předměty, kdo byl z obce věřících vyloučen (exkomunikace: lichváři, cizoložní, lupiči, věštcí atd.). Tak zvané konference (krátké promluvy) vznikly z večerních promluv starých klášterů, když mnichové se sešli k večernímu stolu - „collationes“, u benediktinů po večeři, u dominikánů při postní večeři, a byly volnějším tónu.

- 34** Aldhelm, Anglosas († 709), pozoroval, jak jeho krajané zvlažněli, že hned po mši sv. odcházejí z chrámu, vyhýbajíce se tak kázání. Přestrojil se tedy za barda (potulného pěvce), postavil se k mostu, kudy musili jít, a začal zpívat písně veselého rázu. Tím je upoutal, a když se jich mnoho sešlo, přešel nenápadně k vážnému tématu, a všichni bezděky vyslechli kázání.
- 35** P. Bobadilla T. J. jednou na svých misijních cestách v Neapolsku upadl mezi lupiče. Nedbaje jich šel svou cestou a zpíval mariánské písně; ti ho následovali a tropili si posměch. „Pozoruji, že jste již dávno neslyšeli kázání a že byste rádi... Jsem k službám a milerád posloužím...“ Zastavil se a začal... S počátku jim celá věc působila kratochvíli, ale vážné, věčné pravdy poněkud vnikaly do srdcí, a když skončil, nikdo se nesmál.

Obrazy.

V Brazílii jsou zrna pšeničné a žita zaseta až 20 cm od sebe, z každého vypučí hrst stébel, jež nesou až 30 klasů - farmář klidí až 140krát více, než zasel. Kukuřičná zrna seje ve vzdálenostech 1 m, klasy mívají až tisíc zrn.

Aplikace: podobenství o rozséváči - ovoce slova Božího...

- 37** V Jižní Americe roste droboučká květina selaginella, „kočující rostlinka“. Vyschne-li půda, vytáhne kořeny ze země, svine se v klubko a dá se unášet větrem celé km cesty, až najde vhodné podmínky k žití. Dostane-li se na vlhkou půdu, ihned zapustí kořeny, narovná se a roste dál. Na těch dlouhých cestách vydrží mnoho dní.
- Aplikace: Slovo mé nenavráť se ke mně s prázdnou... Vykoná, k čemu jsem je poslal.“ (Is. 55. 11.) Ukáže-li se jedna duše, jedna země, jeden národ slova Božího nehodným, „putuje“ slovo Páně dál, ale nezanikne a nezahyne - najde třeba za mořem přijetí u divochů, když je ke své škodě odmítá kulturní Evropa.
- 38** Při stavbě suezského průplavu nalezeny dole kořeny - stromy rostly po obou stranách v neuvěřitelné výši! Kořeny některých rostlin na poušti sahají do hlubin dvacetkrát větších, než je výše vrcholu nad zemí.
- 39** Argus XIV. 5. píše o bylině, při níž byla zjištěna délka všech kořenů dohromady 8640 m - sahají do hloubky 170 cm, jediný kořen má až 676 postranních odnoží.
- 40** Rozhlas, radio... Jedinou řeč poslouchají někdy statisíce a miliony - někteří se zájmem, jiní ze zvědavosti, ti se smíchem, oni s rozhořčením, mnozí kri-

tisující... Slovo Kristovo! Sít katolických kazatelen jest větší duchovní moc než rozhlas! Existuje již dlouhá staletí a věřící budou s ním poslouchat slovo Kristovo až do skonání světa - všichni s pevnou vírou, s úctou, hotovi za každé i život položit.

41 Elektrické vlny, z vysílačky jednou do světa vyslané, jsou prý nezničitelné. - Budiž, ale nelze o nich říci, že věčně zní - denně zní a věčně zní nezměnitelné a nezničitelné slovo Kristovo.

42 Beryllium, kov třikrát lehčí než aluminium, pružný, neotírá se; přimísí-li k oceli, chrání ji před rezavěním.

Aplikace: slovo Kristovo, uvedeno v praxi („přimíseno k všednímu životu“ jednotlivce, rodiny, státu...), chrání před mravní i sociální zkázou; „pružnost“... přizpůsobí se kterékoli situaci, v níž se může duše nebo společnost ocitnout...

43 Pro nezměnitelnost, věčné trvání a účinnost slova Božího najde kazatel řadu obrazů ve vědách přírodních. Nezničitelnost hmoty, nezměnitelnost zákonů fyzických... Platina po osmiu nejtěžší prvek (kov), lze ji tavit jen v třaskavém plynu ($H + O$), rozpustit jen v zahřáté lučavce královské - slovo Kristovo odolá každé zkoušce (kritice)! Rozemletá na prášek pohlcuje kyslík (jeden objem platiny několik set objemů kyslíku) a pak vyvolává nejsilnější účinky oxidační - působnost slova Páně na život!

44 Kosmické neviditelné paprsky, přicházející k nám z meziplanetárního prostoru, proniknou skálu 400 m silnou - slovo Kristovo, přišedší k nám s nebeských výšin, pronikne všude a zdolá každou překážku...

Slovo Kristovo lze srovnávat též se slovem lidským. Lidé, kteří se „zdáli něčím být“ (Tomáš Kemp.), jejichž slova přijímána jako evangelium... A dnes? (Viz „Pod korouhví Kristovou“, 365 nn.)

*

Viz též kap. 17. č. 11.

13. VLASTNOSTI VÍRY.

V dosavadních statích jsme pojímali víru objektivně jakožto souhrn zjevených pravd, v něž nutno věřit. V této statí ji pojímáme subjektivně, jako vlitou ctnost (první božská ctnost)... jednak jako úkon (actus) víry, jímž slovo Boží přijímáme, jednak jako trvalý stav (habitus), jímž uvěřivší duše k Bohu lne a jeho se drží.

A. Víra - všeobecná (universalis).

Víra se opírá veskrze o věrohodnost svědka, nikoli o důležitost nebo bezvýznamnost věci, kterou referuje. Je-li svědek zaručeně věrohodný, věřím mu, ať mi hlásá, že naše armáda dosáhla skvělého vítězství nad nepřítelem nebo že právě spatřil na louce první jarní kvítek. Otci věřit jest dítě povinno, ať je učí písmenům nebo vypravuje událost ze svého dětství; kdyby mu odepřelo víru, dopustilo by se urážky... , prohlašovalo by ho aspoň nepřímou za lháře.

Avšak Bůh jest svědek nanejvýš věrohodný, nemůže se mýlit ani nás nemůže oklamat.

Tedy jsme povinni věřit vše, cokoli nám zjeví, ať je to věc důležitá nebo snad podle našeho zdání nepodstatná. (Zároveň sylogistická dispozice kázání!)

Jistý směr, k němuž přináleželi i modernisté, chtěl z křesťanství vyloučit všechno „vedlejší a nepodstatné“, a ponechat jenom články „důležité“, a domníval se, že tak získá Kristu rázem všechny ty, kteří jsou křesťanství odcizeni. Takto okleštěnou nauku Kristovu pak nazývali „původním, všeobecným, bezdogmatickým, interkonfesijním křesťanstvím, přijatelným od každého moderního vzdělance“ atd. Pomíjím otázku, zdali koho vůbec tímto dobrodružným počínáním získali, nemluví ani o tom, že těžko říci, co jest v učení Kristově důležité a co není důležité, a že se člověk nikdy nezastaví, otevře-li se jednou brána takovému libovolnému a svévolnému ořezávání a kritisování, a pravím: „Buďto jest veškeré učení církve od Boha zjevené nebo není. Je-li - a my věříme, že jest - pak musíme je přijmout celé.“ Člověk nesmí říci svému nejvyššímu Pánu a Tvůrci, věčné Pravdě a neomylnému božskému učiteli: „Toto uznávám a přijímám za pravdu, ono nikoli.“ Latinské (vlastně řecké) slovo pro kacíře (bludaře) zní haereticus a znamená tolik co vyběrač, člověk, jenž si vybírá, co se mu líbí. Tak označuje církev lidi, kteří si z nauky Kristovy vybírají, co se jim líbí, a zamítají, co se jim nezamlouvá. Ale tu vidí každý na první pohled: tito lidé nemohou nikterak říci, že věří Kristu, sic by přijali jeho učení celé - věří vlastně sobě, svému rozumu,

jenž si osobuje právo soudit a rozhodovat, která slova Kristova jsou pravdivá a která nikoli. Člověku nejsem povinen ve všem věřit - jednak proto, že se může mýlit, jednak proto, že snad nemám jistoty o jeho věrohodnosti. Bohu však jsem povinen věřit, ať mi sděluje tajemství nejsv. Trojice nebo Eucharistie nebo dědičného hříchu nebo očistce, anebo ať mi sděluje, kolik loket dlouhá byla archa Noemova nebo jak se jmenoval otec předchůdce Páně. Ve všech případech mám jistotu stejnou, jen když jsem se napřed přesvědčil a zjistil, že uvedenou pravdu sděluje skutečně sám Bůh. Víra, jež nemá této vlastnosti (není všeobecná), není vůbec vírou - nazvi ji kritikismem, eklekticismem, ale vírou v křesťanském smyslu slouti nemůže.

Příkladů v této stati neuvádíme, protože každý, jenž by se sem hodil, hodí se i do jiné kapitoly. Kazatel si může vybrat vhodné příklady v jiných částech této sbírky, na př. z kap. č. 15 „Mučedníci“. V husitských válkách šlo někdy o jedinou věc, na pohled nepatrnou, na př. o nezbytnosti přijímání pod obojí způsobou, a přece mnozí věrní Kristovi se dali od „božích bojovníků“ raději krutě umučit, než by popřeli tento jediný článek víry (že dostačí přijímání pod způsobou jedinou). V anglickém pronásledování šlo také o jediný článek víry, totiž o primát papežův (věc v očích našich odpůrců jistě pranepatrná), a přece mnozí raději v nejkrutějších mukách krváceli, než by tento jediný článek popřeli. Přes sto let trvající řádění obrazoborců poskytuje podobné příklady: jen prohlásit za nedovolenou úctu obrazů svatých - tedy zase věc „nedůležitá“; někdy věřící žádání, aby jen jednou šlápli na kříž - nikoli na znamení, že se zřikají Krista a víry, jak tomu bylo a jest v pohanských a protestantských pronásledováních, nýbrž jen jako projev zamítnutí úcty obrazů - a přece sta a tisíce věřících všeho stavu i věku raději se dalo mučit a zabíjet, než by povolili. Neuvažovali a nehledali výmluvy v tom, že jde o věc „nepatrnou“ - stejně pro víru krváceli jako mučedníci v pronásledování ariánském, kde šlo o základní tajemství sv. víry (nejsv. Trojice, božství Kristovo).

Na několika obrazech z přírody lze vysvětlit nutnost, proč víra musí být všeobecná a že se hroutí, když jediný článek popírám, nevěřím, zamítám...

Obrazy.

- 1 Organismy... Strom... Co jest na něm „vedlejší a zbytečné“? Hned poznáš: dej tu „vedlejší věc pryč a uvidíš, byla-li opravdu zbytečná. Otrhej všechno listí... oloupej kůru, vytni kořen, jenž beztak neviděn je v zemi skryt...

Snad by se zdálo, že ob stojí bez květů, jež jsou zdánlivě jen k ozdobě. Ob stojí, ale jak...? Nepřinese plody, a pak je neužitečný... Květy samy - zbav je vůně nebo barvy, a hmyz k nim nenajde cestu..., nenastane zúrodnění, plody nepřijdou. Pozměň stavbu (zařízení) toho kterého květu, a znemožníš opelení (ať hmyzem nebo větrem nebo samoopelením), a zase nedojde k plodu; atd. atd.

- 2 Lze užít i obrazů z organismu živočišného... Některé doklady účelnosti (ne všechny!) se sem hodí. Ukázat na to, že živočich musí zahynout, chybí-li mu něco z toho, čím ho Tvůrce vyzbrojil, a sice něco na pohled nepatrného, na př. včelce kartáčky na nohou, hranostaji hustší kožíšek na zimu atd.
- 3 Lidské tělo... Je-li jediný orgán porušen nebo poškozen, chřadne a umírá celé tělo. Nejen, když jde o srdce, mozek, míchu atd., nýbrž i o mandle, žlučovod, slepé střevo...
- 4 Anorganická příroda: Kovy... Jejich kovový lesk, jenž jim dodává krásy, trvá jen potud, pokud tvoří kompaktní masu. Jsou-li rozdrnceny na prášek, mizí lesk i barva (krom zlata) všech. Stříbro se stane matným, barvy černošedé, prášek bělostné platiny je černý jak uhlí... Víra jest nejen krásná, když všechny články tvoří celek (když žádný není vyloučen), nýbrž je to i podmínka její existence.
- 5 Hodynky... Vyjmeš jediné kolečko, jedinou součástku, a nejsou k ničemu. Stroj, lokomotiva... Chybí-li jediná součástka, nemůže vyhovět svému účelu, nedoveze poutníka k cíli (víra „zkomolená“ není s to přivést tě k cíli, pro nějž jsi stvořen).
- 6 Ze stavby stačí vyjmout několik cihel, a zhroutí se celá zeď.
Tak lze najít i jiné vhodné příklady a obrazy, na nichž možno ukázat, že celistvost jest podmínkou nejen krásy, nýbrž i trvání; existence, užitku věci, a že věc hyne, je-li celistvost porušena.
- 7 Z molekuly sločeniny stačí vyjmout jediný atom, a máš látku docela jinou - nejmenší změna struktury má pronikavé následky. C_9H_8N , chinolin, kapalina, lomí světlo, vše při $239^{\circ}C$. Místo jednoho atomu H dej Cl, a máš chlorchinolin, C_9H_7ClN , jménem podobný, vlastnostmi různý: je pevná látka, taví se při 38° atd. Stačí vzít jediný atom a z nejedovaté sloučeniny máš prudký jed: salycilová kyselina $C_7O_3H_6$ se mísí do potravin, aby byly konzervovány, jest bez vůně..., jí „příbuzná“ kyselina karbolová $C_6O_2H_6$ jest prudký jed, pro člověka i pro bacily... Jaké následky a jakou zkázu způsobili bludaři, kteří vymítali jediné dogma! (O primátu papežském - o nutnosti dobrých skutků - dogma o hříchu dědičném popřel racionalismus, Rousseau a jeho příznivci, a jaká nedohledná zkáza! Stačilo, aby masy intelligence i lidu odcizeny víře docela.)
- 8 Destilovaná voda nejen se nehodí k pití, ale jest i škodlivá zdraví - „destilované“ křesťanství, zbavené všech „nemoderních“ a „nepokrokových“ dogmat! Škrtni jediné dogma, a padá celá budova víry - to proto, že články víry netvoří hromadu kamení, nýbrž pojí se jeden k druhému v organické souvislosti.
- 9 Heleny Mostové, jež se chtěla stát katoličkou, se tázal otec po důvodu.

„Nemohu přec všemu věřit, co Luther učí.“ „Nemůžeš-li věřit všemu, vyber si, co věřit můžeš a ostatní nech být.“ Měl pravdu? Měl a neměl! Podle toho, jak se to vezme. Byl-li přesvědčen, že „otec Luther“ byl „muž Boží“, t. j. od Boha poslán, pak pravdu neměl: Bohu neb jeho vyslanci, skrze něhož mluví Pán sám, jsem povinen věřit všechno. Pokládal-li učení Lutherovo za výmysl a dílo lidské, pak byl v právu - ale tím sám odsoudil víru, kterou vyznával.

B. Víra - pevná.

Nutno rozeznávat přesně: víra pevná - víra stálá.

Pevná víra - prostá všech vnitřních nebezpečí, jež víru ohrožují, tedy pochybování a nejistoty. Je-li věřící v hloubi duše přesvědčen, že nauku sv. víry přijímá jen proto, že mu její pravdivost zaručuje Bůh (propter auctoritatem Dei revelantis), jest pevnost jeho víry zaručena a nezviklá se tak snadno. Lze užít obrazů: skoba ve zdi, kámen v zemi, skála, hrad na skále - celá staletí přečká neochvějně. Nepřítel se snaží z hradu nás vylákat - nedejme se! Činí tak různými způsoby. Co jest příčinou, že věřící začne pochybovat? První pramen: neřestný život. Arcibiskup kolínský Gebhard a král anglický Jindřich VIII. začali mít pochybnost o pravosti katolické víry, když onen spatřil při božitélovém průvodu (nesa velebnou Svátost) v okně „svou“ Anežku, tento, když nemohl dosáti v Římě rozluky a dovolení k novému sňatku. Druhý pramen: pýcha života. Špatnou četbu lze zařadit sem i tam. Proti pokušiteli si chránit pevnost víry! Co se stane, viklá-li kdo byť jedinou telefonní tyčí (jediný článek víry!), na níž upevněna řada drátů? Nebo jediným trámem lešení? Vytahuje-li z kolejnic šrouby, pražce, co stihne vlak? Jiné obrazy: uvolněná taška na střeše při silnějším vichru vypadne; viklavý zub v dásni... dlouho nevydrží, brzo vypadne. Není-li víra pevná, podlehne při prvním silném pokušení. Dub v bouři - třtina větrem se klátící... ocel - kamnářská hlína, kterou možno prsty zformovat, dnes tak, zítra onak...

Proč nepochybují o tom, co mi hlásá sv. víra? O pravdě $2 \times 2 = 4$ nepochybují a nemohu pochybovat, protože jest evidentní (samozřejmá). O matematické větě, že součet úhlů v trojúhelníku $= 2 R$, nepochybuje nikdo, kdo nahlédl jasnost důkazu pro ni uvedenou (kdo si ji sám ze známých a jistých vět odvodil). O existenci Ameriky nepochybují, třebaže jsem jí neviděl, protože celý svět to tvrdí, mnozí tam byli, a snad i já si dopisuji s těmi, kteří tam jsou. Že Karel IV. kdysi v Čechách panoval, nepochybují, protože historické prameny o tom jednomyslně svědčí. Zde již přicházíme k svědectví... a k zodpovědění naší otázky máme jediný krok: slovo sv. víry přijímám bez nejmenší pochybnosti propter auctoritatem Dei revelantis: protože můj sou-

hlas se opírá o autoritu Boha pravdivého a neomylného, jenž mi pravost zjevení zaručuje sám.

Víra musí být pevná i v pravdách, jichž můj omezený rozum nechápe - prostě proto, že i ty pravdy mi zjevil Bůh, a já je přijímám ne proto, že můj rozum (tak nedokonalý) je schválil, nýbrž že mi je zaručuje Bůh. Tajemství...(kap. 6.) Krásně vyjadřuje tuto věc sv. Tomáš Aq. ve svém Adoro te: „Zrakem, chutí, hmatem tebe nevnímám, že však ve Svátosti bydlíš, vyznávám; věřím pevně všechno, co nám zjevil Pán, jeho slovem jest nám základ víry dán“ (jeho slovo jest nejspolehlivější záruka, jaká se vůbec dá myslit).

Aby má víra zůstala vždy pevnou, musím si ji chránit. Stavitel nedovolí, aby mu někdo viklal lešením; kdyby to však přece dovolil, pak jest jen otázkou času, kdy se zřítí... Tak pevné není žádné, aby konečně nepodlehlo opětovaným usilovným pokusům. Ani kámen neodolá krupějím, jež na něj stále dopadají. Člověk jest tak křehký, nikdo se nesmí oddávat ilusi, že obstojí v každém pokušení. Proto je povinností každého věřícího, chránit se nebezpečí, jež by ohrozit mohlo pevnost jeho víry, netrpět, aby kdo viklal základy, na nichž jeho víra stojí. Chránit se špatné četby, špatné společnosti, nedovolit dítěti členství ve spolku protináboženském nebo beznáboženském, neposílat do školy, kde by mohla jeho víra utrpět zkázu atd. Kdo nebezpečí miluje, ten v něm zahyne, a kdo si zahrává s ohněm, popálí se.

V pokušení, v utrpení, v pohromách, ať stihnou jednotlivce, ať celou společnost, jest jen pevná víra s to člověka držet. Čím to, že v řadách intelligence jest daleko větší procento sebevrahů než v řadách prostých lidí, třebaže tito nemají daleko tak příznivé podmínky životní jako oni? Proč „vzdělanec“ sáhne k revolveru při kalamitách dost nepatrných? Co drží a sílí prostého muže, prostou ženu z lidu v pohromách daleko těžších? Pevná víra - a z ní plynoucí vědomí: „Pán Bůh dopouští, ale neopouští. - Všecko do času, Pán Bůh na věky.“ - Výrok prosté Tyrolanky roku 1809: „Pán Bůh ukáže, že jest mocnější než Napoleon.“ Tím se těšila a sílila v době bídy a hladu!

Katechetická dispozice jest zřejmá - rozvrhne látku ve tři body:

a) Co znamená slovo „pevná“ víra - vysvětlení pojmu.

b) Proč musí být víra pevná?

c) Nepřátelé (nebezpečí) ohrožující pevnost víry - kteří? Jak se proti nim chránit, případně proč a jak nutno se mít před nimi na pozoru?

Sylogistická dispozice může být pojata dvojím způsobem:

A) Pevnost musí být nezbytnou vlastností toho, o něhož nebo o co

se kdo opírá: pevná musí být starcova hůl, sice se na ni nemůže spolehnout - zlomí se a on upadne ve chvíli, kdy se toho nejméně nadá... Na pevných nohou musí stát vůdce, jehož ruky se držíme na nebezpečné cestě, sice se zhroutí a my s ním ve chvíli nejkritičtější, kdy opory nejvíce potřebujeme... Pevný základ, na němž stojí dům, pevné lešení, kostra betonového domu, sice se stane to, co před lety v Praze, pevná traversa, držící balkon, trám, na němž spočívá strop atd. atd.... Pevně musí stát střelec, musí mít „pevnou“ ruku, chce-li cíl jistě stihnout atd.

Nuže: svatá víra jest naší vůdkyní, a ta nás vede po nebezpečných, nejistých a namnoze kluzkých stezkách zrádného světa a klamného života, vede nás k věčnému cíli, kam nás jiný dovést nemůže, je tedy jedinou vůdkyní, již se musíme svěřit, chceme-li cíle dojít..., jest naší oporou ve chvílích, kdy nás celý svět opustí (v utrpení) ..., jest základem celého našeho vnitřního života... Kdyby selhala v kritické chvíli tato vůdkyně, tato opora, co bude s námi? Doklady, že v těžkém pokušení neobstojí, kdo nemá víru skálopevnou... Jinoch, jenž při útoku tělesné vášně, kdy mu fantasie maluje rozkoše pohádkovými barvami, si řekne: „Kdož ví, zda to je tak, jak to víra hlásá...“, je ztracen. Dospělý, jemuž se neočekávaně naskytne příležitost obohatit se, ale způsobem nedovoleným, je ztracen, řekne-li si: „Kdož ví...“ V takových chvílích jest jedinou záchranou před hříchem pevná víra, vzpomínka na peklo (sv. Augustin), když prudkému pokušení povoluje i láska k Bohu a není s to zadržet před hříšným rozhodnutím, před osudným krokem, odvrátit od hříšné rozkoše, jež vábí a svádí (sv. Ignác). Vzpomeňme na Evu! Ve chvíli pokušení její víra byla slabá, nepevná, a to bylo osudné jí i nám.

Tedy... naše povinnost: dbát, abychom byli ve víře vždy pevní...

B) Jiný způsob:

Víra pojata objektivně (jako souhrn zjevených pravd, tedy sama v sobě) jest jistá, nepochybná, do posledního písmene. Spíše se zvrátí celý vesmír, než by pominulo (t. j. nepravdivým se ukázalo) jediné slovo božského učitele.

Pojata subjektivně jako ctnost (úkon) víra může se viklat a být na pospas pochybnostem, útokům pekla atd. Proč? Pro naši slabost! Hůl jest sama o sobě pevná, ale aby byla k potřebě a prospěchu, nutno ji pevně držet, sic bude málo platná a nezachrání před pádem. Puška může být výtečná a v rukou dovedného střelce nikdy neselže, ale držím-li ji nedosti pevně, nepořídím s ní nic. Štít, k němuž apoštol národů přirovnává sv. víru, může být sebe pevnější; nedržím-li jej pevně, vypadne mi nebo mi bude vyražen z ruky, a já budu vydán na pospas „ohnivým střelám pokušitele“

(Ef 6. 16)- a přece mohl všechny zachytit, kdybych jej byl pevně držel.

Nuže: jde-li nám o to, aby nám víra zjednala všechny výhody a všechen užitek, jež nám podle vůle Boží zjednat může a má, musí být naší první starostí, abychom ji pevně třímali v ruku, t. j. bez nejmenších pochybností jí se drželi, přesvědčení v hloubi srdce, že nemůže být nejmenší pochyby tam, kde nám pravdu zaručuje sám nejvyšší pravdomluvný a vševědoucí Bůh.

Tedy... Aplikace: poučit, jak si mají věřící počínat ve chvíli pokušení; ukázat, že víra nedosti pevná jest bezcenná, protože právě ve chvíli, kdy ji nejvíce potřebujeme, svou vinou se o její služby a pomoc připravíme a tím ztrácíme vše... Pak jsme na tom nejinak než ten, kdo vůbec víru nepoznal a byl celý život bez ní.

Příklady.

- 10** Protestantský kníže J i n d ř i c h N a s s a v s k ý slyšel u stolu jednoho Holanďana vypravovat o mučednické smrti bl. Karla Spinuly T. J. a jeho druhů (v Japonsku 1621); divil se jejich mužnosti, že ani v plamenech nedali najevo známky bolesti, a pravil: „Znám lidi, prstem bych na ně mohl ukázat (měl na mysli své pastory), které bych hořícím věchtem slámy vehnal z jedné víry do druhé.“
- 11** Stalo se to po r. 1920... V jedné farnosti v Č e c h á c h s e k t á ř i se hnali s klacký ke katolickému kostelu, aby se ho zmocnili. V chrámě byl hlouček věřících s duchovním správcem, a když pozorovali, co se děje a že jsou v nebezpečí života, vykonali rychle, pokud bylo lze, sv. zpověď, pak obnovili křestní slib, kněz předříkával a ostatní po něm opakovali, a tak očekávali násilníky. Na Kroměřížsku se stalo cosi podobného: mužové i ženy svým tělem bránili násilníkům přístup k svatostánku, dali se bít, bodat, za vlasy rvát...
- 12** M a r i e L o t r i n s k á, dcera vévody d'Elboeuf, byla na výchově v pensiónátě. Bylo jí asi deset let, když starší družky si z ní ztropily nerozumný žert. Namluvily jí, že přijdou Turci a že všechny pobijí, načež ji zavedly do sklepa, „do úkrytu“ a „schovaly se“ s ní. Po chvíli jedna přestrojená za Turka se šavlí v ruce tam vrazí a zamíří právě k ní. „Zapři víru, nebo ti srazím hlavu.“ „Raději umru.“ Zavázala jí oči, maličká však zůstala pevná a začala se modlit modlitby umírajících. Když dospěla, žádal ji za ruku anglický král Jakub II., ona však vstoupila do řádu sester Navštívení Panny Marie v Paříži. Když ji po letech manželka Jakubova navštívila, řekla jí: „Mně jest milejší závoj než koruna.“ (Král zakusil nestálost pozemského štěstí..., byl od vlastních poddaných svržen s trůnu a musil prchnout ze země.)
- 13** J a k u b III., syn jmenovaného Jakuba II., se pokoušel domoci se trůnu svých otců, ale pokus se mu nezdařil, protože se nechtěl zřici pravé víry, k níž se již jeho otec obrátil a pro kterou byl z Anglie vypuzen. Před smrtí mu dal otec na-

pomenuti: „Zůstaň věren poznané pravdě a raději se koruny zřekni, než bys trpěl škodu na duši.“ Byl skutečně vyzván, aby se aspoň na oko zřekl víry a tak si k trůnu pomohl, ale odpověděl: „Pro žádnou korunu na světě nebudu pokrytcem nebo odpadlíkem.“

- 14** C a e s a r i u s, jak uvádí Grupp ve svých „Kulturních dějinách středověku“, vypravuje o jednom hříšném knězi, že slyšel, jak se při mši sv. po proměně jednomu zbožnému mnichu zjevil božský Spasitel. „Proč se zjevuje takovému zbožnému a ne raději mně hříšnému, jenž stále o této svátosti pochybuji? Já a mně podobní bychom toho více potřebovali.“ Sv. Ludvík mluvil jinak. Slyšel jednou, že tam a tam se stal zázrak. „Ať tam běží ti, kteří jsou ve víře slabí; já věřím v Krista pevně, mne netřeba zázraky ve víře utvrzovat.“ (Srov. I Kor 14. 22.) (Zázraky nejsou pro věřící, nýbrž pro nevěřící.)
- 15** S é g u r, apoštol pařížské mládeže, vypravuje: jednu neděli v únoru 1858 přišel k němu do bytu hošík asi 15letý, bledý, hladový, zkřehlý, chatrně oděný, a prosil ho, aby se ho ujal. „Jak se jmenuješ?“ „Petr Sazy.“ „Kde máš rodiče?“ „Nemám jich... Po jejich smrti jsem přišel k tetě, protestantce. Snažila se vši mocí, aby mne svedla k odpadu, zakázala mi chodit do kostela, zavedla mne ke třem pastorům, aby mne přemluvili, a když bylo vše marné, vyhnala mne z domu. Šel jsem do učení, ale v neděli jest mistr celý den mimo Paříž, a já se musím potulovat po ulicích, bez jídla, bez útulku, bez noclehu, na dlažbě. Když nastala zima a sněhové vánice, nemohl jsem to již vydržet, zaklepal jsem na dveře tety; ta se mne táže, jsem-li ochoten odpadnout, a na mou odpověď zavřela přede mnou dveře.“ Ségur se chlapce ujal, ale jeho zdraví bylo podryto, takže brzo dokonal.
- 16** Peršan S u a n e s měl ohromné bohatství a tisíc otroků, když se stal křesťanem. Král Varanes V., zuřivý nepřítel křesťanů, zvěděv o tom ptal se ho, který z jeho otroků jest nejhorší. Suanes nic netuše, jmenoval nejzarytějšího; král okamžitě rozkázal, aby tento otrok byl od nynějška pánem a Suanes i s manželkou jeho otrokem; ten však raději snesl vše, než by odpadl.
- 17** H o r m i s d a s ze vznešeného rodu, ministr a důvěrný přítel perského krále Sabora (4. stol.), byl pro víru zbaven všeho, jak majetku, tak postavení, a zařaděn mezi dělníky, kteří musili státu robotovat. Jednou hledí král z okna a vidí svého někdejšího přítele pracovat jako otroka bosého, zaprášeného. Zželelo se mu ho, povolal ho k sobě, dal ho obléci v nádherné roucho, opásat mečem (čímž mu vrátil svobodu a důstojenství) a přátelsky s ním hovoří. Po chvíli začne mluvit o odpadu, a tu Hormisdas mu hodí meč k nohám se slovy: „Jestliže za takovou cenu vracíš své přátelství, ponech si své dary.“ Nato byl vypořádán z vlasti.
- 18** Když K o p e r n í k vydal dílo, namítali mu: „Máte-li pravdu, že se země s ostatními planetami točí kol slunce, pak by musila mít Venuše fáze jako měsíc (první čtvrt, úplněk, poslední čtvrt), - a ona jich přece nemá!“ Koperník, jsa o správnosti svých výzkumů přesvědčen, nedovedl tuto námitku rozřešit. „Nevim - ale jsem jist, že se dříve nebo později najde uspokojivé rozřešení vaší ob-

tíže." Zemřel, jsa pevně přesvědčen o pravdivosti svého systému, jenž se opíral o nezvratné důvody. Po jeho smrti vynalezen dalekohled, a teď se ukázalo, že Venuše skutečné fáze má, jenže jich nelze postřehnout prostým okem!

A p l i k a c e : zůstaň pevným ve víře, i když nedovedeš na některou pochybnost nebo námitku odpovědět! Víra má důkazy nezvratné, a námitka sebe okázalejší stojí na vratkých nohách - dříve nebo později se zhroutí.

- 19** J a p o n s k ý k n í ž e v B u n g o, obrácený na víru od sv. Františka Xaverského, byl pro to zbaven trůnu i statků. Jeho dvořané mu radili, aby se nového náboženství zřekl, že se mu dostane zase všeho, oč přišel. „Kdyby celý svět odpadl, i papež v Římě a otec František, já neodpadnu nikdy.“ Tento muž chápal, čím mu světec byl: ukázal mu cestu k Bohu, přivedl ho k němu, slovu Kristovu a učení církve; obrácený však věřil ne pro autoritu světce, nýbrž pro autoritu Boha: protože to Bůh zjevil. - Přivede-li mne kdo ze tmy k světlu, z bludu k pravdě, z nevěry k víře a k Bohu, budu mu vděčnější, než kdyby mi život zachránil - ale nebudu se opírat o slovo jeho, nýbrž o slovo Boží - a odhodí-li snad víru ten, jenž mne k ní kdysi přivedl, neodhodím ji spolu s ním. Jestliže „obrácení“ spolu s ním chodí po celá léta denně ke stolu Páně, a pak na jeho jediné slovo rázem víru opustí, svědčí sami sobě i nám, že jejich víra nebyla pevná a pravá: jejich náboženské přesvědčení se opíralo o člověka, jenž jim imponoval - králem jejich srdce nebyl Bůh, nýbrž člověk, modla, a když se pod nimi zhroutil, zhroutili se spolu s ním.

- 20** R. 1525 přijal N o r i m b e r k Lutherovo učení. Kláštery byly zrušeny, pouze františkáni se bránili a vytrvali, až poslední řeholník zemřel - a kromě nich klášter benediktinek (sv. Kláry). Abatyše Charita Pirkheimerová spolu s ostatními sestrami se mužně bránily; byly však šikanovány všemožným způsobem. Katoličtí kněží nesměli vstoupit do kláštera, sestry musily poslouchat luterské predikanty. Charita poukazovala na to, že s tak zv. svobodou svědomí, kterou noví kazatelé plnými ústy hlásají, se divně srovnává toto znásilňování svědomí - nutit sestry, aby odhalovaly své srdce odpadlým špinavým ženatým kněžím, kteří sami ve svátostnou zpověď nevěří, poslouchat lidi, kteří papeži poslušnost odepřeli. „Pozorujeme, že vše směřuje k tomu, abychom byly přinuceny přijmout novou víru. K tomu nás nepohne nikdo. Ani v životě ani ve smrti se nedáme odloučit od pravé víry...“ Na sestry přišly zlé doby; klášter vyssávání nesnesitelnými daněmi, sestry zakoušely hlad, ale více než nedostatek chleba je skličoval nedostatek duchovní útěchy. Ani umírajícím nebyl katolický kněz povolen - katolíci i zločincům protestantům dovolili jejich duchovního! (Ferdinand II. dne 21. června 1621.) Odmitnutí kazatelé šťvali proti sestrám luzu: mnohdy se obávaly, že jim bude zapálena střecha nad hlavou. Konečně rozkázala městská rada, že sestry musí poslouchat poslané predikanty. „Každý překrucuje Písmo sv., jak se mu líbí; jen v nadávkách na papeže a katolickou církev jsou všichni zajedno. Ten užitek jsme si z jejich kázání odnesly, že jsme tím více ve své víře utvrzeny. Vždyť jeden dobrý kazatel v jediném kázání sám sobě šestkrát až osmkrát odporoval! Chraň nás Pán Bůh před tou novou vírou, co živý budeme.“ Poslední sestra, Voršila Muffelová, zemřela r. 1590. Nové členy klášter

přijímat nesměl. - Po celých 65 let beze mše sv., bez sv. zpovědi a sv. přijímání, bez slova Božího, a vytrvat - zůstat věrný sv. vířel

*

Vznikají pochybnosti u víře hlubokým studiem, uvažováním, zkoumáním? Neznám jediného případu, že se kdo stal protestantem proto, že bedlivě Písmo a Otce studoval (tak se leda dočítáme u Jirásků), ale zato znám nejeden případ (a dějiny konverzí jich vykazují na tisíce), že bedlivé studium přivedlo protestanta do církve katolické. Odkud tedy pocházejí pochybnosti? Hříšný život, nezřízená vášeň, neřest jest jejich zřídlem. O tom několik příkladů.

*

21 Gebhard z Waldburku, 30letý arcibiskup kolínský, spatřil jednou při božitélovém průvodě (nesl Velebnou Svátost!) v okně sličnou hraběnkou Anežku z Mansfeldu, zadíval se do ní a brzo s ní navázal poměr (1579). Žila s ním na jeho zámcích, její bratři mu však hrozili, že ho zabijí, neuzavře-li s ní sňatek. Dal se tedy s ní oddat 1583, což přirozeně znamenalo rozejít se s církví a pozbyt arcibiskupství. Ale když ty statky byly tak lákavé! Tu přišel najednou k poznání, že se římská církev daleko odchýlila od „čistoty apoštolské církve“ a rozhodl se, že půjde za „čistým evangeliem“, nedbaje klatby papežské ani císařské. Chtěl celou diecési převést do protestantského tábora. Tím by byli protestanté dosáhli čtyř kurfiřtství a měli by tudíž v říši převahu. Snad by se mu byl jeho plán zdařil, kdyby se byl rozhodl pro Luthera a ne pro Kalvína. Potloukal se po Německu a zemřel jako odpadlík v Strassburku 1601, kde trávil poslední leta života, jsa z milosti kalvínů živ z důchodů vyhnaných katolických kněží. Ve svém poměru k Anežce mnoho radostí nezakusil. Byla mu nevěrná, stále se s ní hádal, jednou spadl s koně, zranil se na smrt, v zoufalství zuřil, strhal s ní šaty: „Klid se mi s očí, vtělená ďáblice, tys příčinou mé bohaprázdnoti.“ Tak vydechl duši.

22 Podobné byly důvody, proč hluboce upadlý a mravně zchátralý řád Německých rytířů odpadl k luterství.

23 Nečistota pramenem nevěry . . . byla, jest a bude. Slovo Páně, vysvětlující, proč židé nechtěli v něho uvěřit: „Protože skutky jejich byly zlé . . .“ Proto nenáviděli světlo a nešli k světlu, milovali a vyhledávali temnotu nevěry. Na misi, kterou konali misionáři našeho řádu, řekl jednomu z nich jinoch: „Já jsem nečetl špatné knihy, nechodil do špatné společnosti, a přece jsem o víru přišel . . ., když jsem se oddal nepravosti.“

24 Diderot byl člověk nemravný stejně jako Voltaire. Když je jedna „milénka“ opustila, našli si jinou. Voltaire vychován v jesuitské koleji a už jako student neměl před ničím úctu, nic mu nebylo svaté; jeden profesor mu předpovídal, že bude praporečnickem nevěry a dal mu vysvědčení: „Nadaný hoch, ale nehorázný darebák.“ Jakýsi nečistý kněz ho zavedl do salonu Anny Enclosové a tato, už zestaralá, ho zaučila . . . Jeho další život samé darebáctví; kolikrát si na něho počkali a spráskali ho ti, na něž skládal své jedovaté verše.

Dostal se i do vězení a nakonec se stal modlou Francie - pro své „učení“... Ale „čistokrevným nevěrcem“ Voltaire nebyl; posměvačem a pochybovačem.

- 25** Příčinou odpadu mnoha klášterů za reformace k luterství bylo, že nebylo dbáno kázně; zvláště dva sliby nebyly zachovávány: čistota a chudoba. Kapitulárove trávili výnosy obročí v městech, jež skýtala požitků v hojnosti (tedy mimo klášter!). Plebáni (faráři, majitelé obročí) „najímali“ chudé kněze („Heuerpfaffen“), aby místo nich kázali a obstarávali bohoslužby, a sami... Podobně ženské kláštery. Sestry trávily raději veselé dny na klášterních statcích v blízkých městech nebo na cestách..., ve veselých společnostech... Smutně proslavena byla převorka hildesheimského kláštera Žofie Schwicheltová. Kde se však žilo podle stanov řádových a zákona Božího, tam nebylo odpadů, tam byli mučedníci. (Srov. Winter, „Život církevní v Čechách“... *passim*, na př. str. 816.)
- 26** Lidé se vymlouvají na „hlas svědomí“, aby pokrytecky zastřeli pravou příčinu, jež je přivedla k tomu, že se s vírou rozešli. Mistrně to líčí Shakespeare v dramatu Jindřich VIII. (původně nazvaném „Všecko je pravda“..., co tu obsaženo). Rozhovor dvou měšťanů: „Snad že ten sňatek s chotí bratrovou - se náhle dotkl jeho svědomí?“ - „Ba ne! Ó nikterak! Králova svědomí-se jiná dáma nyní dotýká...“ Jindřich k Wolseyovi: „Jak velká žalost, když má věrný manžel - tak milovanou družku opustit? - Leč svědomí jest svědomí, toť soudce - tak neúprosný, není vyhnuti - já musím manželku svou opustit...“ Anna Boleynová k jedné dámě: „Jak hrozná muka pro mne, královnou se stát... Já nechci, nehodlám jí být...“ „Co přijmouti se zdráháte - to vše se hravě směstná ve vašem - tak hebce pružném útlém svědomí - jen když je trochu porozšířit ráčíte...“

Obrazy.

- 27** Arabské přísloví: „Vše se bojí času, ale čas se bojí p y r a m i d.“ Tyto stavby egyptských faraonů mohou nám být pěkným obrazem pevnosti víry. Dosud jest badatelům záhadou, jak mohli takové stavby provést nemajíce strojů, jimiž disponujeme my, synové 20. století. Badání ukázalo, že pyramidy mají vztah k astronomii, tedy k nebi. Každá z nich, zvláště největší (Chufuova), jest matematický a fysický problém, dosud nerozřešený. Každá jest orientována přesně ke čtyřem stranám světa, každá strana svírá se zemí takový úhel, že na jižní stranu padaly kolmo paprsky nejjasnější stálice Siria, když procházel poledníkem Gizehským (tehdy, za Chufu, 3300 let před Kr.), polárka vysílala paprsky přímo do chodby vedoucí do podzemní komory. Při stavbě užito Ludolfova čísla, jež Evropané vypočetli teprve ve 14. století! Jaké přístroje měli, že tak nivovali půdu? Jak byli vzděláni v mechanice, když dovedli tak paralysovat ohromný tlak kamenné masy? Jak dostali ohromné kvádry bez strojů do výše 146 m, kvádry až 50 q těžké? (Všech jest v Chufuově pyramidě asi 2,300.000.) Čtvercová plocha, kterou tato pyramida pokrývá, obnáší 61.500 qm, šikmé stěny (trojúhelníky jehlanu) 18.000 qm. Čtverec jest v náboženské symbolice symbolem tvorstva (všeho stvořeného... čtyři strany světla), trojúhelník obrazem božstva,

oboji spojeno vyjadřuje vztah člověka k Bohu..., špice pyramidy směřuje vzhůru! Znáš jest výrok Napoleonův před bitvou u pyramid: „Vojíní, s vrcholu těchto pyramid hledí na vás čtyři tisíciletí.“

A p l i k a c e : s kazatelny mluví k nám slovo věčného Boha, nikoli nauky lidského filosofa, byť sebe úctyhodnějšího; slovo, jež přetrvalo všechna staletí, co lidstvo žije, a jež přetrvá i pyramidy. Pevnost víry lze znázornit pevností těchto staveb, jichž nezničily všechny bouře, jež se přehnaly přes hlavy lidstva za dlouhá tisíciletí.

- 28** „Štít víry...“ Víra jest věřícímu vpravdě brněním, jež nepronikne žádná „ohnivá střela“ nepřitele. Aligatoři... jejich krunýř nepronikla žádná kulka; teprve špičaté koule pušek, vynalezené před málo desetiletími, to dokázaly... Víra však jest a zůstane nezdolná jakékoli střele!

- 29** Podle vypravování očitých svědků nepůsobí žádný přírodní zjev tak děsivě na člověka jako z e m ě t ř e s e n í. Země, jež jest člověku symbolem a ztělesněním pevnosti, neochvějnosti, spolehlivosti a nepohnutosti, kymácí se mu pod nohama, povoluje, mizí. Dům, místo co by ho chránil, bortí se v trosky a padá mu na hlavu; ostatní živly, jako by chtěly využít příznivé situace, spojují se s revoltující zemí pod ním. Zpod země neznámá síla, o níž neměl tušení, se zvedá a otřásá okolím, jako by chtěla pohřbit vše za živa. I zvíř jest poděšena nepochopitelným zjevem. Alligatoři, kteří jindy bez hlesu leží ve vodě nebo se vyhřívají v písku, opouštějí řeku (Orinoko), kde cítí otřesy dna, a řvouce pádí k lesu. Člověku se zdá být útěk nemožný. Blíží-li se povodeň, žene-li se proud lávy k jeho příbytku, soptí-li vulkán, zuří-li kolem oheň, může se vždy spasit útekem. Ale kam při zemětřesení? Má dojem, že nemožno uniknout, že se mu země propadá pod nohama. Rovný terén proměněn v terasovitý (Assam v Indii 1897, vznikly stupně až 4 m vysoké), jindy terén a silnice posunuty, koleje zohýbány, že vypadají jako had, v zemi vznikají trhliny (Lokris v Řecku 1894, 55 km dlouhá, 20 m hluboká, 4 m široká), ze země vystupují otravné plyny. V Assamu na celé míle cesty sesuly se lesy se skalních stěn, a ty byly naráz holé jako Kaňony v Coloradu.

A p l i k a c e : stav duše, jež nemá pevnou oporu ve sv. víře... V době utrpení nebo pokušení jí mizí „půda pod nohama.“

- 30** V E c u a d o r u při výbuchu sopky Riobamba 4. února 1797 zahynulo 30.000 lidí; celé řady jezdců i soumarů zmizely v propastech. Některé domy se docela propadly do země, lidé pod zemí chodili z pokoje do pokoje, svítili si a žili ze zásob, jež náhodou měli; teprve po dvou dnech byli vykopáni. Kostely, kláštery, domy, vše propadlé nebo v troskách. Pahorek Cello de la Culca, několik set stop vysoký, z rumu, smíšeného s lidskými kostmi, zůstal jako smutný památník oné hrůzy.

A p l i k a c e : zkáza, způsobená pokušením nebo utrpením v duši, ve víře nedosti pevné.

- 31** Ve švýcarském kantonu G l a r u s u Elmu v hoře Tshingeberg byly břidlicové lomy. Miliony školních tabulek se odtamtud dostaly do rukou malým školákům. Lomem však bylo podkopáno nebezpečné území a konečně bylo patrné,

že podkopaná část hory se dříve nebo později zřítí. Obyvatelé údolí však mysleli, že nebezpečí nehrozí tak brzo. Tu najednou 11. září 1881 odpoledne ohromná masa 10 milionů krychlových metrů proletěla vzduchem, nad lomem a přes lom do údolí, ve 2-3 minutách narazila na protější svah, odrazila se a jako tekoucí proud se rozlilo kamení do údolí 1500 m daleko. Co bylo v cestě, smeteno, domy praskaly, lidé venku silným tlakem vzduchu odmeteni jako zvadlé listí sta metrů daleko. O život přišlo 115 lidí. (Dnes už onu ránu není vidět..., dávno zarostla lesem.)

A p l i k a c e : kdo si zahrává s pokušeními proti víře, netuší, jaká katastrofa se vznáší nad jeho hlavou.

- 32** Jsme zvyklí na průpověď: „Pevný jako dub v bouři.“ *P a l m a* odolá lépe! Strašné tropické bouři by dub neodolal... Vichr rozmetá vše, vyvrací a láme staleté kmeny, palma však pro svůj elastický kmen přetrvá bouři lépe, než kterýkoli jiný strom. Slyšíme líčení cestovatelů: „Na nebi se hromadí mraky v ohromných masách jako hrady, mrtvé ticho vůkol, i zvíř se ukryla bázlivě do doupat a hnízd, jen tak zvaná řvavá opice se ozývá. Slunce již dávno zmizelo pod horizontem, neproniknutelná tma zahaluje prales. Vtom z oblaků zsrší mocný ohňostroj a v zápětí strašný hrom. Vše puká a praská... Černé oblaky metají do husté noci oheň za ohněm... To nejsou blesky, to jest požár, ohnivé moře, valící se nad našimi hlavami, a hromový rachot nemá konce. Stan odmeten jako pápěrka, všichni se beze slova tisknou k zemi, i nejstatečnější mlčí, jen tiché prosby k svatým na rtech, a ruka při tom dělá kříž... Průduchy nebes se otevřely... To není dešť, to celé moře z mraků se lije na zem, a kolem nás v okamžiku jezero. Proud rve s sebou vyvrácené staleté kmeny, podemletou zemi v masách, Amazonka unáší celé plovoucí louky, ba i ostrovy divým proudem urvané, porostlé mohutnými stromy; vichr žene či vlastně odnáší celá hejna papoušků, jež s větví odvál a jako suchým listím jimi zmítá. Uprostřed toho chaosu zaniká docela volání člověka, prosícího dobrotivé nebe za ochranu... Člověk, nepatrná hříčka rozkacených živelů.“ *Palmy?* Jejich nádherná pera (listy) jsou vichrem potrhána a rozedrána, kmeny se ohýbají a sklánějí se korunami skoro až k zemi, ale ob stojí, nezlomí se tak snadno a po boji zase stojí, hlavu vzhůru, k nebi.

A p l i k a c e : v bojích života, v pokušení, utrpení atd. ob stojí nepohnuto a nezlomeno srdce věřící.

- 33** Když na savanách v *K o l u m b i i* zapálí ohromné porosty travin, aby tráva pak po deštích bujněji rostla, zničí se i mnoho keřů a stromů, vyjma jediný, zvaný od domorodců „chapparro“ - nevzhledný nízký strom s křivými větvemi - roste na místech, kde kterémukoli jinému stromu jest život zhora nemožný. (Má několik vrstev kůry; vnější, půl cm silná, nemá organických funkcí a tím jest ochranou vnitřních živých vrstev tohoto „ohnivzdorného“ stromu.) Spadalé listí tvoří humus, a ten vrací život zemi, jež ho byla požárem zbavena.

- 34** Symbol pevnosti může být *k o ř e n*. Čím hlubší, čím pod zemí rozvětvenější, tím pevnější oporou stromu. Eukalyptus (blahovičník) modrý (Australie), rostoucí až do výše 152 m, a kořeny pod zemí skoro do stejné hloubky! Pak není divu,

že celá staletí se strom ubránil vichřicím a bouřím - vnějším nepřátelům. (Stálost! Následující odstavec!) Ale odolávat musí i silám uvnitř působícím - tažné síle kmene!

- 35** Viz ojedinělý dub nebo topol! Bouře zmítá jejich korunou, a ta se pohybuje v oblouku sem a tam, někdy i v kruhu jako vír, ale kořenem strom pevně zakotven v zemi, že odolá. Základy lidské stavby vyhrabeš takřka hravě, ale odhalit veškerou podzemní spleť kořenů nemožno. („Dobývat pařezy ze země...” Houževnatost kořene!)
- 36** Kořen jest živící orgán rostliny - dodává jí látky, jež ona pak zpracuje - pevná víra „živí“ duši..., jest základem nadpřirozeného života a podmínkou živé víry. - Pouze zdravý, dobře „živený“ kmen, plný vnitřní síly, odolá vnějším útokům (bouři... stálost!). Kmen prohnílý, bez života, podlehne, byť nebylo zevně (na kůře) nic znát.
- 37** Viz drobounkou, něžnou rostlinu, jak se kořeny téměř přisála ke skále - odtrhni ji, a hyne. - Pevně se přivinout vírou ke Kristu!

*

Viz též kap. 10. č. 23, 28. — kap. 7. č. 37-39. (pochybnosti u víře).

C. Víra - stálá.

Stálost víry ohrožují vnější nepřátelé: časné výhody, bázeň světská nebo tělesná. Nestálý je ten, kdo je snad v srdci pevně o pravdách sv. víry přesvědčen, ale ze strachu před mukami nebo smrtí, před posměchem nebo ztrátou obliby, lidské slávy a cti, majetku atd. víru zapírá a odhodí. Vojín na stráži musí vytrvat..., neprchne, raději obětuje život, než by opustil své stanoviště. Sv. mučedníci! Nejkrásnější vzory stálosti!

Bylo řečeno, že někdo může mít víru pevnou, a přece nemá stálosti. Ale věc nelze obrátit - nelze říci, že může být někdo ve víře stálý, nejsa v ní pevný. Jen pevná víra je s to, aby byla stálou i v bouři a boji. Marie Stuartovna praví na poslední cestě predikantovi, jenž ji přemlouval k odpadu: „Nikterak se nevíklám.“ Tak mluvili všichni mučedníci v anglickém pronásledování. Každého na poslední cestě obtěžoval protestantský predikant, všichni byli pevní: „Nevíklám se,“ a proto dokázali být i stálými a za víru obětovat nejen statky, svobodu, čest, nýbrž i život.

Při řeči o stálé víře nutno tedy opět ukázat na nezbytnost pevné víry. Jak dlouho se udrží kabát na nepevné skobě? Na ni nemohu nic zavěsit, sice riskuji, že se vše dříve neb později zhroutí. Nesvěřím sebe ani náklad mostu, jenž není zaručeně pevný, ba ani se nepoložím k odpočinku na chatrné lože... Rozmarné historky

cestovatelů, kteří raději přespali noc na palubě než v kabině, kde každou chvíli hrozil pád s výšiny . . . Jen na pevné víře jako na skále mohu postavit budovu křesťanského života s důvěrou, že stavba bude trvalá. Dům na skále obstál, když se na něj obořil příval a bouře. (Mt 7. 24n.) Příboj divých vln smete vše, jen o nehybnou skálu se rozbíjí sám. Srovnej dub a třtinu klátící se větrem.

Disposice:

Svěřím-li se průvodci na neznámé cestě, musí mne vést až do konce. Opustí-li mne on nebo já jeho, co mi vše platno? Cíle nedojdu, a tím všechna má námaha zmařena.

Víra - vůdkyně, a sice jediná, k nebeskému Sionu. Mne tato vůdkyně neopustí, já však musím hledět, abych ji neopustil stůj co stůj. Nevytrvám-li, co mi platno povolání k pravé víře, co platno, že jsem snad léta v církvi byl a podle víry žil . . . ? Vše pro nebe ztraceno, všechna práce i námaha, všechny milosti nadarmo. Jen stálá víra mne může přivést k cíli; jen když vytrvám, jest vše zachráněno. Nebyl jsem od Pána k víře povolán, abych jen na čas zakoušel jejího požehnání! Aby mi jen několik let skýtala služby! Na šťastném a blaženém konci nejvíce záleží! Šťastného konce však nedojdou ti, kteří věří, a v čas pokušení odstupují. (Lk 8. 13.)

Tedy . . . Prosit Pána za milost vytrvání! V římském pronásledování dostala mnohá mladičká křesťanka na vybranou: „Buď přijmeš snoubence a s ním statky a pohodlný život (ovšem s podmínkou, že se zřekneš Krista), nebo tě čekají muky a budeš k přijetí pohanství přinucena po zlém.“ Zde dvojí způsob, jímž pokušitel hledí vylákat z ovčince Kristova: buď slibuje časné výhody nebo hrozí pronásledováním (děvčeti nastrčí výhodnou partii atd.). Zmínka o úctě sv. mučedníků, kteří jsou nám vzorem stálosti, a povzbuzení k modlitbě: jsme slabí a křehcí, nikdo nemůže za sebe ručit, proto prosit za milost vytrvání a vyhýbat se příležitosti. „A neuvoď nás v pokušení.“ - „Mnohou duši křehkou nebi odnímaje . . .“ („Pod korouhví Kristovou“ 462.) Jen křehká dětinská duše se vzdá nebe za časnou, pomíjející výhodu nebo z bázně před krátkým utrpením.

Příklady.

Do krajiny Uckerunde v Pomořansku se odebralo před dávnými lety několik dělnických rodin z Hornorýnska za chlebem . . . Hledali zaměstnání při vodních stavbách, ke kterým byli sháněni dělníci po celém Německu, neměli však tušení, že krajina jest veskrze protestantská a že katolického kněze ne-

uvidí. Jak ob stojí? Na cestu zpět neměli prostředků, musili zůstat... sami v protestantském moři - situace, ve které nejsnáze katolík zvlažní a odpadne. Tito chudí dělníci si postavili nízké chatrče, spojili se, aby se nemísili s jinověrci. Jeden poněkud výstavnější domek byl určen za místo společných bohoslužeb; tam se ve všech vesničkách scházivali každou neděli. Jeden z přítomných předčítal kázání z postilly, pak mešní modlitby z německého misálku, vyjma slova konsekrace - tu učinili přestávku, jako by skutečně byl mezi nimi kněz a vykonával proměnu Těla Páně. Pobožnost zakončili písněmi. Plných 70 let tak žili, bez kněze, bez svátosti a přece ani jediný odpad, ani jediný smíšený sňatek; žádný hoch, žádná dívka se nedala zaslepit vášní, jen mezi sebou uzavírali sňatky. Po 70 letech k nim přicházel katolický farář ze Štětína (Stettin) a všesky navštívil. Konečně dostali vlastního duchovního správce. Berlínský probošt, pozdější biskup mohučský, je jednou navštívil a pravil, že pobyt u nich patří k nejkrásnějším dnům jeho života.

39 Biskup bostonský a pozdější arcibiskup bordeauxský *C h e v e r u s* vypravuje podobnou událost z Ameriky. Jednou jako misionář se plahočil dlouhé dny pralesem a tu v neděli slyší v pustině zpěv, církevní písně. Jde po hlase a přijde na prostranství; uprostřed vidí hrubě sroubený kříž a před ním množství domorodců, mužů i žen a dětí, zpívajících mešní písně. Již 50 let neviděli kněze, 50 let takto slavili svědomitě každou neděli. Jak vypadalo toto náhodné setkání „divochů s katolickým knězem“, snadno lze pochopit. Z cestovního vaku vyňal bohoslužebná roucha a náčiní, a pod korunami stromů uprostřed pralesa slavil tu neděli přesvatá tajemství; všichni radostí prolévali slzy.

40 *G r o n s k o*, obrácené na víru v 10. stol. ... R. 1415 byli křesťané přepadeni od pohanského kmene, biskup, všichni kněží a mnoho věřících pobito, chrám zničený ... Hořké slzy proléval zbytek věřících, když poslední kněz zmizel a věčné světlo zhaslo. Nikdy nebyla zima v oné zemi ledovců tak smutná jak tehdy. Stádce opuštěno od pastýřů i od svátostného Spasitele. Jen jediná památka jim zůstala: korporál. - Rok co rok se sešlo o velikonocích rozptýlené stádce - mnozí přijeli zdaleka na saních přes ledová pole - na místě, kde kdysi stál chrám. Na oltářním kameni uprostřed trosek rozestřen korporál. Frode, stařec, připomněl shromážděným: „Zde slavil poslední kněz nejsv. Oběť, na tomto korporálu ležela při poslední mši sv. svatá hostie, zde stál kalich s nejdražší Krví ...“ Všichni hleděli plni úcty na drahocennou památku, modlí se obvyklé mešní modlitby a zpěvy, jež kdysi hlaholily chrámem, a prosí plni touhy: „Přiď, Pane Ježíši Kriste ...“ Za rok se sešli zas, zase nejstarší muž připomíná ... Teprve po 75 letech (1490) v létě, když zmizely ledy s břehů Gronska, mohli poslat do Říma deputaci a prosit za kněze. Innocenc VIII. byl hluboce dojat a poslal jim do Gardaru benediktina Kanutiho jako biskupa, a ten po 8 desítiletích sloužil zase první mši sv. na onom korporálu.

41 President *G r a n t* byl fanatický protestant, jenž katolické misie znemožňoval a ničil. R. 1873 poslal jeden kmen k němu prosbu, aby mu byli vráceni katoličtí misionáři, kteří je kdysi vychovávali a kteří mu byli od vlády před lety slíbeni. Podobných proseb dostal president víc, ale přese všesky prosby věřících

i přes protesty katolických biskupů byli všichni katoličtí kněží z Arizony a Oregonu násilím odstraněni a místo nich poslání Indiánům methodističtí kazatelé - protestantská svoboda svědomí! Indiáni však zůstali sv. víře věrni. Kmen Osagů píše 1887: „20 let jsme bez kněze; nutili nás, abychom přestoupili k různým sektám, my však měli touhu jedinou: zůstat věrni své katolické víře, a to je dosud naše pevné rozhodnutí... Chceme být svobodným, neodvislým národem a Bohu sloužit podle hlasu svého svědomí, jak nám to zaručují zákony Spojených států.

42 Montalembert, Achilles francouzských katolíků v první polovině minulého století, vypravuje o Irčanech: „Národ, jenž od osvícené a civilisované Evropy pronásledován (t. j. od anglické protestantské vlády, od těchto průkopníků „svobody svědomí“, protože se nedal násilím svést k odpadu, oloupen o svobodu a o všechnu majetek), který žil jen víře a vírou, jehož veškerým dědictvím jest víra a hroby jejich otců... Často jsem pozoroval v neděli při příchodu do některého irského městečka ulice plné dělníků, kteří klečící všemi směry měli zrak obrácený k nízkým dveřím, vchodu to do katolické kapličky, kterou si v dobách pronásledování postavili vzadu za domky. Do napěchované svatyně se vešla sotva třetina všech; ostatní musili zůstat venku, ale věděli, že jest právě mše sv. Často jsem se vmísil mezi ně a pozoroval jejich podiv, že cizinec, jenž nebyl chudý jak oni, také se dotkl svěcené vody a klekl před oltářem. Jindy jsem hledíval při kázání dolů s galerie, kde byly ženy. Žádná lavice, jen masa černých hlav, jablko by nebylo propadlo. Občas všechno shromáždění jeví pohnutí, bijí se v prsa, utírají si oči, podle toho, co kněz právě říká. Patrně, že je tu otec mezi svými dětmi.“

43 Týž: „Nikdy nezapomenu na mši sv., již jsem byl přítomen v jedné vesnické kapli. Jedné deštivé neděle jsem přijel k vršku, porostlému jedlemi a duby; přivázal jsem dole koně a šel nahoru. Sotva jsem udělal několik kroků, upozorují muže, jenž klečí pod stromem..., za chvíli vidím druhého, třetího..., všichni hledí týmž směrem. Čím výše stoupám, tím větší počet klečících; konečně přijdu na vrchol a co vidím? Polorozpadlá, bídne stavěná kaple, bez malty, z kamene, se slaměnou střechou, a kol dokola množství mužů s obnaženými hlavami klečí v blátě ve strašném lijáku. Byla to katolická kaple v Blarney. Jest právě pozdvihování... Chci dovnitř, není možno... Až po pobožnosti. Žádná ozdoba, žádná lavice, ba ani dlažka. Po mši sv. ohlásil kněz irským nářečím, že toho a toho dne, aby ušetřil farníkům dlouhou cestu, přijde do toho a toho domu sloužit mši sv. a udílet sv. přijímání, načež vsedl na koně a odejel. Veškeré množství se pak ubíralo domů. Někteří - potulní sekáči, kosu měli s sebou - obrátili se k nejbližší slaměné chyšce, aby si vyprosili přístřeší; jiní vzali na záda ženy, jež by se nebyly bahnem probrodily, a ubírali se do vzdálených domovů; něco jich však zůstalo ještě na kolenou na tom tichém místě, kde se za dřívějších pronásledování ubohý chudý lid shromažďoval k bohoslužbě. A to vše se dalo nikoli pod blankytným, jasným italským nebem, kde zbožnost jest radostí a kde sama příroda člověka mimoděk naladí k modlitbě, nýbrž pod chladným, zachmuřeným, vlhkým nebem britského ostrova, beze všech pomůcek

umění... Cizinec, jenž to vše viděl, poklekl mezi ty chudé křesťany se srdcem překypujícím hrdostí a štěstím, že i on patří k náboženství, které neumírá, jež přežilo obrovské triumfy středověku, krvavé boje reformace, perfidní lesk Ludvíka XIV., žalostné pronásledování minulého století, náboženství, jež v okamžiku, kdy nevěra se chystá připravit mu hrob, znovupovstává v pustinách Irska a Ameriky, náboženství chudé a svobodné jako ve své kolébce."

44 T ý ž vypravuje o jedné farnosti v hrabství Cork: „Obsahuje dva velké ostrovy. Když moře, které je dělí, jest příliš bouřlivé, takže nemohou s druhého ostrova do chrámu, shromáždí se v hodinu mše sv. na břehu, hledí k místu, kde se právě slaví nejsvětější Oběť, spojují se s knězem a se spolubratry. Když jest asi evangelium, povstanou, když asi proměna, pokleknou, v duchu spojení s obětí Kristovou, od níž je dělí bouřné vlny.

45 Po tři století žili takto I r o v é. Když poslední jiskra v krbu vyhasla a bouře v zimní noci burácela kolem rozpadlého stavení, když zima vnikala trhlinami do chladné jizby, volal chudý, hladový a opuštěný Irčan: „Buď jméno Páně pochváleno.“ Když mu vzali vše, co měl, chrám, školu, dům, poslední kus dobytka i svobodu, konal své pobožnosti na podlaze své bídne chatrče, a jeho obličej zářil u vědomí, že víru, statek to nejdražší, mu nikdo vzít nemůže. Zajímavé jest, že podle úřední statistiky bylo v tomto chudém Irsku, v tomto národu žebráků, nejméně sebevražd z celé Evropy. Zatím co luxusní Paříž a Londýn stojí mezi prvními, katolické Irsko jest až na konci.

46 V první polovině minulého století byl v I r s k u strašný hlad; nebylo ani brambor, a ti ubožáci, kteří neměli chléb ani za dnů největšího nadbytku, umírali tehdy po tisících. V jedné farnosti nebylo vůbec co jíst; duchovní správce nechtěl své stáde opustit a rozhodl se, že umře s nimi. Poslední den šel od domu k domu, svolal všechny do kostela; 1500 polonahých, vyhladovělých postav se dověklo do chrámu, farář jim uděloval poslední pomazání, pak od oltáře se nad nimi modlil modlitby umírajících... Všechnu tuto bídu na sebe uvalili tím, že nechtěli odpadnout k protestantství.

47 Mallinckrodt prohlásil v berlínském parlamentě roku 1874: „Myslíte, když přijde ke katolickému lidu člověk, kterému ministr kultu zavěsí plášť a kterého provázejí bodáky, že ten lid před ním padne na kolena a bude ho prosit za požehnání? To se velice mýlíte.“ (Mluvil o starokatolickém vládním biskupu Reinkensovi, jež tehdy vláda chtěla katolikům vnutit.) „Anebo si myslíte, že katolický lid, zbavený svých pastýřů, se dá ponenáhlu převléci do protestantské církve? To nepůjde tak snadno! Ostatně by jí ani nenašel, i kdyby Diogenovu lucernu rozsvítil. Po lidsku řečeno nezbyvá nám leč se ctí padnout, než s hanbou ohnout páteř před tyranstvím. Po křesťansku však řečeno budeme v modlitbách spoléhat na všemohoucnost Boží... Co stojí za tímto bojem (proti katolické církvi, mínil Bismarck), jest zjev pomíjející, slabý jak třtina proti světobornému zápasu takových protiv, byť to byla osoba na pohled tak imponující jako kníže Bismarck.“ Za měsíc po této řeči Mallinckrodt dokonal jako voják na bojišti (25. května) a proměnil svým úmrtím svátek Božího Těla

v den smutku všech věřících. Na severu i na jihu, v městech i na venkově, na březích Rýna, Labe, Dunaje, Mosely i Odry se hrnul katolický lid do chrámů a modlil se za něho. Smutek za něho byl přirovnáván k smutku křižáků za Bohumíra Bouillona nebo Irska za Daniele O'Connella. Nad jeho hrobem pravil kněz: „Juda Makabejský našeho Izraele padl za oběť uprostřed vřavy válečné.“ Nelze slov Mallinckrodtových o „zjevu, jenž pomine“, užít o jistých lidech i dnes? O lidech, kteří se do nedávna zdáli něčím být a na něž dnes nikdo nevzpomene?

48 Na náhrobku sv. Petra Kanisia stojí nápis: „Věrně se držel Krista, Marie, Petra.“

49 „Sendbote“ píše 1905: „Chudý universitní student prosí bohatého strýce za podporu. S radostí mu ji slíbil, ale pod jednou podmínkou: žádal od něho, aby přestoupil k sektě blouznivých Irvingiánů. Synovec odepřel. Strýc domlouvá: „Lépe být bohatým Irvingiánem než chudým katolíkem. Učiním tě svým universálním dědicem.“ Student odpírá... „Tak si jdi, takové mladé ztřeštěnce nemám rád... Však se ještě shledáme a uvidíme, kdo sedí pevněji v sedle, zdali já nebo ty ve své církvi.“ Jinoch odešel... Uplynulo 14 let. Kdosi zaklepal na dveře našeho Irvingiána, služebník ohlašuje profesora dr. X., ředitele chirurgické kliniky. Starý pán synovce sotva poznal. „Přicházím tě jen navštívit, nikoli prosit o podporu.“ Strýc beze všeho úvodu začal láteřit na sektu, k níž kdysi přináležel, jejímž bláznivým podnikům obětoval půl jmění a v níž už dávno nebyl „apoštolem“ (tak nazývají ty, kteří stojí v čele). Profesor se se strýcem rozloučil, vyšel ven a zavolal drožkáře. „Ke kostelu Srdce Páně...“ Tamtéž spěchal před 14 lety, když od strýce odmítnut si šel vyprosit milost vytrvání ve sv. víře a pomoc ve studiích!“

N. B.: Pán neodměňuje vždycky časnými milostmi ty, kteří pro víru přinášejí těžké oběti... Angličtí katolíci byli ožebračeni, hynuli hladu, strádali v žalářích! Ale tím větší zásluha, jestliže čekáme od Pána odměnu jedině na věčnosti!

50 Dvě chudé vesničky ve švýcarském kantonu Neuchâtel, Landeron a Cressier, byly za reformace poctěny návštěvou dvou kalvínských predikantů, kteří je chtěli odvrátit od víry. Zavedli oba na hřbitov a pravili: „Chceme v den soudu vstát a být spojeni vyznáním téže víry jako naši otcové.“

51 Za japonského pronásledování dal si král v Bungo (japonská provincie) předvést křesťana jménem Titus a dal mu na vybranou: buď odpadne a bude zahrnut vyznamenáním a ctí, nebo ho čekají kruté muky. Titus volil druhé. „Jsem hotov obětovat vše.“ „Dobře, jdi tedy a pošli okamžitě svého devítiletého syna do paláce.“ Stalo se, jak kázal, a za dvě hodiny dostává Titus od krále vzkaz, že jeho syn jest zardoušen, protože nechtěl odpadnout, a že se má do paláce dostavit jeho dvanáctiletá dcera. „Jdi, dítě, a ukaž králi, že není rozdílu mezi věkem a pohlavím, jde-li o víru.“ Brzo přichází zpráva, že i ona propadla smrti, a nyní byla řada na nejstarším synu. Ale ani ten se z paláce nevrátil, přišel však rozkaz, že Titus má poslat svou manželku, a konečně zase předvolán on sám. Přišel a dostal zase na vybranou: buďto dary nebo mučidla... Zůstal stálým. Tu otevřel král dveře a Titus vidí všechny své drahé na živu... Takovou

úctu měl onen pohanský král k muži, jenž byl tak pevný ve své víře... Chtěl jeho pevnost a stálost jen zkusit! Protestanté jednali jinak než tento pohan.

- 52** V annamských bažinách byla skryta nepovšimnutá horská vesnička Ba-Going, veskrze křesťanská, ale ani nejstarší starci nemohli povědět, kdo jim křesťanství přinesl a kdy byla založena. Pravděpodobně se tam uchýlili věřící před pronásledováním. Uprostřed vesničky stál kříž, pod ním malá kaplička, jejíž správcem byl domorodý kněz P. Lüü (umučen r. 1861). Mandariní tohoto zapadlého kraje byli „tolerantnější“: nemusili se obávat, že vláda (od nich daleko vzdálená) je bude stíhat pro nedbalost. Jen občas povolali k výsledku hlavy 16 rodin spolu s jinými vlivnými křesťany, a pak to spravila pokuta. Mučení se při tom za ostatní podrobili dva mužové, Tadeáš Nam a Ignác Thinh. R. 1861 dobyli Francouzi blízkého města Mitho, kde bylo mnoho křesťanů z Ba-Going v žaláři. Mandariní zapálili žalář a uprchli, požár byl od Evropanů včas uhašen a uvěznění se vrátili domů. Mandariní se za to chtěli pomstít, vesnička měla být znenadání v noci přepadena. Jeden pohanský voják jim všechno včas prozradil, ale pak musil prchat s nimi a později se s celou rodinou stal křesťanem. Včera jásala celá vesnička nad návratem zajatých, dnes tato Jobova zvěst. Uprchnout, ale kam? V okolí jen pohanské vsi, s jedné strany vojsko, s druhé zaplavená rovina zamezovala útěk - voda stála na metr vysoko. Všichni se sešli v kostelíku, prosili za ochranu andělů strážných a za pomoc Boží, ač-li jim Pán nepřipraví raději čest mučednické koruny. V osm hodin večer za úplné tmy opustili vesničku. Pět až šest hodin se budou musit brodit bahnem, než budou v bezpečí. Za nějaký strom nemožno se skrýt, vyjde-li měsíc, budou zdálky viditelní, proto co nejrychleji prchat. Jenže útěk ztěžovali starci, nemocní a děti; musili být nesení - ponechat je doma osudu bránilo křesťanské smýšlení. Ale měsíc vyšel dříve, než se nadáli. Jejich vesnička byla již přepadena, vojáků plno, všechny domy prázdné - kam se poděli? Daleko být nemohou! Při svitu měsíce kolem půlnoci je v dáli spatřili a pustili se za nimi. Velká část unikla, ale 24 starců a jeden jinoch nechtěli opustit ženy a děti, padli spolu s nimi do rukou vojáků. Ráno výsledk: „Šlapejte po kříži!“ „Nikdy ne.“ „Tedy smrt...“ Mužové byli stati, ženy poklekly vedle mrtvol svých otců a mužů. „Jsme hotovy pro Boha podstoupit smrt jako naši bratři.“ Pohanští diváci volali: „Čest křesťanským ženám, hanba tomu, kdo by jim ublížil.“ Mandarin pravil: „Neměl jsem v úmyslu poskvřnit si ruce krví žen a dětí, chtěl jsem je jen svést k odpadu; ale když tak lpí na své víře, ať jdou v pokoji.“¹ Byly rozptýleny po kraji, mnohé zemřely hlady, Ba-Going spáleno. Po 10 letech vesnička znova vystavěna; do nového kostelíka přeneseny kosti mučedníků... Pohané, kteří je pochovali, byli ještě živi a mohli ukázat místo, kde odpočívali (r. 1872).

- 53** V letech 1873-85 slibována v Annamu dětem 7 až 10letým svoboda i život, zaprou-li víru; postavily se vedle spoutaných rodičů a šly s nimi na smrt. Mnohé prodány do Číny do otroctví. Přemnozí křesťané zemřeli hlady, jiní prchli

¹ Husité ani protestanté neměli tolik lidskosti, co tento barbar. Jak mučily Táborcky katolické ženy a dívky, jež nechtěly odpadnout k jejich pověrám, viz v Ráčkových dějinách. Jak byla v protestantské Anglii umučena na př. Marketa Clitheroe, matka očekávající dítko! (Viz „Ve šlépějích Neposkvřněné“ 681.)

do hor, ale i tam honěni nebo vyslídění psy. Z jedné vesničky utekli na blízký vrch; tam schytáni a utopeni v hluboké studni . . . Šli na smrt s křížem a růžencem v rukou; u studny jeden stařec k nim promluvil několik slov, vykonali krátkou modlitbu. „Tak, teď můžete začít.“ Jinde vyslídění uprchlíci, mající s sebou sochu Matky Boží. Odsouzení na smrt ohněm, rozestavili se kolem sochy, dokola narovnána hranice dříví . . . V plamenech vydechli duši s modlitbou k Neposkvřené na rtech. Jinde uzamčení v domech nebo nacpání do kostelů a upálení. Jeden misionář přišel do vesničky, vidí jen několik žen. „Kde jsou muži?“ „Všichni pobiti, jen ženy a děti zůstaly.“ Totéž se opakovalo ještě ve dvou vesničkách.

54 Ostrůvek *R o t u m a* ve Fidžijském souostroví spatřil hlasatele víry v Krista po prvé r. 1846, ale misionáři byli brzo přinuceni opustit své působiště. Několik pokřtěných domorodců, hrstka katechumenů, to byla celá křesťanská obec, nyní osiřelá odchodem misionářů . . . Jak se jim povede? Po letech se mohli opět kněží vrátit, a co zvěděli? Věřící, nedávní kanibalové, se scházeli denně v chyšce, jež jim byla kaplí a kde dnem i nocí udržovali světlo - symbol víry, jež v jejich srdcích neuhasla. Ale klidné doby netrvaly dlouho. Protestanté zosnovali nové pronásledování, a katoličtí domorodci dostali na vybranou: buď odpadnout nebo odejít z ostrůvku. Něco málo jich odpadlo, ostatní volili druhé: opustili všechn majetek, který měli - své ubohé chyšky a své plantáže, a odebrali se tam, kde mohli svou viru bez útisků vyznávat. Dívky se zase vrátily domů, odmítly všechny nabídky sňatku a věnovaly se výchově dětí, žijíce při tom společně jako sestry v klášteře.

55 Anglikánští misionáři štváli domorodce na *M a d a g a s k a r u* proti Francii, jejíž državou ostrov byl, chtějíce jej dostat pod moc Anglie. Došlo skutečně k válce s Francií 1883; katoličtí misionáři byli vypovězeni; teprve po třech letech se mohli vrátit k opuštěným ovečkám. Jak se tyto obešly bez pastýřů? „Bíti budou pastýře, a rozprchnou se ovce stáda . . .“ Tentokráte nikoli! Za nepřítomnosti misionářů si pomáhali obrácení domorodci, jak dovedli. Ve chrámě Neposkvřněného Početí se usnesli v neděli po odchodu misionářů (3. června 1883), že to budou dělati takto: v neděli se sejdou v kostele; místo mše sv. budou zpívat mešní píseň nebo modlit se růženec, ve svátek budou při tom mít hudbu. Co se kněz modlí z misálu, bude někdo ve shromáždění předčítat; pak bude katechese, odpoledne nešpory, druhá katechese, růženec, píseň. Každou sobotu litanie k Panně Marii. Bylo tam i na 200 malomocných. Protestantští misionáři se jich začali „ujímat“, dávali jim almužnu, a pak je sváděli k odpadu. „Chceš-li nám dát almužnu, budeme ti vděčni, protože jí potřebujeme, ale nepřijmeme ji za cenu odpadu.“ Při svém návratu našli katoličtí misionáři ještě 83 těchto ubožáků na živu - skoro umírali, ale víře zůstali věrni.

56 U Norimberku stál proti Gustavu Adolfovi *V a l d š t ý n* v táboře výtečně hrazeném. Plných 76 dní tak stáli proti sobě, hlad a nemoci zuřily na obou stranách. Švédský král hleděl císařského generála vylákat z jeho posice, ale nadarmo. Valdštýn věděl, že vystoupit ven by znamenalo jistou porážku. Opětované útoky Švédů na tábor se nezdařily, a třebaže v táboře bylo zle (100.000

lidí s ženami i dětmi), Valdštýn zůstal klidný a vytrval, až nepřítel po posledním marném pokusu odtáhl.

A p l i k a c e na duši: nedat se vylákat z přístavu víry. Torstenson po letech vylákal císařského generála z bezpečné posice a porazil ho na hlavu.

57 Weston T. J. (misionář v anglickém pronásledování) píše r. 1588: „Majetek katolíků konfiskován, stáda jim odehnána, chlévy vyprázdněny. Není v celé zemi ani jediné hrůzyplné kobky, aby nebyla posvěcena vyznavači Kristovými. Žádný pocestný se nemohl klidně brát cestou, žádný nebyl jist před přísnou prohlídkou. Na silnici se objevila znenadání stráž, v noci v tutéž hodinu hned jedno město, hned různá místa v říši najednou vyburcována ze spánku neočekávaným přepadem tajných slidičů. Neznámé osoby byly hned zatčeny, a nazítří musily dokázat před soudem, že nejsou katolíci. Nic nebylo tak v módě jako přesvědčení, že katolíci chtějí královnu zabít; kolovaly vyhané zprávy o zahraničních piklech katolíků, padělány listiny, v nichž katolíci osnují spiknutí proti životu královny... Chystána i bartolomějská noc pro katolíky, takže mnohdy na noc opouštěli své příbytky a dleli na poli nebo na člunech na Temži. Říkalo se (snad Cecil), že je třeba, aby katolíci byli co nejdříve nadobro ožebračeni, a pak prý budou rádi, budou-li mít k jídlu to, co vepří.“ Podotýkám, že bartolomějská noc by nebyla tak hrozná jako tehdejší žaláře a mučení. Když po onom nešťastném krveproliti přijala královna francouzského vyslance ve smutku, vzkázala jí matka Karla IX., Kateřina Medicejská, původkyně bartolomějské noci, že se její syn řídil příkladem Alžbětiným, totiž že chtěl také vyhubit ty, kteří byli jiného náboženství než on.

58 Ve francouzské revoluci oloupili chrámy, vzali z nich všechno zlato, vylámali mříže, vytrhali mramorovou dlažbu, rozbili skulptury, zničili nebo rozprodali obrazy a sochy, sňali zvony a nakonec kostely zavřeli. La Harpe (muž bez víry, jenž za revolučních bouří Boha našel: „Studujte, pánové, jako já jsem studoval, a budete věřit“; první impuls k obrácení dostal v žaláři četbou „Následování Krista“) k tomu po letech poznamenal: „Vy blázni, myslíte, že víra jest vryta do zdí? Že náboženství jest napsáno na obrazech? Žije v srdcích, kam vy nemůžete vniknout, ve svědomí, které vás odsuzuje, ve vesmíru, jenž mluví ke všem lidem, v nebi, kde budete jednou souzeni. Oloupili jste naše chrámy; nejsou již bohaté, ale zůstaly svaté. Jsou vydrancovány, stěny jsou holé, nekráčíme po mramorové dlažbě ani po nádherných kobercích, ale klečíme na štu před nejsv. Svátostí.“

59 Za téže revoluce trpěli Bretonci pro víru přenesmírně. Nejvíce byla postižena krajina Vendée; tam revolucionáři tropili krutosti neslýchané. Nacpali na př. bezbranné do pecí, nešetříce ani dívek a dětí, a v pravém slova smyslu je upekli. Při tom každý krvežíznivec se prohlašoval za „národ“, a vše, co konal, bylo „pro blaho republiky“. Kdo nešel s nimi, byl samozřejmě zrádcem vlasti, nepřítelem svobody... Bretonci se chopili zbraně, aby hájili svá osobní práva i svou víru, a s počátku hrstka hrdinů vítězila nad „modrými“ (t. j. revolucionáři). Na nabídku míru odpověděli: „Myslíte, že budeme ctít netvora, jehož vy nazýváte republikou? Nemylte se... Žádáme: 1. trvání katolického římskoapoštolského

náboženství a práv kněžstva. Vraťte nám naše staré faráře! Byli vždy našimi dobrodinci a přáteli! Vraťte nám s nimi svobodné vykonávání svatého náboženství, jež bylo vírou našich otců a za něž jsme hotovi vycedit krev do poslední krůpěje! 2. Vládní kněží buďtež odstraněni (byli to kněží zpola odpadlí, kteří složili tak zvanou vládní přísahu, již přiznávali státu právo řídit církev na svém území). 3. Žádáme zrušení vašeho tak zvaného svobodného státu, to jest naše válečné heslo; zbraně z rukou neodložíme nikdy..." A republika povolila, aspoň co se prvních dvou požadavků týče... Musila povolit. Tak zachránili Bretonci víru sobě i svým synům; netekla nadarmo krev vendéeských hrdinů... Pro víru žili, pro ni i umírali. Při smíru bílých s modrými (Bretonců s revolucionáři) v Nantes 26. února 1795 se objevili Vendéeští s praporem, na němž byly vyšity bílé lilie (erb legitimní dynastie), a s obrazem Srdce Páně na prsou. - Měsíc předtím vydali svolání, podepsané 12 generály: „Blázniví Francouzi, jakým právem nabízíte mír nám, místo co byste za něj sami prosili? Poskvrnění krví tolika tisíců obětí, pálením a loupením naší země! Vraťte našemu náboženství veřejný kult a jeho služebníky, šlechtě její statky, a zapomeneme na všechno bezpráví a vrhneme se vám do náručí... Jinak jsme hotovi bojovat až do posledního vzdechu. Jen na hrobě posledního z nás budete moci vládnout..." První podepsán generál Stofflet.

- 60** Lze užít i profánních příkladů vytrvalosti (ctnost přirozená!) a pak argumentovat slovy sv. Pavla: „Tito vykonalí tolik, aby získali korunu porušitelnou; nám jde o neporušitelnou." Na př.:

Bitva zlatých ostruh u *Courtrai* (Kortry), kde r. 1302 zvítězili vlámské měšťané a sedláci nad výkvětem francouzského rytířstva a zachránili vlasti svobodu... Tam Hugo van Arkel ukořistil navarský prapor; ufali mu levici, nepovolil, v pravici jej nese do vlámských řad, vypraví ze sebe stěží zvolání: „Ať žije vlámský lev", a klesá k zemi.

- 61** *Turin* byl za války o dědictví španělské obléhán od Francouzů; obležení trvalo dlouho, a pomoc nepřicházela... Nepovolili, vytrvali, až konečně Eugen Savojský v předvečer Narození Panny Marie město osvobodil (1706). Druhý den při slavném *Te Deum* stříleli... Byl to poslední prach, jež v pevnosti měli!
- 62** Podobně *Praha*, obležená od Švédů 1648... Mnozí radili ke kapitulaci, ale katolická Praha vytrvala, neodhodila zbaběle zbraň a nevzdala se na milost i nemilost vítězi jako protestantská Praha 1620... Když konečně přišla zvěst o vestfálském míru a přítel s nepřítelem na pražském hradě seděli přátelsky za stolem, dověděli se Švédové, že obleženým došel prach i zásoby nadobrot!
- 63** V bitvě u *Rocroi*, kde Francouzům velel „velký Condée", největší vojevůdce své doby, dal se velitel Španělů 82letý Fuentes (sklíčený dnou, nemohl chodit) do boje donést na lenošce a řídil boj; vybrané mužstvo utvořilo centrum, Španělé padali, ale neutíkali; 9.000 jich zůstalo na bojišti, mezi nimi starý Fuentes.
- 64** V bitvě u *Marathonu* držel Kynegir perskou loď pravici, a když mu ji ufali, levici, a když přišel i o ni, zuby, až mu byla ufata hlava.

- 65** N a p o l e o n si při jedné přehlídce všiml vojína, jenž mu připadal známým, ale neměl žádného vyznamenání; jen jizvy ve tváři svědčily, že mnoho prodělal. Přistoupí k němu. „V bitvě u Cowle, byl při tom?“ „Byl při tom.“ „U Montenotte?“ „Byl při tom.“ „Marengo?“ „Byl při tom.“ „Slavkov?“ „Byl při tom.“ „Jena?“ „Byl při tom.“ „Auerstedt?“ „Byl při tom.“ Okamžitě mu připjal na prsa kříž čestné legie a jmenoval ho kapitánem.
- 66** Nedostatek vytrvání: K a r e l III. S t u a r t byl by jistě zvítězil nad Jiřím II. a zasedl na trůn otců. V Londýně se jeho přívrženci vzchopili, on vzdálen jen 26 angl. mil (= 42 km) od Londýna, ale tu důstojníci jeho vojáků zpohodlněli a prohlásili, že nepůjdou dál; prostý lid zase myslel jen na to, jak by v bezpečí dostal kořist. Jiří se již chystal k útěku z Londýna. Lépe, kdyby se nebyli zbraně chopili, než taková polovičatost! Karel musil zpět, po těžkých útrapách se zachránil na pevninu, ale jeho polovičatí vojáci to odpykali zle. Jiří byl ukrutník, 80 náčelníků dal rozčtvrtit, prostí vojáci decimováni (každý dvacátý popraven), mnozí z nich prodáni do otroctví do Západní Indie, kde většinou brzo zahynuli, statky baronů, stoupenců Karlových, zkonfiskovány...

Obrazy.

- 67** P o p í n a v é rostliny svou oporu (tyč, kmen...) ovinou tak, že spíše je přetrhneš, než od opory odtrhneš. Rotangová palma, jež na způsob liany popíná velikány pralesa...
- 68** Vlastností d r a h o k a m ů, vzácných kovů... Co je činí vzácnými a drahocennými, jest stálost jejich vynikajících vlastností: trvalý lesk, trvalá průzračnost, trvalá neslučitelnost s kyslíkem... Kovy, jež se snadno na vzduchu okysličují („rezavějí“), nepatří mezi vzácné.
- 69** Větrná k o r o u h v í č k a... Je-li „kníže pán“ věřící a chodí do kostela, chodí celá osada - ne k vůli Kristu Pánu, nýbrž k vůli knížeti pánu. Přestane-li chodit, přestane celá ves, a odpadne-li, odpadnou všichni s ním. Víra... podle toho, jaká je „situace“, odkud vítr věje a jaký vítr věje...
- 70** T u h ý k r á l o v s k ý (v Americe)... Sedí-li samička na hnízdě, stojí sameček na stráž a nezalekne se žádného nepřítele, nelekne se vrány, supy, orla... Jakmile některého zočí, spustí „válečný křik“, doráží na něho zuřivě, spustí se mu na hřbet, hledí se zachytit v jeho peří, zobákem mu nemilosrdně zasazuje rány a pronásleduje ho třeba dva km cesty, načež vesele si trylkuje a vrací se k hnízdu. I na kočku doráží, vrhne se na ni, zmate ji, až mourek zahánben s nepořízenou odtáhne a nechá si zajít chuť na vzácnou pochoutku...
- 71** H a v r a n se nedá vypudit z místa, jež „mu patří“. Vyberme mu mladé, střílejme mezi ně, jak nám libo, vše marné. Brehm vypravuje, že se v Lipsku havrani usadili na jedné promenádě. Poslali prý proti nim ozbrojené mužstvo, pak ostrostřelce, nadarmo; nad hnízdy rozvěsili červené praporky - k postrachu občanů a pro legraci „černým“. - Zmizeli teprve za dlouhou dobu, když byla hnízda soustavně ničena.

- 72** Symbolem stálosti mohou být h o r y. Pevnost u víře jest méně patrna na venek, proto přirovnána k neviděnému kořenu (č. 32). Stálost, na venek zřejmá, k horám... S úctou hledíme k zasněženým vrcholům Alp, ke Kriváni, ke hradu na skále. - Jak vysoko a majestátně strmí do výše, k nebi... Vysoko nad profánní život dole! Vystoupíme na vrchol, a cítíme se nebi blíže... Kolik tisíc let ta hora vévodí krajil Nepohnutá - která lidská moc je s to ji zničit? Co se již změnilo vůkol ní, dole u jejích nohou - ona přetrvá všecko. - Rozvést vhodnou amplifikací!

*

Viz též kap. 7. č. 10, 41. — kap. 17. č. 12-14. — jakož i celou kap. 15.

D. Víra - živá.

Je-li řeč o živé víře, nutno zdůraznit, proč musí být víra věřícího křesťana živá. Předně, jak řečeno (kap. 11.), není víra jen teoretickým poznáním mrtvých pravd jako matematické poučky nebo mluvnická pravidla, nýbrž je praktická („duch a život“); praktická pravda neprováděná v praxi je protimluva. Proto nám sv. víru Kristus přinesl a hlásal, abychom se podle ní řídili! Za druhé, není-li víra mrtvá zkamenělina, musí se její životní síla nějak projevat, jako životní síla stromu (od nás neviděná) se projevuje listy, květy, plody... Víra-skutky! Nepřirozenost nauky Lutherovy, že dobrých skutků netřeba - kam by v praxi vedla? V Anglii ve stol. 18. se silnice hemžily loupežníky... Kde není policie s to, aby držela zbojníky na uzdě, tam tato nauka je semeništěm zločinů. Plní-li policie svůj úkol přece, konají lidé dobro ne z lásky k Bohu, nýbrž ze strachu před šibenicí.

Proti protestantům, kteří popírali nutnost dobrých skutků (před Lutherem popírali docela nebo do jisté míry nutnost ctnostného života pro „věřící“, t. j. pro „své“ lidi, talmudští rabíni, Mohamed a jisté nečisté sekty křesťanské), lze dokázat bludnost jejich nauky jednak důvody rozumovými (ad absurdum), jednak z Písma, jehož se sami stále dovolávají. Podotýkám však, že nynější protestanté namnoze opustili Luthera a hovějí racionalistické zásadě: „Nezáleží na tom, co člověk věří; hlavní věc, aby byl počestně živ.“ Tedy pravý opak učení jejich „muže Božího“!¹ Luther se asi

---

¹ V praxi se vyznavači Lutherovy nauky nikdy v tomto ohledu učením svého mistra neřídili - jedna z nedůsledností, jimiž Lutherův systém oplývá v takové hojnosti, že se mu sotva který vyrovná - a zavřeli zloděje nebo oběsili vraha, třebaže byl luterán. Protože však pevně „věřil“, pomohli oběšenému zločinci rovnou do nebe, protože očistec podle jejich učení neexistuje! - Při selské vzpouře, jejíž morálním původcem byl L. a kterou roznítily štvavými řečmi kazatelé, od něho po Německo rozeslaní, utíkal L. od svého díla a tvrdil, že vzbouření sedláci všichni půjdou „rovnou do pekla“ - a přece pevně „věřili“

v hrobě obrací. Žel, že tuto zásadu opakuji i někteří katolíci. Těm odpovídá Ségur: „Být pořádně živ to dostačí..., totiž k tomu, abys unikl šibenici, ale ne, aby ses dostal do nebe.“

Písmo... Žádal Kristus Pán pouze víru bez skutků? „Ne ten, kdo mi říká: Pane (kdo se ke mně jako učedník hlásí a slovem víru ve mne vyznává), nýbrž kdo plní vůli Otce mého, vejde do království nebeského.“ (Mt 7. 21.) Jestliže mne milujete, zachovávejte má přikázání. (Jan 14. 15.) Budete mými pravými přáteli, jestliže budete zachovávat, co jsem vám přikázal. (Jan 15. 14.) Kdo slyší slova má a neplní jich, podoben jest bláznovi, jenž staví dům na písku. (Mt 7. 26.) Fik neúrodný bude vyfat (Lk 13), právě tak uschlá větev bude ulomena od pravé révy, Krista, s nímž byla dotud spojena, a bude uvržena do ohně (Jan 15. 6), plevy budou odděleny od zrní, třebaže spolu s ním na témže poli vyrostly (v téže církvi!) a páleny ohněm neuhasitelným. (Lk 3. 17.) Bohatec v podobenství jest v pekle ne pro nevěru, nýbrž že nekonal skutky lásky (Lk 16.), pekelného ohně bude hoden nejen nevěrec, nýbrž kdo řekne bratru svému: blázne (Mt 5. 22), v den soudu neřekne Pán: „Pryč ode mne zlořečení, protože jste nevěřili ve mne,“ nýbrž protože neměli lásky k bližnímu, atd. atd. Citáty se jen hrnou, nemožno všecku látku vyčerpat.

Stejně jako Pán mluví apoštolé. Jakub píše skoro celou svou epistolu proti těm, kteří myslí, že víra bez skutků dostačí ke spáse (viz na př. jeho výrok: „I démoni věří“ - jsou skálopevně přesvědčeni a jisti, že existuje Bůh... 2. 19), a Pavel, jehož výrok Luther zfalšoval, praví: „Kdo se o své domácí nestará, zapřel víru a jest horší než nevěrec.“ (Tim 5. 8.) „Slovem Boha vyznávají, skutky ho popírají.“ (Tit 1. 16.) ... „Nepřátelé kříže Kristova, jejichž bohem jest břicho a konec zahynutí...“ „Ti budou od Boha uznáni za spravedlivé, kteří Zákon plní, ne ti, kteří ho jen slyší.“ (Ř 2. 13.) A konečně miláček Páně nejen ve svém 1. listu, nýbrž i ve Zjevení mluví o věci jasně (do jezera ohně půjdou pachatelé nepravostí, 20. 15).

Starý Zákon... Ofni a Finees byli trestáni ne pro nevěru, nýbrž pro hříšný život (1 Král. 4); jiní pro jediný hříšný skutek: Achan (Jos 7), Onan (Gn 38), ba mnohdy i pro nepatrnou neposlušnost vůči Hospodinu.

---

v jeho učení! (L. šťval proti duchovní vrchnosti, a protože mnozí biskupové a opati byli též světskými pány na svých rozsáhlých statcích, šťval L. proti „pánům“, že prý utiskují lid - jenže praví utiskovatelé byli světští páni, a selský lid, důslednější v myšlení i konání než L., se obrátil proti všem pánům... Nepomohlo pak chlácholení L., že prý příčinou vši bíd a všeho útisku jsou „blbí mnichové“; lid věděl, co dělá. Když celé Německo proměněno v ssutiny a jediné ohromné požářiště, bylo z toho „muži božímu“ přirozeně horko; což kdyby páni po krvavém potlačení vzpoury si vzpomněli na její původce? Proto „demokrat“ L. naráz přešel do protivného tábora a postavil se na stranu pánů...)

Sv. Pavel zdůrazňuje nutnost živé víry i z ohledu na nepřátele křesťanství: budou-li věřící podle víry živi, nemohou nám protivníci nic vytýkat; ale, bohužel, už tehdy žili někteří křesťané tak, že k vůli nim bylo jméno Kristovo v pohrdání. (Ř 2. 24.) Pohané poznávali křesťana podle čistého života. Změnil-li kdo nápadně život a prokázoval skutky lásky, varoval se hříchu a zvláště nečistoty, soudili z toho nade vší pochybu, že se stal křesťanem. Nemá práva žádat dnes Pán od nás totéž? Zvláště od těch, kteří se veřejně prohlašují za jeho učedníky, pro jeho věc slovem i perem pracují? Není i dnes jméno Kristovo v pohrdání k vůli těm, kteří na schůzích mají ústa plná Krista, ale jejich život...? Lid tento cítí mne ústy, ale srdce jeho daleko jest ode mne (Is 29. 13), lidé kteří říkají: „Pane, Pane...“ Co právě řečeno, nutno zdůrazňovat v katolických spolicích. Lehce se vplíží do nich falešný duch: myslí, že učinili své povinnosti zadost, nosí-li veřejně katolický odznak, nebo že pro ně příkázání Kristova neplatí... Pravý opak jest pravda! Nejen že nejsou dispensováni, nýbrž mají ještě dokonaleji svým příkladem oslavovat jméno Kristovo. Staří křesťané získávali pohany a obraceli je ne slovem, nýbrž příkladným životem. Jako o sv. Janu Berchmansovi říkali jeho druzi, že jest ztělesněná živoucí regule, tak má o vyznavači Kristově platit, že jest ztělesněné desatero. Jinak není divu, když nepřátelé prohlašují náboženství za výdělkářství... Vidí život některých veřejných pracovníků!

Víra má být osvědčována, projevována a provázena skutky. Jako hříšník má na čele Kainovo znamení: „Ten nepatří Kristu,“ tak podle života má každý na nás poznat, že patříme Kristu, že jsme Kristovi. Nejlepším doporučením víry Kristovy jest život podle ní - ten mluví sám: „Pohleď, jaké ovoce přináší víra, kterou ty tupíš nebo podceňuješ.“ Proti takovému důkazu není námitek! Umlčí každého nepřítele, jak praví apoštol národů. (Výrok Lavaterův: „Jediná rozumná cesta k popření křesťanství je tato: ukázat ze zkušenosti, že ti, kteří se řídili evangeliem, se dostali na cesty pochybené.“)

Kde je víra opravdu živá, tam je i nadpřirozené pojmání... Žijeme nejen podle víry, nýbrž z víry... Víra jest živél, v němž se pohybujeme, a jest pro duši tím, čím vzduch pro tělo - víra oživuje veškeré naše myšlení, řídí každý náš krok, jest nejvyšším a konstantním kriteriem všeho... Všechny události života veřejného i soukromého pojmáme a na všechno nazíráme ve světle sv. víry. - Slovo Jobovo: „Pán Bůh dal...!“ Sv. víra jest měřítkem našich tužeb, umlčí každé nezřízené přání, vlévá klid, když nemohu dosíci, nebo se ani nesmím pokoušet o to, co bych si přál, nadpřirozené nazírání nedopustí, abych zapomněl velikosti svého povoz-

lání - povolání křesťana, občana povolaného do nebeského Sionu. Jiným přejí, ať mají světských marností co chtějí -" mně dostačí Bůh. - Všechno sub specie aeternitatis!

Pro dokonalého křesťana má každá věc jen tolik ceny a takový význam, mnoho-li prospívá jeho spáse a jak dalece napomáhá k větší cti a slávě Boží. Lidí si váží podle toho, jak jsou dalecí nebo blízcí víře a životu z víry. Sv. víra má u něho první a poslední slovo, rozhodující slovo - v politice (zvláště ti, které katoličtí voliči vyslali do zákonodárných sborů!), v dějinách, v literatuře, ve filosofii, ve všedním životě. - Když jde o volbu stavu, ať vlastního, ať dítek, neplatí otázka: „Jaké budu mít příjmy? Který z tvých nápadníků má větší chalupu?“ - nýbrž: „Co má spása? Co tvá duše?“ Jak nás zahanbují příklady prostých lidí! Dceři nabídnuta služba s velkým platem, bude rázem po bídě, ale otec místo jásání dává otázku: „Je ta rodina katolická? Budeš moci každou neděli na mši sv.?“ Jinde se o dceru uchází dobře situovaný úředník... „Jest věřící katolík? Není? Pak ti dovolení nedám...“ A raději oba zůstali v chudobě i s celou rodinou. Tomu se říká živá víra, nadpřirozené pojmání - v očích světa ovšem bláhovost. Jen v očích nevěřícího světa? ... Kolik věřících by jednalo za podobné situace tak, jak tito dva chudí otcové, kolik dcer by poslechlo!

Oba uvedené příklady jsou projevem vysoké, nadprůměrné ctnosti, zkušebním kamenem pravé ctnosti, kde přijdou do sporu zásady sv. víry a časný zisk. U kolika věřících zvítězí sv. víra? Jak málo vpravdě živé víry v našich řadách! ...

Kázání radno upravit, aby byla gradace: napřed vysvětlit pojem živé víry a pak rozvést asi takto:

a) Povinnost naší cti, abychom podle víry žili - ohled na ty, kteří jsou mimo církev a nás pozorují.

b) Víra jest kapitál (poklad), jenž nesmí ležet ladem - co platný, když netěžím? Podobenství o hřivnách!

c) Rozkaz Kristův. Citáty uvedeny nahoře... Farizeové „věřící“ slyšeli z úst Páně hroznou „bědu“, protože učili („věřili“) a nekonali.

d) Bez skutků mi není víra (povolání k pravé víře) nic platná, budu zavržen jako nevěřící, s tím rozdílem, že budu mít daleko větší odpovědnost než on. „Kdo neznal vůli Pána a tropil věci trestuhodné, bude trestán, daleko více však ten, jenž vůli Pána znal a konal také zlé.“ (Lk 12. 47n.)

Tento poslední motiv působí nejmocněji. Jde o mou spásu; že propadnu zavržení, bude-li má víra mrtvá, jest nepochybné.

Sylogisticky:

A) Nebe si musím zasloužit.

Avšak (mrtvou) vírou si je nezasloužím. Výrok Jakubův: „I démoni věří...“

Tedy...

B) Kdyby mrtvá víra (beze skutků) stačila ke spáse, pak by směl každý bezstarostně lhát, krást, loupit, smilnit, vraždit a po životě plném nepravostí by přišel rovnou do nebe (Luther zavrhl i očistec!) a byl účasten blaženosti v podstatě stejné jako Maria Panna.

Bludnost takového tvrzení však nahlédne každý. Jak by vypadal život na zemi, jaký řád společenský atd.?

Tedy...

C) Lze rozvést myšlenky shora uvedené (sv. víra jest poznání praktické), k čemuž se hodí dobře podobenství o hřivnách nebo o rozsévači. Rolník rozsévá símě proto, aby vzešlo a přineslo užitek (třicetinasobný...). Samo v sobě má schopnost jej přinést; přinese-li skutečně a jaký, záleží na půdě... Sadař pěstuje stromy nikoli pro ozdobu, nýbrž aby vydaly plody... Hřivna ležící ladem, nepřinášející užitek...

Sv. víra... ukazuje cestu; ale jaký smysl má, dát si cestu ukázat a po ní nejít... Poučuje nás; ale jaký smysl má dát se poučovat a nedbat, neříditi se?..

Tedy těžme z toho pokladu...

(Student, jenž zná pravidla gramatická z paměti a přec nedovede napsat bezvadnou úlohu, snad ani větu..., nedovede pravidla prakticky aplikovat; podobně mrtvá víra: věřící, jenž zná pravdy sv. víry, ale v životě je neprovádí.)

Příklady.

- 73** Staří filosofové pohanští i jejich moderní následovníci dovedli pěkně mluvit, ale podle svých slov se neřídili právě tak jako farizeové. (Mt 23. 3.) Epiklet na př. praví: „Ukažte mi stoika! Rád bych viděl aspoň jednoho!“ Chtěl říci: „Stoika, jenž se řídí svými pěknými zásadami, jichž má plná ústa a které na papíře dovedou tak uchvátit čtenáře...“ Cicero: „Kolik filosofů jest, kteří žijí, jak rozum žádá?“ Aristides: „Lakota filosofů jest nenasytná; berou jiným a nazývají to společenstvím majetku. (Komunismus! Nic nového pod sluncem!) Jsou nadutí, a při tom se plazí před velkými. Jejich síla záleží v nenasytných tužbách a tupení jiných.“ Quintilián: „U většiny z nich pode jménem filosofie se skrývají největší neřesti.“ Z moderních uvádím Schopenhauera, jenž kde-si žádá čtenáře, aby nehleděli na jeho život (nebyl nikterak chvalitebný), nýbrž aby zřeli jen k jeho „vznešené“ morálce. Kristus mluvil jinak: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“ Pavel: „Budte následovníky mými, jako já jsem následovníkem Kristovým.“

Ať nemusí i dnes zpívat o nás písničky, jakou zpívali ve Falci 1857: „Die Calvinisten sind gar keine rechten Christen, die Katholiken stecken voller Ränk und Tücken, und die grössten aller Ochsen sind die lutherschen Orthodoxen.“

- 74** S o k r a t e s si dává otázku, proč většina filosofů jsou lidé špatného života. My bychom se mohli ptát, proč všichni velcí učitelé křesťanské filosofie jsou světci... Protože byla ovlivněna naukou Kristovou, a slova Páně jsou duch a život.
- 75** Svatý kardinál a mučedník Fisher Rochesterský řekl o Lutherovi, že jeho bezbožnost nemohla sv. Tomáše Aq. ani cítit.
- 76** Židovští f a r i z e o v é byli typem mrtvé víry - svou vírou se honosili, byli na ni nezřízeně pyšní, okázale se k ní hlásili, a přece před nikým Pán nevaroval své věrné jako před těmito hroby obilnými, kteří „učí, ale nečiní“.
- 77** U pohanů s t o i k o v é... dovedli krásně o ctnostech mluvit, ale nedovedli nebo nechtěli je sami praktikovat. Jistí lidé byli nazýváni aretologoi, „chvalořečníci ctností“ - jejich život byl v naprostém rozporu s jejich chvalořečmi! (Viz „Pod korouhví Kristovou“, 13.)
- 78** B e r n a r d : „Pouze svítit (znát pravdy sv. víry) jest plané; pouze hořet (mít lásku) jest slabé; svítit a hořet spolu jest dokonalé.“ Chce tím říci: znát pravdy sv. víry a neřídit se podle nich jest plané a podporuje učeneckou mar-nivost. Snažit se žít podle sv. víry a nesnažit se její pravdy poznat je nedo-konalé.
- 79** T e r t u l l i a n : „Pohané podle toho poznávají, že se někdo z jejich středu stal křesťanem, že změnil svůj život, nechal nepravosti a začal ctnostně žít.“
- 80** Když sv. A f r a v Augsburku byla obžalována, že jest křesťankou, nevěřil to-mu soudce, protože byla známa jako veřejná hřišnice, a když osvědčovala, že se nedávno ke Kristu obrátila, pravil k ní: „Kristus se k tobě nebude znáti.“
- 81** Na dvoře H e r o d a A g r i p p y II. se objevil jednou muž, oblečený v dlou-hou bílou řízu, jakou nosívali filosofové. Král chvíli poslouchá jeho výklady, a vidí, že to je mluvka. „Čím jsi?“ „Nevidíš to na mém rouchu?“ „Vidím sice roucho, ale nepozoruji filosofa.“
- 82** Slova sv. T e r e z i e : „Řeholní roucho nečiní řeholníkem.“
A p l i k a c e na ty, kteří jsou křesťany jen podle jména, zevnějškem, ne však životem.
- 83** A l e x a n d e r V e l i k ý slyšel, že v jeho vojsku jest voják, jenž se honosí tím, že má stejné jméno jako král. Ptal se tedy, je-li i statečný, a když zvěděl, že jest zbabělec, zavolal si ho a řekl mu: „Buď změníš chování nebo jméno.“
A p l i k a c e na ty, kteří nosí jméno Kristovo (křesťan!) a jsou mu svým ži-votem k haně.
Slova Pia X: „Lidé, kteří se prohlašují za učedníky Kristovy a hřišně žijí, škodí jeho svaté věci daleko více, než zjevní nepřátelé.“ (Viz Řim. 2. 24.) „Jmé-no Boží jest k vůli vám v potupě u pohanů.“ (Též Tit 2. 5, 1. Tim 6. 1.) Platí

zvláště o těch, kteří se okazale ke Kristu hlásí: terciáři, mariánští sodálové atd. „Katolíci, kteří nosí Krista v ústech, svět v rukou, ďábla v srdci“ (Christum in ore, mundum in manibus, diabolum in corde).

- 84** O císaři Diokleciánovi psal alexandrijský biskup: „Náš císař, jenž ještě není křesťanem...“ Jeho manželka Valerie a dcera Priska byly věřící. V Nikomedii proti jeho paláci stál překrásný křesťanský chrám. Proč tento jinak výtečný muž a křesťanům nakloněný se stal jejich nejurputnějším pronásledovatelem? Historik Eusebius v tom vidí trest Boží za hříchy křesťanů. „Propadli nedbalosti a lenosti, druh záviděl druhu, bojovali proti sobě slovem i mečem, biskup proti biskupovi, obec proti obci, přetvařovali se, byli pokrytci, až je stihl Boží soud...“
- 85** Sv. Serenus (zahradník) byl od jakési ženy žalován pro urážku na cti; soudce s ním mluví a z řeči pozoruje, že jest ctnostný muž. Hned se ho táže, není-li křesťanem a když přisvědčil, odsoudil ho pro jeho víru na smrt.
- 86** V Indii založil filosof Nana nové náboženství (kol r. 1500) a prohlásil za hlavní zásadu: „Čtení svatých knih jest bezúčelné, nenásledujeme-li životem jejich učení.“ Jeho učedník Bajesid však mluvil jinak: „Kdo má pravé náboženství, nemůže hřešit; vše jest mu dovoleno, může loupit, vraždit atd., jemu patří vláda nad zemí.“ Tím ovšem zfanatisoval dav, ale sotva věděl, že mnoho tisíc km na západ touže dobou jeden, jenž se okazale prohlašoval za učedníka Kristova, taktéž popřel nezbytnost dobrých skutků. I zločinec se dostane mezi anděly, jen když „věří“, a při tom ještě si může vykládat Písmo, jak chce, to jest po česku: může si věřit, co chce. Ovšem v praxi nedovolili wittemberský sektář ani jeho následníci, aby kdo věřil co jiného, než oni mu k věření předkládali. Lutherovu nauku vyvrátil jadrně tehdy jakýsi švec v Lipsku (Bockshirn: Eyne krefftige erweysung des freyen willens und annemung bey Gott der christlich guthen werck).
- 87** Gabriel Garcia Moreno za studií v Paříži se jednou procházel s několika krajany v Luxembourgské aleji a disputoval s nimi o víře. Všichni až na něho byli bezvěrci. Neúprosnou logikou vyvracel všechny jejich námitky, že byli na konec se svou učeností hotovi. Tu se jeden z nich ozval: „Milý příteli, vy mluvíte velice krásně, ale zdá se mi, že prakticky to své krásné náboženství málo provádíte. Kdypak jste se vlastně naposled zpovídal?“ Garcia se zarazil... Jeho protivník měl pravdu! Ale brzo se vzpamatoval a řekl jim: „Z nouze saháte k osobnímu útoku, jenž vám sice pomohl dnes, ale nebude vám zhora nic platit zítra.“ Ještě téhož večera se odebral do nejbližšího chrámu a vykonal sv. zpověď... Posměšná poznámka jeho odpůrce mu otevřela oči, že nestačí víru milovat, jí si vážit a ji hájit, nýbrž především podle jejích příkázání žít a její předpisy plnit.
- Srovnej passus z Goethova Fausta: Markétka se ptá Fausta: „Ctiš svaté svátosti?“ „Rozumí se, že je ctím.“ „Ale aniž bys po nich toužil.“ Kterémusi katolickému akademikovi toto místo otevřelo oči jako tam Garciovi ona poznámka.
- 88** Pietro Arretino, jedovatý satirik 16. stol., psal věci důstojné vepřů, a

při tom i vzdělávací knihy: Život sv. Panny, Sedm kajících žalmů, tři knihy o božském Spasiteli. I u nás jeden kněz smutně proslulý po převratě agitací proti kněžské čistotě vydal sbírku kázání „o lidech, kteří Krista Pána znova křijí“.

- 89** Opat H a y m o v St. Pierre píše r. 1145: „Stavby velkolepého chrámu klášterního se činně účastnil kdekdo. Rytíři, knížata, ba i paní přivázeli těžká břemena, vozy vápna, kamene, oleje, obilí, vína... Na tisíce jich bylo, a přece šlo vše bez křiku a nepořádku; zpívali při tom nebo se modlili. Někteří přijížděli z daleka; nezdržely je řeky, nebyly jim překážkou hory a údolí. U cíle obklopili staveniště, stáli u svých vozů jako vojáci a čekali. Večer zapálili svíce a vykonali pobožnost, načež se za zpěvu všichni vzdálili, kněží i lid. To vše z lásky a úcty k Tomu, jehož dům se stavěl.“
- 90** Při stavbě dómu v U l m u (1377-1488, tedy 111 let) se zavázalo město, že jej postaví docela ze svých prostředků, že nepřijme cizí pomoc ani podporu. Při první sbírce položil starosta na základní kámen 100 římských dukátů, po jeho příkladě městská rada, pak občané. Byl ustanoven domek, kam se milodary odevzdávaly. Každý dával podle možnosti, i chudí; ten přinesl pás, ona zástěru nebo stužku... Nic nebylo odmítnuto, vše přijato. Dóm s 52 oltáři má cenu 90 metrických centů zlata.
- 91** V našich vlastech nechybí příkazů podobné horlivosti. Před světovou válkou mi bylo vypravováno, že kdesi v S u d e t á c h (diec. královéhradecká) želeli osadníci, že nemají vlastního kostelíka, a do farního bylo tak daleko, že v zimě byla cesta naprosto nemožná. Ti lidé, kteří pracovali v létě za 80 haléřů denně, ze své ubohé mzdy shromažďovali dlouhá léta po haléři, až měli asi 13.000 korun. Pak se obrátili s prosbou jinam, ale nepochodili; bylo ustanoveno, aby se peníze uložily, a až úroky vzrostou, že se začne se stavbou. To ovšem nešlo tak rychle; tu vypukla válka a pohltila vše, co oni tak heroicky shromáždili.
- 92** Jako příkladu horlivosti lze užít i k o r u n o v a c e K r á l o v n y s v a t o h o s t ý n s k é. Korunku jí pořídil prostý věřící lid... děti, dívky, ženy, muži...
- 93** „M i s t r V i l é m“ v životopise sv. Tomáše Becketa líčí, jak krásný byl život ve „stále zamženém“ Londýně za dob víry. „Má 13 velkých a 126 menších kostelů (tehdy! ve stol. 12.). Slávou města jsou jeho mužové. Občané vynikají ušlechtilými mravy a blahobytem. Každý právní spor rozhodne přísaha - přísahajícímu každý uvěří. Ženy jsou opravdové Sabinky...“ Popisuje školy, vědecké zápasy žáků různých škol, jejich zábavy a hry, zvláště míčem, jimž přihlížejí dospělí. Za Jindřicha VIII. byly zrušeny kláštery, kde našlo obživu na tisíce chudých, za Alžběty dílo zhouby dokonáno, celá země násilím vtažena do protestantského tábora - silnice se hemžily zloději a lupiči, a Londýn vypadal jako kanibalská ves: všude v klecích vystaveny na odiv hlavy popravených lupičů a umučených vyznavačů Kristových.
- 94** Italská republika A m a l f i vedla ve 12. stol. boj s Pisou, v němž podlehla. Při prvním vítězství ukořistili nepřátele krom jiných pokladů vzácný kodex Pandektů, při druhém byla moc Amalfi zlomena navždy. Jednou věcí se těšili

ve svém neštěstí, že totiž před zpupným vítězem uchránili svůj největší poklad, tělo sv. Ondřeje. Zbaveni vši moci a slávy, měli jedinou útěchu v tom, že si uchovali to nejdražší. Dnes by ovšem bylo světu na posmích, co bylo drahocenným každému za dob víry. (Lze též užít jako ilustrace: ať tě svět připraví, oč chce, jen když si uchováš nejdražší poklad, t. sv. víru.)

95 Za dob, kdy Pisa stála na vrcholu moci... Jednou se všechno obyvatelstvo shromáždilo na hrázi přístavu, a v očích všech se jeví značné pohnutí. Přišla totiž zpráva, že se jejich loďstvo vrací z orientu. Celá republika mu jde vstříc, v čele arcibiskup na nádherné lodi, za ním klerus v bárkách, pak nepřehledná řada člunů. Mohutné trojveslice se blíží ve vzorném pořádku ke břehu, na špici admirálská loď se vztyčenou korouhví republiky, ověncenou tolíkerou slávou... Oč jde? Snad zničili nepřátelské loďstvo a s bohatou kořistí se vrací domů? Bedny zlata, stříbra, zajaté dívky? Nic takového. Sotva loďstvo vplulo do přístavu, veškeré množství pokleká, mlčí, arcibiskup intonuje hymnus: „Za hodna jen tys byl uznán cenu za hřích světa nést...“ Loďstvo totiž přiváží zemi ze svaté země, z Kalvarie... K vůli tomu podniknuta výprava! Vedle nádherné basiliky Boschetto zřídili měšťané hřbitov, zdobený nejvzácnějšími díly tehdejších mistrů, ale to vše se jim nezdálo býti dost svaté, jedna věc mu scházela: země, kterou zkropil Pán svou nejdražší krví a jeho Bolestná Matka svými slzami. Myšlenka, kterou mohla zrodit jen víra, planoucí tehdy v srdcích, víra oživovaná láskou. (V životě sv. Terezičky se dočítáme, že v Koloseu sestoupila se sestrou do arény a políbila zemi, zkropenou krví nescetných vyznavačů Kristových. Kdyby si studenti udělali výlet do Říma a profesor je vyzval: „Padněte na zemi, po níž šlapala noha Ciceronova, Horácova, Scipionova, Césarova...“?)

96 Ve středověku souhlasil život a konání nikoli s tím neb oním měřítkem politické situace a velikosti nebo sociálního štěstí nebo postavení, a to dodávalo síly a pevnosti, nemluvě o vlivu na vytváření charakteru. Katolická Anglie si vymohla na Janu Bezzemkovi rozsáhlé svobody, k nimž patřil i parlament. Po zavedení protestantismu? Kterýsi protestant sám si povzdechl: „Kdypak se odvážil parlament v něčem odporovat (Jindřichu VIII. a Alžbětě)?“ Stal se otrockým nástrojem královské libovůle; po jedné generaci pak nastala reakce, a Evropa po prvé viděla, jak vlastní národ vedl krále na popravu (anglická revoluce za Karla I.). Třebaže i ve středověku mnohdy život nesouhlasil s vnitřním přesvědčením (viz na př. č. 96, 102, 104), přece však se celkem utvářel křesťansky, uvnitř a zvláště na venek, byť často u jednotlivců leccos nebylo docela v pořádku. Že duch tehdejší společnosti měl ráz vpravdě křesťanský, o tom nelze nikterak pochybovat.

97 Dokladem toho, co právě řečeno, je na př. okolnost, že nad městskými branami hlásal obraz Spasitelův nebo jeho přесvaté Matky nebo patrona města (republiky) každému příchozímu: „Vstupuješ do hradeb, za nimiž vládne Kristus a obývají vyznavači jeho jména.“ Tak tomu bylo na př. v Janově. (O Rouenu viz „Maria“, I.) Ve velkém sále pařížského parlamentu a nad soudními stolci byl obraz Ukřižovaného - teprve revoluce jej odstranila. V Sieně na stěnách „vel-

kého sálu", kde zasedala rada, byl obraz Matky Boží s oběma svatými ochránci města, Bernardinem Sienským a Kateřinou Sienskou. Podobně vypadala ozdoba radní síně benátské.

- 98** Na břehu Seiny u J u m i é g e s se jisté místo nazývalo a snad dodnes nazývá Jolerie... Tam se často scházival lid, aby „kočičí muzikou“ dal najevo, co a jak smýšlí o hříšném poměru krále k Anežce Sorelové, která se tam uchýlila. Za osvěcenské doby si netroufal Ludvíkům (XIV. a XV., králi bidákovi) kromě zpovědníka nikdo říci ani slova, ani ministři ne, když hříšný život na versailleském dvoře (metresy královské) byl pohoršením celému národu. Když jesuita Sacy odepřel rozhřešení Pompadourové, pomstila se za to jeho celému řádu a pomáhala Choiseulovi při jeho zrušení.
- 99** Boje, které musil Cařihrad proti Saracenům podstupovat v 10. a 11. stol., oživil náboženskou horlivost a život; žel, že to netrvalo dlouho: Řekové dovedli spíše za víru bojovat a umírat, než podle ní žít. Nejinak bylo s křižáky.
- 100** V jižní Brazílii přicházivali z roztroušených samot neděli co neděli vystěhovalci i domácí na mši svatou, a sice na koních a mezcích. Kterýsi misionář popisuje jejich cestu: „Napřed děd a stařenka. Už přes 50 let tomu, co opustili svou evropskou domovinu. On sedí v sedle pevně, ale jí se slunečníkem v rukou se jede trochu nejistě. Pak matka, jedno dítě v náručí, druhé před sebou na sedle. Dvě trochu větší děti, 6-8 let, jedou za ní na mezku, a milí klučíci už dovedou svého „oře“ dobře ovládat. Pak následují dospělé děti, synové i dcery, a na konec otec na svém vraníku. Boty se houpají po obou stranách sedla; ty budou oblečeny, až celá výprava bude na místě... Prozatím si oblekli trepky. Tak to jde celé hodiny, ranním čerstvým vzduchem pralesa; v korunách stromů křičí opice a papoušci, vzduchem elegantně poletují kolibříci. Pak podle známých dvorů a konečně vidět kostelní věž a slyšet zvon. Tam si známí podají ruce a povědí si, co v uplynulém týdnu nového.“
- 101** V kterémsi misijní stanici africké pracovala o stavbě kostela celá osada, sám pohlavár („král“) a jeho ministr nosil písek a kamení. Týž král při přijetí křtu propustil podle předpisu všechny ženy a ponechal si jen jedinou. V podobných případech se stává, že propuštěné s celým příbuzenstvem se stanou zarytými nepřáteli nového náboženství, jež hlásá a žádá čistotu mravů. V tomto případě se tak nestalo; naopak, samy přijaly křest a byly stejně horlivé křesťanky jako jiné. („Die katholischen Missionen“.)
- 102** Misionáři, kteří působí u a f r i c k ý c h č e r n o c h ů, vypravují o jejich horlivosti věci, jež stavějí naši vlažnost do příliš jasného světla. Přijít na nedělní mši sv. ze vzdálenosti 20-30 km není vzácností. F. Doyle, misionář v Nyaburu: „Věřící ze vzdálenosti 100 km přicházejí na mši sv. každou pátou neděli, a sice pěšky; čtyři dny trvá cesta; ti, kteří mají „pouze“ 50-60 km, přijdou každou druhou neděli.“ Zpráva z prefektury Stanleyových vodopádů: „Před krátkou dobou byli zdejší domorodci ještě kanibaly. Po přijetí sv. křtu jsou docela jiní.

Celý týden jsou v práci (zaměstnání při stavbě dráhy v ohromném vedru), v sobotu večer po výplatě nastoupí cestu, celou noc musí jít, aby přišli do nejbližšího kostela (60-70 km). Po nejsv. Oběti se vydají hned zase na cestu, aby byli v pondělí v 6 hodin ráno již v práci."

- 103** V opatství sv. Bartoloměje u Ferrary nazývali chrámové zvony ostruhovými. Hraběnka Matylda Eurilla jednou na honě vysílena a hladová v poledne zavítala do onoho kláštera; byla vlídně přijata a pozvána ke stolu. Tu se rozezvučí zvony, aby hlásaly do kraje, že anděl Páně zvěstoval kdysi vyvolené Panně radostné poselství... Hraběnka poslouchá, a pak se táže opata, proč nedal zvon spravit, když je puklý? „Nemáme na to.“ Okamžitě sňala šperky a zlaté ostruhy a dala je opatovi; na přelitém zvonu byla pak na věčnou paměť vyryta jedna ostruha.
- 104** Karel Veliký dal se na všech cestách provázet svou „kaplí“, t. j. svým dvorním klerem, aby i na cestách měl denně mši sv. a mohl být přítomen kněžským hodinkám. Nádherou předčila tato jeho „kaple“ mnohou katedrálu. Jeho synové a jiní šlechtici jednali podobně, takže tehdejší historik mohl napsat: „Málo bylo baronů, kteří měli větší zálibu ve štekání honicích psů než v melodii nebeských zpěvů.“ Podotýkám, že ke kněžským hodinkám (jitřním) se vstávalo denně o půlnoci.
- 105** Benedikt z Arezzo praví: „Piráti jsou vzdáleni toho být dobrými lidmi, a přec nikdo nepochybuje, že by podstoupili raději smrt, než by zapřeli Krista, kdyby padli do rukou nevěřících.“ Doklady takové víry najdeme nejen v dobách minulých (Pizarro a jiní konkvistadoři, kteří se dopouštěli na přepadených Indiánech neslýchaných krutostí a při tom „šířili“ křesťanství, sami nevynechali žádného dne mši sv. atd.), nýbrž i za našich dnů. V minulém století padlo do mohamedánského zajetí za bojů v severní Africe několik francouzských vojáků. Kdy byli naposled při mši sv.! Kdy se naposled modlili! Kdy naposled si na Boha vzpomněli! Když však dostali na vybranou, buď odpadnout k Mohamedovi nebo umřít, bez váhání volili pro Krista smrt. Doklad, že je daleko snadněji pro víru pracovat, po případě i umírat, než podle ní žít. (Jiný příklad viz „Ve šlépějích Neposkvrněné“ str. 78.)
- 106** Při kapitulaci r. 1667 kladlo město Lille Ludvíku XIV. podmínku, že bude městu vždy chránit katolické náboženství, že tam nepošle ani jediného protestantského úředníka nebo důstojníka; král tak musil přísahat před milostnou sochou Panny Marie de la Treille, ruku na evangeliu.
- 107** Balduin de Guines, vzor rytíře, přítel církve, dobročinný k chudým, ale jen ať na něm Pán nežádá, aby podle své víry a jeho příkázání byl živ! Měl skoro harem, žil „hůře než Šalomoun a neznal sám ani jména svých dětí“. Nemnoho lepší než on byl Eduard III., anglický král, jenž zvláště v mládí vynikal vroucí úctou k sv. Panně; docela stejný byl i Fridrich II. Hohenstauf, poloviční saracen, Raimund Toulouský, jemuž se blaze žilo v albigenském bludu, kde přimhouřili k jistým věcem obě oči atd.

- 108** R. 1553 si vyžádal s i a m s k ý k r á l několik portugalských vojáků do svých služeb. Přišlo jich asi 300, s nimi dva misionáři (r. 1554), a brzo čítala křesťanská obec na 1500 věřících. Král kněze chránil, byli však přece od pohanů do r. 1869 zákeřně povražděni. Vládcové byli křesťanství celkem nakloněni, když se však portugalští vojáci dopustili po r. 1600 na svém pánu zrady, stal se nepřítelem křesťanů, misie zničena, kněží křivě obžalováni od odpadlého křesťana, zemřeli v žaláři. Teprve r. 1622 misie znovu zřízena; v čele jí stál biskup de la Mothe. Nový král ho pozval k audienci, a když mu byly vysvětleny pravdy sv. víry, pravil: „Uzdravíš-li mého bratra, ochrnutého na všech údech, přijmu já i celý můj národ vaše náboženství.“ Biskup svolal věřící do kostelíka, vystavil Velebnou Svátost, po tři dny se neustále modlili a postili, čtvrtého dne při východu slunce vraží královští úředníci do svatyňky: „Princ je zdrav.“ Biskup se odebral ke králi a připomněl mu slib, ten však myslil, že své povinnosti dostojí, když zahrne biskupa dary... Tak mýnil splatit Bohu křesťanů svůj dluh! Zůstal vždy věřícím nakloněn pravým přátelstvím, ale sám světlo sv. víry nepřijal. Misie vzkvétala víc a víc, pronásledování kol r. 1750 a za 40 let potom ji už nezničilo.
- 109** J a n B r é b e u f T. J., misionář kanadských Indiánů (Huronů), věnoval se spolu se svými společníky obětavě nemocným a umírajícím divochům; zdálo se, že jejich láska konečně zvítězí nad tvrdostí a lhostejností rudochů. Při vhodné příležitosti sešel se lid i s pohlaváry, a misionář začal tím, že jim vysvětloval desatero. Na tváři přítomných sejevilo nemilé překvapení. Když kněz domluvil, nastala dlouhá pomlka; konečně se ozval pohlavár z Oenrio a oslovil misionáře: „Milý synovče (indiánská titulatura místo našeho „velectěný pane“)! Co jsi právě řekl, je trpké zklamání pro naše srdce. Myslili jsme, že se Velký Duch spokojí, když mu postavíme kapli, ale teď pozoruji, že od nás žádá daleko více.“ Ovšem, mnohoženství a jiné neřesti, jimž byli Indiáni oddáni, nelidské zabíjení nepřátel a mučení zajatců! Jiný pohlavár prohlásil: „Chci ti říci otevřené slovo. Minulého roku mi řekli lidé z Ihonatiria, že uvěřili ve Velkého Ducha, aby dostali tabák... Tvé podmínky (pro přijetí křesťanského náboženství) pokládám za nemožné. My máme svoje zvyky. Každý národ má své zvyky... Vaši předkové měli jistě také kdysi národní shromáždění jako my dnes a rozhodli se, že přijmou Boha, o němž jsi právě kázal. Ale naši předkové se na ničem takovém neusnesli...“
- 110** Cestovatelé po Jižní Americe líčí život tamějších obyvatelů na farmách... Večer všichni pokleknou k modlitbě, pak dostanou děti požehnání od otce, po případě i od hosta, je-li náhodou přítomen. Při hovoru se jim mimoděk dere na rty neustále vzpomínka na Boha, Krista, sv. Pannu. Nebývá však vzácností, že host přijde, aby se poradil s hospodářem, jak sousedovi ukrást koně, nebo aby sám hostiteli při odchodu nenápadně odehnal několik kusů stáda.
- 111** Když M a u ř i plenili Španělsko a obyvatelé nemohli odolat, prchali do hor a roklí, brali s sebou chrámové poklady (ostatky svatých, milostné obrazy, kalichy) a nechali vlastní majetek na pospas nepřítelům.

- 112** Švýcaři kantonu Wallis za francouzské revoluce zanesli poklady chrámu sv. Mořice, švýcarského národního světce, vysoko do Alpských hor, aby ne-
padly do rukou Francouzům, a tam byly od pastýřů uschovány a opatrovány
(dary sv. Ludvíka, Karla Vel. a pod.).
- 113** Belgický král Albert III., jehož tragický skon nevymizel ještě docela
z paměti, vynikal neobyčejně živou vírou. První pátek v měsíci šel k sv. zpo-
vědi a postavil se mezi věřící k zpovědnici. Kněz ho jednou spatřil a kynul
ostatním, aby mu ustoupili, ale král odmítl. „Před soudnou stolicí Boží jsme
si všichni rovni,“ a čekal, až na něho přijde řada. Když jeho syn slavil sňatek
se švédskou princeznou (protestantkou), dbal přesně církevního práva (svatba
beze mše svaté atd.). Protestantskému švédskému biskupu, jenž se nabízel, že
bude obřadu přítomen, odpověděl, že by to mohlo vést k nedorozumění. (Viz
č. 9, 28.)¹
- 114** T ý ž za světové války, jež vypukla za málo let po jeho nastoupení, dával
neustále všem příklad živé víry. Jednou se několik děvčátek modlí před křížem
u cesty Otče náš. „A odpusť nám naše viny...“ ustanou, myslí na nepřátele,
kteří drásají jejich vlast a pobíjejí jim otce a bratry. Tu slyší za sebou hlas:
„Jakož i my odpouštíme našim vinníkům...“ Ohlédnou se a užíří muže v důstoj-
nické uniformě — byl to sám král.
- 115** J u s t u s L i e b i g († 1873), snad „nejpraktičtější chemik“ spolu s Pasteurem,
v 16. roce dán do učení k jistému lékárníku. Jeden pokus, který s hromovým
rachotem rozbil okno jeho světnice, pomohl již za 10 měsíců „nezbednému le-
nochovi“ z lékárny; ale ještě téhož roku pomocí příznivců se dostal na univer-
situ. V organické chemii znamenají jeho objevy začátek nové éry. Jeho „Che-
mické listy“ byly přeloženy do více řečí, o ostatních spisech a objevech nelze
obšírně mluvit. Stal se jimi vpravdě dobrodincem lidstva jak na poli zeměděl-
ství, tak v lékařství. Byl nejen vědicím mužem, nýbrž i praktickým křesťanem.
V tyrolských horách si vyšel v poledne na procházku (r. 1853), potkal nemocné-
ho invalidu; nedbaje, že sám potřeboval oddechu, odebral se do nejbližší lé-
kárny skoro hodinu vzdálené, a protože šéf nebyl doma, sám připravil lék
a donesl nemocnému. Jindy přišel do jeho laboratoře sedlák se stříbrnými min-
cemi docela zčernalými (polity jakousi tekutinou). Kyselinou byly zase „vy-
hojeny“, ale když Liebig nechtěl přijmout peněz za svou ochotu, položil sedlák
na stůl desetník: „Zde tovaryšovi na kořalku“ — mínil pana asistenta! Jeho po-
kusy se s počátku zhatily - šlo totiž o vynález umělého hnojiva, ale soli k to-
mu nutné byly lehce rozpustitelné - při dešti se rozpustí a zmizí spolu s vodou
vsáknutou do země! Nevěděl si rady a netušil, že Tvůrce už dávno před ním
této nesnázi odpomohl: ornice totiž vodu „filtruje“, pohltní organické látky v ní
rozpuštěné (nutné pro rostlinstvo) a propouští čistou vodu. Liebig praví sám:
„Prohřešil jsem se proti moudrosti Tvůrce a utržil za to spravedlivý trest. Chtěl

¹ Così podobného čteme i o posledních k r á l í c h s a s k ý c h, Albertovi a Jiřím. Kurfiřt saský Fridrich August II. přestoupil k církvi katolické jen z politiky a zůstal, jakým byl (1697); tito však byli věřícími z hloubi duše. (Viz kap. 9. č. 26. a 27.)

jsem jeho dílo opravit a ve své slepotě jsem soudil, že v podivuhodném řetězu zákonů, jež udržují život na povrchu země, jest jeden článek vynechán, ježž musím doplnit... Tím, že země vodu filtruje, nejen zadržuje látky, jichž sama potřebuje pro vzrůst rostlin, nýbrž čistí vodu, zbavujíc ji všech látek škodlivých zdraví lidí a zvířat." V řeči r. 1856 pravil, že nevědomé a lehkověrné publikum věří spíše dryáčnickům, kteří jen k vědě přičichli, ji zneužívají a tvrdí, jak vznikl svět a život - nikoli však badatelům na slovo vzatým (proti materialismu, jenž tehdy slavil triumfy zvláště v Německu).

- 116** Objevitel Neptuna Urban Leverrier († 1877) byl u svých podřízených (co ředitel pařížské hvězdárny) neoblíben, protože sám muž železné energie a neúnavné práce žádal i od nich příliš mnoho; v jistých kruzích neoblíben, protože byl „arciklerikál“, jemuž „oltář byl stejně drahý jako hvězdné nebe". Když republika dala na všechny veřejné budovy nápis „svoboda, rovnost, bratrství", nedovolil toho na své observatoři, a vláda mlčela. Vypočítal, že v době od 100.000 let před Kr. do r. 100.000 po Kr. nenastane nikdy porucha ve slunečním systému přese všechny konjunkce oběžnic atd.
- 117** Eduard Heis († 1877), autor nebeského atlantu hvězd, viditelných v Evropě prostým okem, badatel mléčné dráhy a proměnlivých hvězd, vzor horlivého a zbožného katolíka, jenž je ve své víře dokonale šťasten. Člen akademické mariánské družiny, přítomen denně mši sv., často přijímal sv. svátosti, denně se s rodinou modlil růženec, účastnil se všech veřejných projevů církevního života. Ve svátek patrona mládeže sv. Aloisia nikdy nepřednášel. Doma se často zamkl do „tajného" pokoje a tam trávil celé hodiny. Po jeho smrti byl pokojík otevřen, a co tam našli? Nic - jen na stěně obraz Ukřižovaného v životní velikosti. Jeho pevná a živá víra mu způsobila mnohou obtíž za kulturního boje. Jeden z prvních exemplářů svého nebeského atlasu poslal Piu IX. Při tom byla jeho víra a zbožnost uvědomělá. Pruská vláda uložila Alexandru Humboldtovi, aby vědecky vyzkoumal „vidění o budoucí bitvě národů u břízky". Ve víře docela lhostejný Humboldt myslil, že se tento úkol hodí lépe věřícímu Heisovi. Týž skutečně věc zkoumal a jeho dobrozdání znělo: „Iluse, klam, pověra."
- 118** Jan d'Omalus d'Hallo y († 1875), ze vznešené rodiny, byl poslán od otce do Paříže, aby se tam vzdělával na řádného šlechtice návštěvou divadel, tanečních zábav a vůbec stykem s „vyšší společností". Ale jinocha vábilo více studium přírody než tanec a divadlo. K pramalé radosti rodičů. Žil velmi prostě, cesty konal pěšky, a celá jeho měsíční útrata obnášela 39 franků, počítaje v to i nájemné. Tento způsob života byl příčinou, že se dožil ve zdraví 92 let. Povinnosti sv. víry plnil svědomitě po celý život, což nebývá časté zvláště u jinocha, jenž ve velkoměstě ponechán sám sobě a vydán na pospas všem lakadlům a svodům bujného velkoměstského života. „Činil čest jak náboženství svou věrností, tak vědě (geologii) svými objevy." Před smrtí, než přijal sv. svátosti, řekl lutyšskému biskupovi: „Jest úžasné, že při všem pokroku geologie musíme uznat, že Mojžiš (v Písmě sv.) se o všem vyjádřil přesně, zvláště... co se týče sledu stvoření různých bytostí."

- 119** Vavřinec Respighi († 1889), astronom, vynálezce zenitového dalekohledu, odepřel r. 1864 piemontské vládě přísahu věrnosti po zabrání papežských území, pročež byl zbaven universitní profesury (v Bologni). Pius IX. ho povolal do Říma, a tam by se byla po zabrání církevního státu r. 1871 scéna opakovala. Ale italská vláda nenašla schopného nástupce, proto ho nechala na pokoji, i když přísahu odepřel.
- 120** Claude Bernard († 1878), „kníže fyziologů“, přijal s radostí před skonem sv. svátosti, maje štěstí, že „křesťanskou smrtí uzavřel život, věnovaný docela vědě.“ Jako akademik už proslaven, ubezpečoval tehdy (v Paříži) svého bývalého faráře (pozdějšího kardinála Donneta), že se denně modlí a každou neděli je přítomen mši sv. Později zvlažněl, ale pak se zase vrátil k bývalé horlivosti.
- 121** Josef Fraunhofer († 1826, sotva 40letý) jako jedenáctiletý sirotek nemaje škol vstoupil do služeb kteréhosi sklenáře v Mnichově. Vpravdě se musil rvát s životem, stal se nakonec optikem a v tomto povolání vykonal pro vědu víc než mnohdy celé university. Lze ho nazvat původcem spektrální analýsy, protože připravil půdu Kirchhoffovi a Bunsenovi (pro objevy r. 1859). Nápis na jeho náhrobku: „Přiblížil nám hvězdy.“ Na jeho stole se směly v pátek objevit jen postní pokrmy, i když přišli hosté.
- 122** Karel Lossen († 1893), největší ozdoba pruského zemského geologického ústavu od r. 1873 - ale teprve r. 1886 jmenován mimořádným profesorem berlínské university, nikdy nepovýšen za řádného. Proč? „Nikoli z nedostatku vědomostí nebo zásluh o vědu“, nýbrž pro své katolické smýšlení. Jeho přítel o něm vypravuje, že na vědeckých cestách, když byla večer zhasnuta světla, poklekl k modlitbě a v neděli po celotýdenní námaze, místo co by si dopřál oddechu, vydal se na dalekou cestu, aby mohl být přítomen mši sv. v nějaké katolické vesničce daleko vzdálené od hor (v Alpách). „Byl věrným synem katolické církve až k poslednímu pohledu na krucifix, zavěšený proti jeho úmrtnímu loži.“
- 123** J. Biot († 1862) patřil svého času k největším přírodopýtcům francouzským. S počátku byl vlažným, pak deistou, ale zkušenost, kterou učinil s tímto náboženským směrem, jakož i s nevěrou, a nadto živá víra několika jeho přátel ho přivedla na pravou cestu, a 30 let (až do smrti) byl horlivým katolíkem (známý P. Ravignan T. J. byl jeho duchovním vůdcem). Nezapíral změnu svého přesvědčení a byl tomu rád, že jeho vnuk volil stav duchovní - byl prý dojemný pohled na starce, přijímajícího tělo Páně z rukou vnukových. Jistí lidé neradi viděli tuto změnu a snažili se jeho vědeckou reputaci snižovat, čím více ho dříve velebili. Po jeho smrti chtěli na jeho místo do francouzské akademie dostat nevěrce a konečně provedli svůj záměr.

Obrazy.

- 124** Dnes i přírodní krásy pozbývají půvabu, jímž okouzlovaly lidské srdce, a jsou odcizovány účelu, pro který jsou stvořeny, aby totiž povznášely ducha člověka k tomu, který je učinil. Kdekterý krásný kraj, pahorek, milé zákoutí

u bublající bystřiny je zabaven buď pro účely luxusní nebo časného zisku. Sekty si nejsou vědomy, že mezi nimi a božskou harmonií viditelného světa není souvislosti; a bezbožectví?...

- 125** V Mikronesii na ostrově B y g a r jest prý bůh, který je docela slepý. Týž má dva syny. Když pohanští domorodci ten ostrov navštíví, oslovují se navzájem jmény jeho dvou synů, aby je za své syny opravdu pokládal a jim prokazoval dobré.

A p l i k a c e : křesťané, kteří nesou jméno Syna Božího, ale také jen na odív. - Gronsko, t. j. Grönland, Zelená země, a jsou tam samé ledovce, jen na pokraji v létě se ukáže zeleň!

- 126** Pohlédne-li kdo na mapu Jižní Ameriky, vidí, že jest poseta jmény svatých: ostrovy, zálivy, města, vrcholy hor, mysy, řeky, vše pojmenováno po světcích nebo po tajemstvích sv. víry: Trinidad (nejsv. Trojice), San Salvador (Spasitel), Concepción (Neposkvrněné Početí), Asunción (Nanebevzetí), ostrov Madre de Dios (Matky Boží), Rosario (Královna sv. růžence), Santa Fé (Svatá Víra), Santa Cruz (Sv. Kříž), San Juan, Santiago, Cap Vergines (Mys sv. Vorfily a jejich družek), Mys sv. Heleny atd. atd. I město Buenos Aires má jméno Matky Boží, plně zní „Nuestra Señora de Buenos Aires, Naše Paní Dobrého podnebí...“ Ve století minulém a tomto jmenují objevené ostrovy a země jinak: Bismarckovo souostroví, země Františka Josefa nebo císaře Viléma nebo královny Viktorie atd. Pomyslíme si: „Tehdy (ve stol. 15.-16.) byly krásné časy, lidé proniknutí duchem hluboké a živé víry, zaměstnaní neustále myšlenkou na Boha...“ Bohužel nikoli! Konkvistadoři, objevitelé oněch zemí, byli z velké části lotři, ukrutníci, věrolomní, slovy Boha ctili, skutky ho uráželi... Byli největší překážkou zdárného působení misionářů.

- 127** Orchideje, nádherné květy tropických krajů, známo dnes přes 20.000 druhů. Když orchidej po prvé rozkvetla v Anglii r. 1735, mluvilo se o tom po celé Evropě jako o světové události. Ale jen jediný druh jest užitečný: vanilka - pochází z Mexika. Mimo Mexiko musí býti tato rostlinka uměle oploďňována, protože přirozené oploďňování může obstarat jen určitý druh hmyzu, žijící jenom v Mexiku...

A p l i k a c e : snadno uchovat živou víru „mezi svými“, mezi těmi, kteří stejně smýšlejí a jsou nám podporou svým příkladem; ale mezi vlažnými nebo jinověrci nebo bezvěrci jest třeba vynaložením všech sil přičiniti se, abychom víry nepozbyli.

- 128** Některé rostliny (fík, cucurbitaceae) přinašejí plod i bez oploďnění, ale takové plody nemají semene, a mají-li, pak není schopno klíčivosti.

A p l i k a c e : deismus, přirozené náboženství atd., honosí se, že konají dobro i bez nadpřirozených pohnutek... Jejich skutky nejsou záslužné pro nebe, nejsou „oploďněny“ čistým úmyslem, nejsou vykonány z lásky k Bohu; jedním slovem nemají života.

- 129** B a s t a r d i (míšenci) mají mocný vzrůst, překrásné plné květy, ale nedají semene (plodů). - Obraz víry mrtvé, bez skutků... Vzletná slova, mohutné manifestace, pěkné řeči a žádné skutky.

- 130** *Palmy* (kokosová, datlová) vydávají ročně ohromné množství plodů, ale plody jsou vysoko, pod samou korunou, nutno pracně se k nim dostat, nespadnou do klína... Kdo chce být účasten ovoce sv. víry a mít podíl na jejích pokladech, musí se o to přičinit... Opravdovou práci vymáhá od nás Pán.
- 131** *Květiny* jsou dítkami země, na ni jsou odkázány, rozluka znamená pro ně smrt. Z nerostných látek tká příroda po celý rok na svém tajuplném tkalcovském stavu po celé zeměkouli koberce krásnější než Šalomounovy, v největší rozmanitosti... Vůně, vycházející z nitra květu, jest symbolem vnitřního života... „duše“ květiny, neviditelné... vábí (příklad! Proto se říká „vůně ctnosti“). Největší procento vonných květů má barvu bílou, 44 % - živá víra tam, kde čistota srdce! Příliš nápadné a pestré květy nemívají vůně (tulipán, slunečnice, pivoňka, chrpa...), tím spíše prosté nebo skryté květy (fialka, lípa, mateřídouška...).
- Aplikace:* a) duše čerpá nadpřirozený život z víry..., ztráta víry...
b) Květina bez vůně - mrtvá víra.
- 132** Podobná ilustrace: vše jest darem slunce... Ale polární slunce, jež jen svítí a nehřeje, obraz mrtvé víry, nevykouzlí život na ledových pláních arktických krajů!
- 133** *Planá jablona*... má květy stejně krásné jako štěpná, ale nenese ovoce, a proto je bezcenná...
- 134** Při slově „ostružiny“ se vybaví každému představa neproniknutelného trnitého houští, které ovšem nikterak neodstraší sladkosti milovnou mládež, aby nesbírala zralé plody. Ale t. zv. *ostružina trpasličí*, rostoucí v Sudeších, vypadá docela jinak. Když první horské květy hlásají, že příroda se probouzí ze zimního spánku - a tato ostružina patří k prvním poslům jara - jsou některé plochy v Krkonoších ještě pokryty sněhem. Jeho panství sic nepotrvá již dlouho; rychle se táhne do roklí, kde jest chráněn před neodolatelnými paprsky jarního slunka. To však vykouzlí tím větší divy na širých plochách vysokých rašeliništ, a poutník užasne, vida na pustých plochách, orámovaných nízkou klečí, nesčetné bílé kvítky. Ale na plody by marně čekal. Sebeoplodnění jest tato rostlina neschopna, a hmyzu ještě není - na výšinách jest ještě zima! Jeden badatel sudetské flory (M. Winkler) píše: „Starý hlídač u labského pramene mi řekl, že jen jednou, před 30 lety, jako hoch našel plod tohoto keře. Vzdal jsem se vší naděje, že by se mi kdy poštěstilo plod užít. Tu 31. července 1889 jsem byl na Labské louce překvapen nevídanou a netušenou podívanou: na šedozelených mechových polštářích ležely nádherné, purpurové a oranžové zbarvené plody, veliké skoro jako švestka... jakoby štědře rozhozené po celé nivě. Přistoupil jsem blíže, a co vidím - slabý stvol nemohl udržet těžký plod, proto plod klesl až na mechový polštářík... S každé strany stvolový lístek jako umělecky svinutý ubrousek, zprava a zleva... Vzácné sladké bobule jako by čekaly na hosty... Bylo to tím, že toho roku byl neobyčejně teplý máj, a broučci, kteří oplodnění obstarávají, se ukázali dříve, než květ odkvetl... Toho roku byl měsíc rozkoše („Wonnemonat“) hoden svého jména od začátku až do konce...”

Aplika ce: sebekrásnější slova a chvalořeči na víru, chybějí-li skutky. jsou jako krásné květy bez plodů; vroucí úcta k Marii Panně (Královna máje!) tě uschopní přinášet krásné ovoce víry, jež od tebe čeká Pán, jež oblaží bližního a prospěje tobě.

- 135** V o n n á d ř e v a . . . „Růžové“, nepochází však z růže, nýbrž z luskovitého stromu rodu *dalbergia* nebo *triptolomea*; nejlepší a nejjemnější roste v okolí Rio Janeira; jest červenohnědé, těžké, vydává intenzivní vůni podobnou růži. Též ve francouzské Guayaně roste podobný strom s dřevem růžové vůně (z rodu vavřínovitých). Zpracuje se na aromata - ale vonný olej je tak těkavý, že se dřevo musí drtit bezprostředně před zpracováním, sic veškerá vůně vyprchá - kdo si na zásluhách zakládá nebo koná dobré z lidských ohledů a pro lidskou chválu, přichází o veškerou zásluhu, a jeho skutek jest jako květ bez vůně! Nejvíce vonných dřev má Austrálie: fialkové, malinové . . . Santalové dřevo, vůně kadidlové, roste kromě Austrálie i ve Starém světě, hlavně v Asii.

- 136** F i a l k o v ý s t r o m (Austrálie), příbuzný myrtě, ničí bakterie, mikroby, čistí vzduch - tedy desinfekční prostředek! Proměnil kraje zamořené nakažlivou zimnicí v nejzdravější místa.

Aplika ce: blahodárný vliv na hříšný život lidí oddaných nepravosti má pouze ž i v á víra věřících (příklad), nikoli víra mrtvá. (Viz č. 128.)

- 137** Na solném kopci u C a r d o n y ve Španělsku se pěstuje několik staletí réva. Půda jest sotva 20 cm hluboká, takže kořeny révy jsou v soli, a tím dostává víno zvláštní nenapodobitelné aroma. (Celá solná hora - solní to důl - hraje ve slunečním jasu nejrozmanitějšími barvami.)

Aplika ce: nadpřirozenou cenu a krásu čerpají naše skutky jedině z víry, je-li spojena s láskou (*fides caritate formata* - milost posvěcující!).

*

Viz též kap. 11. č. 1-8, 11. 14. (*mrtvá víra*). — kap. 17. č. 11. — kap. 19. č. 7.

14. LHOSTEJNOST VE VÍŘE.

Příklady zde uvedené jsou působivé jen tehdy, když 1. ukážeme na zloby následky lhostejnosti, nebo 2. když jich užijeme jako kontrastu k příkladům horlivosti. Jinak by dosáhly účinku právě opačného podle výroku sv. Bernarda a Jeronýma. „Já tedy nejsem sám, takových jako já jest na světě více...“ A byl by ve své vlažnosti ještě utvrzen, nikoli z ní vyburcován.

Teprve když ukážeme na smutné následky lhostejnosti (vede k odpadu, ke ztrátě víry, ke ztrátě věčného života..., v rodinách k rozvratu: s přikázáním třetím padá nebo brzo padne i první a potom i čtvrté, šesté..., v rodině Bohu odcizené nerespektují děti autoritu rodičů a manželé vzájemnou přísahu věrnosti...), lze promluvit o příčinách - jenom ten, kdo se chce vyhnout pohromě, bude dbát, aby se včas vyhýbal i tomu, co ji může přivodit.

Na tomto tematiku lze vidět zřejmě oprávněnost homiletické zásady: „Kazatel si musí napřed říci: ‚Čeho chci svou řečí dosíci?‘ a podle toho upravit postup myšlenek.“ Kdyby se posadil a bez rozmýšlení začal školským způsobem: „Promluvíme 1. o příčinách, 2. o následcích lhostejnosti ve víře,“ minul by se účinku. První část by posluchači vyslechli netečně, a jestliže by se při druhé snad poněkud vzchopili, neučinili by aplikaci - tu má ostatně učinit kazatel, a ten by se nemohl vracet k tomu, co v prvním bodě již ukončeno. Docela jinak dispozice: 1. následky, 2. příčiny, následky... Děsíte se těch smutných konců, kam lhostejnost vede? Pak se jí musíte chránit... Vizte nyní příčiny a těch se vystříhejte, je-li vám spása vaší duše drahá.“ Jen v zachovalé osadě nebo v katolickém spolku, kde jest jist, že jim jest víra nade všechno a že se hrozí lhostejnosti, mohl by kazatel seřadit postup opačně: „Vidím, že se šíří mezi vámi ty a ty zvyky (četba, styk s...), ale vězte, že to by vás vedlo ke lhostejnosti u víře, to jsou příčiny, jež nutně duši přivedou k tomu, že zvlažní...“ Pak může mluvit o následcích lhostejnosti, ale krátce, protože v tomto případě dostačí ukázati: „Tyto věci vedou k lhostejnosti, již nikterak nechcete propadnout a které se hrozíte. Nechcete-li jí propadnout, varujte se věcí, jimž pomalu přivýkáte a o jejichž nebezpečí snad nemáte tušení.“ Docela jinak v osadě zvlažnělé: tam nutno přítomné napřed z lethargie zburcovat zevrubným a konkrétním vylíčením následků, k nimž spějí a jistě dospějí, jestliže se nevzchopí a nebudou mužně proti příčinám bojovat.

Falešně pojatá tolerance („víra jako víra“) jest obyčejně projevem a důkazem naprosté lhostejnosti ve víře. Lidé pozemsky a tělesně smýšlející, jimž jest každé náboženství stejně cenné, t. j. stej-

ně bezcenné..., lidé, kteří Boha nepopírají, ale také se o něho nestarají a jeho přikázání nedbají („ignorují ho“), proti Kristu a jeho církvi nebojují, ale jest jim lhostejno, zahyne-li, matriční katolíci, kteří z církve nevystoupili, ale kromě jména na nich není Kristovo nic - prakticky jsou bezvěrci a k odpadu mají jediný krok. Typickým dokladem lhostejnosti ve víře jsou Číňané. Národ tak hmotářský - zprávy misionářů jsou dokladem, že mnohdy spíše jeví porozumění pro svaté pravdy nepřítel křesťanství, jen když nějaké náboženství má, než lhostejný Číňan.

Pamatuji se na událost před lety: kdosi se dostal k řetízku - zda jej našel v pozůstalosti, nebo jinak, na tom nezáleží. Hledí na něj...: „Zlatý..., ale možná, že mosazný...“ Pohodil jej. Přijde známý, vidí jej na stole...: „Co to máš?“ „Ale - mosazný řetízek - prý je zlatý, ale kozel tomu věř.“ „Dej mi jej pro kluka, ať si s tím hraje.“ „Pro mne...“ Sebral jej, řádně zpeněžil, a štědrý dárcem?... Že tomu „nerozuměl“, nebylo chybou ani hříchem; ale chybil, že se nezeptal, že nezkoumal, že zůstal lhostejný. Esau lhostejně prodal prvorozenství a s ním spojené požehnání mesiášské, Joas na vyzvání Eliseovo jen lhostejně třikrát zafukal a tím se připravil o velkou milost Boží (4 Kr 13. 18nn), hrdina v pohádce lhostejně vysypal na zem obsah pytle, protože ho tížil, a doma poznal, že nesl zlatý písek... Což pozná-li lhostejný na věčnosti, že odhodil drahocennou perlu? Víra, již si nevážil, mohla se mu stát a měla se stát klíčkem k nebeské bráně. Rolník lhostejný (a líný) při obdělávání půdy, vůdce lhostejně očekávající srážku s nepřítelem, dělník lhostejně se chápající práce, podnikatel lhostejně čekající zítřek a nechápající se prostředků (reklamy) atd....

Lhostejnost - sestra nebo dcera lenosti, jde-li o statky věčné nebo o statky pravé ceny. Lhostejnost vůči blahu vlasti, vůči osudu dítek nebo rodičů, vůči vlastnímu zdraví, vůči zahradě, poli, domu, ústavu, jehož správu jsem přijal a čestným slovem se zavázal, že budu o něj svědomitě pečovat... A což úmluva křesťní? Osud mé duše?...

Při tomto thematu jest naprosto nutno osvětlit věc a contrario - uvést vždy příklady horlivosti. Viz kap. 2., 13-D a v II. díle kap. „Horlivost...“ „Tak svíť světlo naše...“

*

Jen mimochodem podotýkám, že někteří, svedeni pochybenými asketickými knihami, snadno zaměňují lhostejnost (nikoli lhostejnost ve víře!) s pokorou. Pokora není tupost, není lenost, není apatie, nýbrž dá se velmi dobře spojit s agilitou. U některých světců se mimořádná pokora snoubila s nadobytou podnikavostí. Hledět na vzor ctnosti (na andělsky čistou duši), uznávat vlastní nízkost, libující si v neřesti, a nevzchopit se, abych následoval..., abych vybledl..., to není pokora, nýbrž lenost. Takové „pokory“ jest schopen i zločinec.

Příklady.

- 1 **Cicero**: „Především musí být jasno v otázce týkající se Boha, nechce-li lidstvo žít v největším bludu a nevědomosti o nejdůležitějších otázkách životních.“ („*De nat. deor.*“ 1.) Odsuzuje tedy tento pohanský filosof moderní lhostejnost u víře.
- 2 **Aristoteles**: „Není možno přivést masy k pochopení krásna a dobra, protože hovíce svým vášním jdou za svým soukromým potěšením a nemají pochopení, jak sladké jest krásno a dobro, protože ho nikdy neokusili. Jaká řeč s takovými? Jak může kdo chtít přivést je na lepší cestu? Slovy nelze změnit věci, jež jsou odedávna lidem v krvi.“ Dnes by mohl mluvit podobně, ne o filosofii, nýbrž o pravdách sv. víry. Jenže dnes máme prostředek přivést k pochopení každého, kdo je dobré vůle: máme více než pěkná slova, máme příklad a milost Kristovu.
- 3 **Arabský lékař Abdul-Atif** cestoval ve 12. stol. v Egyptě, pozoroval památníky hieroglyfy popsané, ale v celé zemi se nenašel nikdo, kdo by je dovedl přečíst, nebo aspoň vysvětlit a povědět, co znamenají... Synové národa kdysi vysoce kulturního zdivočeli, nedovedli ani číst, co jejich otcové vtesali v kámen.
Aplikace: my, potomci mučedníků... vzdálení jejich horlivosti, jejich řeč, jakou vedli (před soudci), je nám cizí, nepochopitelná, jakoby z jiného světa.
 Tohoto příkladu lze užít i za doklad, že člověk se „nevyvinul“ ze stavu zvířecího ke kultuře, nýbrž všude, kde nezušlechtěn křesťanstvím a ponechán sobě, klesal a divočel. (Viz č. 4.)
- 4 **Velikonoční ostrovy** objeveny o velikonocích 1720 v jihovýchodní části Tichého oceánu, 3300 km od Valparaiso, 118 qkm, 250 obyvatelů. Misionáři je přivedli k pravé víře; jeden z nich, P. Zum Bohm, našel dvě velké desky a úlomky menších, popsané záhadným písmem - nikdo z domácích je nedovedl přečíst! Biskup Janssen z Tahiti, proslulý znalec polynéského národopisu, vzal desky na Tahiti, a tam po dlouhém hledání našel jediného starce, jenž ono písmo znal.
- 5 **Židovský cestovatel Ibrahim Ibn Jacub** vypravuje, co viděl v Čechách, jež procestoval kolem r. 995. Jediné peníze byly malé, docela neupotřebitelné kusy tkaniva, a za tyto bezcenné hadříky „kupovali“ lidé obilí, koně atd., a každý je přijal. Jak se dostaly tyto „peníze“ do oběhu? Zdá se, že původně byly v Čechách v užívání peníze kožené, jaké viděl na př. Marco Polo v Číně a jaké mívají kočovní národové, živící se honbou. Je-li zboží určeno jen k oběhu a nikoli k praktickému užití, nehledí kupec na kvalitu, jako my nehledíme příliš na to, jak bankovka vypadá - milejší jest nám odřená a snad natržená stokoruna, než zbrusu nová, bezvadná desetikoruna, ale méně by nám bylo lhostejno, kdyby koupená obuv byla odřená neb roztržená. Tak ony kožené peníze staletým neustálým obíháním z ruky do ruky se otřely, snad i úmyslně

byly někdy porušeny (odřízl si kousek kůže, když potřeboval...), a neuvědomili si, že v rukou mají již jen bezcenný hadřík... Byli zvyklí, že za to „koupí“ zboží, každý ten „peníz“ přijal, dělali to tak jejich otcové atd.

A p l i k a c e : zvlažnění, lhostejnost... Navykne tomu stavu a necítí, nepozoruje... Jenže za tak otřelou „víru“ si nebe nekoupí!

- 6 U jiných národů byl pozorován podobný zjev: užívali za peníze různých kovových předmětů (seker a pod.), a během doby z nich zbyly neupotřebitelné malé kousky kovu... ne tím, že by se byly otřely jako peníze kožené, ale že byly zúmyslně „ořezávány“, jako židé ořezávali mince zlaté.
- 7 Za doby reformace byla vlažnost a lhostejnost ve víře v celé Evropě všeobecná; jinak by nebyl protestantismus dosáhl takových úspěchů, a to rázem. Jak pomalu se šířila pravá víra! Jak pracně si kleslila cestu do srdcí pohanských národů! Reformace naproti tomu se šířila jako blesk... Důvod je jasný: pravá víra pohany zušlechťovala, odvracela od cesty nepravosti a neřesti, vedla vzhůru, a to jde pracně. Luterství hovělo vášním, vedlo dolů, a dolů se jde vždy rychleji než vzhůru. Ale nebýt lhostejnosti, nebylo by jediným rozmachem strhlo půl Evropy. V Anglii na př. lid z velké části beze všech skrupulí přijal novou víru, kterou jim král předepsal (preláty nevyjímaje), a když Marie Katolická se ujala vlády, bylo jen asi 3 % opravdu horlivých katolíků. Benátský vyslanec praví o Angličanech v 16. stol., tedy v době jejich odpadu od víry: „Příklad a autorita krále je u nich rozhodující i ve věcech víry. Co věří on, to věří i oni. Kdyby se stal židem nebo Turkem, poběží všichni za ním.“
- 8 Jak vybědnout z lhostejnosti? Vzchopit se! Doopravdy! Stalo se za tak zvané vlády žen v Římě. Byla to jedna z nejsmutnějších epoch dějin papežského Říma. Marozia, chtějící se udržet při vládě, pojala za manžela Hugona, vnuka smutně proslulé Waldrady, démonické ženy (Burgundanky, germánského kme-ne). Papež Jan XI. byl nemanželský syn Marozie, Alberich, syn z jejího prvního manželství, musil jako páže sloužit Hugonovi. Jednou od něho těžce potupen, vyřítit se z andělského hradu, svolal lid a měl k němu ohnivou řeč o tom, jak hluboce klesl Řím, kdysi tak slavný. Burgundové, kteří mu kdysi sloužili, teď mu vládnou, a město, kdysi hlava světa, poslouchá záletníci. Ta slova působila, jiskra národní hrdosti, v srdcích Římanů doutnající, vzplála, lid se vzchopil, sáhl ke zbraním a provolal Albericha za vládce.
- 9 Na místě, kde stál před Granadou tábor křesťanských vojsk, byl po dobytí této poslední maurské bašty položen základní kámen nového křesťanského města. Jaké jméno mu bude dáno? „Isabella“, navrhovali rytíři, chtějící tak uctít památku hrdinné a obětavé královny, jež spolu s nimi se účastnila tažení pro osvobození tisíců křesťanských otroků a snášela všechny útrapy válečného podniku. „Nikoli,“ odpovídá královna, „Santa Fé (Svatá víra) se bude jmenovat.“ - Rytířské řády měly ve zvyku dávat městům, jež na východě založily, jména světců, a ten zvyk přinesli i do Evropy. Za dob velkých objevů zámořských, jež začaly bezprostředně po dobytí Granady (v únoru 1492), jednali konvistadoři podobně. Stačí vzít do rukou mapu Ameriky; kdekterý mys, záliv, ostrov, hora, město, vše nese jména svatá: Concepción (Neposkvrněné

Početi), San Salvador (nejsv. Spasitel), Trinidad (nejsvětější Trojice), Monte Pascoal (hora Velikonoc) atd. Sotva kdo však ví, že původně bylo Brasilii dáno jméno Vera Cruz (Země sv. kříže), že plné jméno hlavního města Argentiny zní Nuestra Señora de Buenos Aires (Panna Maria zdravého podnebí), hlavní město sousedního státu že se jmenuje Sao Sebastiano de Rio Janeiro (Svatý Šebestián na řece Janeiro) a hlavní město Bolívie Nuestra Señora della Paz (Panna Maria Královna míru), že řeka Mississippi byla nazvána řekou Neposkvrněného Početi a že do nedávna největší město na západě Spojených států, hrdá a bohatá metropole na břehu Tichého oceánu, nese jméno pokorného a chudého světce z Assisi. Bohužel, celá Jižní Amerika, posetá jmény světců, v nás vyvolává smutné vzpomínky a pocity. Kdo nezná dějiny zámořských objevů, soudil by, že tehdy všichni ti, kdož z Evropy přišli přes oceán do Nového světa, zrovna hořeli ohněm pravé víry, a zatím to byla víra mrtvá: dávali ostrovům, řekám, zálivům atd. jména světců, a sami podle víry nežili, dopouštějíce se na domorodcích neslýchaných ukrutností a pídíce hamižně jen po zlatě a kořisti. (Kap. 13. č. 126.)

- 10** V J a p o n s k u roku 1881 byla zavedena úplná rozluka „církve a státu“, t. j. stát se přestal starat o dosavadní „státní“ náboženství (šintoismus), a křesťanství, kdysi krvavě pronásledované, bylo na nátlak cizích mocností zprvu aspoň trpěno, pak dostalo svobodu. Jenže vlivem evropské kultury místo starého pohanství se zavádí nové, místo falešné víry nevěra; ďábel jest vyháněn belzebubem. Nicméně nutno doznat, že úsilovná práce misionářů není bez pozehnání.
- 11** Na B o r n e u jest jistý malajský kmen oddán opilství do té míry, že jsou zřídka kdy střízliví. Místo našeho úsloví: „Dá-li Pán Bůh,“ řekne muž: „Nebu-du-li opilý.“ Ptáš-li se ho na náboženství, odpoví ti: „Na to se otaž žen.“ Mužově nevědí zhola nic. Chce-li je misionář poučovat, osopí se na něho: „Co? Tobě je sotva 30 let a chceš mne poučovat? My máme mezi sebou lidi dvakrát starší, než jsi ty!“ (Doklad, že lhostejnost ve víře a domýšlivost ve věcech náboženských - „já tomu sám nejlépe rozumím, nepotřebuji tu věc studovat“ - není vždy projevem inteligence - někdy spíše tuposti, a že podobné zjevy lze nalézt nejen v osvěcenské Evropě, nýbrž i u kanibalů.)
- 12** T o m á š M o r u s : „Šířitelé bludu jsou agilnější než obhájcové pravdy. Tito vidouce, že svět je čím dále horší, bývají namnoze tak smutní a skleslí, že usínají a přenechávají pole bezbožcům. Chceme-li jim s výsledkem odporovat, musíme bdít, modlit se a vzít pero do ruky.“
- 13** Vůdce německých socialistů M e n k e pořádal svého času v Chemnici (Chemnitz) shromáždění, při němž pastor Schlosser prohlásil: „Já jsem věřící křesťan a při tom přesvědčený sociální demokrat.“ „To nejde, buď jste jedno nebo druhé, ale nemožno být obojím zároveň.“
- 14** S c h l e g e l praví o rozporu mezi potomstvem Kainovým a Séthovým: „To je rozpor mezi náboženstvím a bezbožností, a sice ve velkých rozměrech tehdejšího prasevta.“

- 15** Fridrich Rückert: „Byl jsem už skoro křesťanem a byl bych se stal ještě víc (chce říci: nábožným křesťanem... či snad knězem?), ale mé srdce chce ještě užívat, a proto jsem zůstal pohanem. Až budu umírat, pak mne snad budete moci získat, poněvadž vaše učení není k ničemu dobré, leč aby pomohlo dobře umřít.“ K tomu se ovšem hodí lépe než vaše pohanství!
- 16** Petr Lombardus mluví o troji nevědomosti: jsou lidé, kteří pravdu poznat nechtějí, jiní nemohou, jiní konečně jí neznají (pohané).
- 17** Richard a S. Vict.: „Kdo ztrácí tužbu po věcech nebeských, zaplete se v lásku věcí pozemských a nezbytně propadá bludu.“
- 18** Hugo a S. Vict.: „Když je srdce zkažené, mýlí se nutně i rozum v úsudcích o věcech zevnějších.“ Má blud tedy pramen a kořen ve hříchu!
- 19** V knize „Zrcadlo mravnosti“, jež byla kdysi velmi ceněna (připisována Vincenci de Beauvais) se praví: „Kdo chce proniknout k světlu vědy, musí se snažit o čistotu srdce.“
- 20** Podobně Savonarola: „K pokroku ve světských vědách, zvláště metafysice (rceme: filosofii), jest nezbytnou čistota srdce.“
- 21** Byli průkopníci nevěry a filosofie nepřátelské vůči křesťanství muži čistého života? Schopenhauer, Schleiermacher, Nietzsche, Rousseau, Voltaire, Sandová atd.? Slova Augustinova trvají v platnosti dodnes: „Nikdo nepopírá Boha (rceme: život za hrobem, soud a peklo), leč že má na tom zájem, aby Boha (věčnosti, soudu, pekla) nebylo.“ Vzpomeňme Haeckla a jeho „vědeckých“ podvodů!
- 22** T ý ž Hugo a S. Vict.: „Dokud lidé žijí, neustále badají. Dej Bůh, aby byli tak pilní v hledání dobra, jak jsou žádostivi najít pravdu. Jevšem lidem společno hledat pravdu - i těm, kteří nemilují ctnost. Mnozí hledají pravdu bez ctnosti, ale ctnost jest průvodkyní pravdy. Pravda nerada přichází bez ctnosti, a přijde-li přec, pak ne odtamtud, kde je spása.“ (De Sacr. 2.) Za tehdejších dob se mluvilo všude o bohosloví a věcech víry jako dnes o politice. Již sv. Basíl a Řehoř Nysenský si stěžují, že o svatých věcech se mluví vhodně i nevhodně, v krámech, v lázních, na ulicích - každý jen disputuje o nejsv. Trojici, o poměru Otce k Synu atd. Hugo vypravuje, že i prostí lidé za jeho dob uvažovali, jaký bude stav duše mimo tělo, zda odpuštěné hříchy oživnou, klesne-li kdo znova do hříchu. Podobně sv. Anselm praví, že i neučení přicházejí s hlubokými theologickými otázkami a chtějí na ně odpověď. („*Cur Deus homo*“, 1.) Winter („*Církevní život v Čechách*“) má řadu dokladů, jak se o víře mluvilo v hospodách atd. Třebaže tyto přestřelky nemožno schvalovat, jsou přec jen dokladem doby, jež měla ideálnější snažení než dnešní hmotářská doba, žijící jen tomuto světu a jeho rozkošem, nepozdvihujíc mysl vzhůru. Naši protivníci, pokud dovedou být nepředpojatí, nemohou popřít, že středověk byl dobou badání, a my můžeme dodat: „Katolická víra od pokroku ve vědách, jak přírodních, tak technických, jak v historii, tak v pravé filosofii, může všechno doufat a ničeho se nemusí strachovat.“ Mějme však na paměti slovo Hugonovo: „Něco jiného jest víra (božská ctnost, jež jest základ spásy) a něco jiného jest znát pravdy sv. víry - ty může znát dobře i nevěrec.“ Naopak zase znalostí pravd (hlubší a do-

konalejší) se liší theolog od prostého věřícího. Sv. Augustin vyniká nikoli tím, že více věřil, více pravd nebo pevněji věřil, nýbrž že hlouběji vnikl (obdařen darem rozumu od Ducha sv.) do učení sv. víry... dokonaleji chápal důvody, původ a důsledky sv. pravd, dovedl je lépe vysvětlit a vyvrátit námitky odpůrců. Ovšem že byl podle sv. víry i živ, a to jej učinilo světce, nic jiného. (Fides - scientia fidei.)

- 23** S p e n c e r ve své „Královně vil“ představuje publiku rytíře („od červeného Kříže“), jenž se napil z moře lenosti...
- 24** Co bylo příčinou, že Ř e c k o, kdysi tak hrdinské, podleгло Filipovi Macedonskému? Pohodlí, lenost, lhostejnost, již se oddávali po vítězných válkách perských. Lhostejni k domluvám Demosthenovým, lhostejni vůči různým akcím („gestům“) podnikavého Filipa, jenž pracoval za hranicemi a jehož peníze „pracovaly“ v Athénách (podplacený Aischines, řečník a politik). „Nějak bylo, nějak bude, kdo by si lámal hlavu starostmi o zítřek.“ Nedivno, že pak došlo k Chaironeji r. 338, kde s řeckou armádou zničena i samostatnost Hellady.
- 25** S o l o n zbavil občanských práv každého, kdo v politickém sporu se nepřidal k žádné straně; pokládal totiž tuto tupost za lhostejnost vůči vlasti a jejímu dobru - lidé, kterým milejší „shnilý kopoj“ než zájem o vyšší statky... Pravý „zájem“ vymáhá nebo předpokládá práci!

Obrazy.

- 26** M e d v ě d í o s t r o v y mezi Severním mysem a Špicberky (s těmito je spojuje podmořské plateau). Tam Hora bídy (536 m)... Na jihu Špicberků „Tisíc ostrovů“, bludiště, v němž nemožno se vyznat... „Sedm ledových hor“, kam nemožno se dostat - a kdyby. co tam? Jaký rozhled? Na zasněžené ledové pláň, nikoli jako s alpských vrcholů na zelenající se úrodné pastviny. V Jantarovém moři dostihne poutník „Ostrovů zklamání“, a na konec své pouti na jižní špici Gronsku, ohromné zemi, pokryté obrovskými ledovci, ztroskotá... Tam „Mys zoufalství“, nikoli „Mys dobré naděje“... a vůkol moře nebezpečně ledovými krami... Duše, jež zbavena světla a tepla víry - jež sama se odvrátila od slunce víry!
- 27** A přece na Gronsku se kdysi zelenaly nádherné stromy, „země ledu“ byla pokryta bohatou vegetací. Badatelé našli v těchto smutných zemích ztuhlosti, ledu a smrti množství fossilních (zkamenělých) rostlin, svědků to dávno zmizelých dob, plných života a radosti. V severním Gronsku na př. na jedné hoře, do ledovců téměř vsazené, 300 m nad mořem, objeven předhistorický les: kmeny, větve... Oswald Heer zjistil 70 druhů rostlin; 20 stromů listnatých: topoly (byly kdys rozšířeny po celé arktidě - cirkumpolárním světě - i na Špicberkách!), buk, ořech, platan, jilm, magnolie, třešeň s koženými listy, jihoevropský dub a jihoevropský jedlý kaštan, jeden strom podobný vavřínu s listy 25 cm dlouhými... jehličnatých stromů 8 druhů, mezi nimi kalifornské sekvoje

s listy, šíškami a semeny! Kam se poděl tento nádherný předhistorický svět bujné vegetace? Musíš hodně na jih, blíže slunci, až k švýcarskému Lausannu; tam teprv najdeš nádhernou, vždy zelenou pinii, cypřiš, vavřín, sekvoj, magnolii... Dnes ledová spoušť, kde kdysi v záři slunce byly běhy omývané teplým mořem, pokryty bujnou zelení lesů...

- 28** Na Gronsku objevena ložiska uhlí - zuhelnatělé stromy bujných subtropických lesů. Chtěli dobývat - dobyli za rok 30 tun hnědého uhlí, a spotřebovali 70 tun černého uhlí - horníci musili ve svých chyškách pořádně topit!

Aplikace: hledáme mimo víru (ve falešné vědě Bohu odcizené) nějaké zrunko pravdy, a pořádně na to doplatíme!

- 29** V severním Dánsku vidí turista milé čisté vesničky, domky se kupí kolem kostelíka - lid povahy milé, přátelské. - Násilím kdysi zbaven pravé víry, násilím z chrámů vypuzen eucharistický král, jenž kdysi vládl celé osadě.

- 30** Turista líčí Innsbruck: „Město lemované stříbrnými vrcholky hor, ozařované jižním sluncem, pěnicí Inn jako stříbrný pás je protíná... Tam slavil Maxmilián I. svatbu s druhou manželkou Biankou 1494. Na památku té události dal postavit pěkný arkýř na domě, jež si za residenci zbudoval Friedrich, zvaný „s prázdnou kapsou“ - arkýř chráněný šikmou stříškou, zhotovený ze 3.000 měděných pozlacených plátků. Naproti jest tabulka „Stanice autobusů“ - turista i „domorodec“ čeká bezmyšlenkovitě na auto, nebo se žene lhostejně po chodníku, unášen proudem chodců i času...“

Aplikace: věřící, nevědoucí nic o krásách sv. víry, lhostejní k nim. - Lze užít na sta podobných obrazů z jiných měst!

- 31** Ptolomeus dělil Arabii na kamenitou, pustou a „Šťastnou“ (jeho terminologie se udržela). Kterou nazývá Šťastnou? Pruh podle moře, jenž vydává produkty odedávna hledané: kávu, kadidlo, myrhu, balzám, palmové háje, durrhová pole, zatím co uvnitř poloostrova jest vše pusté.

Aplikace: kde lhostejnost, tam poušť, tam nemohou se rodit květy a a plody ctností.

- 32** Kde zředený vzduch (ve vývěvě, ve stratosféře), tam vře i vlažná voda, ve výši 18—20 km nad zemí by vřela i krev v žilách, člověk by byl rázem roztrhán v kusy, kdyby byl ve volném styku s vnějším prostředím...

Aplikace: kde slabá víra, tam rozčiluje, ba rozdrť člověka i nepatrná pohroma i kříž...

- 33** Rozpad radioaktivních látek: některé se rozpadávají rychle, jiné pomalu, velmi pomalu, celá staletí a tisíciletí, ale nakonec z těch i oněch zbude olovo..., z látky, která dříve byla vyvažována zlatem!

Aplikace: z horlivosti ve víře, když nedbáme... Když nepřikládáme materiál na oheň, když neudržíme žár víry v srdci (jak?, modlitbou, posloučáním slova Božího, životem z víry, přijímáním sv. svátostí atd.), jistě vše vyprchá, žár vychladne, vzpomínky vyblednou...

- 34** Argon, „nejlínější“ prvek, opak radia, jež jest nejaktivnějším prvkem. -

„Líný“ v tom smyslu, že nereaguje . . . , dělej s ním, co dělej . . . Proto ho nelze prakticky k ničemu užít.

35 T u p í („líní“) ž í v o č i c h o v é, ke všemu lhostejní, nevynikají velkou inteligencí. Kukačka vousatá, nazývána od Brasilánů „hloupý Janek“, sedí tupě na větvi, nevšímajíc si okolí . . .

36 J e z e v e c . . . „Protlouká se životem dost počestně“ (katolíci: „Nikoho jsem nezabil, nikoho neokradl . . .“), „ale vyšších aspirací nemá. Lenocho, lhostejný vůči všemu, leží před doupětem, vyhřívá se na sluníčku, nevěda, co dělat. Je na něm vidět, že vyššími problémy si hlavu neláme. Netečný . . .“ (*Brehm, Život zvířat.*)

*

Viz též kap. 8. č. 8. — kap. 10. č. 32.

15. MUČEDNÍCI.

Vzpomínám na svého učitele - muže z „předválečného“ materiálu. Jeho ideálem nebylo heslo: „Málo práce - mnoho peněz,“ nýbrž propustit hochy do života s vědomostmi co nejdůkladnějšími. Zvláště při dějepisu byl ve svém živlu - nikoliv nakapávat do mladých duší jed nenávisti proti církvi, nýbrž roznítit je ušlechtilým vlasteneckým nadšením a hrdostí. Cyril . . . , Metod . . . , Václav . . . , Vratislav . . . , oba Otakarové . . . , Otec vlasti . . .

I smutné doby našich dějin, kdy za Přemyslovců jdou bratři k císaři, aby je rozsoudil, a ten dá trůn tomu, kdo více zaplatil . . . Dá přinést sekeru, aby ukázal, že má moc nad jejich životem . . . Bratr bratra vězní na Přimdě . . . , Braniborci v Čechách . . . , Jan Lucemburský . . . Ale i tyto partie přednášel tak, že nerozněcoval nenávisť, nýbrž vřelé citění a soucit s milovanou vlastí.

Podobný úkol má i kazatel. Nevím, zda dějiny církve nepřicházejí v naší homiletice příliš zřídka v úvahu. Nehledě k tomu, že nepřátelé většinou z dějin čerpají své námitky, ať pravdivé či (z 95 procent) vylhané: jisto jest, že historie církevní vykazuje tolik stran popsaných zlatým písmem, že k vypěstění svaté hrdosti poskytují nejbohatší, vpravdě přetékající zřídlo. Co se týče smutných epoch nebo episod církevních dějin, o tom v kap. 20. „Apologie“. Zde mám na zřeteli zlaté doby církevních dějin. Netřeba snad soustavně o nich kázat, ač tu a tam by se dalo takového kázání velmi vhodně užít, na př. při památce světce z dob římského pronásledování nebo velkého papeže středověkého atd. Ale velmi často lze вплést do kázání zmínku nebo pěkný obraz z církevních dějin, jenž (provázen krátkým poučením) vnese trochu světla do oblastí celkem neznámých. Dovede-li kazatel o věci vřele promluvit, pak není tak těžko roznítit v duších věřících svatou hrdost, o níž mluví pěkně Montalembert při své návštěvě v Irsku: „Byl jsem hrdý, že jsem členem rodiny, jež se může honosit tak hrdinnými vyznavači . . .“

Zvláště svatí mučedníci . . . , obrazy a momentky z jejich hrdinného zápasu a vítězství jsou uzpůsobeny, aby v době nábožensky tak lhostejné, jako jest doba naše, naplnily duše ohněm a žářem, nikoli plané, nýbrž pravé a trvalé oddanosti k sv. víře, nadšením pro víru Kristovu, láskou - aby se naučili svou víru ocenit, jí si vážit, a pro ni snad i oběti přinášet, kdyby bylo třeba. Velké příklady rozněcují touhu po následování. Všimněme si nepřítel! Jak dovedou ti využívat - vlastně zneužívat - jistých postav z dějin, aby rozněcovali nenávisť proti církvi! Máme jim ponechat volnou ruku a své vlastní poklady nechat ležet ladem?

Co se českých dějin týče, máme dnes postavení daleko snazší než ještě před lety. Po Pekařových studiích o „bezohledném revolucionáři a surovém i věrolomném válečníku“ Žižkovi, jenž docela ve vleku chiliastického blouznění „nedopustil, aby kdo myslel jinak než on“, jemuž neleželo na srdci nikterak „dobro a řád v zemi“, jak tvrdil Tomek: pravím, po vydání Pekařova díla o Žižkovi lze o husitství a táborství, jakož i o jejich koryfeích, mluvit docela jinak než před lety, kdy každé slovo proti nim dostalo signaturu „katolické protihusitské zaujatosti“ a „velezrady“. Liberální profesor, jemuž nikterak na církvi nezáleželo a jenž hledal jen pravdu, podává nám vědecky doložený obraz těchto lidí, jež protivníci stále vyhláší za ideál a kteří ve skutečnosti jsou (v mravním ohledu) velmi žalostné postavy. Jest nedůstojno mlčet, kdyžt máme pravdu a když mlčení v tomto případě každý nezbytně pokládá za souhlas. „Mlčí, protože musí - nemohou se bránit.“ Rozhodně nelze nazvat „prudencia pastoralis“ takové nedůstojné zamlčování, jež vypadá jako zásada: „Má-li se do koho bušit, bijte do nás, do katolíků, my jsme na to již zvyklí, mlčky všechno snést, pomluvy, lži, bití...“

Mučedníci, heroové víry - charaktery ze žuly a diamantu, hrdinové v Kristově voji. - Nelze popřít, že úcta mučedníků jest dnes velmi časová; mnoho zla posledních desetiletí zaviněno jediné tím, že v našich žilách nekoluje mučednická krev. (Viz kap. 7. str. 115.) Zapomněli jsme a zapomínáme, že jsme potomky heroů z katakomb. Mládeži pod dvacet let vočkováno (a my k tomu mlčeli!) domnění, že jsou potomky „božích bojovníků“ - vychovalo z nás toto očkování hrdiny? Hrdiny slov, nikoli hrdiny činů. Nic není dnes tak vzácné (u mladých i starých) jako sebezápor, přemáhání vášní a ovládání sebe, potlačování náruživosti - a kdo nedovede zvítězit nad vlastními nezřízenými vášněmi, je zbabělec - byt' byl ozbrojen až po zuby. S takovými má pak ďábel i svět snadnou práci - odpadnou od víry pro jedinou posměšnou poznámku! Vplétat často do kázání pěknou momentku z hrdinného zápasu mučedníků (nikoli více najednou, sic si je posluchači zmatou a nezapamatují si nic!), aby věřící zrovna cítili svou ubohost vůči těmto velikánům ducha a roznítiti se k větší horlivosti i hrdosti na jejich vznešených vzorech.

A. Mučedníci z řad dětí.

- 1 Pastor a Justus, 9 a 14 let, odhodivše ve škole tabulky spěchali na náměstí, kde se konal soud nad křesťany. Bylo oznámeno Daciánovi, že tito hoši se hlásí ke Kristu. Tento zuřivý protivník a mučitel křesťanů boje se, aby jejich stálost neutvrdila jiné nebo aby nebyl přiveden veřejně do úzkých odpovědi

- děti, ježto byl již nejednou v rozpacích pro odpovědi dospělých, rozkázal, aby bez výsledku byli odvedeni do žaláře a mučení. Tam povzbuzoval druh druhá, a když mu kati oznamovali, že s nimi nic nepořídili, odpověděl: „Nejsou hodni, abych se na ně podíval. Když teď nechťjí bohům obětovat, co by z nich bylo, kdybych je nechal na živu?“ Oba sfati 6. srpna 306 v Komplutu ve Španělsku.
- 2 Julitta, vznešená paní, při vypuknutí pronásledování Diokleciánova rozdala všechno jmění a uprchla, aby se vyhnula nebezpečí, ale v Tarsu (M. Asie) náhodou jata. Při výslechu na všechny otázky odpovídá: „Jsem křesťanka.“ Odňali jí tříletého hošíka Quirika, ale i on volal jako matka: „Já jsem křesťan.“ Byl tedy usmrcen, a to před očima matky - ta děkovala Bohu, že jejímu dítěti dal milost mučednictví, a po krutých mukách sfata.
  - 3 Artemas v Puteolích, byv od učitele ustanoven, aby své spolužáky učil, vysvětloval jim při tom křesťanské náboženství. Byl prozrazen, vydán jim na pospas, aby ho ubodali svými rytci.
  - 4 Agathodorus, hošík (Kappadocie, 2. stol.), byl strašně mučen, drásán, jazyk mu vyrván, zuby vylámány, kůže s obličeje stažena, sedřena, ruce a nohy přeráženy, boky a na konec spánky žhavým železem proraženy.
  - 5 Sekunda, 12letá, přidružila se dobrovolně k Maximě a Donatille, když byly mučeny (za Diokleciána, v sev. Africe).
  - 6 Eulalie od rodičů zavedena na venkov, kde by byla v bezpečí, avšak sama prchla do města a vydala se Daciánovi, na jehož rozkaz drásána a pálena (Merida ve Španělsku, zač. 4. stol.).
  - 7 Domninus (za Diokleciána), 10letý, strašně mučen, když se nedal k odpadu pohnout ani prosbami ani hrozbami.
  - 8 Biskup Babylas (v Antiochii ve 3. stol.) odepřel soudci Numeriánovi vstup do křesťanského chrámu. Proto byl od něho i se třemi hošíky (Urbanem, Prilidianem, Epoloniem), jež vyučoval (12, 9, 7 let), zajat. „Zavolejte Babylu, učitele dětí a hloupých.“ „Jsem sice učitelem dětí, ale učitelem nerozumných, jako jste vy, nejsem.“ „U všech bohů, tobě ale sluší okovy.“ „Vidíš svůj nerozum: posmíváš se mi a nevíš, že mi sluší okovy pro Krista nesené lépe než tobě diadém.“ Soudce začal přemlouvat hochy: „Chlapečci, dejte na má slova, a dostanete ode mne víc, než vám může dát váš učitel.“ „Všechny tvé dary zavánějí peklem a s tebou půjdou v záhubu.“ Když byli mučeni: „Nestydíš se, že jsi veřejně před zástupem přemožen od dětí? Tebe toto vědomí musí více mučit, než nás tvoje mučidla.“
  - 9 Justin, hošík, prchá s otcem a starším bratrem, jest chycen a mučen, aby prozradil jejich úkryt; neprozradil, a v mukách dokonal (za Diokleciána).
  - 10 Maura, dívka 17letá, vedena na smrt; matka pohanka za ní volá: „Neopouštěj mne, pamatuj na jmění, které jsem ti nashromáždila“ (r. 286).
  - 11 V Cesarei Kappadocké vyhnal otec pohan z domu hošíka Cyrila, jenž se dal tajně ve sv. víře vyučit a přijal křest. Kati ho přivedli k matce a hleděli

ho napřed pohnout sliby, pak hrozbami, nakonec roznítili hranici a tvářili se, že ho do ní chtějí hodit; hoch zůstal při všem klidný. „Viděl jsi meč, viděl jsi oheň, měj rozum.“ Přítomní ronili slzy, on však řekl: „Měli byste mne spíše povzbuzovat než pro mne plakat. Nevíte, jaká sláva mne čeká; jen ať skončí můj smrtelný život...“

- 12** **Flosculus** v Autunu, 12letý, povzbuzoval křesťany k stálosti; přiveden před Valeriána císaře, jenž právě dlel v městě, byl na jeho rozkaz strašně mučen. Císař povzbuzoval katy: „Jen přidejte, ať to cítí.“ Zpřeráželi mu ruce, vyrvali jazyk...
- 13** **Kristina**, 12letá dcera městského prefekta Urbana v Toskáně, pozorovala v domě otcově stálost křesťanů, dala se tajně vyučit sv. víře, přijala křest, načež rozbila všechny modly v domě. Tím byla prozrazena, od otce strašně mučena - dal ji mrskat, že z těla padaly kusy masa. Tak zohavena, byla uvržena do žaláře, mučena dál, nakonec prostřelena šípy za Diokleciána.
- 14** **Pontikus**, umučený r. 177 v Lyoně s Blandinou, 15letý.
Fausta, r. 305—310, 13letá.
Vít, za Diokleciána, 12letý.
Tarsicius, r. 257 (15. srpna) v Římě, 15 letý.
Pankrác, r. 304 v Římě, 15letý.
Priska, v Římě, 11letá.
Anežka, v Římě za Decia, 13letá.
Agapet, v Praeneste r. 275, 15letý.
Barulus spolu s matkou, 3letý.
Korona, 16letá.
Neofyt v Nicei, sám se vydal soudci (za Diokleciána).
Akvilina v Palestině za Diokleciána, 12letá.
Eutropia, v Palmyře za Diokleciána, 12letá.
- 15** V **Annamu** 24. července 1859 přivedeno 5 sirotek z katolického sirotčince před mandarína. „Šlapejte po kříži, já vás bohatě obdaruji.“ „Nikdy nebudeme šlapat po Pánu, jemuž se klaníme.“ „Kdo vám může zachovat život?“ „Jedině Bůh, jenž nám ho i dal.“ „Vaše provinění není sice hodno smrti, ale umřete, protože jste tak mluvili - abyste poznali, že váš život jest v rukou mých.“ Všech pět začalo tleskat ručkama. „Jdeme tedy do vlasti.“ Zkrvavení byli přivedeni na popraviště, kde byli ještě půl hodiny mučeni, načež byli tři zardoušení a dva rozšlapáni slonem. Při tehdejší pronásledování připadlo na venkově na několik tisíc vyznavačů 6 odpadů - z bázně před mukami.
- 16** T a m t ě ž r. 1859 dva hoši, oba jménem Dominikové, strašně mrskáni, mladšímu řezáno maso z těla, nepromluvil slova. Přes měsíc byli v žaláři, potom přivázáni ke kolům tak krutě, že se jim údy vymkly, načež pro Krista stali.
- 17** T a m t ě ž r. 1856 byla s P. Chapdelainem v žaláři dívka Anežka, jež po čtyřech dnech následkem muk skonala. Misionář sám byl po těžkých mukách za živa rozřezán, napřed skalpován, pak mu řezán kus po kuse, úd po údu, nakonec teprve srdce - trest, jímž byli stíháni otcovrazi a velezrádci, k nimž počítáni i mi-

sionáři. Stejně mučení i v Číně . . . Tam i pro urážku Veličenstva, když před soudem tázáni, zda i císař musí umřít, odpověděli, jak musí odpovědět rozumný člověk.

- 18** Tamže v jedné vsi za pronásledování r. 1873—85 . . . Jedna dívka 15letá s mladší sestřičkou dlely u děda - neměly již rodičů. Jeden šlechtický jinoch se zadíval do sličné děvušky a chtěl ji pojmout za manželku, hory doly sliboval. „Nikdy nevstoupím do manželství s pohanem.“ „Tedy tě usmrtíme.“ „Tím lépe, půjdeme tedy do nebe, a tam nám bude lépe.“ „Měj aspoň soucit se svou sestrou.“ „Právě proto, že ji mám ráda, chci, abychom umřely spolu.“ „Budeš za živa pochována, jestliže se nepodrobíš.“ Neodpověděla nic, a když poslední lopata hlíny byla vyhozena, poklekla, modlila se, pak na rozkaz katů sestoupila dolů, její čtyřletá sestřička dala s sebou jednat, jak mladá hrdinka chtěla; položila ji vedle sebe, a obě byly zaházeny kamením a hlinou.
- 19** Čínské boxerské pronásledování 1900. Boxeři chytli 8letého hochu a poněvadž nechtěl obětovat modle, přibili ho na dveře pohanské pagody jako na kříž; hošík nepromluvil ani slova proti svým mučitelům, jen je prosil za trochu vody - nedostalo se mu jí; dlouho do noci trval jeho smrtelný zápas, sílil se jen modlitbou.
- 20** V boxerském pronásledování r. 1900 šla celá rodina naproti boxerům, stařec s dětmi a vnuky. Surovci postavili řezačku. „Kdo chce jít první?“ Děti hledí ustrašeně jedno na druhé . . . Matka: „Nebojte se, je to cesta do nebe.“ Děvčátko položilo hlavu pod ostří . . . Napřed byly usmrceny děti, pak ženy, muži, poslední stařec.
- 21** V témže pronásledování chtěl kdesi boxer ušetřit jedné dívky pro její sličnost; ona však volá, když všechny postínal: „Na mne jsi zapomněl, já jsem též křesťanka.“ Jinde matka se syny 12 a 9letým přivázána ke stromu. Ptají se staršího: „Jsi křesťan?“ Hledí na matku. „Řekni, že ano.“ „Jsem křesťan.“ V okamžiku padá hlava dolů. Pak přijde na řadu druhý, táž otázka, i on se podívá na matku, a ta nemohouc pohnutím promluvit, prstem ukazuje k nebi. „Jsem křesťan . . .“
- 22** Japonsko . . . R. 1603 byl s matkou ukřižován 8letý hoch Ludvík. Matka mu stále předříkávala svatá jména Ježíš a Maria, hošík je opakoval, až mu kati kopím prokláli bok. R. 1609 Petr lfiake 6letý, Tomáš 12letý, umučeni spolu s rodiči. Oba jejich otcové, vznešení křesťané, poučovali a posilovali krajaný u víře, pročez byli jati, čtyři roky strádali v žaláři, načež odsouzeni na smrt. Soudce rozkázal, aby i jejich děti byly usmrceny s nimi. Posláno pro ně, Tomáš oblékl nejkrásnější šat a šel klidně s vojáky, Petra nemohli najít. Zatím všichni tři popraveni, zbývajícího našli konečně u děda. Právě spál, když pochopi vrazili do domu. Jakmile slyšel, oč jde, zvolal: „Jaké štěstí pro mne!“ Oblékl taktéž sváteční šat, přiveden k mrtvole otce, poklekl, kat při pohledu na něj odhodil meč a vzdálil se, jeho oba pomocníci taktéž jeden za druhým; konečně se dal pohnout jakýsi otrok, aby hošíka sfal, vlastně na kusy rozsekal - mučedník ani nevzdech.

- 23** Kníže B u c o n - d o n o kázal umučit celý zástup dětí, jež se nedaly pohnout k odpadu. Ruce jim rozdrásány, na rány kladeny žhavé uhlíky, dívka 13letá mrskána, pak položena na řezavé uhlí.
- 24** V O m u ř e mučen hoch 8letý, háky mu rvali maso z těla, do ran lili olovo, konečně byl upálen. V mukách jen vzýval svatá jména: „Ježíši, Maria, chci jen do nebe.“
- 25** Ve F i n g o odsouzeni tři hoši, nejstarší 9letý. Nejmladší si hrál, když přišla zpráva, že se má dostavit před soudce; poklekl, vzal růženec, pomodlil se, rozloučil se s matkou, všichni tři šli za vojáky, matka za nimi a povzbuzovala je... Katu se chvěla ruka, když měl vykonat soudcův rozkaz.
- 26** Mezi „26 m u č e d n í k y j a p o n s k ý m i“ (prvotiny jap. muč. r. 1597) byli též tři hoši, kteří se mohli docela dobře skrýt, ale touha po martyriu, jež ovládla tehdy kdekoho, jako kdysi křesťany v katakombách, je přidružila k ostatním. Spoutaní byli vezeni ulicemi Méaca na káře, zpívali cestou Otčenáš a Ave. Tomáš, 14letý: jeho otec byl mezi mučedníky, odkázal mu všechn majetek, ale hoch řekl: „Není správné, když mě činiš dědicem pozemských statků a vylučuješ z nebeského dědictví; chci jít s tebou.“ Antonín, 13letý, byl od rodičů, kteří sami byli křesťany, prošen a zapřisahán, aby se smrti vyhnu, ale nedbal a byl ukřižován spolu s ostatními. Na kříži zpíval žalm 112: „Chvalte, hoši, Hospodina“ (do slova... věrný překlad: „služebníci“). Nejmladší Ludvík, 8letý, před málo dny pokřtěný: toho chtěli pohané zachránit, ale hošík se nedal; objal kříž, jakmile jej spatřil, a s andělským úsměvem se naň dal připevnit, po boku Antonínově.
- I g n á c, 4letý, v Nagasaki r. 1622 spolu s matkou a bl. Karlem Spinulou.
- 27** N a K o r e i r. 1839 několik dítek prolilo krev pro Krista. Dvanáctiletá A n a s t a z i e N i byla uvržena do žaláře spolu s matkou. Od dětství vychována ve svaté víře, viděla nejednoho misionáře, kterého její rodina skrývala. Její zbožnost upoutala kněze tak, že v desátém roce byla připuštěna k prvnímu sv. přijímání, což bylo tehdy cosi neobvyklého a vzácného. Soudce se jí ptal, zda viděla evropské kněze a kde teď jsou. „Ovšemže jsem je viděla, ale kde teď jsou, nevím. Myslíš, že děvčátku, jako jsem já, řeknou, co mají v úmyslu?“ „Budiž, nechme toho a pověz mi, chceš-li zapřít víru.“ „Do sedmi let jsem nic o Bohu nevěděla; od té doby mu sloužím, a teď bych se ho měla zřici? Raději tisíckrát umřít.“ Soudce ji prozatím poslal do žaláře k matce. Tato ji utvrzovala, jak mohla, někdy však jí v žertu řekla: „Ty jistě odpadneš. Jakmile ti ukážou mučidla, ztratíš všecku zmužilost.“ Dívka se bránila: „Spasitel mi pošle anděly, a ti mi budou nápomocni v boji.“ Katané sami váhali dítě z rozkazu soudce mučit. Její mládí i její milý zjev vzbuzoval všeobecný soucit. Všichni ji prosili, aby aspoň dvojsmyslným slovem nebo zdánlivým odpadem zachránila život, dívka zůstala pevná. Její tělo bylo tak krutě rozdrásáno, že nebylo již místa pro rány. Matka zemřela následkem vytrpěných muk, dceruška byla po dlouhém mučení zardoušena, a sice v žaláři, nikoli veřejně, protože se soudce obával všeobecného soucitu lidu. Dívka je nejmladším korejským mučedníkem.

O rok starší než ona byl P e t r N i u - T a i - c i e l i. Jeho otec i jeho starší

bratr, horliví křesťané, prolili krev pro Krista, matka a sestra byly zuřivými pohankami. Po mučednické smrti otce i bratra byl doma pro víru často týrán. Když vypuklo pronásledování, roznítily ho příklady hrdinných vyznavačů, že zatoužil po mučednické koruně a sám se vydal mandarinům. Po marném úsilí svésti ho k odpadu, rvali mu maso z těla kovovými háky, čtrnáctkrát byl na mučidle, přičemž mu polámali a rozdrtili kosti, dostal 600 ran holí, 40 ran kůží do tváře - podotýkám, že tento způsob mučení byl tak krutý, že silní mužové po prvních ranách omdlévali. Petr zůstal při všem klidný a veselý. Jednou ho s mučidla sňali ve mdlobách, a když přišel k sobě, řekl: „Nedělejte si starosti, ještě jsem neumřel.“ I on byl zardoušen v žaláři.

(Po smrti misionářů byla Korea šest let bez kněze. R. 1845 byl v Šanghaji první Koreán posvěcen na kněze, a tomu se podařilo se dvěma jinými vniknout do země. Úžasná jest horlivost, s jakou křesťané spěchali k svatým svátostem. Starci i děti konali při strašné zimě osmidenní cesty přes vysoké hory, pokryté hlubokým sněhem, mnohdy byli docela vysílení, nohy oteklé, rozedrané, krvácející, ale toho všeho nedbali, jen když mohli přijmout svaté svátosti. Ženám nedovoloval mrav, aby opustily příbytek. Těm nezbývalo, leč čekat, až misionář přijde na svých cestách do jejich kraje.)

- 28** V A r m e n i i koncem minulého století přepadlo několik moslemínů 12letého hochu. „Zapři Krista!“ „Nezapru.“ „Utneme ti ruku.“ „Tady jest.“ Ukrutníci skutečně udělali, čím hrozili. „Zřekni se Krista, sice ti utneme druhou.“ „Nikdy ne.“ Druhá ruka padla k zemi, a když mu na konec hrozili, že mu utnou hlavu, odpověděl: „Budiž, chci žít a umřít jako křesťan.“ Byla to poslední mučednickova slova.

*

„Budete v nenávisti u všech pro jméno mé . . .“ (Lk 21. 17.)

Příklady uvedené v této kapitole rozněcují srdce, aby si a) sv. víry vážilo, b) bylo hotovo k obětem pro sv. víru, c) nedbalo lidských ohledů, jde-li o drahocenný poklad sv. víry, o spásu duše, o zajištění nebe. Ničemu na světě nedat přednost před Kristem! (Viz též kap. 16.: „Oběti pro svatou víru“.) Slova Páně: „Kdo miluje otce více než mne, není mne hoden . . .“ (Mt 10. 37.) Těchto příkladů (jakož i jiných v této části uvedených) lze užít též pro thema „Duše - spása nesmrtelné duše - hřích (a contrario) . . .“ Zároveň jako důkaz vyplnění slov Páně nahoře uvedených a tudíž nepřímý důkaz pravosti jeho nauky a božského původu církve.

B. Mučedníci, vydání na smrt od rodičů.

- 29** Bar b o r a v Nikomedii byla vydána od otce soudci Martianovi a po těžkých mukách otcem sfata asi r. 306. (Památka 4. prosince.)

V í t za Diokleciána vydán soudci od otce. (Památka 15. června.)

- 30** D y m p n a, panna (7. stol. Památka 30. května.), byla dcerou irského krále, prchla do Brabantska, od otce vypátrána, a když se nedala od víry odvrátit, od něho sřata.
- 31** K r i s t i n a, 11letá... od rodičů něžně milována, ale větší byla jejich zářř vůči Kristu, k němuž se hlásila, než láska k dceři... Byla od Otce vydána na smrt za Diokleciána. (Památka 24. července.)
- 32** S y r a, v Syrii, od otce mučena a pak vydána soudci. (Památka 18. května.)
- 33** M a r k e t a, dcera pohanského kněze v Antiochii (Pisidie), po mnohých hrozbách a týrání vyhnána z domu a umučena za Diokleciána asi r. 307. (Viz „Ve šlépějích Neposkvrněné“, str. 848; tamtéž str. 649, 657, 680, 682, 814 atd. atd.)
- 34** E f y s i u s vydán na smrt od matky, bratřů K l a u d i u s, A s t e r i u s a N e o od macechy (Egea v Cilicii za Diokleciána, pam. 23. srpna), A p o l l o n i e od matky.
- 35** Lucillián našel v žaláři č t y ř i h o š í k y, vydané na smrt od rodičů. Když byl druhého dne veden před soudce, přidružili se k němu, aby všichni spolu pro Krista zemřeli (3. června 273). Eusebius v aktech L. praví, že nebylo vzácností vidět děti vydané na smrt od rodičů nebo rodiče od dětí.
- 36** P r o k o p i u s byl přemlouván od matky, aby se zřekl Krista. Když nic nepořídila, udala ho, byla přítomna jeho mučení, a když byl konečně usmrcen, všichni, kdož viděli jeho mladistvou tvář, neubránili se slzám, jen oko matky zůstalo suché.
- 37** I r e n u (1. stol.) dal otec přivázat k ohonu koně, aby byla usmýkána k smrti, ale kůň se obrátil proti němu, Irena vyvázla bez úrazu, modlitbou vyprosila otcí život, týž se pak stal křesťanem.
- 38** E m i g d i u s byl zapřísahán od rodičů: „Kdo tě očaroval, dědice našich statků a útěcho našeho stáří?“ Pokoušel se přivést rodiče ke Kristu, ale otec ho přerušil: „Tyto báchoroky vypravuj těm, kteří budou mít chuř tebe poslouchat. Nebudeš-li se klanět Jupiterovi, novými neslýchanými mukami usmírím hněv bohů.“ Pořřval proti synovi fanatismus davu, jemu se však podařilo uniknout, opustil otce i statky (v Trevíru), ř 303.
- 39** R e g i n a v Burgundsku (3. stol.) byla jedináčkem, a otec byl hrdý na dceru, vynikající vzácnými dary ducha i těla. Byvši od chůvy vychována v křesťanství, dostala ve svátek kterési bohyně čestný úkol házet na cestu při průvodu kvítí. Bránila se tomu, čímž se prozradila, a dostala na vybranou: buď se vrátit k pohanství nebo opustit ihned otcovský dům. Odeřla do hor a byla u jednoho sedláka zaměstnána jako pařáčka.
- 40** S t r a t o n i k a, dcera jednoho optimáta v Cyciku (Malá Asie), obklopena zástupem služebnictva vmísila se do zástupu pohanů, kteří se hrnuli k popravišti, aby přihlíželi mučednické smrti četných křesťanů. Vidouc, jak radostně jdou na smrt, táže se: „Každý člověk se obyčejně smrti děsí, ale tito jeví takovou radost... Kdo je ten Ježíř, jehož stále vzývají?“ Jeden mladý křesťan na

blízku stojící zaslechl její otázku a poučil ji... Ihned vyznala víru v Krista a sestoupila k tělům umučených, aby je poctila. Její otec Apollonius byl o tom okamžitě zpraven, přiběhl a odvedl ji činně jí trpké výčitky. Ráno ji prosí s pláčem: „Dcero milená, nepřiveď mé šediny s žalostí do hrobu.“ Dívka však zůstala pevnou. I odešel pln zůřivosti k soudci, aby ji obžaloval. Ona zase spěchá k těm, jež viděla včera umírat pro Krista, cestou potkává snoubence Seleuka, s milostí Boží ho přivedla k víře a vedla k mučedníkům. Soudce dal otci sedm dní lhůty, aby dceru „přivedl k rozumu“, ale vše marno. Pak před soudem pevně vyznává a hájí víru... Byla mučena. K Seleukovi však pravil soudce: „Sličný jinochu, nedej-se omámit řečmi tohoto bláznivého děvčete.“ „Neodpadnu nikdy od víry v živého Boha.“ „Zakusíš tedy na sobě hrůzu muk.“ Jinoch se jich s počátku děsil, ale dívka ho povzbuzovala, oba byli pálení a jinak mučení, pak zkrvavení byli odvedeni do žaláře, a protože mnoho pohanů, jejich příkladem povzbuzeno, uvěřilo v Krista, byli sfati a „vlastní krví pokřtěni“, jak praví akta. (Památka 8. prosince.)

- 41 **Hermenegild**, syn ariánského krále visigotského Leovigilda (Španělsko), pojal za manželku Ingundu, dceru katol. krále franckého Sigiberta. Její tchyně se snažila převést ji k arianismu napřed lichocením, pak týráním, kopala ji, za vlasy rvala - starý a věčně nový prostředek bludařů a kacířů přesvědčit věřící o „pravdě“. Ingunda zůstala pevná a působila na manžela. Katolický biskup Leander dokončil, co královna začala, a Hermenegild se obrátil. Za to byl od otce žalářován, hrozeno mu, že bude vyděděn a zbaven trůnu, nevrátí-li se k ariánskému bludu, on však nepřijal nabízených práv a důstojenství za cenu víry. Poslán k němu do vězení ariánský biskup, aby z jeho rukou přijal velikonoční svaté přijímání, on však odmítl, načež otec po těžkých vnitřních bojích odsoudil syna na smrt - zase mocnější zášť proti pravé víře než láska k synu. Po jeho smrti změnil otec smýšlení, dovolil druhorozenému synu Rekarredovi, aby se stal katolíkem, prosil sv. Landra, aby i jemu prokázal, co jeho zesnulému bratru, ale sám setrval v bludu až do smrti - z lidských ohledů! Rekarred pak celou říši přivedl do lůna církve.

- 42 **Hugo Moore** (anglikánské pronásledování), šlechtický syn, obrácený na víru od jednoho misionáře T. J., byl od otce vyděděn a brzo potom upadl do rukou katů. Před soudem mu byla nabízena svoboda i život, jestliže jen jednou bude přítomen anglikánským bohoslužbám. Odmítl, protože to se tehdy pokládalo za zdánlivé zapření víry. Krutě usmrčen r. 1588 - bylo mu 25 let. (Takových případů bylo více, že věřícímu nabízena milost, půjde-li aspoň jednou na kázání protestantského predikanta nebo do anglikánského kostela.)

- 43 **Edmund Genings** (tamtéž) se stal katolíkem, za to byl od otce proklínán, bratr o něm nechtěl vědět (teprve po jeho mučednické smrti se obrátil)... Věnoval se duchovnímu stavu a byl po krátkém působení uvězněn. V žaláři se musili podle tehdejšího práva o uvězněné starat příbuzní, sice umřeli hladu, jemu však nikdo neposlal ani sousta. Ve vedlejší kobce byl uvězněn jeden katolík a ten mu nepatrným otvorem podával, co si sám od úst utrhl - jinak se nikdy neviděli. Genings ho nazývá v listě svým „nejdražším přítelem v okovech“.

- 44** Jan Woodcock (anglické pronásledování) se obrátil k pravé víře, proto byl od otce, zarytého protestanta, týrán, na radu matky, jež byla katolička, odešel k dědovi, jejímu otci, stal se členem řádu svatého Františka a zemřel jako mučedník.
- 45** Anna Highamová byla od otce vyděděna a vyhnána z domu, když přestoupila ke katolické víře. Seznámila se s Lineem, rozhodným katolíkem, a pojala ho za manžela - i on měl vyhlídky na ohromné dědictví, ale byl vyděděn od otce i od strýce, když se nechtěl zřici pravé víry. Oba žili chudě, on brzo padl vládním orgánům do rukou a byl odsouzen k doživotnímu vězení, podařilo se mu však uprchnout do Belgie. Anna zůstala ve vlasti a ujímala se pronásledovaných kněží, štvaných s místa na místo a skrývajících se před očima špehů. Teprve ve stáří byla dopadena, a to právě při mši sv., kterou sloužil v úkrytu jeden misionář ve svátek Očišťování P. M. Kněz unikl, ona však musila před soud a koncem téhož měsíce tato hrdinská, těžce zkoušená žena pro Krista zemřela (r. 1601 v Londýně).
- 46** Šimon Abeles, židovský hošík v Praze, seznámil se s křesťanským náboženstvím prostřednictvím dětí, s nimiž si hrával. Brali ho s sebou na katechismus, v koleji Klementinské se mu dostalo náležitého poučení, a konečně byl obmyt křestní vodou. Věc přirozeně nezůstala utajena, a nyní čekaly maličkého doma těžké chvíle... Bez přestání byl přemlouván, týrán, bit. Odebral se k pokřtěnému židu Kavkovi, ale otec ho vypátral, odvedl domů a v komoře ho mučil hladem a mrskal do krve. Jeden příbuzný mu radil, aby ho otrávil. Dne 21. února naposled oba na něho naléhali, aby se Krista zřekl, a když nic nepořídili, utloukli ho, načež byl pochován na židovském hřbitově. Po Praze se však rozhlásilo, co se stalo, po pěti dnech byl exhumován, lékaři zjistili násilnou smrt. Protože byl pokřtěn, bylo rozhodnuto, aby se mu dostalo křesťanského pohřbu. Tělo, oblečené v černý aksamit, bylo vystaveno na radnici, tisíce věřících přicházelo a zdobilo rakev věnci a zlatými skvosty. Posledního března byl mladistvý mučedník pochován v Týnském chrámě, rakev neslo 16 hošíků z předních pražských rodin, oblečení v červený plášť a s bílým věncem na hlavě, hlahol zvonů 70 věží provázel nepřehledný průvod, jehož se účastnily děti všech škol; chovanci tří kolejí T. J. šli se svícemi v rukou. Jos. Spillmann T. J. sděluje, že v kterémsi anglické knihovně (archivu) našel starý rukopis, v němž očitý svědek (tehdy chovanec klementinské koleje) celou událost vypravuje, a kromě toho, co řečeno, dovidáme se, že otec dal syna rabínovi, aby ho přiměl po dobrém nebo po zlém k poslušnosti, v domě rabínově byl několik týdnů mučen, načež vrácen otci. Podle uvedeného rukopisu zemřel jinak, byl prý totiž od nelidského otce s pomocí a z návodu rabína ve vlastním domě v noci ukřižován.

C. Mučedníci, vydaní na smrt od příbuzných, přátel a p.

- 47** Anežka, 13letá, jde ze školy, potká ji syn římského prefekta Symfronia, vzplane k ní láskou a žádá za její ruku. Dívka odmítá („*Ve šlépějích Neposkvrněné*“, str. 628), proto jest obžalována jako křesťanka; otec odmítnutého nápadníka ji soudí. „Máš na vybranou: buď se staneš manželkou mého syna nebo vestálkou (kněžkou bohyně Vesty... Ty žily neprovdané), když se ti panenství tak líbí.“ „Nikdy nebudu sloužit kamenným bohům; na dláždění by se dobře hodil kámen, z něhož jsou zhotovení.“ „Potrestat bych tě měl, že se našim bohům posmíváš, ale mám ohled na tvůj dětský věk.“ „Pevnost ve sv. víře se neměří podle let, Pán i v dětském srdci najde pevnou víru, jež se nezalekne smrti.“ Nepomohl oheň ani mučení, konečně odsouzena na smrt; spěchala s obličejem vyjasněným, s úsměvem v tváři, jako by se ubírala k svatební hostině. Soudce káže, aby jí kat vrazil meč do hrdla, ale nemohl se k tomu odhodlat... Anežka sama ho povzbuzovala, aby neváhal.
- 48** Apollonius s dcerou Apollonií přijal křesťanství (Alexandrie r. 299) a vybízel manželku, aby i ona uvěřila v Krista; ta však běží okamžitě k místodržiteli: „Pošli ihned do mého domu a dej zatknout mého muže i dceru, pohroz jim mukami a odvráť je od jejich bludu.“ Oba byli umučeni. (Památka 9. února.)
- 49** Juliána v Nikomedii (Bithynie, koncem 3. stol.), dcera pohanských rodičů, přijala potají křest. Prefekt Eleusius, jemuž byla zasnoubena, chtěl ji již uvést do svého domu, ona však byla ochotna pod jednou podmínkou... Na to nechtěl prefekt přistoupit, byla tedy uvržena od něho do žaláře; tam otec i snoubenec ji přemlouvali... Nakonec ji dal sám Eleusius stít. Mučednice smíšeného manželství! Dnes? Bohužel, i věřící dívka bez výčitek svědomí nejen podá ruku jinověrci, nýbrž i odpadne k vůli němu.
- 50** Flavius Clemens odsouzen na smrt (před tím mučen) a jeho manželka Domitilla k doživotnímu vyhnanství na ostrov Pandatarii od Domiciána, jenž byl jejich strýcem. (Domitilla byla vnučkou Vespasiánovou, Flavius vnukem jeho bratra.)
- 51** Lev Isaurský, ikonoklasta (obrazoborec), odsoudil na smrt příbuznou princeznu Marii; skonala 9. srpna 730.
- 52** Basilla (za císaře Galliena) odmítla vznešeného jinocha, jemuž ji rodiče zasnoubili, protože se rozhodla zasvětit panenství Kristu. Byla od něho obžalována a dostala na vybranou, buď si ho vzít nebo umřít.
- 53** Kassián vydán od bratra (za Diokleciána), jiný mučedník téhož jména vydán od soudce hochům, jež jako učitel vzdělával, aby ho ubodali svými rydly, jichž užívali k psaní. Euthalie na Sicílii sfata od bratra Semeriána, vdova Lucie (16. září) vydána od syna, Gratilián a Fileas odsouzení od spolužáků, Apollonius (18. dubna) zrazen od otroka, Šebestián,

Mořic, Eustach, Efysius odsouzení od císařů, kteří si jich před tím velmi vážili a jim za mnoho dobrého pro blaho říše vykonaného vděčili. Za dob protestantské svobody svědomí nebylo lépe. V Troyes (Francie) dal otec protestant oběsit syna, bratr upálit sestru, napřed ji sám krutě mučiv.

- 54** Charlevoix vypravuje ve svém díle o mučednících japonských: Odpadlý kníže Sušen-dono, zeť císaře Ijejasu (v aktech mučednických jmenován Dayfu-sama), dal v Arimě zavraždit své bratry, Františka (8 let) a Matouše (6 let). „Nebylo milejšího pohledu nad tuto bratrskou dvojici. Od 18. března je dal odpadlík věznit v odlehlé komoře (1618), všechny vchody byly střeženy, přístup k nim měl jediný sloužící, jenž jim přinášel pokrm. Hošici tušili, co je čeká, připravovali se na poslední hodinu modlitbou a kajícími skutky. Dne 27. dubna dal kníže rozkaz, aby byli v noci úkladně zavražděni, sloužící jim nesměl ovšem nic prozradit. František se nechtěl večere dotknout, popudil prý jednoho strážce proti své vůli ke hněvu a proto si uložil za pokání půst. Na domluvy sloužícího (Ignacia) se přece posadil s bratrem za stůl, pak se modlil dlouho do noci. „Je už čas jít na lože.“ „Milý Ignacio, rozjímal jsem o utrpení našeho Spasitele a nemohl jsem se při tom ubránit slzám; jak nekonečná jest dobrota Boží, jenž umírá za bídné služebníky! Jak lituji těch, kteří Spasitele neznají!“ Pak se ještě pomodlil na získání odpustků, doporučil se ochraně Matky Boží, několikrát opakoval přesvatá jména Ježíš a Maria, dal si podat svěcené vody a usnul. Před půlnocí vstoupil vrah do místnosti a oba probodl. (Sušen-dono pak pronásledoval křesťany co nejzuřivěji, nejvznešenější rodiny vydal katu, a přece se mu nepodařilo celé knížectví učinit pohanským. Prosil tedy císaře, aby mu zděděné území vyměnil, doufaje, že od tchána za prokázané služby (v boji proti vyznavačům Kristovým) dostane území lepší, ale dostal horší; na cestě tam se loďstvo ztroskotalo - tím ztratil všechny poklady, a zemřel v zoufalství.)

D. Několik mučednických palm z novověku.

Při slově „martyrium“ nás ovane obyčejně vzduch z katakomb. Avšak mýlil by se, kdo by soudil, že mučednické palmy rostly jen na půdě starého amfiteátru, a dnes leda snad za mořem v zemích, kde jméno Kristovo neznámé. Nikoli - s Neronem a Diokleciánem závodili mnohdy lidé, kteří se prohlašovali za „pravé“ učedníky evangelia. „Přijde doba, že vás budou zabíjet a při tom soudit, že tím slouží Bohu - že konají skutek bohulibý.“ Sektáři, z nichž nejkrutější ariáni, donatisté, obrazoborci a protestanté... K nim se bratrsky pojí „apoštolé tolerance“, novověká nevěra. Alespoň několik dokladů.

- 55** Londýn za prvních protestantských vládců vypadal jako kanibalská vesnice ve středu Afriky. Žádné vyšetřování, žádné právo, tak zvané „soudní jednání“ bylo paskvilem všeho soudnictví. Katolíci odsuzováni na udání jediného

svědka (slidiče) nebo i beze všech svědků, bez důkazů, prostě dekretováno: „Zrádce.“ Dopisy falšovány, právě tak svědectví... Španělská inkvisice byla proti těmto protestantským krutostem rájem. Pod záminkou hledání kněží byly zámky katolických šlechticů znenadání přepadány (obyčejně v noci, na př. v Lancashire r. 1584 za jedinou noc 50 domů!), vše zpustošeno, vyloupeno, nemocní přivázáni na koně a odvečeni do žalářů, vůči nimž bastilla byla letohrádkem. Parlament, jenž za dob katolických králů byl hrdostí národa a tvořil podstatnou část jeho svobody, stal se za protestantského režimu otrockým nástrojem krvežíznivého krále a jeho docela stejné dcery. Kdo studuje zevrubně tehdejší dobu, tomu se hnusí patolizalství tehdejších ministrů, protestantských pairů atd. Když se protestant dr. Parry ozval v parlamentě proti krvavému zákonu 27mo Elis., byl bez ohledu na imunitu okamžitě uvězněn. Protestantský historik Jessop praví o soudním tribunálu pro severní hrabství: „Kdyby jeho akty přišly na svět, tvořily by nejkrvavější kapitolu anglických dějin“ (tedy hrůznější, než byla válka mezi červenou a bílou růží!). Rozsekaná těla a údy mučedníků rozvěšeny po městě (nad branami, na mostech atd.), že i lid reptal („Londýn jest opravdová Hakeldama“, Pole krve). Roku 1582 a 1583 toho nechali, pak čile začali zas. - Který katolický vládce jednal podobně s protestanty? (Viz kap. 16 č. 31.)

56 Netvor Topcliffe (vrchní správce Toweru) si vyžádal od Alžběty dovození, aby směl uvězněné katolíky mučit soukromě! Neslýcháno ani u národů na nejnižší úrovni vzdělání! Bl. Roberta Southwella na př. s těžkými ostrými okovy zavěsil na skobu, nohy při tom nahoru ohnuté, nechal ho tak 7 hodin. Zdálo se, že již umírá, sňali ho, vzkřísili a zavěsili zase. Cecil (lord Burleigh) býval někdy přítomen! Bez soudního jednání, bez rozhodnutí soudu! Topcliffe byl předsedou t. zv. útrpného soudu, byl tedy v mučení virtuosem. Byl bestií v lidské podobě. K Briandu Lacymu řekl: „Jen zrádci patří k tvému náboženství.“ „Když je to tak, pověz mi: za královny Marie jsi byl také papežencem; byl jsi tedy zrádcem nebo ne?“ Všichni se dali do smichu. Topcliffe nato: „Já jsem nepřišel, abych odpovídal na tvé otázky.“ Ostatně tutéž otázku mohli katolíci dát i Walsinghamovi a Cecilovi, nejzuřivějším pronásledovatelům, kteří se obohatili statky umučených.

57 Za války Filipa II. proti Alžbětě (chtěl osvobodit katolickou církev v Anglii) zůstali katolíci královně věrni, šlechtici přinášeli velké finanční oběti, lid obětoval životy. Po vítězství se jim odvděčila Alžběta tím, že dala postavit v Londýně nových šest šibenic pro katolíky a zuřila proti nim ještě víc. Leicester si přál, „aby mohl umýt všechny londýnské ulice krví papeženců“.

58 Chudý krejčí Duckett zhotovoval a spravoval misionářům zdarma oděv a mešní roucha. Aby mohl sv. víře ještě více prospět, začal obchod s knihami a rozšiřoval mezi věřícími katolický tisk. Každou chvíli musil do žaláře, ze 12 let svého manželství ztrávil 9 ve vězeních. Jeden uvězněný knihař (1602) doufal, že dostane svobodu, když ho zradí. Po domovní prohlídce (v noci) byl Duckett zatčen, porota neshledala žádnou velezradu, ale soudce se na porotce

osopil, a při druhé poradě „seznali“, že jest vinen. Jeho zrádci však nic nepomohlo, že ho udal - musil na smrt s ním.

- 59** Šlechtic *B o w e s* odsouzen na smrt, protože dal knězi prosícímu u dveří vody (26. listopadu 1585).
- 60** Jiný šlechtic, mladý *R o b e r t B i c k e r d i k e*, byl porotou v Yorku osvobozen; vládní soudci však spustili řev, a státní návladní prohlásil, že sestaví novou žalobu. Byl odveden do jiného žaláře a postaven před jinou porotu, čtena též žaloba. Porota byla terorisována. „Tento zrádce měl velmi úzkostlivou porotu; vy však budete na něho hledět jinýma očima, neboť jest nepřitelem královny.“ Když se chtěl hájit, byl návladními a soudci ukřičen. „Neposlouchejte zrádce, pryč se zrádcem.“ Porota ze strachu prohlásila: „Vinen“, třebaže každý byl o jeho nevině přesvědčen (1586).
- 61** Neznámý pamfletista psal u příležitosti mučednické smrti tří opatů: „Věřte mi, že tito zrádci budou jednou od papeže prohlášeni za svaté.“ Jeho proroctví se ovšem vyplnilo; ale jeho výrok jest dokladem, že sami anglikáni si byli vědomi, proč katolíci umírají - ne pro velezradu, nýbrž pro víru, a že jako takoví jsou nutně od církve pokládáni za mučedníky.
- 62** Augustinián *J a n T r a v e r s* řekl před soudem: „Těmito prsty jsem psal svou knihu.“ Hájl v ní papežský primát! Jeho ufatá ruka byla vhozena přede vším lidem na oheň a strávena docela až na ony dva prsty, třebaže byl oheň několikrát znova rozdělán (1539).
- 63** Laik *R i c h a r d L a n g l e y* byl umučen 1. prosince 1586, protože poskytl pohostinství několika kněžím. Soud mu nedokázal, že je jako kněze poznal. Lord Hastings, zvaný tyran, slíbil jeho bratru, že mu dá milost, potají však dal rozkaz, aby byl okamžitě pověšen. Langley v soudní síni poklekl, prosil za požehnání přítomného kněze, jenž také očekával ortel smrti. Prohlásil, že nebude nikdy litovat pohostinství kněžím poskytnutého, děkoval Bohu, že může položit život za skutek lásky, nechtěl prosit ani tyrana ani soudního radu, by mu darovali život.
- 64** Mnoho manželství bylo rozvráceno..., jeden manžel buď umučen nebo v žaláři nebo musil před jistou smrtí uniknout na pevninu..., děti v nouzi a bídě, synové často musili hledat chléb ve vojenské službě, tehdy nad pomyšlení surovém zaměstnání.
- 65** Francie... doba revoluce... *M a r i e L a n g l o i s z L e v y*, 21letá služebná, zaměstnaná u jednoho sedláka, pravila, že vládní faráři nejsou pravoplatní a nemají moci nad farníky, že existuje ve Francii pronásledování křesťanů, že konvent (sněm) nemá práva mísit se do záležitostí duchovních, že žádný jeho zákon neuznává, a že jest hotova raději umřít než zapřít víru. Výslech: „Odkud to víte?“ Doufali, že udá některého kněze. „Z vnuknutí Božího.“ „Věříte v Boha?“ „Ano, věřím také v Matku Boží a ve svaté v nebi.“ „Soudíte, že kněží, kteří složili vládní přísahu, jednali nesprávně?“ „Co učinili, to učinili, soudit to bude Bůh.“ „Nejste dobrou občankou... Jste obžalována jako aristokratka“

(šlechtična, sympatisující se starou královskou vládou . . . Tehdejší proletáři, jakobíni, „republikáni“, kteří měli samojediní monopol na vlastenectví, trestali toto hrozné provinění smrtí). „Jsem aristokratka, co se týče mého svědomí.“ „Proč jste pravila, že přišla doba pronásledování křesťanů?“ „Vidíte sám, že jsem nikomu neublížila; chtěla jsem jen žít podle své víry a proto jsem byla sem přivedena.“ „Proč jste řekla, že se z toho těšíte?“ „Poněvadž křesťan musí trpět, aby došel věčné blaženosti.“ „Proč jste řekla, že to, co konvent činí, jest dětinství?“ „Poněvadž vše, co se tu děje proti naší spáse, jest dětinstvím.“ Rozumí se, že propadla smrti.

- 66** Švadlena Kateřina Doublotová byla odsouzena na smrt, protože byl u ní nalezen dopis, v němž byla žádána o tučet obrázků Srdce Páně.

B. Vigery proto, že bylo u něho nalezeno evangelium.

Baudus, poněvadž prosil jednu řeholnici, aby se modlila ke Královně nebes, by vzala Francii pod svou ochranu.

Jeden úředník proto, že byl u něho nalezen obraz s nápisem: „Srdce Ježíšovo, smiluj se nad námi.“

- 67** Statkář Jan Chantebel (v Du Chéne) nalezen, an čte katechismus; svatá kniha odsouzena ke spálení. Měl sám dělat kata - odmítl, páli-li mu ruce . . . „Můžete spálit celé mé tělo, ale nikdy nespálím knihu, jež obsahuje pravdy naší sv. víry.“ Byl vlečen na posměch ulicemi města de Martigny; manželka ho povzbuzovala k statečnosti a stálosti.

*

(O „pekelných kolonách“ ve Vendée viz kap. 13. č. 59.; o noyádách [hromadném házení věřících do řeky Loire v Nantes] viz jinde.)

*

- 68** Mexiko Callesovo (kap. 16. č. 25) . . . Cílem tohoto muže bylo vyhubit katolickou církev v Mexiku, a sice ve jménu svobody. „Protože je u nás naprostá svoboda, není dovoleno seskupovati se v náboženské řády nebo společnosti, není dovoleno vyučovati náboženství ani privátně v soukromých domech . . .“ Tak pojímal Calles svobodu. Mše sv. se nesměla ani v soukromých domech sloužit pod trestem smrti nebo velké pokuty a žaláře.

Hošík 13letý byl od vojáků zastřelen za to, že ho přistihli s růžencem v rukou.

- 69** V Guadala-jara bránili věřící 8. října 1926 národní svatyni. Několik pochopů bylo najato, aby se vmísili mezi lid a stříleli na vojenský automobil, až pojede kolem. Stalo se, a to si vzali za záminku, že katolíci se dopustili vzpoury. Večer v 10 hodin povoláno před kostel vojsko, najatí pochopové zhasili všechna světla před kostelem, jenž byl plný lidu, a teď začala střelba. Po prvních ranách se hrnulo veškeré množství z chrámu, vojáci do nich stříleli, nebylo slyšení leč volání a nářek raněných a umírajících, do něhož se mísily salvy vojáků. Na sta osob bylo pobito nebo zraněno, a ti, kteří zůstali celou noc ve chrámě - na 400 jich bylo - byli odvedeni do žaláře.

- 70** José Lopez, jinoch 18letý, chycen proto, že pracoval v katolickém spolku, jazyk mu byl po kusech vytrhán, tělo rozdrásáno, takže byl samá rána; v mukách zůstal klidný, jeho poslední slova byla: „Raduji se, že za Krista prolévám krev.“

- 71** Manuel Bonilla, katolický jinoh, byl chycen na Velký pátek, přivázán na kříž, tři hodiny mučen a konečně zastřelen. Jeho poslední slova byla: „Ať žije Kristus Král.“ S těmito slovy na rtech umírá většina mučedníků mexických. Vojáci Callesovi záleželi z banditů a zločinců, kteří se k němu sbíhali se všech stran.
- 72** Konat sbírky pro kněze (neměli příjmů!) bylo prohlášeno za zločin, a kdo se ho dopustil, krutě trestán.
- 73** V mexickém státě Coahuilla připadal jeden kněz na 585 qkm. Guvernér byv žádán, aby povolil více kněží, odpověděl, že jest nutno vyhubit „katolický fanatismus“. Pět mexických diecézí bylo docela bez kněží, zrušeno povolení pro jediného kněze!
- 74** V Guadalajara obklíčilo vojsko dům, v němž se skrýval mladý právník Anacleto Flores a tři bratři Gonzalezové, jeho přátelé a pomocníci. Flores, vydavatel časopisu „Gladius“, hájícího zájmy katolické církve, čteného od 30.000 odběratelů, a vůdce sdružení katolických dělníků „Union popular“: v kasárnách Colorado Grande, nazývaných od katolíků „moderním amfiteatrem“ (cirkus ve starém Římě, kde byli věřící předhazováni šelmám), byl pověšen za ruce, šlehán, bodán, aby vyzradil úkryt arcibiskupův. V největších bolestech dodával zmužilosti přátelům, konečně byl proboden, dva jeho druzi zastřeleni, třetí propuštěn. Při pohřbu druhého dne šla za rakví mladičká vdova se dvěma maličkými dítkami; tisícové věřících provázeli mučedníka na jeho poslední cestě volající: „Ať žije Kristus Král!“

*

Viz též kap. 1. č. 8. 20. — kap. 3. č. 5. — kap. 7. č. 1-7. — kap. 10. č. 2-5. — kap. 13. č. 10. 51-53. — kap. 16. č. 1-8. 10. 25-30, 32-36, 39, 40, 42. — kap. 17. č. 1-3. 25. — kap. 20 ... č. 11. 61. 62. 65.

16. OBĚTI PRO VÍRU.

„Podobno jest království nebeské perle . . . , pokladu skrytému v poli . . . Kdo o něm zví, jde, prodá vše, co má, a koupí pole . . .“ Je-li sv. víra skutečně tím, co o ní řečeno, pak jest zjevno, že jest nejdražším statkem, jaký na této chudé zemi, rodící trní a hloží, existuje. Pak jest nejen povinností každého, kdo chce duši spasit, tento poklad si opatřiti a chránit i za cenu největších obětí, nýbrž i kdyby to povinnost nebyla, radila by nám pravá moudrost, abychom si jej opatřili i za cenu nejtěžších námah a prací.

Tato kapitola jest spřízněná s několika jinými, a byla vložena jen pro snadnější přehled. Nesčetné jiné doklady lze najít v kapitolách „Mučedníci II.“, „Horlivost ve víře“, „Obrácení“, „Misie“ (všechny v II. části) nebo kap. 1., 3., 9., 13-D, a 15. v tomto svazku. Všechny tyto příklady se hodí jako světlý protějšek ke kap. 14. „Lhostejnost ve víře“.

Kázání lze snadno upravit jako exegetickou homilii k podobnosti o perle nebo pokladu skrytém v poli. Působivá jest argumentatio a minori ad maius: jaké oběti přinášejí mnozí pro časný zisk, sport, umění, vědu, vlast, zdraví . . . , někdo dokonce pro svého „koníčka“, pro nicotnou libůstku . . . , apoštolé satanovi pro jeho zlé záměry a cíle . . . A my? Věřící Kristovi? Pro vlastní duši? Přesvědčit věřící, že zřízená sebeláska - láska k duši, již nutno zajistit spásu, děj se, co děj, nám radí, abychom si uvědomili: „Nikterak se nedají přirovnat nepatrné oběti a práce tohoto života k slávě, jež nás čeká a jež nám je slíbena jako odměna za ně.“

Příklady.

- 1** Julitta, vdova v kappadocké Cesarei, byla zbavena všeho jmění, domů, polí i služebnictva. Když se domáhala před soudem práva, obvinil ji uchvatitel, že jest křesťankou. Soudce jí slíbil, že se jí dostane spravedlnosti, zřekne-li se víry, ona však raději oželela vše, než by se hříchem domáhala majetku, a zemřela jako mučednice. (Upálena 30. července 303.)
- 2** Fortunata ze vznešeného rodu v palestinské Cesarei (4. stol.) . . . Soudce jí nabízel za manžela jediného syna, zřekne-li se Krista, matka šla za ní do vězení a prosila ji, aby ji „neopouštěla“ . . .
- 3** Anastazii (1. stol.) sliboval místodržitel Probus hory doly, bohatství, pohodlný život a vůbec vše, co svět pokládá za štěstí a blaho.
- 4** Kolumbě slibována ruka císařského prince (syna Aureliánova), taktéž Sussanně (syna Diokleciánova), Priska dokonce se mohla stát manželkou

- císaře (Klaudia), kdyby byla odpadla, A g a t a (Háta ř 251) žádána od místodržitele Quintiána, aby se stala jeho manželkou.
- 5 B o n o s a slyší od soudce: „Obětuj bohům a dostaneš snoubence vznešeného a bohatého, s nímž budeš moci užívat všech rozkoší a radovánek světa, budeš mít bedny zlata a stříbra.“ (Umučena 15. července 207.)
  - 6 P a n k r á c, 15letý... Dioklecián mu slibuje, že ho učiní přítelem, ba že ho přijme za syna a učiní bohatým.
  - 7 Týž císař slibuje Š e b e s t i á n o v i přízeň a přátelství dvojnásobné, bude-li mu po vůli (byl velitelem pretoriánské kohorty, takřka tělesné stráže císařovy, ř 20. ledna 288).
  - 8 T a r b u l a a její sestra byly nuceny v perském pronásledování klanět se ohni, jemuž Peršané prokazovali božskou poctu (viz indické Parsy, jejich potomky!). Nejvyšší soudce jí vzkázal, že oběma daruje život a od krále jim vymůže milost, stane-li se jeho manželkou; leč obě se raději daly rozřezat pilou, než by vstoupily ve sňatek s pohanem.
  - 9 P. B a e t e m a n, misionář v Habeši, vypravuje: „Dívka 15letá, jejíž otec byl katolík, rozhodla se po jeho smrti, že přestoupí do pravé církve. Její matka, fanatická monofysitka, pozvala příbuzné, a ti ji nutili, aby podala ruku jinověrci. Když nepomohly prosby ani hrozby, zmrskali ji nemilosrdně koženým bičem do krve, načež ji přivázali k sloupu a nechali tak tři dny bez pokrmu a nápoje. Její bratr se konečně nad ní slitoval a odvázal ji, dívka pak prchla do katolického kláštera.
  - 10 Pirátům padl do rukou 12letý španělský hošík J a n, narozený v M e d i n a d e l C a m p o. Prodalí ho do otroctví malabarskému králi, který upoután jeho sličností mu sliboval vlastní dceru za manželku, odpadne-li k mohamedánství. Ale nic platno, ani pohled na sličnou dívku, ozdobenou nejskvostnějšími šperky, ani hrozby ani strašné muky nebyly nic platny, hošík zůstal Kristu věren.
  - 11 Pozdější císař V a l e n t i n i á n provázel jednou Juliána Odpadlíka do pohanského chrámu, kněz je pokropil. Valentinián ihned šat otřel, Julián mu poručil, aby okamžitě obětoval bohům nebo se vzdal místa v armádě. Valentinián volil druhé, byl vypovězen do egyptské Thebaidy a teprve po smrti Odpadlíkově se vrátil.
  - 12 Císař F e r d i n a n d II. prohlásil: „Raději s ženou a dětmi chodit dům od domu a žebrať, než bych dopustil, aby v mé říši víra trpěla škodu.“ Tento vládce jest daleko vznešenější charakter než mnohý protestantský kníže, jenž měnil náboženství jako kabát, podle toho, co politika žádala.
  - 13 Katolickou víru v severní Africe začali pronásledovat V a n d a l o v é; jejich důstojnými nástupci byli A r a b o v é. Jak svědčí arabští spisovatelé, čtrnáctkrát byl lid násilím přinucen k odpadu, čtrnáctkrát se vrátil k víře otců, jakmile nebezpečí pominulo, až kterýsi sultán učinil všemu konec jedním rázem: v jednom dnu vyhnal 30.000 křesťanských rodin do Sahary, kde většinou zahynuly. (Něco málo se jich udrželo v oasách - jejich potomci jsou mohamedánští

váleční Tuaregové, nazývaní od Arabů „křesťané pouště“. Zachovávají jednoženství, mají úctu k ženě - není u nich pokládána za otrokyni, protiví se jim krádež... - všecko věci islamu neznámé! Zbytky někdejšího čistého náboženství! Do zbraní a na náhrobní kameny vyrývají kříž; zeptej se jich, co to znamená, a odpoví: „Zdělili jsme to od otců a odevzdáváme dětem jako znamení štěstí, neboť je to znamení staré cesty.“)

- 14 Ve F i n s k u se musili kněží (po roce 1917) skrývat v lesích a bažinách; mnoho věřících tehdy vykrvácelo co mučedníci, aby ani v našem století nechybělo purpurových růží v zahradě Kristově. Ponejvíce to byli tentokráte nikoli muži, nýbrž ženy a dívky z lidu. Některé z nich dlouho skrývaly klíč k svatostánku a zpravovaly duchovního správce v jeho úkrytu o tom, co se v jeho farnosti děje. V noci přicházel do chrámu, aby buď nejsvětější Svátost odnesl nebo aby ji konsekroval, aby věřící v těžkých dobách měli svého Spasitele nablízku. Mužové stáli dnem i nocí u dveří chrámových na stráži, aby zabránili zneuctění velebné Svátosti (t. j. aby ji odnesli, kdyby se bezbožníci blížili). Zástupy věřících chodily v noci tajnými cestami k úkrytu svého duchovního správce, aby zvláště o velikonocích mohli k sv. zpovědi. Jedna žena, chycená na prahu chrámu, byla nucena, aby úkryt prozradila; neučinila toho a byla na prahu svatyně zabita. Kterási mladá učitelka byla strážným andělem několika farností, s nebezpečím života nosila kněžím pokrm, šaty, dopisy... v nejkrutější zimě! Pak na jaře se brodila močálovitými cestami a potoky, bosa, aby nezůstaly stopy. Jednou byla zatčena, ale zase propuštěna, a pracovala dál. Po roce teprve si mohli věřící oddechnout, kněží se vraceli do ozdobených chrámů, a naše učitelka při první mši sv. po sv. přijímání klesla do mdlob a dlouhou nemocí odpykala svou apoštolskou horlivost.
- 15 P. Feron vypravuje o k o r e j s k ý c h k ř e s ť a n e c h, že mnozí šlechtici se stali nádeníky, jiní prchli do hor a tam bídne živořili, jen aby nepozbyli víry (v dobách pronásledování).
- 16 Když při portugalské revoluci na začátku tohoto století se rozšířilo pronásledování katolíků i na kolonie (1910), prohlásili chudí domorodci u Z a m b e z i, že jsou ochotni se svými misionáři se přestěhovat na anglické území, aby mohli být živi jako křesťané.
- 17 Anglická konvertitka K a t e ř i n a N i c h o l l o v á vypravuje... Na statku jejího otce byl zaměstnán dělník, jehož rodina se netěšila nejlepší pověsti. V neděli, místo co by šli do kostela (protestantského), zamkli se na klíč a spali celý den. Děti vůbec do školy neposílali přese všechno úsilí jejího otce, jemuž se dělník jinak nikdy neodvážil odporovat. Týž o něm říkal: „Ten člověk je mi záhadou. Šest dní pracuje za deset jiných, je to nejlepší dělník na celém panství, ale jak přijde neděle, jako by to na něho hodil...“ Po letech teprve zvěděla pravdu. Rodina byla katolická; daleko široko nebylo katolické kaple, jen dvakrát do roka přišel kněz, aby jim sloužil mši sv. a dal příležitost k sv. zpovědi. Boje se, aby jeho 12 dětí nepozbylo víry, neposílal je do školy; v neděli konal s nimi doma pobožnost a nedal se vylákat sebe pěknějším počasím k procházce po celotýdenní dřině. Protože nebylo radno veřejně se k víře hlásit, nepromluvil

o tom ani slova. Modlitbám této rodiny přičítala Nichollová obrácení své a většiny sourozenců, protože jim mnoho dobrého prokázali a ti se asi odvděčovali modlitbou k Nejvyššímu.

- 18 Dr. Krogh-Tonning, skandinávský učenec, přestoupil k pravé víře a musil se zřici místa spojeného s příjmem 10.000 norvézských korun. Jeho bývalí ctitelé ho zahrnuli krupobitím urážek, štváli proti němu... (Před několika lety!)
- 19 Theodor Røys, anglikánský duchovní, konvertita... Jeho otec ho ustanovil universálním dědicem všeho jmění (30 milionů K), ale s jednou podmínkou: že se zřekne víry. Rozhodl se být chud a podržet víru, než s miliony spěti k věčnému zavržení.
- 20 O přestupu pozdějšího kardinála Henry Manninga psal protestantský „Times“: „Jedna z nejskvělejších ozdob anglikánského duchovenstva opustila zděděnou církev. Nikoli ze ctižádosti, neboť se vzdává naděje na biskupství, které mu zcela jistě kynulo. Nikoli z uražené pýchy, neboť se mu nestalo pražádného bezpráví. Nikoli z materiálních pohnutek, nýbrž z čistého přesvědčení, proti všem pozemským zájmům.“
- 21 K P. Comingsovi z řádu Maristů přišel anglikánský duchovní, 28letý, jenž měl faru s ročním příjmem 142.000 K. Tento muž uctíval neobyčejně Neposkvrněnou Pannu. Jeho paní měla katolickou služebnou, s ní konával pobožnosti... Po čase nemoc manželky přinutila celou rodinu, že musila do Francie. Jednota, kterou tam v katolické církvi pozoroval, působila na něho mocně, takže se rozhodl opustit blud, v němž byl vychován. Jmenovaného kněze prosil, aby ho vyučil ve sv. víře. Ale co bohatá fara? Rádi věříme, že jeho vnitřní boj byl těžký, ale poznal sám: „Nemohu věčně odkládat, jednou se rozhodnout musím.“ Na cestě domů jeho paní náhle onemocněla a bylo patrné, že konec jest blízko. Rychle ještě před smrtí byla pokřtěna a složila vyznání víry, on pak se vrátil do Londýna, zřekl se fary, děti poslal na výchovu do jednoho lyonského kláštera a sám se připravoval na přijetí svatých svěcení.
- 22 Anglikánský farář Tomáš Weythe se vzdal fary s ročním příjmem 90.000 K a stal se katolíkem. Takové případy nejsou ojedinělé. Mnozí anglikánští duchovní by jich rádi následovali, některé však zdržuje ohled na rodinu, jiné ohled na pohodlný život.
- 23 Ve východním Prusku... Jinoch 18letý... pozoruje milosrdné sestry, jak obětavě se věnují nemocným, a to v něm vzbudilo úctu k jejich víře a církvi. Jednou vstoupil do katolického chrámu, právě se konala slavná mše sv.; velebné obřady na něho učinily dojem nesmazatelný. Vrací se zamýšlen domů, tu najde u hromady písku, kde si děti hrávaly, knihu - vysvětlení článků, jimiž se liší protestanté od katolíků. Tu uchovával jako poklad. Brzo onemocněl, a v nemocnici sestry dokonaly jeho obrácení. Byl pak vyhnán z domu a stal se sám ošetřovatelem. I jeho mladší bratr šel za ním. „Stanu se katolíkem, i kdyby mne otec zmrzačil.“ („Sendbote“ 1904.)

24 Před lety byl z továrny vyhnán dělník, protože nechtěl zapřít víru; jeho žena byla upoutána na lože, on v nezaměstnanosti nemohl najít práci, a aby uživil 6letého hošíka, musil zametat ulice. („Hoffnung“, č. 92.)

25 R. 1914 se zasvětilo celé M e x i k o Srdci Ježíšovu, r. 1920 posvěcena na hoře Cubilette nad hlavním městem obrovská socha Srdce Páně za účasti 20 tisíců věřících, kteří celou noc před slavností ztrávili na modlitbách; hora dostala pak jméno Hora Krista Krále. Druhá slavnost tamže byla za 3 roky s účastí 70 tisíc věřících. Ale už tehdy tušili těžké chvíle, a aby se posílili k boji, slavili za rok potom eucharistický kongres. Po celé zemi se konaly slavnosti; 4. října byla pout dítek k Matce Boží v Guadalupe - 100 tisíc dítek - a téhož dne ve všech kostelích sv. přijímání maličkých. Na konci kongresu ohromné procesí, které chtěla vláda v posledním okamžiku zamezit, ale co pořídila proti statisícům? President Obregon se vracel toho dne z cesty, na nádraží ho nikdo nevítal, město plné nápisů: „Ať žije Kristus Král!“ Ihned dán rozkaz zavřít všechny, kteří se kongresu účastnili. „Jakpak mohu zavřít 80 tisíc rodin?“ ptal se soudní prezident v Nuevo León.

Zatím nastoupil C a l l e s, po otci Turek, po matce Indián, netvor, jenž spojoval v sobě turecký fanatismus, indiánskou krvežiznivost, kalvínskou zášť a zednářskou nenávisť proti církvi. Jeho pomocníkem byl policejní generální inspektor Cruz, zločinec stejný jako Calles. Masopust r. 1925 kromě jiných nových maškar přinesl maličké překvapení - založili národní církev mexickou. Za patriarchu jmenoval pan prezident 80letého nečistého, suspendovaného kněze. Církvička sehnala 250 lidí, katolíkům ukradli kostel, k prvním bohoslužbám vehnali do něho všechny invalidy ze státní útulny, aby tam vůbec někoho měli. Pak byli katolíci propuštěni ze státních služeb. Od 1. srpna 1926 zakázána všechna veřejná bohoslužba, katolický tisk potlačen, kostelní jmění pokradeno, řády rozpuštěny nebo vypověděny, všechna svoboda církvi vzata. Poslední dny července byl nevidaný nával ke sv. svátostem; kněží celé noci nespali, 31. července se podávalo sv. přijímání do večera. Do této situace padl první svátek Krista Krále. Jak jej bude Mexiko slavit? Jako Velký pátek, ale slavili přece. V Guadalupe se sešlo na 200 tisíc věřících, namnoze bosi, a před zavřeným poutním chrámem, národní to svatyní Mexika, obnovovali své zasvěcení Kristu Králi a sv. Panně. Jinde byli odvážnější. V Guadalajara naplnili chrám, modlili se růžencem, jeden laik předčítal kázání, pak nesli sochu Srdce Páně městem, lid házel květy na cestu a ulicemi se rozléhalo nadšené volání: „Ať žije Kristus Král.“

Nastalo krvavé pronásledování. Přirozeně postihlo především kněze. Kolik jich zrádně opustilo prapor svého Krále? Jeden jediný se přidal k národní církvičce od Callesa založené, takže měla 1 arcibiskupa a 1 faráře. Ostatní kněží vytrvali do jednoho; z lidu jen málo těch, kteří odpadli nebo se dali zastrašit a mlčky zapřeli Krista. Věřící zůstali věrni své přísaze a dali se zabíjet a mučit, ne však přinutit, aby se stali zrádci.

26 V J a l i s c o (mexický stát) byli katolíci věšeni na telegrafních tyčích podle dráhy. Vlak jel dlouhou dobu touto mučednickou alejí - doklad náboženské svobody ve 20. století. Jinde dívky ubodány bajonety nebo pověšeny proto, že

rozšiřovaly katolický tisk. Opět jinde dívky uvězněny spolu s nejhoršími zločinci. Přivítány ohavnými řečmi, klekly do kouta a modlily se růženec; ostatní se pomalu přidali k nim. Druhého dne se ptá žalářník s posměchem: „Jakpak ztrávily dámy noc?“ Jeden mladík odpověděl: „Vláda se klame, když myslí, že se propůjčíme za nástroj, abychom obtěžovali tyto slečny.“

- 27** V Guadalajara 12letý hoch, jenž roznášel katolické noviny, padl do rukou vojákům. „Co máš?“ „Katolické noviny.“ „Kdo ti je dal?“ „Já jsem si vyprosil, abych je směl roznášet.“ „Od koho?“ „Od katolické komise.“ „Kdo je v té komisi?“ „Nepovím.“ „Musíš.“ „Neřeknu.“ - Ztloukli ho, zavlékli do bídného žaláře, matka prosila, aby směla k němu, nedovolili. Konečně byl vyveden a mučen, aby prozradil; mrskán, bodán, plakal bolestí, ale odpovídal: „Nepovím.“ Několik dnů se opakovalo toto mučení, zpřeráželi mu ruce, za málo dnů potom dítě skonalo. Hošík byl krátce předtím u sv. biřmování.
- 28** V Parras bylo chyceno pět jinochů, mezi nimi 15letý. Jeden voják, chtěje ho zachránit, poslal ho se vzkazem do města; hoch se vrátil ještě před popravou. „Což jsi nepochopil, že jsem tě odeslal, abych tě zachránil?“ „Pochopil, ale když mých pět přátel umírá pro sv. víru, chci umřít s nimi.“
- 29** Ve Victoria dospělá dívka nechtěla prozradit, kde se kněží skrývají; byla strašně umučena a skonala s úsměvem na rtech.
- 30** V Guadalajara za téhož pronásledování Juliana Olazarová, učitelka, zavěsila ve třídě dítkám kol šíje křížek, pak všechny poklekly, aby se zasvětily Kristu Králi. Uprostřed modlitby vrazili do třídy vojáci; polekané děti se drží učitelky, surovci jim strhali křížky a naházeli na hromadu. „Teď po nich šlapejte.“ Děti vidí bajonety, ale ani jedna noha se nezvedla, aby potupila znamení spásy. Vojáci zuřili, důstojník dal konečně rozkaz, aby kříže pošlapali sami. Učitelka se postavila mezi ně a kříže. „Jen přes mou mrtvolu se k nim dostanete.“ Jeden jí položil revolver na prsa, neustoupila. Za chvíli byla třída prázdná, jenom na zemi mrtvá učitelka objímá Ukřižovaného.
- 31** Za dob anglického pronásledování zaklepal misionář na bránu domu, obývaného věřícími, jako cizinec nebo žebrák, uveden do zadní místnosti, která byla rychle upravena za kapli, a ihned se všichni připravovali k přijetí sv. svátostí. V noci vykonali sv. zpověď, načež byla sloužena mše sv. Protože zvláště tehdy pro svou víru pronásledovaní a utiskovaní potřebovali útěchy a posily slova Božího, nebylo nikdy zapomenuto na kázání. Pak se misionář zvedl a spěchal dál - být na témže místě déle než jednu noc bylo nebezpečné. I při této krajní opatrnosti málokterý působil déle než pět let; země se slidiči jen hemžila a na hlavu každého misionáře byla vypsána cena jako na škodnou zvěř. Často odcházel z domu provázen některým mladým šlechticem, aby nevzbudil podezření. Byl-li dům obýván též protestanty, neodvážil se do něho kněz nikdy sám, nýbrž obyčejně v přestrojení jako šlechticův služebník. Touha věřících po slově Božím a po sv. svátostech byla nesmírná. Skrývalo-li se někdy více misionářů v domě (to bylo možno na odlehlých statcích nebo osamocených zám-

cích), byli domácí přítomni všem mším sv., i když jich bylo třeba osm. Nepřátelství bylo mezi katolíky neslýchané, spory urovnávali misionáři, smíšené sňatky nebyly téměř žádné, třebaže bylo těžko najít katolickou snoubenku. Když jedné paní nabízena svoboda, jestliže jen jednou projde protestantským chrámem, odpověděla: „S čistým svědomím jsem do vězení přišla, s čistým svědomím chci z něho odejít nebo zemřít.“

- 32** Ctih. Rud. Milner, umučený ve Winchesteru 7. července 1591... Na popravišti ho syn veřejně prosí za požehnání, mučedník žádá soudce, aby měl slitování s jeho manželkou a dětmi. „Hlupáku, jdi do našeho kostela a můžeš se o děti starat sám.“ „Za cenu své duše toho neučiním nikdy.“
- 33** Tamtéž 25. března 1593 byl krutě umučen 19letý Jakub Bird. Otec ho úpěnlivě prosil, aby se vrátil k protestantství. „Poslechl bych tě, kdyby se to mohlo stát bez urážky Boha.“ Před smrtí pravil k lidu: „Byl jsem na pravou víru obrácen od katolického kněze, ale soud mi toho nedokázal a já jsem to před soudem nedoznal, takže nebylo žádného právního důvodu proti mně. Umírám pro své svědomí a pro svou víru.“ Rozumí se, že byl jako všichni ostatní tehdejší mučedníci odsouzen pro „velezradu“. Protestanté byli horší než Nero - ten aspoň jim nebral čest, že umírají pro Krista. Ale nebyl sám Pán obžalován z „velezrady“?
- 34** Katolický šlechtic Filip Howard s počátku chodil pokrytecky na anglické bohoslužby a tak se tvářil, jako by byl jedním z nich. Později svého provinění litoval a vzdal se raději místa u dvora i ohromného jmění, než by ztratil duši. Na svém zámku měl neustále kněze, jemuž sám denně ministroval, a často přijímal sv. svátosti. Pomýšlel na to, aby se z vlasti odebral do země, kde by mohl svou víru bez bázně vyznávat, ale než k tomu došlo, zradil ho jeden služebník, jenž byl do všeho zasvěcen a jemuž Howard důvěřoval. Odsouzen k pokutě našich 20 milionů K a nadto do žaláře na tak dlouho, „dokud se jejímu Veličenstvu zlíbí“, t. j. doživotně. Nabízeli mu svobodu, ponese-li jen jednou před královnou meč, až půjde v průvodu k bohoslužbám; odmítl. Bylo mu 30 let. Jeho manželka prosila, aby ho směla navštívit a ukázat mu nejmladší dítě, jehož ještě neviděl - nedostala dovolení. Mučedník si opatřil několik knih, zvláště pak čerpal sílu z Akt mučedníků z katakomb. Nejvíce ho rmoutila zrada jeho nejmladšího bratra, jenž přešel na stranu jeho nepřátel, doufaje, že za to dostane jeho statky; jenže v tom se uboze zklamal. Statky uvězněných katolíků potřebovala Alžběta pro sebe a pro své milce. Howard skonal r. 1595, kněz k němu připuštěn nebyl, což ostatně protestanté nedovolili žádnému katolíku, kdežto tupený (pro náboženskou nesnášenlivost!) Ferdinand II. dovolil pastora všem protestantům, popraveným na Staroměstském náměstí. Za dlouhých deset let svého pobytu v žaláři nespátřil nikdy manželku ani děti, ani při smrti jim nemohl dát sbohem, na loži se modlil růženec a se svatými jmény na rtech vydechl duši. Za 29 let po smrti byly jeho kosti s dovolením Jakuba I. (tchána Zimního krále, nástupce Alžběty, syna Marie Stuartovny) převezeny do rodného zámku West Horsley v Surray. Na rakvi čteš: „Příčiněním manželky Anny

a syna Tomáše převezeny tyto tělesné pozůstatky . . . Pro vyznání katolické víry vězněn . . . Po krutém žalářování zesnul v Pánu, byv - jak se zdá - otráven."

- 35** Anglická vláda by byla ráda měla aspoň jednoho odpadlíka pod šibenicí. Bl. Robertu Johnsonovi na př. slibovali na popravišti „milost“, když bude „litovat“. Bl. Lukášovi Kirby právě tak. Šerif osvědčuje: „Mám plnou moc přerušit popravu a dát ti svobodu, odpadneš-li od ‚římského muže‘ a podrobíš-li se královně“ (t. j. uznáš ji za papežku). Pak slibovali milost, dozná-li alespoň, že se dopustil velezrady (což ostatně žádali od každého mučedníka, aby se nezdálo, že oni, hlasatelé svobody svědomí, někoho usmrcují pro víru). Konečně ještě jednou slibováno odpuštění, odvolá-li aspoň odpovědi, jež dal před soudem na šest otázek (historik je nazývá „krvežíznivými“) a odpoví-li podle přání vlády. V mukách vydechl duši modle se Ave.
- 36** Robert Grissold před soudem: „Půjdeš do našeho kostela?“ „Nikoli.“ „Pak půjdeš na šibenici.“ „Jen ať celá země ví, proč umírám.“ „Pro velezradu.“ „Čím jsem se jí dopustil?“ „Tím, že jsi provázel a podporoval kněze.“ „Je to jaký zločin?“ „My tě za to oběsíme.“ „Neprosím vás za milost.“ „Jakže, ty neprosíš o milost z mé ruky?“ „Nikoli, v té věci vás neprosím za žádnou milost.“ Ještě v žaláři mu nabízena, půjde-li jednou do jejich kostela. Druhého dne šel na smrt s misionářem, jehož podporoval. (R. 1604.)
- 37** V Římě na jednom náhrobku lze číst slova: „Zde leží Robert Pecham, anglický katolík, jenž opustil svou vlast, poněvadž nemohl žít bez své víry, a zemřel v Římě, poněvadž tu nemohl žít bez své vlasti.“
- 38** Irsko . . . Jak se snažila anglická vláda přinutit je k odpadu! Zákon ustanovoval: „Kterýkoli syn nebo dcera se obrátí k protestantství, zdědí sám veškerý majetek rodičů a příbuzných.“ V celé zemi se našlo jen 15 Jidášů!
- 39** Za Alžběty byly ustanoveny pokuty a žalář za účast při mši sv. nebo přijetí sv. svátostí; kdo se po prvé provinil, 150.000 K nebo 6 měsíců žaláře, po druhé přes půl milionu K a k tomu rok žaláře, po třetí všechny statky mu zkonfiskovány a odsouzen k doživotnímu žaláři. Ale mnohdy odsouzení a umučení pro jedinou přítomnost při nejsv. Oběti. Kdo se nesúčastnil v neděli anglikánských bohoslužeb, musil zaplatit 100 K, což bylo chudým naprosto nemožné. Přemnozí katoličtí šlechtici byli tímto způsobem docela ožebračeni, jelikož ročně na nich stát vydřel jenom za neúčast při protestantských bohoslužbách půl milionu K. Kdo nemohl zaplatit, byl veřejně zmrskán, uřezány mu uši, vypáleno znamení žhavým železem na čele nebo jinak zmrzačen, často i žalářován. Kdo celý rok se neukázal v anglikánském kostele, tomu pokuta ještě zvýšena o dalšího půl milionu K, musil ji složit „jako záruku dobrého chování“. Kdo měl doma učitele (pro své děti), neschváleného anglikánskými biskupy, musil zaplatit 20.000 K. Přes to přese všechno se nedali věřící vehnat do protestantských bohoslužeb; denně se tajně sloužila v úkrytech mše sv., jak samy vládní orgány nařikaly. V prvních letech vlády Alžběty bylo uvězněno, pokud se dalo zjistit badáním ve státních archivech (State Papers), asi 8000 katolíků; kolik jich bylo ve skutečnosti, ví jen Vševedoucí.

- 40** Rodina de Lancashire Townely má dodnes uchovaný portret Johna Townelyho, na němž lze číst nápis: „Tento John byl v 6. nebo v 7. roce vlády Alžběty, Její Milosti, jež dosud panuje, pro vyznání římské apoštolské katolické víry napřed uvězněn v Chester Castle, pak odveden do Marshalsea v Londýně, odtamtud do York Castle, pak do Hull, pak do Gate House, pak do Manchesteru, pak do Broughtonu v Oxfordshire, dvakrát do Ely v Cambridge-shire, a teď, v 73. roce svého věku, docela osleplý (následkem strašných žalářů), se nesmí vzdálit víc než pět angl. mil (asi dvě hodiny) od svého domu Townely. Od statutu z 23. roku vlády Její Milosti musil platit každého měsíce 40.000 K pokuty do státní kasy a platí ji dodnes, takže zaplatil již celkem milion K. Léta Páně 1601.“ (Dva roky před smrtí Alžběty; pokutu uvádíme v naší valutě.)

Lze užít jako přirovnání: kterýpak z tupených katolických vládců takto ožebračoval své poddané? Kdo se nechtěl za Ferdinanda II. vrátit ke katolické víře, kterou opustil, musil se ze země vystěhovat. To v Anglii dovoleno nebylo! Mnozí, kdo nechtěli od víry po otcích zděděné přestoupit k nové, se pokusili o útěk z vlasti, ale kdo byl dopaden, odpykal zle svůj pokus.

- 41** Od zavedení protestantství nebylo v Anglii ani jediného svěcení na kněžství. Kolem r. 1570 byli všichni biskupové mrtvi, kněží umučeni nebo v žalářích... Zdálo se, že za několik let katolická víra vyhyne nadobro jako v jiných protestantských zemích. Tu přišel dr. Vilém Allen, pozdější kardinál, na myšlenku, založit na pevnině v Douai alumnát pro výchovu anglického kleru, aby odtamtud se doplňovaly řady umírajících bojovníků Kristových. R. 1573 byli první alumni svěcení - pouze čtyři, ale vždy se našli hrdinní jinoši, kteří přese všechny zákazy vlády se pokusili o útěk na pevninu a v semináři vykonali bohoslovná studia, aby se pak věnovali svým katolickým bratřím. Bylo to vpravdě hrdinství, neboť věděli dobře, co je doma čeká, a takřka na prstech si mohli vypočít, kdy asi přijdou nejpozději pod nůž kata... Šest let unikat všem nástrahám platilo za dobu neobyčejně dlouhou. Vláda měla slidiče i za hranicemi na pevnině, a nejhorší z nich byli odpadlí kněží (na př. Gifford), zrádci, kteří se dovedli vplížit i do služeb katolických pánů, ba získat si i důvěru biskupů. Od r. 1577 bylo průměrně za rok vysvěceno 20 kněží (rok před tím přišlo jedinou lodí 12 jinochů a nabídlo se Kristu v oběť). Allen však přes to, že bylo kněží nezbytně třeba, byl velmi opatrný ve výběru a pečlivě je vzdělával (jeho výrok: „Každý z nich by dosáhl bez obtíží theologického doktorátu na kterékoli universitě“), jen veskrze osvědčené poslal do Anglie... za celou dobu svého působení (do r. 1584) na 300, z nichž jen tři se stali svého povolání nehodnými. Tito kněží zachovali své vlastní víru i za dob nejkrutějšího pronásledování, takže katolická víra nevymřela jako v Dánsku, ve Švédsku a jinde.

- 42** Daniel O'Connell prohlásil v pamětním spise odevzdaném královně Viktorii: „Za Cromwella se dalo v Irsku vraždění hromadné jako za Attily a Džingischana. Po válce sebral Cromwell jako prvotiny míru 80.000 mužů z jižního Irsku a poslal je robotovat na západoindické ostrovy... Za 6 let jich nebylo na živu ani 20. To však není nic u porovnání s tím, co se dalo doma... Se žádným národem se nikdy tak nelidsky nezacházelo jako s Irčany.“

43 Kordula Peregrina si dopisovala tajně s Albánem Stolzem, jehož spisy jí daly první podnět k obrácení. Za pět čtvrtí roku přišli rodiče na její korespondenci, a pak následovalo zase pět čtvrtí roku hrozných bojů s rodiči, příbuznými i družkami. Zakusila plnou měrou na sobě pravdivost slov Páně: „Budete v nenávisti u všech pro jméno mé.“ Láska jejích drahých se změnila v divou nenávist, pobyt doma stal se jí nesnesitelný, potupy a urážky se na ni sy-paly se všech stran, a nade vše bylo jí bolestným, že musila být denně přítomna společné četbě, ve které se tupilo a špinilo vše, co jí bylo svaté a drahé, a ona nesměla ani slovem se zastati víry, tak hrubě pomlouvané. (Kap. 1. č. 29.)

„Nemohu říci, jaký pocit opuštěnosti a osamocení v mém srdci teď jest, když žiji mezi bytostmi, které mnou opovrhují a pokládají za posedlou. Vnější láska přestala, maminka mne od sebe zavrhuje rukama i srdcem, oči tatínka i sester vyjadřují nejhroznější opovržení. Nikdo se mnou nemluví, vše je přetrháno. Ale já je miluji více než kdy jindy. Už se mi zdálo, že to nevydržím, že bude brzo po všem. Nemohla jsem už dále. Nejkrásnější chvíle celého dne je u Bolestné Matky Boží.“

Nejen její domácí, i její družky jí způsobily mnohou trpkou chvíli, zvláště její nejmilejší přítelkyně Matylida. Vypravuje o tom asi tak: „Dnes mne navštívila moje Matylida. Bála jsem se toho velice a ne bez příčiny. Tu teprv jsem poznala velikost její lásky ke mně a její bolest nade mnou, že jsem takové ani u ní ani u nikoho jiného netušila. Zachvěla jsem se před takovou bouří. Teď teprve chápu, jak mě Matylida milovala a ještě miluje. Bolestí jest skoro bez sebe a chce mě odvrátit od mého kroku stůj co stůj. Nemůže a nechce věřit, že moje rozhodnutí je neodvolatelné.“ Plakaly obě, jedna nad druhou, a marně se snažily jedna druhou přesvědčit. Když konečně i tato poslední přítelka se od ní odvrátila, napsala do deníku: „Nyní i Matylida se ode mne odtrhla. Ale proč bych vlastně chtěla něco podržet? Nechci si ponechat nic kromě věčnosti. Už jsem tak navykla bolesti a odlučování ode všeho, co mi je milé, a ode všech drahých, že o jedno odloučení více nebo méně pro mne již tak mnoho neznamená. V nejhlubší temnotě duševní mi přece ještě nikdy nepřišla myšlenka zpronevěřiti se svému nejsvětějšímu rozhodnutí. Všecko mohu udělat, jenom ne víru opustit, která mi je vším. K tomu zářil ještě obraz Bolestné Matky tak sladce v mém srdci.“

Vypravuje, jak jedna přítelkyně se o vánocích při návštěvě k ní chovala docela chladně, ale nedbala toho. Byla si vědoma, že místo lásky jedné se jí dostane jiné.

44 Rozumí se, že přestoupení pastory dcery ke katolicismu způsobilo v celém Meklenburce hrozné pozdvižení. Poslední měsíce jejího pobytu doma byly zvláště trpké. Všichni chodili kolem ní jako by ji neznali, a ani v den jejích narozenin nikdo na ni nepromluvil. Když chtěla rodičům něco sdělit, napsala to na lístek a položila na stůl; odpovědi obvyčejně nedostala. Dne 7. dubna 1870 píše: „Dnes mluvil ke mně tatínek po prvé. Myslila jsem, že se mi srdce rozskočí. Křečovitě jsem se držela své medaile Panny Marie, jen abych měla oporu. Nemohla jsem mluvit, stěží dýchat, jen jedno jsem mohla ze sebe ještě vypravit: Jsem a zůstanu katoličkou, nemohu jinak. Poslední rozmluva s rodiči

byla zvláště zlá. Dělati se mnou nemohli nic; byla bych si dala raději jeden úd po druhém z těla za živa rvát, nežli něco jiného říci než: Chci býti katoličkou!"

Několik týdnů po tomto výstupu opustila své drahé. Musila - otec nechtěl trpět katolickou dceru ve svém domě. Ale jaké loučení! Beze slova, bez stisknutí ruky, a když chtěla naposledy políbit drahou sestřičku Klárku, ta stála nepohnutá jako sloup. Nespatřila již nikdy milého domova, ale byla šťastna, že je dítkem katolické církve. Odebrala se do Frýburku v Badensku, kde byl Stolz profesorem, a tam složila 10. července 1870 vyznání víry, 13. července přijala sv. biřmování a 16. července byla po prvé u sv. přijímání. Ten týden nazvala týdnem milostným, byly to nejšťastnější dny jejího života. Na čas se jí pak vyplnilo její někdejší přání, býti raději služkou a požívati při tom štěstí sv. víry, než být zasypána bohatstvím v temnotě protestantských bludů. Začátkem roku 1872 se totiž odebrala do Tyrol a tam sloužila po několik měsíců u jednoho sedláka na blízku hrobu svaté Notburgy, služebné dívky, své milé světice, ona, které rodiče už dávno vyhledali ženicha a která mohla být manželkou pastora, a jako taková vážena u svých krajanů a zámožná, kdyby byla zůstala protestantkou. Zesnula 16. února 1916, šťastná a spokojená ve svaté víře.

45 Albán Stolz píše v jednom dopise Peregrině: „Právě teď pastor Hansen v Kralovci s celou rodinou přestoupil ke katolické církvi a vzdal se výnosné fary. Jiný profesor luteránský psal církevní dějiny a při tom přišel k přesvědčení, že jediné katolická církev je pravá a přestoupil, třebaže se tím připravil o zajištěnou existenci a narazil na tuhý odpor své rodiny.“ Stolz dodává: „Je nápadno, že v poslední době tolik nábožných a vzdělaných protestantů v Německu a Anglii přestupuje k pravé víře, zatím co svět vůči žádnému vyznání tak nebíjí jako proti katolické víře.“

46 Albert Lapparent († 1908), geolog, za studií byl vždy první, a brzo osvědčil svou vědeckou zdatnost. Kromě několika vědeckých cest vydával od svého 23. do 36. roku rok co rok značný svazek, v němž shrnoval nejnovější objevy geologické, čímž získal jméno jedinečného znalce tohoto oboru. Byla naděje, že ve státní službě brzo dostoupí nejvyššího místa, ale tu se stalo, co nikdo nečekal. R. 1875 vydán zákon, jenž dovoloval katolíkům zřizování vlastních škol, a Lapparent byl pozván, aby převzal profesuru na katolickém institutě. Přistoupil na nabídku, a to mělo neblahý vliv na jeho kariéru; dostal totiž na vybranou, buďto se zřící vyhlídky na státní službu, již s tolika oběťmi a usilovnou prací dosáhl, nebo opustit katolickou školu. Lapparent volil první, třebaže mu přátelé dávali pokyn, jak by mohl obojí zachránit - způsobem, jenž se přičil jeho přímému charakteru. Ale tato oběť, kterou přinesl z lásky ke katolické věci, byla požehnaná. Jako profesor mineralogie a geologie se mohl věnovat nerušeně vědecké práci; jejím ovocem byla dvě velká díla, jež v mnoha tisících exemplářů rozšířila slávu jeho jména daleko za hranice, 50 % výtisků bylo prodáno do ciziny. Krom nesčetných krátkých pojednání vydal i řadu konferencí „Věda a apologika“. Súčastnil se všech katolických mezinárodních vědeckých kongresů. Při oslavě stoletého jubilea polytechniky v Paříži prosadil, aby do programu byla pojata i mše sv. za zesnulé posluchače a profesory. Tehdy i někteří kněží od toho zrazovali ze strachu před odporem protivné strany, ale Lapparent stál na

svém, a konečně celé komité, nevyjímaje ani židy, přišlo do katolického chrámu na zádušní bohoslužby. Dojem byl tak mocný, že protestanté jednali po příkladě katolíků. Příčiněním Lapparentovým se stalo, že ustanoveno pro každý rok na 17. máj slavné rekviem za zesnulé polytechniky. Nedivno, že po smrti bylo o něm řečeno: „Málokdo v posledním půlstoletí činil katolické víře větší čest než on...“ Intrik byl docela vzdálen, ale taktéž nepřístupen lidské bázni...

*

Viz též kap. 1. č. 11. 15-17, 31. — kap. 2. č. 1. 7. — kap. 3. č. 1-6. 16. — kap. 13. č. 40. 42-46. 49. 54. 55. 57. 91. 102. 122.

17. JEDINÁ RODINA NEBESKÉHO OTCE.

„Podobno jest království nebeské síti, jež shromažďuje všechny druhy ryb . . .“ Pán otevřel dveře svého ovčince všem bez rozdílu, velkým i malým, blízkým i vzdáleným - věc, jež nám připadá samozřejmou, jež však nebyla nikterak samozřejmá za dob, kdy každý hleděl na cizí národ jako na barbary a kdy vyšší pohrdal nižším, zvláště služebními a otroky. Vzpomeňme jen na úžas židů, kteří provázeli Petra ke Kornelioví! Jak žasli, že i na pohany sestoupil Duch svatý svou milostí! (Sk 10. 45.) Čtème listy sv. Pavla, jenž měl neustále co dělat s těmito předsudky židů obrácených k víře Kristově. A jest naše doba docela povznesena nad podobné předsudky? V Mohuči celá staletí nebylo jediného arcibiskupa šlechtice, a podobně v Trevíru i jinde; prvním českým kardinálem z občanského rodu byl arcibiskup Bauer († 1915), prvním pražským arcibiskupem z občanského rodu byl zesnulý dr. Kordač . . . Všude tam, kde na obsazování církevních hodností, spojených s velkými statky, měl vliv stát, vloudil se tento duch světa, jenž rozlišuje mezi vznešenými a nízkými, tyto odstrkuje, ony protěžuje.

Docela jinak tam, kde světská moc se vměšovat nemohla. Papež Kalixt I. byl bývalým otrokem, Řehoř VII. synem chudobných rodičů, Sixtus V. taktéž (pásával vepře a hlídal ovoce), Pius X. synem krejčího atd. Nám však jde v této stati o to, abychom ukázali, že přístup k svatosti jest povoláním k víře Kristově umožněn všem, že sv. víra vypěstila světce ze všech stavů a v každém věku.

Napřed několik jmen světců z různých stavů a povolání, pak několik příkladů svatého sbratření, jež víra Kristova nejen hlásala, nýbrž i všude prováděla. Rozumí se, že uvádíme jen několik jmen - nemožno podat úplný katalog, čítající sta a sta dokladů!

Příklady.

- 1** *Králové, vládnoucí knížata a vévodové: Václav, Ludvík (IX. francouzský), Eduard (anglický, mučedník † 978, vyznavač † 1066), Knut dánský, Štěpán uherský, Malkolm skotský, Jindřich II. německý, Leopold (III. rakouský, † 1136).*

Vládnoucí královny: východořímská císařovna Pulcherie, vládkyně neobyčejně energická, jež povznesla říši, rozháranou vnitřními spory a revolucemi († 453), Adléta, vdova po císaři Otovi I. a regentka místo nedospělého Oty II. († 999), Blanka, matka Ludvíka IX.

Královny nevládnoucí: Marketa skotská; Matylda, manželka císaře Jindřicha I.; Kunhuta, manželka Jindřicha II.; Klotylda, manželka franckého krále Chlodvika († 545); Radegunda, manželka surového Chlotara I. († 587); Alžběta

portugalská, manželka Dionysia († 1325); Eltruda, královna northumberlandská v Anglii († 679).

Knížata, kněžny, vévodové atd.: Elzear, hrabě v Ariano (Neapolsko, † 1323); jeho manželka Delfína († 1360); Alžběta Durynská, Hedvika, Vilém Akvitanský († kolem r. 828).

Princové, princezny atd.: Ferdinand Portugalský, Emerich, syn sv. Štěpána († 1031), Chlodovald († kolem r. 550); Anežka Česká, Marketa uherská, Valburga anglická, bl. Tarasia a bl. Sancia, dcery portugalského krále Snacia I.

Ministři, státníci atd.: Hormisdas, ministr perského krále Sabora; Heribert, říšský arcikancleř za Oty II. († 1021).

Důstojníci: Šebestián, Eustach, Mořic, velitel thébské legie, umučené pro Krista; Leonius a dva druhové, Hypatius a Theodulos, umučení po r. 70.; Theodor, umučený s 41 druhy v Syrii r. 848, odlišný od prostého vojína Theodora, jehož svátek se slaví 9. list.; Marinus († 261), Jiří.

Vojíní: Vitalis, otec sv. Gerváse a Protáse; Nikander, Quadratus, Marcián, Zeno; poslední ze 40 mučedníků armenských, jehož jméno neznámo; Alexander, Florián († 304).

Pastýři: Vendelín (u Trevíru, † 617); Germána († 1601 v Pibraku, 22letá); Kristina belgická († 1224).

Dělníci: bl. Jindřich bolsanský; sestry Rufina a Justa, Anna Maria Taigi, manželka nádeníka.

Služebné: Notburga tyrolská († 1313); Zita († 1278); Armella bretaňská († 1671); Radegunda († před r. 1300, roztrhána od vlků, když se lesem ubírala do nemocnice ke skutkům lásky); Herluka.

Otroci: Vitalis (4. list.), Serapion, Marek a Eutyches s Viktorinem, mučedníci (4. července).

Otrokyně: Blandina lyonská († 177); Potamiéna alexandrijská († po roku 300); Maxima.

Žebráci: Servulus v Římě († kolem 590); Benedikt Josef Labre († 1783) tamtéž.

Leontius a Karpoforus (umučení v Akvileji po r. 300) byli lékaři jako Cyriak, Liberát a Julián. Theodot a Gemián byli hospodskými, Quiriak kuchařem, Vilém z Norvichu jirchářským učněm († 1144 12letý), Kryšpín a Krispinian, bratři, obuvníci, Homobon z Kremony kupcem a krejčím, Vít (Guido) kupcem, Ampelius kovářem, Symorián sochařem, Baldomer zámečnickem, Florus, jakož i Eligius († 660) byli zlatníky, Alexander uhlířem, Beterus zedníkem, Isidor rolníkem, Mořic zahradníkem, taktéž Fokas a Serenus.

Zaveden beatifikační proces: universitního profesora práv Contardo Ferrini; indiánky Tekak-Witha, „lilie indiánského kmene Mohawků“ u řeky sv. Vavřince; továrník Filiberta Vrou a Kamila Feron, svaků (Lille), kteří založili své továrny na základě katolických zásad a programu († 1905 a 1908).

Děti: Ignác (japonské pronásledování) 4 roky; Barulas (římské pronásledování) 3 roky; Quirikus tamtéž 3 roky; Justus 7 let; jeho bratr Pator 9 let; Basilissa 9 let; Konon, Eulalie, Eutropie, Sekunda, Akvilina 12 let; Anežka 13 let; Pankrác 14 let; Venanc, Vincenc, Pontikus 15 let. O blahořečení nedávno

zesnulého Víta Fontgallanda a Aničky Guigné (12 a 10 let) se jedná. Anastasie Ni a Petr Niu, mučedníci korejští, 12 a 13 let. (Viz kap. 15. č. 27.)

- 2 Serapie byla služebnou (otrokyní) mladé důstojnické vdovy Sabiny a obrátila ji ke Kristu. Po přijetí křtu se paní se služebnou odebrala na venkovský statek. Bylo nápadným, že se nesúčastňuje kroužků pořádaných vznešenými dámami; konečně se přišlo na důvod. Prefekt Berillus kázal předvést služebnou, která obrácení Sabiny „zavinila“, paní však ji provázela a před soudcem hájila. Napřed mučena služebná, aby pohledem na ni byla Sabina zastrašena. Ale ta, přítomna jejímu hrdinnému zápasu, byla její stálostí utvrzena, její tělo pochovala do vlastního hrobu se ctí, jaká příslušela mučednici, a pak sama volána k odpovídání vzpomíná vděčně služebné, jež ji ke Kristu přivedla, načež dosáhla i ona mučednické koruny.
- 3 Dne 4. listopadu se slaví památka dvou svatých mučedníků. Vitalis, otrok, jmenován na prvním místě, poněvadž dříve pro Krista prolil krev; jeho pán Agrikola přinucen na jeho mučení hledět, aby byl zastrašen, ale vytrval, a byv ukřižován stal se svému otroku „druhem a společníkem vznešeného martyria“.
- 4 Bl. Notburga vstoupila jako 18letá dívka do služeb hraběte Rattenberga. Po brzké smrti pánově jí nastala doba utrpení. Jeho syn, nyní pán hradu, měl lakomou manželku, jež Notburgu nenáviděla a ztrpčovala jí život, jak mohla, až ji konečně vyštvala ze služby. Odebrala se k jednomu sedlákovi a byla u něho tak dlouho, až ji mladý hrabě (mezitím ovdovělý) zase volal zpět. Byla ochotna jeho přání vyhovět, ale s podmínkou, že napřed uzavře druhý sňatek, aby nebyl zavdán podnět k podezřívání a tím neutrpěla její pověst. Na hradě pak zůstala do smrti (1313).
- 5 Sv. Zita sloužila v rodině Fatinelli od 12. roku do smrti (1278, 60 let, v Lucca). S počátku jí bylo snášet mnoho útisků a křivd; konečně poznali její chlebo-dárci její ctnosti a nadmiru si jí vážili.
- 6 Bl. Radeguna, děvečka, měla na starosti chlév; byla vždy se svým údělem spokojena, jsouc přesvědčena, že jest vůlí Boží, aby pracovala tam, kam ji jeho prozřetelnost přivedla, a že nejlépe zajistí své duši spásu, podrobí-li se bez reptání řízení Nejvyššího a nebude-li toužit po ničem lepším. (Na hradě Wellenburg u Augsburgu.)
- 7 Bl. Armela, pasačka, neuměla číst ani psát; chudoba ji tísnila převelice. Vše, co jí bylo snášet, hlad, zimu, příkoří..., obětovala za duše v očistci. Ve 20 letech přišla do služby k paní, u níž bylo zvykem každý večer předčítat životy svatých. Nicméně i v této rodině na pohled tak zbožné jí bylo mnoho trpět, jak od paní, tak od spoluslužebných. Když jí bylo znemožněno jít denně do chrámu, povznášela mysl k Bohu pozorováním přírody, a tomu tak navykla, že konečně každá věc, kterou spatřila, jí byla podnětem k rozjímání o věčných pravdách († 1671, 65 let).
- 8 Sv. Kristina, zprvu pasačka, vyhýbala se zlým společnostem. Když slyšela neslušné slovo, zacpala si uši, nedbajíc toho, že si z ní tropili posměch.

Bratří ji nutili k sňatku (bitím a pod.), ona však uprchla do města; byla služebnou a po čase s několika družkami založila klášter. (V 6. stol., zemřela v 70 letech.)

- 9 Staří křesťané měli společný stůl, nikoli společné ženy, jak to očekávali rabíni od Mesiáše, jak si to představoval Plato ve své „ideální republice“, jak to jest ideálem moderních pohanů, kteří to praktikují veřejně nebo potají... Dnes v některých nešťastných zemích nemají jiné svobody leč tuto jedinou, t. j. naprostou nevázanost ve věcech pohlavních. Za dob apoštolských žili křesťané ve světě, ale nebyli ze světa; jejich život byl jako život nebeských andělů. Jejich komunismus byl docela jiný než dnešní; křesťan pravil dobrovolně k chudému bratru: „Bratře, co jest mé, na tom měj podíl i ty, pokud potřebuješ.“ Při tom však byli pamětlivi slov apoštolových: „Kdo nepracuje, ať nejl.“ Socialistický komunismus praví: „Soudruhu, co máš ty, to bude teď mé, to ti seberu, ať se ti to líbí nebo nelíbí; tys pracoval, a já budu na tvé útraty a z tvých mólů teď pohodlně a lacino žít.“
- 10 Křesťané všechny milují a jsou ode všech pronásledováni; soudci neznají ani je ani jejich učení, a přece je odsuzují. Jsou usmrcováni a přece žijí, jsou chudí a mnohé obohacují; vše se jim bere a ve všem mají nadbytek, pohrdá se jimi, ale ani pohané se neubrání pocitu jakési úcty vůči nim. Posmívají se jim, a musí přec uznat čistotu jejich mravů. Činí dobře, a jsou voděni do žaláře a na smrt. Křesťanství jest světu co duše tělu: proniká a oživuje všechny jeho údy, třebaže jest při tom neviděna a neviditelná. (Z listu k Diogenetovi na začátku 2. století.)
- 11 Pohanská filosofie a věda... vyhrazena jen hloučku vyvolených. Jejím heslem bylo: „Odi profanum vulgus...“ Libanius, přítel Juliána Odpadlíka: „Barbar (t. j. cizinec) se neliší v ničem od divé zvěře.“ Strabo: „Filosofie se obrací jen k malému hloučku. Není možno vést ženy a masy lidu k náboženství filosofickými hovory: pro ně jest nutná pověra.“ Filozofové nikdy nemluvili k lidu jako Kristus a apoštolé od něho posaní. Ammonius zakazoval žákům uveřejňovat jeho učení, aby nebylo stykem s prostými lidmi znešváčeno; podobně Pythagorova škola se uzavírala veřejnosti, taktéž Aristoteles. Filosofie byla jen pro zasvěcené, nejinak i náboženská mysteria. Sokrates se sice neuzavíral, ale že by byl mluvil i k nesvobodným (otrokům), není známo.
- 12 V chrámě se koná křest... dítě z hraběcí rodiny. Matka děvčátka, hraběnka Montaignu, zavolá od dveří chrámových dvě žebráčky, aby jí byly kmotrami..., aby přišla hned na prahu života do styku s lidskou chudobou a bídou a aby jí tato událost připomínala, že před Bohem si jsme docela rovni. Za revoluce skutečně zakusila bídy dost, nejinak než chudí.
- 13 V bordeauxské katedrále jest křest knížecího dítěte. Arcibiskup Cheverus pozván vykoná svatý obřad. Pak vidí u dveří stát chudobnou matku s dítětem v náručí, čekající, až přijde kněz a pokřtí i její dítě. Arcibiskup ji zavolá, obmyje svatou vodou i toto dítě, a pak má krátkou řeč, v níž připomíná, že stejný

cíl mají oba dva, zrozený v paláci a oblečený v hedvábí, jako zrozený v chýšce a zavinutý v chudé pleny. Jednou se jich bude Soudce ptát, jak vyplnili svůj životní úkol. Nezáleží na tom, v jakém stavu, nýbrž jak svědomitě; nebe čeká oba dva, oba dva jsou k němu povoláni a oba ho mohou dosíci. Řeč vnikla přítomným do hloubi duše... Bohatě od nich obdarována, opouštěla chudobná matka chrám.

- 14** Při schůzce s ruským carem a pruským králem v Cáchách zavítal r a k o u s k ý c í s a ř do Schervierovy továrny a byl přijat s takovou úctou, že se nabídl být kmotrem narozené továrníkově dcerušce. Rozumí se, že si to pokládali za nevýslovnou čest; dívce dáno jméno po něm: Františka...

A p l i k a c e : větší čest jest stát se na křtu dítkem Božím a dostat jméno Kristovo (křesťan, t. j. vyznavač Kristův).

- 15** Hrabě Tiquelmont vypravuje o svých cestách po orientě... V Macedonii (za času srbské války) přišli do jedné vsi mezi Sofií a Viddinem, provázeni janičáři, a ubytováni v jistém domě. Janičáři nutili bitím domácí, aby dali příchozím co jíst, ale marně. Jedna stařena vidí cizince, přistoupí k nim a učiní kříž. Tiquelmont jej učiní po ní. „Jsou to křesťané“ - a v okamžiku bylo na stole všeho dost.

- 16** P. Gillet T. J., misionář v britském Hondurasu, učinil si jednou malou vyjíždku „na zotavenou“ do Guatemaly, nevěda, že tam osvícení hlasatelé novověké tolerance vykazali všechny řehole, jejichž členové přivedli kdysi divoké Indiány s nebezpečím života k pravé víře a kultuře a kteří nejednou krví zkropili své působiště. Sotva do osvětlené republiky vstoupil a byl poznán, poslána pro něho četa vojáků, a on transportován do hlavního města, ležícího na druhém konci země, blízko druhého oceánu. Cesta byla lopotná, lidé však přece tu a tam poznali, že v přestrojení vězí kněz. Kdesi ráno přispěchala prostá stařena a přinášela hladovému a zkrhlému snídání. „Doneste mu to,“ káže důstojník, a náš anglický misionář nemohl ani poděkovat neznámé a neviděné stařeně, jež ani nepatřila k jeho národnosti; jen radost mu zůstala z vědomí: „Jsme všichni bratři ve velké církvi Kristově, byť i jinak sobě cizí.“ (Leden r. 1882.)

- 17** Anglický misionář P. Hall C. SS. R. připravoval při jedné misii několik dní děti k přijetí sv. svátostí. Katolíci patří od dob pronásledování k nejchudším vrstvám obyvatelstva; mnohé děti přicházely zdaleka, bosé, v rozedraných šatech. Misionář pozoroval, že se některé z nich ostýchají; proto mluvil vřele o chudobě božského dítky... Přišel den sv. přijímání. Chudobné děti tu stojí zase bosy. Tu bezprostředně před tím, než přistoupily k oltáři, všechny děti z vlastního popudu, nebyvše k tomu od nikoho vybidnuty, zuly obuv a šly tak ke stolu Páně, aby jejich chudší druhy a družky nermoutila tolik jejich chudoba.

- 18** Otec Ludvíka XVI... Jeho dvěma synům byl udělen křest z nouze, obřady byly doplněny, když jim bylo 7 a 8 let. Při té příležitosti dal přinést křestní matriku, v níž byla zanesena jména obou, ukázal jim je v řadě mezi ostatními: „Hle, toto dítě právě před vámi je synem chudého člověka, ale v očích

Božích jste si rovni. Před světem budete platit více vy, ale před Bohem ten, kdo ctnostněji žil. Všichni v této knize zapsaní jsou bratři." („Kniha života", symbol nebeské knihy, v níž zapsaní všichni, kdož jsou k věčnému životu povoláni.)

- 19** V *Brasílii* byla mezi Portugalci a Indiány od nich ujařmenými nenávist na smrt. Misionáři T. J., jimž se podařilo zotročené obrátit k víře Kristově, hleděli všechny sbratřit. Ve *Figueira* byl slaven velký den smíru: Portugalci přísahali, že budou s Indiány slušně zacházet, a rudoši kladli misionářům k nohám své jedovaté zbraně.
- 20** Uherský král *Béla IV.* (13. stol.) nechtěl potvrdit volbu biskupa, jenž se narodil jako nevolník. *Kliment IV.* mu psal: „Těmito rozdíly, jež lidská hloupost vynalezla, musíme pohrdat. Lidská vůle nemůže zvrátit zákon Boží, podle něhož jsou všichni lidé svobodni.“
- 21** *Boudon* vypravuje: „Kdesi nechtěl kněz přijmout milodar od chudé ženy na stavbu nového chrámu. „Já že jsem chudá? Já jsem dcerou královskou a dědičkou velkého království.“¹
- 22** Jeden misionář našeho řádu, působící v *Indii*, mi vypravoval: kastovnictví je tam tak zakořeněno, že i katolická církev musí mít ohled na tento vžitý mrav a nemůže jej najednou vyplnit, tak jako otroctví nemohla odstranit rázem, nýbrž ponenáhlu usilovnou prací dlouhých staletí. Nuže, v *Indii* jest cosi podobného s kastami, a v našich chrámech se musí sv. přijímání podávat u různých oltářů: první jest určen pro první kastu, bramíny, poslední u dveří pro „nečisté“ parie, lidi, kteří kasty nemají a jimiž každý *Ind* opovrhne. Zvířete se dotknout se nepokládá za poskvrnu, ale dotknout se paria - znečištěn! Nevím, kolika obřadům se musí podrobit, aby skvrnu smyl. Jednou přijde k misionáři dívka, braminka a žádá za sv. křest. „Napřed musíte být ve sv. víře vyučena.“ „Tu jest katechismus, můžete mne vyzkoušet.“ Studovala totiž na misijní škole, vypůjčila si od křesťanské družky katechismus, a krása sv. víry ji okouzila, že uvěřila bez nejmenších obtíží a bojů. Duše nezvládnutá vášní - u stolu Páně vy-padala jak anděl. Brzo si misionář všiml, že nechodí k sv. přijímání u hlavního oltáře, nýbrž se přidružuje k pariům. Upozorňuje ji tedy, že má právo klečet u prvního oltáře, ale dívka odpovídá: „Myslím, že odpovídá lépe duchu Kristovu a jeho lásce, když si kleknu mezi nejopovrženější.“
- 23** *Marie Kristina Savojská*, manželka neapolského krále („obojí *Sicilie*") *Ferdinanda*, jako dítě uctívala neobyčejně sv. Pannu. Její matka se modlívala denně růženec s dětmi a komornými, maličká však chtěla, aby se celý dům k nim připojil; obcházela se zvonkem po celém paláci, a když byla kaple plná, její radost neměla mezí. Její ctnosti byly heroické; snažila se vždy konat, co bylo dokonalejší. Ráda by se byla zasvětila službě Boží v klášteře, ale okolnosti byly silnější než ona, musila podat ruku jmenovanému vládci. V *Nea-*

¹ Podobný výrok komorné... Její paní se na ni sápe: „Nevíš, že jsem královskou dcerou?“ „A nevíte vy, že já jsem též dítětem vznešeného krále?“

poli byla nazývána matkou chudých. Když jí byly ve společnosti představovány dámy, mluvila laskavě s těmi, jež byly slušně oděny, neslušně oblečených si sotva všimla. Rozumí se, že to působilo - od té doby se nikdo neodvážil přijít ke dvoru v nedůstojném oděvu. Pěstovala zvláště pobožnost k oběma nejsv. Srdcím. Po narození prvního dítěte věděla, že smrt není daleko; zemřela v 23. roce (1836), oplakávána všemi.

- 24** Když za dob revoluce katolické obyvatelstvo ve V e n d é e se vzchopilo k obraně svých práv, šly do boje i dívky a konaly divy statečnosti. Protivníci psali ve svých novinách o nové Panně Orleánské, jež prý mezi nimi povstala - byla to Jeanne Robine, jež později padla v boji za nejsv. statky. Jiná proslulá dívka byla Renée Bordereau. Když muži šli do boje, ženy doma stály na stráži.

A p l i k a c e : pro Krista může pracovat každý - není rozdíl mezi pohlavím, věkem, stavem.

- 25** Za Filipa II. vzniklo ve Španělsku povstání Maurů; páchali strašné krutosti na křesťanech, ale i hoši raději snášeli nejkrutější muky, než by byli odpadli k mohamedánství. Ani jediný odpad v celé zemi!

- 26** Za Jakuba I. přišla do Londýna vznešená španělská šlechtična D o n n a L u i s a d e C a r v a j a l y M e n d o z a jediné proto, aby mohla katolické kněze podporovat, zajaté věřící těšit, odsouzeným na smrt („mučedníkům“) sloužit. Byla mnohokrát pro to uvězněna, ale španělský vyslanec jí vždy vymohl svobodu. Penězi si zjednala přístup i k těm, kteří byli v nejpřísnější vazbě. Dáma, jež se zřekla radostí života a skvělé budoucnosti i krásné a bohaté vlasti, a šla do cizí protestantské země, aby byla pomocnicí neznámým! Dne 8. prosince 1610 byli odsouzeni na smrt benediktini Jan Roberts a Tomáš Somers. Podplacená stráž přimhouřila obě oči, Luisa shromáždila večer následujícího dne všechny uvězněné katolíky a uspořádala malou hostinu lásky na rozloučenou, pravé starokřesťanské agapy. Seděla v čele mezi oběma mučedníky, na jídlo myslel málokdo. Jedni byli plni radosti, že co nevidět budou účastni věčné hostiny Beránkovy v nebesích, druhí na ně hleděli plni úcty, Luisa byla takřka v extasi, vzpomínajíc na poslední večeři Páně. Nakonec prosila mučedníky za požehnání... v předvečer jejich mučednické smrti. Byli odpraveni spolu se 16 zloději a 8 zločinci... Země se tehdy lupiči jen hemžila, protože chudí, kteří dříve dostávali almužnu a obživu u klášterních bran, měli po zrušení klášterů na vybranou: buď umřít hladu nebo loupit a krást...

- 27** A n t. B r o o k b y, františkán, byl tak krutě na skřipci mučen, že všechny klouby se mu vymkly a údy sotva pohromadě držely. Po 25 dní se nemohl ani hnout; jedna stařena mu nosila do žaláře pokrm a musila ho krmit, nemohl ani ruku k ústům pozvednout. Z rozkazu Jindřicha VIII. byl 19. července 1537 zardoušen provazem, jež nosil kolem taláru.

- 28** Za téhož krále slepý harfeník V i l é m M o o r konal služby poslíčka mezi jednotlivými kláštery (opaty), dokud nedošla na ně řada a nebyly zrušeny... Donášel dopisy od kláštera ke klášteru, ba i přes průliv na pevninu papeži a kardinálům, až byl dopaden 20. listopadu 1539.

- 29** V žaláři, kde byl uvězněn *E d m u n d K a m p i a n*, se modlili spoluvězni společně litanie, Stála Matka a jiné modlitby za ty, kteří toho dne byli vlečeni na smrt, aby mučedníkům vyprosili milost setrvání.
- 30** Služebná *M a r k e t a W a r d o v á* musila před soud, protože dala jednomu knězi dva šilinky. Táž slyšela o strašném utrpení kněze *Richarda Watsona* v žaláři *bridewellském* a byla obava, že zapře víru, jak učinil už jednou. Hleděla se tedy k němu dostat, aby mu byla nápomocna a zachránila jeho duši. V přestrojení žádala za vstup, ale vždy byla podrobena přísné prohlídce; i chléb, jež nesla, byl rozlomen, zda v něm není dopis... taktéž když odcházela. Po čase nebyla prohlídka tak zlá, zosnovala tedy plán, jak mu dopomoci k útěku. Přinesla mu provaz, po němž se v noci spustil na *Temži*; tam již čekal člun. Jeho záchrana stála dva životy: jeden lodník, jenž si s ním vyměnil šaty, aby nepoznán mohl uniknout, a *Marketa*, na niž padlo podezření, že mu přinesla provaz, což ostatně před soudem nezapřela. Oběma byla nabízena milost, půjdou-li na anglikánské bohoslužby... Popraveni spolu 30. srpna 1588.
- 31** Uvedli jsme několik dokladů, že z nejnižšího stavu pocházeli někteří mužové, kteří nesli tiaru. Připojme několik jiných, kteří z nejvznešenějších rodů se stali „chudými pro Krista“. Princ *R o h a n*, jemuž chtěl dát *Ludvík XVIII.* za manželku saskou princeznu, stal se prostým knězem (v semináři sv. *Sulpicia* se podroboval svědomitě všem předpisům kázeňským.). *L a c o r d a i r e*, výmluvný pařížský advokát, se stal řeholníkem. *R a v i g n a n*, „avocat-général“ na pařížském dvoře, vstoupil do řádu *T. J.*; do téhož řádu vstoupil mistodržitel *F r a n t i š e k B o r g a* (*Borja*) a pracoval v kuchyni. *Š u w a l o f f*, dovedný diplomat, opustil ruský dvůr i pařížské salony a stal se barnabitou, *S é g u r* odhodil paletu i štětec, aby se věnoval práci o spáse duší; slavný štutgartský lékař *H e t s c h* přijal svatá svěcení a stal se spolupracovníkem *Dupanloupovým* v práci pro mládež. Udatný důstojník *d e B r o g l i e* se stal knězem a apologetou svaté víry; *d' H u l s t*, narozený v zámku, věnoval své ohromné jmění charitě a stal se knězem. *L ü t t w i t z* v knížce „*Košile spokojeného člověka*“ sděluje, že ne jeden španělský grand věnoval své ohromné bohatství chudině a přijal roucho chudého světce z *Assisi* (některé znal osobně). *G e m e l l i*, slavný lékař, se stal knězem.

Uvedli jsme jména několika mužů, kteří před přijetím svatých svěcení měli již postavení a slávu ve světě. Kdo by však vypočítal všechny královské a knížecí syny a dcery, kteří opustili dvůr a následovali Krista v jeho chudobě, nelišice se zhoła nic od spolubratrů, pocházejících z nejnižších vrstev společenských! *Anežka Česká*, *Alois*, *Stanislav*... Znáám klášter, kde sestry z chudobných rodin nemají tušení, že prostá sestra *N.* (rceme třeba *Ludmila*) jest z hraběcího rodu.

*

Viz též kap. 7. č. 5. — Děti: kap. 1. č. 18. — kap. 7. č. 2. — kap. 15. č. 1-28. — kap. 16. č. 10.

18. NÁBOŽENSTVÍ.

Jako víru lze pojímat buďto subjektivně, jakožto vlitou božskou ctnost, nebo objektivně, jakožto souhrn všeho, co Bůh zjevil a čemu nutno fide divina věřit, tak i náboženství. Objektivně pojata jest souborem všeho, čemu sv. víra učí, a v tom smyslu lze říci: „Toto jest mé kredo.“ Subjektivně jako aplikaci pravd sv. víry na praktický život. Tvor si musí uvědomit, jaký jest poměr mezi ním a Tvůrcem, a podle tohoto poznání jest povinen zařídit svůj život. Podstatným prvkem náboženství jest též zevnější projev tohoto vnitřního smýšlení. Tedy v Boha věřit, jemu být poddán a jej uctívat. Víra, život podle víry, kult (bohoslužba). Čtenář vidí, že mluvím o náboženství nadpřirozeném, pravém, Kristově, nikoli o náboženství všeobecně.

Přemnoho jest věcí, jichž musí kazatel dbát. Především nelze ignorovat okolnost, že dnes, kdy v jistých kruzích vyšel ateismus „z módy“ a kdy náboženství přichází „do módy“, zacházejí s výrazem náboženství tak, že se stal téměř měchem, do něhož každý vece, co se mu líbí. Každý si vyrábí náboženství své. Proti tomu nutno největší rozhodností zdůraznit: „Jest Bůh něco, co skutečně existuje, nebo jen subjektivní iluze? Existuje-li skutečně, pak si nemůže každý vytvořit poznání Boha, jaké chce; pravdivé, t. j. skutečnosti odpovídající poznání může být jen jedno. Ale pak též náboženství pravé může být jen jedno. Od dob Kantových si každý tvoří (podle něho „má vytvořit“) mravní zákon i svědomí, každý jest svým zákonodárcem i soudcem a pak důsledně každý si vyrobí „boha“, jakého chce. Ale oč potom stojíme výše než fetišisté nebo staří pohané, kde každý národ a každé město mělo „svého“ boha? Takové náboženství nemůže ovšem mít nároků na objektivnost, na všeobecnou platnost a samozřejmě ani na všeobecnou závaznost. Propadáme naprostému subjektivismu. Iluze . . . , sebeklam . . . O objektivní, všechny lidi zavazující mravní normě nemůže za těchto předpokladů být pochopitelně ani řeči.

Z toho plyne samo sebou, co jest povinností kazatele: vysvětlit a dokázat objektivnost náboženství. Plyne (pro tvora) takřka samočinně z faktu existence Boha. Jeden jest Bůh, takový jest Bůh, snad mi i leccos o sobě zjevil . . . Tedy toto musím o něm věřit, takto se k němu chovat . . . Toto mi přikazuje, to musím nezbytně plnit . . . Takto ho musím uctívat, jestliže on sám předepsal způsob bohopocty. Pak jest zřejmo, že jen jedno náboženství jest pravé (protivníci mluví o různých „formách“ náboženství) a že jest pro všechny lidi bezvýjimečně závazné.

Pak nutno dokázat, že pravým náboženstvím jest jedině křesťanství, t. j. náboženství Kristovo. Zdá se mi, že mnozí se ostýchají přiznat barvu, zvláště před inteligencí. P. Albert Weiss na to poukazuje, že někteří, nechtějice odpudit lidi, kteří „touží a volají“ po náboženství, mluví jen ve všeobecných termínech, t. j. obojetně, a soudí, že touto cestou se dosáhne dorozumění. Posluchači odcházejí uspokojeni a řečník též... Myslí-li však, že čeho dosáhl, klame sebe i je. Zde jest žádoucí a nutno, abychom pověděli jasně, jak smýšlíme a co chceme. „Pravé náboženství nám přinesl Kristus, a hledáte-li jiné, jste na omylu a na scestí. Jeho náboženství nutno přijmout se všemi jeho závazky...“ Svě tvrzení musí ovšem kazatel dokázat. To, co Albán Stolz praví o jistých řečech, jež zavánějí silně „pomádou a safiánem“, musí býti katolického kazatele vzdáleno. (Řeč nad hrobem: „Až nás k sobě dobrotivé nebe povolá a až se všichni ubozí synové Adamovi v lepší domovinu sejdem...“)

V kázání k věřícímu lidu ustupuje apologetický prvek do pozadí. Zde nutno vést k praktickému náboženství, t. j. k tomu, aby podle náboženství žili. Zachovávání přikázání a bohopocta... Ctnost nábožnosti souvisí s naším thematem co nejúžeji a nedá se od něho oddělit. Pravá zbožnost, nikoli zevnější... „Lid tento ctí mne ústy...“ Prorok Malachiáš, Isaiáš, žalm 49. skýtají hojnost látky. Nebylo nábožnějších lidí nad židy před vyvrácením Jerusalema od Chaldů r. 586, ani nad farizeje za dob Spasitelových... Zbožnost pouze zevnější, tedy bezcenná, Bohu odporná...

Kromě toho třeba poukazovat na to, že náboženství musí pronikat veškerý náš život, nejen soukromý, nýbrž i rodinný (výchova), společenský atd. Tím přecházíme již k tomu, čemu se říká nadpřirozené pojmání všeho - život nejen podle víry, nýbrž z víry. Kontrastem věc ještě více vynikne - duše bez náboženství, rodina a výchova bez náboženství, společnost a stát bez náboženství. Po ovoci poznáme strom...

Disposice:

A) Jest nade mnou Bůh?

Je-li nade mnou, má právo mi co přikazovat?

Přikáže-li mi něco, jsem povinen poslechnout?

B) Obejde se svět (lidstvo) bez náboženství? Jest náboženství zbytečné?

Obejde se bez něho, ale za těchto předpokladů:

a) obejde-li se mravnost bez Boha...

b) obejde-li se společnost bez Boha...

c) obejde-li se člověk v utrpení bez Boha.

Ad a) Kdo nemá víry a tedy ani svědomí, nedělá si z toho nic, když křivě přísahá ... (2. přikázání),
vykořisťuje dělníka ... (3. a 4. přikázání),
zabíjí a vraždí ... (5. přikázání),
okrádá a olupuje ... (7. přikázání),
lží a pomluvou připraví bližní o dobré jméno ... (8. přikázání),
zneužije dívky a pak ji nechá ... (6. přikázání).

Amerika! Čím větší svoboda, čím větší kultura, tím rafinovanější zločinci v řadách neznabohů ...

Ad b) Rodina bez Boha ..., výchova bez Boha ... (věrnost, nerozlučitelnost manželská),

stát bez Boha ... „Co jest císařovo, císaři, co jest poddaných, poddaným ...“ Despotismus nebo revoluce a anarchie ..., doklady z dějin!

Ad c) V utrpení potřebuje člověk odevzdanosti, a ta jest nemožná bez víry a důvěry v dobrotivého Boha;

síly, a ta jest nemožná bez víry ve všemohoucího Boha;
útěchy, a ta jest nemožná bez naděje v lepší budoucnost.

C) Falešné náboženství neskýtá pravé mravní normy ani pravé opory v pokušení ani pravé síly a útěchy v utrpení ..., jako planý strom nenese ušlechtilého ovoce, falešný lék nezhojí nemoc, nezjedná zdraví ...

Avšak člověk může těžit jen z pravé síly ...

Musí se tedy snažit, aby našel pravé náboženství, a tím jest náboženství Kristovo. Dokladem jest, že z toho pramene čerpá lidstvo již 20 staletí ...

D) Člověk, složený z duše a těla, projevuje v občanském životě navenek, co cítí v srdci (národní slavnosti, projevy, odznaky ... hold vladaři ...).

Avšak pro styk s Bohem platí tytéž zásady.

Bohopocta je tedy věcí, kterou vymáhá přirozenost člověka. (Modlitba, soukromá i veřejná, oběť, přijímání sv. svátostí i jiné způsoby bohopocty.)

E) Jest Bůh naším otcem a pánem?

Je-li naším otcem a pánem, sluší se, abychom mu prokazovali úctu?¹

Sluší-li se ho ctít, závisí na nás, jak ho chceme uctívat, či rozhodne on, jak ho uctívat máme? (Kristus Pán nám pověděl, jak ...)

¹ Mal. 1: „Zná vůl hospodáře svého ... Jsem-li já pán váš, kde je úcta ke mně? ...“ Pána jsem povinen srdcem ctít, a své smýšlení zevně projevit. Gradace: služebník, jenž nepozdraví chlebodárcce, voják velitele, dítě, jež jde lhostejně podle otce, občan, jenž ignoruje státní vlajku, národní hymnu, hlavu říše ...

F) *Rád fysický se řídí zákony všeobecnými, určitými, pevnými, stálými, nezměnitelnými . . . , bez nich by se vesmír zhroutil . . .*

Mravní život člověka se musí též řídit zákony . . . všeobecně závaznými, určitými, pevnými, stálými, nezměnitelnými, zákony, od nichž není dispense, a ty sděluje člověku Bůh v desateru.

(Upozornit na rozdíl: zákony fysické jsou od Boha voleny svobodně, mohly být jiné, mohly by být změněny . . . Mravní zákon a řád tkví v božské svatosti, jest tedy absolutně nezměnitelný a Bůh nemůže od něho osvobodit; vázal i vtěleného Syna Božího.)

G) *Z pozorování vesmíru se povznáší člověk k poznání Tvůrce a uctívá jeho moc, moudrost, dobrotu.*

Hlas svědomí přesvědčuje člověka o existenci věčného Soudce, a člověk se klaní jeho svatosti, uctívá ho plněním zákona, jež do srdce vepsal.

H) *Kdo zakouší více pravé radosti a útěchy, duše s Bohem či duše bez Boha? (Kde více sebevražd? . . .)*

Kde vládne větší svornost, spokojenost, poslušnost, láska, v rodinách věřících či v rodinách bez víry? (Kde je více rozluk? . . .)

Kde je větší blahobyt a bezpečnost (osobní, majetková . . .), ve státech, které náboženství chrání, nebo v těch, které je potlačují? (Kdysi a nyní . . .)

Příklady.

- 1 V A l e x a n d r i i za vlády Plolomejců byla naprostá svoboda a volnost „vědy“ (svoboda „lhaní“) - každý mohl učit a hlásat, co chtěl. Jeden filosof musil však z rozkazu krále přece jen svou školu zavřít: Hegeias, jenž popíral nesmrtnost duše; následek jeho nauky byly totiž nesčetné sebevraždy jinochů. I liberální král poznal, jaký vliv má na stát, na jeho blaho a trvání, jakož i na veřejný život škodlivá nauka. Žel, že nebyl důsledný; tam, kde nebyla zkáza tak očividně patrna, ponechal filosofům volnost. Theodor, zvaný nevěrec, a jiní šířili pochybovačnost, nevěru, bezbožnost; z toho vzniklo požitkářství, jež říší ponenáhlu kopalo hrob, až jí Římané udělali konec.
- 2 Filosofové D i a g o r a s a T h e o d o r, oba zvaní „nevěřci“ (Atheus), byli vykázáni ze všech řeckých měst; všude se báli, že by jim zkazili mládež . . . Nevěřce nechtěli trpět ani pohané.
- 3 S o l o n v A t h é n á c h uvolnil morálku - a musil tuto „svobodu“ vyvážit přísnější policií; jenže tato hráz, jak se ukázalo, byla příliš slabá. „Městem náhle otrásto dovede i nejslabší, ale postavit je zase na pevný základ, je nesmírně těžké.“ (Pindar.)
- 4 C i c e r o („Tusc.“ V. 2): „Ó náboženství, vůdkyně života! Učíš ctnosti a zapuzuješ nepravost.“

T ý ž : „Kdo chce založit stát bez náboženství, podobá se člověku, jenž chce postavit dům bez základů.“

- 5 Voltaire : „Kdybych byl králem, nechtěl bych mít dvořany bez víry; ti by měli jediný úmysl mne otrávit, a já bych musil brát protijed každý den.“
- 6 Zaleukos, zákonodárce v Lokri, pravi: „Především buďte přesvědčeni, že existují bohové a že ve světě není nic dílem náhody nebo lidí, nýbrž dílem bohů... Duši musíte udržovat čistou vši nepravosti, poněvadž bohové nemají zálibení na obětech lidí zlých...“
- 7 „Katolické náboženství je hned radostné, hned vážné, zatím co protestantismus jest buďto vždycky rozpustilý, nebo vždycky smutný.“ (*Konvertita Digby, „Ages of Faith“, IV.*)
T ý ž : „Náboženství jest základem všeho společenského řádu, protože bez náboženství nemůže člověk najít prázdného důvodu, proč by plnil nějakou povinnost, ať ethickou, ať občanskou, ani proč by měl být podroben nějaké vyšší moci.“ (*Ib. II.*)
- 8 Mōser v Osnabrücku píše proti Rousseauovi: „Já ne jako bohoslovec, nýbrž jako právník musím říci: Popřít věčnost pekelných trestů a snižovat autoritu duchovních jest povážlivá věc. Uvažoval jsem a zkoumal nemoci všech možných státních útvarů a přišel jsem k poznání: zjevené náboženství bylo vždy nutné a spasitelné. Nadto jsem poznal: křesťanství nejlépe odpovídá záměrům, jež Bůh s lidstvem může mít, a z toho jsem vyvodil důsledek: blázen, jenž toto pouto trhá.“
- 9 Ludvík Windthorst, vůdce německých katolíků v kulturním boji, prohlásil: „Vyhozením církve ze školy stává se stát pohanským, nebo se sám činí bohem na zemi. Dříve byla byrokracie, teď jest všude samá žandarmerie.“
- 10 Schleiermacher : „Náboženství nezáleží ani ve víře (založené na rozumu a opírající se o důkazy) ani ve skutcích (netřeba dobrých skutků, tedy netřeba přemáhat vášně), nýbrž v citu.“ Tedy žádné přemýšlení, žádný sebezápor! Schleiermacher sám byl člověkem nečistým, nepřítelem katolické církve.
- 11 Rousseau : „Nikdy nebyl založen stát, jenž by neměl základem náboženství.“
- 12 Justina, císařovna-matka, zuřila proti Ambrožovi, že z několika míst vytlačil ariány, jimž ona přála. Když však císař Gracián byl od Maxima svržen a v Lyoně zabit 383, přišla se synáčkem Valentiniánem v náručí plačíc k Ambrožovi, nikoli k sektářům, a prosila ho, aby se obou ujal. Ambrož se odebral k Maximovi do Gallie a pohnul ho k míru.
- 13 K Massillonovi, slavnému kazateli a později biskupu clermontskému († 1742), přišla vychovatelka. „Jakou knihu byste této dámě doporučoval?“ Ukazuje při tom na šlechtickou dívku, svou svěřenku. „Katechismus za čtyři sous (pětina franku).“ Tato dívka byla... Mme du Deffant! Lepší hetéra, jejíž salon podoben salonu Anny Enclosové, zemřela bez víry, protože byla vychovávána bez víry.

- 14** Nikdy nebyla ve Francii mravnost tak pokleslá jako za dob, kdy odstranili Boha a na jeho místo posadili na oltář bohyně rozumu. Jakými „obřady“ provázeli jejich nastolení (byly to lehké ženštiny z opery), o tom mluví odborná díla. Jak vypadá mravnost v jiných bezbožeckých státech? Tam mají jedinou svobodu, totiž v bezuzdném hovění tělesné vášni.
- 15** Eugen Savojský řekl: „Francii jest náboženství politickým prostředkem. Okamžitě by Krista ukřižovali, kdyby jim to vyneslo dobytí jediné pevnosti.“ (Smutné postavy, jako byl kardinál Richelieu... Ostatně tento výrok platil a platí i o jiných zemích.)

Po atentátu Damiensově na Ludvíka XV. r. 1757 zakázala vláda všechny spisy, které útočily na náboženství - když už bylo pozdě!

Napoleon zakázal nové vydání spisů Voltaireových.

- 17** Napoleon ve společnosti: „Národ, který v Boha nevěří, může být ovládán jenom děly.“ Týž však řekl kterémusi otci plačícímu nad smrtí dcery: „Vezměte na to matematickou formuli a uvidíte, že to je maličkost.“ Slabá útěcha! Když však sám na ruské výpravě přišel o armádu a tím i o trůn, nevzal na to matematickou formuli, nýbrž jed, a nechybělo mnoho... Podobně Fridrich II. se po jedné porážce pokoušel o otravu.
- 18** Viktor Hugo řekl svého času v pařížském parlamentě: „Kdykoli otevřete novou školu, zavíráte jedno vězení.“ Ano, kdyby šlo o náboženskou školu! Ale beznáboženská? Škola za školou tam otvírána, ustanovování učitelé a učitelky, a věznic přibývá! Pařížské ulice se jen hemží strážníky, a přece žádal policejní prefekt po komunistických výtržnostech r. 1934 o tisíc policistů více, jinak že neručí za pořádek. Při tom má každý peníze pod komplikovaným patentním zámekem s tajnými závorami a elektrickým kontaktem atd. Před několika desítkami lety byli postrachem celé Paříže „Apačové“ - tlupy výrostků, prvního to ovoce beznáboženských škol. Nikdo nebyl před nimi jist, a pamatuji se, jak jsme žasli, když jsme v novinách četli o jejich prohnanosti - staří vyškolení zločinci se ve věci nemohli lépe „výžnat“.
- 19** Táž Francie... Dokud bylo více víry, r. 1870, zjistila statistika 14 % analfabetů; r. 1910 po rozluce církve a státu jich bylo 30 %. A přece r. 1870 se vydalo na školy jen 95 milionů franků, ale r. 1910 čtyřikrát tolik! Počet nezletilých zločinců stoupl od r. 1870 do 1910 s 13.000 na 30.000 za rok, sebevrahů s 5000 na 9000, choromyslných s 11.000 na 85.000, trestaných pro vzpouru s 7000 na 70.000, desertérů s 4000 na 16.000 za rok.
- 20** Kterýsi lékař uveřejnil tuto statistiku: „Za 20 let mého působení jsem našel 342 rodiny ve strašné bídě, z nich 320 nevstoupilo nikdy do kostela. Ze 417 jinochů, kteří neřestně žili, bylo jen 12 někdy v kostele. Z 23 bankéřů, kteří udělali krach, nezavdal ani jediný o kostel. Ze 40 závodů, jež pracovaly i v neděli, žilo jen 10 ve slušných poměrech. Z 25 synů, kteří týrali rodiče, nebylo 24 ani jednou u stolu Páně od prvního sv. přijímání.“ („Hoffnung“, č. 168.)

- 21** O z a n a m píše příteli: „Po dlouhých pochybnostech jsem si řekl: Všichni národové mají náboženství, dobré nebo špatné, ale nějaké mají. Tedy náboženství jest všeobecnou nutností lidstva. Mezi náboženstvími, která na světě jsou, jest bez dlouhého hledání patrné, že křesťanství přísluší přednost. V křesťanství jsou tři společnosti: protestanté, pravoslavní, katolíci, t. j. anarchie, despotismus, řád... Volba mezi těmi třemi není tudíž těžká.“ Tento krátký sylogismus mu otevřel bránu víry.
- 22** K M o n t e s q u i e u m u přišla jakási dáma s knihou v ruce: „Zde má Pán Bůh zase jakéhosi hloupého nepřítele.“ „Madame, Pán Bůh má jen hlupáky za nepřátele.“ (Montesquieu nebyl věřícím katolíkem; hověl deismu, jenž byl tehdy v módě.)
- 23** C o w p e r, sekretář sněmovny lordů, kalvínek... Nauka o předurčení a reprobaci zavinila, že byl duševně nemocen, skoro pomaten. Umírá 70letý (1800), příbuzní se ho ptají: „Jak se vede?“ „Citím nevýslovné zoufalství.“ Že se ostatním kalvínům nevedlo a nevede jako jemu? To proto, že si uvedenou nauku neberou valně k srdci, sic by se zbláznili jako on.
- 24** Náboženství bludné... A r i s t o d e m o s, král messenský, zemřel žalem. Věštba slibovala jeho národu vítězství nad Spartou, bude-li bohům obětována sličná dívka. Nikdo nechtěl svou dceru obětovat, obětoval ji tedy on, ale nadarmo! Sparťané si podrobili jeho zemi r. 710 před Kr.¹
- 25** D r u i d o v é, kněžstvo Gallů, tvořili jakousi šlechtickou kastu. Přístup k nim měl každý, kdo byl schopen a prodělal 20letý studijní kurs. Vůči jiným pohanům bylo jejich náboženství neobyčejně čisté. Věřili v Boha, pravdu a svobodu („tři jednoty“)... „Na zemi jsme poutníky, pravé štěstí nás čeká za hrobem.“ V nesmrtelnost duše a v lepší budoucnost věřili pevně, kdežto Řekové a Římané jen napolo; Sokrates a jemu podobní byli výjimkami! Ale tato víra měla pro ně i stinné stránky: protože duše jest nesmrtelná, páchali vasalové při smrti svého náčelníka sebevraždou a pobíjeji služebníky při smrti jejich pánů. - Jen křesťanství dovede vyvodit správné důsledky! Kromě toho časem i jejich náboženství se zakalilo, a to hodně; nemělo vnitřní síly k sebereformě jako náboženství Kristovo.
- 26** Misionář v I n d i i pozoruje mladičkou dívku, jak před pagodou nalévá olej do lampy před sochou krvežíznivé bohyně Kali - a srdce se mu sevře žalem. Kdyby ta dívka jen tušila, že daleko na západ od její vlasti přistupují dívky nikoli se strachem, nýbrž s očima plnými radosti, vroucnosti a lásky k oltářům, na nichž trůní Matka jejich Spasitele, plná dobroty a milosrdenství, jež jenom žehná, zatím co její falešná bohyně hledí uškodit, kde a jak komu může.

---

¹ M a o ŕ i na Novém Zélandě věřili: „Peklo... vypadá jako poušť, kde tři ohromná slunce sálají žhoucí paprsky na hlavy těch, kteří dívky uloupili, starce bili, pohlavára zavraždili...“ I bludné náboženství zadrží od hříchu a jest tedy lepší než nevěra, ačli není docela zvrhlé, jako na př. modloslužba Molochova, Astartina a j., smutně proslavené pustými orgiemi, lidskými oběťmi... Takováto „bohoslužba satanova“ jest samozřejmě horší než sama nevěra.

- 27** Které náboženství jest náboženstvím radosti, kromě náboženství Kristova? Misionáři vypravují, že domorodci na pohádkově krásných ostrovech Oceánie žijí v neustálém strachu před zloduchy. Ještě hůře jsou na tom afričtí černoši. Zdálo by se, že náboženství antického Řecka šířilo jenom „radost ze života“, že bylo smavé jak májové jitro. Tak je alespoň líčí Schiller a jiní zbožňovatelé antiky. Zdálo by se, ale... Ve skutečnosti se hrozili života na onom světě - výrok Achilla, syna bohyně Thetidy: „Raději být na světě čeledínem než v Elysiu (podsvětí) králem.“ Protože nemohli nic očekávat na onom světě, hleděli užívat zde. - Jejich náboženství vedlo k požívavosti a zvláště k hovnění smyslnosti - po příkladě jejich bohů a bohyň, prostých všeho studu.
- 28** Při svěcení kteréhosi čínské katolického výchovného ústavu byl přítomen prefekt okresu a měl řeč; mimo jiné řekl, že jedině v katolické církvi lze hledat spásu a záchranu národa, a uváděl příklady z vlastní zkušenosti. „Jsme svědci, že mravnost upadá čím dál více. V revoluci nankingské jsem viděl strašné bestialnosti a při tom jsem dospěl k přesvědčení, že jen katolická církev se svou charitou je s to, aby zachránila svět.“ Ale sám zůstal pohanem! Povolání k víře jest milost, již se dostává pokorným a čistým. („*Missionsnachrichten*“.)
- 29** Yomiori (Japonsko) píše r. 1906: „Je fakt, že naše (pohanská) morálka postrádá vší vnitřní opory a že naši vrstevníci nenacházejí klidu srdce. Náboženství Konfutsiovo, jež dříve ovládalo vyšší kruhy, pozbylo dávno veškeré přitažlivosti. Budhismus nemá již zhola žádného vlivu na masy lidu. (A u nás v Evropě s ním mnozí koketují jako s náboženstvím budoucnosti!) Ovocem všeho jest, že jeden se nedovede povznést ze své nízké všednosti, druhý se posmívá Konfutsiovi i Budhovi a jen sebe pokládá za moudrého, třetí bezradně se potácí sem a tam, nemoha najít východiska ze svých pochybností.“
- 30** Co řekl Bresciani o Mazzinim, lze říci o mnohých koryfeích bezbožnosti: „Ve službách víry mohl být se svými vzácnými vlastnostmi dobrodějem lidstva..., kdyby jeho chyby byly náboženstvím paralysovány a jeho přednosti jím zušlechtěny.“
- 31** Protestant Soddard píše o své návštěvě na Molokai, ostrově malomocných v souostroví Havaiském: „Nemocní, hoši i dospělí, mne vítali s úsměvem, třebaže ten úsměv znetvořených tváří působí bolestně. Havaiští jsou ze všech národů země nejlaskavější a nejsympatičtější lidé.“ Nepověděl však, co jim vlévá do srdce takovou odevzdanost a svatý mír. Jak zoufale se loučí doma se svými drahými, když nad nimi lékař vyřkne ortel, když musí do kolonie, odkud se již nevrátí a kam se za nimi jejich příbuzní podívat nesmějí! P. Damian Deveuster, marista, první apoštol havaiských malomocných, byl andělem těchto ubožáků, a náboženství mělo jim vlévat kouzlo do duše klid, nad nímž žasli a jehož nechápali turisté prosti víry.
- 32** Srovnajme s tím tvrzení Marxovo: „Náboženství jest opium pro lid.“ - Feuerbach soudí rozumněji: „Chudý člověk má alespoň bohatého Boha.“ - Filosof Herzen, otec ruské revoluce: „Zavrhlí jsme všechno pozitivní nábo-

ženství a podrželi jsme náboženské zvyky; po ztrátě nebeského ráje věříme v pozemský ráj a honosíme se tím." - B o l i n g b r o k e ve svých „Listech o dějinách" tvrdí, že náboženství je podvod kněží, ale „nezbytně nutný, aby lid byl udržen na uzdě a aby ho státník mohl užít k svým účelům." Tedy společenský řád se musí opírat o podvod a lež!

- 33** A r t h o f e r, duchovní správce zemské věznice nedaleko Štýru v Horních Rakousích, vydal knihu, v níž uložil své zkušenosti. Navštívil vězně..., 34 let mu je, jedináček, jeho rodiče ho zhýčkali. „My tě máme tak rádi, že v našem srdci není už místa pro nějakého tvého bratříčka nebo sestřičku." „Já bych chtěl, abyste měli hodně velké srdce, aby se tam ještě vešel nějaký bratříček, abych si měl s kým hrát." Hoch dospíval, občas si zaskočil do kaple, a tam mu bylo blaze, tam se necítil tak opuštěným jako doma. Otec upozorňuje ženu: „Co ten náš Erich má? Pořád do kaple - to musí přestat! Naše dítě musí být moderně vychováno!" Však ho také moderně, t. j. bez náboženství, vychovali... Matka pak psala duchovnímu žaláře, aby se ho ujal.
- 34** V t é ž e k n i z e čteme: Paní PhDr. Erna G. píše knihu: „Vychovávejte děti bez náboženství." V tisícových exemplářích se rozletí, přinese světlo do temných mozků, nakladatel už na ni netrpělivě čeká. Tu vejde hošík asi 12letý, obraz mladistvé čistoty a nezkaženosti, pozdraví matku... „Posaď se! Neumíš poslouchat? Kolikrát jsem ti zakázala do kostela chodit, a tys tam včera byl zas! To bylo naposled! My jsme bez vyznání a hotovo! Tady máš knihu, čti si, já nemám kdy, musím pracovat." Hoch šel... Po 10 letech přivádějí do věznice „nového". Sličný, inteligentní muž asi 22letý... Ten nevypadá, jako by patřil k těm, pro které věznice stavěna. Duchovní správce nahlédne do listu: „Zavraždil matku." Proč? Chtěl na ní peníze a matka mu je nedala, protože už neměla. Ve zlosti se na ni vrhl, bil ji a konečně ji zardousil. „Jste katolík?" „Bez vyznání." „Litujete svého činu?" „Ani mi nena-" „Ale přece vaše matka!" „Tu ženskou, o které mluvíte, nenazývejte mou matkou; ta mne jen vykrmila, víc mi nedala." Kniha paní PhDr. Erny G. se ještě čte, ona odpočívá na centrálním hřbitově vídeňském, na hrobě ani kříž ani nápis, a její syn čte v žaláři, co mu kdysi dávala: Nitzschea, Marxe, Häckela... Vychovávejte děti bez náboženství!
- 35** T ý ž autor vypravuje, jak se loučil s mladým, sympatickým vězněm. „Slibíte mi, že sem už nikdy nepřijдете?" „Vždyť je to fuk, kde člověk tráví ten krátký kus svého života, zdali zde nebo jinde." „Ale není lhostejno, kde bude vaše duše po tomto krátkém životě." „Nemám duši. Když jsem vyšel školu, otec mi to denně říkával, a to se stalo mým pevným přesvědčením."
- 36** T e n t ý ž vypravuje o otci, jenž své kluky vychovával bez náboženství. Ženě zakázal, aby jim co o Bohu mluvila nebo k modlitbě nutila aneb snad do kostela posílala. „Mají svobodnou volbu, jsme v republice, ať si vyberou a se rozhodnou, pro jaký názor životní chtějí." Kluci vyrostli a rozhodli se pro komunistický názor: být živi na cizí útraty! Chtěli na otci pořád peníze. „Hleďte si práci!" „Když chceš, my si tedy práci najdeme - však uvidíš," a vyloupili kasu. Pobyli si několik let ve vězení; otec za nimi přišel a prosil je, aby byli

pořádně živi, pak že se k němu mohou vrátit. Oba se dali do smíchu: „Máme svobodnou volbu, jsme v republice,“ a po odpykání trestu utekli kamsi za hranice.

- 37** P. Diessel C. Ss. R. vypravuje o nevěřících bohatých manželích kdesi v Anglii. Jediná dcera jim onemocněla a nakonec vyřkl lékař ortel: „Není pomoci.“ Otec okamžitě odešel, ani jediným pohledem se s dcerou nerozloučiv, a vrátil se až po pohřbu; z bytu dal odstranit vše, co připomínalo zemřelou, obrazy, fotografie, hračky, prádlo, šaty, vše musilo pryč, dcera byla pro něho navždy ztracena. Srov. slova Pavlova: „Nejsme jako pohané, kteří naděje nemají.“
- 38** Burgerová v knize vydané v Hlučíně sděluje: „Dívka bez náboženské výchovy a tedy bez víry... dostala ditko. „Stačí, že dítě má darebákem otce, aspoň já mu chci být pořádnou matkou.“ Hledá rodinu, kde by bylo vychováno. „Já vím o dobré rodině, ale je katolická.“ „Beze všeho, jen ať se mu dostane lepší opory pro život než jeho matce. Nejvzdělanější děvečka jest na tom lépe než já, protože náboženství by ji varovalo před kouskem, jaký jsem já provedla.“
- 39** Biskup Ketteler píše o pobytu v Berlíně 1871: „Tisnivý dojem... Žádný zvon, žádný tón, jenž by připomínal Boha; jen materiální hon a shon, tak chladný, jak svět sám. Při tom hříchů a neřestí více než dlažek v ulicích. Právě jeden vedoucí list prohlašoval, že mnohoženství jest docela oprávněné a že podle toho by měly být pozměněny zákony. Od takového města bych měl čekat reformu pro svou vlast! Všechno pluje plnými plachtami (plnou parou) do vod bezbožectví.“
- 40** Ve Voironu řekl farář jedné matce: „Posílejte přece syna do náboženství, aby mohl přistoupit k prvnímu sv. přijímání.“ „Můj kluk nepotřebuje náboženství. Duby v lese rostou také pěkně bez něho.“ „Telátka ve chlévě ovšem také.“ Po 20 letech její synáček odsouzen na smrt, protože zavraždil matku.
- 41** Maxim Gorkij vypravuje: „V M. jde ulicí, slyší dětský zpěv, vstoupí do dvora, najde v sudě dívku asi 12letou, neoblečenou. Ubohá ho osloví: „Dej mi 70 kopejek na šaty, a já ti za to... Ivan, nový přítel mé matky, moje šaty propil...“
- 42** Bayet praví ve svém katechismu přirozeného náboženství, zavedeném na francouzských školách: „Každé dítě má právo zvolit si svou dráhu od svého narození.“ Duplessy se zdvořile otázel, míní-li snad pan autor mléčnou dráhu...
- 43** Renata Selingová vypravuje, jak po první sv. zpovědi přišla domů a podle rady katechetovy chtěla číst něco náboženského, avšak nic nenašla; neměla ani modlicí knížku. Sama ze zámožné rodiny záviděla spolužačkám, dětem chudých rodičů, jež mají doma něco jiného než indiánky, dívčí časopisy atd. Hledá v otcově knihovně, konečně najde knihu, jejíž titul nesl jméno Spasitelovo; dala se do čtení, nerozuměla tomu, ale protože často přicházelo jméno Krista Pána, vytrvala. - Po letech si opět vyhledala onu „zbožnou“ knihu, k níž

se pojily nejkrásnější vzpomínky, z níž se připravovala na první sv. přijímání... Byl to Renanův „Život Ježíše Krista!“ Bolestně dojata odkládá knihu...

- 44** Před lety kterási zahraniční revue vypsalá soutěž: „Proč je v kriminálech více mužů než žen?“ První cenu dostala odpověď: „Protože v kostele je více žen než mužů.“
- 45** Matka navštěvuje nemocného vězně a mluví mu do svědomí tak, že je dojat on i ostatní; po jejím odchodu chce kdosi z nich všechn dojem setřít. „Baba stará, patří k hlupákům, kteří ještě věří, na to jsem já příliš osvícený.“ „Může být, že patří k hlupákům, ale tu přednost mají ti hlupáci před námi hrdiny, že nepřijdou do kriminálu.“ („*Hoffnung*“ IX. 8.)
- 46** Blažej P a s c a l († 1662), neobyčejně nadaný matematik a fyzik, vynálezce počítačového stroje, v 15 letech psal odborné pojednání o kuželosečkách, objevitel „věty Pascalovy“, klasický stylista... R. 1654 měl „zjevení“, které ho od dráhy zdravého rozumu docela odvrátilo a učinilo zarytým jansenistou. Po svém „zjevení“ šel navštívit sestru do kláštera (jansenistického) v Port Royal, tam náhodou byl přítomen kázání, a vida v tom „prst Boží“, zůstal tam. Co potom napsal, bylo Francii zhoubou. Bojoval proti jesuitům, a tím podporoval boj proti víře, kterou chtěl „křesťanství“ provádět, než jak kázala církev. Chtěje totiž obhájit jansenické bludy, psal své „Lettres Provinciales“, plné lži, pomluv a zkreslených událostí nebo i nauk „jesuitských“; sám se do spisů kněží T. J. ani nepodíval! Spolehl se docela na to, co mu podávali „přátelé“. - Čím dál fanatičtější, nakonec se odvolal od papeže ke Kristu. Falsifikáty a pomluvami proti řádu T. J. se jeho spisy staly nepřítelům arsenálem v boji proti jesuitům i proti církvi a křesťanství vůbec, třebaže P. Nonet T. J. a jiní už tehdy vyvrátili tyto lži tak, že Pascal nemohl odpovědět.
- 47** Před lety navštívil kněz člověka bez víry, odsouzeného na smrt. Dal se poučit a rozhodl se, že přijme křest. „V den vaší popravy, abyste docela čist předstoupil před věčného Soudce.“ „Nikoli, ihned, aby pominula úzkost před smrtí.“ Skutečně, jakmile svatá voda obmyla jeho čelo, zmizela všechna hrůza a děs, a klidně očekával poslední hodinu. („*Hoffnung*“.)
- 48** A r t h o f e r (č. 38 nn) navštívil v cele vězně, jež tam přivedla svůdkyně. Po delším domlouvání si dal říci a odhalil mu docela své nitro. Štěstí pro něho, že neodhodil docela náboženství. „Dobře, že jste ke mně přišel; pomýšlel jsem již na to, abych v noci udělal konec životu.“ „Co zamýšlíte nyní?“ „Učiním podle vaší rady a půjdu k sv. zpovědi.“ Když byl propuštěn, našel si práci a stal se řádným člověkem.
- 49** Básník P a v e l C l a u d e l za pobytu v Číně dostal z vlasti dopis od jinocha bez víry, zoufalého, prosil, aby podal ruku tonoucím. Claudel odepsal: „3. března 1907: Vraťte se k Bohu! Zvu vás ke stolu Páně o svatodušních svátcích, a bude dobře!“
- 50** O r e s t e s B r o w n s o n U. S. A. v minulém století ochutnal všechna náboženství, pak založil jakési sám a nakonec nechal všeho a stal se katolíkem.

51 Protestantismus nedovedl správně vyřešit poměr mezi církví a státem, jakož i mezi vládcem a poddanými. Nejmarkantnějším dokladem jest Anglie. Jindřich VIII. se prohlásil za hlavu „národní“ církve, moc světská i duchovní byla tedy v jeho rukou. Stejně bylo za Alžběty; před oběma ležel parlament na břiše. Za jejího druhého nástupce se zásady převratu obrátily proti němu, protestanté se dělili na dvě strany, církev episkopální, králi oddanou, protože to bylo k jejímu prospěchu, a puritány, fanatiky, kteří byli proti králi, parlament se postavil do oposice proti vládci, a Karel I. od něho obžalován z velezrady, jako před tím katolíci, sesazen, nazýván úředně jen Karel Stuart a odsouzen na smrt... První případ v dějinách! Vraždy vládců sice nebyly věcí neznámou, ne však formelní jednání a odsouzení vlastními poddanými. Jako jeho babička, katolická Marie Stuartovna, zemřel i on na popravišti 1649, jenže ne pro katolickou víru. Když jeho hlava padla, prohlásil Cromwell náboženství za „zachráněné“. Církev katolická, jež rozlišuje přesně moc duchovní a světskou a nedovoluje králům vměšovat se do záležitostí církevních, jest přesto daleko pevnější oporou jejich trůnů - právě proto, že učí poddané, aby dávali, co je císařovo, císaři.

52 Nemáme v úmyslu prohlašovat středověk za dobu veskrze ideální. Nicméně jest jisto, že náboženství, jež pojilo srdce chudých i bohatých, potlačujíc u jedněch pýchu a u druhých nenávist, závist a odboj, zamezovalo mnohé truchlivé zjevy, jež pozorujeme dnes a jež zamezit nedovede ani státní moc svými paragrafy ani filosofie svými humánními frázemi. Víím, že postavení nevolníků bylo místy velmi tíživé, ale odezíráme-li od ojedinělých zjevů, nutno doznat, že „nevolník nebyl nástrojem nebo pracovní jednotkou“ („pracovní síla“... srov. „koňská síla“ - termín, jenž snižuje dělníka na bezduchý a bezprávní nástroj); tehdy mravní pouto ho vázalo k pánu. Společnosti nehrozilo nebezpečí proletariátu a tudíž revoluce nebo anarchie, třebaže Německo bylo v 15. stol. velmi zalidněno. Zvláště „pod berlou“ bylo „blaze sloužit“ (nevolníci na církevních statcích). Sociální směrnice, dané od sv. Pavla (*viz list k Řím., Ef. atd.*) byly směrodatné: „Páni, neutiskujte poddané, pamětlivi, že i vy máte pána a spolu s nimi jednoho otce na nebi... Služebníci, buďte poslušni svých pánů a svědomitě konejte svou práci...“ Apoštol národů a po jeho příkladě církev mluvila každému o jeho povinnostech. Za bezvěrecké doby osvícenské se začalo mluvit o právech člověka, a kam to vedlo, ukazuje rok 1789. Luther byl předchůdcem..., přestal mluvit o povinnostech poddaných, šťval je „proti utiskovatelům“, maje na mysli církevní vrchnost, ale sedláci pojali jeho slova jinak, vrhli se na pravé utiskovatele, na světské pány, a ovocem byly selské bouře, jež skončily ujařmením selského lidu.

53 Církev pečovala za dob víry o chudinu tak, že dnešní charitativní instituce jsou břídilové vůči tomu. Klášter Clugny na př. jednu dobu živil denně 17.000 chudých. Církev byla sice tehdy bohatá, ale přemnozí užívali statků k dobru chudiny. Nepopírám ovšem, že bylo i mnoho takových, kteří z církevních statků obohacovali sebe a příbuzné. Nezaměstnanost za dob víry neexistovala... Dnes se konají dobročinné bály, aby se zmírnila nouze chudých, tehdy

knížata církevní nebo korporace světské (města) stavěli velkolepé katedrály a tím poskytli zaměstnaní tisícům.

- 54** Rozdíly stavů byly náboženstvím jaksi vyrovnány. Lid měl hlubokou úctu před svatým a zodpovědným úřadem vládce, ale zvůle na trůně nebyla tak častá (Jindřich II. anglický, Ludvík XI. francouzský, Jindřich IV. a VI. německý, Boleslav polský...). Náboženství pronikalo řady králů i občanů, král býval vázán radou starších, při korunovaci mu byly předčítány povinnosti vládce, nikoli práva, a pak - byl tu papež, jenž chránil poddané před porušením jeho práv a dovedl přinutit krále k povinnosti. Despotismus začal teprve odklonem od víry a přijetím nauky reformátorů. - Proto se vládcové hrnuli houfně do protestantského tábora (nehledě k tomu, že zadlužení vítali s povděkem návrh, aby zcizili církevní statky)... Proto bylo tenkrát tolik „otců vlasti“, proto byla vzájemná láska mezi králem a lidem, proto byl každý hotov pro krále obětovat statky i krev. Snad všechny mince, jež se nám dochovaly z doby a s obrazem sv. Ludvíka IX., jsou provrtány. . . Poddani je nosili kolem šíje jako vzpomínku na milovaného vladaře.
- 55** „Jako vláda tyрана jest nejhorší, tak vláda krále, jenž má dobré rádce, jest nejlepší formou.“ (*Tomáš Aq.*)
- 56** Svatá Aliance... Pod dojmem událostí, jež předcházely, kdy všechny trůny se viklaly, usnesly se mocnosti na Vídeňském kongresu 1815: „Ve svém chování k jiným mocnostem chceme se řídit učením evangelia, chceme být sobě navzájem bratřími, doporučit svým národům, aby zachovávali učení, jež Spasitel dal svým vyznavačům, aby si tak udrželi statky draze vykoupené (evropský mír atd.). Evangelium jest největším zákonem nejen pro život soukromý, nýbrž i pro vedení států.“ Není třeba se smát tomuto „usnesení“, ale proč zůstalo mrtvou literou? Protože křesťanství bylo pojata abstraktně - každá ze tří rozhodujících mocností byla jiného vyznání (katolické Rakousko, pravoslavné carské Rusko, protestantské Prusko). Společnost národů v Ženevě, založená asi sto let po svaté Alianci, dohospodařila stejně. Jen v katolické církvi jest křesťanství uskutečněno a provedeno v život.
- 57** Baronka Hermannová má oba rodiče na smrt nemocné, ošetřuje je a nepozbývá klidu... „Jak můžeš být tak veselá?“ Ukázala na Písmo sv. „Byl jsem vždy proti tvému náboženskému smýšlení; ale když ti to dodává takové síly, musí v něm něco být...“
- 58** V posledních okamžicích byla při Karlu I. (č. 50.) jen jeho dcera Eliška. Po ní vzkazoval své manželce Henriettě, že jí nezrušil věrnost ani v myšlenkách; nemohla však matce jeho poslední pozdrav vyřídit. Byla odvedena na chmurný zámek Hurst, kde trávila dny tělesně zlomena. Jednoho dne ji našli mrtvou - hlava ležela na bibli, kterou jí otec daroval; z náboženství čerpala sílu stejně jako on.
- 59** Klostermann v povídce „Spravedlnost lidská“ vypravuje o dívce, jež brzo ztratila matku a tím i štěstí mateřské výchovy. Nebyla špatná, ale trochu lehkomyšlná (otec nedozíral), a svou lehkomyšlností na sebe uvalila neštěstí.

Přijala totiž ukradený šperk, neuvažujíc, jaké to může mít pro ni následky. Od-souzena na tři dny do vězení, zahrnována proto posměchem jedovatých souse-dek, a otec, zámožný měšťan, se k ní nechtěl znát, nepromluvil na ni slova. Sklí-čená a rozervaná stojí v zahradě, u zdi slyší vody, jež opodál padají s jezu hu-čice jako hrom. „Jeden skok a máš vše za sebou . . .“ Už klade ruku na nízkou zeď - tu pozvedne oči a v dáli uzří v jasu měsíce na vršku kostelík andělů stráž-ných - myšlenky zaletí do minulosti . . . Asi 5 až 6 let tomu, co tam byla přítom-na kázání . . . „Človče, nezoufej, snášej odevzdaně vše, cokoli na tě Bůh sešle, ať je to trest za tvé viny nebo zkouška; věř, že všechno rychle pomine . . .“ Ova-nul ji větřík s vysokých topolů a jí bylo, jako by anděl strážný ji varoval před osudným krokem . . . Pustila se zidky a vrátila se do svého smutného pokojíka.

- 60 Kdo asi před 50 lety cestoval po Ch i l e, všiml si brzo, jak hluboce jest sv. víra zakořeněna v srdci obyvatelů; klení na př. bylo neznámé. Zednářské lóže však byly při práci i tam, měly namířeno především na školy i na klerus, jenž byl vzdělaný jako v žádné jiné zemi jižní Ameriky, a proto požíval všeobecné vážnosti a úcty. Katolíci však nelenili; charitou, zakládáním spolků i jinými prostředky stavěli hráz proti náporu nevěry na ochranu víry.
- 61 Při vjezdu německých vojáků do P a ř í ž e 1871 chovali se k nim Francouzi celkem přátelsky. Jakýsi katolický oddíl, snad při zvonění Anděl Páně . . . „Přilby dolů, k modlitbě!“ zní povel a domácí obnažili též hlavy, jistě po první v životě.
- 62 Své souvěrce líčí X. Y. takto: „Naši katolíci jsou namnoze katolíky jen tři týdny v roce, totiž v máji, kdy celá osada oslavuje Marii Pannu poutěmi a hoj-ným jídlem i pitím.“ U nás by se mohlo říci: tři dny v roce . . . ukáží se v kos-tele, aby se podívali na jesličky, na Boží hrob a vyslechli silvestrovské kázání.
- 63 Při kongresu apoštolátu modlitby v Manile, hlavním městě na Filippinách, 1903, mluvil továrník C e c i l l o L o p e z, muž, jenž začal jako učedník v tabá-kové továrně: „V mé továrně jest sociální olázka rozřešena. Mám 400 dělníků, žijí jak oni, jím co oni, nemají mi co závidět, plní povinnosti sv. víry jako já. V mé továrně jest kaple Marie Panny, tam je každou neděli mše sv. a příležitost k přijetí sv. svátostí, na první pátek měsíce kázání s hojnou účastí. U továrny katolická škola pro děti mých dělníků. Maria Panna jako Královna pokoje vlád-ne v celé továrně. Je-li některý dělník na špatné cestě, hledím ho obrátit, je-li nemocen, navštívím ho . . .“
- 64 Cokoli na zemi jest s náboženstvím spjato, má podíl na jeho nepomíjejícínosti. I t a l s k é r e p u b l i k y kvetly a byly mocné i slavné tak dlouho, dokud si uchovaly bázeň Boží a úctu k církvi. Amalfi, Pisa, Benátky, Janov, Florencie . . . Nikdy nebyly tak mocné jako za staletí, kdy veškeren jejich život byl proniknut praktickou vírou. Národní svátky byly těsně spojeny s náboženstvím, spadaly v jedno se svátky místních patronů nebo se svátkem posvěcení chrámu.
- 65 G a r c i a M o r e n o povznesl zbědovanou vlast na netušenou výši rozkvětu kulturního i hospodářského. Po 12 letech neúnavné práce byl zavražděn - v zed-nářských lóžích bylo ustanoveno, že prezident musí být odklizen stůj co stůj - protože uplatňoval všechn svůj vliv, aby země byla proniknuta duchem Kristo-

vým. Odklidili ho, a bylo lépe? Převrat za převratem, revoluce za revolucí - zednáři jiného nedovedou - a Ecuador spěl sedmimílovými botami zpět k bídě, z níž jej Garcia vyvedl. První starostí zednářů bylo, aby setřeli úplně jakoukoli památku na zasvěcení země Božskému Srdci Páně. Velký obraz Srdce Páně, před nímž zasvěcení republiky bylo vykonáno, byl zachráněn jen tím, že včas od věřících přepraven přes hranice do Valparaíso v Chile do domu misionářů Srdce Ježíšova a Mariína.

66 Malíř *F ü h r i c h* postavil svůj štětec docela do služeb náboženství Kristova. „Co kazatel věřícím vysvětluje slovem, to má umělec učinit viditelné štětcem... Příroda jest pěkná mrtvola, chybí-li ji milost. Jen náboženství ji může oživit.“ O Římu praví: „Kdo tam jen několik týdnů pobyl a z jeho památníků nese svatou vážnost a opravdovost, ten ať jde do Paříže nebo do Londýna a obdivuje se strojům a továrnám, nebo ať tam navštěvuje divadla a bály.“ Byl profesorem malířské akademie, nabízel mu atelier, ale odmítl a spokojil se svým pokojem. Pracoval do noci, do dvou nebo tří hodin, za úplného klidu. Vše, co vyšlo z jeho štětce, procítil a prožil. Denně byl přítomen nejsv. Oběti, každou sobotu se modlil s domácími i sloužícími růženec, zvláštní porozumění měl pro církevní rok, svátky slavil s neobyčejnou zbožností. „Svátky církve sejí zlaté símě do brázd všedního života, moudrost církve zavírá ve zlatý rám zlatou zář pravých životních obrazů.“ Sv. Jan Nepomucký patřil k světcům, jež zvláště uctíval. Advent a dobu svatopostní trávil v neobyčejné sebranosti, ve sv. týden všechna práce stála, celé hodiny trávil na modlitbě doma nebo v kostele.

67 *P a s q u i e r* se ptá: „Čím se stalo, že Francie se udržela za dob největších nebezpečí?“ Na trůně seděl šílenec (Karel VI.), občanské války zmítaly zemí, vpády Angličanů ohrožovaly národní samostatnost, a Francie přece nepodlehla. Čím to? Protože se všichni věrně drželi své víry.

68 *J a n O r s t e d* († 1851) zvolil při oslavě tisíciletého trvání křesťanství v Dánsku za thema slavnostní řeči, kterou přednesl jménem university: „Vliv křesťanství na vědu.“ V ní praví: „Nepřátelé křesťanství nebo vědy se snažili vrhnout stín na tuto pravdu (že totiž křesťanství podporovalo vědy) ... Žádné náboženství nemůže se v tomto ohledu rovnat s naším; většina jich žila v nepřátelském poměru k duševnímu vývoji lidstva, naše svaté náboženství se s ním co nejtěsněji pojí. Ve většině případů platil spor pouze domněnkám, jež byly vydávány za křesťanství...“ Říkal, že každé důkladné studium přírody vede k poznání Boha a chtěl o tom napsat knihu. Žel, že žil v protestantském Dánsku, kde ještě 1837 pastoři se dovolávali bible proti Koperníkovu systému a nadto učili nesmyslům, jež už sv. Tomáš Aq. 600 let předtím vyvrátil. To ovšem Orsted nevěděl a s pastory měl jako badatel přirozeně časté půtky.

69 *V i l v a n B e b b e r* († 1909), meteorolog, píše o Haeckelově materialismu: „... chce vymýtit nejsvětější statky lidského života, Boha, duši, nesmrtelnost, svobodnou vůli ... tím nebezpečnější, protože provozuje své dílo pod klamným štítem přesné vědeckosti. Obec Haeckelova je složena ze tří tříd lidí: z těch, kteří svým lehkým životem jsou k takovému světovému názoru předurčení, ze svedených socialistických dělníků a z množství mladíků (ti jsou pro Haeckela

nejnadšenější!) z vyšších i nižších kruhů, kteří jeho slova přijímají bez kritiky, protože jim chybějí nezbytné přírodovědecké a filosofické vědomosti."

70 J o s. P l a t e a u († 1883, od 1843 slepý) byl vždy nemile dojat, když některý učenec zneužíval pokroku vědy k útoku proti víře. „Náboženství je nebeský balzám, mírnící všecko utrpení tělesné i duševní. Jest velezradou páchanou na lidstvu, když chce kdo koho o něj oloupit."

71 D a v i d B r e w s t e r († 1868), vynálezce kaleidoskopu, badatel v optice (polarisace světla) i v jiných oborech fyziky. člen skoro všech evropských akademií, spoluzakladatel britské společnosti přírodovědecké a ředitel university edinburghské, píše: „Kniha přírody je milionům našich bližních docela zapečetěna, ačkoli je v moci všech, aby ji otevřeli a četli ona místa, jež plamenným písmem svědčí o moci a moudrosti všemohoucího Tvůrce. Kniha přírody a kniha zjevení (bible) pracují nezbytně dvojím druhem důkazů; nicméně bez obalu tvrdím, že theologický systém v biblí obsažený se opírá o stejně pevné důkazy jako na př. kopernikánský systém. Lze-li ještě teď najít muže vysoce vážené, kteří jsou lhostejní vůči důkazům, o něž se opírá moderně vědecký Newtonův systém vesmíru, není divu, že existují zase jiní, jejichž duch se uzavírá zářivému důkazu, o něž se opírá naše víra..." Týž badatel se 200 jiných učenců podepsal ohrazení, jež zamítá zásadně snahu zneužívat přírodovědeckého badání k tomu, by se z jeho objevů vyvozovaly důsledky víře nepřátelské, a prohlašuje v ohrazení za nemožné, aby kdy došlo ke skutečnému rozporu mezi Písmem sv. a knihou přírody.

72 Domorodci na Nové Guinei... Jejich pověsti mají nápadnou podobu s tím, co vypravuje Písmo sv. o pádu prvního člověka... Zbytky prazjevení, jež se uchovaly v pověstech nesčetných národů asijských i evropských, objevili misionáři i v Jižní Americe a v Oceanii. „Velký Duch stvořil muže a ženu a světil jim dva podivuhodné stromy, aby je opatrovali, ale zakázal jim požívat jejich plodů. Muž jednou odešel za aprovisací, nechal ženu u stromu, aby jej střežila. Velký Duch poslal hada, aby vyzkoušel jejich poslušnost, a ten ji sváděl k hříchu. Žena se dlouho bránila, konečně podlehla přemlouvání. Muž se vrátil, viděl, že žena má zástěru, činil jí trpké výčitky, ale nakonec se dal svést i on." O následcích nevypravuje pověst ničeho. Mezi potomky tohoto páru vynikala „ctnostná, čistá a krásná panna"; nadpřirozeným způsobem se stala matkou, její syn nabádal k dobrému. Slíbili mu, že se budou jeho slovy řídit, ale zpronevěřili se danému slovu; syn odešel tudíž k otci a Papuané z trestu za to dostali hnědou barvu a kučeravé vlasy."

*

Viz též kap. 2. č. 10-12. — kap. 6. č. 18. — kap. 7. č. 22. 39. 40. — kap. 8. č. 24. 26. — kap. 13. č. 87. 93.

19. VĚDA A VÍRA.

Stále a stále se k tomu thematu vrací přítel i nepřítel, věřící i nevěřící. Cílem jedněch jest dokázat, že věda a víra se mají k sobě jako oheň a voda, jako pravda a blud. Tedy „rozluka“. - Druhý tábor volá: „Sesterství“ - není žádného rozporu. Eugen Duplessy praví rozmarně: „Jde-li o manželství, je třeba tázat se manželů a ne lidí cizích, zda chtějí neb alespoň mohou v pokoji a svornosti spolu žít, či zda jest rozluka nevyhnutelná . . . Tažme se tedy víry a vědy, nikoli tuctových pisálků, zda jest mezi oběma možný smír, přátelství, „manželství . . .“

Za nutné pokládám upozornit na dvě věci. Za první, že uvádění věřících badatelů není důkazem pro pravost sv. víry. Jako pokládám za nerozumné a v jistém smyslu za nedůstojné psát celé knihy s titulem „Pravost křesťanského náboženství dokázána výroky nepřátel“, jako by se o ně opírala nebo jako bychom byli radostí bez sebe, že tu a tam některý nepřítel Kristův vysloví Pánu příležitostně „uznání“: tak by bylo upřílišněné přikládat přehnaný význam tomu, že i mezi muži vědy jsou věřící křesťané. Začneme-li přírodovědec mluvit o Bohu a o náboženství, přestává tu chvíle být přírodovědcem nebo matematikem atd. a stává se filosofem - přechází na pole docela jiné. Tu jest přirozeno, že někdo může být výtečným zoologem jako Virchow a při tom špatným filosofem, tak jako jiný může být virtuosem ve hře na housle a zhora nic nerozumí botanice. Proto poznamenávám, abych předešel přílišnému přeceňování zjevu, že i mezi badateli jsou věřící mužové. Naopak zase nesmí být tento zjev podceňován, a to vede k druhé poznámce. Je-li totiž pravdou dogma sv. víry, že existenci Boha Tvůrce lze poznat z věcí stvořených (Moud 13, Vatic. De revel. can.1), pak by opravdu zaráželo, kdyby právě ti, kterým dopřáno zahledět se nejhluběji do dílny přírody a kteří snad celý život v knize přírody četli jako málokterí jiní, jednohlasně se prohlašovali za bezvěrce. Kdo tedy jest vůbec s to, aby se z pozorování věcí stvořených vyšinul k poznání Tvůrce, když ne odborníci vědy? Chápeme tedy předobře úsilí našich nepřátel přetáhnout všechny muže vědy do svého tábora, a jsme si též vědomi, že není docela bezvýznamným pro sv. víru fakt, že většina učenců na slovo vzatých - tedy nikoli tuctových, nýbrž světového jména - se hlásí k víře v osobního Boha, a nadto jsou namnoze i hluboce věřícími a zbožnými katolickými křesťany. Pro náš předmět má tento fakt význam a místo asi takové, jako v dogmatice poslední odstavec každé these: napřed musí býti dokázána z Písma a tradice, a pak následuje stereotypní „Confirmatur“ - důkaz, že

neodporuje rozumu, nýbrž naopak, že projednávaná pravda jest v nejkrásnějším souhlase a souladu s ním.

Uvádíme v různých kapitolách 1. i 2. části řadu momentek a různých faktů ze života věřících badatelů, vzatých ponejvíce z díla P. K. Knellera T. J. „Křesťanství a zástupci moderní vědy přírodní“. Většinou jsou to badatelé, kteří žili a působili v minulém století. Kromě toho použito díla Otty Zöcklera „Svědkové Boží v říši přírody“ a P. J. Zahma „Věda a učenci katoličtí“. V češtině máme překlad Zahmova díla a samostatnou práci Vrchoveckého „Věda a víra“. Že vědy přírodní neodporují zjevenému náboženství, rozvádí pěkně v moderním díle „Věda přírodní, názor světový, náboženství“ universitní profesor, Dr. phil. & Dr. med. Jan Reinke. Zajímavé jest, co píše v předmluvě k druhému vydání: „Vděčně vzpomínám přátelského přijetí, jehož se dostalo mému spisu v kruzích katolických theologů až k nejvyšším místům. Tím více lituji, že v některých liberálně theologických kruzích protestantských se moje snahy potkaly s chladným pohrdáním nebo i s odmítnutím. Mně jest věc tím nepochopitelnější, protože soudím, že by těmto kruhům (protestantským bohoslovcům!) měl být za dnešních dob vítán spojenec z tábora badatelů přírodních věd.“ Nám ovšem jest věc velmi pochopitelná: vímeť, že protestantismus už dávno vplul do vod racionalismu a nevěry, pastoři namnoze nevěří v božství Kristovo, ba ani v osobního Boha, a proto jest jim vítanější dílo, jež všechno pozitivní náboženství popírá. Reinke končí: „Má knížka jest vyznáním starého muže a zároveň odkazem mladé generaci.“¹

¹ Výroku svrchu uvedenému jest podoben jiný - o „pastýřích, kteří od ovčince Kristova odhánějí nikoli vlky, nýbrž pomocníky a spolupracovníky.“ (Viz Digby.)

Ke kap. 12. se hodí jako ilustrace a contrario zmínka o úsilí satanové zmařit hlásání slova Božího, aby vykoupení neslyšeli a tak „spaseni nebyli.“ (Lk 8. 12.) Nejednen velký misionář tuto zkoušku prodělal. Svatý František de Hieronymo, František Regis, Petr Kanisius, P. Desmet T. J. Prvním dvěma bylo na čas zakázáno konat misie, kázat, zpovídat, P. Desmetovi uzamčen přístup k pohanským rudochům, mezi nimiž požehnaně působil, sv. Petru znemožněno vydání díla (chtěl vydat tři: o Marii Panně, Janovi, Petrovi - třetí mu zmařeno) ... a to vše nikoli od nepřátel, nýbrž od „pastýřů“. V životopisech těchto mužů čteme, že svou „hrdinskou poslušností dali vzácný příklad ctnosti“, ale zdaž tím napravena škoda, jež vzešla nesmrtelným duším? Původci ovšem odpovídali před věčným Soudcem za své jednání, jímž projevíli veškerou malichernost své úzkoprsé, závistivé, samolibé duše, jež hledala buďto sebe, své ubohé já, nebo ukojení uražené pýchy, nikoli však „větší čest a slávu Boží“ (Lev. Vel., Ignác), rozkvět království Kristova a spásu nesmrtelných duší. Před těmito lidskostmi v církvi Kristově netřeba zavírat oči. (Viz úvod ke kap. 20.) P. Desmet omlouval spolubratra tím, že peklo chtělo zmařit obrácení divochů. Jistě jest peklu každý nástroj dobrý a v uvedeném případě raději sáhlo k onomu než k nepřítelům víry a Krista, protože tak léčba byla skrytější a ošemetnější, lest prohnatější a nenápadnější. Kazatel může upozornit, jak zvláště nepřítel užívá peklo k zamezení hlásání slova Božího,

Uvedeme ještě několik myšlenek z uvedeného díla P. Knellera. „Jak vznikla pověst, že přírodní vědy 19. stol. nejsou nijak zvláště přátelské víře v Boha nebo křesťanství? Důvod je ten, že nevěřící zástupci přírodních věd dají o sobě více vědět než věřící. Každý v Německu zná jména Haeckel a Vogt . . . Naproti tomu mužové vědecky daleko významnější jsou širším vrstvám neznámi . . . V 19. stol. jest nemálo těch, kteří po první důkladné vědecké práci nechali trnitou cestu badání a pustili se za lacinější a jistější slávou tím, že svá jména i síly postavili do služeb jistých nově vystupujících ideí. Jedni z nich se stali kočujícími kazateli nového „přírodovědeckého“ názoru světového a měli v každém větším městě přednášky silně navštěvované. Jiní se namáhali, aby v dílech obratně a skvěle psaných učinili nové nauky přístupné průměrným vzdělancům. Tím dosáhli, že se jimi zaměstnávaly noviny, jejich přednášky se staly předmětem denního hovoru, jejich jméno bylo v ústech všech . . . Učenci na slovo vzatí mlčeli . . . Bylo to jako v rybníce, kde žáby rámusí a ryby mlčí.“

Aby se nezdálo, že autor někomu křivdí, slyšme doznání samého Haeckela. Paní hraběnka Stona vypravuje, co jí řekl při její návštěvě 1905: „Napsal jsem vzácné knihy (t. j. opravdu vědecké), a nikdo je nečetl. Napsal jsem několik obyčejných knih, a mají odbyt ohromný. Na př. mé „Welträtsel“ (Záhady světové, nejčtenější jeho kniha), jež nepokládám za nic velkého (právem!), jsou rozšířeny v půl milionu výtisků a přeloženy do všech řečí. K vůli nim dostávám na tisíce přípisů z celého světa; mých lepších knih si nikdo nevšimne.“ Nuže, veškeren zájem o Haeckla - platí mu jako vědci a zoologu, či jako monistovi, nevěrci, jenž demagogicky boří víru v Boha a jenž se neštítí vědeckých podvodů? Známo přece, že falšoval fakta, a když se mu na to přišlo, hájil se, že prý měl při tom „dobrý úmysl“, t. j. odklidit Boha a zničit všechno náboženství - tedy účel mu posvěcoval prostředky - a že prý všichni učenci to tak dělají(??). Na to odpovídám, že v „temném“ středověku by byl ve vědeckém světě naprosto nemožný, komu by se bylo dokázalo něco podobného.

K vlastním slovům Haecklovým (bohužel, nebyl věren svému předsevzetí, že už žádnou knihu nenapíše) podotýkám: Ony „vzácné knihy“, o nichž se zmiňuje, pocházejí z jeho mladších let. Slyšme o tom úsudek anatoma Karla Rabla: „Jediné (cenné), co H. v oboru zoologie vykonal, jest jeho dílo „Generelle Morphologie“,

---

začínaje veleradou, jež zakazovala apoštolům kázat ve jménu Kristově - první kazatelský paragraf, který historie zná - a konče stol. 20. (Mexiko . . .) Zamezit hlásání slova Božího - co jiného to jest, leč ucpat pramen světla a spásy? Z toho, jak peklo proti němu brojí, nutno vyvodit důsledky: jak důležité, jak spásanosné, jak nutno si vážít slova Božího.

kteřou napsal ve svém 32. roce, a dále se již nedostal" (dožil se 80 let!). Jiní vědci soudí o něm právě tak. Petrohradský fyzik Chvolson o něm napsal r. 1906, že o moderní fyzice nemá ani potuchy, nevěřící Virchow, že jeho „rodokmen člověka" má stejnou cenu jako rodokmeny Homérových hrdinů v Iliadě; celkem se badatelé shodují v tom, že H. měl pronikavý vliv na masu, ne však nějaký význam na poli vědeckém.

Když bylo H. 80 let (1914), rozeslal berlínský svaz monistů (materialisté . . ., lidé, k nimž H. patřil, neuznávají nic kromě hmoty) dotazník na všechny strany: „Zač vděčíme Haecklovi a jeho kulturní práci?" Odpovědi byly vytištěny, obsáhly dva silné svazky. Zajímavé jest, že tím nadšenější byly chvalořeči, čím nižší duchovní niveau pisatelovo. Zvláště velebili a velebily (dámy měly přední místo v řadách jeho ctitelů!) jeho „Záhady světové", pamflet . . . Tedy jak sám před lety řekl: jeho vpravdě vědecké cenné spisy nikdo nečte. Většina odpovědí zněla, že pisatele „zbavil pochybností", t. j. víry v Boha. Pomíjíme úsudky dělníků (v knihovnách sociálně demokratických svazů byla jeho kniha všude, „Záhady světové" byly jim evangeliem vědy!) a uvedeme několik zajímavějších projevů z jiných kruhů.

Sl. Holgersová: „H. jest světlem lidstva, světlem par excellence; budoucnost mu uchová vděčnou vzpomínku." Pí. Ida Altmannová: „H. je duchem světla, rytířem a průkopníkem pravdy, jeho nauka (že člověk pochází z opice a že není Boha) jest velký čin osvobození lidstva, zvláště na poli mravnosti a v tom se reformaci při nejmenším vyrovná, ačli ji nepředčí."

Katolický lékař Rahner (odpadl): „H. jest můj vykupitel a zachránce . . . V 15. roce věku jsem v něm našel svého strážného anděla . . ." Pak vypravuje o své návštěvě u něho: „Dne . . . v 5 hod. odpo. jsem krácel jako poutník s posvátnou hrůzou k vile H. v Jeně, Bergstrasse 7 . . . Srdce mi radostí bušilo . . . Zastihl jsem u něho právě jednu slečnu z Paříže . . ."

Thiele píše: „O životním názoru Ježíšově, Goethově a Darwinově jsou spory, o životním názoru H. spory nejsou a nebudou, leda že by katolická církev v okamžiku, kdy pozná, že není pro ni záchrany leč v monismu (materialistickém, popírajícím Boha, duši, nesmrtelnost, život za hrobem), prohlásí Haeckela za svatého." T. má vážný strach, aby církev si nepřivlastnila H. učení a neučila z něho „svého" člověka.

Kock píše proti křesťanství surově. Napřed cituje Haeckla „Sklon k ‚pověře' (t. j. k víře) se nedá v kruzích vzdělanců vyplnit, protože jest dědictvím po předhistorickém barbarském člověku, žijícím ve stavu divokosti." (Dalo by se obrátit proti nim! Bezbož-

nost jest dědictvím po opicích, jež v Boha sotva věřily!) Pak dělí lidstvo na tři třídy: „Praví neznabozi, a to jsou nezávislí osvícení ateisté. Lživí falešní věřící, kteří nevěří sice nic, ale z náboženství činí řemeslo. Zbabělí věřící, kteří věří ze strachu před peklem. Brány nebe, které vymysleli kněží (Pforten des Bonzenhimmels), nepřemohou Haeckela... Nikdo nepojal tak jako on slovo Voltairovo: ‚Zničte hanebnici‘ ...“ (totiž církev... Někteří soudí, že třeba přeložit jinak... Dost možná, že V. měl na mysli božského zakladatele církve).

Bývalý protestantský theolog Gustav Tschirn byl probezbožnost odsouzen do žaláře; odvolal se k vyšší instanci a byl osvobozen. Přinesl „Záhady světové“ a řekl: „Mé učení jest jen důsledkem této vědy. H. jmenován od berlínské vlády Jeho Excellencí, a na druhé straně zakázal ministr školství r. 1908 jeho knihy ve školních knihovnách.“ Přes to Jena byla po čtvrt století centrem veškerého „osvíceného“ světa, spisy H. přeloženy do 25 řečí, vlny jeho vlivu se šířily až ke břehům Gangu... Jednomu protestantskému misionáři řekl kterýsi brahmán: „H. spis jest nejrozšířenější knihou mezi indickou studující mládeží. Není divu, že ho někteří přirovnávají k Voltairovi; od jeho dob sotva kdo natropil tolik zhouby a připravil tolik statisíců o víru jako H., sotva kdo vyniká tak fanatickou nenávistí proti křesťanství jako Haeckel.“ Jeho „Natürliche Schöpfungsgeschichte“, kde po prvé se dopustil podvodu, se dočkala do roku 1911 v němčině 11 vydání a stala se světoznámou... Nevadilo zhora nic, že mu dokázán falsifikát! (1868.) Další padělky v „Entwicklungsgeschichte des Menschen“ 1874, a zase nastoupila tato kniha vítězný pochod světem. Pak „Záhady světové“ a konečně jako jejich doplněk „Lebenswunder“ 1904, „monistická dogmatika“. Proti těm, kteří mu dokázali podvody a padělky, se bránil H. (jako Voltaire proti Abbé Nonottovi) nadávkami, ve jménu svobody vědy a učení se vrhl i na svého učitele Virchowa. Protestant M. Reymond ho nazval nikoli neprávem apoštolem nového náboženství, dávaje tím najevo, že předkládá své učení k věření bez jakýchkoli důkazů, a paroduje jeho fanatismus, jenž se u něho vzrůstal, čím byl starší a čím beznadějnější se stávala posice monismu a výstředního darvinismu (R. praví „haeckelismu“; Bern, 1878).

Slyšme ještě úsudek nevěry. Ostwald, ateista, předseda německého svazu monistů: „Krátké, dogmatické (t. j. bez důkazů podané) odbytí všech filosofických problémů v „Záhadách“ se hodí nejlépe pro potřeby širokých mas.“ Jiný ateista: „Úspěch této knihy nemá důvod v její vědecké ceně, nýbrž protože to je katechismus a kredo (Bekenntnisbuch) nevěry.“ Herman Ihering: „Ze ‚Záhad‘ mluví jen nenávist proti křesťanství.“

K vůli zajímavosti několik úsudků bezvýznamných lidí (vzaty z uvedené knihy „Zač vděčíme Haeckelovi“):

„Já jsem hájil nadšeně jeho ‚Záhady‘ ještě dříve, než jsem je četl, a když jsem je konečně četl, divil jsem se jejich důkladnosti.“

„Když mi stiskl ruku, drala se mi na rty slova: „To jest největší okamžik mého života . . .“

„H. jest apoštol a mučedník moderního názoru životního, moderní drakobijce, mravní vykupitel a největší věstec lidstva, největší hledač Boha(!), jeho ‚Záhady‘ jsou kniha epochálního významu (welthistorisch), nová bible . . . Nutno ho postavit na roveň Lutherovi, Bismarckovi, Prometheovi, Goethemu, Fridrichu II.“

„Chodila jsem ještě do školy, když vyšly jeho ‚Záhady‘ (1899); nerozuměla jsem všemu, ale mé mladé srdce bylo nadšeno, H. dal mému životu nové posvěcení, abych sloužila jen dobrou, krásnou a pravdě.“

Při zednářském kongresu v Římě pozvedaly matky dítky, když kladly věnec na pomník Giordana Bruna, postavený od zednářské italské vlády na posměch zrovna proti Vatikánu, aby ho viděly a aby jim žehnal. „To je ten největší Němec . . .“ Kdo by při tom nevzpomněl na apotheosu Voltairovu při jeho poslední návštěvě divadla?

Vlivem Haeckelových přednášek na jenské universitě propadl pochybnostem u víře kterýsi z jeho posluchačů. Ve svých vnitřních zmatcích a bojích se obrátil o radu k Darwinovi, požívajícímu tehdy světového jména „nejproslulejšího přírodovědce všech věků“. Na jeho první dotaz mu vzkázal, že prý jest nemocen a velmi zaměstnán, takže nemůže odpovědět. Na druhý dopis poslal odpověď: „Down, 5. června 1879. Ctěný pane! Jsem příliš zaměstnán, starý člověk a při tom ještě nemocen. Nemám kdy zodpovědět vaši otázku, ačli se vůbec dá zodpovědět. Věda nemá s Kristem co dělat . . . Co se týče budoucího života, musí se každý rozhodnout pro některou z neurčitých sobě odporujících domněnek. S úctou Karel Darwin.“ Smutná útěcha pro ubohého studenta! Přírodovědec, o němž mluvilo všech pět dílů světa, nedovede jinošské duši po pravdě toužící dát odpověď na nejdůležitější otázky životní! Podobně pochodil dělník, jenž v podobných okolnostech se obrátil k slavnému fysiku G. Kirchhoffovi. „Nejlepší prostředek (proti podobným pochybnostem) jest opravdová námaha věnovat se docela své práci . . .“ Tedy vrhnout se do práce a tak ohlušit hlas, jenž se ozývá v srdci každého přemýšlejícího člověka! Ohlušit . . ., t. j. nepřemýšlet o tom! To jest vrchol moderního badání! Nepřemýšlej! . . . A pak kterýsi universitní profesor u nás chlubně vykládal svého času posluchačům, že ve středověku směl jenom pa-

pež myslit, dnes prý smí myslit každý! Jak docela jinak vypadala odpověď věřícího Alexandra Volty (6. ledna 1815), když kterýsi umírající v Miláně se svěřil knězi stojícímu u jeho lože (kanovníku Jak. Cicerimu), že by slovo takového učenice jako Volta bylo s to jeho pochybnosti rozptýlit! (Viz kap. 7. č. 34.)

Velcí duchové hleděli k náboženství vždy s úctou, malí jím ovšem pohrdali. Jiní změnili své mělké materialistické pojetí života, když studovali zevrubněji. Virchow na př. byl s počátku materialistou a řekl r. 1856, že svému názoru zůstane vždy věren. R. 1884 mluvil jinak! Nestal se sice věřícím, ale o neudržitelnosti monismu a darvinismu (výstředního) byl přesvědčen v hloubi duše. Podobně Du Bois Reymond; zprvu materialista, později se tomuto systému posmíval, a ač se k víře v Krista nepropracoval, mluví o svém „damašském dnu“, kdy se „obrátil“, t. j. kdy nahlédl neudržitelnost a nemožnost tohoto filosofického systému, zneužívajícího věd přírodních k dokazování svých nedokazatelných thesí. W. Wundt se stal z materialisty spiritualistou, t. j. napřed duši popíral, po 30 letech životní princip uznával.

Že nepřátelé hledí muže vědy přetáhnout do svého tábora, není nic divného. Ale musí při tom sáhnout i ke lži. Ampèrovi na př. byl zřízen v jeho domovském městě Lyoně pomník (1888). Na něm u jeho nohou několik knih, na jedné nápis „Encyklopedie“. Každý má samozřejmě dojem, že se ztotožňoval s náboženským (t. j. bezbožeckým) učením encyklopedistů, a zatím Ampère v mládí tyto věci četl, a ve stáří je s odporem zamítal.

Ke konci ještě výrok Matěje Claudia: „Nepopírám, že mám velkou radost z těchto věřících badatelů. Ne k vůli náboženství - to nemůže učenici nic získat ani ztratit, ať jsou velcí nebo malí. Ale těší každého, vidí-li s kloboukem v ruce stát u oltáře jednoho z nejpilnějších a nejneúnavnějších badatelů přírody, jenž v jejích službách zešedivěl a o ní věděl i vyzkoumal více než většina lidí o ní ví... Pak nabývá každý zase chuti k studiu, jež své přátele činí učenějšími a při tom je ponechá při zdravém rozumu, nečiníc z nich blázny a posměvače. A vyvolává též zvláštní efekt, vidíme-li na druhé straně (t. j. v táboře bezbožců) defilovat jen lehké čety s kloboukem na hlavě a vysoce ohrnutým nosem...“

(Zevrubné pojednání o tomto thematicu jest v 3. čísle exerciční knihovny „Za pravdou Kristovou“ v kap. 20. „Věda či víra?“ Dílo o tom má 53 stran. - Uvádíme jen několik jmen světových badatelů a učenců; další uvedeno ve 2. svazku.)

Příklady.

- 1 **Leonard Euler** († 1783) patří k největším matematikům všech dob. Ve 20. roce byl povolán na akademii (universitu) do Petrohradu, odtamtud do Berlína, kde oslepl následkem usilovné práce (věnoval výpočtům celé noci a rozřešil problémy, s nimiž si jiní nevěděli rady), načež se vrátil do hlavního města ruské veleřiše. O jeho objevech a výkonech pravil Mädlar: „Zastarat nemůže v budoucnosti od Eulera nic... I když oslepl, neustal ve vědeckých pracech (nejen matematických, nýbrž i astronomických, optických a akustických, nemluvě o jiných odvětvích fysiky, kde vykonal méně než ve jmenovaných). Při tom byl hluboce věřící, skromný, rád žertoval, neznal závisti ani žárlivosti. Doma denně konal s celou rodinou večerní pobožnost, ve veřejnosti hájil Zjevení i perem. Kromě jiných vydal v Berlíně dílo „Záchrana božského zjevení proti námitkám volnomyšlenkářů“ (1747). Napadnout tyto lidi tehdy, kdy každý, kdo nevěřil, byl prohlašován za zpátečníka, bylo hrdinstvím. „Soudí se, že geometrie jest věda, kde se všechno dá nad slunce jasněji dokázat. Já však znám muže, kteří našli v geometrii obtíže nerozluštitelné, a není tak snadno na jejich námitky dokonale odpovědět. Při tom však nepozbývá tato věda ceny v očích všech soudných lidí. Jakým právem žádají tedy volnomyšlenkáři, abychom pro několik obtíží, jež nejsou daleko takového dosahu jako uvedené, zavrhlí celé Písmo svaté?“ O božském poslání Kristově nelze nikterak pochybovat, pročež nutno také vše, co nám slibuje v příštím životě, držet s pevnou vírou. Francouzský osvícenec Condorcet vychvaloval Eulera po smrti až do nebe, ale o jeho křesťanském smýšlení mlčel. Vydal jeho korespondenci, ale vynechal místa, kde hájí křesťanství.
- 2 Jiný matematik **Bernard Riemann** († 1866, sotva 40letý), umírá, manželka mu předřikává Otčenáš... Za nejdůležitější náboženskou cvičbu pokládal, jak sám řekl, každodenní zpytování sebe před tváří Nejvyššího.
- 3 **Karel Hermite** († 1901) byl katolické víře naprosto oddán; v ní nacházel ohnisko svého života. V mladších letech byl sice vlažný, ale jednak příklad milosrdné sestry, jež ho v těžké nemoci ošetřovala, jednak vliv Cauchyho jej učinil horlivým katolíkem. Vynalezl metodu, kteroužto bylo možno dokázat, že kvadratura kruhu jest nemožná (Lindemann 1881), čímž definitivně rozhodnuta otázka, kterou si lámali hlavu 2000 let. Bylo mu 20 let, když vydal první odborné pojednání, plných 50 let se zabýval nejtěžšími problémy. Česká akademie věd ho jmenovala svým členem.
- 4 **Prescott Joule** († 1889) se vyjadřuje o Bohu s největší uctivostí. „Jsem přesvědčen, že vše, co tvoří přírodu (hmota, síla...), jest slovem Tvůrce „Fiat, staň se“, jež na počátku promluvil, učiněno nezničitelným. Moc zničit nějakou věc přísluší jedině tomu, jenž ji stvořil.“ Ve kterémsi spise má celý odstavec „o podivuhodném zařízení tvorstva“. Jinde praví: „Mnoho jest ve světě věcí, jež mluví o moudré a dobrotivé ruce Stvořitelově. Dík za podivuhodnou ochranu, kterou Tvůrce svým tvorům poskytuje! Bez atmosféry bychom byli stále bom-

bardování (meteory) ... Žádná budova by nám neposkytla ochrany před nejmenší třískou, jež by dopadla na zemi rychlostí 18 mil za vteřinu; i prach, jenž by dopadl s takovou rychlostí, zabil by každé zvíře."

5 Gustav Hirn († 1890), fyzik prvního řádu, byl sice pozitivního náboženství vzdálen, nebyl však nevěřícím materialistou. „Hmotný svět jest prý od věčnosti. Nuže, buďto byl věčný koloběh hmoty nebo nebyl. Ne-li, pak byla od věčnosti hmota nečinná a až později přešla v pohyb, ale jest nesmysl tvrdit, že přešla v pohyb sama sebou, protože od věčnosti jest poslušna zákonů, které z ní plynou (setrvačnosti atd.). Anebo se přijme věčný koloběh hmoty, ale ten není dokázán, to je dogma materialistické školy“ (že se totiž svět stále rozbíjí a zase „dává dohromady“). (Celý citát uveden jen podle smyslu.) Z toho vyvozuje Hirn důsledek: „Nezbývá leč přijmout, že hmota povstala v čase, t. j. že byla stvořena.“ O tvorech praví, že jsou skutečněné idee Tvůrce. Poslední jeho dílo končí vyznáním víry v Boha. Existence Boha mu byla „matematickou pravdou a posledním slovem moderní vědy.“ O nesmrtelnosti duše byl taktéž přesvědčen.

6 Jiří Cuvier († 1832), velký zoolog a paleontolog, věřící protestant, vynikl brzo nade všechny spolužáky. Prostřednictvím katolického kněze, lékaře a znalce agrikultury Tessiera se stal profesorem zoologie na centrální škole Pantheonu v Paříži. Když se později stal členem státní rady a měl vlivné postavení v ministerstvu vyučování, neprojevil nikdy známku nepřátelství vůči katolické církvi (svému kněžskému příznivci se odvděčil tudíž lépe než jiní, kterým pomocí a podporou katolických duchovních byla umožněna studia a kteří pak škodili církvi, kde a jak mohli) a katolickému kleru, ba naopak, byl jí příznivějším než mnozí jeho kolegové v úřadě, kteří podle jména byli katolíky. Jest ovšem pochopitelné, že především pečoval o své souvěrce; vymohl zřízení nových protestantských far (přes 50), přispěl k povznesení protestantského náboženského školství atd. Jeho skálopevná a živá víra je patrna i v tom, jak se snažil uvést vědecké výzkumy v soulad s Písmem sv. V tom ovšem chybil; jeho theorie restituční (katastrofismus) jest pochybená a docela zbytečná, a sv. víra není na tak zoufalé pokusy odkázána. Objevy zkamenělin ho totiž přesvědčily, že není možno, aby svět byl stvořen za šest dní; proto vymyslel theorii, že vytvoření vesmíru trvalo miliony tisíciletí, pak ale všeobecnou katastrofou byl všechn život na zemi zničen, načež od Tvůrce v šesti dnech znova vytvořen. Přírodovědec má klidně badat a sledovat výsledky svých objevů a nehledět příliš mnoho na theologii, protože nesprávné pojetí bohoslovných pravd by mohlo mít neblahý vliv na jeho vědecké práce ... Protestant Cuvier totiž nevěděl, co ví každý katolický inteligent a co řekl již sv. Augustin, totiž že slovo „den“ v 1. kapitole Písma sv. neznamená 24 hodin. Křesťanský vědec se nemá a nemusí nikdy obávat, že by mohlo dojít k rozporu mezi vědou a biblí ... Není třeba zachraňovat víru neudržitelnými hypothesami.

7 Léonce Eliáš Beaumont († 1874), po 20 let nejslavnější evropský geolog, vynikal pevnou vírou, nelíčenou zbožností a velkou lidumilností k chudým.

K nejvýznamnějším geologům nové doby patří Gabriel Daugr  e († 1896), prezident akademie věd, ředitel vysok   hornick   školy, profesor botaniky atd., proslaven   už v mládí geologickými objevy. V poslední nemoci napsal: „Jako moji milovan   rodiče, tak i j   umírám v katolick   v  f  . Prosím Boha, aby mou duši p  rijal na milost a mně odhalil vzne  šenost svého díla, jehož studium, až na zeměkouli, a   v nezměrných prostorách nebes, při vši sv   nedokonalosti mne napl  ňovalo nejhlub  ším podivem.“

- 9 Rud. Wagner († 1864) byl pro sv   p  esv  d  en  i o nesmrtelnosti duše prudce napadán od známého bezbo  ce a materialisty Karla Vogta (tento muž podle zásady „   el posvěcuje prostředky“ neost  y  al se sni  žovat vědeckou zdatnost Wagnerovu). R. 1857 vydal Wagner d  lko „Boj o duši“, kde prav  i: „Theologie zalo  en   na zjeven  i byla v  d  y a v  d  ycky i zůstane sv  etovou mocí... Do r   e milosti nelze z r   e přírody bezprost  edn   vstoupit a nelze ji pochopit pouh  m rozumem, n  ybr   jen v  rou... Prav  a a ve  ker   vzne  šenost k  es  anstv  i jest zjevna jen pokornému rozumu, jenž nezbo   uje sám sebe...“
- 10 Karel Arnošt Baer, slavn   biolog, p  itel předešlého († 1876), nebyl tak rozhodn  m odpůrcem darvinismu jako on, nicméně darvinistou nebyl. „Pokusil jsem se o  r  st Darwinovou naukou v jejích základech. Sna  i se ukázat, že cel  y svět jest výsledkem p    in, jež vz  jemn   nesouvis  i (t. j. náhody). Tak smýšlet je mši naprosto nemožno... Jest pochopiteln  , že jsem se pokusil odk  ryt slabosti i z  je  m   chyby této hypotesy... Nauka o p  em  n   zvi  at bude prohl   ena za hypotesu, jak od pradávna byla pojímána.“ Mojžíšova zpráva o stvo  en  i světa... „Vzne  en  j  i se nám ze starověku nedostalo a sotva bude kdy dána...“ Stvořitele a existenci duše nepopíral. „  tverou touhu, kterou zvi  eti odepřel, vložil dobrotiv  y Tvůrce do lidských prsou: touhu po svatosti, kterou zoveme v  rou; vym  h  n  i povinnosti, kterou nazýváme svědomím; radost z pozn  n  i, j  i zoveme touhou po pravdě; radost z kr  asna... Touto   tverou touhou jest člověk obrazem Bo  m, a ta jako magnet vede lidstvo v jeho vývoji...“

*

Viz též kap. 4.   . 30-34. — kap. 5.   . 5. pozn., 18. 21. — kap. 6.   . 4. 17-19. 45. — kap. 7.   . 31-42. — kap. 8.   . 7. 11. 15. 17-19. 23-26. — kap. 9.   . 35-39. — kap. 13.   . 115-123. — kap. 16.   . 46. — kap. 18.   . 68-71. — *Nejistota vědeckých výzkumů, záhady atd.: viz též kap. 8.   . 21. 22. a celou kap. 6.*

*

Viz také poznámku na konci 12. kapitoly.

20. APOLOGIE.

„Šimone, zrádce přichází - a ty spíš! Co spíte? Vstaňte, bděte! Či nevidíte Jidáše, jak nespí, nýbrž i v noci je činný, aby mne vydal v ruce nepřátel?“ Známe tato slova zelenočtvrtečních kněžských hodinek - slova pronesená k těm, které ustanovil Pán za pastýře a strážce svých oveček..., a strážci spí, zatím co ďábel, lev řvoucí, a jeho pomocníci, vlci hltaví, ať v kůži své nebo v rounu beránčím, obcházejí, slídí a pídí, jak by koho pohltili. *Vae pastoribus Israel... Sunt canes muti, non valentes latrare.* (Viz Is 56. 10.)

Apologie, obhajoba pravd sv. víry, je tak stará jako křesťanství samo. Není učedník nad Mistra; jestliže nazývali hospodáře Belzebubem (Beelzebul, nejvyšší a kníže padlých andělů), čeho se mohou nadít jeho domácí? (Viz Mt 10. 25.) Jestliže bojovali proti věčné Pravdě všemi zbraněmi, jež měli k dispozici, jak si budou počínat vůči jeho věrozvěstům, kteří nebudou vyzbrojeni mocí zázraků, nebudou synové Nejvyššího, nýbrž jen křehcí lidé? Ale čím urputnější boj, tím pevnější a rozhodnější musí být obrana, a jde-li nám opravdu jen o Krista, o jeho čest, o spásu nesmrtelných duší, za něž cedil drahocennou krev, je-li nám každé slovo Kristovo dražší než zřítelnice oka, jsme-li si vědomi svých povinností jakožto strážců svěřeného lidu: pak nahlédneme a uznáme velikost naší povinnosti bránit slovo Kristovo před každým útokem a chránit svěřenou duši před svodem, byť nás to mělo život stát.

Té povinnosti si byli vědomi nejstarší hlasatelé slova Kristova. Proti židovstvu, proti pohanstvu, proti bludařům, ať vystupovali ve jménu proroků nebo filosofie nebo svém vlastním, neohroženě vystoupili a víru v Krista slovy plnými Ducha sv. hájili: Justin, Irenej, Tertullián, Origen, Aristides, Ariston..., nejznámější jména z dob, kdy se věřící skrývali v katakombách. Kdo by vypočítal všechny ty, kteří přišli po nich? Od neohroženého a obávaného soupeře ariánů až po Ecka, jemuž odpovídal Luther nadávkami, a až po P. Weisse, jenž zakusil příkoří od krátkozrakých lidí v našem táboře? Apologie, povinnost cti, povinnost lásky, povinnost spravedlnosti... Ne že bychom si od ní slibovali obrácení bloudících - to jest a zůstane vždy milostí, již si musí bloudící pokorně vyprosit - nehledě k tomu, že dar obracet zatvrzelé jest také charisma, jež uděluje Pán podle své vůle, komu chce (výrok kardinála du Perrona: „Vyvrátit učení a námitky bludařů dokáží snadno, ale obrátit je jest umění, jež dal Pán jen svatému biskupu Ženevskému“, t. j. sv. Františku Saleskému). To nás však nezbavuje povinnosti defensivy a ofensivy - víru hájit a bránit, a bludy vyvracet. Za prvé uchráníme věřící odpadu - musí poznat,

že námitky odpůrců, jež by byly s to jejich víru zviklat a snad už vzbudily pochybnosti, jsou bezpředmětné a nicotné. Za druhé ukážeme každému, příteli i nepříteli, že víme, komu jsme uvěřili, v koho věříme a proč věříme . . . , že máme pro svou víru důvody - pevnější, než mysleli. Za třetí není pochyby, že i apologie přivedla nejednoho bloudícího do ovčince Kristova, byl-li dobré vůle, nebo aspoň odstranila nejednoho předsudek, vyvrátila nejednu historickou lež.

Theoretická apologie se pěstuje svědomitě, v tom netřeba co vytýkat. Ale praktická apologie . . . tam, zdá se, že leccos schází, že není tolik neohrožených vojínů Kristových, kolik by bylo třeba. Zvrácený pojem tolerance, nerozeznávající mezi tolerancí občanskou a náboženskou („Lásku dáváme, za pravdu dát nemůžeme," Aug.), tolerance, jež podle mínění mnohých znamená, že katolík musí mlčet vůči jinověrcům, ne však jinověrec vůči katolíkům, tolerance, jež vyhláší za nesnášenlivost, když věřící svou víru se opováží hájit . . . , pojem, jenž i nám skoro přešel v krev . . . Nebylo lze pozorovat v některých revuích více taktu a zdvořilosti vůči atheismu než vůči odchýlnému mínění jiných katolických škol, od církve schválených a pro Krista pracujících jako jiní? Nebylo mně samému raděno, abych o jistých věcech mlčel a nepoučoval mládež, t. j. jinými slovy, ponechal ji v bludu a na pospas nepřítelům, kteří se snaží horečně za osm let studia vyrvat studentovi poslední zbytek víry a naplnit ho napřed nesprávnými poznatky, pak nechutí a konečně odporem k sv. víře? „Jenom mlčet o Husovi", t. j. po česku mlčením odsuzovat neomylné rozhodnutí církve na Kostnickém sněmu nebo se tvářit, jako bychom se za ně styděli. Student přijde na exercicie s opravdovým „studentským" hladem, čeká, že se mu dostane orientace ve zmátených, spletených, stále přetřásaných otázkách, a já ho mám nechat bez pomoci utonout? Snad proto, abych se nepřipravil o popularitu jistých lidí? To že by nebylo peccatum omissionis? Nepopírám, že jest třeba jisté dávky neohroženosti k tomu, aby se kdo odvážil hájit na př. Koniáše, jak to učinil dr. Neumann ve svých studiích, opírajících se o objevy učiněné v archivu biskupské konsistoře královéhradecké. A zatím, co my mlčíme, dává profesor v historické hodině číst úryvky z „Temna", jehož autor sám, nemoha odpovědět na výtky mu činěné, hájil se nejapnou výmluvou, že jeho „Temno" jest pouze román! Jako by pro romanopisce neplatilo osmé přikázání, jako by zesnulí neměli práva na dobré jméno, jako by povídkář měl privilegium pokálet kteroukoli čistou postavu blátem, jako Voltaire Pannu Orleánskou! A tento „román" se prodává studentovi jako historie! A katolický kněz by měl snad „vlasteneckou" povinnost mlčet!

Poukáží na jiný zjev.. Že první president bývalé RČS svého času na pražské universitě proti katolickému náboženství bojoval a že jeho přednášky nejednoho inteligenta sv. víře odcizily, vědí velmi dobře ti, kteří ho slýchali. Jako president z pochopitelných důvodů od boje ustal, věrní Kristovi s křesťanskou láskou nevzpomínali toho, co kdysi bylo, a chovali se k němu, jak se sluší na hlavu státu. Profesori však jeho výroky a zásadami zpracovávali leckde studentstvo, a mládež pro něho nadšená přijímala každé slovo tak, jako by bylo neomylné. Ze zaručených svědectví vím, že svého smýšlení nikdy nezměnil. Ale to bylo jeho čistě soukromou věcí. Nemohu však schvalovat, že se katolické mládeži líčil bezmála jako bojovník za pravdu Kristovu. Katolickou církev opustil, a mimo ni i zemřel. - Krista prohlašoval za pouhého člověka, a někteří se v apologetickém koutku katolických revuí dovolávali jeho výroků bezmála jako ...

Snad někomu vyvstane na mysli otázka, jak se dostala apologie do sbírky příkladů. Jest samozřejmo, že nemíníme podávat obranu víry. Ale v apologii má též svůj význam tak zvané argumentum ad hominem - vulgárně se řekne: „Hodit někomu trumf.“ Co to znamená? Protivníkovu výtku neb námitku nevyvracím „učeně“ (filosoficky a pod.), nýbrž retorqueo argumentum, obrátím jeho zbraň proti němu. „Z úst tvých tě soudím a odsoudím...“, poučím jeho i jiné, že musí napřed zametat před svým prahem ... , ukáži mu, že nebývá radno házet po jiném kamenem, má-li on sám skleněnou střechu. „Kdo v té peci bývá, jiného tam hledá ... Ty máš nejméně práva pokrytecky se pohoršovat nad věcmi, jež sám provozuješ mírou daleko větší ... Vytýkat na př. církvi nesnášlivost, když tvá sekta je tisíckrát horší ...“

Prostý lid je takovým argumentům daleko přístupnější a jsou mu zřejmější než vědecké rozpravy. Chybil by ovšem, kdo by se omezil jen na tento způsob „důkazů“ - vzbuzoval by dojem, že jiných nemá, že tedy výtky církvi činěné jsou oprávněné, a že jest jen ten rozdíl, že jiní nejsou lepší než církev. Tím by se svaté věci valně neposloužilo. Tyto argumenty ad hominem jsou jenom jako koření. Na př. při uvedeném předmětu: tolerance... Napřed nutno vysvětlit, co jest, kdy jest oprávněna a kdy není, kdy jest požadavkem křesťanské lásky a kdy jest nemístná a hříšná. Pak ukázat, jak ji církev praktikovala, a zároveň poučit, že církev nesmí být ztotožňována s jednotlivci, kteří ovšem často pochybili. Nakonec pak několik markantních dokladů, jak praktikovali a praktikují toleranci ti, kteří vytýkají církvi nesnášlivost. Tedy čtyři body: a) nauka církve, b) praxe církve, c) za jednotlivce církev nebere zodpovědnosti, d) nepřátelé: u nich nejen pochybili jednotlivci, nýbrž tam zásadně učili, hlásali a prováděli nejhrubší

netoleranci, nejen náboženskou, nýbrž i občanskou (Luther, Kalvín . . .) a vědeckou (Voltaire, „apoštol tolerance“)! Lékaři, uzdrav se sám!

Eugen Duplessy praví o svých apologetických člancích, že je podává čtenářstvu „avec le sourire“ - s úsměvem, t. j. žertovným způsobem (*argumenta delectantia*!). Nikoli s jedovatým sarkasmem, s jakým Voltaire zesměšňoval hlasatele pravdy a kořnil své lži, nikoli urážlivě s nadávkami, nýbrž s jemným žertem. Své počínání odůvodňuje: „Podávám několik důkazů na obhájení pravdy. Nuže, první podmínkou, aby důkaz něco dokázal („pour qu' une preuve prouve“), jest, aby byl čten - bude pak tím spíše čten a tím ochotněji přijat, bude-li sestaven zajímavě a podán s úsměvem . . ., i když jde o pravdy náboženské! Proč by ne? Nepřátelé je velmi často napadají s úsměchem a posměchem, a tato okolnost přispěla velmi k tomu - o tom není nejmenší pochyby - že v mnohých srdcích podryta víra. Proč neužívat „úsměvu“ k obhájení pravdy, kdyžť se úsměchu zneužívá k boji proti ní?“

Vzpomínám Oldřicha Huttena, předchůdce Lutherova, jenž spolu s Reuchlinem vydal pamflet „*Epistolae virorum obscurorum*“ (1515 a 1517) - „*Briefe gegen die Dunkelmänner*“. R. zůstal katolické víře věren, nečistý Hutten (zemřel v 35 letech následkem výstřednosti - od 20. roku stížen pohlavní nemocí) zůstal duchem Lutherově věci cizí, a přec oba pro něho pracovali, zvláště H., jenž svými vtipnými latinskými satirami získal pro L. inteligenci, německými hanopisy nadchl pro něho lid - a odpověď daná od katolických theologů na uvedený pamflet byla „nemastná a neslaná“ („*Lamentationes virorum obscurorum*“, prof. Gratius, 1518), a proto se minula všeho účinku, zatím co *Epistolae vir. obsc.* byly hltány po celém Německu. Svého času jsme byli i my svědky podobného zjevu - básník pohan by nebyl dosáhl v boji proti kříži takového úspěchu, kdyby nebyl svou věc kořnil jedovatým sarkasmem, zatím co odpověď jemu daná byla nechutná. Podobně Havlíček, Neruda (jejich epigramy) atd.

Pokusy o apologii podávanou „s úsměvem“ se u nás, bohužel, setkaly s neporozuměním. Bylo mi řečeno, že pravdu nutno hájit „důstojně“ - jako by „důstojně“ znamenalo „suše“, „nezáživně“! Jako by úsměv byl nedůstojný! Zvláště jde-li o mládež - dospívající jinoch nebo dívka, zvláště bez středoškolského vzdělání, nebude mít valné chuti číst fádni apologetická pojednání - nehledě k tomu, že jim nebude ani příliš rozumět. Jemný žert, jemná satira, ušlechtilý humor není ani nedůstojný ani urážlivý. Dovolávám se „veselých svatých“, na př. Filipa Nerského a Tomáše Mora.

Proč se modlíme: „Abys nepřátelé církve své ponížiti ráčil . . .?“ Rozumíme té invokaci? Neznamená škodolibou radost z neštěstí

nepřítele; jak ponižuje Pán nepřátele své církve? Tím, že jejich úsilí obráceno v niveč (viz Ž. 2, 1—3), Pán zhatí jejich černé plány, a to způsobem zahanbujícím (Magnifikat! Lk 1.51), a na to nutno poukázat! Lid, jemuž jest shovívavost Páně často podnětem k pochybování o jeho prozřetelnosti, takových dokladů potřebuje! Jindy se provalí aféra, nepěkná a nečestná. „My jsme povoláni, abychom byli soudci vší polovičatosti v katolickém táboře, abychom mohli zodpovědět před věky budoucími...“ Pán nenechá stromy růst až do nebe! Pyšné zkruší aférou, jež způsobí všeobecný rozruch... „Cherchez la femme!“ Několik let po převratě v U. řídící učitel, známý štvác protináboženský, zneužíval dívek ve škole, a když se věc prozradila, nechtěly naše noviny napsat o věci ani slova, zatím co nepřátelské pasou dychtivě po každé aféře, aby ji nejen referovaly, nýbrž i zveličily atd.

Poukažme též na to, jak nečestnými zbraněmi někdy nepřátelé pracují. Na př. nás napadnou, a když se chceme hájit, obhajobu znemožňují. Dnes vidí každý, jak nedůstojně si počínal turinský arcibiskup, jenž proti salesiánům vydával pastýřské listy a při tom jim zakázal obranu. Pověstný B. se jednou vrhl v berlínském parlamentě na katolíky způsobem urážlivým, a po své filipice zmizel. V novinách si pak mohl dodatečně přečíst, jak začal svou obranu den na to Windthorst, politický vůdce německých katolíků: „Za takových okolností vyžaduje rytířský mrav odpověď přijmout osobně“ (a ne utéci jako kluk, jenž rozbil okenní tabuli). Před sv. Hilariem vzal do zaječích celý zástup ariánských hrdinů, když mělo dojít k disputaci!

Anglický filosof Tom. Brown († 1820) užívá o křesťanské filosofii středověku slov Senekových: „Indignandum de isto, non disputandum“ (o této věci netřeba mluvit, tu nutno pominout pohrdajícím mlčením). Metoda velmi pohodlná! Místo co by věc napřed pořádně prostudoval, řekne s povznesenou tváří: „Ta věc mi nestojí za to, abych o ní mluvil, jen mlčením dám najevo své opovržení.“¹

Husův portret vystihl zdařile a pravdivě Ráček ve svých „Dějích“, Žižku a jeho působení či spíše řádění jeho vojů Pekař...

¹ Cicero praví, že s jistými filosofy nechce disputovat, protože drzost u nich nahraňuje důkazy. „Své dekry (dogmata... nepraví: domněnky nebo náhledy!) s největší odvahou obhajují.“ Tak tomu nebylo za doby rozkvětu scholastiky! Mluví se stále o jejím dogmatizování, a přece čteme každou chvíli: „Zdá se..., jak soudí Aristoteles..., jak myslí většina theologů...“ Tedy ve věcech nejistých mluví zdrženlivě! Sv. Tomáš Akvinský na př.: „Zdá se...“ (Dnes někteří: „Jest jisto, sv. Tomáš určitě praví...“ a na citovaném místě praví světec: „Zdá se...“) Teprve později, v době úpadku, prohlašovali někteří (ne však hlubocí) bohoslovci své nápady za dogmata a papežské rozhodnutí (proti nim) za blud; Pohle II., 3., 2. § 1.

Proti jeho dílu jistí lidé „protestovali“, ale nevyvrátili ani slova . . . , protestují proti nemilé jim pravdě! (Fakta, jež Pekař uvádí, jsou jistá a bezpečně může jich každý užít. Jakmile však začne filosofovat, na konci třetího dílu, tu se s jeho názory srovnat nemůžeme, což ostatně nepřekvapuje: filosofování jest cosi subjektivního - tutéž historicky zaručenou událost pojme jinak věřící a jinak liberál.)

Apologet musí ovšem svou věc dobře znát - nezná-li, pak uškodí více, než prospěje - odpůrce nebo súčastněný nestranný posluchač soudí, že na námitku vůbec odpovědět nelze (nikoliv, že odpovědět nedovedeš ty!), a jest v pochybnostech nebo nevěře utvrzen. Zde platí slovo sv. Basila: „Nezaříkávej hada, nevyznáš-li se v umění zaříkavacím - abys snad hady nepřilákal, a pak od nich sám uštknut, bídne nezahynul.“

Na jednu věc však upozorňuji zvlášť důtklivě. Jde-li o námitky z dějin, není pochyby, že i v našem táboře se najdou chyby. Chybit je lidské! Tu by bylo naprosto pochybené, chtít takové chyby zamlčovat nebo omlouvat. Jest nerozumné zamlčovat pochybení . . . Tím dobré věci málo prospějeme, a naši lidé buď utrží posměch, nebo opatří-li si pravé poznání odjinud, pozbudou důvěry k nám, vidouce, že jsme něco zamlčeli a tudíž nebyli docela nestranní.

Žel, že s naprostým neporozuměním se setkal i tento pokus, totiž promluvit k mládeži o temných stránkách církevních dějin. Kdo by popíral, že bylo vždy „na světě“ (tedy i v církvi) pohoršení, jak Pán předpověděl (Mt 18. 7., Lk 17. 1.)? Že i v církvi bylo vždy více nebo méně koukola mezi pšenicí (Mt 13)? Katolická literatura se těmto otázkám nerozumnou dětinskou úzkostlivostí vyhýbá,¹ a tak ponecháváme nepřátelům, aby o nich pojednali sami, a ti tak ovšem ochotně činí svým způsobem! Jinoch, student, inteligent marně hledá o těch věcech poučení v katolické příručce. Nechce-li být svou nevědomostí na posměch, musí sáhnout k spisům nepřátel, aby byl o věci informován - a tam vssaje do sebe i jed k „informaci“ přimísený. Pije z otráveného pramene. Co zhouby má tato pštroší politika na svědomí!

Někteří myslí, že by jinoch neb dívka dostali „pochybnosti u víře“, kdyby se jim zjevně pověděla pravda. Pravda nikoho o víru

¹ Ledaže zaryje n e p r á v e m do jesuitů a jejich protireformační činnosti, aby si dala náter „nestrannosti“ a honila se za lacinou popularitou, jak se před lety u nás stalo. Winter, tak málo řádu T. J. nakloněný, doznává („Církevní život v Čechách v 15. a 16. stol.“), že řád tento byl j e d i n ý, jemuž se tehdy v mravním ohledu nemohlo nic vytýkat, a ukazuje, kdo „poškodil“ (pohoršujícím životem) „český národ“. Viz na př. str. 811, 816. To byly opravdové skvrny, a kdo by chtěl přibíjet něco na pranýř, musil by sáhnout k těmto zjevům, nikoli k činnosti tehdejších čistě žijících a vlastenecky smýšlejících členů řádu T. J.

nepřipraví! Leda pravda nepochopená nebo špatně pochopená, pravda polovičatá nebo pravda zamlčovaná!

Naší zásadou budiž: otvírat mládeži a věřícímu oči! Někteří provádějí pravý opak: zavírají jim oči - jako se dětem nemluví o jistých věcech. Ale přijde-li neznaboh a otevře-li jinochovi oči on, co potom? Jak mu je otevře? Neřekneme-li si otevřeně pravdu my sami, povědí nám ji nepřátelé - ale jak! Na př. inkvisice - co tu od nepřátel nalháno! Ale jaký nerozum namlouvat mládeži, že po celá staletí se nestal ani jediný přehmat a že inkvisitoři byli hotoví andělé! Nikdy jsem nezatajoval temné stránky této instituce, ale právě tím jsem získal důvěru mládeže a bylo mi snadno vyvrátit pomluvy nepřátel; studenti byli vděční za nestranné poučení - věděli, na čem jsou a jak věc ve skutečnosti vypadala.

A. Účel posvěcuje prostředky.

- 1 „Jesuitská zásada,” pomysli si jistě nejeden, jenž ta slova přečte. Kolikráte bylo již dokázáno, jakou pomluvou je toto tvrzení, kolikráte byla vypsána i cena tomu, kdo najde v některém jesuitském spise tuto zásadu obhajovanou, jednou i v Praze vypsána taková cena, a za rozhodčího ustanovena filosofická fakulta (t. j. šťastný nálezce měl knihu, kde tu zásadu najde, předložit fakultě filosofické a ta mu přiřkne cenu) - nikdo se o cenu ještě nepřihlásil. Je-li však nějaká zásada, kterou se naši odpůrci řídí, zvláště jde-li o boj proti církvi, je to tato zásada. Každý prostředek je jim dobrý, jen když vede k cíli. Že se tato zásada přičií duchu učení Kristova, jest samozřejmo, a že byla vytýkána od židů a pohanů sv. Pavlovi dříve, než od protestantů jesuitům, dočteš se v listě k Římanům (3. 8). Tam praví apoštol asi toto: „Nepřátelé nás tupí a tvrdí o nás, že hlásáme: „Konejme zlé, aby z toho vzniklo dobré!“ Kdo by však takto mluvil (smýšlel, jednal), toho je třeba odsoudit co nejrozhodněji.“ Vidiš, že už sv. Pavla obviňovali z této „jesuitské“ zásady. Ne sv. Pavel, ale pohané Jason z Phery, Karneades a vůbec stoikové zastávali tuto zásadu (ovšem jinými slovy)! Jason na př. píše: „Když chce člověk zachovávat spravedlnost ve velkém, musí ji v malých věcech porušovat.“
- 2 L u t h e r pravil v červenci 1540: „Co na tom, když se k vůli dobré věci a k vůli křesťanské (rozuměj: protestantské) církvi řekne dobrá, mastná lež!“ (Janssen III.) Že se podle své zásady v boji proti církvi řídil, není pochyby. Doporučujeme dílo téhož autora, díl II. K vůli „dobré věci“, k dosažení svého „svatého účelu“ používal za prostředky nejen lži a pomluvy, nýbrž nejsurovější nadávky, štvání, naváděl k násilnostem a schvaloval je. „Nikdo by proti tomu nemohl nic mít, naopak bylo by záslužným dílem, kdyby se lid vrhl na biskupy, preláty, opaty, mnichy a všechny je porubal.“ (Janssen, *Dějiny německého národa II.*)
- 3 Co jest m a c c h i a v e l l i s m u s ? Filosofickopolitický systém, jehož podkladem jest zásada nahoře uvedená. Ve svém díle „Kníže“ učí Macchiavelli

(† 1527, tedy dříve, než svět nějakého jesuitu viděl): „Vládci (diplomatoři, politikovi...) účel posvěcuje prostředky.“ „Lstí a mocí prokážeš lidstvu větší služby, než... Ve světě jest samá luza, a ta soudí jen podle zevnějšku a zdání. Nutřeba, abys byl dobrý, nýbrž abys pouze na venek dělal, jako bys byl dobrý...“¹ Slyš některé věty jeho spisu, jenž se stal biblí všech moderních ministrů, zvláště v Itálii v letech 1830 až 1870: „Žádná chytrá hlava nebude nikomu vytýkat a za vinu přičítat nějaký mimořádný čin, chce-li tím uspořádat království nebo založit republiku. Jestliže ho obviňuje skutek, omlouvá ho výsledek.“ Co rozumí Macchiavelli „mimořádným činem“? Zákeřnou vraždu, otravování, křivou přísahu, věrolomnost, podvody všeho druhu atd. Tak na př. omlouvá Spartana Kleomena, jenž zavraždil všechny efory (vyšší úředníky) a vůbec každého, jenž mu stál v cestě, aby se stal sám králem Sparty a „přinesl nový život“ do tohoto státečku jižního Řecka. Kdyby tak něco podobného napsal některý jesuita o papeži nebo o katolickém králi!

Touto naukou byli nakaženi nejen lidé à la Hegel, Spinoza, Voltaire atd., nýbrž i Montesquieu.

- 4 Montaigne († 1592) píše: „Je-li genius (t. j. nadčlověk) v úzkých, je nucen užit špatných prostředků.“ Podobně dovolují rabíni v Talmudu židům: „Vůči goimům neváže přísaha ani dané slovo...“ (Goim = ten, kdo není žid.)
- 5 Filosof Bayle († 1706) píše: „Dobrý křesťan je špatný občan: štítí se na př. ve válce užit proti nepříteli podvodu a lsti. Špatný křesťan jest dobrý občan, tím lepší, čím více se dá upotřebit k věcem, k nimž řádný křesťan se nikdy nepropůjčí.“ Tento skeptik vydává tedy sám svědectví nám, věřícím Kristovým, že účel nám prostředky neposvěcuje! Moderní filosof Paulsen právě tak. Na jednom místě dokazuje, že lež může býti okolnostmi dovolena, ba nutná (když z ní plyne prospěch!) a hubuje na katolickou morálku, jež prohlašuje pevně a bez kompromisu: nikdy!
- 6 Za napoleonsko-bavorské hrůzovlády v Tyrolsku mohl Petr Mayer (zastřelený v Bolzanu 1. března 1810) zachrániti život jedinou nepatrnou vědomou lží - nechtěl! 22letý muž opouští manželku a rodinu, než by se provinil vědomým hříchem. Ať mi najdou protestanté nebo nevěrci ve svých řadách takový charakter! U nich účel posvěcuje sebe ničemnější prostředek!

¹ Macchiavelli měl předchůdce v pohanství. Lucanus, římský básník za Nerona, praví: „Všechna moc žezla hyne, počne-li (vládce) odvažovat podle práva (uvažovat, zda jeho podnik je spravedlivý): ohled na právo boží hrady.“ To však byli pohané, jim se nedivíme, že účel posvěcoval prostředky. Tak na př. Pothinus radil egyptskému králi Ptolemeovi, aby zabil Pompeja, hosta, a tak zabezpečil sebe.

Digby cituje výrok Hallerův („Restauration de la science“): „Dnešní politické principy převracejí nejobvyklejší pojmy cti.“ (Na př.: udělá-li krach jednotlivec, je to hanba; udělá-li jej stát, není to nic...)

Středověký spisovatel Saverio v díle „Křesťanský vládce“ praví: „Úmluvy s nevěřícími a s kacíři musí být přesně dodržovány; tak to vymáhá spravedlnost, a jako není katolíkovu dovoleno nikoho zabít nebo nenávidět z důvodu, že jest jiného náboženství, tak mu není též dovoleno takového podvést nebo nedostát danému slovu. Josue dostal slovu danému pohanským Gabaonitům, a byl za to od Hospodina pochválen. David byl potrestán, protože učinil opak.“

- 7** Podle té zásady jednal patriarcha neznabohů *V o l t a i r e*. Tento nevěrec se neostýchal přistoupit k velikonočnímu sv. přijímání na svém venkovském statku Ferney, a na výtku svých přátel odpověděl: „Člověk musí s vlky výt; v Indii bych umíral s kravským ocasem v rukou.“ A což jeho rada, daná kolegům? „Lžete, lžete, něco přece z toho uvízne,“ řekl svým pomocníkům v boji proti Kristu a jeho církvi.
- 8** Nejvíce velmi účelivých záků našel Macchiavelli v politických a diplomatických kruzích. *W a l s i n g h a m*, ministr „panenské“ Alžběty, zfalšoval dopis skotské královny Marie Stuartovny, aby dokázal, že strojila úklady životu „jejího Veličenstva“, anglické papežky. Stuartovna prohlásila mu do očí, že dopis zfalšoval. Walsingham jí odpověděl, že „jako soukromý muž jednal vždy poctivě, a jako ministr neučinil nic, co by nebylo důstojno jeho postavení.“ Protestant Hosack uvádí ve svém díle o mučednické skotské královně celou řadu do nebe volajících zločinů, jež Walsingham pokládal za „důstojné svého postavení“. Smrt Stuartovny platila jemu i Burleighovi za „politickou nutnost“, a proto musila být tato katolická královna proti všemu božskému i lidskému a mezinárodnímu právu popravena.
- 9** Nebyl však jediným anglickým ministrem, jemuž byl proti katolíkům každý prostředek dobrý. Ve vymýšlení atentátů proti životu „nejmilostivější královny“ byl mistr on i jeho kolega *B u r l e i g h* se synem Robertem - všichni o překoť tím osvědčovali „dobré královské Běť“, jakou mají starostlivost o její život. Burleigh ovšem nepřišel při tom zkrátka: obohatil se, t. j. uchvátil pro sebe na 3000 nakradených církevních statků, jak mu to vypočítal protestant Hosack. A zatím pronásledovaní misionáři (na př. *P. Persons T. J.*) při bohoslužbách tajně konaných i v rozmluvách hlásali, že by bylo zločinem zavraždit někoho - byť to byla i krutá královna! Jesuitům tedy účel prostředky neposvěcoval!
- 10** *P o m b a l* využil domnělého atentátu na krále k tomu, aby odklidil vévody Aveiro a Tavora, jejichž moc vzbuzovala jeho závist. Z jeho rozkazu byli na ráz zatčeni, zavřeni do odporných chlévů, jako zvíř spoutáni, jejich paláce zbořeny - statky konfiskovány - nejlepší sebral Pombal pro sebe. Proces byl veden nezákonně, žádný důkaz, žádný svědek, žádný obhájce, mučirna měla vynutit doznání; jen staříčkový vévoda Aveiro mukami zlomený doznal, ale po mukách své výpovědi odvolal. Uvězněné paní nebyly vůbec vyslýchány. Soudu předsedal Pombal. Když jeden soudce se ozval, že takové jednání je nespravedlivé, odpověděl Pombal, aby držel jazyk za zuby, soudci prý mají jen hlasovat - a ti skutečně povolili a podepsali - protože se sami báli o život. Oběti svého záští zprovodil Pombal se světa dne 13. ledna 1759.
- 11** Jinou obětí jeho krvežíznivosti byl jesuita *M a l a g r i d a*, muž, který 40 let pracoval a trpěl v amerických koloniích a vykonal nesmírně mnoho pro dobro a úlevu Indiánů (zvláště otroků) i pro portugalskou korunu. Vrátil se pak do vlasti a byl neobyčejně u krále Josefa oblíben, dával několikrát exercicie na královském dvoře a tam začal vanout jiný (náboženský) duch. Pombal se strachoval o své postavení a o vliv, jež dosud na krále měl. Malagrida nepozdravil Pombala u vrbiček. Teď šlo o to, jak Malagridu odklidit. Neznaboh Pombal

ho uvěznil pod záminkou, že je rouhačem, falešným prorokem a tajným hříšníkem (!). Útoky na náboženství musí prý být trestány ještě spíš než útoky na stát (!). Tak mluvil nevěrec Pombal! Tomu člověku byl každý prostředek dobrý. Španělskou inkvisici tupil, ale teď sám postavil Malagridu před inkvisici. Dominikán Francesco de San Thoma nechtěl být Pombalovi po vůli a odsoudit nevinného jako nepřítele víry. „Nemohu věřit, že král chce odsoudit někoho bez vyšetření.“ „Král to chce!“ lhal Pombal. Francesco odešel, a brzo nato zemřel záhadnou smrtí. Místo něho jmenoval Pombal jiného dominikána předsedou soudu, a ten po letech před smrtí doznal, že byl násilím přinucen k nespravedlivému rozsudku. Malagrida, stařec 72letý, útrapami žaláře tak zlomený, že se sotva na nohou držel, byl křivě obžalován, že psal kacířské spisy, a když mu nemohli nic dokázat, tvrdili, že je psal v žaláři! Byl tedy uvězněn pro spisy, které teprve v budoucnosti měl psát! Nemluvě o tom, že v žaláři neměl papíru ani pera a že byl vězněn v temné díře! Domnělé spisy byly falšovány od Platela, jemuž za to dal Pombal 900 dolarů. Malagrida odsouzen k upálení, vlečen ulicemi, spoután, znešvařen, na posměch luze, za ním 52 odsouzenců. Pombal při tom měl na tribuně zvláštní lóži, celý královský dvůr a mnoho šlechty bylo přítomno 21. září 1761. Při té příležitosti sebrali vojáci za rekruty 160 jinochů, kteří se přišli na smutné divadlo podívat. Násilně je sebrali; to byla ta Pombalova „svoboda“!

Násilnickým snahám Pombalovým stáli v cestě ještě jesuité, proto musili zmizet. Pombal povolal do Portugalska Parisota, bývalého kapucína, kterého řád pro ničemný život vyloučil a který se toulal po celé Evropě. Sám Choiseul, francouzský ministr a nepřítel jesuitů, se ptal: „Copak Pombal s tím darebákem zamýšlí?“ Parisot se stal důvěrným přítelem Pombalovým a dostal úkol psát proti jesuitům pamflety. Američtí biskupové prohlásili vše za vyhlané, ve Španělsku kat veřejně tu knihu spálil, ale v Portugalsku jí bylo rozšířeno 20 tisíc kusů. O jesuitských misiích v Paraguay byly v ní tvrzeny největší nesmysly. Vojákům, kteří přicházeli v Paraguay, rozkázal Pombal pod trestem smrti, že nesmějí ani slova promluvit, t. j. že nesmějí pravdu vypovídat, jak to ve skutečnosti v misii vypadá.

- 12** Velký papež Pius IX. se ovšem neřídil touto „jesuitskou“ zásadou všech neznabohů. Jak těžké bylo jeho postavení hned od chvíle, kdy nastoupil vládu! Pohyboval se nad vulkánem, jenž mohl vybuchnout pod jeho nohama každým okamžikem. Mohl si pomoci, když luza („republikáni“) žádala, aby vypověděl válku Rakousku (jako vládce papežského státu). Papež si však byl vědom, že nedostal od Nejvyššího plnou moc prolévat nevinnou krev; proto odepřel a prohlásil 1. května 1848: „Jsem otec všeho křesťanstva a vinu všechny syny na své srdce.“ Tehdy největší neznabozi na něho naléhali, aby vyloučil z církve rakouského císaře. Již po celá staletí tropila „osvícená“ Evropa pekelný rámus, kdykoli papež zaslouženě vyobcoval některého násilníka na trůně z církve, od Řehoře VII., jenž vyloučil německého krále Jindřicha IV. až k Piovi VII., jenž vyobcoval Napoleona - a najednou bylo „vyloučení z církve“ neznabohům vítáno, protože se jim hodilo jako výtečný prostředek k dosažení jejich ničemného účelu!

- 13** Gilbert Burnet († 1715), o němž možno se dočíst v našich encyklopediích, že byl „tolerantní anglický theolog“, napsal „Dějiny reformace anglické církve“ - dílo nazvané od jeho ctitelů „Rána pěsti do papeženské tváře“ - nemůže si všimnout nelidských krutostí, jimiž stíhal Jindřich VIII. a jeho nemanželská dcera Alžběta katolíky, kteří nechtěli odpadnout od víry a zpronevěřit se hlasu svědomí... Tyto nevídané krutosti omlouvá Burnet tím, že prý byly nezbytně nutné k tomu, aby byl protestantismus upevněn! Naši věrozvěsti jednali jinak..., „získali láskou Kristu národ celý,“ a ti, kteří přinesli učení Kristovo do Anglie (sv. Augustin . . ., nikoli onen učitel církve, syn sv. Moniky), šířili je také láskou. Kristus řekl svým apoštolům, aby pracovali láskou, apoštolé ďáblu pracují jinými zbraněmi. Svým doznáním Burnet sám vystavil reformaci nejlepší vysvědčení. Stejně jako on omlouvá krutosti protestantských reformátorů v Německu, Švýcarsku a jinde nezaboh David Strauss.
- 14** Královský odpůrce Daunů v uveřejnil v novinách breve Klimenta XIII. o „posvěceném meči Daunově“ - breve, jež sám padělal! Od r. 1759 straší tato báchorka v tamějších učebnicích, a divím se opravdu, že se nedostala do učebnic jiné země... „Kéž Panna Maria Zellská ti pomáhá, kéž sv. Jan Nepomucký se za tebe dvojnásob přimlouvá...“ V tomto tónu to jde dál, protestanté jsou zasypáváni nadávkami. K tomu ještě zbájl „autor“ poděkování Daunovo papeži, gratulaci Soubisovu Daunovi, zprávu čínského vyslance Fihihu svému císaři do Pekingu (kdo nevěří, ať tam běží...). jak prý byl při tom, když „talelama západu“ (t. j. papež) světil Daunovi klobouk. Krom toho „vydal“ „autor“ celou řadu dopisů řeholníků a polních duchovních (katolických). Papež měl totiž u „autora“ vroubek, protože podle pravdy si stěžoval francouzskému králi, „že . . . chce svou válku označit jako náboženskou, zatím co ji vede jen ze zájmů čistě světských.“ Geghardt, německý prot. theolog minulého století, píše ve své rukověti německých dějin, že ten posvěcený klobouk a meč poslal Daunovi Benedikt XIV., a přehlédl, že tehdy byl už dávno mrtev! Bernhardi († 1887), německý historik, tvrdí docela vážně, že v sedmileté válce nešlo o Slezsko, nýbrž o záchranu reformace (kdo ji chtěl potlačit? Reformaci zachraňoval muž, jenž docela nic nevěřil), byla prý pokračováním války 30leté a poslední dozvuk této „náboženské války“ byl prý rok 1866!
- 15** Účel posvěcoval prostředky i husitům. Pekař, mluvě o vrahu najatém stranou Zikmundovou, aby zabil Žižku, praví: „Užívání podobných prostředků se jevilo i Táborům srovnatelným s příkazy boje Božího.“ Macharovi dokázal Opletal a Jiráskovi Neumann, že se dopouštěli vědomých nepravd (onen ve svém „Římě“, tento zvláště v „Temnu“), když jim šlo o to, aby tupili víru Kristovu neb její vyznavače.
- 16** První katolický misionář, biskup P o m p a l l i e r, přišel na Nový Zéland roku 1838. Protestantští už tam byli, poštvali proti němu domorodé Maory, že jest prý modloslužebník. Trvalo dosti dlouho, než Maoři poznali jeho šlechetné srdce a oblíbili si ho. Protestantští hlasatelé svobody a lásky však neustávali, a aby vzbudili u domorodců odpor proti katolickému náboženství, nazývali vepře jménem Pompallier.

- 17** Za donatistického pronásledování (tito bludaři se dopouštěli krutostí jako husité a protestanté, snad ještě horších) byl donatista Markulus svržen se skály, čemuž se nelze divit... V zoufalství sáhne někdy i věřící k obraně nedovolené. Sv. Augustin však nikterak onen čin neschvaloval. Zdá se, že Markulus se dopustil sám sebevraždy, když císař Makarios začal tyto bludaře pronásledovat. O krutostech donatistů (*circumcelliones*), kteří se jménem Božím na rtech (jako boží bojovníci) se dopouštěli na katolicích strašných nelidskostí, lze se dočíst u Augustina, Optata Milevského a jinde.
- 18** Bartolomějská noc... Vévoda František Guise, vítěz ve válkách hugenotských, byl zákeřně zavražděn jedním protestantem, jenž se vetřel do jeho důvěry (r. 1563). Protestantismus byl všude příčinou válek: v Německu zavinil válku 30letou, ve Francii krvavé války hugenotské, v Anglii byl příčinou neustálých vzpour a konečně revoluce, v níž padla hlava Karla I., protestantského krále od protestantských poddaných - do té doby věc neslýchaná. Ve Francii si protestanté (hugenoté) počínali tak výbojně a násilnicky, třebaže byli v mizivé menšině, že žasneme: přepadali katolické průvody, zvláště eucharistické, bořili sochy, ničili obrazy i chrámy, napáchali mnoho vražd, zjevných i zákeřných... Nenajdeme podobného zjevu v žádné protestantské zemi, že by si tam totiž byli katolíci tolik dovolili nebo dovolit směli vůči vládnoucím protestantům. Král Karel IX. byl slaboch; jednak přemluven, jednak hrozbami přinucen (namluvili mu, že se chystá atentát na jeho život... nemožné to nebylo!) svolil, aby jeho matka Kateřina Medicejská, démon v lidské podobě, provedla svůj předem zosnovaný plán. V poslední chvíli váhal zas, ona však rozkázala, aby byl dán umluvený signál... V noci před 24. srpnem 1572 se rozezvučely zvony chrámu sv. Germána (St. Germain l'Auxerrois) dříve, než bylo ustanoveno... Nastalo všeobecné pobíjení - nejen protestantů, nýbrž i katolíků! Takových příležitostí užijí vždy jisté živly jako římských proskripcí: dlužník označil za hugenota věřitele, jehož se chtěl zbavit, spoludědic podobně odklidil rivala, a jak mohli vraždící vojáci v noci vyšetřovat nacionale? Kdo mohl zjistit, zda vrahem nebyla soukromá osoba? Slavný básník a učenec Petr Ramus byl zprovozen se světa od žárlivého soupeře Charpentiera, svého kolegy na universitě, jehož uražená pýcha tak shladila svou nenávist. Třebaže hugenoti vpravdě vyprovokovali toto vraždění, neschvalujeme je my, neschvalovali je ani tehdejší katolíci. Mnozí zachránili hugenoty s nebezpečím života, jiní odepřeli králi poslušnost. Vicomte d'Orte napsal králi: „Mám v Bayonne řádné občany a statečné vojíny, ale žádného kata. Prosím, abyste použil našich sil k důstojnějšímu účelu.“ Montmorin, místodržitel v Auvergne, píše: „Dostal jsem Váš rozkaz s královskou pečeti, abych všechny hugenoty své provincie pobil. Vážím si příliš Vaší Milosti, než abych uznal dopis za pravý, a kdyby přece rozkaz pravý byl, vážím si Vás příliš, než abych uposlechl.“ Jan Hennuyer, biskup v Lisieux, prohlásil po obdržení rozkazu: „Já jsem pastýř L. diecése, a lid, jejž mám pobít, patří k mému stádu, třebaže mnozí zbloudili. Nečetl jsem nikde v Evangeiiu, že pastýř má prolévat krev svých oveček, nýbrž že má za ně dát život.“ Jeho šlechtnost pohnula nejednoho,

že se vrátil do církve. Alžběta Anglická dala najevo své rozhořčení tím, že přijala francouzského vyslance oděna ve smutek, přijímací sál byl ověšen černě a vládlo v něm hluboké mlčení. Kateřina jí pak vzkázala, že její syn (Karel) se ve svém jednání vůči jinověrcům řídil jejím (Alžbětiným) příkladem, jelikož ona také pobízí všechny poddané, kteří jsou jiného vyznání než ona (t. j. katolíky), s tím rozdílem, že je dá napřed neslýchaně mučit. Protestant Hagenbach praví: „Bartolomějskou noc nezavinilo náboženství, nýbrž politika, moc vášně a moc nevěry. Papež v Římě při zprávě o tom, co se stalo, konal děkovné bohoslužby... Ano, ale proto, že mu bylo zvěstováno, že „král šťastně unikl atentátu chystanému jeho životu“! Karel IX. brzo potom zemřel, pronásledován výčitkami svědomí, a my žádáme jen tolik, aby každý, kdo o věci mluví, referoval objektivně, odsoudil, co odsouzení hodno, nezveličoval (počet obětí nebyl 30.000, nýbrž sotva desetina) a nezamlčoval šlechetnost mnohých katolíků. Člen francouzské a belgické akademie věd a umění, baron Josef Kervyn v. Lettenhove († 1891), napsal o věci šestisvazkové dílo „*Les Huguenots et les Gueux*“ (hugenoti a gueusové, vyšlo v Brugge po r. 1895), vyznamenané čestnou cenou. Z archivů uvádí doklady, že protestanté skutečně státní převrat připravovali. Po nezdařeném atentátu na hugenotského admirála Coligny se chystali opustit všichni protestanté Paříž a rozvést v provinciích občanskou válku. Není tedy nejmenší pochyby, že hrůzné krveprolití neblahé noci vyprovokovali sami. O život přišli mnozí nevinní, jak katolíci, na př. vynikající filolog Diviš Lambin, tak i hugenoti. Jisto však jest, že Francie byla ušetřena všeobecného, snad leta trvajícího krveprolévání. Kdyby byl Ludvík XVI. po 200 letech podobně zakročil proti podvrtným živlům, byl by ušetřil svou zemi hrůz velké revoluce. Kam vede, nechá-li si stát přerůst jisté živly přes hlavu, je vidět i ve 20. stol. Ne že bych doporučoval to, co Kateřina Medicejská provedla ve Francii, nýbrž jen na vysvětlení. Ucpat včas ústa jedinému křiklounu, a jest pokoj.

- 19 Petavius píše („*De Inc.*“ 14. 7): „R. 1639 byla vydána v Liège v Holandsku kniha ‚*Historia Christi*‘ pod jménem jesuity P. Jeronyma Xaviera. Účel knihy jest boj proti účtě mariánské a tupení řádu T. J. Bylo pak vyšetřováním zjištěno, že knihu vydal protestantský pastor Ludvík de Dieu.
- 20 Luther píše Langeovi 18. srpna 1520: „Jsem přesvědčen, že papežství jest sídlo pravého a živoucího antikrista, a věřím, že proti jeho špatnostem jest k vůli spáse duší dovoleno vše.“ (Viz de Wette, I. 478.) Touže dobou píše papeži Lvu X.: „Proto, svatý Otče, vrhám se k nohám tvé svatosti a odevzdávám se ti se vším, co jsem a co mám.“ (Viz Evers, Katholisch oder protestantisch? Dílo neobyčejně instruktivní, autor, bývalý protestantský pastor, v něm líčí Luthera z jeho vlastní rozsáhlé korespondence, tedy vpravdě tak, jakým ve skutečnosti byl; správné poznání „muže Božího“ ho pohnulo, že opustil protestantství i úřad, „jehož se kdysi s takovým nadšením a horlivostí i radostí chopil“, a s celou rodinou žil pak jako chudý učitel v katolickém Tyrolsku.) Kdo by nevzpomněl Husa, jenž jednal právě tak? Doma se chlubí, že papeže neposlechne, kdyby celou fůru bul do Čech poslal, a zároveň mu píše nejponížejší listy.

B. Index.

Seznam zakázaných knih . . . Působí na některé lidi jako červené sukno na jistého opeřence, církev prohlašována za tmářku, utlačovatelku svobody svědomí, svobody vědy a svobody tisku, za nepřítelku pokroku atd. atd., a to vše proto, že zakazuje věřícím, tedy svým členům, číst knihy a) hájící a šířící blud, b) ohrožující mravnost, c) jakož i jiné knihy nebezpečné víře a mravům věřících. Má k tomu církev právo či nemá?

Všimněme si státní moci. Najdi mi stát, kde jest naprostá a neomezená „svoboda tisku“! Nejdemokratičtější a nejsvobodnější stát pod sluncem, U. S. A. . . . Že tam neexistuje státní index? Jen zkus dostat přes hranice zakázanou knihu, a odpykáš to zle . . . Pokus se o nějaký projev, ať slovem ať tiskem, proti zemským zákonům, a běda ti bude . . . Pozastavuje se snad někdo nad tím? Kdo by se divil, že existují zákony na ochranu státu a že státu jde o to a musí jít o to, aby nikdo nepodkopával jeho základy, aby nešlval masy proti jeho vládě, proti národu a národnosti, aby nezneužíval tisku k velezrádné propagandě? . . . Najde-li se skutečně takový stát, pak kope hrob sám sobě a právem se o něm řekne, že není schopen ani hoden být živ.

To vše pokládá každý za samozřejmé. Když však církev tytéž zásady aplikuje na své poddané, tropí se povyk nad „znásilňováním svobody, nad zotročováním lidu . . .“ A přece církev nikdy nezakročila krvavými tresty proti přešlapníkům tohoto zákona, jak činila mnohdy světská moc, ba ani žalářem a okovy. Těchto trestů církev nemá a nezná. Spoléhá na to, že každý její syn poslechne dobrovolně jejího nařízení, vydaného k blahu a prospěchu jeho duše. Nepodrobí-li se, škodí tím sám sobě a dopouští se ovšem hříchu. Církevními tresty (vyloučením z církve) může církev proti němu zakročit, ale jinak ho nestihá.

K vysvětlení radno se zmínit o tom, že ti, kdo nezbytně potřebují zakázaných knih k studiu, mohou dosáhnout dispense - vyjma knihy proti mravnosti: u těch nelze najít rozumného důvodu, jenž by vymáhal jejich „studium“. Pak upozornit, že v této kázeňské věci není církev neomylná. Z toho však neplyne, že netřeba poslechnout anebo že omyl jest na denním pořádku, t. j. že jest mnoho knih, jež se dostaly na index neprávem. A jestliže se někdy tak stalo - věda tím jistě valné škody neutrpěla!

- 21** *Kalvín píše do Frankfurtu, aby pečlivě dbali, by se tam neprodávaly knihy Servetovy (jeho učení prohlašoval Kalvín za kacířské, a přec neučinil Servet nic jiného než Kalvín, užil totiž „svobody svědomí“ a učil, co uznal za dobré, nedbaje církve a ovšem ani Kalvína).*
- 22** *V Heidelbergu zakázali kalvínci katechismus Lutherův, Brentiův a vůbec všechny spisy všech luteránů.*
- 23** *Protestantský superintendent Jan Arndt († 1621) byl pronásledován, protože ve svých spisech se poněkud přibližoval katolickým mystikům středověku; jeho kniha byla od protestantského soudu v Zweibrückenu odsouzena . . . A církev neměla právo odsoudit spisy svého kněze a mnicha Luthera?*

- 24** V Anglii za Jindřicha VIII., Alžběty i za jejich nástupců byl potrestán žalářem, ba i smrtí každý, kdokoli vytiskl, vydal, svázal nebo prodával knihu, jež neměla schválení od anglikánského biskupa.
- 25** Naprostá svoboda tisku, t. j. nevázanost tisku, byla ve Francii za Ludvíka XVI. Beztrestně se podrývaly základy náboženství i státu a sociálního řádu, a slabý král odpykal viny svých otců na popravišti. Při tom se však tvrdilo, že není svobody... Jednou z největších vymožeností velké revoluce byla t. zv. „svoboda tisku“. Když však některé noviny jí začaly užívat a dovolily si několik poznámek o konventu a Maratovi, bylo rozhodnuto, že redaktoři nesmějí být přítomni zasedání sněmu, kromě jediného Millcense, jehož časopis stál „na výši doby“. Luza měla ovšem vždy volný přístup na galerii. Za čtyři měsíce po svržení krále navrhl Desfieux zavedení censorů. „Nikoli královských censorů, nýbrž censorů společnosti svobody. To je velký rozdíl. Každé číslo novin musí být předloženo cenzuře a přísně zkoumáno, zda tam není nějaký brisotismus, rolandismus, busotismus nebo girondismus (t. j. po česku nějaký pokus o svobodný projev). Najde-li se co takového, bude redaktor s hanbou odehnán. Bude-li však Jakobín („přátele svobody“ - rozuměj svobody své, nikoli cizí) chválit, bude od censorů pochválen a smí o Jakobínech psát „svobodně“ dál, a konečně může dostat i čestnou kartu, že jest výtečný žurnalista a vlastenecký historik. Pravý Jakobín nemusí mít před takovou censurou pražádnou úzkost.“ (Ovšem, stejně jako věřící katolík se nemusí strachovat indexu.) Návrh byl schválen. Pomněme, jak vypadal tisk za dob královských: noviny si dovozovaly beztrestně nejsurovější výpady proti králi, nazývali jej tyranem, královnu doslova rakouskou sviní atd. V den prvního výročí dobytí bastilly se král účastnil národní slavnosti, a večer téhož dne vydal Marat pamflet, v němž vybízel k revoluci; krále prý zavřít i s rodinou a ministry, srazit hlavu 500-600 aristokratům, zmocnit se děl atd.
- 26** Louis Veullot popisuje svou první cestu do Církevního státu v letech sedmdesátých min. stol. Na hranici v celním úřadě: „Nemáte u sebe nic zakázaného?“ „Nikoli.“ „Ani špatné knihy?“ Touto otázkou byl překvapen, ale musil doznat: zakazuje-li stát prodej nebo pašování nezdravých potravin, jest docela v pořádku, dbá-li i toho, aby daleko nebezpečnější jed neotravoval duše. - O zhoubě špatného tisku jedná 2. část.
- 27** Scaliger píše o Francii: „Všichni lidé tam mají volnost psát, ale málokterí schopnost pravdivě a správně psát. Denně pozoruji mnoho lidí, kteří jsou velmi pilní (v psaní), ale málo jest učených, mezi učenými málo duchaplných, mezi polovzdělanými ani jediného, jenž by byl dobrý. Tak se stala věda morem a metlou. Mezi tolika tisíci spisovatelů sotva jediný, jehož čtením by se člověk stal lepším a ne horším.“
- 28** Kdo s Žižkou nesouhlasil, kdo byl jiného mínění než on, běda mu - byl upálen nebo zabit, ať katolík nebo husita. (Adamité, pikardi!) Tábory hrozí r. 1420, že s každým knězem, jenž bude sloužit v ornátě (i s husitou!), budou nakládat jako s každým, jenž „cizoloží s Písmem“, t. j. utratí ho... Sněm čáslavský 1421: „Který kněz by se z řádu vytrhl, chtěl jinak vésti neb kázati, má býti

vydán k trestním úřadům... a kdo by nechtěl ke čtyřem artykulům přistoupit, má být k tomu připuzen jako nepřítel." Tak mluví ti, kteří vytýkají sněmu kostnickému, že nechtěl dovolit Husovi „jinak kázat"! Že Husa „pudil" (ale po dobrém) k přijetí všeobecné víry církve! Hus také tvrdil, že páni mají poddané k přijetí pravdy „puditi", ale když šlo o něho, vytasil se naráz zásadou: „Pravdy každému přejte." Žižka a husité se touto zásadou málo řídili! Usnesení v Praze: „Žádný kněz nesmí kázat, jenž se nesrovnává s mistry ve věcech víry." Stáli pražští mistři výše než kostnický sněm? „Jejich (jinak kázajících a jinak smýšlejících kněží) přechovavačům i ochráncům hrozeno ztrátou života a statků." V Praze zřízen inkvisiční výbor (husitský), jenž měl pátrat po „bludařích" a po kněžích, kteří se nechtěli podrobit „řádu". (Pekař, Žižka III.) - Usnesení v Praze 1422: „Každý laik nebo kněz má být trestán i smrtí, nepodrobí-li se ve věcech náboženských rozhodnutí husitského sboru..."

C. Svěcení zbraní.

Tato pomluva jest jako rakovina rozlezlá po celém světě. I v cizojazyčných publikacích jsem četl, že „církve světí (a v poslední válce světila) vražedné zbraně." Na to odpovídám: a) Ať mi v rituálu (oficiální knize pro svěcení a žehnání předmětů) najdou formuli pro svěcení zbraní! - b) Jen v pontifikálu, obsahujícím svěcení vyhrazená biskupům, najdeme formuli pro svěcení meče a zbroje, a to při pasování na rytíře, když je konal biskup. Formule zní takto: „Přijmi tento meč..., uživej ho k své ochraně, a pokud to lidská křehkost dovolí, nikomu jím nespravedlivě neublíží." Následují slova: „Uděl, Pane, ... služebníku svému, aby těchto zbraní užíval k ochraně sirotků a vdov..." Nadto kladla církve novému rytíři na srdce, aby dal milost každému, kdo by za ni prosil. - c) Naši „boží bojovníci" měli docela jinou formuli: „Bijte, zabijte, nikoho neživte." Církve neříkala rytíři, ani když šel do boje proti Turkům: „Jen zabíjej a neměj s nikým soucitu." - d) Kterýsi francouzský kněz si dal práci a po válce (r. 1919) rozeslal polním duchovním všech válečnických států dotaz, zda se v jejich armádě světily zbraně. Všechny odpovědi zněly záporně; pouze požehnání velebnou Svátostí bývalo tu a tam dáváno vojínům, táhnoucím na frontu... Tedy jen prosba za Boží ochranu. Kniha vyšla v „Action populaire", Paříž.

29 Biskup z Beauvais padl do zajetí anglického krále Richarda („Lvího Srdce", † 1199, válčil s francouzským králem Filipem II.); i obrátil se k papeži Celestinu III. s prosbou, aby mu dopomohl k svobodě. Dostal odpověď: „Píšeš mi, jaké tě stihlo neštěstí. Nediv se tomu; zaměnil jsi bojiště za pokojné spravování svého stáda, mitru za přílbu, berlu za oštěp, ornát za brnění, prsten za meč. Co jsi hledal, našel jsi - rány jsi rozdával, rány jsi utržil." Papežové tedy neschvalovali ani válečné služby biskupů a kleriků.

30 Irská synoda v 8. stol. zakazuje kněžím válečné služby. „Za kněze nebo klerika, jenž padne ve válce nebo při povstání lidu (rozumí se: máje na věci po-

díl), nesmějí se konat veřejné modlitby ani nesmí být za něho sloužena mše sv.“ Podobně i jiné staré církevní synody zakazují kněžím prolévat krev, „ať křesťanů, ať pohanů“.

- 31** Garibaldiáni chtěli přinutit kardinála *Sforzu* v Neapoli r. 1860, aby žehnal jejich prapor. Odmítl. V noci před 1. listopadem nahromadili zápalných látek před jeho palácem a hrozili, že je zapálí. „Žehnám katolický lid věrný církvi, ale nikdy nebudu žehnat něco z toho, co patří lidu, stojícímu mimo církev...“ Válečná výprava, k níž se chystali, byla loupežná... Garibaldi se neodvážil splnit svou hrozbu.¹
- 32** *Pius X.*, byv r. 1914 žádán, aby žehnal zbráním rakouského vojska, odpověděl: „Nežehnám ani válce ani tomu, kdo ji chce (vyslanec císaře rakouského žádal za požehnání pro něho), já žehnám jen míru.“
- 33** *Benedikt XV.*, papež míru... Jest ještě v živé paměti, co tento lidumil na stolci Petrově vykonal pro zmírnění útrap vojnů i národů, jak neúnavně se namáhal, aby zjednal světu mír, a že při tom nečinil rozdílu mezi válčícími stranami... Pomáhal všem a zastával se kdekoho, i našich českých obžalovaných a uvězněných.
- 34** *Pius XI.* nabízí Pánu v oběť vlastní život, aby zamezil válku a zachránil život tisícům. Nesvětil zbraní, nýbrž vybízel k modlitbě za mír. Jeho mírový projev 29. září 1938 vysílaly rozhlasem i protestantské státy - skoro celý svět.
- 35** *Želivský* byl podle husity Vavřince z Březové „bezectný odpadlec“, podle Jakoubka „kněz krvavý, nevzdělaný, špatné pověsti“; ze samozvaného „osvoboditele“ se stal tyran. Jakoubek mu vytýká: „Dříve jste kázali proti vraždění, dnes učíte opak!“ Ž. žehnal vraždění... Člověk, jenž dříve hlásal: „Následujte Kristovu trpělivost,“ teď: „Kdo s katolíky souhlasí, hoden je smrti.“ Podle Pekaře byl to „bezohledný diktátor“. Ž. zase o husitských kněžích: „Byli horliví, dokud neměli prebendy; jak je dostali, hovějí blahobytu.“
- 36** *Pekař* mluví o „zbrutalisování zápasu, vedeného domněle pro nejvyšší pravdy křesťanské“. Ve Vodňanech upáleno r. 1420 28 měšťanů, katoličtí kněží naházeni do hořící vápenice, a táborští kněží k ukrutnostem „bratry“ podněcovali! Sami pálili bezbranné.
- 37** Biskupec se zmiňuje, že mírnější *husité* vydali usnesení proti „svémocným opovázlivostem kněží (táborských) ve výkladu Písma (Husel), proti mísení se kněží do věcí vojenských, proti štvání do bitev.“
- 38** „Slovo Boží a meč...“ (*Pekař*.) Šířila církev slovo Boží mečem? Leda samozvaní věrozvěsti - a kdekoli se tak stalo, tam po staletích nastal všeobecný od-

---

¹ *Pius IX.*, jenž nechtěl světit zbraně: viz č. 12.

Templáři, rytířský řád, měli heslo: „Dát život za bratry.“ - Srovnej s ním válečné heslo husitské!

Komenský, biskup a vyznavač náboženství, jež válku zavrhovalo a zakazovalo, nabádal německé protestanty k boji proti katolickému císaři a k válečnému tažení do Čech!

pad. Požehnání Boží na tom nebylo! „Tábor byl ovládán chiliastickovaldenským blouzněním.“ (Pekař.)

- 39** R. 1423 se rozešel Ž i ž k a s mírnými husity a válčil s nimi (bitva u Malešova!). Mírní husité ho nazvali „zhoubcem zemským“. „Politika Tábora musila vést k dokonalému zhubení země.“ (Pekař.) Projev Žižkův, učiněný skoro současně, nemá ani slova o pokoji, pořádku, právu, nýbrž jen o bojích bez milosti proti všem, kteří stáli mimo tábor Žižkův. Hlavní zloba se obrací proti mírným husitům, kteří ve volbě prostředků „k vítězství pravdy“ byli jiného mínění než Žižka... Ten byl přesvědčen, že jeho metoda je Bohem schválena. Projev Tábora (1423): „S nikým se dohodovat o tu „jistou“ pravdu, nýbrž potírat nemilosrdně každého, kdo by těch kusů nechtěl bránit“ (totiž dogmat, jež si sami vymyslili - církev jednala s Husem jinak!). „Mínit také bratr Žižka, že nutno... bit, zabíjet, stínat, věšet, pálit i všemi pomstami mstít, nižádné osoby nevyjímaje.“ Heslo těchto božích bojovníků!

D. Úcta ostatků a obrazů.

Napřed vysvětlit a poučit (cultus latrae, duliae... absolutus, relativus) a potom ne jako důkaz pro učení sv. víry, nýbrž na osvětlení, jak nerozumné jsou námitky odpůrců, ať protestantů, ať bezvěrců, připojit některý z příkladů - sami dělají, co nám vytýkají! My uctíváme ostatky a obrazy světců, oni ostatky lidí, mravní ceny někdy velmi pochybné.

- 40** V nautickém museu v Greenwich (předměstí londýnském) uchovávají vedle ostatků Franklinových a Nelsonových kmen stromu, u něhož byl zabit na Hawaii Cook od domorodců (14. února 1779). Pařez téhož stromu lze vidět v museu v Honolulu (hlavní město Hawaie). NB. Nelitovali práce a nákladu, spojeného s převezením kmene do Londýna!
- 41** Kalvínci bořili a zneuctívali obrazy svatých, zvláště Matky Boží... Vzpomeňme jejich řádění ve svatovítském dómu na počátku třicetileté války, po vjezdu kalvínského zimního krále Fridricha Falckého! Ale obraz tohoto krále nosili čeští protestanté na krku s nehoráznou úctou, snad s větší, než s jakou katolíci nosili medailony svatých.
- 42** „Boží bojovníci“ taktéž pálili vzácné knihovny, plenili chrámy, ničili obrazy, zneuctívali ostatky (jejich řádění v chrámě vyšehradském..., velehradském...), ale v betlemské kapli s velikou úctou jako vzácnou památku chovali kámen, jež lollardi (učedníci Wickleffovi) přinesli do Prahy s hrobu tohoto bludaře.
- 43** Car Petr III. si vyprosil od Fridricha II. řád Orla a nenosil pak žádný kromě tohoto. Prsten s obrazem téhož krále nosil jako nejdražší šperk, líbal jej a mluvil s nadšením o tomto svém ideálu.
- 44** V Německu se celá řada protestantských rodin honosí prstenem, jež prý dal Luther na prst své „manželce“ (kněz uteklé jeptišce). Buď si to s tím

prstenem jakkoli, ale zapomínají, že se prohřešují proti učení a zásadám svého zakladatele!

- 45** „Figaro“, pařížský žurnál, vydal 6. srpna 1872 faksimile rukopisu Bismarckova - dopisu, jež psal ženě 3. září 1870 a jež tehdy ukořistili německému kurýrovi Francouzi. Hned prvního dne prodáno 100.000 exemplářů, a pak přicházela objednávka za objednávkou...
- 46** Bismarckův holič schovával jeho vlasy od r. 1890-98 a po jeho smrti dělal výnosné obchody... Dal je po třech zasazovat do jehlic, broží atd. a ke každému kusu připojil notářské osvědčení o jejich pravosti (notář Karel Brünecke z Rheinecku u Friedrichsrhu; „*Lokalanzeiger*“, Berlin 1898).
- 47** Weiss-Kralik má ve svých dějinách, že italské dámy, slečinky i matrony, líbají uctivě staré obnošené kalhoty Garibaldiho, které jsou k veřejné účtě vystaveny v kterémsi italském museu.
- 48** Když negr Parker chytil vraha presidenta U. S. A. Mac Kinleye, zavražděného v Buffalo, chtěl mít každý Američan památku na statečného černocho. Rozprodaly se všechny knoflíky šatu, který měl při zatčení vraha na sobě, šaty rozstříhány na cáry, židle, na níž při procesu seděl, rozštípaná... Toho roku (1902) rozprodáno knoflíků tolik, že velký krejčovský závod by jimi byl zásoben na půl století, z prodaných třísek by se byl dal vyrobiť nábytek do půl sta pokojů. Parker, jeden soudni dozorce, truhlář vedle soudu a několik vetešníků tehdy zbohatli.
- 49** Potomci Götze von Berlichingen uchovávají dodnes na kterémsi zámku jako vzácnou relikvii jeho železnou ruku.
- 50** Když byl Nelson nesen ke hrobu (admirál padl ve vítězné bitvě u Trafalgaru proti loďstvu „nepřemožitelného“ Napoleona), byla jeho vlajka roztrhána na kusy, každý námořník (protestantští Angličané!) chtěl mít památku na hrdinu.
- 51** Na Wartburce v jednom pokoji ukazovali na stěně kaňku - prý pochází od Luthera; celá zeď vůkol na několik pídí vyškrabána, každý protestant, nepřítel úcty ostatků, chtěl mít památku na otce Luthera. Tamtéž chovali za sklem snubní prsten Lutherův, pravosti více než pochybné.
- 52** V Nimptsch, kde v klášteře cisterciáček žila pozdější Lutherova „družka života“ Kateřina z Bory, „ukazují ještě dnes pantofl, jež ztratila při útěku z kláštera“. (*Protestant Fridrich Hofmann.*)
- 53** Při výstavě Goethově v Düsseldorfu 1899 byly kromě jiných památností uvedeny v katalogu: č. 199 - vlasy Lotčiny, Goetheovy milenky; č. 203 - její bonbonová krabice; č. 207 - útržek záclon z jejího pokoje; č. 210 - střepek okenního skla, na němž vyryto několik slov od Goetheho; č. 665 - pečetní prsten, jež prý Goethe dal hospodské „U koruny“; č. 2325 - noční čepice Goetheova; č. 2326 - dva kapesníky Goetheovy.
- 54** Co jsou musea, ne-li skladiště „ostatků“, mnohdy daleko pochybnější ceny, než ostatky uctívané v katolických chrámech?

- 55** Jeden z nejlehkověrnějších sběratelů ostatků, pravých i nepravých, byl kurfirst Fridrich Moudrý. příznivce a ochránce Lutherův; do r. 1520 nahromadil ve Wittenberce, kolébce luterství, 18.970 kusů „ostatků“ a vymohl i odpustky pro ty, kterým je ukazoval (nevím, za jak vysoké vstupné).
- 56** Mají-li socialisté na čestném místě obraz Marxův nebo Lasallův, zavěsí-li protestantský pastor ve svém bytě obraz Lutherův, byla-li při poslední návštěvě Voltairové v divadle na jevišti provozována modloslužba s jeho sochou, nehorší se nad tím nikdo; zdobí-li však katolíci obrazy sv. Panny, vyhlašuje se to za modloslužbu. Proč ne též obrazy zesnulého otce neb matky, na něž dítky pohlížejí s pietou a vděčností?
- 57** Nejosvícenější národ pod sluncem, Francouzi... Za revoluce se „modlili“ litanie k probodenému srdci Maratovu, postavili mu po celé zemi 44.000 oltářů...
- 58** V jednom budapeštském museu chovají snad dodnes mezi vzácnými drahocennými historickými památkami atlasový střevíc, který dala r. 1844 starostovi města Szepessymu na památku tanečnice Fanni Elserová, napsavši na podpatek své jméno. Magistrát vystrojil tehdy na rozloučenou velkolepou hostinu, při níž pan starosta užíval toho střevíce místo sklenice při tokajském.

E. Pouti.

- 59** V říjnu 1937 bylo lze všude vidět plakáty: „První národní pout do Lán.“ Profesori velebí s průhlednou tendencí Josefa II., jenž přece se nezapsal do našich dějin zlatým písmem. Ale jeho osvícenská činnost spojená s rušením klášterů a zotročením církve! Ta mu získává sympatie u našich lidí! Velebí se... též proto, že zakazoval poutě, a to prý bylo s hlediska národohospodářského „moudré zakročení, jelikož poutěmi se maří čas, jehož by se dalo užít k něčemu lepšímu, a vyhazují se zbytečně peníze“. Zdalipak titíž profesori se ozvali proti oné národní pouti do Lán? Jen slova posměchu mají pro věřícího, jenž putuje na místa posvěcená životem, působností a hrobem jeho drahých světců, dobrodinců národa, vzorů a příkladů svatosti, nebo k milostným obrazům svaté Panny, aby si vyprosil útěchu ve strastech, když tvrdý a zrádný svět mu útěchy dát nechce a nemůže, nebo aby jí na Sv. Hostýně poděkoval za dobrodiní prokázaná v kritické chvíli našemu národu. Slyšme, co o tom praví Mrštík v „Roku na vsi“: „Kdo pochopí, jak žijí a cítí ty tisíce a tisíce putujícího lidstva, které rok co rok v zástupech po všech zemích vyhledávají svou milovanou Pannu Marii, aby v slávě ji vzývali a ctili a v tom uctění povznesli i sebe? Cesty po krásných koutech země, koncerty v křišťálových palácích, nádherná divadla s měkkými polštáři, obrazárny v Louvru, bohatě vypravené knihy světových básníků, to vše nestačí, aby zcela vyvážílo ztrátu jediné takové pouti za Pannou Marií...“
- 60** Protestant Kálal ve svých slovákofilských povídkách prohlašuje katolickou úctu obrazů za fetišismus, „lurdský zázrak“ za báhorku atd., a pak líčí, jak se svými svěřeníky konal pout do Husince u Prachatic - do falešného rodného

domku Husova - poutního místa husitů a jiných ctitelů Husových! Líčí, s jakou posvátnou úctou vstoupily do oné falešné světnice atd.

- 61** Do Husince u Prachatic totiž konali poutě nepřátelé poutí (katolických!) Na Husově domku byla pamětní deska, Husova světnička plná věnců, návštěvníci se zapisovali do pamětní knihy. Z almárky, kde prý student Hus měl knihy, si řezali na památku třísky a brali je domů jako vzácný ostatek. Tříštiček z domku se užívalo proti bolení zubů. Na cestě do Prachatic si ukazovali na skále otisk hlavy, prý po Husovi, když unaven tam odpočíval. A na jednu Pekař dokáže, že ta světnice i s almárkou a domkem jest falešná! Hus se totiž narodil v Husinci u Klecan!
- 62** Čtenáři Goethova „Werthera“ konali poutě k hrobu tohoto „nešťastně zamilovaného“ - celé desítky - někteří s knihou o Wertherovi v ruce se tam zastřelili - z nešťastné lásky. - Tak vypadaly a vypadají poutě osvícených mužů, povznesených nad „katolickou pověrou“. Katolíci si odnášejí z poutí jiný užitek.
- 63** Haeckelova vila v Jeně se stala poutním místem bezvěrců, polovzdělanců, „inteligentních slečinek“ (ještě za Haeckelova života!). (Viz kap. 19.) „Bez Boha nemůže člověk existovat. Je-li mu jediný pravý Bůh příliš vznešený, pořídí si bůžky mnohé a falešné, a to takové, jaký jest sám - místo Boha modly, místo světců fetiše.“ („Pod korouhví Kristovou“, kap. 1.)

F. Odpustky.

- 64** V St. Oltenu ve Švýcarsku hovoří hosté v turistickém hostinci o odpustcích. Od vedlejšího stolu se zvedne katolický lékař a položí na stůl sto frankovou bankovku: „Kdo z vás mi poví, čemu katolická církev o odpustcích učí, může si bankovku vzít...“
- 65** Že se odpustků zneužívalo? Všeho na světě se dá zneužít! Ještě nikdy nikdo nezneužíval vlastenectví, aby se „ve službách vlasti“ pořádně obohatil? Zlořády od nesvědomitých lidí s odpustky provozované kárali před Lutherem katoličtí kazatelé, na př. přísně Berthold Řezenský, čtvrt tisíciletí před ním! Proč však nepoukazují nepřátelé na kulturní a sociální význam odpustků? Od r. 1000 až k Lutherovu vystoupení (1517) udělovali papežové a biskupové odpustky za stavbu chrámů, škol, nemocnic, silnic, mostů, přístavů, pevností (proti lupičským rytířům), vykupování křesťanských zajatců, kolonisaci pustých krajů... Tytéž skutky ukládány někdy za pokání, jindy je konali (zvláště mnichové) dobrovolně. Digby poukazuje na to, co znamenala tehdy na př. stavba jediného mostu..., jakým byl dobrodiním pro celý kraj v době, kdy se stát o takové věci nestaral! Digby uvádí doklady, jak majitel panství prohlašuje, že postavil most, aby vykonal mnoho dobrého pro bližní a zajistil si milosrdenství u Pána. Dnes se tato mentalita odsuzuje - konali prý dobré jen z naděje v odměnu (rozuměj: věčnou), a to prý je nedokonalost, egoismus. - Zato humánní 20. století stojí vysoko nad „sobeckým“ středověkem: dobročinné bály - „moderní“ člověk almužnu zadarmo též nedá; rozdíl je ten, že věřící doufal v odměnu od Boha,

„moderní“ musí za almužnu dostat smyslné potěšení. Nikdo se nepozastaví nad tím, když v „dobročinném“ bazaru slečinky z „nejlepších rodin“ (z vyšších kruhů) prodávají mladým i starým pánům po koruně... Bylo to prý „pro chudé“! Ostrý sv. Jeronym by takové nazval dobročinnými pro...

Kromě toho ony stavby, uložené za pokání nebo odměněné odpustky, zjednaly práci nezaměstnaným, peněz bylo dobře užito, podporován obchod, komunikace a bezpečnost cestujících, Evropa zachráněna před záplavou Saracénů, podnikatelé nuceni křesťanský žít (protože bez přijetí sv. svátostí byly odpustky bezúčelné), páni slevovali poddaným břemena a daně atd.

G. Slovo dané kacírům.

Jiná rozšířená lež: církev prý učila, že slovo dané kacírům neváže ve svědomí a že tedy netřeba ho dbát. Navazují obyčejně na porušení glejtu, daného od Zikmunda Husovi. Nehledě k tomu, že Hus své uvěznění v Kostnici vyprovokoval - byl totiž zvyklý z Prahy dělat si, co chtěl, nedbal zákazu a přes opětovné napomenutí kázal a sloužil mši sv. - suspendovaný kněz! Tento církevní zákon pokládala světská moc za svůj! Ale nehledě k tomu, pravím: i kdyby odpůrci dokázali (dokázali už?), že ten neb onen theolog, prelát, kardinál podobný výrok učinil, neplyne z toho, že tomu církev skutečně učila... Soukromý názor nebo projev některého jejího člena nelze přece pokládat za nauku církve.

Co o věci církev učí dnes, o tom lze se dovědět v každé průměrné katolické morálce. Co učila kdysi, viz dole č. 67. Že však právě kacíři, jak husité, tak protestanté, v praxi prováděli zásadu, kterou nepřátelé připisují na vrub církvi, o tom viz další doklady. Kdo v té peci sedá...

66 S a v e d r a - jeho výrok viz v č. 3. pozn.

67 „Spravedlnost zavazuje na všech místech, za každé doby, vůči kterékoli osobě, ba i vůči nepřátelům... Zavazuje-li tedy i ve válce, čím více nutno zachovávat ji v míru? Avšak... základem spravedlnosti jest víra...“ (Ambrož, „De officiis“ I. 1., cap. 28 n.)

68 Holanďané (kalvínci) se zaručili čestným slovem v mírové smlouvě s Portugalci r. 1656, že ponechají katolíkům na C e y l o n ě svobodu vyznání. Sotvaže se stali pány ostrova, začali hospodařit, jak protestanté hospodařili všude... Zrušili věrolomně slovo katolíkům dané... (Viz kap. 3. č. 6.)

69 Husité nejednou zrušili věrolomně slovo, dané katolickým krajanům. V Říčanech r. 1420... Žižka slíbil obleženým katolíkům volný odchod; když se mu však vzdali a město vydali, dal všechny nelidsky upálit. Tábořské „sestry“ surově oloupily ženy, propuštěné z hradu. I ony kryly svou ničemností „péčí o zákon Boží... Tyto ženské bojovnice, jež se ve chvílích rozčilení měnily v učiněné furie, nutno stále v tábořském šiku předpokládati.“ (Pekař.) Věrolomnosti se dopustili „boží bojovníci“ i při dobytí Rokycan.

70 V C h o m u t o v ě r. 1421... Ženám a dětem slíben volný odchod. „Sotva však vyšly z města, obraly je tábořky o roucha, peníze i šperky, vehnaly do

stavení a upálily, ani těhotným neodpustivše." (*Píše husita Vavřinec z Březové.*) Srovnej s tím, co sto let předtím se stalo na Pyrenejském poloostrově. Maurský král Juzef - Jussuf, mohamedán - vydal rozkaz: „Ve válce nesmějí moji vojáci zabíjet křesťanské starce, nemocné, ženy, dívky, děti a bezbranné mnichy." Žižka dal město v pravém smyslu vyvraždit, neušetřiv nikoho.

71 Badenský Frýburk se vzdal B e r n a r d u V ý m a r s k é m u, protestantu, když byl slíbil ochranu katolického náboženství a všech práv občanů, svobodu a volný odchod vojáků (1. dubna 1638). Sotva však do města vtáhl, začal krutě pobíjet kněze, týrat občany atd. Člověk, jenž nezachoval přísahu věrnosti svému pánu, katolickému Karlu V., byl věrolomným vůči každému.

72 A l ž b ě t a anglická dala jako princezna Marii Stuartovně, své sestřenici, prsten a zaručila se jí: „Kdybyste někdy potřebovala mé pomoci a přišla ke mně s tímto prstenem, najdete ve mně nejoddanější přítelku a pomocnici vůči komukoli." Marie byla po letech vyštována ze své země (Skotska) od puritánských kazatelů (pověstný Knox řádl proti královně na kazatelkách), šlo jí o život, a uchýlila se do Anglie, spoléhajíc na dávný slib; ale místo ochránitelky našla vražednici. (Napřed byla vězněna, v naději, že krutý žalář zničí její život. 19leté věznění podrylo její zdraví, avšak její život nezničilo; byla tedy na rozkaz své sestřenky záludně popravena.)

73 Když za J i n d ř i c h a VIII. desítky a stovky katolíků krvácely v mučírnicích a na popravištích, chopili se věřící v hrabství Lincolnshire zbraně na obhájení víry. Za 14 dní jich bylo 60.000 pohromadě. Táhlí na Londýn (the Pilgrimage of grace, „milostiplná pouť"), na korouhvích měli kalich, hostie a svaté rány Spasitelovy. Kudy táhli, všude obnovovali kláštery a vraceli je vypuzeným mnichům. Král byl v úzkých, poslal Norfolk, aby s nimi vyjednával (26. října 1536 v Doncasteru). Přistoupil na jejich požadavky: obnovení katolického náboženství a zrušených klášterů, slíbil všeobecnou amnestii těm, kdož se chopili zbraně atd. Vůdci Robertu Aske poslal vřelý list, děkuje mu, že zamezil povstání, zve ho na dvůr a nazývá ho „věrným a milovaným poddaným"; slibuje mu královskou pečetí, že bude jeho věrných služeb pamětliv. Katoličtí poddaní se spolehli na královské slovo, složili zbraně, Jindřich daný slib věrolomně zrušil a vylil si nyní na ubohých veškeren vztek své neronské duše. Píše Norfolkovi: „Přeji si, abyste všude vykonával popravy tak strašné, aby byly hroznou výstrahou všem..." Po tuctech, jak praví anglický historik, byli krutě popravováni v každém městečku a vesničce... K výslechu do Londýna byli odvedeni pouze šlechtici (mezi nimi 80letý lord Darcy) a Robert Aske, jemuž se nyní král „odměnil" za to, že zamezil povstání.

74 A u g s b u r š t í se zavázali Karlu V. čestným slovem r. 1530, že nezavedou žádných náboženských novot. Štrassburský právník protestant Fr. Frosch je „poučil", že mají podle Písma právo a povinnost odstranit modlářství a že nejsou povinni plnit slib, ba ani přísahu, kterou se katolickému císaři zavázali.

75 Luterští kazatelé ve Š t r a s s b u r k u žádali r. 1533 městskou radu, aby odstranila katolické bohoslužby, jež byly trpěny už jen v jediném kostele, jenž

katolíkům po násilném zabrání všech kostelů zbyl. Městská rada se odvolávala na smlouvu, uzavřenou s biskupem a s císařem, podle níž nutno v onom kostele katolickou bohoslužbu ponechat, ale kazatelé svobody svědomí prohlásili, že netřeba plnit smlouvu s biskupem učiněnou, a za rok dokonce prohlásili, že jest hříchem ji plnit.

76 P. B e c a n T. J., zповědník císaře Ferdinanda II., učí: „Uzavřela-li katolická vrchnost s jinověrci úmluvu o svobodném vyznávání jejich náboženství, jest touto smlouvou vázána.“ Něco jiného však znamená slovo téhož Becana: „Když tě nepřítel přinutil násilím nebo lstí nebo naháněním strachu ke smlouvě, smíš ji zrušit.“ Nikoli katolíci, nýbrž husité a protestanté rušili věrolomně dané slovo!

77 Protestant H u b e r tvrdí, že čeští jesuité stále štvali císaře Rudolfa a Matyáše, aby majestát nezachovávali, K r e b s dokonce uvádí citát P. Adama Tannera T. J. († 1632). Tanner se bránil nařčení, že prohlásil majestát za nezávazný, a citovaný výrok v jeho apologii vůbec není! („*Apologia pro Soc. Jesu Bohemiae regno proscripta*“ 1618, „*Apol. auctior*“ 1619.) - Podotýkám, že Tanner byl největším německým bohoslovcem doby protireformační; namáhal se ze všech sil o odstranění procesů s čarodějnicemi v době, kdy protestanté je o závod upalovali; v jeho šlápějích kráčel Bedřich Spee T. J. († 1635.)

H. Husitská otázka.

Slyší-li dítě ve školních lavicích hodinu co hodinu velebit Husa, jak od nekatolických, tak i od katolických učitelů, plní-li se čítanky „vzletnými básničkami a články“, jež ho líčí jako národního velikána a mučedníka za pravdu, je-li dítě voděno na jeho slavnosti, vidí-li neustále jeho obraz na čestném místě, pokračuje-li střední škola „vědecky“ v tom, co obecná začala, stane-li se takto bětlemský bludař v očích mládeže reprezentantem a takřka personifikací našeho národního vědomí a cítění: pak nedivno, že jediná nárážka na něho při exerciciích působí jako píchnutí do vosího hnízda a je s to, aby připravila exercitátora o všechnu důvěru. Po promluvě přijde deputace studentek..., dívek, jež jsou upřímně oddány sv. víře...

Zde nepovolit, neoustoupit, nesnížit se k nedůstojnému zapírání neb zamlčování pravdy! „Dokažte mi, co jsem řekl nesprávného, a já se vám zavazuji čestným slovem, že v příští promluvě svůj výrok opravím nebo i odvolám...“ Co jsem učinil? Uvedl jsem pouhá f a k t a, beze vší poznámky - důsledky ať si vyvodí studenti a studentky sami, jsou schopni a dospělí dost! Fakta, nic víc než fakta. Proti nim není námitek - contra facta nulla argumentatio.

I katolická inteligence jest velmi často náhledu: „Hus byl v Kostnici odsouzen proto, že vytykal kněžstvu porušené mravy a že mluvil proti církevní vrchnosti.“ Nutno vysvětlit, že proti takovým přečinům kázeňským se postupuje pouze cestou disciplinární... Takový demagog může být zbaven práva kázat, udělovat sv. svátosti (suspense), může být stíhán i jinými církevními tresty (exkomunikace), nikdy však není prohlašován za kacíře. Havlíček psal velmi ne-

omaleně a skoro surově proti církevní vrchnosti - jeho knihy by byla mohla církev dát na index, ne však je prohlásit za kacířské. Kacířem je ten, kdo se odchýlí od učení církve v člancích víry.

Pamatuji se na úžas jistého inteligenta, když jsem mu dal „černé na bílém“ věty Husovy, jež byly v Kostnici odsouzeny a pro něž byl jako kacíř upálen. Nechtěl svým očím věřit... Poněvadž nejsou tyto odsouzené věty mnohému známy, uvádíme je zde z autentických pramenů. Abychom ukázali, jak závisel na Wikleffovi (John Wicliff), uvedeme napřed nejdůležitější ze 45 bludných vět anglického bludaře, odsouzených na témže církevním sněmu.

78 a) Bludy Wikleffovy - 45 vět.

4. Je-li biskup nebo kněz v těžkém hříchu, neplatně udílí svěcení, neplatně slouží mši sv., neplatně uděluje sv. svátosti, neplatně křtí. (Viz 30. větu Husovu!)

5. Nelze dokázat z evangelia, že Kristus ustanovil mši sv.

6. Bůh musí být ďábla poslušen. (!!)

7. Zpověď je docela zbytečná a neužitečná, dostačí řádná lítost.

8. Je-li papež předveděný (od Boha předurčen k věčnému zavržení) a následkem toho údem ďáblovým, nemá žádné moci nad věřícími. (Kdo a jak to může vědět? Viz Husovu větu 20.!)

9. Po Urbanu VI. († 1389) nemají věřící přijmout nikoho za papeže, nýbrž žít po způsobu Řeků (odtržených, schismaticů) v každé zemi pod vlastními zákony (bez jednotící nejvyšší autority církevní).

10. Je proti Písmu, mají-li kněží majetek. (Wikleff i Hus měli hodně peněz! Kázali chudobu, a měli na mysli chudobu pro jiné, ne pro sebe. Jiné k ní nutili, a sami?... Husův ctitel Flajšhans vypočetl, že Hus měl kromě bytu a zaopatření ročně tolik, co poslanci v býv. čsl. národním shromáždění, 60.000 Kč! František z Assisi chudobu napřed sám zachovával, pak ji kázal, ale jen těm, kdož ho chtěli dobrovolně následovat. Je pozoruhodné, že odjakživa dostávají jistí lidé záchvaty dobročinnosti, když jde o církevní majetek, o oslavu Boží... „Dejte chudým...“ O jejich předchůdci ve sboru apoštolském praví evangelista: „Mluvil o chudých, ne že by mu leželo na srdci jejich dobro, nýbrž proto, že byl zloděj...“ Při pohledu na monstrance, na kalichy, na ozdoby našich chrámů: „Proč se to nedá chudým?...“ Nepamatuji se, že bych byl kdy kde četl: „Nač se spaluje zbytečně tolik uhlí v krematoriích? Dejte chudým, kteří nemají čím topit...“ Co stálo mnohdy uvitání presidenta (před r. 1936), co národní slavnosti, co různé státní manifestace, a nikdo neřekne: „Dejte chudým...“ Biskupové v případech, že o chudé skutečně šlo, neváhali prodat své (nikoli cizí!) zlato, kostelní nářadí, kalichy atd., aby zajaté vykoupili, hladové nasýtili... Nepamatuji se, který biskup to byl, jehož sídelní město bylo přepadeno nepřitelem... Ten dává na vybranou: buďto mu město zaplatí tolik a tolik, nebo boj... Biskup vydal dobrovolně všechno chrámové zlato, a když mu to bylo vytýkáno, odvětil, že ztráta lidských životů a otců rodin by byla větší pohromou. - Že Hus půjčoval peníze na úroky a že Žižka vybíral od svých lidí pořádné daně, víme od Pekaře.)

11. Žádný prelát (papež nebo biskup) nesmí nikoho vyloučit z církve, leč by napřed věděl, že jej vyloučil i Bůh, sice se stává sám kacířem a vyloučeným.

(Jak a odkud to může zvědět? Viz věty, kde Wikleff vesele vylučuje z církve, koho se mu zlíbí.)

12. Vyloučí-li prelát z církve klerika (nižších nebo vyšších svěcení, kněze . . .), jenž se odvolal ke králi nebo k sněmu, stává se (prelát) zrádcem krále i království. (Tedy světská moc stojí i v duchovních věcech nad papežem! Jak rádi se bludaři světské moci dovolávali, když to bylo v jejich prospěch! Jindy však na ni Wikleff láteří, na př. ve větě 36. a 39. Hus nejinak!)

13. Kdo nechce poslouchat kázání kněze z církve vyloučeného (Wikleffovo!), je sám vyloučen a na soudě Božím bude pokládán za zrádce Kristova.

14. Každý jáhen nebo kněz smí kázat slovo Boží, i když není zmocněn od apoštolské stolice nebo od katolického biskupa. (Viz Husovu větu 17. a 18! Wikleff i Hus mluví pro domo sua.)

15. Kdokoli jest v těžkém hříchu, nemá pražádnou pravomoc, buďsi pánem světským nebo představeným v církvi. (Husova věta 30.!)

16. Světští páni mohou sebrat církvi statky, kdykoli se jim zlíbí. (Věta, na niž nachytl Luther tolik přivrženců v řadách „pánů“.)

17. Poddaní mohou své pány, chybní-li, ztrestat, jak se jim zlíbí. (A co společenský řád . . . ? Anarchie!)

20. Kdo dá mnichům almužnu, jest okamžitě vyloučen z církve. (Wikleff upírá papeži právo někoho vyloučit, a sám na vlastní pěst vylučuje kdekoho; a nejen to - posílá i do pekla, což si nikdy „netroufal“ ani papež.)

22. Svatí, kteří založili řehole, se tím dopustili hříchu.

23. Řeholníci žijící v řádech nejsou křesťany.

26. Nic není platná modlitba toho, koho Bůh předurčil k zavržení. (A protože to nemohu vědět, bude nejlépe, když vůbec modlitby nechám!)

27. Ve světě se všechno děje z nezbytné nutnosti. (Tedy zlý za to nemůže, že jest zlý? Kněz, že má statky? Věřící, že dal mnichovi almužnu? Řeholník, že vstoupil do kláštera? Svatí, že založili řehole? Předvěděný, že přijde do pekla? Důslednost! . . .)

29. University, studium, školy atd. prospívají církvi právě tolik co ďábel. (Láska bludařů k vědám!)

30. Exkomunikace papežovy netřeba se bát, protože jest trestem Antikristovým. (Když exkomunikace stihla Wikleffa!)

31. Kdo zakládá kláštery, hřeší, a kdož do nich vstupují, jsou mužové ďábloví.

32. Obdarovat kněze jest proti reguli Kristově. (Viz větu 10!)

34. Všichni žebraví mniši jsou kacíři, a kdo jim dá almužnu, jest vyloučen z církve (Od koho? Od Wikleffa? - Proč si vzal Wikleff mnichy, zvláště „žebravé“, tak na mušku? Protože byli prvními, kdo rázně vystoupili proti jeho bludům a varovali před nimi lid . . . a to účinně, s nemalým výsledkem!)

35. Kdožkoli vstoupí do řádu, jest neschopen zachovávat Boží přikázání a přijít do nebe, ledaže by z řádu odešel. (Věta 27!)

36. Papež a všichni kněží, mající statky (tedy i Wikleff?), jsou bludaři, stejně jako ti, kteří s tím souhlasí, světští páni a ostatní laikové.

37. Církev Římská jest sbornicí satanovou; papež není náměstkem Krista a apoštolů.

38. Rozhodnutí papežská (decretales epistolae) odvádějí od víry Kristovy, a klerikové, kteří je studují, jsou hlupáci.

39. Císař a svěští páni byli svedeni od ďábla k tomu, že obdařili církev časnými statky.

40. Volba papeže od kardinálů jest zavedena ďáblem.

42. Hloupé jest věřit v odpustky.

43. Přísaha není dovolena.

44. Augustin, Benedikt a Bernard jsou v pekle, ač-li nelitovali toho, že založili řády a že do nich vstoupili; a tak všichni od papeže až k poslednímu řeholníku, všichni jsou kacíři (vyjma pouze Wikleffa a jeho „věřící“).

Nyní ať každý posoudí sám, mluví-li takto člověk zdravého rozumu, a zda církev odsoudila Wikleffa právem či neprávem.

79 b) *Bludy Husovy* - 30 vět,
vyňatých z jeho latinského spisu „O církvi“, který měli otcové sněmu Kostnického v rukou.

1. a 6. K církvi patří jedině ti, kdo přijdou do nebe. (Jak to mohou vědět?)

2. Kdo přijde jednou do pekla, není členem církve.

7. Petr není a nebyl hlavou církve svaté katolické.

8. Kněží, kteří jsou v těžkém hříchu, smýšlejí bludařsky (a tedy i učí) o svátostech, mravech atd. (Podobně, jako bych řekl: „Učitel, který je v těžkém hříchu, rozumí nesprávně násobilce . . .“)

9. Papežská důstojnost jest dílem císařovým. (Hus takto smýšlel a mluvil teprve tehdy, když v Římě nepochodil. - Každý bludař uznával papeže za nejvyššího rozhodčího ve věcech víry i mravů, dokud měl naději, že rozhodne v jeho prospěch.)

11. Když nám to Bůh zvláště nezjeví, neví nikdo, zda tento papež jest hlavou církve a tento biskup hlavou diecése.

12. Nikdo není náměstkem Kristovým nebo Petrovým, nenásleduje-li ho v mravech.

13. Je-li papež lakomý, není náměstek (vicarius) Petrův, nýbrž Jidášův.

15. Poslouchat církve je věc vynalezená od kněží. (Ale nutno poslouchat Husa . . ., krále, dokud nad Husem dižel ochrannou ruku . . ., vrchnosti světské, jež měly lid k pravdě „puditi“ . . . Hus stále žádal, aby byl „poučen z Písma“. Nuže, rádi vyhovíme: „Kdo vás slyší, mne slyší . . . Neposlechně-li církve, budiž tobě jako pohan a publikán.“ (Lk 10. 16; Mt 18. 17.)

16. Člověk, který jest ve hříchu, ať dělá cokoli (i dobré), všecko jest hřích; a člověk ctnostný, ať páchá cokoli, všecko je ctnostné.

17. Kněz, který řádně žije a zná Písmo a má touhu „vzdělávati lid“, jest povinen kázat, nedbaje zákonů církevních; a zakáže-li mu papež nebo jiný představený, není povinen jich poslechnout. (Podobně věta 18.)

19. Církevní tresty vynalezli kněží z pýchy, aby si podrobili laiky, aby tím více mohli hovět lakotě, chránit zlomyslnost, připravovat cestu Antikristu. Zjevnou známkou, že takový trest pochází od Antikrista, je to, že kněžstvo jich užívá proti těm, kdož odhalují zlobu Antikristovu, jenž hlavně v kněžstvu nachází nejlepšího spojence. (Hus byl také kněz!)

20. Je-li papež zlý a zvláště je-li předveděný (k zavržení), pak jest jako Jidáš, apoštol ďáblův, zloděj, syn zavržení, není hlavou církve bojující, poněvadž není ani jejím údem (členem) . . .

22. Neprávem jest nazýván pastýřem, vpravdě jest zlodějem a lotrem.

23. Papež nemá být nazýván „Vaše Svatost“ z ohledu na jeho úřad, protože pak i kati by musili být nazýváni svatými, ba i ďábel by musil být nazýván svatým, protože jest vykonavatelem Božím (officiarius, úředník). - Ale dokud Hus doufal, že v Římě pochodí, psal papeži: „Nejsvětější Otče!“

25. Wikleff byl nespravedlivě odsouzen.

26. Je-li kdo za papeže zvolen, tím ještě není nástupcem Petrovým.

28. Kristus by skrze své „pravé“ učedníky (k nimž patřil ovšem Hus), posvětě rozptýlené, lépe církev řídil, nežli skrze takové potvorné hlavy.

29. Apoštolé a věrní kněží řídili církev, než bylo papežství zavedeno, a činili by tak až do soudného dne.

30. Je-li představený, ať světský, ať duchovní, v těžkém hříchu, pozbývá vši moci, a podřízený není povinen ho poslouchat. (Tedy ani policajt, není-li v posvěcující milosti, nemá právo sebrat tuláka, zloděje, opilce . . .)

Tyto články radno někdy přečíst na př. při promluvě v katolickém spolku. Radno též poučit mládež, že Hus nebyl asketa, jak ho zobrazují, nýbrž značně přítulostlý . . . Láteří, že „Kristus Pán chodil pěše a kněží že se vozí“. Poněvadž však ani on nechodil „pěše“ a každý to věděl, omlouval se na svou tloušťku, že prý nemůže jinak . . .

80 Z Kostnice psal Hus do Prahy list, v němž tvrdil, že služebníci Antikristovi mu nechtějí dovolit, aby se hájil, leč že by jim zaplatil 2000 dukátů. List byl poslán zpět, a Hus pod přísahou tázán, zda skutečně tuto lež napsal. Křivou přísahu si na svědomí vzít přece jen nechtěl a proto se přiznal.

81 Profesor vykládá: „Hus“ byl středověký člověk jako každý jiný . . . Nám nejde o jeho idee, těch nemožno se držet (totiž toho, co mu z pravé víry zbylo: víra v Boha, v božství Kristovo atd.). „Jeho velikost záleží v tom, že se opřel církevnímu sněmu, jenž si osoboval (jemuž právem příslušela!) nejvyšší autoritu v církvi . . .“ Ale pak jest velmi nedůsledný profesor, trestá-li žáka, jenž se opře rozkazu jeho a celého profesorského sboru, nejvyšší to autority ústavu . . . Proč nectí tuto „velikost“ a nedává ji za příklad ostatním?

82 V otázce husitské lze takto argumentovat ad hominem: Každý soudný člověk přizná každému spolku (byť to byl nejubožejší spolek někde v Zlámané Lhotě) právo, aby si dal stanovy a aby rozhodoval o přijetí nebo propuštění členů - taktéž právo, aby vyloučil členy, kteří spolek poškozují, diskreditují, kteří se nechtějí podrobit jeho usnesením, nezachovávají stanovy atd. To platí i o společnosti náboženské. Před lety se stalo v nové sektě, jež vyhlášovala do světa, že základním článkem jejich „církve“ je svoboda svědomí. Když kterýsi farář té svobody v praxi užíval, byl s celou farností exkomunikován . . . V úředním listě sekty se objevilo (6. list. 1922), že od toho a toho dne ta a ta osada do svazu jejich „církve“ nepatří, a ostatním farářům rozeslán přepis, kde se musili zavázat, že se podrobí usnesení všech jejich (i budoucích!) „církevních“ sněmů.

Nepamatuji se, že by se byla svobodomyslná česká veřejnost nad tím horšila. A jiní hlasatelé svobody svědomí - trpěli mezi sebou ty, kteří smýšleli jinak než oni? Luther, Kalvín v Ženevě, anglikáni, puritáni ve Skotsku atd.?

Přejdeme k církvi. I nejzarytější nepřítel musí uznat, že církev je společnost. Musí jí tedy přiznat práva, jež přiznává každému spolku, t. j. a) dávat si zákony a stanovy, b) rozhodovat o přijetí a propuštění členů, c) vyloučit ty, kteří nechtějí podle jejích zákonů žít, kteří ji poškozují, působí v ní rozvrat atd. Ptáme-li se po osobě, v jejíž rukou se tato práva soustřeďují a která je vykonává, je to buď hlava církve nebo spolu s papežem sněm, jenž reprezentuje celou církev.

- 83** O Kostnickém sněmu praví protestant Palacký, že mužové tam shromáždění byli výkvětem tehdejší bohoslovné učenosti. Celý křesťanský svět sněm uznal za kompetentní tribunál, jenž zákonitě plným právem rozhodoval o věcech víry, mravů a kázně. Jestliže církevní sněm toho práva nemá, kdo ho pak má?

Sněm byl i od Husa uznán za nejvyšší instanci ve věcech víry; vždyť se k sněmu stále odvolával! Nuže, tento sněm, shromáždění nejslavnějších a nejucenějších theologů, biskupů a kardinálů (tedy skutečně reprezentace učící církve) po zevrubném zkoumání (jak se lze dočíst také u Palackého) seznal, že Hus se od učení církve odchýlil. Podkladem jednání byla jeho latinská kniha o církvi. Rozumný člověk si dá otázku: „Mýlilo se celé shromáždění, v němž bylo na sta bohoslovců ze všech křesťanských zemí, i z Čech, nebo Hus a několik jeho přívrženců?“ Jak vyšel sněm Husovi vstříc, jak snadným a lehkým mu učinil smír s církví, o tom viz též Palackého. Když se tvrdošíjně držel svých názorů, jež se stanoviska církve byly bludné, byl zbaven kněžské důstojnosti, vyloučen z církve a podle tehdejšího zvyku odevzdán světskému ramenu s prosbou, aby bylo šetřeno jeho života. Stát ovšem té prosby nedbal, jako dnes nedbá stát práva asyly (uteče-li se provinilec do chrámu, nemá být zatčen - právo, na němž církev trvá) a aplikoval na Husa stávající zákon o kacířích. Zákon byl ovšem krutý a byl zaveden od Fridricha II. Hohenstaufa, polovičního Saracena a nepřitele papežů, bezmála neverce. (Napsal prý spis - není jisto, je-li jeho autorem - „De tribus impostoribus“, O třech podvodnících: Mojžíšovi, Mohamedovi a ...! O třech zakladatelích největších náboženství!) Zavedl - z důvodů politických - zákon proti Katharům, kteří svými naukami podvraceli veškeren sociální řád. Ostatně viz Wikleffovu větu 17. a Husovu 30.

Jest však převeliký rozdíl: kdo z m o c n i l husity, aby soudili o věcech víry a mravů? Uznával je celý křesťanský svět za nejvyšší tribunál ve věcech víry? Ani celý český národ ne! Řekl-li Lessing ve sporu s pastorem Göze, že bude-li chtít vůbec někoho poslouchat, bude poslouchat papeže a ne pastora, možno říci: bude-li který křesťan chtít uznávat někoho za kompetentního soudce ve věcech víry a mravů, uzná spíš církevní všeobecný sněm, složený z nejvyšších hodnostářů a nejučenějších theologů církve, než husitské bandy a Žižku, starého lapku (silničního loupežníka).

Za druhé: konali husité s domnělými kacíři (t. j. katolíky) soudní řízení jako sněm s Husem? Byli k nim tak šetrni jako sněm k Husovi? Kohokoli dopadli, jenž nechtěl odpadnout k jejich pověrám, bez okolků ho upálili nebo jinak zpro-

vodili se světa. Pak se vyhláší Hus za průkopníka náboženské svobody! A husité ovšem tu svobodu prováděli v praxi!

84 „Upalování kněží a mnichů patřilo k předním povinnostem poslání Želivského,“ jak o sobě myslel. (Pekař.) - Kdo ho povolal?

85 Koranda, duchovní vůdce Žižkův, „podléhal záchvatům zloby až nepřičetné“ - byl to prohnáný člověk, z kriminálního se stal pánem hradu Příbenice, pobíjel katolické kněze napořád.

86 Žižka... „Co dělal dříve v malém s četou lapků, to dělal teď ve velkém, se lstí a hrůzou všeho druhu, kterou šíří kol sebe fanatismus vůdce i jeho kněží, vraždil hromadně,“ loupil, pobíjel, přepadal, pátil bezbranné vesničky a nehrazená města, kudy táhl. (Pekař.)

87 Pekař tvrdí proti Tomkovi: „Obrana vlasti nebo zavedení pevného pořádku v zemi nebyl hlavní účel, jež měl Žižka před očima; zemský mír nebyl mu statkem tak cenným, aby mu podřídil sbor nenávistníků (vůči katolíkům). Chtěl vést boj dál, ne o svobodu kalicha, která prozatím zaručena, nýbrž chtěl svou „pravdu“ uplatnit mečem, nikoli smírným jednáním.“

O listě papežského legáta Ferdinanda, biskupa z Luky (1420), praví Pekař, že jeho tón byl smířlivý a stanovisko správné. V listě praví legát mimo jiné: „Jde vám o zřízení a svobodné kázání slova Božího. Co jest zřízení kázání? Kázání kněze k tomu úkolu úředně (od církve) pověřeného; není však zřízené kázání, kdyby bylo volno komukoli a cokoliv, i proti učení církve, kázat... Pravíte, aby „všichni kněží od papeže počnouc opustili lakotu...“ Nelze toho hanět, usilujete-li o to rozumně; ale nesluší se vám, abyste pod takovou záminkou vyháněli kněze a uchvacovali jejich statky, a tak chtíce umenšovat lakotu jejich, zveličovali svou vlastní; zdálo by se zajisté, že vám jde víc o jejich peníze než o touhu po zdokonalení jejich života.“ Kdyby byl legát o 100-200 let později živ, mohl totéž říci protestantům! Legát pokračuje: „Špatně se očišťuje, kdo v špině trvá.“ Řekl bych: špatně očišťuje jině, kdo sám v špině trvá. Žižka měl na programu: „Stavování hříchů smrtelných“ - to by byl musil napřed oběsit sebe (za vraždy, jež jako lapka napáchal), a pak své Táboře, o nichž praví Pekař: „Jejich tlupy se skládaly často z obyčejných loupežníků“ - a tito se prohlašovali za reformátory „zkažené“ církve!

88 R. 1420 dali Táboři Praze ultimatum, o němž praví Pekař: „Znamenalo... vydání university a vši správy veřejné v moc kněží tábořských (nevzdělaných!); jinými slovy: novou, ale daleko nebezpečnější obnovu světského panování kněžského, proti němuž slavně protestovali v 1. ze čtyř artikulů! V praxi by to vedlo (a skutečně přivedlo) k nastolení absolutismu kněze Želivského, jenž měl censurovat přednášky universitních mistrů stejně jako řády tržní, rozhodovat v soudních síních...“

89 Lidé, kteří měli na programu „stavování“ hříchů smrtelných, zvláště opilství, při vyplnění kláštera zbraslavského se opili pod obraz Boží. Pekař: „Sceny přímo odporné...“

- 90** Při dobytí Mostu 1421 byl Želivský vrchním velitelem, a došlo k zvěrstvům, překvapujícím i v této jinak surové válce. To ukazuje, v jaké krvežíznivé fanatiky se dovedli proměnit někdejší vyznavači příkázání „Nezabiješ“. Být po vůli Želivského, byla by vybita a zničena i nádhera katedrály svato-vítské. (Pekař.) Ž. totiž kázal: „Není dovoleno zabíjet, přísahat ani soudit se... Následujte Kristovu pokoru, trpělivost, chudobu...!!“ Žižka čerpal z téhož zdroje: odsuzuje násilí, a při tom mluví o krvavé pomstě nad hříšníky (t. j. ne-husity... Kdo s těmito souhlasí, hoden jest smrti... (Pekař.)
- 91** Jaroměř se po krátkém odporu vzdala, když jim byl zaručen volný odchod. Husité dané slovo věrolomně zlomili, 21 katolických kněží upálili.
- 92** „Boží bojovníci“ nebojovali „boje Páně“ zadarmo. Hynek Krušina, jenž spálil 1420 klášter Svaté Pole u Třebchovic, dostal na jaře 1421 v odměnu za svou horlivost královský hrad Lichnici na Čáslavsku a nechal bojování! Diviš Bořek z Miletína, jenž pomáhal při zničení Svatého Pole, nevěnoval své značné statky boji „za zákon Boží“, nýbrž zmocnil se r. 1421 velmi bohatého kláštera opatovického. Měl ohromné bohatství, dostal hejtmanství chrudimské, byl pá-nem v Mýtě, Litomyšli, hejtmanem v Hradci Králové a na zboží kláštera opato-vického si postavil hrad Kunětice a připojil k němu značnou část klášterních pozemků.

*

Celá kapitola „Apologie“, jak zřejmo, se hodí spíše pro spolkové konference a pod., než na kazatelnu. Zdali a pokud ji lze užít i tam, jest věcí pastorální opatrnosti a diskretnosti. Je-li užívána vhodně, nemine se účinku. „Facta loquuntur.“ Řeč fakt jest daleko výmluvnější, než kterákoli jiná. Nepřátelé si toho jsou předobře vědomi - proto neustále omílání námitek z dějin! A my váháme chopit se na obhajobu pravdy téže zbraně, které užívají oni k jejímu potírání!

Ch. Zázraky.

„Zázraky jsou nemožné“, hlásá jedno z mnohých nedokázaných dogmat filosofie, odcizené víře Kristově. These, proti níž nesmí nikdo protestovat, sic ho stihne exkomunikace ze společnosti učených.

Nedokázané dogma nevěry. - Jest snad nemožnost zázraků metafysická (vyvozená logicky z pojmů)? Jen ať si přečtou, co o tom praví skeptik Hume, pantheista a panpsychista Lotze, agnostik Stuart Mill! („Za pravdou Kristovou“, str. 44.) Ti jdou ještě dál než my! Či jde o nemožnost fysickou? O té může mluvit jen deista neb atheista - pochopitelně; není-li Boha nebo svázal-li si ruce, uzná-váme - ani člověk aniž kdo jiný je s to zákony přírodní změnit nebo jejich pů-sobnost suspendovat - to jest možno jen zákonodárci samotnému.

Zda se ten neb onen zázrak stal, nutno zjistit metodou historickou, protože zázrak jest fakt, platí tudíž pro něj táž metoda jako pro jiné histo-rické fakty. „Facta probantur per testes, contra facta vero nulla argumentatio.“ („Za pravdou Kristovou“, str. 324.) Ovšem, kdo si vezme do hlavy, že nikdy

v žádný zázrak neuvěří, s tím marno o věci hovořit. Farizeové viděli nesčetné zázraky Páně, uznali („Co učiníme, kdyžtě tento člověk tolik divů koná?“ Jan 11. 47), a neuvěřili. Zola viděl v Lurdech několik zázraků; ve svém hanopise však události padělal a byv interpelován od ředitele lurdské kliniky dr. Boissarie, jenž ho v L. provázel, omlouval své lži tím, že prý psal román a tam že si může dovolit naprostou volnost. Kdo by nevzpomněl Jiráskova a jeho „Temna“! Já sám jsem hovořil s inteligentem. „Ona uzdravení se vztahují pouze na nervové nemoci. Uveď mi jediný doklad, že tam byla rázem vyhojena porušená tkáň, kostižer nebo něco podobného!“ Ukázal jsem mu fotografii (roentgen), a dostal jsem odpověď: „Nevěřím.“ Lurdské zázraky nepatří k obsahu zjevených pravd sv. víry; v ně věřit není povinen ani katolický křesťan. Ale chci poukázat na to, jak stojí nevěra na svém dogmatě. „Kdyby někdo z mrtvých vstal, neuvěří.“ (Lk 16. 31.)

V tomto odstavci uvádíme několik dokladů, že středověk nebyl dobrou lehkověrností... , dobou, kdy se bez rozmyslu věřilo kdekomu „divotvorci“. Intelligenti byli tehdy kritičtější než dnes - kritičtí v ušlechtilém slova smyslu, nikoli skeptikové.

- 93** Zázraky že se již nedějí? Nemluví o Lurdech, jež nejsou na konci světa a kde se může každý přesvědčit, zda se tam dějí podvody či zda se tam „léčí sugescí“, jak profesor T., již zesnulý, na medicinské fakultě pražské tvrdil, do Lurd se ani nepodívav. Zmiňují se o zázracích, jež po blahořečení kanadských mučedníků T. J. se dály hromadně v montrealské nemocnici... Celý sál nemocných byl najednou uzdraven, když tam byly přineseny jejich relikvie. Mnozí protestanté putovali k jejich hrobu, aby si vyprosili milosti, potřebné tělu i duši. Nikdo nevyvrátil tvrzení okružního listu, jež generál T. J. o věci rozeslal do celého světa.

Nebo mexický mučedník P. Pro T. J. Biskup Díaz z Mexika píše: „Dívka stížená rakovinou... Lékař radil k operaci, ale hned ji upozornil, že to bude operace na život a na smrt. Odejde k druhému, a ten mluví stejně. „Zázraky se ve 20. stol. nedějí, operace jest jediná naděje.“ Dívka začala nověnu k mučedníkovi, na konci devítidenní pobožnosti jde zase k lékaři. „Sním nebo bdím? Vždyť jste docela zdráva, co jste dělala?“ Ukázala mu relikvii P. Pro... Jméno dívky Joaquina Delgado, jména lékařů: Vasquez, Peter, Gutierrez, Eguiluz.

- 94** Vezmeš-li do rukou nějakou knihu „srovnávací vědy náboženské“, pozoruješ, jak autor vypočítává všelijaké „zázraky“ Budhovy, Mohamedovy a jiných „divotvorců“ beze vší poznámky; ale jakmile přijde řeč na zázraky Kristovy, hned se rozvíří boj a na několika stránkách dokazuje, že jsou mythem, sugescí atd. Proč to? Vždyť „vzdělání“ v ně beztak nevěří, a „nevzdělání“ jejich knihu sotva budou číst, aby musili být poučeni... S kým vlastně bojují? S vlastním svědomím! Vědí dobře, že „zázraky“ Mohamedovy působí na každého asi tak hluboce jako strašidla, t. j. že nikdo v ně nevěří, ale s Kristem je to jinak... A přece přese všechno jejich úsilí v Krista věří dál nejen prostý lid, nýbrž i králové ducha.

95 Středověk byl prý lehkověrný. Místy někteří lidé snad, ale všeobecně tak nelze tvrdit. Rigord se zmiňuje o zázracích, jež prý konal jistý mnich požívající pověsti svatosti, a praví: „Pomím je, protože lid je těžko věřící.“ Sv. Hugo, biskup lincolnský, se stkvěl mnoha zázraky; proč nejsou uveřejněny? Kterýsi kartusián pravil: „Náš řád se chce stkvít raději zásluhami než zázraky.“ Don Martene praví: „Nejen benediktini, nýbrž i cisterciáci a premonstráti neradi viděli, když v jejich klášterích se dály zázraky, obávající se, že by to přivábilo mnoho lidí a tím by byl rušen klášterní klid.“ V kronice kláštera Eberachského se dočítáme, že jeden mnich tam uzdravoval dotekem ruky a z toho vznikl takový příliv poutníků, že mu opat vše zakázal.

96 Pověřivých lidí nebylo ve středověku o mnoho více, než jich najdeme dnes v různých krajích mezi prostými, nedosti vzdělanými lidmi ve vesnicích i ve městech. Rozdíl je ten, že dnes jest pověřivost rozšířena i v t. zv. lepších kruzích, v řadách inteligence, což ve středověku nebylo! Komu se tehdy dostalo akademického vzdělání, byl pověr vzdálen, zatím co dnes Paříž, Berlín a jiná města slynou tisícerými věstkyněmi, k jejichž zákazníkům patří především inteligence, rozumí se, že nekatolická a bezvěrecká.

Capitulare Karla Vel. praví, že to, co jisté ženské vypravují o svých nočních jízdách a schůzkách, vybájila jejich fantasie. (Čarodějnice - v něž protestanté věřili ještě koncem 18. stol.)

97 Irská synoda v 8. stol. rozhodla o „zázracích“: „Svědectví žen nebudiž přijímáno...“

98 Bernardin Sienský v 15. stol.: „Někteří mají vidění, protože jsou choromyslní, jiní, protože jsou stíženi halucinacemi. I kdyby bylo pravda, že vidění měli, ještě by z toho neplynulo, že jsou svatí, sic by i Balaam a jeho osel museli být svatí, neboť oba viděli anděla...“

99 Masaryk („*Moderní člověk a náboženství*“): „Moderní člověk nevěří v zázraky, nýbrž pátrá po příčině jevů. Středověký člověk věřil v ustavičné zázraky.“ Lež! Odpovídáme: a) Volta, Pasteur a jiní věřící učenci nebyli středověcí, nýbrž „moderní“ lidé. b) Sv. Tomáš Aq. vyjadřuje smýšlení církve a bohoslovců, když učí (ve 13. stol.), že při každém nepochopitelném zjevu má být napřed hledáno vysvětlení z příčin přirozených, a kdyby bylo naprosto vyloučeno, zkoumat, zda tu není vliv a působení démonů, a kdyby i to bylo vyloučeno, pak teprve zjev pokládat za zázrak způsobený zasažením Tvůrce.

100 T ý ž M a s a r y k t a m t ě ž : „Luterství bylo signálem nové doby“ - totiž doby, kdy zavládlo znásilňování svědomí, potlačování věd! Viz doklady u Jansseny („*Dějiny německého národa*“), výrok Erasmův, statistiku universit! Harnack: „Katolicismus po protireformaci byl více než celé století v užším vztahu k vědě než protestantismus.“ Paulsen, katolicismu tak cizí: „Protestantství neznamená rozmach vědy.“ Nörreberg, fysik, protestant: „Touha po pravdě byla obyvatelům klášterních cel právě tak vštípena, jako učencům moderní doby.“ Trölsch (protestant, Würzburg † 1890): „Cestu moderní vědě razili katolíci (Galilei, Pascal, Bodin, Descartes), nikoli protestanté.“ Řadu dokladů viz: „Za pravdou Kris-

tovou", kap. 20., kde dokazují a nedekretují bez důkazů jako Masaryk: „Katolicství stojí k vědě a filosofii negativně.“

- 101** T ý ž M. tamtéž: „Katolicismus jest překonán.“ Neřekl však kým, kdy a kde... „Hus byl jitřenka, Luther denní světlo...“ A co jest dnešní protestantismus? Podle všeho tmavá noc, protože se od Luthera a jeho „čertů“ už dávno odchýlili! Jak pověřčivým byl Luther, jakým zázrakům věřil - nesmyslným zázrakům - mohl se Masaryk dočíst u Janssena („Dějiny německého národa“) ... Luther, jenž prý „zabil středověk...“ Protestanté (viz tamže), podle některých lidí „první výkvět pučícího novověku“, předčili pověřčivostí někdy i Turky.
- 102** Po vystoupení Lutherově, jenž sám všude viděl „čerty“, takže Tomáš Morus ho proto nazývá nepřičetným, vznikla záplava protestantských spisů o ďáblu a démonech. Sbírka všech vyšla ve Frankfurtě 1596 pod názvem „Theatrum diabolorum“, divadlo čertů... Tam se dočteš, že všechno ve světě zavinuje čert: klení má na svědomí Fluchteufel, hněv Zorneteufel, přepych Hosenteufel, hříchy vládců má na svědomí Hofteufel, přehmaty farářů Pfarreteufel, nedorozumění manželů Eheteufel atd. Jsou také „chyťtí, učení, svatí čerti“... Cellarius vypočítal, že existuje 2,665.866,746.664 čertů - nevěděli, že pohanští Indové v Mahabharatě dávno před nimi jich vypočítali ještě víc. Nejznámějších čertů jest podle něho 79. Jsou také Komplimentirteufel.
- 103** Guibert de Nogent, opat 11. stol., vystupoval přísně proti úctě svatých, o nichž se ani neví, zda vůbec žili, proti úctě nepravých ostatků, kárá přísně klerus i mnichy, kteří v potírání těchto zlořádů jsou nedbalí, mlčíce k tomu, že na př. ve dvou chrámech mají mezi ostatky hlavu téhož světce atd.
- 104** Synoda frankfurtská r. 794, Capitulare Karla Vel. r. 806 zakazuje úctu svatých, které církev neschválila.

I. Z tábora našich nepřátel.

Kdo píše proti víře? Obyčejně lidé, kteří ve věcech katolického náboženství jsou naprostí ignoranti. Sám Harnack s hrůzou konstatoval, jak úžasná jest neznalost katolické nauky v řadách protestantské, akademicky vzdělané inteligence. A přece o katolické víře (t. j. proti ní) píše každý tovaryš. Lze užít výroku, jež učinil Johnson o Goldsmithovi: „Rozumí přírodopisu právě tolik, že rozezná krávu od kobyly...“

- 105** Univ. prof. R á d l ve svých „Dějínách filosofie“ má nesmysl za nesmyslem, nepravdu za nepravdou. Francouzské osvícenství prý bylo katolické! Nejen že jeho koryfeové nevystupovali z církve, nýbrž ji prý hájili! Rousseau že nevystoupil z církve? Patriarcha neznabohů Voltaire, jenž se podepisoval Christemoque, jehož heslem bylo: „Écrasez l'infame!“, d'Alembert, Diderot, Holbach, Lammetrie, ti že hájili církev?
- 106** M a s a r y k („Moderní člověk a náboženství“): „Katolické učení o panictví... Pravý opak čistoty se zakrývá hávem a září čistoty, z čehož pochází neupřímnost a pokrytectví...“ Masaryk znal snad pouze jisté kněze, kteří po r.

1918 odpadli k nové sektě, ty však těžko pokládat za výkvět a representanty katolictví. Což zástupy jinochů, jako Alois, dívek, jako Anežka, zjevů, jako Terezie, Gertruda, andělský učitel, Bernard a j.? Zjevy nikoli ojedinělé, nýbrž celá armáda! „Protestantská poesie je čistší než katolická.“ Tedy špinavý Goethe čistší než Dante nebo Tasso! Jistou partii svého „Fausta“ (hold satanu) si netroufal vydat ani nečistý Goethe - vyšla až po smrti. Bezzel, protestant, nechť Masarykovi odpoví. „V boji proti nečistotě tajné i rafinované, slovem i obrazem, jest katolicismus v první řadě.“ Tato věc to je, jež vyvolala nepřátelství proti sv. víře! Jiní mluví upřímněji než Masaryk, tvrdíce, že katolicismus není schopen pravé poesie, poněvadž zakazuje „zdravou smyslnost“, jediný prý zdroj pravé poesie . . .

Týž tamtéž: „Kant odstranil pouta zjevení.“ A následky se hrzo ukázaly: ve filosofii zmatek nad zmatek, kolik hlav tolik smyslů, samý systém, a pravda nikde.

Tamtéž podává Masaryk důkaz, jak dovede být frázovitý. „Humeova filosofie . . . Je to falešné, hloupé, a zároveň chytré.“ (!) Kant podle Masaryka nad touto chytrou hloupostí dumal 12 let, až ji zahodil do koše. „Koho z obou se přidržel? Žádného, ale učit se od nich.“ Čemu? Snad tomu, jak se to dělat nemál!

- 107** Důstojným protějškem Masarykova díla jest spis universitního profesora Drtiny „Úvod do filosofie, myšlenkový vývoj evropského lidstva.“ Kdo studoval středověkou scholastickou filosofii, tomu se žaludek obrací při četbě knihy, o níž těžko říci, zda v ní je větší nevědomost či frázovitost. Křesťanství prý zavrhovalo všechnu filosofii a moudrost. Lžeš! Četl jsi staré Otce, zvláště Augustina? - Ve vědách se užívalo pouze metody deduktivní. Lžeš! (Viz: „Za pravdou Kristovou“, str. 403). - Ve středověku prý nebylo žádné snahy po pravdě. Lžeš! Přečti si první slova Tomášovy filosofické „Summy“ (l. 1. c. 1.)! (Viz: „Za pravdou Kristovou“, celou kap. 20.!) - „Středověká filosofie poučovala člověka o jeho osudu neomylně až do smrti“. Lžeš! - Papežové i scholastikové zavrhovali astrologii (tehdy rozšířenou) jakožto pověru. Pověz, u kterého scholastického filosofa jsi své tvrzení našel! - „Císař byl světské rameno papeže.“ Čti sv. Tomáše Aq.! - „Pro křesťana nemá zdraví ceny.“ Čti téhož světce! - „Neposkvrněné Početí znamená, že Maria bez poskvrny počala.“ Pan universitní profesor se na to měl otázat mých žáků ve 3. třídě obecné školy - ti mi takovou nesmyslnou odpověď dát nesměli! O Kelsovi, jež „cituje“, viz: „Za pravdou Kristovou“, str. 565, pozn.; věc musí znát bohoslovec 3. ročníku! Nám předčítal profesor Drtinovo dílo v oktávě ve filosofické hodině. Dnes se divím, že se nenašel tehdy ani jediný katolický vzdělanec, jenž by mu byl dal říznou odpověď. Jistě z lidské bázně - aby se na něho nevrhla celá smečka „osvícenců“.

Věřícím (zvláště mládeži) nutno na tomto a podobných příkladech (č. 94. 95.) ukázat, že si nesmějí dát imponovat, řekne-li někdo: „Universitní profesor, šesteronásobný doktor, autorita světová, řekl to a to . . .“ „Tantum vales, quantum probas!“ Tolik tvé slovo platí, kolik dokážeš! Pryč se zbabělou nemístnou bázní před takovými „autoritami“!

- 108** Otec konvertity Maurera, protestant, píše synovi 6. října 1891: „Pracuji o svém historickém díle „Charakterbilder“. Mým cílem jest posloužit

pravdě, a při tom pochodí nejlépe katolická církev. Je to Augiášův chlív, jež musím čistit; i v katolických knihách jsou historické bludy." (Na újmu katolické věci! Z bázně... Jako u nás si netroufají katolíci říci pravdu o tupeném Koniášovi!)

- 109** Při smrti Janssenové 1891 psaly protestantské časopisy: „Má smutnou zásluhu, že překrucováním historických fakt, obratným zamlčováním Lutherových světlých stránek a bezmezným zvětšováním jeho slabostí učinil z hrdinné postavy velkého reformátora karikaturu nejsmutnějšího kalibru.“ Proč nedokázali Janssenovi překrucování atd. za jeho života? Kterýsi pastor celé dny trávil v archivech, aby dokázal Janssenovi jedinou nepravdu, a nedokázal! Jmenovaný protestant Maurer odpověděl na tento útok: „Tak mluví lidé, kteří své vědomosti čerpají z novin a při tom jsou neschopni nebo líní utvořit si samostatný úsudek studiem Janssenova díla . . .“
- 110** Konvertita Maurer vypravuje, že jako student slýchal ve škole nejnesmyslnější věci o katolické víře. Otec, též protestant, ale objektivní a nezaujatý, ho doma poučil, a hoch pak ve škole vystoupil proti profesorovi na obhajobu pravd - měl neobvyčejný smysl pro právo a spravedlnost. Druzí se mu proto posmívali, že prý se chce stát katolíkem. Překvapen odpovídal: „Já chci jen pravdu! Což osmé přikázání vůči katolíkům neplatí?“ Papežskou neomylnost vysvětloval jeho profesor tak, že prý podle učení církve nemůže papež ani zhřešit ani se v něčem zmýlit.
- 111** Ve „Sborníku ministerstva vnitra“ psal svého času dr. J a r. P r o k e š: „Závěrečným nařízením directorské vlády (r. 1618, t. nařízenou konfiskací katolických statků) jako by se signalisovala brutální a slepá pomsta, která měla zanedlouho dolehnouti“ (t. odplata, stejným za stejné, konfiskace protestantských statků od Habsburků). Co dělali protestanté katolíkům, to bylo „nařízení vlády“ - a když totéž katolíci jim, byla to „slepá a brutální pomsta“.
- 112** Duplessy sděluje, že kterýsi poslanec za Savojsko odkázal v testamentu jistý obnos na fundaci, z níž bude vyplácena jednou za tři roky cena mladé Savojce, jež prokáže naprostou neznalost katechismu a církevních dějin. Kandidátky „zkoušeny“ smíšenou komisí („jury mixte“).
- 113** Véroda de St. Simon vypravuje ve svých memoirech, že v jeho saloně se jednou rozpřádaly bezbožné protináboženské hovory. Největšího bezbožce a mluvky se táže jedna dáma: „Víte vlastně, kdo složil Otčenáš?“ Učený pán se tvářil uraženým, že vůbec může kdo o jeho vědomostech pochybovat. „Nestojím na tom, abyste mi dal na mou otázku určitou odpověď: kdo složil Otčenáš?“ Kdosi mu potichu napověděl, že Mojžíš, a učený pán to opakoval . . .
- 114** Edward v. Hartmann píše r. 1874: „Přítomný kulturní boj jest posledním zoufalým úsilím křesťanských ideí před jejich úplným zmizením s jeviště dějin.“

Obsah 1. části I. dílu:

(Číslice v závorce značí počet příkladů a obrazů)

	Strana
Rozvrh díla a jeho užití .	11
Užívání obrazů a příkladů	14
Všeobecné pokyny . . .	23

Příklady a obrazy:

1. Povolání k pravé víře (33)	35
2. Anima humana - naturaliter christiana (21)	48
3. Touha po světle pravdy (20)	55
4. Víra — světlo (61)	68
5. „Nebe a země pominou, ale slova má nepominou . . .“ (24)	83
6. Tajemství, zjevení (67)	102
7. Hrdost na sv. víru (49)	123
8. Víím, komu jsem uvěřil (27)	136
9. Vyznání víry, neohroženost (42)	145
10. Krása a vítězství sv. víry (48)	152
11. Požehnání sv. víry (60)	166
12. Slovo Boží (44)	187
13. Vlastnosti víry:	196
A. Víra všeobecná (9)	196
B. Víra pevná (37)	199
C. Víra stálá (72)	209
D. Víra živá (137)	220
14. Lhostejnost ve víře (36)	238
15. Mučedníci:	247
A. Mučedníci z řad dětí (28)	248
B. Mučedníci, vydání na smrt od rodičů (18)	253
C. Mučedníci, vydání na smrt od přátel a p. (8)	257
D. Několik mučednických palem novověku (20)	258
16. Oběti pro víru (46)	263
17. Jediná rodina nebeského Otce (31)	275

18. Náboženství (72)	283
19. Věda a víra (10)	299
20. Apologie:	309
A. Účel posvěcuje prostředky (20)	315
B. Index (8)	322
C. Svěcení zbraní (11)	324
D. Úcta relikvií a obrazů (19)	326
E. Pouti (5)	328
F. Odpustky (2)	329
G. Slovo dané kacířům (12)	330
H. Husitská otázka (15)	332
Ch. Zázraky (12)	339
I. Z tábora našich nepřátel (10)	342

OD TĚHOŽ AUTORA VYŠLO:

I. VE ŠLĚPĚJÍCH NEPOSKVRNĚNĚ.

Modlicí kniha pro inteligenci. 987 stran. Vyšla Občanská tiskárna v Brně. Cena 45 K.

II. MARIA. Čtení pro věřící lid.

I. díl: MARIA PANNA V KATOLICKÉ VĚROUCE. 418 stran. Cena 24 K.

II. díl: ŽIVOT SV. PANNY. 418 stran. Cena 24 K.

III. díl: NEJBL. PANNA V ÚCTĚ VĚŘÍCÍHO LIDU. Připraveno k tisku.

Vydal „Posel Božského Srdce Páně“, Praha II., Ječná 2.

III. EXERCIČNÍ KNIHOVNA.

Č. 1. VE ŠKOLE KRISTOVĚ. Rukověť pro exercitátory (logika, psychologie, technika svatoignáckých exercicií). V tisku.

Č. 2. POD KOROUHVÍ KRISTOVOU. Exerciční pravdy upravené a rozvedené pro inteligenci. (S Bohem či bez Boha? - Cíl člověka. - Spása duše. - Hřích a jeho následky. - Návrat k Bohu. - Kristus, světlo světa, Král srdcí atd.) 2. vydání. 608 stran. Cena 26 K, váz. 35 K.

Č. 3. ZA PRAVDOU KRISTOVOU. Apologie věčných pravd. (Bůh - duše - mravní zákon - víra - věda a víra - náboženství - křesťanství - církve - svátosti atd.) 672 strany. Cena 28 K, váz. 37 K.

Č. 4. POUTNÍK. Exerciční (misijní) knížka pro lid. V tisku.

Vydali účastníci svatoignáckých exercicií ve Vyškově, Žerotínova 21.

Veškeré tyto spisy má na skladě Lidové knihkupectví v Olomouci, náměstí Ad. Hitlera č. 11.

Exerciční knihovnu lze objednat též u autora, t. č. na Velehradě.